Gheorghe COMAN

PSIHOLOGIE CUANTICĂ

EDITURA PIM
Iaşi, 2013

Editura PIM
Editură acreditată CNCSIS – 66/2010
Şoseaua Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 4, Iaşi – 700497
Tel.: 0730.086.676; Fax: 0332.440.730
www.pimcopy.ro

C U P R I N S

	Pag.
Introducere ……..	**5**
I. CONSIDERAȚII PRIVIND SCHIMBAREA PERMANENTĂ A VIEȚII SOCIAL-ECONOMICE ……..	**33**
1. Dinamica schimbărilor în viața social-economică contemporană ……	**33**
2. Dinamica schimbărilor privind cercetarea şi interpretarea spiritualității umane ……	**36**
II. PROBLEMA INDIVIDUALITĂȚII BIOLOGICE ŞI SPIRITUALE A OMULUI …….. …	**39**
1. Unitatea individualității ……. ……..	**39**
2.Formarea ființei umane ca individ, individualitate, persoană şi personalitate …… … ..	**42**
3. Fizica cuantică - limbajul naturii …….. ……..	**54**
4. Conduita umană – expresie a personalității …….. …..	**60**
5.Relativitatea caracterului de unitate şi unicitate ale individualității ……. …….	**64**
6. Balans epistemic între conceptele de evoluție şi creație în formarea psihologiei umane …….	**65**
III. OMUL, FIINȚĂ SPIRITUALĂ ……..	**73**
1. Ontologie spirituală ……. …..	**73**
2. Relațiile dintre biologie şi spiritualitate ……	**74**
3. Conştiința – caracteristică fundamentală a psihologiei umane …….. ……..	**81**
4. NLP – Programarea Neuro Lingvistică ……	**84**
5. Programarea Neuro Lingvistică şi dezvoltarea spirituală umană …… ……	**89**
IV.TOMOGRAFIA SCHIMBULUI BIOENERGETIC ……..	**97**
1.Anatomia corpului energetic ……	**97**
2. Biosistemele ca structuri disipative ……	**111**
3. Materie, Energie, Informație ……	**120**
4. Energia şi sănătatea organismului uman …… …	**128**
V. CRIZA SPIRITUALĂ CONTEMPORANĂ …… ……	**143**
1. Evoluția fenomenului infracțional …… ……	**143**
2. Entropia viații spirituale …….. ……	**144**
3. Unele argumente care confirmă progresul etic ……..	**149**
4. Cauzele creşterii fenomenului infracțional pe fondul dezvoltării conştiinței morale …… ……	**152**
5. Natura factorilor de influență asupra moralității colectivității umane …….. ……..	**156**
6. Din psihologia poporului român ……	**164**

VI. UNIVERSUL PSIHIC INDIVIDUAL & REALITATEA CUANTICĂ 177
1.Psihologia între Paradigma newtoniană şi Paradigma cuantică ……. ……. 177
2. Paradigma cuantică şi Universul psihic individual uman.. 179
3. Echilibrul biostructural sau armonia biostructurală …….. 182
4. Radiațiile electromagnetice şi organismul uman …… 185
5. Energii şi radiații malefice. Atacuri energetice …… 196
VII. CONTROLUL ŞI MANIPULAREA MINȚILOR UMANE …….. 205
1. Controlul minții umane: tehnologii folosite pentru subjugarea maselor …… 205
2. Undele de foarte joasă frecvență folosite în tehnologia de control mintal …… 210
3. Manipulare prin control mintal. Controlul minții cu sunete tăcute şi supercalculatoare …… 213
4. Controlul mintal şi cultura POP …… 216
5. Manipulare prin mass-media ……. 219
6. Creierul şi conştiința …… 225
7. Manipularea psihologică …….. ……. 227
8. Minuni şi miracole …… 236
VIII. EUGENIA GLOBALĂ – FOLOSIREA MEDICINEI PENTRU A UCIDE …… 239
1.Eugenia şi politica demografică a comunității umane …… 239
2. Criza alimentară – problemă fundamentală şi globală a omenirii ……. ……. 242
3. Genocidul selectiv. Armele chimice şi biologice. Războiul genetic etno-biologic ……. ……. 247
G L O S A R … … … … … … … … … … … … … … … 251
BIBLIOGRAFIE …… ……. 259

INTRODUCERE

Pentru Daniela
Cu gândul că te va ajuta să depăşeşti mai uşor dificultăţile vieţii!
Bunicul

Din vremuri imemoriale comunitatea umană a considerat organismul uman ca având două componente care colaborează şi se sprijină reciproc pe timpul vieţii: corpul material şi spiritul, sufletul sau psihicul. Cei care se referă la cele două componente ale organismului uman au fost divizaţi în două categorii: materialişti şi idealişti. Materialiştii au considerat totdeauna că materia, ca realitate obiectivă, care există în afară şi independent de conştiinţa noastră, se află într-o continuă schimbare şi mişcare; această schimbare şi mişcare constituind forma fundamentală de existenţă a materiei. Mişcarea materiei prezintă diferite forme care se complică cantitativ şi calitativ. Materialiştii, au extins concepţia materialistă şi asupra psihicului considerând că psihicul este produsul cel mai înalt al materiei organizate în chip deosebit. Fiind o proprietate a materiei, superior organizate, psihicul nu există în afară de materie: nu putem separa gândirea de materia care gândeşte. Se consideră că fundamentarea concepţiei materialiste începe cu Aristotel care considera că „**orice lucru este compus din materie şi formă, prima fiind potenţa lucrurilor iar cealaltă factorul cauzal şi creator, prin care se săvârşesc toate, este necesar ca şi nous[1]-ul să aibă forma şi materia lui […] Materia fără formă, este potenţialitate pură, iar forma fără materie este *actus purus*. Dar, întrucât tot ce există este, la un anumit nivel, o combinaţie de formă şi materie, rezultă că fiecare din aceste două principii, luate separat, sunt în afara determinărilor existenţiale**”[2].

Desigur, acumularea de noi date de observaţie a condus la o modificare permanentă a concepţiei despre constituţia organismului uman, despre materie şi spirit. Astfel s-a ajuns la faptul că „**teoriile noastre actuale cu privire la lumea fizică nu funcţionează şi nu vor putea fi făcute să funcţioneze niciodată, până ce nu vor lua în calcul viaţa şi conştiinţa... viaţa şi conştiinţa sunt absolut fundamentale pentru modul în care înţelegem universul. Numim această nouă perspectivă «biocentrism»… Concluziile biocentrismului se bazează pe ştiinţa acceptată pe larg şi este o prelungire logică a muncii unora din marile noastre minţi ştiinţifice**”[3].

---

[1] Nous – (DEX – Cartier 2001).- spirit, idee, gândire (Principiu inteligent care a plăsmuit lumea în filosofia greacă. Noţiune care desemnează substanţa de sine stătătoare, generatoare a mişcării, vieţii, ordinii din lumea materială).

[2] Anton Dumitriu, Homo universalis, Bucureşti, Editura Eminescu, 1990, p.78, 65.

[3] Robert Lanza, Bob Berman, Biocentrismul – sau cum viaţa şi conştiinţa sunt cheile pentru înţelegerea adevăratei naturi a Universului, Bucureşti, Editura Livingstone, 2012, p.12.

„**Biocentrismul este o schimbare ştiinţifică de perspectivă asupra lumii care ne invită să o încorporăm printre domeniile existente de cercetare. El ne oferă oportunităţi pe termen scurt şi pe termen lung, atât pentru a demonstra veridicitatea biocentrismului însuşi, cât şi pentru a-l folosi ca trambulină şi a înţelege aspecte ale ştiinţei biologice şi fizice care sunt de neînţeles la ora actuală**”[4].

Desigur, pentru a se ajunge la formularea principiilor biocentrismului s-a străbătut o cale lungă în timp, de cercetări şi interpretări a rezultatelor acestora, întrucât, aşa cum scrie Galilei: „**Cartea naturii nu poate fi înţeleasă dacă mai înainte nu îi înveţi limba şi nu înveţi să recunoşti semnele în care e scrisă. Ea e scrisă în limba matematică, iar semnele sunt triunghiuri, cercuri şi alte figuri geometrice, mijloace fără de care e cu neputinţă să-i înţelegem cuvântul omeneşte; fără de ele, te învârţi zadarnic într-un labirint întunecos**”[5]. De aceea, orice domeniu ştiinţific, inclusiv psihologia, are la bază cunoaşterea naturii, prin fizică şi biologie, plecând de la modelul structural al cercetării fenomenologice din fizică bazat pe experiment şi observaţie, formularea legilor de manifestare a fenomenelor interne şi matematizarea rezultatelor cercetărilor. Însă, dacă se are în vedere fundamentarea fizică a fenomenelor abordate în psihologie, trebuie să se ia în considerare paradigmele de bază luate în analiza teoretico-experimentală a acestora.

Prima paradigmă fizică luată în considerare la formularea modelelor de abordare ştiinţifică a psihologiei a fost paradigma newtoniană. În cercetările psihologice, în baza paradigmei newtoniene, fiinţa umană este considerată, pentru analiză, ca o maşină, iar Julien Offray de La Mettrie[6] (1709 – 1751) scrie cartea Omul maşină. În cea de a doua paradigmă, paradigma cuantică, omul a fost asimilat cu un computer[7].

În paradigma newtoniană, fizica clasică se bazează pe cinci teorii de bază despre natura realităţii, ele privesc: realitatea, localizarea, cauzalitatea, continuitatea, determinismul. Aceste teorii au fost elaborate în condiţiile unui spaţiu şi a unui timp absolut fixe. S-a considerat, de asemenea, ca de la sine înţeles, faptul că descrierile matematice ale proceselor fizice corespundeau comportamentului real al evenimentelor obiective. Care este conţinutul celor cinci concepte ?

Realitatea se referă la ideea că lumea fizică este în mod obiectiv reală. Aceasta înseamnă că ea există în mod independent de observarea sa de către cineva ca observator.

Localizarea se referă la ideea că unicul mod în care pot fi influenţate obiectele între ele este prin contact direct.

Cauzalitatea presupune că săgeata timpului este orientată într-o singură direcţie şi, prin urmare, secvenţele cauză-efect sunt absolut fixe.

---

[4] Robert Lanza, Bob Berman, ibidem, p.229.
[5] Giuliano Di Bernardo, Cunoaşterea umană, Adevărul Holding, 2012, p.29.
[6] Offray de La Mettrie, Omul maşină. şi alte opere filozofice, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1961.
[7] John D. Barrow, Frank J. Tipler, Principiul antropic cosmologic, Bucureşti, Editura Tehnică, 2002, p.727.

Continuitatea presupune că nu există neregularități în natură, adică materia care alcătuieşte spațiul şi timpul este „netedă”.

Determinismul presupune că lucrurile progresează într-un mod ordonat şi previzibil. Conform determinismului putem prezice, în principiu, viitorul complet dacă avem cunoştință despre toate condițiile de pornire şi legături cauzale.

Rezultatele cercetărilor moderne din domeniul fenomenelor fizico - tehnice influențează însă atât de mult gândirea noastră încât nu se poate să nu fie încorporate în concepția nouă despre lume, despre viață, despre mentalitatea umană, comportament etc.

În paradigma cuantică apar noi concepte care definesc realitatea fizică. Această eră nouă în fizică începe la 1900 când fizicianul german Max Planck a introdus noțiunea de cuantă dând astfel noua denumire pentru o „era nouă” în fizică. Ce este cuanta ? Etimologic, cuanta provine dintr-un cuvânt latinesc care înseamnă cantitate, însă, fizicianul Max Planck, care a introdus pentru prima dată această noțiune în fizică, într-o lucrare fundamentală apărută în anul 1900, i-a atribuit un sens uşor diferit. Pentru Planck şi pentru fizica cuantică, cuvântul „cuantă” înseamnă cantitate „discretă”. De exemplu, o cuantă de lumină, numită foton, este un fascicul discret de energie ce nu mai poate fi descompus. Principalele concepte ale mecanicii cuantice ne învață că noi suntem una cu Universul şi că suntem inextricabil conectați între noi printr-o energie misterioasă numită *Câmpul Energetic al Punctului Zero*. Noua paradigmă în fizică se caracterizează prin: teoria relativității şi teoria cuantică**.**

Teoria relativității. În fizică, termenul „relativitate” trimite la două teorii distincte, dar legate între ele: teoria relativității restrânse şi cea a relativității generalizate. Ele au în comun faptul că sunt teorii ale spațiului-timp sau structuri cinematice care guvernează comportamentul tuturor particulelor sau câmpurilor presupuse a exista în spațiul-timp. Cele mai cunoscute două legi din teoria relativității sunt *echivalența masei şi energiei*, exprimată de faimoasa ecuație de echivalență $\mathbf{E=m.c^2}$ (**E** este energia, **m** este masa, iar **c** este viteza luminii în vid şi anume trei sute de milioane de metri pe secundă) şi legea că nici un corp (cu masă) nu se poate deplasa mai repede decât viteza luminii şi nici nu poate atinge această viteză. Relația $\mathbf{E=m.c^2}$ poate fi folosită pentru a calcula câtă energie s-ar produce dacă o cantitate de materie ar fi convertită în radiație (care transportă energia) electromagnetică. Spre exemplu, masa materiei convertită în energie în cazul bombei de la Hiroşima a fost mai mică decât 30 grame. (Conform relației de echivalență, energia unui gram de materie este de 10^{14} Joule). Nu trebuie, însă, să confundăm masa cu materia. Din punctul de vedere al fizicii, *materia* este sub formă de substanță (caracterizată prin masă) sau câmp (caracterizat prin energie). Trăsăturile caracteristice care definesc materia sunt: *masa*, *necesarul de spațiu*, *structura internă* şi *energia termică internă* a materiei. Masa se defineşte drept acea mărime măsurabilă ce determină cantitatea de substanță conținută într-un corp sau particulă, determinabilă la nivel macroscopic şi măsurată, de asemenea, macroscopic. Referindu-se la teoria relativității, Max Born (1882–1970), laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1954 scria: “**Principiul relativității restrânse nu a fost o descoperire a unui singur om. Albert Einstein**

(1879–1955) a pus ultima cărămidă la construcția pe care au zidit-o Hendrik Antoon Lorentz (1853–1928), Jules Henri Poincaré (1854–1912) şi alții, şi pe temelia căreia şi-a ridicat clădirea Hermann Minkowski (1864–1909). Găsesc că nu este drept ca toți aceşti oameni să fie uitați, aşa cum se întâmplă în multe cărți"[8]. De asemenea menționează că formula **$E=m.c^2$** era cunoscută anterior dintr-o lucrare publicată în 1904 a fizicianului austriac Friedrich Hasenöhrl[9] (1874-1915).

Teoria cuantică este o teorie fizică, care descrie comportamentul materiei la nivelul atomic şi subatomic, fenomene pe care fizica newtoniană şi electromagnetismul clasic nu le pot explica. Mecanica cuantică este unul dintre pilonii fizicii moderne şi formează baza pentru multe dintre domeniile sale, cum ar fi fizica atomică, fizica stării solide, fizica nucleară şi fizica particulelor elementare, dar şi ramuri înrudite precum chimia cuantică.

Fondatorii mecanicii cuantice au fost: Max Planck (1858–1947), Louis-Victor-Pierre-Raymond, al 7-lea duce de Broglie (1892–1987), Erwin Schrödinger (1887–1961), Werner von Heisenberg (1901–1976). Contribuții importante au adus Max Born (1882–1970), Pascual Jordan (1902-1980), Niels Bohr (1885–1962), Paul Dirac (1902–1984). Aceste concepte de bază ale mecanicii cuantice au fost elaborate între 1924 şi 1935. „**Mecanica cuantică s-a maturizat în 1926, odată cu apariția a două abordări teoretice rivale. Una propusă de Werner Heisenberg (1901-1976), era cunoscută sub numele de «mecanică matricială», datorită tehnicii matematice care o caracteriza; cealaltă, inventată de austriacul Erwin Schrodinger (1887-1961), era cunoscută sub numele de «mecanică ondulatorie», datorită reprezentării fizice centrale a materiei la nivelul atomic… Schrodinger a produs o demonstrație conform căreia ambele versiuni ale mecanicii cuantice, mecanica matricială a lui Heisenberg şi propria sa mecanică ondulatorie, sunt matematic echivalente**"[10].

Esenţa mecanicii cuantice este formalismul matematic, care descrie fenomenele fizice prin intermediul vectorilor şi operatorilor spaţiului Hilbert[11]. Pentru a descrie relaţia dintre formalismul matematic şi caracteristicile observabile ale obiectelor fizice au fost dezvoltate o serie de interpretări. Mai ales procesul de măsurare este un aspect central şi controversat până în ziua de azi. Printre interpretările cele mai populare se numără, pe lângă Interpretarea de la Copenhaga, teoria funcţiei de undă universală, teoria de Broglie-Bohm. Un principiu important în mecanica cuantică este principiul de incertitudine a lui Werner Heisenberg care afirmă că nu putem afla simultan, cu precizie oricât de bună atât poziţia cât şi impulsul unei particule. Explicaţia simplă este că încercarea de a măsura sau restrânge poziţia unei particule afectează impulsul ei şi viceversa.

Orice sistem fizic este un sistem cuantic însă, în mod practic, se poate considera că în cazul obiectelor macroscopice proprietăţile fizice sunt

---

[8] Max Born, Fizica în concepția generației mele, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1969, p.242
[9] Jeremy Bernstein, Albert Einstein şi frontierele fizice, Bucureşti, Editura Humanitas, 2008, p.116.
[10] Peter Dear, Inteligibilitatea naturii, Bucureşti, Editura Herald, 2012, p.219.
[11] Viorel Barbu, Matematica şi cunoaşterea ştiințifică, Iaşi, Editura Institutul European, 2011, p.23.

consecinţa unei medieri statistice pe un număr imens de subsisteme, ceea ce face ca parametrii care descriu sistemele macroscopice să varieze aparent continuu. Există câteva excepţii notabile de la această regulă: supraconductoarele, superfluidele şi câmpurile electromagnetice.

Apariția mecanicii cuantice, teorie care reprezintă baza fizicii moderne a particulelor, produce o criză de proporții privind limbajul şi conceptele fizicii clasice. Astfel, continuitatea, trăsătură evidentă a lumii macroscopice, sesizată ca atare prin simțiri, este înlocuită în lumea cuantică de discontinuitate, de cuantă, de discret. Dar la această diferențiere a conceptului de continuitate cu discontinuitate, pe orizontală, se produce o diferențiere şi pe verticală, prin introducerea de mai multe niveluri sau trepte de mărime. Se disting, în principiu, trei trepte sau niveluri de mărime: nivelul microscopic – care corespunde unei scări de mărime la nivelul microparticulelor, nivelul macroscopic – care corespunde scării de magnitudine a omului, nivelul macrocosmic – nivelul de funcționare a universului la scara corpurilor cereşti.

Referindu-se la definirea nivelurilor de realitate, Basarab Nicolescu scrie: „**Trebuie să înțelegem prin niveluri de Realitate un ansamblu de sisteme aflate mereu sub acțiunea unui număr de legi generale: de pildă, entitățile cuantice supuse legilor cuantice, care sunt radical diferite de legile lumii macrofizice. Înseamnă că două niveluri de realitate sunt diferite dacă, trecând de la unul la altul, există o ruptură a legilor şi o ruptură a conceptelor fundamentale**”[12].

Realitatea în noua paradigmă cuantică este cea pe care ne-o dă *starea cuantică*, adică cea menționată de un observator. Din punct de vedere clasic, o particulă este determinată de poziția sa în spațiu, iar pentru a şti ce se va petrece cu ea în continuare va trebui să ştim şi viteza sa (sau, în mod echivalent, impulsul său). În mecanica cuantică, fiecare din pozițiile pe care le-ar putea avea o particulă este doar o „alternativă” posibilă. Toate alternativele trebuie să fie combinate împreună într-un fel sau altul, cu aceste ponderi formate din numere complexe. Acest ansamblu de ponderi complexe descrie starea cuantică a unei particule. În mecanica cuantică, se foloseşte pentru acest ansamblu de ponderi litera grecească Ψ (pronunțată „psi”) considerată ca o funcție complexă de poziție – numită *funcție de undă* a particulei. Această funcție de undă are o valoare caracteristică pentru fiecare poziție **x**, notată **Ψ(x)**, care este amplitudinea ca particula să fie în punctul **x**. „**Una din legile fundamentale ale fizicii cuantice afirmă că un eveniment în lumea subatomică există în toate stările posibile, până când actul observării sau al măsurării îl «îngheață» sau îl ține într-o stare unică. Procesul este cunoscut din punct de vedere tehnic drept «colapsul» funcției de undă, în care «funcția de undă» înseamnă starea tuturor posibilităților**”[13]. Teoria cuantică ne vorbeşte despre cunoaşterea realității de către observator; observatorul şi ceea ce este observat fiind considerate părți ale aceluiaşi sistem. Actul observării creează la propriu o realitate fizică. Această interpretare afirmă că starea de

[12] Basarab Nicolescu, Noi, particula şi lumea, Iaşi, Editura Polirom, 2002, p.102.
[13] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.180.

bază fundamentală a realității o reprezintă conştiența, care este mai subtilă decât materia sau energia. „**Fizica cuantică spune că fiecare dintre noi este un Observator, că observăm un câmp de potențiale infinite şi că apoi colapsăm realitatea care se potriveşte cu gândurile şi cu convingerile noastre**”[14]. Acum ştim că proprietățile fundamentale ale lumii nu sunt determinate înainte de a fi observate. Aceasta nu înseamnă că realitatea nu există, ci mai degrabă că realitatea neobservată este radical diferită cea cu care suntem noi familiarizați. Efectul observatorului sugerează faptul că realitatea apare din supa primordială a Câmpului Energetic al Punctului Zero doar odată cu implicarea conştienței vii. Concluzia logică este că lumea fizică ar exista în starea ei concretă numai dacă noi suntem implicați în ea. „**Un efect cuantic înrudit […] este posibilitatea nonlocalizării sau a acțiunii la distanță: teoria conform căreia două particule subatomice, aflate odată în imediata apropiere, par să comunice la orice distanță, după ce au fost separate**”[15].

Începând cu paradigma cuantică, cunoaşterea devine prin excelență intervenție asupra realității. Mutația, în raport cu paradigma newtoniană, constă în faptul că, prin actul cunoaşterii, subiectul intervine în mod necesar asupra obiectului cunoaşterii, modificându-l. Realitatea nu mai constituie o existență în sine, ci mai curând o realitate de intervenție sau de interfață.

În cercetarea fizică întâlnim şi conceptul de **real** definit ca cel care desemnează lucrurile, şi nu ideile, cuvintele, numele. Este ceea ce poate constitui obiect de cunoaştere. Este ceea ce produce efecte, fiind opus aparentului, fictivului. Este ceea ce există acum, fiind opus posibilului. Este cel care ține de concret, opus deci abstractului. Contrariile realului sunt aparentul, himericul, fabulosul, fictivul, imaginarul, inexistentul, irealul, virtualul, idealul, visul. Pe de altă parte, **prin realitate înțelegem caracterul a ceea ce este real**, **a ceea ce nu este doar un concept, ci un lucru, un fapt**. Dialectica real-realitate este pusă în valoare în diferitele evaluări ale gestului ştiințific. Basarab Nicolescu face următoarele precizări: „**Eu înțeleg prin Realitate (cu majuscule) mai întâi ceea ce rezistă la experiențele, reprezentările, descrierile, imaginile sau formalizările noastre matematice. […] Realitatea nu este numai o construcție socială, consensul unei colectivități, un acord intersubiectiv. Ea are de asemenea o dimensiune transsubiectivă, în măsura în care un singur fapt experimental poate dărâma şi cea mai frumoasă teorie ştiințifică**”[16]. „**Materia există numai pentru că noi credem în ea şi pentru că foarte mulți oameni persistă în această iluzie. Noi suntem cei care am creat realitatea fizică, prin puterea convingerilor noastre. Noi am luat energia cosmică şi am transformat-o cu ajutorul conştiinței noastre într-o experiență pe care o numim realitate. Această realitate este construită însă în mintea noastră**”[17].

---

[14] Greg Simmons, Toate acestea le vei face şi tu… şi chiar mai multe. Fizica schimbării, Bucureşti, Editura Prestige, 2010, p.237.

[15] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.183.

[16] Basarab Nicolescu, Noi, particula şi lumea, Iaşi, Editura Polirom, 2002, p.102.

[17] Richard Bartlett, Matricea energetică. Ştiința şi arta transformării, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2010, p.180.

Nonlocalizarea înseamnă că, într-un mod anume, lucrurile sau fenomenele ce par a fi separate nu sunt, de fapt, separate. Ştiința modernă a pus în evidență, teoretic şi experimental, faptul că orice lucru sau fenomen din lumea noastră este conectat cu orice alt lucru sau fenomen. Suntem conectați, în moduri pe care de-abia le înțelegem, nu numai cu toate lucrurile pe care le vedem în viața noastră astăzi, dar şi cu toate câte au existat vreodată, precum şi cu lucruri care încă nu s-au întâmplat.

Implicațiile acestor conexiuni sunt imense. Într-o lume în care un câmp energetic inteligent interacționează totul – de la pacea globală şi până la vindecarea personală – ceea ce în trecut poate că părea de domeniul fanteziilor sau al miracolelor devine deodată posibil în viața noastră.

Într-un discurs ținut la Florența, în Italia, în 1944, Max Planck, unul din fondatorii teoriei cuantice, printre altele, menționa: „**Ca un om care şi-a dedicat toată viața celei mai luminate ştiințe dintre toate – studiul materiei, pot să vă spun măcar atât, ca rezultat al cercetărilor mele despre atomi. Nu există materie în sine! Toată materia îşi are originea şi există numai în virtutea unei forțe care pune în vibrație particulele atomului şi ține laolaltă acest minuscul sistem solar care este atomul… În spatele acestei forțe, trebuie să presupunem existența unei Minți conştiente şi inteligente. Această Minte este matricea a tot ce este materie**”.

În 1997, lumea ştiințifică a luat cunoştință de rezultatele unui experiment ştiințific efectuat la Universitatea din Geneva, având drept obiect substanța din care este făcută lumea noastră – particule de lumină numite fotoni – rezultatele obținute continuând să zguduie temeliile cunoaşterii convenționale. Mai exact, oamenii de ştiință au spart un foton în două particule separate, creând „gemeni” cu proprietăți identice. Apoi, folosindu-se de anumite aparate care au fost construite pentru acest experiment, ei au făcut ca aceste două particule să se îndepărteze una de alta, în direcții diferite. Aceşti gemeni au fost puşi într-o cameră special concepută, dotată cu două trasee de deplasare realizate din fibră optică, de tipul celei folosite pentru transmiterea convorbirilor telefonice, care porneau din acea cameră şi ajungeau până la o distanță de 11 km, fiecare în direcție opusă. În momentul în care fiecare dintre gemeni îşi atingea ținta, între ei exista o distanță de 22,5 km. La capătul acestor trasee de deplasare, gemenii au fost puşi să „aleagă” între două rute aleatorii, care erau identice sub toate aspectele.

Importanța deosebită a experimentului este acela că, atunci când particulele gemene au ajuns la locul unde trebuiau să aleagă o anumită cale, ele au făcut exact aceleaşi alegeri şi s-au deplasat prin acelaşi traseu. Fără nici o abatere, rezultatele au fost identice, de fiecare dată când a fost efectuat experimentul. Cu toate că ştiința convențională afirmă că cei doi gemeni sunt separați şi nu pot comunica între ei în nici un fel, aceştia se comportă ca şi cum ar fi totuşi conectați unul cu altul!. Această legătură dintre fotoni era atât de perfectă, încât părea să fie instantanee. Odată ce a fost constatat acest fapt, la scara minusculă a fotonilor, urmarea a fost că acelaşi fenomen s-a descoperit şi în alte locuri din natură – chiar în galaxiile separate de distanțe de ani lumină.

Pentru a generaliza această constatare la nivel macroscopic, va trebui să ne întoarcem cu raționamentul logic înapoi – până la momentul pe

care oamenii de ştiinţă îl consideră a fi începutul a toate câte sunt – sau cel puţin al Universului, aşa cum îl cunoaştem. După cum este cunoscut, se apreciază că Universul are vârsta între 12 şi 15 miliarde de ani pământeni şi a apărut printr-o masivă eliberare de energie. Acest moment de apariţie a Universului, în 1951, astronomul englez Fred Hoyle (1915-2001) l-a denumit Bing Bang (marele bubuit).

Cercetătorii au dedus prin calcule că înainte de declanşarea Bing Bang-ului, întregul univers era comprimat foarte tare într-o mică sferă care avea aproximativ dimensiunile unui bob de mazăre. Dacă facem o paralelă între compactarea întregului Univers şi experimentul de la Universitatea din Geneva, oricât de diferite ar fi acestea două, există o similitudine subtilă care le leagă: în contextul fiecăruia dintre aceste fenomene, conexiunea pe care o evidenţiem este între două lucruri care, odată, erau unite fizic. În cazul experimentului Geneva, divizarea unui foton în două particule identice a creat cei doi gemeni şi acest lucru a fost făcut astfel încât să se asigure că sunt identici sub toate aspectele. Faptul că fotonii şi particulele de la Bing Bang au fost fiecare o parte din cealaltă reprezintă cheia pentru a explica conectivitatea lor. Se pare că, **odată ce un lucru este unit, el este întotdeauna conectat, fie că rămâne legat fizic sau nu**. Aceasta constituie o cheie în cadrul raţionamentului nostru pentru a considera că a existat un moment în care întreaga materie din Univers era comprimată într-un spaţiu foarte mic. În acea stare inimaginabilă de comprimare, totul era unit fizic. Când energia Bing Bang-ului a făcut ca universul să se extindă, particulele de materie au ajuns să fie separate prin spaţii din ce în ce mai mari. Acest experiment mintal sugerează ideea că, indiferent cât este spaţiul care separă două lucruri, anterior unite, ele rămân întotdeauna conectate. Avem astfel toate motivele să credem că starea de interconectare ce leagă particulele ce sunt separate astăzi se aplică şi substanţei universului, care a fost conectată înainte de Bing Bang. Din punct de vedere tehnic, toate lucrurile care erau reunite în interiorul acelui cosmos de mărimea unui bob de mazăre, încă mai sunt în continuare conectate. Energia care realizează conectarea este acea „matrice" la care se referea Max Planck.

Savantul francez Jacques Benveniste (1935–2004), prin cercetările medicale efectuate „**a demonstrat decisiv că celulele nu se bazează pe întâmplarea ciocnirii dintre ele, ci pe semnătura lor electromagnetică prin unde electromagnetice de frecvenţă joasă (sub 20 de kilohertzi). Frecvenţele electromagnetice pe care Benveniste le-a studiat corespund cu frecvenţele din gama radio, chiar dacă ele nu emit nici un zgomot efectiv pe care să-l putem detecta […] două molecule se acordă una cu alta, chiar dacă se află la mare distanţă, şi rezonează la aceeaşi frecvenţă. Aceste două molecule care rezonează creează apoi o altă frecvenţă şi rezonează cu următoarea moleculă sau cu următorul grup de molecule, în stadiul următor al reacţiei biologice… Atât moleculele specifice, cât şi legăturile intermoleculare emit frecvenţe specifice, care pot fi detectate la miliarde de ani lumină distanţă cu ajutorul celor mai sensibile telescoape moderne. Aceste frecvenţe au fost acceptate de către fizicieni, însă, nimeni**

din comunitatea biologică"[18]. Concluzia inevitabilă este că moleculele vorbesc unele cu altele prin frecvențe electromagnetice. Se pare că, de fapt, Câmpul Energetic al Punctului Zero creează un mediu care permite moleculelor să vorbească unele cu altele non-local şi virtual instantaneu.

„Noua" realitate a înlocuit teoria localizării cu conceptul de nonlocalizare. „**În realitatea cuantică, acțiunea directă de la distanță este obligatorie. Noua realitate are o cauzalitate dizolvată, întrucât teoria relativității a relevat faptul că săgeata fixă a timpului este o iluzie, o înțelegere greşită susținută de teoriile clasice cu privire la spațiu şi un timp absolut. Acum ştim că momentul în care evenimentele par să se întâmple depinde de perspectivă (practic, cadrul de referință al observatorilor). Noua realitate a abandonat teoria continuității, deoarece materia realității cuantice este discontinuă; la scară redusă, spațiul şi timpul nu prezintă nici uniformitate, nici continuitate. Astfel, în cele din urmă, determinismul absolut nu a fost contrazis, întrucât el se bazează pe teoriile de cauzalitate, realitate şi certitudine şi niciuna dintre acestea nu mai poate fi definită în termeni absoluți. Anularea teoriilor clasice a condus, de asemenea, la contrazicerea unei abordări elementare a modului în care ştiința înțelege lumea, o abordare cunoscută ca reducționism. Oamenii de ştiință au presupus de mult că cel mai bun mod, şi poate unicul, de a înțelege ceva este de a vedea cum se potrivesc piesele sale componente. În cercetarea medicală, atenția este focalizată asupra înțelegerii „mecanismului de acțiune" al tratamentului. Presupunerea care a decurs de aici este aceea că „modul în care funcționează lucrurile" implică anumite procese mecanice, cum ar fi motoarele conectate. „În realitatea cuantică, acțiunea directă de la distanță este obligatorie. Noua realitate are o cauzalitate dizolvată, deoarece teoria relativității a relevat faptul că săgeata fixă a timpului este o iluzie, o înțelegere greşită susținută de teoriile clasice cu privire la un spațiu şi un timp absolut. Acum ştim că momentul în care evenimentele par să se întâmple depinde de perspectivă (practic, cadrul de referință al observatorilor). Noua realitate a abandonat teoria continuității, deoarece materia realității cuantice este discontinuă; la scară redusă, spațiul şi timpul nu prezintă nici uniformitate, nici continuitate. Astfel, în cele din urmă, determinismul absolut a fost contrazis, deoarece el se bazează pe teoriile de cauzalitate, realitate şi certitudine şi niciuna dintre acestea nu mai poate fi definită în termeni absoluți**"[19].

Multe procese par cu siguranță explicabile în termeni mecanicişti, reducționişti. Dar, pe măsură ce fizicienii pătrund mai adânc în natura realității, descoperă că aceasta nu poate fi înțeleasă în termeni mecanicişti. Mecanicismul presupune existența unor obiecte separate care interacționează în moduri determinate, cauzale. Dar nu aceasta este realitatea în care trăim. Realitatea cuantică este holistică şi o astfel de încercare de a-i studia părțile individuale va furniza o imagine incompletă. În paradigma cuantică actul observării creează la propriu o realitate fizică. Această interpretare afirmă că starea de bază

[18] Lynne McTaggart, Ibidem, p.137.
[19] Dean Radin, Minți interconectate, Bucureşti, Editura DAKSHA, 2008,p.240.

fundamentală a realității o reprezintă conştiința, care este mai subtilă decât materia sau energia, deci conştiința creează realitatea.

Cauzalitate şi Determinism în paradigma cuantică. „**Termenul «determinism» desemnează determinarea, intercondiționarea, legătura universal multilaterală a fenomenelor lumii materiale; termenul «cauzalitate» semnifică o anumită parte a legăturii universale**”[20].

Cauzalitatea este categoria filosofică destinată pentru exprimarea legăturii necesare pe parcursul desfăşurării în timp a fenomenelor. **Dacă în condiții date, neschimbate, fenomenul A generează, determină (în acest context ambele noțiuni sunt identice), un alt fenomen B, atunci legătura dintre A şi B este o legătură de cauzalitate, în cadrul căreia fenomenul A este cauza, iar fenomenul B – efectul**. Categoriile de cauză şi efect au semnificația ce le este proprie numai dacă sunt aplicate unor fenomene care în condiții date sunt considerate independent de fenomenele înconjurătoare, astfel încât constituie, în acest sens, un sistem izolat. **Principiul cauzalității constă aşa dar în următoarele: un fenomen, în condiții bine determinate (cauza), generează un alt fenomen (efectul)**. Se face abstracție de legătura cu restul lumii, considerându-le independente de această lume. **Determinismul se produce atunci când fenomenul A (cauză) caracterizat de aceleaşi condiții inițiale date, produce aceleaşi caracteristici evaluative la fenomenul B (efect)**. **Determinismul constituie fundamentul teoriei conexiunii universale a fenomenelor, conexiune care îşi dezvăluie noile sale laturi în cadrul procesului infinit al cunoaşterii sale**.

În cursul secolului al XIX-lea, oamenii de ştiință au continuat să dezvolte modelul newtonian al universului în fizică, chimie, biologie, psihologie şi ştiințe sociale. Aceasta s-a făcut pe fondul considerațiilor că: „**Viziunea mecanicistă asupra naturii este strâns legată de un determinism riguros, gigantica maşină cosmică fiind complet cauzală şi deterministă**”[21]. În acelaşi timp, noi descoperiri şi noi moduri de gândire au scos în evidență limitările modelului newtonian şi au pregătit calea pentru revoluția ştiințifică a secolului al XX-lea. La finele secolului al XIX-lea, mecanica newtoniană şi-a pierdut rolul de teorie fundamentală a fenomenelor naturale; începe o nouă eră în fizică, prin mecanica cuantică, cu influență globală în ştiința secolului al XX-lea. Însă, existența relației de incertitudine, cu rol fundamental în definirea mecanicii cuantice, face ca unii comentatori ai acesteia să considere că fizica cuantică este indeterministă. Dar, relația de incertitudine exprimă legătura dintre anumite mărimi cuantice şi, ca atare, confirmă determinismul. Când se afirmă însă că relația de incertitudine este în dezacord cu determinismul, este subînțeleasă nu această latură a relației de incertitudine, ci cu totul altceva, şi anime, că relația de incertitudine transformă determinismul laplacean într-un nonsens.

„**Mecanica cuantică este o teorie deterministă, numai că determinismul său nu se identifică cu determinismul laplacean şi, în**

---

[20] M.E. Omleanovski, Dialectica în fizica modernă, Bucureşti, Editura Politică, 1982, p.200.

[21] Fritjof Capra, Momentul adevărului, Bucureşti, Editura Tehnică, 2004, p.61

general, cu determinismul fizicii clasice. Specificul legilor şi formulelor mecanicii cuantice rezultă nu din faptul că comportarea microobiectelor exclude determinismul şi cauzalitatea, ci din natura dual ă corpuscular-ondulatorie a microobiectelor"[22].

„**Mecanica cuantică este deterministă într-un sens uşor diferit, la un nivel abstract. În zilele noastre, atunci când se spune că mecanica cuantică este deterministă, se înțelege că există o funcție matematică, a cărei evoluție în timp este complet logică şi deterministă. Dacă se consideră că această funcție matematică este o descriere a realității, aşa cum crede multă lume, atunci s-ar spune că realitatea evoluează determinist. Problema se pune atunci când reveniți în lumea reală – când doriți să efectuați o măsurătoare. În momentul când faceți un experiment real, atunci apare probabilitatea. Însă Schrodinger şi un număr de alți mari savanți, ar spune că, la nivel matematic, totul este cauzal şi determinist**"[23].

Complementaritatea. Interpretarea mecanicii cuantice pe baza ecuației lui Erwin Scrodinger şi relația de incertitudine a lui Werner Heisenberg a stârnit multe controverse care se mențin şi astăzi. A rămas viabilă celebra interpretare de la Copenhaga datorată lui Niels Bohr. Complementaritatea este „**O trăsătură cheie a filosofiei lui Niels Bohr. Ideea este că un sistem poate fi probat în diferite modalități complementare şi că proprietățile care rezultă în urma acțiunii diferitelor probări, deşi sunt toate esențiale în mod egal pentru o caracterizare completă a cunoaşterii accesibile cu referire la sistem, ele nu pot fi reprezentabile ca proprietăți simultane ale sistemului: acțiunea de probare poate fi o parte esențială din determinarea unei proprietăți**"[24]. **Interpretarea de la Copenhaga a lui Niles Bohr se sprijină pe trei idei de bază: interpretarea funcției de undă a lui Schrodinger ca probabilitate; principiul incertitudinii a lui Heisenberg; Complementaritatea**. „**Bor a introdus pentru cele două aspecte de reprezentare, corpuscular şi ondulatoriu, denumirea de «complementare». După cum toate culorile vizibile pot fi rânduite în perechi de culori complementare, care dau laolaltă culoarea albă, tot astfel, toate procesele fizice pot fi considerate din două puncte de vedere, dintre care unul corespunde aspectului corpuscular, iar al doilea celui ondulatoriu, şi care niciodată nu ajung să se contrazică reciproc, dar amândouă sunt pentru înțelegerea deplină a proceselor din natură**"[25]. Bohr privea complementaritatea ca pe un concept mult mai general decât simpla descriere a naturii electronilor. El considera că acest atribut al complementarității era comun conştiinței umane şi modului în care funcționează mintea omului. Până în secolul al XX-lea ştiința operase în limitele impuse de certitudinile logicii aristoteliene: „Un lucru este A sau non-A". Se intra acum într-o zonă în care ceva putea fi „atât A, cât şi non-A". Mai degrabă decât a formula descrieri exhaustive ale lumii ori a schița o hartă unică care să corespundă din toate punctele de vedere lumii exterioare, ştiința trebuia să genereze o serie de

[22] M.E. Omleanovski, Dialectica în fizica modernă, Bucureşti, Editura Politică, 1982, p.215-216.
[23] Arthur Zajonc, Noua fizică şi cosmologie, Bucureşti, Editura Tehnică, 2006, p.77.
[24] Henry P. Stapp, Rațiune, materie şi mecanică cuantică, Bucureşti, Editura Tehnică, 1998, p.301.
[25] Max Born, Fizica în concepția generației mele, Bucureşti, Editura Ştiinşifică, 1969, p.70.

reprezentări care să înfăţişeze trăsături distincte ale realităţii, hărţi care în fapt nu se suprapun complet niciodată.

În fond, **interpretarea de la Copenhaga** afirmă că teoria cuantică ne **spune, în final, că putem cunoaşte aspecte ale realităţii, dar nu realitatea însăşi; conceptul de complementaritate exprimă nemijlocit poziţia noastră în problema reflectării proprietăţilor fundamentale ale materiei, care erau considerate că se pretează descrierii fizice clasice, însă s-au dovedit a fi în afara limitelor de aplicabilitate ale acesteia.**. Logica cuantică, exprimată pe interpretarea de la Copenhaga, cere ca un foton să fie ori undă, ori particulă, dar nu şi amândouă simultan pentru că experimentele ne arată că fotonii se comportă în acest mod, logica sau-sau a raţiunii nu mai stă în picioare în lumea cuantică. "**Una din tezele de bază ale fizicii cuantice, propuse prima dată de Louis de Broglie, este că entităţile subatomice pot să se comporte fie ca particule (obiecte concrete, cu localizare bine stabilită în spaţiu), fie ca unde (zone de influenţă difuze sau graniţă, care pot curge prin sau pot interfera cu alte unde)**"[26].

În sprijinul acestei interpretări vine şi teorema lui Bell. În anul 1964, fizicianul irlandez **John Bell a dovedit matematic că nici o teorie a variabilelor locale ascunse (luate în considerare de unele interpretări) nu poate fi compatibilă cu teoria cuantică**. Concluziile teoremei lui Bell sunt uimitoare din acest punct de vedere; fie trebuie să abandonăm în totalitate filosofia realistă a majorităţii oamenilor de ştiinţă actuali, fie ei trebuie să-şi revizuiască în mod dramatic conceptul spaţiu-timp. Teorema arată că este imposibil de a pune în acord valabilitatea generală a predicţiilor statistice date de teoria cuantică cu ideea conform căreia rezultatele observate de fiecare experimentator ar putea fi în principiu independente de aparent libera alegere a condiţiilor impuse în regiunea separată spaţial de celălalt experimentator: valabilitatea generală a predicţiilor teoriei cuantice pare a impune puternice conexiuni nelocale care se extind la distanţe macroscopice. Pe baza acestei teoreme pot fi interpretate rezultatele obţinute în investigaţiile efectuate, în medicina cuantică, de diverşi investigatori astfel încât tratamentul recomandat din medicina cuantică să fie cel adecvat pentru pacient. „**În biologie, însuşi conceptul de viaţă conduce de la bun început la o alternativă complementară: analiza fizico-chimică a unui organism viu nu este compatibilă cu funcţionarea sa liberă – aplicată – şi duce, în extremis, la moarte. În filozofie există o alternativă asemănătoare în problema centrală a libertăţii voinţei. Orice decizie poate fi privită, pe de o parte, ca un proces spontan care se petrece în conştiinţă, dar pe de altă parte, ca un rezultat al unor motive care au fost asimilate în trecut sau în prezent prin contactul cu lumea exterioară**"[27].

Pe baza progreselor înregistrate de ştiinţa şi tehnica moderne, lumea medicală, de asemenea, este pusă în faţa unor instrumente ajutătoare de investigaţie a organismului uman şi de tratament benefic sau distructiv pentru viaţă încât este supralicitată psihic când vede apariţia mijloacelor de control

[26] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forţei secrete a Universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.205.
[27] Max Born, Fizica în concepţia generaţiei mele, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1969, p.144-145.

mintal, de operații chirurgicale dificile, de război psihotronic, citirea gândurilor, provocarea de boli cum ar fi generatoare de unde electromagnetice de o anumită frecvență provocatoare de cancer, provocare de fenomene naturale distructive pentru natură şi altele. Rezultatele cercetărilor ştiinţifico-tehnice sunt prea complexe şi prea dificile, astfel încât un filosof neformat la şcoala ştiinţelor naturii nu ar putea să le asimileze şi să le stăpânească ca efect asupra personalității umane. Un gânditor care prezintă, într-o imagine de ansamblu, consecințele revoluției ştiinţifico-tehnice moderne în domeniul medical, nu va mai izbuti de bună seamă să o facă dacă nu posedă cunoştinţe adecvate.

Ştiința modernă demonstrează că materia reprezintă rezultatul condensării unui strat de energie subtilă universală şi oscilantă, care reprezintă starea virtuală cunoscută şi ca energie a câmpului energetic al punctului zero. În producerea materiei, energia câmpului energetic al punctului zero pur şi simplu se condensează în energie tahionică, aceasta este apoi transformată în frecvențe de către CESO (Câmpuri Energetice Subtile de Organizare), creându-se toate varietățile de forme.

Energia Punctului Zero (EPZ) este un fenomen natural, universal, de o mare importanță a cărui studiere a început odată cu dezvoltarea de-a lungul istoriei a ideilor despre vid. În secolul al 17-lea s-a crezut că se poate obține un volum complet vid de spațiu prin simpla eliminare a tuturor gazelor. Acesta a fost primul concept general acceptat al noțiunii de vid. Mai târziu, în secolul al 19-lea, a devenit evident că regiunea golită de gaze conține încă radiație termică. În consecință, pentru gânditorii vremii a apărut ideea că eliminarea acestei radiații termice s-ar putea obține prin răcire. Aşa s-a ajuns la un al doilea concept pentru obținerea vidului absolut: răcirea până la zero absolut a zonei din spațiu din care au fost eliminate gazele. Obținerea unei temperaturi zero absolut (-273ºC) era mult peste posibilitățile vremii, aşa că problema părea nerezolvată. În secolul 20, atât teoria cât şi practica au arătat că există o radiație non-termică care persistă în vid chiar dacă temperatura poate fi coborâtă până la zero absolut. Acest concept clasic explică numele de "**radiație a punctului zero**".

În 1891, cel mai mare savant în domeniul energiei electrice, cu o remarcabilă gândire vizionară, savantul de origine română **Nicolae Tesla** declara: „**Peste tot în spațiu este energie. Această energie este statică sau cinetică? Dacă este statică, speranțele noastre sunt în van; dacă este cinetică – şi noi ştim cu siguranță că este – este doar o chestiune de timp până când omul va reuşi să-şi conecteze maşinăriile la energiile Naturii. Vor trece multe generații până atunci, dar până la urmă maşinăriile noastre vor fi puse în mişcare de o energie disponibilă în orice punct din Univers"**.

„Energia Punctului Zero este cea care dă două proprietăți ale masei: inerția şi gravitația[…] Multe din proprietățile stranii ale lumii cuantice, cum ar fi incertitudinea sau interconectarea cuantică, ar putea fi explicate dacă luăm în considerare interacțiunea permanentă a tuturor particulelor cuantice cu Câmpul Punctului Zero. Interacțiunea permanentă a particulelor cuantice cu Câmpul Punctului Zero ar putea să fie mecanismul care stă la baza efectelor non-locale dintre particule

şi permite unei particule să se afle în contact cu toate celelalte particule, în orice clipă. Dacă toată materia din Univers interacţionează cu Câmpul Punctului Zero, asta ar însemna, pur şi simplu, că toată materia este interconectată şi probabil că reţeaua se întinde prin tot Cosmosul, prin unde cuantice. Iar dacă noi şi tot spaţiul gol suntem o masă de interconectări, înseamnă că stabilim conexiuni invizibile cu lucrurile care se află la distanţă de noi"[28].

Conceptul de energie a punctului zero se referă, de fapt, la nivelul minim de energie pe care un sistem fizic din mecanica cuantică îl poate avea, fiind vorba de energia stării fundamentale a universului.

Toate sistemele mecanicii cuantice manifestă fluctuaţii, chiar în starea fundamentală şi au asociată această energie a punctului zero, datorată interacţiunilor provocate de natura de undă, în conformitate cu principiul incertitudinii al lui Werner Heisenberg, care dictează prezenţa acestei energii chiar şi în apropierea temperaturii de zero absolut.

Conceptul a fost dezvoltat în Germania pe baza unei formule imaginate de Max Planck la 1900, termenul în sine provenind din germanul "Nullpunktsenergie". Cumulat, se poate vorbi despre o energie a stării vidului, care este rezultatul însumării energiei punctului zero a tuturor câmpurilor din spaţiu: electromagnetice, gravitaţionale, fermionice, ale forţelor nucleare tari sau slabe etc.

Transformată matematic în unităţi de masă, plecând de la valoarea de 10 la puterea 10^7 joule/cm cub, folosind formula **E = mc^2**, obţinem o valoare aproximativă a densităţii vidului, la nivelul unui punct de lungime Planck, de 10 la puterea 96 kilograme/cm cub - o valoare enormă ce este pomenită şi de Nassim Haramein în conferinţa sa, *Crossing the event horizon*, ce ne duce cu gândul la infinit şi pe care el o foloseşte ca argument, spunând că este, de fapt, masa unei singularităţi.

În concluzie, noţiunea de energie a punctului zero înlătură acuzele de perpetuum mobile, aduse de comunitatea galonaţilor academici dispozitivelor producătoare de energie liberă, ce sunt concepute, de fapt, în sistem deschis şi nu închis, surplusul aparent de energie generată provenind din extragerea şi canalizarea energiei acelui punct.

Există trei caracteristici ale energiei punctului zero: 1 - energia punctului zero conţine toate posibilităţile, adică există tot ce este necesar pentru a crea forme perfecte; 2 - caracteristica energiei punctului zero constă în faptul că nu are formă şi e nemanifestată; 3 - este omniprezentă, în cantitate nelimitată în Univers şi conţine întregul potenţial al formei perfecte.

Fiinţa umană rezonează în permanenţă cu această energie a punctului zero şi prin intermediul ei rezonăm cu alte fiinţe umane. Rezonanţa devine parte integrantă din această cunoaştere conştientă a fenomenelor spirituale în care minţile noastre se contopesc şi se unesc cu această conştientizare ca fiind adevărul şi realitatea imuabile ale existenţei noastre. Rezonanţa devine parte din

[28] Lynne McTaggart, Experimentul intenţie, Braşov, Editura Adevăr Divin, p.36-37.

această cunoaştere conştientă ajungându-se astfel la o conştientizare continuă şi o acordare permanentă la energia cosmică.

În această lume modernă fiecare dintre noi ne dorim o vitalitate superioară. Vitalitatea reală este fizică, emoțională şi spirituală. Pentru a avea vitalitate trebuie să înțelegem cea mai importantă sursă naturală – energia. Trebuie să aflăm cum să căpătăm acces la propria sursă energetică, să ştim cum putem elimina blocajele pentru a reuşi să facem această legătură şi cum să controlăm fluxul energetic astfel încât să ne putem exprima întregul potențial. În abordarea problemelor energetice ale organismului plecăm de la axioma că **orice formă de viață este energie**. Ştiința modernă chiar a ajuns la una din concluzii în care **câmpul energetic al punctului zero înseamnă Divinitatea. Aici este izvorul începutului existenței Universului şi tot de aici migrează energia care menține starea de existență în funcțiune a Universului**.

Trebuie să avem cunoaştere despre aceste probleme vitale ale noastre. Dar, ce este cunoaşterea ? Cunoaşterea înseamnă să fii capabil să răspunzi la cele patru mari întrebări şi să ştii că tu eşti Observatorul într-un câmp de potențiale infinite – şi că tot ce observi devine peisajul şi experiența vieții tale. Care sunt cele patru mari întrebări ? Cine sunt eu ? De unde am venit ? Care e destinul meu ? Cum împlinesc acel destin ? Pentru a răspunde la aceste întrebări este nevoie de cineva care a câştigat dreptul să răspundă la ele, prin experiență directă. În a răspunde la aceste întrebări, cei prezenți se împart, de obicei, în două categorii: în subiecte umane şi obiecte umane. Permanent cei din categoria obiectelor umane se străduiesc să treacă în subiecte umane. În acest scop sunt ajutați de familie şi societatea umană prin sistemul de învățământ. Dar, în conformitate cu mitul eternei reîntoarceri şi cei din categoria subiectelor umane mai revin, cel puțin temporar, în categoria obiectelor umane. Viața impune acest fapt prin progresul continuu al bazei materiale sociale şi spirituale a comunității umane. De fapt permanent trecem cu toții printr-o oscilație continuă subiect-obiect-subiect.

Ca să devii subiect, ai nevoie de cunoaştere de la un profesor sau dintr-un document de adevăr păstrat, în combinație cu un mediu care poate să ofere exerciții sau discipline pentru experimentarea directă a acelei cunoaşteri.

În Banchetul lui Xenofon se spune că fiecare din convivi trebuia să aducă o laudă lucrului de care e cel mai mândru. Unul dintre ei, Nikeratos, a menționat că se mândreşte cu faptul ca ştie pe dinafară toată Iliada şi Odiseea.

- Şi rapsozii îl cunosc pe Homer pe dinafară, îi răspunde Antisthene, ceea ce nu-i împiedică să fie oamenii cei mai proşti din lume.

- Aceasta deoarece nu cunosc sensurile ascunse a mențiunilor din versuri, precizează Socrate. Dar, tu Nikeratos, ai dat mulți bani lui Stesimbrotos, lui Anaximandros şi multor altora, încât nimic din ceea ce are preț în versurile lui Homer nu-ți este necunoscut.

Se observă, aşa dar, că şi Socrate atribuia un rol deosebit profesorului în pregătire învățăceilor şi, în acelaşi timp, învățarea costă, fie asigurată individual, fie public .

Cunoaşterea este ingredientul cel mai important pentru a putea avea opțiuni în ceea ce priveşte calitatea vieții noastre. Fără cunoaştere, oamenii sunt reduşi la aptitudinile pe care le au – şi nu pot să îşi imagineze mai mult de atât cu o cunoaştere limitată.

Începând cu fizica secolului douăzeci, cunoaşterea devine, prin excelență, intervenție asupra realității. Mutația față de fizica clasică, newtoniană, constă în faptul că, prin actul cunoaşterii, subiectul intervine în mod necesar asupra obiectului cunoaşterii, modificându-l. Realitatea nu mai constituie o existență în sine, ci mai curând o realitate de interacție sau interfață. O interfață care exprimă şi se exprimă prin raționalitate. Apariția mecanicii cuantice, teorie care constituie baza fizicii moderne a particulelor, produce o criză de proporții propovăduind limbajul şi conceptele fizicii clasice. Astfel, continuitatea, trăsătură evidentă a lumii macroscopice, sesizată ca atare prin simțiri, este înlocuită în lumea cuantică de discontinuitate, de cuantă, de discret.

În fizica clasică se consideră că există o lume obiectivă în afara noastră, independentă de cea pe care o cunoaştem din experiența noastră de toate zilele. Această lume evoluează într-un mod clar şi determinist, fiind guvernată de ecuații matematice formulate precis. Se consideră că realitatea fizică există independent de noi, iar modul exact în care lumea clasică este, nu poate fi influențată de felul în care am putea noi alege să o privim. De altfel, şi corpul nostru şi creierul nostru fac parte din această lume.

Fizica cuantică – această construcție teoretică fundamentală dar incomodă a lucrurilor - a luat naştere în primul sfert al secolului douăzeci ca urmare a observării unor nepotriviri între comportarea lumii înconjurătoare şi descrierile fizicii clasice.

La baza multor fenomene fizice, la scară obişnuită, stau efecte cuantice. Pentru a explica existența corpurilor solide, rezistența şi proprietățile fizice ale materialelor, natura fenomenelor chimice, culorile substanțelor, fenomenele de înghețare şi fierbere, acestea şi încă multe alte proprietăți familiare, este necesară fizica cuantică.

Fizica cuantică nu înseamnă o eludare a realității sensibile ci un alt fel de abordare a ei. Observatorul nu propune doar o imagine proprie asupra lumii, pe care încearcă să o impună prin diferite demonstrații matematice, ci porneşte de la concretul unor fenomene fizice reale ce nu corespund legilor fizicii clasice şi elaborează, într-o mai mare unitate cu obiectul destinat cercetării, o nouă teorie. Modelarea fenomenului studiat presupune utilizarea unui instrument matematic foarte abstract. Atât teoria relativității, cât şi teoria cuantică au avut un impact deosebit de puternic în ceea ce priveşte schimbarea mentalității din activitatea de cercetare a lumii fizice.

În cunoaşterea lumii oferite de fizica cuantică, implicarea observatorului în elaborarea modelelor teoretice şi relația dintre observator şi fenomenul observat sunt decisive. Nu se poate obține o cunoaştere în sine, neutră şi bazată numai pe măsurători detaşate de observator. Măsurătorile nu sunt criterii în sine, cu ele evidențiază interacțiunea dintre subiectul cercetător şi fenomenele fizice studiate. Rezultatele oferite de epistemologia ştiințifică fundamentată pe fizica cuantică nu au relevanță decât prin cineva care este purtătorul unui for de interacțiune şi interpretare personal, dimensiune practic echivalentă cu noțiunea de conştiință. În afara conştiinței cercetarea nu are relevanță.

Rezultă deci că una dintre implicațiile majore ale fizicii cuantice este accentul pe care aceasta îl pune asupra prezenței observatorului uman, ceea ce este specific schimbării de paradigmă în ştiința actuală. Nu se mai poate

considera, după cum scria Pierre-Simon, Marchiz de Laplace (1749 -1827) că universul funcționează după nişte legi precis determinate, ca un mecanism cu autoreglare. Fundamentul filosofic al acestui determinism riguros e constituit de divizarea carteziană eu-lume. S-a ajuns în consecință la ideea că lumea poate fi descrisă obiectiv, fără a se ține seama de factorul uman, iar ştiința şi-a fixat ca ideal descrierea obiectivă a naturii. Rezultatul cercetărilor sale s-a constituit într-o operă remarcabilă în cinci volume, *Mecanica Cerească*, în care Lapalace a reuşit să explice mişcările planetelor, ale lunii şi cometelor, mareelor şi alte fenomene legate de gravitație în cele mai mici detalii. În cartea sa, Pierre-Simon de Laplace menționa: „**O inteligență care, la un moment dat, ar cunoaşte toate forțele de care este însuflețită natura, precum şi starea corpurilor care o compun, ar îmbrățişa în această formulă – dacă ar fi destul de vastă ca să supună aceste date analizei – mişcările celor mai mari corpuri ale universului, ca şi cele ale celor mai uşori atomi: nimic n-ar fi incert pentru o astfel de inteligență, iar viitorul, ca şi trecutul ar fi prezent în ochii săi**". Se spune că atunci când Laplace i-a prezentat lui Napolion prima ediție a lucrării sale, împăratul a făcut următoarea remarcă: „D-le Laplace, mi s-a spus că ați scris această carte despre sistemul solar fără să-L menționați pe Creatorul său". La aceasta Laplace a replicat ferm: „Sire, n-am avut nevoie de această ipoteză". Desigur, Laplace avea dreptate întrucât el se referea la deplasarea şi poziția instantanee în spațiu a corpurilor cereşti după procesul creației. Este la fel cum cineva scrie Mersul trenurilor fără a face referire la procesul creației locomotivei, a liniei ferate şi a întregului complex al sistemului respectiv de transport, datorită cărora devine viabil Mersul trenurilor. Această interpretare deterministă a realității fizice bazate pe paradigma newtoniană îşi are în continuare „admiratorii" săi întrucât reuşeşte să explice o gamă largă de fenomene mecanice, de la nave spațiale la automobile, de la sateliți la dispozitive casnice rudimentare; şi totuşi, la fel cum tabloul abstract cuantic a demonstrat în cele din urmă că acest peisaj newtonian este alcătuit din puncte ce par a fi dispuse întâmplător (cuante), există încă mulți oameni care cred că există un tip de ordine mecanică obiectivă care stă la baza tuturor lucrurilor, chiar şi a punctelor cuantice. Viziunea deterministă a lui Laplace s-a păstrat până în primele decenii ale secolului XX, când au fost formulate dubii față de posibilitatea unui astfel de calcul, chiar şi în principiu. Motivul acestor dubii a fost principiul de incertitudine al lu Heisenberg, care afirmă că niciodată nu se poate determina simultan viteza şi poziția unei particule. Am văzut că Mecanica cuantică oferă un răspuns subtil la problema în ce măsură mai poate fi determinismul o descriere validă a lumii. Descrierea matematică furnizată de ecuația lui Schrodinger, de exemoplu, este pe deplin deterministă. Cu toate acestea, termenii care apar în acea ecuație, îndeosebi „funcția de undă", nu corespund direct niciunei trăsături observabile a naturii. Prin urmare, este necesar un al doilea pas pentru a pune teoria matematică în relație cu ceea ce vedem. Acest pas este acauzal; adică, el desființează determinismul matematicii, pe care în mod corect îl identifică. Această trăsătură acauzală a mecanicii cuantice este numită fie colapsul funcției de undă, fie problema măsurătorii. Teoria oferă comportamentul general al evenimentelor privite statistic, dar nu reuşeşte să

determine rezultate individuale ale măsurătorilor efectuate asupra particulelor individuale. Trebuie avute în vedere, de asemenea, teoremele de incompletitudine ale lui Gödel care au o mare semnificaţie logică şi filosofică pentru că ele pun în evidenţă caracterul deschis al cunoaşterii matematice. Matematicianul Kurt Gödel (1906 –1978) a arătat o dată pentru totdeauna limitările consistenței interne a *metodei axiomatice*, consacrate din timpul lui Euclid. Mai precis, dacă un sistem axiomatic este suficient de bogat pentru a produce ceva ca matematica, atunci acesta nu va putea fi niciodată demonstrat ca fiind **consistent**. Mai mult, un asemenea sistem va fi mereu **incomplet**. **Gödel a arătat că matematica este şi incompletă şi inconsistentă**. **Matematica trebuie să fie incompletă** pentru că vor exista mereu adevăruri matematice care nu vor putea fi demonstrate. Adevărurile există în matematică, dar nu rezultă necesarmente din orice axiomă ori teoremă. **Matematica este inconsistentă** pentru că e posibil pentru o afirmație şi pentru negația acesteia să existe simultan în interiorul aceluiaşi sistem.

Se spune că atunci când a vizitat Palatul de la Versailles, matematicianul şi filosoful francez Rene Decartes (1596 –1650), a fost încântat de numărul imens de maşinării din grădina palatului. Acționate de mecanisme nevăzute, apa curgea, muzica cânta, nimfe se jucau, iar puternicul Neptun se ivea din adâncurile apei.

Uitându-se la această privelişte, probabil lui Decartes i-a venit ideea că lumea ar putea fi astfel asemănată cu o maşinărie şi a elaborat faimoasa lui filozofie a dualismului care împarte lumea într-o sferă obiectivă a materiei (domeniul ştiinței) şi o sferă subiectivă a minții (domeniul religiei). „**În conformitate cu concepțiile clasice, singurele componente ale universului fizic sunt particulele şi câmpurile locale, iar orice sistem fizic este descris complet prin specificarea distribuției în spațiu şi timp a acestor elemente localizabile**”[29].

Însă, acum, în condițiile paradigmei cuantice, nu se mai poate considera că universul este o simplă maşină care funcționează după nişte legi precis determinate. Natura nu mai este un uriaş angrenaj în care oamenii sunt nişte simple rotițe. Dar atunci care este rolul nostru într-un univers pe care ştiința îl afirmă ca fiind nedeterminat ? Poate ştiința actuală să depăşească un cadru restrictiv într-un cosmos în care s-a găsit taina existenței ? Se poate trece de la ştiință la conştiință ? Trimite ştiința contemporană la valori consacrate, la aspirații interioare care au caracterizat omenirea dintotdeauna? Sunt întrebări tulburătoare care îl obligă pe savant să apeleze la metafizică, la morală, la teologie. În acelaşi timp, teologul trebuie să-şi asume un demers care să răspundă exigențelor lumii de azi. Dar, care sunt exigențele lumii de azi ? Să facem iarăşi o incursiune în trecut. Biserica Catolică l-a condamnat pe Galilei pentru opera sa. Galilei şi-a retractat ideile cu remarca că Biblia este adevărată dar nu poate cuprinde toate adevărurile particulare ale universului. De aceea, Dumnezeu l-a dotat pe om cu capacitatea de a cerceta adevărurile naturii în completare şi când adevărurile din Biblie vor coincide cu cele din cercetarea umană, vom ajunge la adevărul absolut. Este timpul a se face eforturi conjugate

[29] Henry P. Stapp, Rațiune, materie şi mecanică cuantică, Bucureşti, Editura Tehnică, 1998, p.62.

din cele două direcții, care au fost opuse până acum, pentru a se ajunge la un numitor comun. Vom vedea că prin unele situații ale medicinii umane s-a ajuns la acest adevăr comun.

Noua fizică, prin mecanica cuantică şi teoria relativității, postulează că „**universul fizic descris de legile fizice este o structură a tendințelor din universul mintal**”[30]. Această înseamnă o unificare a abordării cuantice a proceselor din natura materială cu cele mintale. „**Mintea este identificată cu procesul de creație. Orice lucru care există este creat de acest proces care constă dintr-o secvență bine ordonată de acte creative denumite evenimente. Orice eveniment este anterior tuturor celor care îi urmează în această secvență şi este următor tuturor celor care au apărut înaintea lui în această secvență. Fiecare act creativ se constituie ca o cuprindere sau o înțelegere a tot ce a fost creat de acte anterioare într-o manieră nouă dar unitară**”[31].

În partea doua a secolului al XIX-lea, **fizica clasică considera că lumea se compune din particule şi, de asemenea, din câmpuri**. Câmpurile sunt entități ce variază continuu în spațiu, precum câmpurile electric şi magnetic. Dar, **fizica nouă, a teoriei relativității şi teoriei cuantice, consideră că lumea nu este altceva decât o rețea a relațiilor în evoluție**.

În fizica newtoniană, spațiul este considerat ca ceva ce există independent de orice relații a cărei imagine este numită perspectivă absolută. De asemenea şi timpul are o semnificație absolută; el curge, de la trecutul infinit către viitorul infinit, acelaşi în tot universul, fără vreo legătură cu ceea ce se petrece de fapt. Schimbările se măsoară în unități de timp, dar timpul se presupune a avea o semnificație şi o existență care transcend orice proces particular de schimbare în univers.

În noua paradigmă cuantică, această perspectivă asupra timpului este la fel de incorectă precum imaginea newtoniană asupra spațiului. În noua fizică, timpul nu are o semnificație absolută. Nu există timp în afara schimbării. „**Timpul este descris numai în termenii modificărilor în rețeaua de relații care descriu spațiul. Aceasta înseamnă că în relativitatea generală e absurd să vorbim despre un univers în care nu se întâmplă nimic. Timpul nu este altceva decât o măsură a schimbării – nu are alt înțeles. Nici spațiul, nici timpul nu au vreo existență în afara sistemului de relații în evoluție care cuprinde universul**”[32].

Paradigma newtoniană presupune că spațiul şi timpul sunt continue. Însă, lumea nu este neapărat astfel alcătuită. Cealaltă posibilitate este ca timpul să se scurgă discontinuu, în segmente numărabile.

Timpul este, poate, una dintre experiențele omeneşti cel mai greu de sesizat. Nu-l putem fotografia sau înregistra în vreun fel. Timpul nu poate fi strâns la un loc, pentru a putea fi utilizat în alt loc. Trezeşte însă sentimente omeneşti diferite, în funcție de starea psihică individuală. Poetul american Henry Van Dyke (1852-1933) i-a dedicat versurile: „**Timpul este/**

[30] Henry P. Stapp, Ibidem, p.128.
[31] Henry P. Stapp, Ibidem, p.129.
[32] Lee Smolin, Spațiu, timp, univers, Bucureşti, Editura Humanitas, 2002, p.25.

prea Lent pentru cei ce Aşteaptă/ prea lute pentru cei ce se Tem/ prea Lung pentru cei care Plâng şi/ prea Scurt pentru cei ce se Bucură;/ dar pentru acei ce lubesc,/ Timpul nu există".

Acad. Solomon Marcus scrie: „**Timpul face parte din acea stranie categorie de entități pe cât de familiare pe atât de impenetrabile. Pe cât de uşor îl intuim, pe atât de greu îl conceptualizăm. Nimeni n-a fost în stare să-l definească. De fapt, definiții sunt multe, dar fiecare se referă nu la timp pur şi simplu, ci la un anumit fel de timp. La diferite feluri de timp ne referim şi în această carte. Ne preocupă timpul solar şi cel atomic, timpul relativist şi cel cuantic, timpul creşterii organice şi cel al dezvoltării biologice, timpul entropic şi subiectiv, timpul diferitelor vârste, timpul geologic şi cel al lingvistice istorice, timpul economic-social şi cel al dezvoltării globale, timpul logic şi logica temporală, timpul semiotic şi cel sistemic, relația timp-cauzalitate, […] timpul istoric şi cel al viitorologiei, timpul diferitelor culturi (indiană, africană, extrem-orientală etc.) şi al diferitelor mituri, timpul în folclor, timpul poetic şi cel narativ, timpul SF-ului şi cel teatral, timpul muzical şi cel al artelor vizuale, timpul cinematografic şi cel al sporturilor de performanță, timpul de muncă şi cel de vacanță**"[33]. Este o carte de 386 pagini şi poate fi considerată ca o simplă introducere în problematica fenomenului timp.

Cum a apărut conceptul timp? Ideea general acceptată despre modul în care s-a născut conceptul de timp este legat de ceea ce se numeşte Teoria Bing Bang-ului, cunoscută ca fiind Teoria declanşării creației Universului, caracterizată printr-o eliberare primordială de energie, determinantă pentru inițierea acestui proces. Important este faptul că energia pare să se deplaseze în afară, plecând dintr-un loc din centul universului. ŞI, pe măsură ce aceasta se întâmplă, datele arată că universul se extinde şi se răceşte.

În extinderea în afară a universului, pornind dintr-un punct central, am putea găsi indiciul care să explice curgerea misterioasă a timpului, într-o singură direcție; universul nu inversează procesul de expansiune, ce a început odată cu Bing Bang-ul – sau, cel puțin, nu în ciclul actual al universului, aşa cum îl ştim. Întrucât timpul este chiar spațiul pe care-l traversează, el se extinde odată cu spațiul: spre exterior şi departe de sursă.

Deci, **în timp ce legile fizicii permit deplasarea timpului în ambele sensuri – spre viitor sau spre trecut – expansiunea universului face ca săgeata timpului să se îndrepte într-o singură direcție. Ca urmare, motivul pentru care timpul pare să meargă doar spre viitor este simplul fapt că el urmează mişcarea spațiului, la o inversare a deplasării spațiului, la o contractare a acestuia, se va produce, evident, şi inversarea deplasării timpului**.

Conform teoriei relativității, **evenimentele şi fenomenele nu se desfăşoară în timp, ci timpul este desfăşurat în ele**. Evenimentele, ca actualizare relativă, mai mult sau mai puțin dezvoltată, sunt condiția însăşi a timpului. Fiecare eveniment are timpul său propriu, care depinde de

[33] Solomon Marcus, Timpul, Bucureşti, Editura Albatros, 1985.

actualizarea sa. Întrucât spațiul şi timpul constau din evenimente, iar evenimentele sunt entități discontinue care pot fi numărate, rezultă că însăşi spațiul şi timpul nu sunt continue. Dacă aşa stau lucrurile, nu se va putea diviza timpul indefinit. Se va ajunge în cele din urmă la evenimente elementare, care nu pot fi divizate mai departe şi care sunt deci cele mai simple lucruri ce se pot întâmpla. Exact aşa cum materia este alcătuită din atomi, care pot fi numărați, istoria universului este construită dintr-un număr imens de evenimente elementare. Dar, aceasta presupune a stabili unitățile elementare pentru măsurare a timpului, precum şi a spațiului. Cum se stabilesc aceste unități? S-a stabilit pentru ele aşa zisa scară Planck pentru care se pleacă de la principiile fundamentale cunoscute.

Scara Planck se calculează prin combinarea potrivită a constantelor ce intervin în legile fundamentale. Acestea sunt: constanta lui Planck din mecanica cuantică; viteza luminii, din relativitatea specială; constanta gravitațională, din legea gravitației a lui Newton. Ca urmare **unitatea de lungime în scara Planck este 10^{-33} centimetri. Timpul PLanck este 10^{-43} secunde**. „**În 1917, la un an după încheierea teoriei generale a relativității, Einstein a scris un articol pe care mai târziu l-a regretat ca pe cea mai mare greşeală a sa. Articolul, intitulat «Considerații cosmologice asupra teoriei generale a relativității», a fost scris cu câțiva ani înainte ca astronomii să înțeleagă că petele slabe de lumină numite nebuloase erau de fapt galaxii îndepărtate. Au mai trecut încă doisprezece ani până când astronomul american Edwin Hubble a revoluționat astronomia şi cosmologia demonstrând că galaxiile se îndepărtează toate de noi cu o viteză care creşte cu distanța. Einstein nu ştia în 1917 că universul se dilată. Din câte ştia el şi ceilalți, galaxiile erau staționare, ocupând acelaşi loc pentru o eternitate**”[34].

În aceeaşi perioadă, Georges Lemaitre (1894 – 1966), un preot catolic, propune o nouă şi radicală teorie privind apariția Universului ce avea să devină în mai puțin de două decenii teoria Big Bang. Conform teoriei sale, Universul nu este unul static, ci dinamic, în expansiune, iar naşterea sa a avut loc printr-o super-explozie a unui ”atom primordial”, aşa cum îl numeşte el. Lemaitre susținea totodată că această explozie ar fi avut loc la temperaturi incredibil de ridicate, astfel încât forme reziduale care să demonstreze naşterea Universului ar trebui încă să existe. Informații recente primite de la sateliți arată că s-au descoperit ceea ce se crede a fi resturile unei eliberări masive de energie care a dat naştere universului nostru acum aproximativ 14 miliarde de ani. În 1951, astronomul englez Fred Hoyle (1915-2001), autor al unei teorii cosmogonice[35] rivale celei elaborate de Georges Lemaitre, într-un discurs la un post de radio, cu un ton sarcastic, a folosit pentru prima dată denumirea de Bing Bang (marea bubuitură) pentru a ironiza teoria rivală, denumire devenită celebră. Teoria Big Bang este modelul care explică apariția materiei, energiei, spațiului şi timpului, altfel

[34] Leonard Susskind, Peisajul cosmic, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012, p.83.
[35] **COSMOGONÍE** - Compartiment al astronomiei care studiază formarea şi evoluția corpurilor cerești.

spus a existenței Universului. Această teorie încearcă să explice de ce universul se extinde permanent încă de la apariția sa, şi de ce pare a fi uniform în toate direcțiile.

Dar, geniul Eminescian a anticipat teoria Bing Bang-ului cu zeci de ani înainte, evidențiindu-şi ideile în diverse versuri.

Mihai Eminescu, Scrisoarea I-a

……..
Dar deodat-un punct se mişcă... cel întâi şi singur. Iată-l
Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!...
Punctu-acela de mişcare, mult mai slab ca boaba spumii,
E stăpânul fără margini peste marginile lumii...
De-atunci negura eternă se desface în fâşii,
De atunci răsare lumea, luna, soare şi stihii...
De atunci şi până astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
Şi în roiuri luminoase izvorând din infinit,
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.
Iar în lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,
Facem pe pământul nostru muşuroaie de furnici;
Microscopice popoare, regi, oşteni şi învățați
Ne succedem generații şi ne credem minunați;
Muşti de-o zi pe-o lume mică de se măsura cu cotul,
În acea nemărginire ne-nvârtim uitând cu totul
Cum că lumea asta-ntreagă e o clipă suspendată,
Ca-ndărătu-i şi-nainte-i întuneric se arată.
Precum pulberea se joacă în imperiul unei raze,
Mii de fire viorie ce cu rază încetează,
Astfel, într-a veciniciei noapte pururea adâncă,
Avem clipă, avem rază, care tot mai ține încă...
Cum s-o stinge, totul piere, ca o umbră-n întuneric,
Căci e vis al neființei universul cel himeric...
.....
În prezent cugetătorul nu-şi opreşte a sa minte,
Ci-ntr-o clipă gându-l duce mii de veacuri înainte;
Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist şi roş
Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoşi,
Cum planeții toți îngheață şi s-azvârl rebeli în spaț'
Ei, din frânele luminii şi ai soarelui scăpați;
Iar catapeteasma lumii în adânc s-au înnegrit,
Ca şi frunzele de toamnă toate stelele-au pierit;
Timpul mort şi-ntinde trupul şi devine vecinicie,
Căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie,
Si în noaptea neființii totul cade, totul tace,
Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace

Mihai Eminescu - Rugăciunea Unui Dac

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sâmburul luminii de viață dătător,
Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate şi totul era una;
Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?

El singur zeu statut-au nainte de-a fi zeii
Si din noian de ape puteri au dat scânteii,
El zeilor dă suflet şi lumii fericire,
El este-al omenimei izvor de mântuire:
Sus inimile voastre! Cântare aduceți-i,
El este moartea morții şi învierea vieții!

Dar ce a adus nou în psihologie noua paradigmă cuantică ? După cum subliniază dr. Amit Goswami[36], **paradigma cuantică a pus sub semnul întrebării curentul ştiințific materialist dominant oficial în paradigma newtoniană pe care s-a clădit psihologia clasică şi a propus o schimbare de paradigmă în tratarea conținutului psihologiei, bazată pe primatul conştiinței**, **inspirată desigur de fizica cuantică şi, în parte, de ideile filozofice rezultate din miturile orientale şi teozofie**, pe care el le consideră nu numai "bază a religiilor de pretutindeni", ci, de asemenea, interpretarea filozofică corectă a ştiinței moderne. În anul 1931, Max Planck spunea: „**Conştiința, eu o privesc ca fundamentală. Eu consider materia ca derivată din conştiință. Dincolo de conştiință nu mai putem merge**", iar David Bohm susținea în 1987 că: „**mecanica cuantică ne dezvăluie un univers în a cărui ordine este surprinsă inextricabil şi conştiința**". Pe această linie se înscriu şi noile apariții ale psihologiei sub denumirea de **Psihologia sinergetică[37], Psihologia energetică[38], Ingineria conştiinței umane[39], Psihologie cognitivă. Psihologie transpersonală** şi altele.

Dr. Amit Goswami consideră că **problema ştiinței a fost întotdeauna faptul că majoritatea savanților cred că ştiința trebuie practicată într-un cadru monistic diferit, unul bazat pe primordialitatea materiei; fizica cuantică însă ne-a demonstrat că trebuie să schimbăm acea prejudecată mioapă a savanților, altminteri nu vom fi capabili să înțelegem fizica cuantică**. Deci, **acum, avem ştiință în interiorul conştiinței, o nouă paradigmă a ştiinței bazată pe primatul conştiinței,**

[36] Amit Goswami, Universul conştient de sine. Conştiința creează lumea materială, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2008.
[37] Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. Bucureşti, Editura Univers enciclopedic,2010.
[38] David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iaşi, Editura Polirom, 2011.
[39] Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conştiinței umane, Piteşti, Editura infinit, 2011

care înlocuieşte gradual vechea ştiinţă materialistă. Noua ştiinţă rezolvă multe paradoxuri ale vechii paradigme şi explică multe date contradictorii.

„Interpretarea de la Copenhaga", ne spune să regândim noțiunile fundamentale ce stau la baza existenței noastre şi a realității, cu o forță şi o hotărâre demnă de sacrificiul unui alt mistic celebru, Erwin Schrödinger, care a refuzat să se ascundă în spatele cortinei materialiste, îmbrățişând integral spiritualitatea revelată de fizica cuantică.

Dar, care ar fi mesajele transformatoare ale fizicii cuantice ?

În primul rând, conştiința este fundamentul întregii existențe şi toate obiectele şi experiențele noastre (simțuri, gândire, sentimente şi intuiție) sunt doar posibilități cuantice dintre care conştiința poate alege, transformându-le în realități palpabile. Conştiința este expresie a activității ansamblului de funcții, stări şi procese psihice senzoriale, intelective şi reglatorii în unitatea lor funcțională; o sinteza integratoare de fenomene psihice ce permit subiectului (individul uman) să fie capabil să aibă percepția imediată şi continuă a existenței sale, a actelor sale comportamentale şi a consecințelor lor în lumea exterioară. Prin conştiință datele şi informațiile din simțuri şi memorie sunt organizate astfel încât ne autopercepem ca situare în spațiu şi timp, să avem cunoştință de starea prezentă şi să ne raportăm la lumea percepută**,** direct şi imediat. Conştiința este fără interioritate şi exterioritate, pentru că ea se raportează la lumea percepută şi nu există decât „acum si aici"; este condiționată decisiv de *starea specifică de conştiință* (vigilență şi atenție), opusă celei de somn şi inconştientului. Etimologic, noțiunea –„conştiință"- evidențiază faptul că actul conştient este expresia unei cunoaşteri („ştiință") sociale („con"- cu alții) şi este un raport / relație informațională mijlocită de cunoştințe şi experiență anterioară de care subiectul dispune deja. Altfel, la baza conştiinței stau memoria selectivă, starea de vigilență şi atenție, iar sub raport energetic conştiința este susținută de motive şi emoții. Sunt prezente intenția si voința care orientează câmpul conştiinței spre scopuri ce impun efort voluntar în situații dificile, iar imaginația extinde câmpul de conştiință (rezultantă a suprapunerii peste câmpul perceptiv a unui câmp semantic caracterizat de semnificații acordate percepțiilor) ce asigură conştiinței o tematică globală, dar şi una selectivă, cu anumite dominante şi focalizări. Tot ce devine conştientizat dobândeşte un nume şi are o semnificație, proces în care se produc salturi sau efecte specifice proprii diferitelor stări de conştiință (stare de „iluminare" prin apariția unei corelații noi între fenomenele percepute şi semnificația lor; integrare verbală şi recorelare a imaginilor cu semnificația lor pentru subiect; înțelegere şi coordonare de semnificații, altfel spus re-semnificarea lumii). Având caracter procesual, conştiința există în diferite **grade** şi **nivele de conştiență.** Se consideră şapte nivele de conştiență rezultat al activității creierului în diferite stări de frecvență**.** Cel mai înalt corespunde *hiperrectivității creierului* (vigilență excesivă asociată cu emoții puternice), iar cel mai de jos *stării de comă*, în care excitațiile senzoriale nu provoacă decât foarte slabe reacții motrice. Între aceste extreme se situează vigilența atentă, vigilența difuză, reveria sau „semi-adormirea", somnul uşor şi somnul profund. Ceea ce numim de obicei „conştiență" se situează deasupra nivelului ce precede somnul.

În al doilea rând, dacă alegem din ceea ce este cunoscut deja sau, altfel spus, din ceea ce a fost condiționat în noi prin experiențele anterioare, alegem, de fapt, din aşa-numita conştiență a ego-ului, dar dacă alegem din necunoscut, din ceva ce nu s-a manifestat în experiențele noastre anterioare, atunci alegem din ceea ce tradițiile spirituale numesc Conştiința Divină (sau cum este numită în limbaj ştiințific, conştiința cuantică).

Să alegi din Conştiința Divină presupune să accepți efectuarea unui salt cuantic (o deplasare din punctul A în punctul B, fără a trece prin etape intermediare, aşa cum electronul sare de pe o orbită atomică pe alta, trecând parcă printr-o gaură de vierme subatomică), să accepți nonlocalizarea (comunicarea în absența oricăror semnale) şi, de asemenea, să respingi aşa-zisa ierarhie confuză (relațiile cauzale explicate în context circular).

În al treilea rând, mesajul fizicii cuantice reprezintă evoluția conştienței, care ne va conduce la o capacitate tot mai sporită de procesare a sensurilor vieților noastre şi ale lumii înconjurătoare.

O gândire corectă constă în înțelegerea şi acceptarea acestei schimbări de paradigmă şi în ajutarea tuturor celor aflați în jurul nostru, cu care putem şi trebuie să interacționăm, fireşte, pentru ca să procedeze identic.

O gândire corectă determină o conduită corectă care constă în a urma preceptele teoretice pe care le susții, în manifestarea înțelegerii noastre în modul în care trăim, în a deveni ghizi şi exemple de urmat pentru alții, oricât de convențional şi rigid ar putea suna o astfel de formulare, fiindcă asta înseamnă să faci o mulțime de salturi cuantice, să te deschizi către existența unei Conştiențe Divine nelocalizate, care inspiră faptele diurne ale conştienței ego-ului şi dorința de a schimba relațiile ierarhice sociale, cu unele holistice, integrate.

O conduită corectă implică necesitatea câştigării traiului zilnic printr-o modalitate congruentă cu modul nostru nou de a gândi, trăind şi ajutând constant întreaga societate pentru a atinge aceeaşi congruență.

O gândire corectă conduce la constatarea că lumea pe care o cunoaştem este construită pentru a se vedea pe sine, însă pentru a face acest lucru, trebuie mai întâi să se împartă cel puțin într-o stare care să vadă şi cel puțin o stare care să fie văzută. „**Mecanismele pentru această diviziune subiect-obiect sunt iluziile duble ale ierarhiei încurcate şi ale identității sinelui cu locul experiențelor noastre trecute, pe care îl numim ego**”[40].

Paradigma newtoniană bazată pe diviziune între materie şi spirit a dus la o viziune a Universului ca sistem mecanic constând din obiecte separate care, la rândul lor, au fost reduse la elemente materiale fundamentale, ale căror proprietăți şi interacțiuni se considerau că determină complet toate fenomenele naturale. Această viziune carteziană asupra materiei a fost extinsă şi la organismele vii, care au fost privite ca nişte maşini construite din piese separate. Paradigma newtoniană care se schimbă acum şi care a dominat cultura umană timp de câteva secole, influențând comunitatea umană în modelarea cunoaşterii, se caracterizează prin trei sisteme

[40] Amit Goswami, Universul conştient de sine. Conştiința creează lumea materială, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2008, p.209.

fundamentale de valori: cel senzorial, cel ideatic şi cel idealist. **Sistemul de valori senzoriale** consideră că materia este realitatea finală, iar fenomenele spirituale sunt doar o manifestare a materiei. **Sistemul de valori ideatice** este profund diferit; el consideră că realitatea adevărată se află dincolo de lumea materială, în sfera spirituală şi se poate ajunge la cunoaştere prin experienţă interioară. Ritmurile ciclice de interacţiune între **expresiile senzoriale şi ideatice ale culturii umane produc o fază intermediară, de sinteză – cea idealistă – care reprezintă combinaţia lor armonioasă**.

În noua paradigmă, cuantică, Universul nu mai este privit ca o maşină compusă din numeroase obiecte separate, ci apare ca un întreg armonios şi indivizibil: o reţea de relaţii dinamice, care includ observatorul uman şi conştiinţa sa într-un mod esenţial.

Mecanica cuantică a cărei baze s-au pus în primele trei decenii ale secolului XX a impus schimbări profunde în conceptele de spaţiu, timp, materie, obiect, cauză şi efect. Din aceste schimbări revoluţionare în conceptele noastre despre realitate, aduse de fizica modernă, apare acum o viziune coerentă asupra lumii.

În contrast cu viziunea carteziană asupra lumii, viziunea ce reiese din fizica modernă poate fi caracterizată prin termenii de organică, holistică şi ecologică. Universul nu mai este privit ca o maşină, compusă dintr-o multitudine de obiecte, ci trebuie imaginat ca un întreg indivizibil, dinamic, ale cărui părţi sunt legate în mod esenţial şi pot fi înţelese doar ca modele ale unui proces cosmic.

De asemenea, noua paradigmă a ştiinţei bazată pe primatul conştiinţei, „**a evidenţiat deficienţele, la nivel conceptual, ale realismului materialist – metafizica întreţinută de medicina convenţională**[41]. Această schimbare de paradigmă a căpătat o nouă direcţie şi devine evident nu doar faptul că noua fizică este importantă pentru fizica şi chimia tradiţionale, ci şi faptul că mesajul acesteia trebuie aplicat şi ştiinţelor biologice. Noua paradigmă conduce la o convergenţă între modelele diferite pe care le propun medicina convenţională şi cea alternativă. Fizica cuantică a dezvoltat un nou mod de a face ştiinţă, numit de Dr. Goswani ştiinţă în interiorul conştiinţei. Este o ştiinţă bazată pe întâietatea conştiinţei; conştiinţa reprezintă fundamentul întregii existenţe, iar toate paradoxurile cuantice cu care ne confruntăm dispar atunci când fizica cuantică este definită în interiorul acestei metafizici. „**Noua paradigmă a medicinei, numită Medicină Integrală, arată limpede cum se produce vindecarea minte-corp, cum funcţionează sistemele medicale din China şi India, cum funcţionează homeopatia**"[42].

Contribuţiile teoriei cuantice aduse realizării actului medical şi psihologiei medicale se pot concretiza în următoarele consideraţiuni:

1. Permite a se integra toate principiile distincte a diverselor şcoli de medicină;

---

[41] Amit Goswani, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate şi vindecare, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2007, p.8

[42] Amit Goswani, ibidem, p.9.

2. Gândirea cuantică ajută la formularea taxonomiei specifică aprecierii îmbolnăvirii şi vindecării;

3. În concordanță cu salturile cuantice către conştiința unificatoare şi sinele cuantic, permite realizarea unei opțiuni între îmbolnăvire şi vindecare.

4. Ajută la înțelegerea fenomenelor aşa zis inexplicabile ale medicinei, precum şi vindecarea spontană ca manifestare a creativității cuantice, vindecare cu ajutorul rugăciunii de la distanță, ca urmare nonlocalității cuantice, precum şi autovindecarea şi vindecarea spirituală, ca urmare legii de manifestare a cauzalității descendente cu intenție pură;

5. Clarifică şi rolul medicinei alopate în procesul de vindecare integrală;

6. Oferă principii călăuzitoare clare pentru relația medic-pacient. Justifică necesitatea credinței reciproce în medicamente şi în personalitățile lor. Se pleacă de la mențiunile din Biblia creştină care menționează miracolele şi minunile Lui Iisus Hristos. El a creat pur şi simplu toate acele lucruri despre care se spune că le-a creat. El a făcut acele miracole prin creație. Dar întrebarea este: cum a fost posibil ?. Ei bine, în acele vremuri, când oamenii credeau în El ca fiind un Creator, atunci toți credeau în unul şi acelaşi lucru. Aşa că ei ofereau puterea lor lui Iisus şi spuneau creează tu pentru ca noi să putem crede şi să fim de acord. Aşa că toți erau în aceeaşi linie, toți credeau în faptul că El putea face miracole şi bineînțeles El le făcea. **Dar lucrul interesant pe care îl mai prezintă Biblia este acela că exista un singur loc în care Iisus nu putea face miracole. Este vorba de oraşul său natal. Atunci când s-a întors acolo, a încercat să realizeze un miracol, dar localnicii îl cunoşteau, în mintea lor, ca fiind doar fiul unui dulgher, şi nu puteau crede că el ar putea face miracole. Problema este că atunci când o mulțime de oameni într-un oraş NU CRED că cineva anume poate face miracole, atunci s-a aflat că Iisus nu a putut face nici un miracol în oraşul său natal**. De asemenea, Biblia prezintă şi posibilitatea tratamentului bioenergetic la distanță, după principiul nonlocalizării cuantice. Astfel în **Matei 8.5-13** „**Pe când intra în Capernaum, s-a apropiat de El un sutaş care-L rugă şi-I zicea: «Doamne, slujitorul meu zace în casă paralizat şi se chinuieşte cumplit» Iisus i-a zis: «Voi veni şi îl voi vindeca». «Doamne», a răspuns sutaşul, «nu sunt vrednic să intri sub acoperişul meu; ci spune numai un cuvânt şi robul meu va fi vindecat! Căci şi eu sunt un om sub stăpânire, am ostaşi în subordinea mea şi zic unuia: Du-te şi se duce; altuia Vino şi vine; şi robului meu: Fă cutare lucru! şi-l face»… Apoi Iisus a zis sutaşului: «Du-te şi facă-ți-se după credința ta». Şi slujitorul lui s-a vindecat chiar în ceasul acela**."

7. Clarifică şi explică numeroase aspecte, inexplicabile până acum, ale medicinei orientale (indiene şi chineze), ale chakrelor, ale homeopatiei şi ale medicinei minte-corp pe principiul că atât trupul, cât şi mintea, sunt posibilități cuantice ale conştiinței.

8. Motivează teoretico-energetic fenomenul de telegonie genetică. Astfel, câțiva savanți geneticieni şi fizicieni dintr-un institut al Academiei de Ştiințe din Rusia au descoperit efectul telegoniei. Iată ce spun ei: Din punct de vedere genetic, omul, animalele şi plantele sunt holografice. Ele nu sunt

localizabile cuantic, adică sunt asimilabile informației, deoarece conțin texte, şi anume texte dumnezeieşti. La început a fost Cuvântul, dar Cuvântul nu a fost numai la început, El există şi acum în noi, purtăm în noi gândurile şi cuvintele Tatălui Ceresc. Ce este telegonia? Simplist vorbind, dacă o zebră şi o iapă se împerechează, nu rezultă nimic, fiindcă genomurile lor sunt incompatibile. Dar peste câțiva ani, iapa poate naşte mânji vărgați. Din punct de vedere al geneticii materialiste, este o aberație. Dar genetica cuantică explică foarte clar acest lucru. Cromozomii au capacitatea de a memora informația nu doar pe cale materiala ci şi pe cale ondulatorie, prin undele emise de molecule şi atomi. În iapă au ajuns spermatozoizii unei zebre, au rămas o vreme acolo, apoi în aparență au dispărut şi din punctul de vedere al geneticii clasice n-ar trebui să se întâmple nimic, dar nu e aşa. Ei rămân acolo sub forma de unde, de texte, de informație. Puteți apoi să-i distrugeți, dar ei vor rămâne în memorie. Spermatozoizii au proprietatea de a radia fotoni, unde radio şi holograme. Toate acestea se întipăresc. Cum anume? Deocamdată nu ştim, pentru că genetica cuantica este abia la început.

Acelaşi lucru se petrece în cazul oamenilor. Dacă o femeie albă a avut în tinerețe o relație sexuală cu un negru şi dacă peste câțiva ani se mărită cu un alb, cu care rămâne însărcinată, ea poate da naştere unui copil negru. Pare ridicol, însă genetica cuantică explică aceasta. Contactele sexuale dezordonate care au loc astăzi atât de des în lumea întreagă, dau naştere la astfel de cazuri. Dacă o fată are contacte sexuale cu diverşi parteneri şi vrea să se distreze până la vreo 30 de ani, aceasta va naşte copii corciți. Astăzi nu avem copii sănătoşi. Este o consecință a zestrei de păcate ale înaintaşilor ce rămân ca o povară pe bieții copii, iar telegonia o arată clar. Texte şi informații genetice dezordonate (acte sexuale, gânduri murdare, etc.) introduse în viitoarea mamă odată cu sperma străină, mai devreme sau mai târziu sunt citite la nivel cuantic şi determină zestrea genetică a fătului, care se naşte cu o mulțime de vicii.

9. Permite generalizarea principiului incertitudinii din domeniul material cuantic în domeniul spiritual. Astfel, David Bohm, plecând de la principiul incertitudinii formulat în modul următor în domeniul material: în cazul unui obiect material cuantic, putem măsura cu maximă acuratețe, fie poziția, fie momentul mecanic, dar nu ambele simultan, extinde acest principiu al incertitudinii pentru mişcarea gândului. În ce priveşte gândul, putem determina fie conținutul (caracteristica), fie direcția gândului (asocierea). Focalizarea asupra unuia dintre aceste aspecte afectează irevocabil măsurarea celuilalt.

I. CONSIDERAȚII PRIVIND SCHIMBAREA PERMANENTĂ A VIEȚII SOCIAL-ECONOMICE

1. Dinamica schimbărilor în viața social-economică contemporană

Schimbarea este o permanență în viața social-economică. Însă, ceea ce este caracteristic contemporaneității este dinamica din ce în ce mai accentuată a schimbărilor.

John Fitzgerald Kennedy, într-un discurs adresat națiunii americane, spunea: "**Schimbarea este legea vieții. Acei care privesc numai în trecut sau în prezent, în mod sigur vor pierde viitorul**".

Dacă luăm în considerare diverse domenii ale vieții social-economice ajungem la constatări uimitoare privind dinamica dezvoltării acestora. În domeniul tehnico-economic viteza de schimbare a surprins chiar şi pe actorii care au dat impuls respectivelor schimbări.

În 1977, Ken Olson, fondatorul Digital Equipment Corp., companie producătoare a vechilor sisteme Mainframe, spunea că „**nu există nici un motiv pentru care cineva şi-ar dori un computer acasă**". Este inutil să mai spunem ce reprezintă un computer în viața omului modern. În urmă cu câțiva ani, deținătorul Microsoft, Bill Gates, a prezis că „**nu vom putea face niciodată un sistem de operare de 32 de biți**". În prezent, sistemele de operare pe 64 de biți sunt deja comune. În 1943, la scurt timp după inventarea primului computer, Thomas Watson spunea: „**Cred că există o piață mondială de desfacere pentru aproximativ cinci computere**". Şase ani mai târziu, în 1949, specialiştii revistei Popular Mechanics scriau: „**Calculatoarele viitorului vor cântări în jur de 1,5 tone**". Predicția lor a fost însă infirmată, prin inventarea microcipurilor şi a tranzistoarelor. Un alt domeniu, la fel de fascinant, dar în care au fost făcute multe previziuni infirmate ulterior, este cel al călătoriilor în spațiu. De exemplu, în 1936, ziarul New York Times scria că „**o rachetă nu va putea niciodată să părăsească atmosfera pământului**". În 1957, a fost lansat în spațiu primul satelit artificial din lume, numit Sputnik. Această operațiune a contrazis şi previziunea lui Sir Harold Spencer Jones, astronom al Royal Society, care, cu câteva săptămâni înainte de lansare spunea: „**Călătoria în spațiu mi se pare o prostie**".

De la televiziune şi internet, la comunism şi energie atomică, multe previziuni care la vremea respectivă păreau legitime, s-au dovedit a fi greşite. În anul 1932, Albert Einstein spunea că „**nu avem nici cel mai mic indiciu că energia nucleară va putea fi obținută. Asta ar însemna că atomul ar putea fi spart după bunul-plac al omului**".Şase ani mai târziu, în 1938, Otto Hahn şi Fritz Straßmann au realizat prima fisiune a nucleului de uraniu, prin bombardarea acestuia cu neutroni, cu toate că scopul inițial al experimentului nu a fost acesta. Şi pentru a rămâne în temă, trebuie menționată şi declarația amiralului William Leahy, care, atunci când i-a fost cerută părerea despre bomba atomică, a spus: „**Acea bombă nu va funcționa niciodată. Şi vorbesc în calitate de specialist în explozibil**". Faptul

că această bombă a funcționat este bine ştiut, fiind suficient să amintim de sutele de mii de victime de la Hiroshima sau Nagasaki. La rândul său, un alt fizician de marcă, Thomas Edison, spunea în 1889: „**Să te joci aiurea cu curentul alternativ este doar o pierdere de timp. Nimeni nu-l va folosi vreodată**". Este inutil să mai precizăm că în prezent curentul alternativ are o largă întrebuințare în electrotehnică datorită faptului că poate fi produs, transmis şi utilizat în condiții mult mai avantajoase decât curentul continuu.

În 1966, revista Time a lansat o previziune curajoasă: „**Cumpărăturile la distanță, deşi fezabile, vor eşua, pentru că femeilor le place să iasă din casă, să vadă marfa şi să aibă ocazia să se răzgândească cu privire la ce vor**.*"*

Producătorul de televiziune Darryl Zanuck, câştigător a trei premii Oscar, nu şi-a putut imagina în 1946 că televiziunea va câştiga popularitate. El a prezis că televizorul nu va fi bine-primit pe piață mai mult de şase luni şi că "**Oamenii se vor plictisi curând să se holbeze la o cutie în fiecare noapte**."

În 1939 New York Times a publicat un articol care spunea că „**Problema televizorului este că oamenii trebuie să-şi lipească ochii de un ecran, iar americanul de rând n-are timp de aşa ceva***".* Dar americanul are timp. Conform unui studiu din 2010 făcut de compania A. C. Nielsen, s-a descoperit că americanul de rând se uită la televizor aproape cinci ore pe zi şi că în multe case există mai mult de un aparat, pentru ca fiecare membru să-şi urmărească liniştit programul preferat.

Progresul tehnico-economic asigură progresul social şi realizarea omului în plan spiritual. De asemenea, progresul tehnico-economic determină evoluția pozitivă a stării de libertate socială şi individuală. Comisarul pentru Planul de dezvoltare economică din guvernul spaniol al generalului Francisco Franco (1892 – 1975) fost om politic spaniol, conducător absolut al Spaniei între 1939 şi 1975, într-un discurs spunea că Spania va fi pregătită pentru democrație când venitul pe cap de locuitor va ajunge la minim 2000 de dolari. Aceste cuvinte s-au dovedit a fi profetice: în 1974, înainte de moartea lui Franco, Produsul Național intern ajunsese la valoarea de 2446 dolari. De fapt, anterior se demonstrase că există într-o foarte mare măsură o corelație concretă între democrația stabilă, pe de o parte, şi nivelul de dezvoltare economică, pe de altă parte, şi, de asemenea, cu ceilalți indici legați de dezvoltarea economică, cum ar fi urbanizarea, învățământul etc.

Argumentul cel mai solid care leagă dezvoltarea economică de democrația liberală este că industrializarea produce societăți burgheze, iar societățile burgheze cer participarea politică şi egalitatea drepturilor. În ciuda decalajelor care apar frecvent în distribuirea veniturilor, în fazele de început ale industrializării, tendința generală a dezvoltării economice este de a promova o largă egalitate a condițiilor, datorită enormei cereri de muncă calificată pe care o creează. Şi se pare că această egalitate a condițiilor îi face pe oameni să-şi manifeste opoziția față de sistemele politice în care nu se respectă egalitatea sau care nu le permit să participe bucurându-se toți de aceleaşi drepturi.

Societățile burgheze apar ca rezultat al învățământului universal. Legătura dintre instrucție şi democrația liberală a fost frecvent observată şi este foarte importantă. Societățile industriale au nevoie de o imensă forță de

muncă de înaltă calificare pentru realizarea obiectivelor proprii. Despre oamenii instruiți se spune că nu se supun orbeşte autorității, ci, mai degrabă, învață să judece singuri. Oamenii instruiți ştiu să pretindă mai mult de la ei înşişi şi de la ceilalți, cu alte cuvinte, ei dobândesc un anumit sentiment al demnității lor, pe care o vor respectată de către concetățenii lor şi de către stat.

Elita tehnico-ştiințifică necesară funcționării economiilor industriale moderne va cere în cele din urmă o liberalizare politică din ce în ce mai mare, pentru că cercetarea ştiințifică nu se poate desfăşura decât într-o atmosferă de libertate şi schimb deschis de idei.

Schimbările pe plan economico-social s-au manifestat şi în schimbări corespunzătoare în plan spiritual uman studiate şi cercetate de psihologie.

a. Ce este psihologia ? Enciclopedia Universală Britanica (12.p.301) precizează: „**Psihologia: (Disciplină ce studiază procesele mintale şi comportamentul oamenilor**…", gr. psyche – suflet şi logos – ştiință) – ştiință care studiază legile generale ale integrării şi funcționării proceselor, fenomenelor, însuşirilor şi stărilor psihice. Prima prezentare sistematică a conținutului disciplinei psihologie a fost făcută de Aristotel în lucrarea „Despre suflet". Secole de-a rândul psihologia s-a dezvoltat în cadrul filosofiei, formându-se ca ştiință autonomă abia în secolul al XIX-lea, odată cu extinderea metodelor experimentale în studierea fenomenelor psihice. **Obiectul psihologiei îl constituie procesele psihice cognitive (percepție, gândire, memorie etc.), afective (emoții, sentimente etc.) şi volitive (voință), însuşirile psihice temperamentale (instabilitate, emotivitate etc.), însuşirile psihice caracteriale (modestie, sinceritate etc.), aptitudinile şi atitudinile relațiile psihologice interumane etc**.

În general, în definirea psihologiei se păstrează interpretarea materialistă a lui Aristotel pentru fenomenele psihice. Dar, începutul secolului al XX-lea, prin expresia de echivalență **E = m.c^2**, şi principiul complementarității din mecanica cuantică ne impune să luăm în considerare structura energetică a organismului uman şi posibilitatea de transformare a materiei în energie şi viceversa. Energia şi masa sunt convertibile, precum dolarul şi euro ca valute ce se pot converti, însă cu deosebirea că rata de schimb pentru energie şi masă rămâne constantă, dependentă de viteza luminii la pătrat. O masă mică produce o cantitate mare de energie; la Hiroşima lumea s-a convins de puterea distructivă devastatoare rezultată din conversia în energie a mai puțin de 1% din 50 de grame de uraniu.

b. **Ce este mintea** ? În Dicționar Ilustrat al Limbii Române (6.p.306) se precizează: „**Minte: Facultate de a cugeta, de a înțelege, de a judeca; rațiune; intelect; ansamblul calităților intelectuale; mod corect de a raționa şi evalua; înțelepciune; chibzuință; inteligență; isteține; iscusință**…". În DEX (Carter, 2001), Minte - Facultate de a gândi, de a judeca, de a înțelege; rațiune, spirit, judecată; ansamblul calităților intelectuale. „**Mintea este ceea ce face creierul; într-o exprimare mai specifică, creierul procesează informațiile, iar gândirea este un tip de computație**"[1]. „**Mintea umană este**

[1] Steven Pinker, Cum funcționează mintea, Bucureşti, Editura ALLFA, 2009, p.22.

un sistem de organizare fenomenală care realizează performanțe remarcabile, imposibil de duplicat de către un inginer"[2].

c. Ce înseamnă Om ? În Enciclopedia Universală Britanica (11p.233) se precizează că: **„«Om» simbolizează în mod mistic esența Universului**". Ariatotel a definit omul ca ființă socială şi rațională. Ființa e genul proxim, comun cu animalele, iar socialitatea şi raționalitatea sunt diferențele specifice, proprii omului. Atributele specifice se adaugă la cele generale, fiind astfel juxtapuse[3], nu intrapuse. Dar, ca entitate, aşa cum scrie Constantin Rădulescu-Motru „**omul este trup şi suflet; dar nu trup pe de o parte şi suflet pe de altă parte; ci unitate nedespărțită de trup şi suflet**"[4]. Hamlet spune: „**Ce lucrare măiastră este omul! Atât de nobil în judecată! O putere a minții fără de hotare! Atât de desăvârşit ca formă şi ca mişcare!**".

Cercetările antropologice moderne au condus la constatarea unei mari complexități ale structurii ființei umane şi acțiunii acesteia, fapt ce a determinat apariția unor domenii noi de investigații psihologice concretizate în culoare ştiințifice specifice, prezentate sub denumirea: psihologia copilului, psihologia educației, psihologia învățării, psihologia muncii, psihologie pedagogică, psihologie socială, psihologie sinergetică, psihologie energetică, psihologie consonantistă, psihologie cuantică, psihologie transpersonală şi altele.

În acelaşi timp, cercetări moderne asupra organismelor vii au stabilit că orice organism biologic este înconjurat de un câmp electromagnetic slab, fapt valabil inclusiv pentru componentele acestuia, respectiv organe etc., mergând până la cea mai mică structură atomică. Ca urmare „**Orice organ, orice țesut, orice celulă şi orice structură vie are propriul său câmp electromagnetic asociat […], acest câmp este cel care determină forma organului (țesutului etc.), precum şi calitățile şi caracteristicile pe care le manifestă acesta**"[5].

Ceea ce au evidențiat cercetările moderne este faptul că: „**La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane şi toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei şi al conştiinței noastre, alfa şi omega existenței noastre**"[6].

2. Dinamica schimbărilor privind cercetarea şi interpretarea spiritualității umane

Evident că dinamica dezvoltării tehnico-economice a determinat şi o dinamică în domeniul dezvoltării spiritualității umane. Având o vârstă destul de înaintată pot să dau multe exemple personale concludente în ce priveşte acest fenomen. La începutul anilor 1960 eram asistent la politehnică. Un

---

[2] Steven Pinker, ibidem, p.24.

[3] **Juxtapune**. A pune mai multe obiecte alături, unul lângă altul; a alătura. A (se) îmbina prin juxtapunere..

[4] Constantin Rădulescu-Motru, Etnicul românesc. Naționalismul, Bucureşti, Editura Albatros,1996,p.5.

[5] Richard Bartlett, Matricea energetică, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2010, p.31.

[6] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.

student al cărui tată era într-o muncă de răspundere la telefoane mă întreabă dacă vreau să-mi pun telefon. I-am răspuns că nu. Mă întreabă, de ce? I-am răspuns că nu am cu cine vorbi întrucât colegii şi prietenii mei nu aveau telefon. În acest an, 2013, o nepoată a mea elevă de liceu are vreo trei, patru telefoane mobile în geantă şi uneori o sună mai multe odată. De asemenea, s-a dezvoltat baza materială a spiritualităţi datorită progresului tehnico-economic. Accesul la internet asigură o largă documentare la foarte variate surse de informare. De asemenea, calculatorul este atât de răspândit că elevii de liceu nu mai ştiu să facă o extragere de radical prin calcul manual.

Există asemănări şi deosebiri între suflet şi spirit. Constantin Noica menţionează: „**spiritul şi sufletul nu sunt entităţi deosebite. Dar sunt moduri deosebite, iar deosebirea dintre aceste moduri e singura în stare, chiar şi pe treapta cea mai de jos – la cel mai umil creştin, de pildă – să poarte către împlinirea unui destin spiritual… Viaţa sufletească cere, pentru bunul ei mers, cucerirea anumitor automatisme. O experienţă reuşită, o reacţiune reuşită de pildă, unde să devină, în ordinea vieţii sufleteşti, un reflex şi, prin evoluare, un adevărat instinct… Viaţa sufletească cere neîncetat moduri de adaptare – trebuie să simplifici, adică să clasezi, să reduci obiectele la tipuri, iar modurile de comportare faţă de ele, la mecanisme… Viaţa sufletească din noi duce la un primat al mijloacelor, al tehnicităţii; la o formalizare, prin repetarea unei comportări reuşite. Ea se încheagă deci în jurul anumitor automatisme, al unor soluţii tipice, într-un cuvânt al unor gata-făcuturi.**

Dar, viaţa spiritului cere, tocmai dimpotrivă, înfrângerea unor automatisme şi a oricăror gata-făcuturi. Ceea ce condamnă obişnuit spiritul este mai ales tehnicitatea, adică primatul mijloacelor. O desfăşurare spirituală înseamnă una care se pune în termeni neîncetat noi. Interesant pentru spirit este conţinutul său de viaţă şi noutatea acestui conţinut”[7].

De asemenea, dezvoltarea cercetărilor în planul spiritualităţii umane au condus la domenii ştiinţifice noi concretizate şi în apariţia unor manuale şi tratate ştiinţifice care cuprind aspectele de bază ale acestora: Psihologie energetică, Psihologie sinergetică, Inteligenţă emoţională, Inteligenţă spirituală, Ingineria conştiinţei umane şi altele.

a.„Psihologia energetică este o sinteză de practici menite să modifice în mod deliberat moleculele emoţiei. Aceste practici au trei avantaje distincte faţă de medicamentele utilizate în psihiatrie: sunt neinvazive, foarte specifice şi nu au efecte secundare. Intervenţiile energetice au un impact major asupra complicatului sistem electrochimic al organismului, precum şi asupra energiilor mai subtile”[8].

b.„Psihologia sinergetică îşi are sursele şi premisele în psihologia complementarităţii…”[9].

---

[7] Constantin Noica, Echilibrul spiritual. Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p.240-241.

[8] David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iaşi, Editura Polirom, 2011, p.15.

[9] Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. Bucureşti, Editura Univers enciclopedic,2010, p.20

Dar, ce urmăresc cercetările psihologice ? Crearea unui om ideal. Ce înseamnă omul ideal ? **Omul ideal este oarecum sinteza însuşirilor pe care aprobarea generală, şi deci succesul, le consacră şi pe care toți cei ce aspiră la un rol de conducere ar dori să le aibă**.

Fiecare epocă îşi are omul ideal care-i rezumă concepția de viață şi pe care societatea îl prezintă membrilor săi ca un model spre care trebuie să tindă. Astfel, Renaşterea care a fost înainte de toate o reacțiune contra ascetismului medieval şi-a format idealul său de om în opoziție cu idealul de om al Evului mediu. Omului care nu se consideră decât ca „o umbră trecătoare de la pământ la cer", schivnicului cufundat în contemplarea neantului acestei vieți, acestei văi a plângerii, Renaşterea i-a opus idealul omului integral, care, considerând viața aceasta ca bunul suprem, vrea s-o trăiască din plin, cât mai intens şi cât mai liber. Întrebuințarea totală a tuturor facultăților, savurarea frenetică a tuturor plăcerilor, libera expansiune a întregii ființe morale şi fizice, într-o pornire fără altă sancțiune decât succesul şi în vederea unei voluptăți fără altă preocupare decât durata – iată principiul călăuzitor, lozinca întregii epoci.

În Franța, omul ideal al epocii lui Ludovic al XIV-lea, epocă de disciplină absolută, a Regelui Soare, de ierarhie fixă, de etichetă rituală şi de măsură în toate – a fost omul de salon, cunoscător desăvârşit al conveniențelor de tot felul, stăpân pe sine fără efort, prevenitor fără ostentație, galant fără indiscreție, spiritual fără sarcasm, primind orice adversitate cu surâsul pe buze şi făcându-şi o lege din obiceiul de-a nu se lăsa deconcertat de nimic.

Dar, **care este omul ideal al epocii noastre ?** E greu de definit întrucât viața este de o mare complexitate, cum nu a mai fost până acum. La aceasta se mai adaugă şi faptul că şi moda se schimbă foarte rapid, de la o zi la alta. Însă, putem conchide că şi în epoca noastră **omul ideal trebuie să exprime esența epocii în care trăim** ori, este o epocă universal capitalistă pe glob şi omul ideal **trebuie să exprime idealul capitalist al acestei epoci**. Care este idealul epocii noastre ? El este exprimat foarte sintetic de marele om de cultură care a fost Ioan Petru Culianu. „**Esența capitalismului modern constă într-un interes aproape exclusiv pentru mijlocul de schimb, pentru bani, ceea ce înseamnă că unica realitate care subzistă în adevărata ideologie a capitalismului este cea a comerțului. E vorba despre comerțul în sine, mai presus de figura însăşi a comerciantului, care îşi vede puterea sporindu-se în măsura în care reuşeşte să argumenteze cantitatea mijloacelor de schimb de care dispune**". Ca urmare „**Viața e un pur accident comercial, care serveşte sau nu, în măsura în care ea reuşeşte mai mult sau mai puțin să dezvolte comerțul**"[10]. Revine asupra acestei considerații: „**În Occident totul e mediat de valoarea de schimb, totul, până la ultima dorință şi la ultimul sentiment… În consecință, până şi o religie autentic creştină, aşa cum o înțelegeam eu, mi se pare că intră în criză din cauza acestui principiu comercial… Totul nu are valoare decât în măsura în care se traduce în bani**"[11]. Aceste considerente trebuie să stea la definirea omului ideal al epocii contemporane.

[10] Ioan Petru Culianu, Religie şi Putere, Bucureşti, Editura Nemira, 1996, p.216-217.
[11] Ioan Petru Culianu, Păcatul împotriva spiritului, Iaşi, Editura Polirom, 2013, p.201.

II. PROBLEMA INDIVIDUALITĂȚII BIOLOGICE ŞI SPIRITUALE A OMULUI

1. Unitatea individualității

„Principala caracteristică a omului este individualitatea sa. El este o creație unică a forțelor naturii. Nu au existat niciodată doi oameni la fel şi nici nu vor mai exista. Să ne amintim de amprentă, chiar şi ea este unică”[12].

Câteva noțiuni de bază: prin **individ** (în latină - indivizibil) se înţelege ceva singular, ceva anume, împreună cu toate caracteristicile sale, care sunt determinante pentru individualitatea sa. Este vorba despre o fiinţă sau entitate singulară, în sens spaţial şi temporal.

În DEX: **Individ**: fiinţă de origine animală sau vegetală privită ca unitate distinctă a speţei din care face parte; Exemplar dintr-o categorie de fiinţe (din fr. **individu,** lat. **Individuum**); Organism având o existenţă proprie şi considerat ca unitate distinctă faţă de specia din care face parte; Exemplar; Persoană considerată ca unitate particulară, distinctă faţă de toate celelalte persoane; Ins; Cetăţean; *fig. peior.* Persoană necunoscută care trezeşte neîncredere; Om suspect; Persoană considerată ca unitate distinctă faţă de alte persoane; (*Peior.*) Om necunoscut, suspect; Om demn de dispreţ**;** Fiinţă vie considerată ca unitate deosebită a speţei căreia îi aparţine (conform - fr. *individu*, lat. *individuus* – indivizibil).

Individualitate, s. f: Totalitatea particularităţilor specifice ale unui individ sau a unei persoane, care deosebesc un individ de altul sau o persoană de alta; Totalitatea trăsăturilor caracteristice ale unui individ prin care acesta se distinge de alţi indivizi; Ansamblul particularităţilor specifice ale unui individ, prin care acesta se distinge de ceilalţi indivizi; Ansamblul particularităţilor unui obiect, fenomen. etc.

Conceptul de persoană. Termenul de persoană vine din latinescul *persona*, care ar deriva din grecescul *prosopon* care a însemnat, pe rând, în teatrul grec din antichitate, masca actorului, rolul acestuia, actorul însuşi, pentru ca, ieşind din incinta teatrului, să se generalizeze asupra omului. Unii filologi derivă termenul de persoană din denumirea *phersu*, înscrisă sub o figură mascată din mormintele etrusce. Se crede că numele ar aparţine unui zeu subteran, înrudit, dacă nu chiar identic, cu *Persephona* sau *Persus*. Teatrul roman a preluat masca teatrală de la etrusci. Astfel, primul sens al cuvântului persoană a fost acela de mască, de „costumaţie”, prin care actorii teatrului antic întruchipau sau simbolizau pe cineva de pe scenă. Al doilea sens, obţinut prin extensiune, se referă la rolul social îndeplinit de cineva în teatru sau în viaţă, la funcţiile şi obligaţiile sociale pe care cineva şi le asumă (exteriorizarea, manifestarea publică a persoanei). Un al treilea sens vizează chiar actorul însuşi, care joacă rolul (individualitatea corporală şi psihică a

[12] Gordon W. Allport, Structura şi dezvoltarea personalității, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1991, p.15.

celui care îndeplineşte rolul). Un al patrulea sens adaugă conceptului de persoană un atribut valoric, referindu-se la calitatea de a fi om, la rangul (statutul) său social. Dintre cele patru semnificaţii (accepţiuni), o pondere mai mare au dobândit-o persoana ca rol social şi exprimând o valoare.

Din punct de vedere psihologic, persoana este o entitate psihosocială, la nivelul ei realizându-se interacțiunea dinamică dintre individual şi social, dintre procesele psihice care stau la baza elaborării conduitelor şi procesele psihosociale care condiționează forma şi conținutul acestora. Este determinată sociocultural (statut, etnie, religie etc.), constituindu-se doar prin interacțiunea omului cu mediul sociocultural. Desemnează sistemul de însuşiri, relații şi calități psihosociale care dau identitate socială individului. Persoana vizează ființa concretă cu o identitate socială determinată (nume, familie, loc şi dată de naştere, statut social etc.) şi având o anumită poziție în cadrul sistemului social, cu anumite drepturi şi obligații de care este conştientă. Desemnează o individualitate conştientă de sine şi recunoscută de ceilalți. Este clar că nu există conştiință de sine fără sistem de relații sociale; nu este posibilă o conştiință fără conştientizarea rolului social, a poziției individului în contextul relațiilor sociale. De aceea, abordarea personalității nu este posibilă fără a avea în vedere persoana, fără raportarea acesteia la relațiile sociale din care se naşte şi în care se dezvoltă. În timp ce individualitatea vizează caracteristicile care diferențiază un individ de altul, persoana nu poate fi înțeleasă decât în relație, atributele ei specifice fiind date de interacțiunea cu mediul social. Este o noţiune aplicabilă doar omului, dar nu în întregime: copilul mic este doar un candidat la dobândirea persoanei, iar în cazurile patologice, când psihicul adultului se destructurează, rămâne doar atributul de individ; de asemenea, semnificaţia peiorativă de „individ" exprimă intenţia de a sublinia degradarea socială şi morală a persoanei devenită simplă ființă biologică.

Ca realitate determinabilă, persoana: a) fizic („persoana" se identifică cu trupul individului uman); b) juridic („persoana" este o convenție socială) c) psihic („persoana" este un artefact fragil de trăsături psihice).

Personalitate, *personalităţi,* s. f; Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane şi o distinge ca individualitate; ansamblu de trăsături morale sau intelectuale prin care se remarcă o persoană; felul propriu de a fi al cuiva; *Personalitate juridică* - calitatea de a fi persoană juridică; Persoană cu aptitudini deosebite şi cu alese însuşiri intelectuale şi morale, care se realizează şi se manifestă în mod practic prin reuşite într-un anumit domeniu de activitate; Persoană care deţine o funcţie importantă în viaţa politică, socială, culturală; Personaj; Totalitate de trăsături morale şi/sau intelectuale proprii unei persoane, prin care aceasta se individualizează; Persoană cu aptitudini şi calităţi morale deosebite; Persoană marcantă (din fr. *personnalite,* germ. *Personalität*)

Analiza omului ca individ, individualitate, persoană şi personalitate conduce la constatarea că este o entitate biologică şi spirituală formată ca rezultantă a unei încrucişări unice de condiționări, şi această entitate e unică în univers şi dispariția ei nu poate fi înlocuită prin nimic echivalent. Toți cercetătorii care au deprinderea observației amănunțite, fie a faptelor biologice, fie a vieții spirituale, vor ajunge la constatarea specificității

individualității omului. Dacă mecanismul funcțiunilor este acelaşi la toți indivizii aparținând aceleiaşi specii şi dacă, în limitele sale mari şi schematice, el este asemănător de la o speță la alta pe întreaga scară a vieții, integrarea acestor funcțiuni este unică, determinând o formă de viață specifică pentru fiecare individ. **Specificitatea şi unicitatea individualității biologice şi spirituale ne apare deci ca fapte care trebuie acceptate ca atare**. Dr.Ion Biberi scrie: „**Fiecare ființă este unică. Ea apare o singură dată în lume şi odată dispărută nu mai reapare. Omul are o valoare în sine. Conştiința propriei ființe şi putința de a se bucura de frumusețile vieții sunt darurile supreme ale fiecărui om. Credem că rostul fiecăruia dintre noi este de a-şi respecta viața şi de a contribui, în măsura putinței sale, la creşterea adâncimii vieții celorlalți**"[13].

Dar, natura este mai bogată în forme decât spiritul nostru în clasificări, iar tendința noastră de a încadra multiplicitatea flotantă a vieții în limite fixe este respinsă din capul locului la neizbutire.

Deci **ființa umană este unitatea biologică şi spirituală fundamentală fiind, în fond, materie şi spirit**. Să prețuim lumea materială şi deci corpul nostru, considerându-le potire ale spiritului. Nu putem evolua spiritual fără să avem o bază materială sigură. Cele două merg mână în mână. Să avem în vedere că termenul materie provine din cuvântul latin mater, care înseamnă „mamă". Materia este instrumentul spiritului, ea permite spiritului să se exprime pe el însuşi. Varietatea şi nesfârşita bogăție de forme şi structuri ale vieții se întrupează în individualități profund diferențiate unele de altele, deşi ascultând de aceleaşi legi generale de organizare şi funcțiune.

Individul este datul esențial al vieții, forma sub care se constituie şi dăinuie materia organizată.

Etimologic, individul se defineşte prin caracterul său de individualitate. Caracterul cel mai izbitor al individualității este unitatea morfologică. Individul presupune deci o unitate de formă, căreia trebuie să-i corespundă o convergență de funcțiuni.

Individualitatea realizează structura unității în multiplicitate. Această unitate este rezultatul unei convergențe funcționale a părților. O individualitate vie presupune o solidaritate structurală, o articulație a părților, în raport cu structura generală a blocului granitic; modificarea unei părți din acest bloc nu se repercutează funcțional asupra întregului, individualitatea organismului are însă o structură care se integrează totului, într-o organizare strictă, în aşa fel încât întregul condiționează părțile, iar o modificare a unei părți atrage după sine o schimbare a întregii complexiuni a organismului. Un individ este o unitate morfologică.

Organismul este un tot structural în care forma din afară e condiționată de texturile de adâncime, în care planurile de mărime ale structurilor, începând de la elementele atomice şi coloidale şi până la structura țesuturilor, se află într-o strânsă interdependență şi subordonare.

Toate aceste structuri diferențiate, pe care microscopul le arată în diversitatea lor nesfârşită, sunt subordonate unității centrale a individualității.

---

[13] Ion Biberi, Arta de a trăi, Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 1970, p.18.

Căci la început a fost această forță de organizare, de integrare, acest *principium individuations*. Întregul preexistă părților, cărora le dă vitalitate şi dăinuire în linia aceleiaşi continuități vitale.

Această concepție organică şi sintetică a individualității a fost cunoscută de la început de naturalişti; importanța jucată de celule în arhitectonica organismului, ca şi o analogie de suprafață cu fenomenele mecanice, au făcut pe primii cercetători în domeniu să considere organismul viu ca un agregat de celule, de „organisme elementare" ascultând de legi fizico-chimice, după stringențele fenomenelor naturii neanimate.

Orice ființă organizată formează un tot, un sistem unic şi închis ale cărei părți îşi corespund mutual şi concură la aceeaşi acțiune definitivă printr-o reacțiune reciprocă. Nici una din aceste părți nu se poate schimba fără ca celelalte să se schimbe, de asemenea, fiecare din ele luate separat indică şi pe toate celelalte.

De aici rezultă că studiul biologic al structurilor pe care se sprijină societatea umană şi civilizația sa este o sarcina absolut incomensurabilă. Acesta este cel mai complex dintre toate sistemele vii care există pe pământ. Cunoştințele noastre ştiințifice sunt abia la suprafața acestui ansamblu complex, iar ceea ce ştim se află, față de ceea ce nu ştim, intr-un raport a cărui expresie matematică ar necesita numere astronomice. Dar se poate ca omul, ca specie, să fi ajuns la o cotitura a istoriei sale şi că posibilități nebănuite de evoluție îi sunt, în mod potențial, oferite.

Se pot postula rădăcinile genetice ale culturii, ale ritualului şi chiar ale religiei. Individul este pregătit de ritualurile sacre pentru efortul suprem şi pentru sacrificiul de sine. El este gata să îşi reafirme credința față de comunitatea şi familia sa, să participe la manifestări caritabile, să îşi conserve viața, să plece la vânătoare, să se arunce în bătălie, să moară pentru credința şi țara sa.

2. Formarea ființei umane ca individ, individualitate, persoană şi personalitate

Analiza complexă a ființei umane, stabilindu-i astfel cât mai corect personalitatea din punct de vedere psihologic, a condus la evidențierea influenței majore a două componente sistemice de determinare: genetica individuală şi mediul social.

Din punct de vedere genetic, „**Cea mai mare parte din caracteristicile care îl interesează pe psiholog sunt cele care variază din punct de vedere cantitativ, şi anume nu variațiile «tot sau nimic», ci acelea care produc «mai multe» sau «mai puține» efecte. Aceste poligene[14], aşa cum sunt numite ele, produc individual efecte minore, dar cumulate conduc la diferențe de statură, emotivitate, inteligență şi în multe alte trăsături importante. Datorită poligenelor, organismul va poseda o mare**

[14] Poligenă – factor cu acțiune multiplă.

cantitate de variabilitate genetică şi cea mai mare parte din variația fenotipică[15] pe care o observăm va constitui o funcție a acestor sisteme"[16].

„**Există suficiente dovezi pentru a arăta că unele dintre procesele psihologice legate de emoție şi temperament sunt într-o oarecare măsură sub controlul factorilor ereditari. Diferențele genetice care afectează trăsăturile emoționale au fost demonstrate adesea: agresivitatea şi timiditatea variază nu numai de la un individ la altul, dar şi între rasele de câini"**[17].

De când a devenit crescător de păsări şi animale domestice din vânător şi cultivator în loc de culegător, omul a observat că exemplarele obținute din creşterea păsărilor şi animalelor domestice au calități dependente de calitățile avute de ascendenții lor şi, de asemenea, culturile obținute în gospodărie sunt dependente calitativ de cele folosire pentru însămânțare. Ca urmare a reuşit să realizeze selecția artificială a exemplarelor cele mai reuşite din punct de vedere biologic. De aici nu a fost decât un pas până a-şi stabili criterii asemănătoare şi pentru propria specie.

Mediul biologic ereditar, caracterizat de sănătate fizică şi anumite dispoziții sufleteşti pentru viața spirituală, îndeplineşte un rol similar celuia îndeplinit de un ogor bun pentru sămânța din agricultură, pentru o anumită specie din floră. Oricine ştie că speciile de viță de vie de la Cotnari, de exemplu, plantate în afara unei zone bine delimitate, nu mai produc aceeaşi calitate de vin. În organism totul se află în dependență reciprocă şi sub controlul regular al sistemului nervos, alcătuind un tot funcțional larg diferențiat. Funcțiunea integrativă a sistemului nervos dă unitate funcțională întregului organism, individualitatea umană fiind rezultatul integrării succesive a unor forme şi funcțiuni vitale apărută la diferite stadii în istoria vieții.

Aşa cum menționează Jean Piaget: „**Orice explicare psihologică sfârşeşte, mai devreme sau mai târziu, prin a se sprijini pe biologie sau pe logică (sau pe sociologie care, însă, în ultimă instanță, la rândul ei, ajunge la aceeaşi alternativă). Pentru unii, fenomenele mentale nu devin inteligibile decât dacă sunt raportate la organism. Acest fel de a gândi se impune, în adevăr, în studiul funcțiunilor elementare (percepție, motricitate etc.) de care depinde inteligența, la începuturile sale. Dar nu vedem în nici un chip ca neurologia să poată explica de ce 2 şi cu 2 fac 4, şi nici de ce legile deducției se impun spiritului nostru cu necesitate. De aici, a doua tendință, care constă în a considera ca ireductibile raporturile logice şi matematice şi în a reduce, la analiza acestora, analiza funcțiunilor intelectuale superioare. Numai că problema este de a şti dacă logica, concepută ca un domeniu care scapă încercărilor de explicare ale psihologiei elementare, poate în schimb să explice, legitim, câte ceva din experiența psihologică, ca atare. Logica formală sau logistica constituie pur şi simplu axiomatica stărilor de echilibru ale gândirii, iar ştiința reală, care corespunde acestei axiomatici, nu este altceva decât însăşi psihologia gândirii. Sarcinile fiind**

[15] Fenotip – suma potențialităților biochimice ale unui organism dat, expresie a mesajului genetic în interacțiunea cu mediul.
[16] Kevin Connolly, Genetica comportamentului. În: Orizonturi noi în psihologie, lucrare colectivă sub conducerea lui Brian M Foss, Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 1973, p.225.
[17] Kevin Connolly, ibidem, p.231.

astfel distribuite psihologia inteligenței trebuie să continue, desigur, să țină seama de descoperirile logistice, dar acestea nu vor izbuti niciodată să dicteze psihologiei soluțiile ei proprii: ele se vor limita să-i pună probleme"[18].

Componenta biologică a organismului uman care permite o evaluare corectă a caracteristicilor generale şi particulare ale acestuia este ADN-ul.

„**ADN-ul este o adevărată «dischetă de memorie a vieții», care păstrează informația genetică. Odată cu fiecare separare a celulei, ADN-ul se dublează, de aceea fiecare celulă poartă în sine date despre construcția întregului organism, întregul «scenariu» în miniatură. Astfel, dintr-o celulă a plantei creşte planta în întregime. Prin ADN se realizează planul dumnezeiesc al codificării informației genetice. Tot ce este viu primeşte un «program clar» al activității, pentru o anumită perioadă. Deoarece mâna unui Sculptor conduce toate procesele fiziologice, ADN-ul folosit de Acesta este universal. Prin urmare, toate ființele biologice sunt înrudite între ele**"[19]. De aceea „**Fiecare din noi nu este doar rodul părinților săi, ci şi a întregii specii biologice Homo Sapiens**"[20].

Cercetările moderne în domeniu presupun că ADN-ul uman este comun speciei în proporție de 99,9%, diferențierea fiind realizată de 0,1%, însă, aceasta înseamnă trei milioane de nucleotizi în lanțul ADN. Această diferență de 0,1% conduce la concluzia „**că nu există oameni identici din punct de vedere genetic, cu excepția gemenilor monozigoți, care s-au dezvoltat din acelaşi ovul fecundat**"[21].

Partea comună de 99,9% din ADN este asigurată de faptul că cercetările moderne din biologie au condus la constatarea că întreaga populație umană a terrei are **o singură protomamă care a trăit „cam cu 140-150 de mii de ani în urmă şi"… „aceasta trăia în Africa de Est, în zona Keniei şi Tanzaniei", precum şi un singur prototată care trăia cam în aceeaşi perioadă „acum 100-150 de mii de ani (după alte calcule 150-250 de mii de ani)" şi în aceeaşi zonă geografică. „În conformitate cu altă metodă, numită «ceasul molecular», calculele arată că de Adam şi Eva ne despart cam şase mii de ani**"[22].

„**Aşadar, genetica a ajuns la rădăcinile speciei biologice *Homo Sapiens*, distrugând miturile, concepțiile ateiste şi mitologice despre apariția omului. Știința a confirmat faptul existenței prototatălui Adam şi a protomamei Eva în perioada în care teologii vorbesc de existența acestora, după căderea în păcat**"[23].

Anumite „accidente" în partea de 0,1% a ADN-ului au produs diferențieri fiziologice şi psihologice care se transmit la urmaşi dând naştere

---

[18] Jean Piaget, Psihologia inteligenței, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1965,p.57.
[19] Konstantin V. Zorin, Enigmele eredității. Păcatele strămoşilor şi genele urmaşilor, Bucureşti, Editura Cartea Ortodoxă, 2011, p.83.
[20] Konstantin V. Zorin, ibidem, p.88.
[21] Konstantin V. Zorin, ibidem, p.91.
[22] Konstantin V. Zorin, ibidem, p.92.
[23] Konstantin V. Zorin, ibidem, p.94.

fenomenului ereditate. Modificările profunde pe anumite zone au condus la apariția raselor umane caracterizate prin anumite trăsături specifice cercetate de oamenii de ştiință. Ştiința modernă prezintă un model în trei direcții al diferențelor rasiale atât în trăsăturile fizice cât şi în comportament. În medie, orientalii se maturizează mai încet, sunt mai puțin fertili, din punct de vedere sexual mai puțin activi, mai puțin agresivi şi au creiere mai mari şi cu un coeficient de inteligență mai mare. Negri se găsesc la celălalt pol. Albii sunt la mijloc, dar mai aproape de orientali decât de negri.

Jean Philippe Rushton Profesor de psihologie la Universitatea of Western Ontario Canada, scrie: **„In ultimii 20 de ani am studiat diferențele rasiale în mărimea creierului, inteligență, sexualitate, personalitate, rata de creştere, durata de viață, crima şi stabilitatea familiei. În toate aceste caracteristici orientalii sunt la un capăt al spectrului, negrii sunt la celalalt, iar albii sunt la mijloc.**

Diferențele rasiale apar de timpuriu în viață. Copiii negri se nasc cu o săptămână mai devreme decât copiii albi şi totuşi ei sunt mai maturi din punct de vedere al dezvoltării oaselor. Pe la vârsta de 5 sau 6 ani copiii negri excelează în alergarea rapidă, săritura în lungime şi săritura în înălțime, toate acestea cerând o scurtă izbucnire de putere. La vârsta adolescenței negrii au reflexe mai rapide, cum ar fi vestitul reflex de la genunchi.

Est-asiaticii aleargă chiar şi mai puțin bine decât albii. Aceleaşi şolduri înguste, picioare mai lungi, mai mulți muşchi şi mai mult testosteron care îi avantajează pe negri în fața albilor, le conferă avantaj albilor asupra est-asiaticilor. Dar, admiterea acestor diferențe rasiale genetice în sport duce către marele domeniu-tabu – şi anume diferențele rasiale în mărimea creierului şi a criminalității. De aceea este tabu chiar şi să spui că negrii sunt mai buni in multe sporturi”[24].

Diferențierea dintre personalități din aceeaşi rasă sau rase diferite, prin gradul de inteligență, constituie, de asemenea, un indicator al individualității umane. Individualizarea personalității umane rezultă prin faptul că „**Inteligența umană îşi are rădăcinile în codul nostru genetic şi în întreaga istorie a evoluției vieții pe această planetă… Din punct de vedere neurologic, tot ceea ce se sprijină pe inteligență este direcționat prin sau controlat de către creier şi extensiile sale neurale din corp. Un tip de organizare neurală ne permite să gândim rațional, logic, dependent de anumite reguli**”[25].

Pentru exprimarea unelor particularități ale personalității umane prin inteligență, termenul a fost adjectivat prin anumite trăsături specifice. Astfel, Howard Gardner[26] prezintă şapte categorii: Inteligența verbală/lingvistică, Inteligența logică/matematică, Inteligența vizuală/spațială, Inteligența

---

[24] J. Philippe Rushton, RASĂ, EVOLUȚIE ŞI COMPORTAMENT. O perspectivă a istoriei de viață http://www.charlesdarwinresearch.org/Romanian.pdf ,p.8.

[25] Danah Zohar, Ian Marshall, Inteligența spirituală, Bucureşti, Editura Vellant, 2011,p.59.

[26] Howard Gardner, Inteligențe multiple. Noi orizonturi pentru teorie şi practică, Bucureşti, Editura Sigma, 2007.

corporală/kinestezică, Inteligența muzicală/ritmică, Inteligența interpersonală, Inteligența intrapersonală, Inteligența naturalistă. Însă, Danah Zohar şi Ian Marshall consideră că toate tipurile de inteligență menționate de Howard Gardiner se reduc la trei: Inteligență intelectuală sau rațională (IQ), inteligență emoțională (EQ) şi inteligență spirituală (SQ). Inteligența intelectuală sau rațională (IQ) „este ceea ce folosim pentru a rezolva problemele logice sau strategice", inteligența emoțională (EQ) „ne face să conştientizăm propriile emoții, dar şi pe cele ale celorlalți indivizi. Ne face capabili de empatie, compasiune, motivație şi de a avea reacții adecvate la stimulii de durere sau plăcere"; inteligența spirituală (SQ) este „acea inteligență care ne ajută să abordăm şi să rezolvăm problemele legate de semnificație şi valori". Inteligența spirituală (SQ) reprezintă fundamentul necesar al funcționării efective a inteligenței intelectuale sau raționale (IQ) şi emoționale (EQ).

Inteligența spirituală este inteligența sufletului. Este inteligența prin care ne putem vindeca pe noi înşine şi prin care ne reîntregim; este inteligența aflată în acea parte profundă a sinelui, conectată cu înțelepciunea de dincolo de ego (sau mintea conştientă), este inteligența cu ajutorul căreia nu doar recunoaştem valorile existente, ci şi descoperim altele noi, în mod creativ. Inteligența spirituală nu este dependentă de culturi sau valori, nu decurge din valorile existente, ci mai degrabă creează posibilitatea de a avea valori.

Inteligența umană se apreciază pe bază de teste. Testele de inteligență măsoară inteligența şi prezic succesul real în viață. Valorile indicatorilor de inteligență depind de mărimea creierului.

Testele de inteligență sunt făcute pentru a avea o medie de 100. Rata "normală" merge de la "prost" (punctaj în jur de 85) până la "inteligent" (punctaj în jur de 115). Punctajul de 70 sugerează "handicapat", în timp ce 130 şi mai mult prezice un talent.

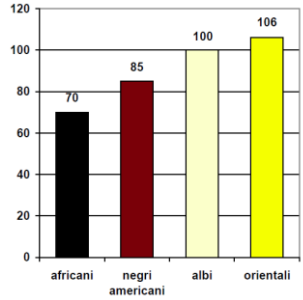

Fig.2.1. Media coeficientului de inteligență la diferite rase

Profesorul canadian Jean Philippe Rushton a evaluat diferențierea raselor prin mărimea creierului şi valorilor indicatorului de inteligență intelectuală sau rațională (IQ). A constatat că rasele diferă prin mărimea creierului şi mărimea valorii coeficientului de inteligență. Astfel, în medie, orientalii au cele mai mari creiere şi cel mai mare coeficient de inteligență. În medie, negrii au rata cea mai mică, iar albii sunt la mijloc. Diferențele în mărimea creierului explică diferențele de coeficient de inteligență atât în cadrul grupurilor cât şi între grupuri. Media orientalilor este în jur de 106, a albilor în jur de 100 iar a negrilor în jur de 85. Acest tipar se găseşte în întreaga lume, iar negrii din Africa au un coeficient de inteligență mai scăzut decât negrii din America.

Diferența în coeficientul de inteligență între negri şi albi apare în jurul vârstei de 3 ani.

Dacă rasele sunt comparate sub aspectul educației şi al venitului, diferența de coeficient este doar de 4 puncte. Aşa că diferențele dintre negri şi albi nu sunt datorate doar claselor sociale. Este mai puțin cunoscut că orientalii au un coeficient de inteligență mai mare decât albii.

Cercetările de 20 de ani ale psihologului britanic Richard Lynn asupra tiparului global al punctajelor coeficienților de inteligență a descoperit că orientalii din jurul Pacificului au o rata de 101 pana la 111, albii din Europa au 100 -103, iar negrii din Africa au in jur de 70 (vezi fig.2.1). Media de 70 pentru negrii din Africa este cea mai scăzută înregistrată vreodată. Studenții mulatri din Africa de Sud aveau un coeficient de inteligență de 85, acelaşi cu al negrilor din S.U.A., Marea Britanie şi Caraibe. Metodele genetice (ca cele folosite în testele de paternitate) arată că mulatrii au in jur de 25% moştenire albă. Coeficientul de inteligență se află la mijloc, între negrii puri (70) şi albii puri (100).

Diferențele dintre negri şi albi sunt cele mai mari în testele de raționament şi logică. Negrii obțin cele mai bune rezultate la testele de simplă memorie. De exemplu, negrii obțin rezultate aproape la fel de bune ca şi albii la testele de "Interval de cifre crescătoare", în care oamenii respectă o serie de cifre în aceeaşi ordine în care au auzit-o. În schimb, negrii obțin rezultate mult mai slabe decât albii la testele de "Interval de cifre descrescătoare" în care oamenii repetă cifrele în ordine descrescătoare.

Figura 2.2 arată că există diferențe rasiale în mărimea creierului. În medie, orientalii au cu 1 inci^3 (2,54 cm^3) mai multă materie cenuşie decât albii, iar albii au cu 5 inci^3 mai mult decât negrii. Deoarece un inci^3 de materie cenuşie conține milioane de celule ale creierului şi sute de milioane de conexiuni, diferența de mărime a creierului ajută la explicarea faptului de ce rasele diferă în funcție de coeficientul de inteligență.

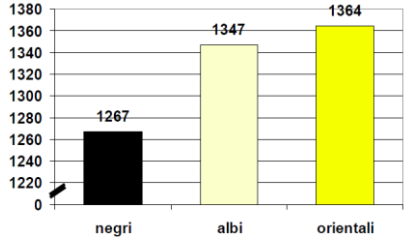

Fig.2.2. Mărimea medie a creierului pentru cele trei rase (cm^3)

În secolul al XIX-lea, vestitul neurolog Paul Broca a descoperit că orientalii au creiere mai mari şi mai grele decât albii, în timp ce albii au creiere mai mari şi mai grele decât negrii. Broca a mai descoperit, de asemenea, că albii au o mai mare suprafață cutată a creierelor decât negrii (cu cât este mai cutată suprafața creierului, cu atât conține mai multe celule ale creierului). Creierele albilor au, de asemenea, lobii frontali mai mari, care sunt folosiți pentru controlul propriu şi pentru planificare.

La începutul secolului XX, anatomiştii au făcut un raport asupra greutății creierului la autopsie. Aceste studii timpurii au descoperit că greutatea creierelor japonezilor şi coreenilor era aproape aceeaşi cu cea a europenilor, deşi orientalii erau mai mici în înălțime şi în greutate. În figura 2.2 se prezintă mărimea medie a creierului a celor trei rase de unde rezultă că orientalii au o medie de 1364 cm^3, albii de 1347 cm^3 iar negrii 1267 cm^3. În mod firesc, mediile variază între eşantioane şi rasele se întrepătrund. Dar rezultatele obținute prin

diferite metode pe diferite eşantioane arata acelaşi tipar mediu: orientali > albi > negri. Aceste diferențe rasiale în mărimea creierului înseamnă că, în medie, orientalii au cu 102 milioane de celule ale creierului mai multe decât albii şi că albii au cu aproape 480 milioane de celule ale creierului mai mult decât negrii. Aceste diferențe în mărimea creierului explică, probabil, diferențele în coeficientul de inteligență şi în realizările culturale.

Pentru formarea personalității concurează doi factori: factorul genetic şi factorul de socializare sau mediul înconjurător. De fapt, aceşti factori se completează reciproc şi chiar se suprapun, ne fiind stabilit încă gradul de întrepătrundere reciprocă. O contribuție deosebită în stabilirea raportului de întrepătrundere a eredității şi mediului ambiant în formarea şi comportamentul personalităților a fost adusă de Bruce H. Lipton, Ph.D., o autoritate recunoscută pe plan internațional, pentru faptul că ajută la crearea unei legături între ştiință şi spirit şi este o voce de vârf în Noua Biologie. El este de profesie biolog specialist în studiul celulei şi a predat această materie la Facultatea de Medicină din Wisconsin (SUA), iar mai târziu a realizat studii inovatoare la Universitatea Stanford din California. După ce a scris cartea *Biologia credinței,* a fost invitat să vorbească la sute de emisiuni de radio şi de televiziune şi să prezinte numeroase conferințe, în țară şi în întreaga lume. Dr. Bruce Lipton este fondatorul noii discipline cunoscute sub numele de Epigenetica (prefixul "epi" – care înseamnă "deasupra") a cărei conținut îl formează o nouă concepție privind factorul genetic plecându-se de la influența mediului înconjurător asupra genelor.

Aşa cum este cunoscut, **genele** sunt unități purtătoare ale eredității în organismele vii. Ele sunt constituite din ADN[27] (sau ARN[28], pentru unele virusuri) şi asigură bazele dezvoltării şi funcțiilor celulelor, organelor şi indivizilor, fiind de asemenea responsabile pentru numeroase din formele de comportament înnăscut. În timpul reproducerii materialul genetic este transmis de la părinte/părinți la copii. Materialul genetic poate fi transmis şi la indivizi neînrudiți (de exemplu prin transfecții, sau la virusuri). Genele codează toată informația necesară pentru construcția substanțelor chimice, precum proteinele, necesare funcționării organismului. Cuvântul genă, inventat în 1909 de botanistul Danez Wilhelm Johannsen, vine din limba greacă, *genos*, română: origine, şi este folosit de mai multe discipline, inclusiv genetica clasică, genetica moleculară, biologia evoluționistă şi genetica populațiilor. Deoarece fiecare disciplină modelează biologia vieții în

[27] **ADN -** Acronimul desemnează acidul dezoxiribonucleic, una dintre cele mai importante molecule organice, prezent in fiecare celula a ființelor vii. Este esențial pentru identitatea fiecărui organism.

[28] **ARN (acid ribonucleic)** – compus organic complex (acid nucleic) prezent în celulele vii, implicat în sinteza proteinelor. Molecula de ARN este formată dintr-un lanţ lung de nucleotide, în care glucidul este riboza iar bazele azotate sunt: adenina, citozina, guanina şi uracilul; **ARN-mesager** (ARN-m) – copiază informaţia genetică din ADN şi o transportă la situsurile specializate din interiorul celulei (numite ribozomi) unde informaţia este tradusă în compoziţia proteinei (transcripţie, translaţie); **ARN-ribozomal** (ARN-r) – prezent în ribozomi, este monocatenar, dar prezintă şi regiuni helicoidale formate prin împerecherea bazelor complementare; **ARN de transfer** (ARN-t; ARN-solubil; ARN-s) – este implicat în asamblarea aminoacizilor în lanţul polipeptidic care este sintetizat în ribozomi. Fiecare ARN-t este specific pentru un anumit aminoacid şi poartă un triplet din structura ARN-m (naticodon); **ARN-viral** – material genetic al unor virusuri (ribovirusuri). (Gh. Mohan & Aurel Ardelean – Dicţionar enciclopedic de biologie, vol. I, ed. All, 2007)

mod diferit, şi modul de utilizare a cuvântului "genă" variază. Astfel, el se poate referi atât la partea materială, cât şi la cea conceptuală. După descoperirea ADN-ului ca material genetic, şi odată cu dezvoltarea biotehnologiei şi o dată cu proiectul decodării genomului uman, cuvântului "genă" a început să se refere mai ales la înțelesul său din biologia moleculară, adică la segmentele de ADN pe care celulele le transcriu în ARN şi le traduc (cel puțin în parte) în proteine. În vorbirea obişnuită, "genă" se referă mai ales la cauzele ereditare ale trăsăturilor şi bolilor unei ființe vii - de exemplu se presupune că există o genă a obezității. Mai exact, un biolog se poate referi la o alelă sau o mutație care este implicată sau asociată cu obezitatea. Aceasta deoarece biologii cunosc mulți alți factori în afară de cel genetic care decid dacă o persoană va fi sau nu obeză, de exemplu modul de alimentație, mişcarea, mediul prenatal, creşterea, cultura şi disponibilitatea hranei. De asemenea, este foarte puțin probabil ca variații în cadrul unei singure gene sau al unui singur locus genetic să determine în mod complet predispoziția genetică pentru obezitate. Aceste aspecte ale eredității - efectul combinat între gene şi mediu, influența mai multor gene, par să fie ceva obişnuit la multe şi probabil chiar majoritatea trăsăturilor complexe. Termenul "fenotip" se referă la caracteristicile care rezultă din acest efect combinat. Altfel spus, gena este un segment al ADN-ului ce condiționează sinteza uneia sau mai multor proteine şi deci manifestarea şi transmiterea unui caracter ereditar determinat. Genele[29] sunt situate în locuri bine precizate ale cromozomilor, care se numesc **loci** (singular: **locus**). Această localizare este întotdeauna identică de la o generație la alta. Totalitatea materialului genetic, adică toate moleculele de ADN ale unei celule, este denumita genom. Cromozomii mergând în perechi, fiecare celulă posedă fiecare genă în dublu. Doar genele purtate de cromozomii **X** si **Y** la individul de sex masculin sunt unice. Diferitele versiuni ale unei gene (gena "culoarea ochilor", de exemplu) sunt denumite **alele** (ochi albaştri, ochi negri, ochi verzi etc.) Atunci când alela este aceeaşi pe ambii cromozomi, subiectul este denumit homozigot. Daca cele două alele sunt diferite, el se numeşte heterozigot. O boală ereditară care se manifestă doar dacă cele două alele ale genei respective au suferit o mutație se numeşte cu transmisie recesivă. Dacă, din contră, o singură alelă care a suferit o mutație este suficientă pentru ca boala să se manifeste, ea se numeşte cu transmisie dominantă.

Profesorul dr. Bruce Lipton, expert în biologie celulară la Şcoala de Medicină a Universității Wisconsin, aşa cum am menționat, a pus bazele cercetării şi studierii unei noi ştiințe numită **epigenetică**[30] care explică legătura dintre gene şi mediul înconjurător. Dr. Lipton a descoperit faptul că atunci când ființa umană nu trăieşte clipa prezentă, subconştientul rulează

---

[29] **Genele -** Subunități ale ADN. În organismul uman există în jur de 30.000-40.000 de gene şi fiecare conține instrucțiunile necesare creării si reglării moleculelor în celule. **Cromozomii -** Sunt structuri aflate în nucleul celulei care poartă gena. **Genom -** Cantitatea de material genetic care defineşte zestrea ereditară a oricărui organism. Genomul uman se împarte în două sisteme genetice separate şi independente: genomul nuclear şi genomul mitocondrial.

[30] **Epigenetica -** Studiază acele schimbări ereditare în funcționarea unei gene care au loc fără să modifice secvența ADN-ului nuclear.

aproape în permanență „casete” cu diferite înregistrări mai vechi. El a pornit de la fizica cuantică care explică dualitatea corp-minte. Atitudinea noastră de conştiență şi prezență este cea care favorizează comunicarea cu impact rezonant molecular ce reprezintă cheia principală a mecanismului prin care gândurile, atitudinile şi credințele noastre creează condițiile de existența o corpului şi lumii exterioare. Microbiologii au început să recunoască faptul că mediul şi fiziologia noastră internă, dar mai ales percepția noastră asupra acestora, determină nemijlocit activitatea genetică din fiecare celulă. Multă vreme s-a inoculat iluzia conform căreia sănătatea noastră şi destinul nu sunt altceva decât programe prestabilite în codul genetic, de unde a luat naştere conceptul de determinantă genetică. În acest fel, mentalitatea oamenilor a fost deformată de o credință conform căreia viața unui individ este predeterminată genetic, ceea ce este *fals*. Este clar, până şi pentru cel mai nepregătit individ, că toate crizele globale care au impact asupra mediului, sănătății, economiei şi stabilității sociale amenință supraviețuirea civilizației umane. Prin noua ştiință a epigeneticii profesorul Bruce Lipton lămureşte cum mintea noastră (percepțiile, atitudinile şi emoțiile) dirijează biologia şi comportamentul, producând următoarele modificări conceptuale:

1. Mit 1 – Biologia este controlată de mecanica Newtoniană bazată pe materie /Revizuire – Biologia este controlată de forțele invizibile ale mecanicii cuantice;

2. Mit 2 – Genele controlează viața /Revizuire – Noua ştiință a epigeneticii revelează faptul că mediul controlează genele;

3. Mit 3 – „Supraviețuirea celui mai potrivit” conduce evoluția /Revizuire – Cooperarea conduce evoluția;

4. Mit 4 – Evoluția este un proces întâmplător /Revizuire – Organismele se dezvoltă pentru a se conforma mediului.

Rezultate recente privind cercetarea biologică a corelației gene-mediul înconjurător a spulberat conceptul de determinism genetic în biologie.

Noile descoperiri conduc la concluzia că **nu genele ne controlează evoluția organismului şi ceea ce devenim în viață, aşa cum se credea până acum. ADN-ul reacționează la semnale primite din afara celulelor, adică de la creier, inclusiv semnale energetice generate de gândurile noastre**. Cu siguranță, această nouă înțelegere devine treptat piatra de temelie a mileniului nostru pe plan ştiințific, medical, spiritual.

Faptul că ceea ce gândim ne determină starea de sănătate şi întregul destin poate fi copleşitor pentru unii, atât de copleşitor încât vor respinge ideea. Oricum, un lucru este evident: odată cu trecerea vremii, în ciuda progresului economic şi social la scară mondială se constată o scădere a nivelului de sănătate al populației. Avem cele mai performante tehnologii în clinici şi spitale, cele mai puternice medicamente şi totuşi suntem o societate anemică, bolnavă de boli *tratate* până la sfârşitul vieții. Paradoxal, nu?

Este evident acum pentru oamenii de ştiință că emoțiile şi gândurile noastre generează o formă de energie care transmite informații subtile la nivelul ADN-ului astfel că ceea ce devenim în viață stă în puterea noastră. Bruce Lipton pune sub un mare semn de întrebare fundamentele medicinii şi ştiinței convenționale, dar în acelaşi timp ne deschide ochii către un nou orizont, al posibilităților infinite – nu suntem victime ale genelor pe care le-am primit la

naştere. Ceea ce suntem şi ceea ce devenim în viață nu urmează un tipar rigid, ci se află în puterea noastră datorită forței energetice a gândurilor asupra materiei.

Iată ce scrie prof. Bruce LIpton: „**mi-am dat seama că viața unei celule este controlată de mediul fizic şi energetic, şi nu de genele celulei respective**. **Genele sunt doar nişte schițe moleculare, după care se construiesc celulele, țesuturile şi organele. Mediul serveşte drept „constructorul" care citeşte şi lucrează pe baza acelor schițe genetice - şi care, în cele din urmă, răspunde de caracterul vieții unei celule. însă mecanismele vieții sunt puse în mişcare de „conştienta" unei singure celule cu privire la mediu, nu de genele acesteia**… **caracterul vieților noastre este determinat nu de genele noastre, ci de reacțiile noastre la stimulii din mediu, care propulsează viața"** [31]. În baza celor de mai sus, putem spune că termenii de persoană şi personalitate sunt atât de utilizați în limbajul cotidian, încât fiecare are sentimentul întrebuințării lor corecte în cele mai diverse situații. Aşa cum am menționat, conceptul de persoană desemnează individual uman concret.; personalitatea, dimpotrivă, este o construcție teoretică elaborată de psihologie în scopul înțelegerii şi explicării - la nivelul teoriei ştiințifice - a modalității de ființare şi funcționare ce caracterizează persoana ca organism psihofiziologic. Personalitatea se referă la ansamblul sistemelor organizate care determină conduita.

Unul dintre obiectivele principale ale cunoaşterii şi evaluării personalității este realizarea de predicții privind comportamentul persoanei într-o anumită situație. Ce determină comportamentul uman: anumite dispoziții interne („trăsături") sau situația în care se află? De ce indivizii nu reacționează la fel în aceeaşi situație? Pentru a explica acest fenomen unii psihologi iau drept unitate de analiză trăsătura de personalitate: fiecare trăsătură se raportează la o anumită „componentă" a personalității. Fiecare componentă fiind independentă de celelalte conturează o anumită fațetă a individului (de ex: anxietate, sociabilitate, perseverență).

Adepții acestei orientări consideră că, deşi faptele de conduită ale unei persoane prezintă o anumită variabilitate situațională, pe termen lung, se observă un cadrul relativ stabil, unitar, de aşteptare şi interpretare.

Trăsătura psihică este conceptul care evidențiază aceste însuşiri sau particularități relativ stabile ale unei persoane sau ale unui proces psihic. În plan comportamental o trăsătură constituie o predispoziție de a răspuns în acelaşi fel la o varietate de stimuli: De ex: timiditatea ca trăsătură, în plan comportamental se va manifesta ca o stângăcie, hiperemotivitate, mobilizare exagerată, ş.a.

Comportamentele oamenilor sunt exprimate prin anumite cuvinte, de obicei adjective. În limba engleză, în 1936, psihologul Gordon Willard Allport (1897 – 1967) a găsit 17.954 de cuvinte utilizate pentru a descrie personalitatea. Dintre acestea 4.500 se referă la trăsături mai frecvente. În funcție de nivelul lor de stabilitate, de puterea lor explicativă şi predictivă el le-a împărțit în trăsături: cardinale; centrale; secundare. În 1943 Raymond Bernard Cattell (1905 – 1998), psiholog anglo-american, a reluat lista lui Allport şi după un şir de condensări succesive (eliminarea cuvintelor ambigue, sinonime, antonime) a redus-o la 171

[31] Bruce Lipton, Biologia credinței. Bucureşti,Editura For You, 2008,p.17.

de cuvinte. Acestea au fost aplicate pentru descrierea unui număr mare de subiecți pe care îi cunoştea destul de bine. Aplicând analiza factorială acestor descrieri Cattell a identificat în final 16 factori, deveniți chestionarul de personalitate 16 P.F. Utilizând criteriul consensului, în 1967 Dr. Norman Vincent Peale[32] (1898 – 1993) a împărțit cuvintele în trei categorii: trăsături stabile – 40%; stări temporare – 40%; roluri sociale şi afecte – 20%. Astfel lista a fost împărțită în trăsături sau predispoziții stabile de răspuns (responsabile de adaptarea inter şi intrapersonală) şi stări care sunt tranzitorii, efemere. De ex: anxietatea pentru unii poate fi trăsătură, pentru alții stare.

Atunci când descriem personalitatea, există riscul să afirmăm existența unei trăsături pornind de la comportamente care sunt specifice unei stări.

În ciuda deosebirii punctelor de plecare şi a procedeelor de analiză, majoritatea autorilor contemporani relevă, în calitate de radical comun al definirii personalității atributul unității, integralității şi al structuralității. Chestiunea care continuă să fie controversată este aceea a raportului dintre ponderea determinărilor interne (ereditare) şi cea a condiționărilor externe în structurarea întregului personalității, dintre stabil şi dinamic.

Spre deosebire de fizică, astronomie sau chimie, în psihologia personalității trecerea de la un model teoretic general la un caz individual nu este niciodată rectilinie şi corespondența niciodată perfectă. La nivelul personalității condiționările şi relațiile se desfăşoară sub semnul posibilului, al probabilului, şi nu sub cel al unei cauzalități liniare, directe, precise.

Adoptând ideea că personalitatea este un sistem dinamic hipercomplex, trebuie să admitem o serie de convenții de ordin operațional – logic şi anume: delimitarea ei porneşte de la un anumit nivel de abstractizare; organizarea ierarhică, plurinivelară; realizarea unei comunicări bilaterale cu mediul şi efectuarea unor sarcini specifice de reglare; caracterul emergent şi independența relativă față de elementele componente; îmbinarea analizei structurale cu analiza concret – istorică; analiza structurii interne pe baza metodei blocurilor funcționale complementare, şi nu prin reducție la elementele substanțiale, energetice sau informaționale.

***Personalitatea* este o dimensiune supraordonată, cu funcție integrativ – adaptivă a omului, care presupune existența celorlalte dimensiuni – biologică şi fiziologică, dar nu este nici o prelungire, nici o imagine proiectivă a conținutului acestora**.

„Prima naştere a personalității" se leagă de momentul cristalizării „conştiinței de sine", care presupune şi raportarea critică la propriile acte de conduită, la propriile dorințe, prin comparare cu alții; aplicarea la sine a aceloraşi criterii, condiții şi restricții care se aplică altuia. Întreaga evoluție a personalității se desfăşoară pe fondul interacțiunii contradictorii dintre „conştiința obiectivă"şi „autoconştiință". „**Prin personalitate trebuie să înțelegem întregul vieții noastre individuale, dezvoltată pe constituția noastră biologică, prin adaptarea la mediul social şi cultural al comunității din care facem parte. Cu alte cuvinte: structura de adâncime a corpului nostru, rezultat al unei îndelungi evoluții biologice, în lungul erelor geologice, prin numeroase**

[32] Norman Vincent Peale**,** Forța gândirii positive, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2010.

forme animale, ajunge, prin integrarea într-o viață culturală la o socializare a instinctelor, a fondului temperamental, a funcțiunilor fiziologice elementare, şi la o viață spirituală, în domeniul valorilor culturale"[33].

Utilizarea noțiunii de „personalitate", presupune examinarea omului ca subiect (creator) şi obiect (operă) a procesului social-istoric, manifestându-se sub forma unui sistem de atribute biopsihosociale: de structuri psihice inedite care se exteriorizează în activitatea de cunoaştere senzorială şi logică a lumii, stări şi însuşiri, cu o structură mai organizată şi caracterizate printr-o stabilitate relativă, comportamente, subordonate manifestărilor caracterial-temperamentale şi orientate de valorile individuale – produs al motivației, toate acestea fiind raportate la ambianța naturală şi umană şi la criteriile normativ-valorice ale ei.

Într-o accepțiune mai vastă modelul personalității include: 1) apartenența la specia umană; 2) manifestarea biologică ceea ce o prezintă ca pe o entitate caracterizată de anumite calități fizico – somatice; 3) unicitatea psihică: singurul exponent al lumii vii dotat cu rațiune şi voință: 4) dependența socială – tendința de identificare cu un anumit cadru cultural, preluare şi perpetuare a valorilor lui; 5) creativitatea: implicarea în influențarea şi transformarea ambianței naturale şi sociale; 6) congruența – adaptarea la schimbare.

Alt aspect al abordării personalității scoate în evidență forțele umane, propunând în calitate de model principiul mobilizării în care se includ în calitate de componente: 1) energia – forța psihică de bază; 2) instinctul – mobilurile genetice şi pulsiunile inconştiente; 3) răspunsul reflex condițional la acțiunea stimulilor din ambianță; 4) întipărirea – capacitatea ereditară (sub formă de reflexe înnăscute) de reacționare sensibilă; 5) achiziția – învățarea, dezvoltarea pe parcursul vieții; 6) motivația – stimularea internă; 7) socializarea – adaptarea la mediul social; 8) identificarea – realizarea „Eu-lui"; 9) inteligența – interiorizarea mintală, rezolvarea de probleme, crearea de modele de viată. 10) homeostaza – echilibrul psihofiziologic.

Dinamica personalității, aşa cum reiese din cele expuse mai sus, este propulsată de tendințe şi, în funcție de diversitatea de combinații ale acestora, se dirijează spre un obiectiv sau spre altul, creşte sau scade în tensiune, se exteriorizează printr-o cromatică sau alta. Tendințele nu se manifestă în afara unor cauzalități şi a unor factori obiectivi iar, în consecință, combinațiile dintre ele nu pot lua orice formă.

Organizarea în cauză este opera a doi factori: a factorului endogen – mediul intern – şi a factorului exogen – mediul extern. Nici unul dintre aceşti doi factori nu poate fi eliminat, primordialitate în timp are însă factorul endogen. Ontogeneza Eu-lui coincide la început cu maturizarea funcțiilor nervoase şi, cu toate că primul act al personalizării nu se pune în scenă decât atunci când subiectul reuşeşte să se detaşeze de obiect, personalitatea se realizează pe un anumit fond nervos, endocrin şi umoral moştenit doar ereditar de la părinții şi strămoşii săi.

Luarea în considerare a ambilor factori se va face pentru o corectă evaluare a personalității, asigurându-se astfel baza necesară pentru un pronostic valid, privind dezvoltarea acesteia. Or, dacă factorii ereditari au un rol important în determinarea unor trăsături de personalitate, atunci acestea

[33] Ion Biberi, ibidem, p.25-26.

ar trebui să fie suficient de stabile pentru a asigura cadrul necesar pentru un bun pronostic. Tocmai din aceste considerente, multe din teoriile trăsăturilor afirmă, implicit sau explicit, că trăsăturile au o anume determinare biologică. De exemplu: temperamentul, facultățile psihice de creier.

3. Fizica cuantică - limbajul naturii

Fizica cuantică ilustrează modul în care tot ceea ce există în Univers, în toate dimensiunile vieții şi realității, este alcătuit în cele din urmă din cuante de energie, vibrație. Energia nu numai că abundă şi este parte integrantă din toate aspectele existenței, dar este, în acelaşi timp, Minte vie, Conştiență vie. Prin urmare, orice element al Universului îşi are propria viață în cadrul acestei infinite Energii inteligente. Orice este un aspect al acestei Inteligențe infinite. Fiecare persoană, fiecare animal, fiecare copac, fiecare stea şi fiecare planetă, orice microorganism, oricât de mic ar fi el, toate sunt, în cele din urmă, în aceeaşi măsură, aspecte ale aceleiaşi energii. Nu există separație decât prin iluzia creată de către ego şi cele cinci simțuri fizice. Noi, împreună cu absolut tot ceea ce există în Univers, suntem una, fără excepție, suntem interconectați cu toate entitățile existente în Univers

Întrucât Universul este o Inteligență infinită din ale cărei multiple aspecte facem şi noi parte integrantă, cuantele de Energie sunt influențate de Minte, care ea însăşi este energie pură. Ori de cate ori priviți la o posesiune, indiferent ca e o casă, o maşină sau un televizor, acestea nu sunt de fapt nimic mai mult decât o forma de organizare a Energiei sau cuante create prin procesele de gândire ale Minții. Dacă aceste obiecte ar fi analizate foarte de aproape, s-ar vedea ca nu sunt solide în realitate, ci mai degrabă sunt compuse din cuante de Energie care vibrează şi se mişcă cu accelerații foarte mari spre şi dinspre obiectul observat. Nimic nu poate exista permanent dacă nu este observat, pentru că Mintea este cea care controlează şi alcătuieşte cuantele de Energie şi, fără concentrarea Minții, prin manifestarea gândului, cuantele ar deveni din nou un potențial pentru altceva. Desigur, existența este un termen aferent celor cinci simțuri fizice: tot ceea ce există acum a existat dintotdeauna şi va exista întotdeauna, doar iluzia formei este cea care se schimbă ca răspuns la gând. Atunci când ceva este observat, cuantele se adună formând particule subatomice, apoi atomi, apoi molecule, până când ceva anume se manifestă în lumea fizică printr-un eveniment localizat în timp şi spațiu şi care poate fi observat prin cele cinci simțuri. Acest proces este elementul de bază al modului în care fiecare persoană îşi creează propria realitate.

În interdependența şi interconectarea noastră cu tot ce există în Univers, având aceeaşi origine energetică, influența mediului asupra modificării genelor şi implicit a personalității umane este determinată de faptul că, la origine, după ultimele estimări ştiințifice, au fost/şi sunt energie. De aceea, acum, în noua paradigmă a fizicii cuantice, se ia în considerare manifestarea dual a oricărei entități din Univers, sub formă de corpuscul şi undă. Ori, referindu-se la entitatea umană, Lynne McTaggart scrie că: „**La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane şi toate ființele vii sunt o alcătuire energetică**

într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei şi al conştiinței noastre, alfa şi omega existenței noastre"[34]. De asemenea, menționează că: „**Biologia este un proces cuantic. Toate procesele din corp, inclusiv comunicarea celulară, sunt declanşate de fluctuații cuantice, şi toate funcțiile cerebrale superioare, cum ar fi conştiința, par să funcționeze tot la nivel cuantic… Ceea ce noi considerăm memorie este doar o emisie coerentă de semnale din Câmpul Punctului Zero şi că amintirile de lungă durată sunt doar grupări structurate ale acestor informații sub formă de unde… Dacă autorii teoriei au dreptate, creierul nostru nu este un mediu de stocare, ci un mecanism de receptare în toate sensurile, iar memoria este pur şi simplu un văr mai depărtat al percepției obişnuite. Creierul regăseşte informațiile «vechi» la fel cum prelucrează informațiile «noi» - prin transformarea holografică a tiparelor interferenței undelor… Unii oameni de ştiință au mers atât de departe încât au sugerat că toate procesele noastre cognitive superioare ar rezulta din interacțiunea cu Câmpul Punctului Zero"**[35].

De mii de ani tradiția mistică orientală vorbeşte despre lume şi univers în termeni care, în zilele noastre, se dovedesc mai actuali ca niciodată. Conceptele şi ideile orientale despre vid, (spațiul gol care de fapt nu este gol), lucrurile materiale care nu sunt făcute din ceva material şi interdependența între toate câte există în Univers sunt probate astăzi de descoperirile fizicii cuantice. Lumea în care trăim este o lume total diferită de ceea ce am fost învățați de către părinți sau la şcoală. Este o lume la care oricine doreşte să aibă succes trebuie să se adapteze şi să trăiască în conformitate cu principiile sale.

Din păcate însă, noile descoperiri ajung greu la urechile şi ochii maselor. Majoritatea oamenilor încă îşi închipuie ca ştiu tot ce poate fi ştiut şi au numai, certitudini de viață. De aceea, mulți nu vor să audă de ceva nou, susceptibil, să pună sub semnul întrebării viața lor liniştită bazată pe „convingeri de nezdruncinat". De ce se întâmplă acest lucru? Datorită diferenței de percepție. Nu percepem din lume decât cea ce suntem pregătiți sa percepem. Acest lucru s-a demonstrat ştiințific. Pentru o experiență de fiziologie, nişte pisici au fost închise încă de la naştere într-o mică încăpere tapisată cu motive orizontale. După trecerea perioadei de formare a creierului, aceste pisici au fost scoase de acolo şi puse în nişte cutii tapisate cu linii verticale. Aceste linii indicau amplasamentul ascunzătorilor cu hrană şi trape de ieşire, dar nici una dintre pisicile educate în camere cu motive orizontale nu a reuşit să se hrănească sau să iasă. Educația le limitase percepția la evenimentele orizontale. Şi noi funcționăm cu aceleaşi limitări ale percepției. Nu mai ştim să percepem unele evenimente pentru că am fost condiționați să percepem lucrurile numai într-un singur mod. Mintea umana vede doar ce crede ea ca e adevărat, refuzând să vadă şi alte lumi. Realitatea pe care oamenii şi-o creează le obturează şansa de a percepe şi alte realități. Ei vad

[34] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.
[35] Lynne McTaggart, ibidem, p.170-171.

ceea ce cred că este real, chiar dacă asta nu e realitatea in sine. Se spune chiar: oamenii nu vad lumea aşa cum este ea, ci aşa cum sunt ei.

Încă de la naştere creierul nostru este „formatat" strict să vadă evenimentele doar în plan orizontal. Noi percepem timpul ca fiind orizontal (trecut-prezent-viitor), spaţiul ca fiind în afara noastră, lucrurile ca fiind separate de noi (eu aici, tu acolo, scaunul, dulapul în altă parte). Toate acestea, şi multe altele se realizează prin intermediul celor cinci simţuri (auz, văz, miros, gust, pipăit). Am fost programaţi să credem că realul e ceva perceput exclusiv prin cele cinci simţuri şi că „extra-simţurile" şi ceea ce poţi descoperi prin ele sunt ceva ce ţin de „superstiţie" – ceva fals, iluzoriu, ce nu trebuie luat în serios. Şi, în ciuda faptului ca ştiinţa a demonstrat adevărul lumii dincolo de simţuri (planul, vertical), majoritatea oamenilor continuă încă să respingă aceste realităţi – tocmai datorită condiţionării „orizontale" inoculate încă de foarte mici, din perioada formarii creierului.

Influenţa mediului asupra modificării genelor şi implicit a personalităţii umane este determinat de faptul că, la origine, după ultimele estimări ştiinţifice, au fost/şi sunt energie. De aceea, acum, în noua paradigmă a fizicii cuantice, se ia în considerare manifestarea dual a oricărei entităţi din Univers, sub formă de corpuscul şi undă.

Structura energetică a organismului uman prin „**stratul exterior al Sinelui Personalităţii este influenţat de cel puţin cele patru forţe fundamentale acceptate (gravitaţia, electromagnetismul, forţa nucleară tare şi forţa nucleară slabă)**" conducând la o anumită stare comportamentală a persoanei[36]. Pe baza acestor considerente Serghei Nikolaevici Lazarev[37], un cunoscut bioenergetician rus, a făcut o descoperire care ar putea revoluţiona întreaga concepţie contemporană asupra diagnosticării şi tratării bolilor.

Argumentele sale privind existenţa a şapte cauze bioenergetice care afectează sănătatea organismului uman constau în faptul că tot ce pătrunde în subconştientul uman constituie un ghid al acţiunilor şi începe să funcţioneze activ. Dacă cu 100 - 150 de ani în urmă absolutul subconştientului era în principal apanajul artei, filozofiei, al câtorva şcoli ezoterice, în prezent acestui proces i s-a raliat medicina. Logica conştiinţei umane este orientată către supravieţuirea corpului fizic. Logica subconştientului, către păstrarea şi dezvoltarea structurilor spirituale. De aceea încercările de substituire mecanică a acestora în cele mai multe cazuri duc la dispariţia uneia din aceste două componente. Acum subconştientul omului asimilează murdăria energetică cu o viteză neînchipuită şi nu doar pentru că unii încearcă să pătrundă în el, ci şi pentru a se bloca subconştientul. Sentimentele şi trăirile negative care pătrund în subconştient, nu mai pot fi controlate de om şi întrucât sănătatea fizică este strâns legată de subconştient, apar nişte dependenţe complicate şi nişte urmări grave. Cercetarea structurilor karmice demonstrează, în mod elocvent, la nivelul energetic, porunca biblica: "Respectă pe tatăl tău şi pe mama ta ca să se prelungească zilele tale pe Pământ…" Raporturile faţă de mama şi tata trebuie sa fie întotdeauna cele respectate. Codul legilor şi regulilor care au existat în

[36] Richard Bartlett, Matricea energetică. Ştiinţa şi arta transformării, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2010, P.XII-XIII.

[37] http://ezoteric.50megs.com/diverse/cauzele_imbolnavirii_lazarev.htm

societate în toate veacurile proteja împotriva destrămării celor mai fine structuri ale câmpurilor oamenilor. Acum toate acestea sunt pierdute. Relațiile dintre oameni sunt determinate de nişte coduri ale câmpurilor lor. Câmpul fiecărui om conține câte un set de programe care determină relațiile sale cu lumea şi cu oamenii. Sentimentele de dragoste, ură, supărare pe care le nutresc cei din jur față de om corespund cu strictețe cu ceea ce este sădit în karma acestuia. De aceea există oameni care sunt în permanență jigniți, care suferă traumatisme, care sunt invidiați, etc. În câmpul omului sunt conținute programe informaționale ale atitudinilor față de el şi programe ale atitudinii acestuia față de alți oameni. Când împotriva noastră se întreprinde ceva neplăcut, nu e bine să răspundem în acelaşi fel. Ne putem opune doar la nivel fizic, însă la nivelul câmpului şi la nivelul spiritual trebuie să ne păstrăm întotdeauna o atitudine de smerenie, de blândețe, să manifestăm iubire față de oameni şi să ținem minte că orice neplăcere este cauzată de imperfecțiunea noastră. Acest lucru ne curăță karma, ne fereşte de boli, ne ameliorează destinul şi sănătatea copiilor. Irascibilitatea în raporturile cu oamenii, răutatea constituie o tentativa de atac bioenergetic nu numai asupra unui individ ci şi asupra Universului, provocând deformații ale structurii câmpului. “Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă şi binecuvântați-i pe cei care vă urăsc…”. Aceasta e cea mai puternică apărare împotriva nenorocirilor, bolilor şi a ceea ce numim “deochi”. Foarte multe boli sunt puse in legătură cu faptul că oamenii nu ştiu cât e de periculos ca în perioadele de puternic avânt sufletesc, când sunt îndrăgostiți, de exemplu, iar nivelul energetic al omului creşte brusc, să emane gânduri şi stări emoționale negative. De aceea, orice sentiment al jignirii care a intrat la o mare adâncime, sau de care omul nu se poate debarasa timp îndelungat reprezintă un mare pericol. Oamenii au încercat, în mod intuitiv, să dezamorseze aceasta bombă, să scape de sentimentul de supărare. Modalitățile au fost plânsul, spartul veselei, înjurăturile. Atunci când însă supărarea este ținută timp îndelungat ea devine de câteva ori mai periculoasă şi loveşte nu doar în cel care o ține dar şi în copii lui. Oamenii sănătoşi nu-şi permit să țină supărări. În Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur se spune: „**Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim**”, când credincioşii cer iertare unii la alții pentru toate ofensele şi nedreptățile pe care le-au săvârşit cu voie sau fără de voie. Dacă acest lucru se face cu sinceritate, atunci intră în funcțiune mecanismul căinței şi are loc autopurificarea în subconştient. Din păcate, sensul căinței este înțeles într-un mod greşit în prezent. Căința, înainte de toate, nu este un şir de remuşcări sterile. A te căi înseamnă a-ți îndrepta toate forțele asupra propriei schimbări şi niciodată să nu-ți mai repeți greşelile. În timpul căinței are loc ruperea lanțului de cauze şi efecte în care o faptă trage după sine pe următoarea. În creştinism tâlharul răstignit pe cruce care se pocăieşte se poate ridica mai sus decât un sfânt pentru că el are nevoie de eforturi de zeci de ori mai mari decât un om cu karma curată pentru a trăi întreaga viață în sanctitate, iar în rugăciunea „Tatăl nostru” se spune: „şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiților noştri”. Rudele noastre şi chiar animalele domestice depind de noi, iar dacă încălcam legile eticii, aceştia pot fi pedepsiți împreună cu noi. Conştiința omului e că o mică rotiță ce poate fi rotită prin eforturi nu prea mari înainte şi înapoi. Subconştientul e ca o roată imensă şi grea care este greu de pornit, dar şi mai greu de oprit. Strămoşii noştri urneau roata subconştientului prin aspirația către Dumnezeu, prin iubire şi

facere de bine. În ultimii 300 de ani noi trăim din inerția acestei mişcări, fără să depunem eforturi pentru a o menține. De aceea acum ne poate ajuta numai aspirația conştientă şi neîntreruptă către armonia lumii, către Dumnezeu. Rezervele karmei omenirii sunt epuizate şi doar aspirațiile personale ale fiecărui om vor determina gradul său de protecție împotriva nenorocirilor.

În practica curentă se menționează şapte categorii de emoții negative care fac parte din viața noastră şi pot avea efecte nedorite asupra propriului organism. Acestea sunt:

1. Frica. Frica este una dintre emoțiile negative ce ne poate face rău. Ca şi alte emoții negative, frica are puterea de a ne otrăvi organismul. Acest lucru nu este spus în sens metaforic, fiind demonstrat ştiințific – atunci când ne este frică, plămânii, rinichii, intestinele şi chiar pielea elimină substanțe ce ne pot intoxica organismul (au loc anumite procese chimice). Astfel, un atac acut de panică (experimentarea sentimentului de frică la cote intense), se poate dovedi chiar fatal pentru o persoană mai "slabă de înger"**.**

2. Grijile. Grijile sunt, probabil, cel mai comun, dar şi cel mai dăunător păcat pe care îl poate comite creierul nostru. Grijile au puterea să ne consume uşor, uşor, atât psihic, cât şi fizic, fiind extrem de distructive pentru ființa umană ca întreg. De multe ori, grijile sunt un simptom de laşitate şi intră în mintea noastră din cauza incapacității noastre de a ne controla aşa cum trebuie viața. La fel, grijile pot fi şi un indicator de egoism, lucru adesea negat de persoanele in cauza. Oricine nu poate să lase grijile deoparte se va simți fizic din ce în ce mai rău. Ele pot afecta organismul prin indigestie şi un nivel de aciditate ridicat al stomacului sau alte probleme de ordin psihologic. Mai mult, aciditatea irită sistemul nervos şi, în timp, poate cauza chiar depresie**.**

3. Regretele. În întreaga noastră viață este imposibil să nu fim vinovați pentru o nereuşită de-a noastră sau de-a unei persoane dragi. Problemele şi situațiile cu care ne confruntăm sunt de multe ori peste limitele noastre de înțelegere şi de aceea suntem supuşi greşelii. Când regretele ne ajung din urmă trebuie să ne recunoaştem sentimentele negative, însă trebuie şi să realizăm faptul că suntem mai puternici decât credem. Natura ne-a creat imperfecți şi, printre rândurile de fericire şi entuziasm se vor strecura, când şi când, şi sentimente din spectrul negativ precum frica, ruşinea, ostilitatea sau vina.

4. Depresia. Depresia nu afectează doar starea de spirit a unei persoane şi percepția ei generală pe care o are asupra vieții. Ea poate ieşi la suprafață sub multe forme, inclusiv cea a problemelor de alimentație, extrem de pregnante în ziua de astăzi. Pentru a redeveni o persoană completă şi a scăpa de depresia ce ne poate măcina psihicul, trebuie să avem curajul să ne repudiem emoțiile negative şi să fim receptivi la schimbare. Astfel, vom deveni mai conştienți de propriile emoții si sentimente.

5. Mânia. Mânia (furia) este o emoție pe care o experimentăm în mod natural. Totuşi, atunci când ea nu este controlată aşa cum trebuie, ea poate avea consecințe devastatoare atât pentru persoana ce o resimte, cât şi pentru orice altă persoană din jurul ei. Motivul principal pentru care mânia devine atât de greu de controlat pentru majoritatea dintre noi este că ea reprezintă o reacție aproape instinctivă asupra anumitor oameni, locuri ori situații. Majoritatea dintre faptele sau vorbele noastre făcute sau spuse la

mânie nu sunt procesate de conştiinţă, însemnând că în momentele de furie reacţionăm instinctiv, impulsiv, fără să ne gândim la alegerile noastre.

6. Auto–învinuirea. Dacă suntem cu psihicul la pământ şi ne auto-învinuim pentru anumite greşeli, trebuie să ne aducem aminte că este aproape imposibil să ne ducem viaţa pe pământ fără să avem parte de dificultăţi sau situaţii excepţionale. Să ne auto-învinuim pentru nefericirea unei alte persoane, problemele celor din jur sau relaţiile care nu au funcţionat este foarte supra solicitant şi nesănătos pentru propriul nostru organism. Oamenii care se învinovăţesc singuri pentru prea multe lucruri confundă influenţa cu controlul. De exemplu, o mamă îşi poate influenţa copilul atunci când vine vorba de studiile sale, însă nu îi poate controla motivaţia (sau lipsa acesteia). La fel, putem să influenţăm starea de spirit a prietenilor noştri, însă nu o putem controla total, fiind responsabili de trăirile lor interioare.

7. Indiferenţa. Indiferenţa reprezintă absenţa dorinţei de a ne interesa de un lucru, de a face un lucru. A fi indiferent înseamnă a realiza ca nu avem nici un interes - în momentul de faţă sau poate chiar niciodată - faţă de un lucru important pentru viaţa noastră şi a celor dragi, faţă de ceva ce ar fi trebuit să devină prioritar pentru noi. Indiferenţa, ignoranţa, reprezintă o amânare a gândurilor noastre, fiind un substitut al cunoaşterii. În timp ce indiferenţa constantă ne poate întuneca viaţa şi dezmembra relaţiile cu persoanele din jur, conştientizarea acesteia poate avea efecte dăunătoare asupra psihicului uman şi a încrederii în propriile forţe. Deşi de multe ori avem impresia ca “ce nu ştim nu ne poate răni”, a trăi în ignoranţă este un lucru distructiv pentru evoluţia noastră ca persoană.

La aceste şapte categorii ale psihicului uman care afectează sănătatea psihologică a personalităţii şi deci randamentul activităţii acesteia, se poate adăuga o stare de spirit caracteristică vieţii contemporane numită plictiseală. Ea se poate manifesta individual sau colectiv, pe categorii de persoane. Să ne amintim de celebrul film *La dolce vita* al regizorului italian Federico Felini, din 1960. Întrebat de ziarişti cum de ia venit ideea unui asemenea film Federico Felini a spus: avem o categorie de tineri din familii bogate care nu fac nimic şi totuşi fac ceva. În film am prezentat „acest ceva” care-l fac această categorie de tineri şi a ieşit acest film.

Plictiseala este o boală a sufletului modern, este o stare emoţională negativă, în decursul căreia individul resimte lipsa dorinţei de acţiune, dar şi senzaţia subiectivă că trecerea timpului are loc cu dificultate. Explicaţiile plictiselii includ sentimentul de gol al fiinţei moderne. Opriţi pentru un moment din vârtejul vieţii, ne dăm seama că este doar un carusel. În permanenţă încercând să ne menţinem ocupaţi, trăim cu iluzia ca viaţa noastră e plină, iar iluzia de a fi ocupat ne face sa ne simţim vii. Momentul de pauza în care se insinuează plictiseala este capabil să ne producă anxietate, pentru că poate sfâşia brusc iluzia. In plus, mai există şi nevoia de a face lucrurile previzibile şi astfel, controlabile. Le furăm inconştient secretul, misterul, atracţia. Vrând să explicăm totul în termeni cuantificabili, ucidem “corola de minuni a lumii”, după care ne plictisim. Plictiseala este unul din duşmanii creierului, la fel cum celulita afectează corpul fizic. Aşadar, remediul pentru o boală modernă precum plictiseala este antrenamentul mental, constant şi făcut cu entuziasm. Atâta timp cât muşchiul minţii este activ, ne putem declara perfect sănătoşi. Atunci când eşti plictisit, te simţi ca şi cum

toata puterea de a mai dori ceva ți s-ar fi epuizat. Animația pare să fi dispărut şi tu nu o poți face să reapară. Tot ceea ce poți face este să lucrezi cu acea mică parte din tine care nu se plictiseşte şi să o foloseşti pentru a fermeca şi convinge restul personalității tale să revină în curentul vieții.

„**Plictiseala mai întâi de toate este un fapt de ordin vital; e în legătură cu oboseala organică. Închiderea în sine a sufletului rănit, plictiseala e sentimentul neîndestulării vieții, constatarea nimicniciei ei. Aşa bazată, plictiseala-i îndreptățită, e legitimă. N-ai ce zice împotriva ei cu temei. Plictiseala mai e sentimentul monotoniei, încetinelei vieții, ea acuză repetările vieții puțin mascate, sărbezimea ei necesară**"[38].

„**Lupta împotriva plictiselii are drept ajutor o artă modestă şi anevoioasă, arta de a trăi, sau, în lipsa ei, ştiința vieții. Arta de a trăi are numai un singur percept, un percept însă fundamental: cunoaşterea de sine. Cunoaşterea de sine, se înțelege, cere o neînsemnat de mare frământare de minte şi poți ajunge până la adânci bătrânețe fără să fi izbutit în această cunoaştere de deplin. Ceea ce călăuzeşte pe oameni este instinctul… Cel ce se cunoaşte pe sine nu va fi nici jucăria unor deşarte dorințe, nici jertfa unor păcate care să-l ducă la moarte. Se va împăca cu sine aşa cum e şi va intra voios în rândurile soartei. Arta de a trăi cere să ne împăcăm cu viața, să fim cu viața de acord, s-o înțelegem deplin. Vom da dar facultăților noastre toată cultura ce pot s-o aibă. Spiritul are o valoare de sine, ne poate face multe soiuri de plictiseală să înlăturăm. Poate ridica omul la cel mai înalt grad de fericire, care e înțelegerea lumii şi bucurarea de lume neîntrerupt**"[39].

Opusul plictiselii este conectarea la energia vieții. Vechii greci numeau acesta calitate eros, un termen care a devenit aproape sinonim cu pasiunea sexuală. Este uşor de înțeles cum s-a făcut conexiunea intre energie şi sex, pentru că sentimentele de pasiune sexuală copleşitoare se află exact la polul opus plictiselii.

4. Conduita umană – expresie a personalității

Unitatea şi coerența ființei umane, înmănunchind toate planurile de viață în aceeaşi structură de totalitate, presupune pentru fiecare din manifestările particulare ale individualității o dependență strictă de această realitate structurală. În organism nu există nimic desprins din nucleul de totalitate al ființei, nimic aberant, local, particular. Totul decurge din întreg a cărui expresie este; totul izvorăşte din sinteza ființei, şi fiecare manifestare particulară o răsfrânge, o exprimă. Individualitatea umană alcătuieşte practic o formă unitară, integrală, sintetică a personalității. Valabil pe toată scara manifestărilor vitale, acest principiu este mai cu deosebire vădit de planul activ, dinamic, al ființei, al reacțiilor, al mişcărilor, al faptelor, al operelor. Fiecare din aceste reacții, reflexe, gesturi şi fapte răsfrânge individualitatea întreagă şi o conține în ceea ce are mai intim.

[38] Emile Tardieu, Plictiseala. Studiu psihologic, Bucureşti, Biblioteca Revistei Ideei, 1939, p.222.
[39] Emile Tardieu, ibidem, p.223

Acțiunea umană este o permanentă legătură între trecut şi prezent şi această străduință de continuitate, de evidențiere a etapelor evolutive parcurse reprezintă un principiu cardinal de manifestare în fenomenele vieții. Fiind o realitate în devenire, individualitatea nu poate fi înțeleasă în integralitatea ei prin limitarea considerațiilor la starea prezentă care nu poate fi decât o etapă ce trebuie legată de formele de viață pe care individualitatea le-a prezentat în trecut şi cu acelea pe care le va înfățişa în viitor.

În împlinirea individualității se deosebesc două linii evolutive distincte, dar care îşi încrucişează acțiunea în formarea individului uman: o linie biologică, filogenetică, ereditară, legând pe individ de ascendenți şi o linie istorică, culturală, situând pe om în mediul social din care face parte. Prima linie explică devenirea biologică, formația corpului, prezența aptitudinilor şi potențialităților înnăscute, viața corpului, a individualității somatice; a doua cuprinde datele sociale, morale şi culturale ale mediului, principiile educative inoculate omului încă în copilărie, corpul valorilor spirituale sub semnul cărora s-a format viața sufletească. Prima linie ne conduce înapoi la formele biologice parcurse în trecut, a doua la desfăşurarea istorică a vieții sociale, cărora individul le este deopotrivă tributar.

Considerată ca o realitate în permanentă formare şi devenire, individualitatea umană va trebui să fie legată de aceste două ordine de fapte evolutive, pentru a fi înțeleasă în esența ei: sub raport biologic, individul uman va trebui să fie legat de strămoşi prin linia ereditară, şi în acelaşi timp, va trebui să fie înțeles ca o devenire în timp, parcurgând diferite etape de evoluție biologică, copilărie, tinerețe, maturitate, bătrânețe; sub raport istoric, individul uman se integrează deopotrivă evoluției trecute a umanității pe plan istoric-cultural, ca şi influențelor educative, sau condițiilor culturale generale, în mijlocul cărora i se dezvoltă viața spirituală. Fiind o realitate care devine şi nu un fapt statornic, închistat şi fără plasticitate, individualitatea omenească trebuie considerată deopotrivă ca un produs de evoluție şi ca o ființă care se schimbă, în anumite limite, fără ca această devenire să excludă o anumită constanță şi permanență structurală de adâncime.

Metoda evolutivă, genetică, presupune o întoarcere către origini şi o surprindere în viața individualității a datelor ei primitive. În ordinea evolutivă, corpul este substratul tuturor datelor ereditare, instinctuale şi afective; corpul reprezintă infrastructura ființei umane, concentrând în adâncurile lui plămada originară a ființei umane şi zestrea ei ereditară; corpul conține toate particularitățile adânci ale individualității, din care se dezvoltă mai târziu, sub influența condițiilor sociale, diferențierile sufleteşti, caracterul şi personalitatea. În structura personalității, toate aceste date biologice vor defini ceea ce se constituie sub denumirea de temperament. Prin temperament înțelegem, în realitate, o sinteză a întregii structuri organice, a tuturor funcțiunilor celulelor şi țesuturilor, a tuturor particularităților corpului. Temperamentul este deci o expresie de totalitate a tuturor proceselor, coloidale, electrice, chimice, fiziologice ale organismului; el e condiționat de felul schimburilor, de nutriția celulelor, de felul şi ritmul general al funcțiunilor organice; el exprimă întregul corp cu ritmurile şi energia lui interioară. Temperamentul constituie astfel complexitatea biologică a individualității,

particularitățile ei constituționale. Se grupează deci sub această denumire de temperament toate diferențele organice constituționale care disting unele individualități de altele: excitabilitate la împrejurări exterioare, rapiditate în manifestări, intensitate şi durată reacțională, direcția acestor reacții, inhibiții, ritm organic, tonalitate vitală. Temperamentul este deci o înmănunchere de aptitudini instinctuale şi afective elementare, ce alcătuiesc o sistematizare de manifestări biologice, avându-şi un centru de integrare şi regulare funcțională în formațiunile nervoase ale diencephalului. Cu alte cuvinte, putem menționa că înțelegem prin temperament un mod reacțional obişnuit al organismului la împrejurările exterioare şi un ritm particular al vieții sale vegetative. Noțiunea de temperament corespunde prin urmare unei realități biologice; ea îşi are punctul de plecare în structurile organice, esențial diverse, după formula individuală; ea nu este o simplă vedere convențională, o comoditate a limbajului.

Unitatea anatomică nu defineşte exclusiv ființa individualității. Relativa independență a organelor se află subsumată unității totale a organismului, care are o unitate calitativ eterogenă; această unitate morfologică îşi găseşte un corespondent în sinergiile funcționale, care se unesc în armonia fiziologică a ființei. **Unitatea anatomică se întregeşte prin convergența funcțiunilor organice**. Caracterul dominant al structurii individualității este subsumarea riguroasă a funcțiunilor disparate unității superioare a organismului, coordonarea tuturor fenomenelor vieții într-un mănunchi unitar, explicând aspectul de «unitate în varietate» şi diversitate ale individului biologic.

Se poate spune, în general, că individualitatea umană reprezintă un tot circumscris, în care părțile sunt solidare între ele, în care funcțiunile se îmbină unele cu altele în sinergii armonioase şi în care totul, forme, organe, funcțiuni, se află într-o dependență strânsă, aşa încât o modificare fiziologică a unui sistem sau aparat aduce după sine o adaptare corelativă a tuturor celorlalte părți a organismului, până la obținerea unui nou echilibru.

Organismul uman e compus din celule foarte diferențiate grupate în organe, având structuri deosebite unele de altele. Fiecare din aceste celule, considerate în unitatea lor, şi fiecare din aceste organe au o activitate şi un chimism proprii, o anumită cadență şi o formulă specifică de viață. Aceste nenumărate ritmuri vitale disparate se îmbină printr-o stringență superioară într-o funcțiune de ansamblu a întregului organism; celulele şi organele îşi subordonează cadența şi specificitatea de structură unei unități superioare, contribuind la activitatea unitară a organismului. În această activitate armonioasă, în care se contopesc şi se integrează nenumăratele forme de activități elementare, individualitatea se prezintă ca un întreg, nu numai sub raportul ei intern de viață. Specificul şi disparitatea părților alcătuitoare al organismului dispar, contopindu-se sub diriguirea unor forțe coordonatoare, unității centrale a totului.

Acest echilibru funcțional care se creează în organism nu are nimic rigid în ele, ca să spunem mecanic. El nu rămâne permanent acelaşi, ci prezintă o mare suplețe de adaptare la diferitele împrejurări fiziologice. **Schimbarea condițiilor de interacțiune cu mediul produce o adaptare funcțională a organismului la noile condiții de coexistență cu mediul**

înconjurător. **Unitatea şi coeziunea funcțională a organismului este rezultatul unor adaptări continue la condițiile de impact cu mediul înconjurător**. Individualitatea umană este rezultatul integrării succesive a unor forme şi funcțiuni vitale apărută la diferite stadii în istoria vieții. Acțiunile trecutului determină comportările viitoare; cunoaşterea trecutului unui om ne îngăduie să-i cunoaştem climatul interior, să-i anticipăm faptele viitoare. Într-un cuvânt „caracterul".

Concepția modernă asupra individualității umane postulează o integrare succesivă de organe şi funcțiuni, care au fost treptat diferențiate în cursul istoriei vieții. Totalitatea funcțiunilor şi aptitudinilor omeneşti au apărut în realitate succesiv în devenirea vieții; toate aceste funcțiuni şi organe se orânduiesc după vechime, în straturi, avându-şi o corespondență în structura sistemului nervos. Concepția starturilor personalității se afirmă deci în biologia contemporană, ca un rod al cercetărilor filogenetice, embriologice, anatomice, fiziologice şi clinice, ea este un rod al metodei de studiu al individualității.

Viața se manifestă mai ales sub aspectul unui sistem de echilibre funcționale; sistem excesiv de complicat în care echilibrele îmbinate unele în altele, sub o strânsă dependență reciprocă, nu se manifestă decât cu colaborarea unui număr imens de factori.

„**Afirmarea valorii vieții din perspectiva exclusivă a individului este unilaterală. În realitate, individul nu există decât în măsura în care este legat de strămoşii animali din care s-a desprins şi decât în măsura în care se dezvoltă într-o comunitate biologică şi socială, în care se integrează. Individualismul, exaltarea valorii individului în detrimentul realității vieții sociale, este un non-sens**"[40]. „**Interdependența dintre dezvoltarea individuală şi starea de evoluție a mediului social în care individul apare şi se dezvoltă implică dezvoltarea simțului responsabilității individului față de ceilalți şi față de propriile sale acte**"[41].

Conviețuirea socială contribuie la desăvârşirea psihismului, la apariția conştiinței ca factor de adaptare la o realitate complexă, la apariția limbajului articulat, la formarea persoanei morale, prin postularea unor valori spirituale.

Viețuirea în societate impune individului uman un anumit conformism față de regulile şi valorile curente, o consecvență cu sine însuşi, o linie de conduită. Între fondul temperamental şi funcțiunile superioare se articulează o legătură, din care felul de a fi al individului. Această articulare numită în psihologie caracter este specifică fiecărui individ care conduce la constatarea practică a existenței unei individualizări a caracterului uman. **Se numeşte caracter modul obişnuit de a reacționa al unui individ la împrejurările vieții sociale**.

Distincția dintre temperament şi caracter va consta în faptul că temperamentul exprimă viața corporală şi poziția individului față de mediul fizic, în timp ce caracterul, care conține fondul temperamental, depăşindu-l, exprimă existența morală şi poziția omului în ambianța socială. De aceea

[40] Ion Biberii, ibidem, p.129.
[41] Ion Biberii, ibidem, p.130.

caracterul se vădeşte şi se formează în viața socială, prin experienţe şi acțiuni repetate.

5.Relativitatea caracterului de unitate şi unicitate ale individualității

Organismul nu are o viață izolată. El nu este un sistem închis în funcțiuni, care îşi este suficient sie-şi, şi care nu are nici o comunicare cu exteriorul. Adaptarea internă a funcțiunilor unele la altele este întregită cu o adaptare a întregului organism la condițiile exterioare ale mediului. Nu trebuie să privim însă această corelație în sensul ei strict, ci în semnificația ei cea mai largă. Prin relația cu exteriorul, nu trebuie să înțelegem numai raporturile directe la care omul sau animalul răspunde prin atitudini, reflexe şi adaptări de totalitate a organismului, activități la care participă organele de simțuri, sistemul nervos şi muscular.

La schimbările mediului, organismul răspunde cu modificări de adâncime corelative, destinate să mențină un echilibru între energetica internă şi mediul exterior. Organismul ne apare astfel un sistem energetic în permanentă adaptare la ambianța fizică. Între modul energiilor din afară şi funcțiunile dinăuntru se mențin în fiecare moment o rezonanță armonică menită să chezăşuiască dăinuirea vieții.

Ca urmare, **individualitatea nu trebuie să fie considerată o realitate biologică şi spirituală rigidă, invariabilă, şi nici ca un cerc închis fără corelații sau prelungiri în mediul exterior cosmic sau social**.

Individualitatea e devenire. Cuprinderea ei în actualitate nu adânceşte decât una din nesfârşitele metamorfoze vitale pe care le îmbracă în cursul existenței. Marile etape ale vieții creează individului forme vitale adesea profund deosebite între ele. Variabilitatea individualității introduce în noțiunea unității şi fixității individului o întinsă relativitate. Individualitatea este în acelaşi timp în strânsă dependență cu restul indivizilor aparținând aceleiaşi spețe şi chiar a întregii sfere a formelor vitale, a totalității biocosmice.

Participarea individului la ambianța cosmică şi biologică se întregeşte în cazul individului uman cu o participare tot aşa de strânsă la viața socială. **Omul este o ființă socială**, individul uman schimbă valori cu mediul social la care participă intim şi originar, **formațiunea sa psihologică este în funcție de valorile pe care le primeşte pasiv încă din primii ani ai copilăriei**; integrarea individului în viața socială este desăvârşită, diferențierile lui de masa socială, prin afirmarea coeficientului său de originalitate, fiind în genere redus. **Individualitatea umană participă nu numai biologic dar şi psihologic la o realitate supraindividuală, de la care primeşte valori**.

Dar, **conturul individualității este imprecis**. Nu se poate trasa o frontieră bine delimitată indicând marginile individualității; formele exterioare nu indică în realitate întinderea organismului, izolându-l monadic de restul lumii. Prin participările lui de ordin biologic, social şi sufletesc, individul îşi trimite nesfârşite prelungiri de antene în mediul înconjurător, după cum acesta din urmă îşi trimite prelungirile înrâuririlor în adâncul structurii

individuale. Schimburile şi conexiunile dintre individ şi mediu ştirbesc unitatea ideală a izolării individuale.

Dar nici structura interioară însăşi a individualității nu prezintă o respectare absolută a principiului unității. La organismele inferioare, faptul că o amputare accidentală poate reface două sau mai multe individualități asemănătoare, dovedeşte că unitatea individualității nu e absolută, iar la individul uman, dacă unitatea biologică a corpului e realizată, în schimb disocierile şi opozițiile sufleteşti, vor ştirbi iarăşi principiul unității ființei.

Ne aflăm aşadar în fața a două ordine de fapte care trebuiesc considerate amănunțit pentru a putea înțelege complexitatea noțiunii de individualitate, pe de o parte, ***tendința de proprie depăşire a individualității***, prin participare la mediu, iar de alta, ***lipsa unei stricte unități interne a individualității***, prin caracterul relativ pe care îl are principiul coeziunii lăuntrice a organismului.

Această alăturare de fapte contrastante pune problema individualității umane în adevărata ei perspectivă. Cercetătorul se află în fața a două serii de procese neaderente, dar care, prin coexistența lor, dau individualității omeneşti adevărata ei situare față de realitățile exterioare. Această îmbinare disparată de fapte poate fi formulată astfel: ***paralel cu participarea la o realitate transindividuală, indicând o tendință de autodepăşire, individualitatea umană prezintă o integrare neîndestulătoare în unitatea proprie a structurii sale personale***. Cu alte cuvinte, individul participă larg la o realitate supraindividuală, deşi el însuşi nu este integrat sufleteşte într-o formă statornică şi prezentând în structura lui lăuntrică o unificare şovăielnică, flotantă. Problema individualității consistă tocmai în această îmbinare aparent paradoxală de date, conducându-ne la o concepție esențial relativistă a noțiunii de individ.

6. Balans epistemic între conceptele de evoluție şi creație în formarea psihologiei umane

Evoluţia, în sens biologic, poate fi descrisă ca procesul prin care speciile se schimbă prin transformări succesive pornind de la alte organisme şi nu prin generare spontană sau creaţie divină. Scopul teoriei evoluţiei este de a explica originea speciilor, formarea lor pe parcursul timpului prin evoluţia dintr-un strămoş comun. Termenul latin *evolutio* este derivat din verbul *evolvere*, care înseamnă „a desfăşura", „a scoate un lucru dintr-un alt lucru care îl înfăşoară" sau chiar „a explica", adică a deplia ceva ce este pliat. Herbert Spencer (1820 – 1903) consideră că: „**Evoluția este o integrare a materiei şi o disipare concomitentă a mişcării; în timpul evoluției, materia trece de la o omogenitate nedefinită şi incoerentă la o eterogenitate definită şi coerentă, iar mişcarea conservată suferă o transformare asemănătoare**". Legea evoluției este un principiu care specifică progresul natural ca o trecere de la simplu la complex, prin constituirea de „întreguri" de un ordin superior.

Dintr-o perspectivă darwinistă, evoluția este rezultatul a doi factori sinergici: transformările materialului ereditar al unui organism şi selecția naturală a organismelor în funcție de adaptabilitatea la mediul de viață. Unii

biologi insistă că evoluția operează la nivel de indivizi, în timp ce alții privesc grupurile de indivizi sau chiar speciile, luate în întregime, ca fiind unitățile fundamentale ale selecției naturale.

Progresul ştiinţific în creşterea rolului evoluției în diversificarea şi dezvoltarea complexă a speciilor vii pe Terra a determinat apariția la început a unor speculații, iar apoi de teorii fundamentale că evoluția s-a manifestat cu un rol determinant în apariția universului.

Conform teoriei evoluției, nu a existat şi nu există un scop în apariția Universului şi nici o finalitate a acestuia. Desigur, nu prezentăm un inventar al ideilor diverşilor autori privind evoluția imprevizibilă a universului, fără un Proiect, deci fără scop şi fără o finalitate precizată. Vom menționa însă unele mari personalități ale ştiinței contemporane pentru a exemplifica emiterea unor asemenea considerații teoretice.

În 1970, biochimistul francez Jacques Lucien Monod (1910 – 1976), care a primit Premiul Nobel pentru munca de cercetare în domeniul biologiei moleculare, a publicat o carte, *Le hasard et la Nécessité*, tradusă în limba română în 1991, Hzard şi necesitate, în care menționa: „**Omul ştie, în final, că este singur în imensitatea insensibilă a universului, din care a apărut printr-o simplă întâmplare**”[42].

Mai recent, Clinton Richard Dawkins**,** (n.1941), etolog şi biolog evoluționist, cunoscut ca fiind „**printre cei mai importanți intelectuali britanici**”[43], „**Fiind întru totul convins că ştiința elimină posibilitatea existenței supranaturalului, a ajuns din ce în ce mai agresiv şi mai categoric critic al religiei, folosindu-se de ştiință pentru a discredita credințele religioase**”[44]. Este cunoscut în peisajul ştiințific românesc prin mai multe cărți traduse în limba română: Gena egoistă, Un râu pornit din Eden, Himera credinței în Dumnezeu, Ceasornicarul orb. În una din lucrările sale Dawkins menționează: „**Univesrsul observabil are exact proprietățile pe care ne-am aştepta să le aibă, de la început, fără existența vreunui proiect, fără vreun scop, fără bine şi fără rău, fără nimic altceva decât o indiferență oarbă, nemiloasă**”[45]. Într-un alt context, Dawkins afirmă: „**Oamenii s-au întrebat întotdeauna care este sensul vieții. Potrivit autorului (adică Dawkins), viața nu are vreun scop superior perpetuării şi supraviețuirii ADN-ului**”. Ideea centrală a considerațiilor lui Dawkins este că religia reprezintă un virus al minții, care infectează mintea persoanelor credincioase. Dawkins insistă că acest virus se transmite de obicei de la părinți la copii. Această poziție antireligioasă există îndeosebi la oamenii de ştiință din domeniile bazate pe descoperire sau domeniile ştiințifice care pornesc de la axiome şi se bazează pe raționament logico-matematic. Iată şi considerațiile unui matematician, Leonard Susskind: „**Cred cu tărie că ştiința reală trebuie să ofere explicații care să nu implice agenți supranaturali. Cred că ochiul a evoluat prin mecanismul darwinist. În plus, cred că fizicienii şi cosmologii trebuie să găsească de asemenea o explicație naturală a lumii noastre, inclusiv a uimitoarelor accidente norocoase care au conspirat pentru a face posibilă existența**

[42] Jacques Monod, Hazard şi necesitate, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991.
[43] Karl Giberson, Mariano Artigas, Oracolele ştiinței, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2011, p.36.
[44] Karl Giberson, Mariano Artigas, ibidem, p.35.
[45] Karl Giberson, Mariano Artigas, ibidem, p.60.

noastră. Cred că atunci când oamenii introduc magicul în locul explicațiilor raționale ei nu fac ştiință, oricât de vehement ar susține contrariul"[46].

Dar, în viața de toate zilele, marea majoritate a indivizilor se manifestă ca fiind religioşi, prin influența mediului din care provin. În primul rând, rolul părinților, îndeosebi al mamei, este hotărâtor în educația religioasă a copiilor.

Rolul religiei în educarea comportamentului uman este imens. Istoria devenirii omului se suprapune cu istoria religiozității lui. Mircea Eliade spunea: ***„Pentru mine, înțelegerea valorilor religioase tradiționale este primul pas spre trezirea spirituală"***[47]. Iar mai departe spune: ***„Crizele omului modern sunt în mare parte religioase, în măsura în care sunt o conştientizare a unei absențe de sens. Când omul are simțământul că a pierdut cheia existenței sale, când nu mai ştie care este semnificația vieții, e vorba întru totul de o problemă religioasă deoarece tocmai religia este un răspuns la întrebarea fundamentală: care este sensul existenței ?… În această criză, în această descumpănire, istoria religiilor este cel puțin ca o corabie a lui Noe a tradițiilor mitice şi religioase. De aceea cred că această «disciplină totală» poate avea o funcție regală. «Publicațiile ştiințifice» vor constitui o rezervă în care se vor «camufla» toate valorile şi modelele religioase tradiționale. De unde decurge efortul meu constant de a pune în evidență semnificația faptelor religioase"***[48].

Şi Mircea Eliade conchide: ***„Conştiința unei lumi reale şi semnificative este intim legată de descoperirea sacrului… sacrul nu este un stadiu în istoria conştiinței, el este un element în structura acestei conştiințe. În stadiile de cultură cele mai arhaice, a trăi ca ființă umană este în sine un act religios, deoarece alimentația, viața sexuală şi munca au o valoare sacramentală. Experiența sacrului este inerentă modului de a fi al omului în lume… Sacrul nu implică credința în Dumnezeu, în zei sau în spirite. El este, şi o repet, experiența unei realități şi izvorul conştiinței de-a exista în lume. Ce este această conştiință care ne face oameni ? Este rezultatul experienței sacrului, rezultatul împărțirii ce se operează între real şi ireal"***[49]. Aceasta ar fi motivația revenirii la problema religiozității în aceste momente de criză spirituală mondială, în care a fost cuprins şi poporul român, pentru că ***„sacrul este întotdeauna revelația realului, întâlnirea cu ceea ce ne mântuieşte, dând sens existenței noastre"***.

Creația, în sens filosofic general, este actul de a înființa, de a produce materie, de a da formă şi de a pune în ordine ceva lipsit de identitate. În Teologie, prin creație se înțelege actul de creație a lui Dumnezeu în sensul de creație din nimic (creato ex nihilo). Fizica modernă explică faptul că actul de creație din nimic constă în transformarea energiei, invizibilă cu ochiul liber, aşa cum prezentam anterior că: „**Una din legile fundamentale ale fizicii cuantice afirmă că un eveniment în lumea subatomică există în toate stările posibile,**

[46] Leonard Susskind, Peisajul cosmic, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012, p.9.
[47] Mircea Eliade*, Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.59.
[48] Mircea Eliade*, Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.127.
[49] Mircea Eliade*, Încercarea labirintului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p.131-132.

până când actul observării sau al măsurării îl «îngheață» sau îl țintuieşte într-o stare unică. Procesul este cunoscut din punct de vedere tehnic drept «colapsul» funcției de undă, în care «funcția de undă» înseamnă starea tuturor posibilităților"[50]. Sau „**La nivelul cel mai elementar, noi nu suntem o reacție chimică, ci o sarcină electrică. Ființele umane şi toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume. Acest câmp pulsatoriu de energie este motorul central al ființei şi al conştiinței noastre, alfa şi omega existenței noastre**"[51].

În „Enciclopedie de Filozofie şi Ştiințe Umane" (DeAGOSTINI), Editura ALL EDUCATIONAL, 2004, 2007, Bucureşti, se acordă un spațiu larg conceptului de „creație, în sens filosofic general", „în antropologie", „în miturile cosmogonice şi teologice", în „miturile despre creație în tradiția hinduistă şi cea ebraică" prezentând, evident, şi punctul de vedere al doctrinei creştine.

Natura care ne înconjoară este aşa de complexă şi impresionantă că îi fac pe evoluționişti să considere că nu poate exista o minte atât de deosebită încât să poată realiza aşa ceva şi numai întâmplarea, hazardul a determinat existența a ceea ce ne înconjoară, Plecând de la aceleaşi argumente, creaționiştii consideră că această minunăție din jurul nostru nu este posibil să fie datorată întâmplării ci, aşa cum menționează Max Planck (1858 – 1947): „**Toată materia, îşi are originile şi continuă să existe, doar în virtutea unei forțe. Suntem nevoiți să presupunem că, în spatele acestei forțe, există o Minte, conştientă şi inteligentă. Această Minte, este matricea întregii materii**", iar Albert Einstein menționează: „**Oricine se implică serios în ştiință, devine convins, că un spirit se manifestă în legile Universului, un spirit mult superior celui uman**". De asemenea, tot ce ne înconjoară este realizat pe baza unui Proiect şi cu un anumit Scop bine determinat.

În 1972 Ministerul Învățământului Statului California a cerut directorului Wernher von Braun (1912 – 1986) de la NASA, care a fost supranumit „**părintele programului spațial american**", să-şi exprime gândurile asupra originii universului, vieții şi a rasei omeneşti. Iată ce a răspuns el: „**Pentru mine, ideea unei creații este de neconceput fără invocarea necesității unui desen. Cineva nu poate fi expus legii şi ordinii universului fără să conchidă că trebuie să existe un desen şi un scop. Putem contempla în lumea din jurul nostru manifestările evidente ale unui plan sau desen ordonat sau structurat… Şi noi suntem mişcați de forțele puternice la lucru pe scară galactică, şi ordinea intenționată a naturii care înzestrează o sămânță mică şi urâtă cu puterea de a se dezvolta într-o floare frumoasă. Cu cât înțelegem mai bine complexitatea universului şi tot ceea ce găzduieşte, cu atât mai mult am găsi motiv să ne minunăm de desenul intrinsec pe care se bazează…Să fii forțat să crezi numai o singură concluzie – că totul în**

[50] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.180.
[51] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a Universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.15-16.

univers a avut loc din întâmplare – ar viola chiar obiectivitatea ştiinţei însăşi. Desigur că vor fi aceia care vor argumenta că universul a evoluat printr-un proces întâmplător, dar ce proces la întâmplare a putut produce creierul unui om sau sistemul ochiului omenesc? Unii oameni spun că ştiința nu a fost capabilă să dovedească existența unui Desenator. Ei admit că multe din minunile lumii din jurul nostru sunt greu de înțeles, şi ei nu tăgăduiesc că universul, aşa cum îl vede ştiința modernă, este într-adevăr cu mult mai uimitor decât creația pe care ar fi conceput-o omul medieval. Dar ei încă susțin că ştiința ne-a dat atât de multe răspunsuri încât în curând va sosi ziua când vom putea înțelege legile fundamentale ale naturii fără o intenție Divină. Ei provoacă ştiința să dovedească existența lui Dumnezeu. Dar este necesar ca noi să aprindem o lumânare pentru a vedea soarele?...

Să mergem un pas mai departe. Dacă oamenii sunt rezultatul evoluției întărind continuu caracteristicile care oferă avantaje pentru supraviețuire în timp ce le elimină pe cele care împiedică perpetuarea, cum putem explica copilul omenesc? Între miile de specii noii născuți (sau clociți) sunt capabili de a supraviețui într-o chestiune de zile sau, în unele cazuri, numai de minute. Totuşi, între oameni, un copil este total fără ajutor – nu pentru zile ci pentru câțiva ani după naştere. Un nou născut omenesc depinde de un adult pentru hrana, locuința şi îngrijirea de care el sau ea are nevoie pentru a supraviețui. Între timp, îngrijirea acelui copil neajutorat este un *dezavantaj* clar pentru supraviețuirea adulților, pentru că dând din timpul şi energia lor le micşorează propria lor perspectivă de supraviețuire. Dacă evoluția ar fi adevărată, şi oamenii sunt apogeul procesului de evoluție, de ce un proces atât de bază ca reproducția omenească este contrariu la tot ceea ce evoluția pretinde să fie adevărat?".

Istoria evolutivă a omului a fost caracterizată de o creştere a creierului, care a făcut posibilă apariția conştiinței, atât celei primare, cât şi a celei de ordin superior. La rândul ei, conştiința de ordin superior a favorizat naşterea limbajului, a intenționalității şi a culturii. Cultura s-a manifestat prin ştiință, artă, morală şi religie. În toate culturile umane şi în toate timpurile, religia reprezintă cea mai înaltă şi universală expresie a capacității creative a omului. Universalitatea ei vine din faptul că, în linie evolutivă a genului Homo, toate grupurile umane cunoscute până în prezent au avut o credință în existența unei lumi spirituale, paralelă şi distinctă de cea reală, şi au practicat rituri şi au recitat rugăciuni destinate nu numai să potolească mânia, ci şi să atragă bunăvoința entităților spirituale şi nevăzute ce sălăşluiesc în lume, pentru a face să-şi întoarcă privirea îndurătoare asupra făpturilor lovite de suferințe neîncetate.

Capacitatea de a concepe religia este o prerogativă exclusivă a omului. Într-adevăr, nu există nici cea mai mică dovadă că alte specii care trăiesc pe Pământ au ceva care să semene măcar de departe cu religia. Acest lucru nu se datorează numai faptului că celelalte specii nu au limbajul. Limbajul nu e necesar pentru apariția religiei. El devine necesar atunci când se doreşte definirea formală a credințelor religioase, prin specificarea naturii divinității în care se crede şi caracteristicile lumii ultraterene spre care se năzuieşte.

Dacă religia există şi este universală, care este avantajul evolutiv ce decurge din ea? La ce foloseşte comportamentul religios? De ce bărbaţi şi femei din toate speciile au îngenuncheat, s-au biciuit şi s-au lăsat ucişi în numele lui Dumnezeu?

Răspunsul la aceste întrebări nu e simplu. Totuşi, dacă folosim metoda narațiunii istorice, putem formula câteva ipoteze explicative.

Cea dintâi întrebare fundamentală pe care ne-o punem este următoarea: când şi-a făcut apariția pentru prima oară religia în istoria omului? În încercarea de a da un răspuns, putem relua analiza comparativă între nivelurile de intenționalitate, pe de o parte, şi dimensiunile creierului la vestigiile fosile, pe de altă parte. Ce ordin de intenționalitate trebuie să posede o credință religioasă pentru a se putea manifesta?

În formele ei cele mai elementare religia presupune existența lumii diferite de cea în care trăim şi pe care o percepem cu ajutorul simțurilor. Pentru ca acest lucru să poată fi gândit, este necesară cel puțin o intenționalitate de ordinul al doilea pentru a participa la activitățile religioase. Trebuie să credem că există o lume paralelă, populată de ființe înzestrate cu intenții ce pot fi modificate de rugăciunile noastre. Cu alte cuvinte **[1] eu cred** că există divinități care **[2] intenționează** să îmi hotărască viitorul. Dacă eu nu sunt în măsură să influențez în nici un fel intențiile acestor ființe, religia nu joacă nici un rol.

Dacă doreşte să aibă o valoare reală, o religie trebuie să poată influența viitorul care ne este hărăzit. Însă o intenționalitate de ordinul al doilea nu este cu adevărat suficientă pentru a susține credința într-o realitate metafizică. Dacă religia trebuie să aibă o utilitate practică, atunci divinitățile ei trebuie să fie în stare să înțeleagă ceea ce vreau eu. S-ar părea, aşadar, că religia trebuie să comporte o intenționalitate de al treilea ordin: **[1] eu cred** că există divinități pe care le pot face **[2] să înțeleagă** ceea **[3] ce doresc** eu cu adevărat şi care, după ce înțeleg, aceasta, îmi vor veni în ajutor. Cele spuse mi se par suficiente pentru explicarea evoluției unui sentiment religios. Nu este însă suficient pentru a explica şi caracterul comunitar al religiei, fenomenul la scară mai mare al ritualurilor şi al tuturor formelor de devoțiune publică, atât de importante în religiile pe care le practicăm. În forma ei umană, religia nu este nimic altceva decât o activitate socială: suntem uniți de rituri şi credințe comune şi împărtăşite pentru a forma o comunitate. Pentru a ajunge la aşa ceva, este nevoie de cel puțin un al patrulea (şi poate un al cincilea) ordin de intenționalitate: **[1] eu presupun**; că **[2] tu gândeşti**; că **[3] eu cred**; că există divinități care **[4] intenționează**; să intervină pentru a ne schimba viitorul întrucât aceste divinități **[5] înțeleg dorințele** noastre. Dacă şi până când nu vom izbuti să stăm împreună în felul acesta nu avem o religie, ci doar credințe personale. **Credințele împărtăşite sunt cele care fac ca religia să fie ceea ce este**.

Marele om de cultură Ştefan Lupaşcu (1900 – 1988) motivează convingerea spiritual-religioasă a omului prin structura energetică a organismului uman.

„**Energia religioasă este o expresie cât se poate de potrivită pentru temeiul oricărei concepții a divinității.**

Oricare ar fi societatea şi individul ce o compune – individ absorbit în ea conştient sau inconştient, de voie sau de nevoie – orice fel

de societate ar fi, actuală sau din trecut, aparținând civilizațiilor primitive, arhaice, sau evoluate, toate au fost obsedate şi formate de noțiunea unei cauzalități ultime, mau exact primordiale, care este şi trebuie să fie o forță creatoare a lumii. Se postulează astfel o energie supremă a naşterii şi a permanenței sale. Ea întemeiază orice religie. Ce este o religie? Este o legătură mai întâi între toate lucrurile şi ființele, şi între ființe şi creatorul, ordonatorul, dominatorul lor.

Or, pentru ca să fie o legătură, existența unui parametru energetic este fundamentală, trebuie ca o forță să facă aceste legături. În primul rând, aceasta o vor reprezenta forțele de omogenizare care domină etica omogenului. Indivizii, elementele care constituie un grup, o societate, o civilizație trebuie să creadă în aceeaşi putere, care este o putere divină dincolo de toate şi absolută.

Numai că, pornind de la această etică a omogenului şi de la omogeneză, vor apărea una sau mai multe forțe antagoniste în sânul cărora eterogenul şi eterogeneza nu vor mai putea să fie complet eliminate. Vom întâlni, deci, religii monoteiste şi religii politeiste.

În religiile monoteiste, dacă există o divinitate numită Dumnezeu - de exemplu Tatăl – el nu va întârzia să se ciocnească cu antagonistul său numit Satan sau diavolul. Altfel spus, eticii omogenizante i se va opune vreo etică eterogenizantă, căci diavolul trebuie să pulverizeze comandamentele lui Dumnezeu, să atace normele moniste ale puterii sale prin tot felul de acte rele care o distrug cu încetul. Nu este, deci, cu putință să ne descotorosim de principiul antagonismului nici în sânul religiilor celor mai monoteiste.

Dar există şi religii politeiste, cu o multiplicitate de zei. În acest caz, deşi etica eterogenului este cea care învinge, ea supune indivizii omogenității credinței sale, religiei sale. Chiar dacă divinitatea este eterogenă, manifestându-se în mijlocul luptelor, al dramelor între zei, credincioşii, membrii individuali ai acestor religii sunt omogeni în participarea lor la credință. O religie este, înainte de toate, o energie a legăturii de omogenizare între indivizii care cred într-un singur Dumnezeu sau mai mulți.

În cosmogonia lor, în teogonia lor, în imaginarea fundamentelor creatoare ale oricărui lucru care constituie o religie, experiența evenimentelor cărora le sunt sau le-au fost supuşi oamenii n-a putut să nu-şi dea seama de dualitatea antagonistă sau de antagonismele dintre forțele multiple ale binelui şi răului, prin sublimarea antropomorfică a însăşi existenței lor. Dar şi aici vedem la lucru parametrii conflictuali ai unei logici cu doi termeni din care lipseşte terțul inclus.

Desigur, logica clasică a identității şi noncontradicției va încerca să se impună. În religiile monoteiste Dumnezeu nu va avea acelaşi statut cu duşmanul său. Satan sau diavolul, de pildă. El va trebui să-l domine fără să-l poată înlătura. Toate strădaniile teologilor vor consta în diminuarea puterii sale, şi în cele din urmă, în triumful asupra diavolului, fără ca totuşi să izbutească în existența concretă trăită a oamenilor care trebuie să lupte împotriva forței satanice a Îngerului decăzut.

Dimpotrivă, în religiile politeiste vom găsi o căpetenie, ca Jupiter, de pildă, în mitologia greacă, ce reprezintă forța omogenizantă a eterogenității divinității sub forma zeilor multipli.

În toate aceste religii asistăm mereu la cumpănirea între termeni antagoniști, care sunt energii contradictorii. De altfel, tocmai asta face puterea religiilor, drama care le dă viață de-a lungul vârstelor.

Totuşi […], n-am putea să întrezărim o nouă concepție a Divinității. Care s-ar impune ca alcătuind însuşi fondul lucrurilor? Aceasta ar fi etica terțului inclus şi a contradictorului"[52].

Acest mod de argumentare al lui Ştefan Lupaşcu este unic, el fiind chiar autorul pentru logica contradictorului.

Versuri găsite în raniţa unui soldat mort în toamna anului 1918, pe muntele Sorica, din Carpaţii de Curbură

"Nu plânge, Maică Românie,
Că am să mor neîmpărtăşit!
Un glonţ pornit spre pieptul tău,
Cu pieptul meu eu l-am oprit....

Nu plânge, Maică Românie!
E rândul nostru să luptăm
Şi din pământul ce ne arde
Nici o fărâmă să nu dăm!

Nu plânge, Maică Românie!
Pentru dreptate noi pierim;
Copiii noştri, peste veacuri,
Onoare ne vor da, o ştim!

Nu plânge, Maică Românie !
Adună tot ce-i bun sub soare;
Ne cheamă şi pe noi la praznic,
Când România va fi Mare!"

[52] Ştefan Lupaşcu, Omul şi cele trei etici ale sale, Iaşi, Editura « Ştefan Lupaşcu », 1999, p.58-59.

III. OMUL, FIINȚĂ SPIRITUALĂ

1. Ontologie spirituală

Ontologie - Ramură a filozofiei care studiază trăsăturile generale ale existenței. (Teoria existenței).

Existența este faptul de a fi, de a avea o realitate obiectivă, independent de conştiința celui care gândeşte sau percepe această realitate. Existența este un concept fundamental cuprinzând cu dificultate totalitatea determinărilor sale. Aperceptiv, **existența este o fenomenalitate dinamică**, primară, reprezentarea minimală mijlocită de simțuri. Realitatea nemijlocită a percepției intră însă în starea conceptuală a existentei doar prin apariția limbajului semnificant care permite diferențierea şi interpretarea precisă a obiectului existent. Doar conştiința face posibilă perceperea reflexivă a existenței şi a formelor sale, prin raporturi de construcție şi obiectivare a limbajului desemnând realitatea obiectivă.

Orice ontologie, în ştiințele naturii sau zona ştiințelor sociale, este *un produs al minții umane*. Prin urmare, a încerca să explicăm cum se naşte o construcție conceptuală de tip ontologic trebuie cunoscut câte ceva despre modul în care funcționează mintea umană. Iar caracteristica definitorie a funcționării minții umane o reprezintă *intenționalitatea tuturor actelor psihice, adică faptul că, întotdeauna, orice act psihic are un obiect*.

În cazul particular al ontologiilor sociale intenționalitatea joacă un rol fundamental în sensul că orice conceptualizare a oricărui tip de fapt social nu este posibilă decât prin *limbaj* iar limbajul la rândul său, în dimensiunea referențială mai ales, este determinat în profunzime de *intenționalitatea actelor psihice în general*. Prin urmare, limbajul determinat intențional decupează conceptual părți din realitatea socială pe care ulterior le integrează în construcții teoretice mai ample numite „ontologii". *Orice instituție socială, orice fapt social sau orice act social nu sunt posibile în afara unei conştiințe intenționale care îşi traduce ulterior intenționalitatea prin diverse acte de limbaj*. Evident, în această categorie intră şi tandemul medic-pacient a cărui stare intențională nu poate fi pusă la îndoială, fiind exprimată prin limbaj specific care să permită *recunoaşterea colectivă* a acestei forme particulare de existență socială.

Dar ce este spirit şi spiritualitate ? În Dicționar universal ilustrat al limbii române (10p.228;229) se menționează: **spirit – principiu imaterial, neperceptibil, considerat de esență divină şi nemuritoare**; suflet. **Spiritualitate – calitatea, caracterul a ceea ce este spiritual; idealitate, imaterialitate**. **Spiritualitatea sufletului – creație a spiritului; sumă a realităților spirituale**.

Nichifor Crainic menționează că „**Spiritualitate e un termen mult întrebuințat în cultura românească de după războiu, mai ales de către publiciştii din generația tânără, în perioada anilor 1925-1929**. **Termenul e echivoc. El înseamnă exact: stare de spirit**. **Echivocitatea lui se datorează diversității înțelesurilor cuvântului «spirit», din care derivă**. **Multiplele lui întrebuințări pot fi grupate în trei accepții principale: 1.viață interioară;**

2.cultură; 3.viață duhovnicească. **În primul sens, spiritualitatea înseamnă: trăire intensă a clipei, indiferent de valoarea calitativă a conținutului sufletesc trăit,… În al doilea sens, spiritualitate însemnează: trăire cu sens, trăire pentru un ideal, pentru o valoare… În al treilea sens, spiritualitatea însemnează: viață veşnică, trăire în universalitatea absolută, în Duhul Sfânt; asceză şi viață mistică"**[53]…

Prin structura sa anatomică şi funcțiile sale vitale, omul aparține lumii animale. Acelaşi plan general de organizare somatică, aceleaşi procese fizico-chimice şi fiziologice, aceleaşi imperative biologice le vor defini deopotrivă. În această privință, omul se integrează vieții animale. Dar, alături de aceste analogii de structură şi identitate de plan general de organizare, apar diferențe importante care creează omului o poziție deosebită pe scara biologică. Fiecare din aceste diferențe anatomice condiționează sau este condiționată de un număr atât de mare de factori corelativi, încât ele reprezintă în totalitatea lor o schimbare fundamentală a vieții omeneşti în raport cu cea strict animală.

Funcțiilor biologice, de dăinuire a vieții şi de orientare în lume, s-a adăugat la om o realitate sufletească diferențiată, dependentă de viața în societate şi de dezvoltarea sistemului nervos central. **Realității somatice i se adaugă o realitate spirituală**.

În prezent, asistăm la forma echilibrată, armonioasă, a ființei umane desprinsă de animalitate şi întrunind în sine două zone de viață: o primă pătură, ancestrală, animalică, reprezentată prin corp şi funcții vitale propriu zise, avându-şi un centru de convergență şi reglementare centrală în formațiuni nervoase primitive şi exprimate printr-o viață sufletească rudimentară, şi o pătură diferențiată, de origine recentă, reprezentată prin viața spirituală, rațiune aptitudini sufleteşti diverse, limbaj şi simț dezvoltat al sociabilității, zonă ce-şi are o corespondență în formațiunile nervoase centrale ale creierului mare. Ajungem astfel la concepția straturilor personalității, care fără să opună cele două zone de viață, le întrunesc într-o sinteză funcțională armonioasă, stabilindu-le totuşi diferențierea şi originea. Se ajunge la **diferența esențială dintre om şi animal care consistă în faptul că orientarea de totalitate a vieții animale este exclusiv biologică, în timp ce la om viața interioară, plecând de la structura şi comandamentele biologice, a luat o dezvoltare într-o direcție nouă, distinctă de biologie, sub influența vieții sociale**.

2. Relațiile dintre biologie şi spiritualitate

O privire retrospectivă asupra evoluției ființei umane, presupune o întoarcere către origini şi o surprindere în viața individualității a datelor ei primitive. Această regresiune în timpuri, ne conduce către o sinteză a datelor fundamentale, care să ne îngăduie o înaintare în structura personalității, grupând toate aceste date biologice sub termenul de temperament.

[53] Nichifor Crainic, Cursurile de mistică: I.Teologie mistică; II.Mistică germană, Sibiu, Deisis, 2010, p.157-158.

a. Ce este temperamentul ?. Vom înțelege prin temperament complexitatea biologică a individualității, particularitățile ei constituționale. Se grupează deci sub această denumire toate diferențele organice constituționale care disting unele individualități de altele: excitabilitate la împrejurări exterioare, rapiditate, intensitate şi durată reacțională, direcția acestor reacții, inhibiții, ritm organic, tonalitate vitală. Se va înțelege aşadar prin **temperament: un mod reacțional obişnuit al organismului în împrejurările exterioare şi un ritm particular al vieții sale vegetative**.

Definire temperament. Noțiunea de temperament corespunde unei realități biologice; ea îşi are punctul de plecare în structurile organice, esențial diverse, după formula individuală; ea nu este o simplă vedere convențională, o comoditate a limbajului.

Rădăcinile organice ale temperamentului sunt multiple. Adevărata rădăcină a diferențierii organice temperamentale trebuie văzută în linia filogenetică, ereditară, depărtată, ca şi în termenii ei mai apropiați, adică, în constituția parentală. **Temperamentul este, în ultimă analiză, o expresie a unei constituții primite ereditar, deci genotipică, pe care anumite împrejurări exterioare au modificat-o, dându-i anumite particularități fenotipice**.

Temperamentul exprimă viața organică, realitatea trupească, în laturile ei principale. Fiecare individ are un timbru vital specific şi un registru de variații propriu, în jurul sentimentului vital fundamental.

Temperamentul se referă la dimensiunea energetico-dinamică a personalității şi se exprimă în particularități ale activității intelectuale şi a afectivității, cât şi în comportamentul exterior: limbaj şi motricitate, în conduită.

Temperamentul, ca subsistem al personalității, se referă la o serie de particularități şi trăsături înnăscute care sunt importante în procesul devenirii socio-morale a ființei umane.

Trăsăturile temperamentale sunt foarte uşor de observat şi identificat şi în opinia majorității specialiştilor în domeniu sunt legate de aspectele biologice ale persoanei respective, în special de sistemul nervos şi cel endocrin. Psihologul roman Nicolae Mărgineanu a considerat că temperamentul caracterizează forma manifestărilor noastre şi, de aceea, l-a definit drept aspectul formal al afectivității şi reactivității motorii specifice unei persoane.

Există mai multe tipologii ale temperamentului, această problemă fiind o preocupare constantă de-a lungul istoriei şi evoluției ştiinței.

Prima încercare de identificare şi explicare a tipurilor temperamentale o datorăm medicilor Antichității, Hipocrate (400 î.e.n.) şi Galenus (150 e.n.). În concordanță cu filosofia epocii, care considera că întreaga natură este compusă din patru elemente fundamentale - aer, pământ, foc şi apă - aceştia au socotit că predominanța în organism a uneia dintre cele patru „umori" (hormones): sânge, flegmă, bila neagră şi bila galbenă, determină temperamentul. Pe aceasta bază se stabilesc cele **patru tipuri clasice de temperament: coleric, sangvinic, flegmatic, melancolic**.

● **Colericul este energic, neliniştit, impetuos, irascibil, uneori impulsiv şi îşi risipeşte energia**. El este inegal în manifestări. Stările afective se succed cu rapiditate. Oscilează între entuziasm şi decepție, care tendință de exagerare în tot ceea ce face. Este o persoană foarte expresivă,

uşor „de citit”, gândurile şi emoțiile i se succed cu repeziciune. Are tendința de dominare în grup şi se dăruieşte cu pasiune unei idei sau cauze.

● **Sangvinicul se caracterizează prin ritmicitate şi echilibru**. Este vioi, vesel, optimist şi se adaptează cu uşurință la orice situație. Fire activă, schimbă activitățile foarte des deoarece simte permanent nevoia de ceva nou. Trăirile afective sunt intense, dar sentimentele sunt superficiale şi instabile. Trece cu uşurință peste eşecuri sau decepții sentimentale şi stabileşte uşor contacte cu alte persoane.

● **Flegmaticul este liniştit, calm, imperturbabil, cugetat în tot ceea ce face, pare a dispune de o răbdare fără margini**. Are o putere de muncă deosebită poate obține performanțe deosebite mai ales în muncile de lungă durată şi este foarte tenace, meticulos în tot ceea ce face. Fire închisă, greu adaptabilă, puțin comunicativă, preferă activitățile individuale.

● **Melancolicul este la fel de lent şi inexpresiv ca flegmaticul, dar îi lipseşte forța şi vigoarea acestuia, emotiv şi sensibil, are o viață interioară agitată datorită unor exagerate exigențe față de sine şi a unei neîncrederi în forțele proprii.** Este puțin rezistent la eforturi îndelungate. Puțin comunicativ, închis în sine, melancolicul are dificultăți de adaptare socială. Debitul verbal este scăzut, gesticulația redusă.

Explicarea diferențelor temperamentale ține, în concepția filozofului rus Ivan Petrovici Pavlov (1849–1936), de caracteristicile sistemului nervos central şi de raporturile dintre ele:

● **Forța sau energia** este capacitatea de lucru a sistemului nervos şi se exprimă prin rezistența mai mare sau mai mică la excitanți puternici sau la eventualele situații conflictuale. Din acest punct de vedere se poate vorbi despre sistem nervos puternic şi sistem nervos slab;

● **Mobilitatea** desemnează uşurința cu care se trece de la excitație la inhibiție şi invers, în funcție de solicitările externe. Dacă trecerea se realizează rapid, sistemul nervos este mobil, iar daca trecerea este greoaie se poate vorbi despre sistem nervos inert;

● **Echilibrul sistemului nervos** se referă la repartiția forței celor două procese (excitația şi inhibiția). Dacă ele au forțe aproximativ egale, se poate vorbi despre sistem nervos echilibrat. Există şi un sistem nervos neechilibrat la care predominantă este excitația.

Psihologii olandezi G. Heymans si E. D. Wiersma propun o tipologie a temperamentelor mult mai nuanțată care va fi reluată şi precizată de psihologii francezi Rene Le Senne şi Gaston Berger.

Pentru Le Senne prin temperament, se înțelege „**ansamblul dispozițiilor înnăscute, care formează scheletul mintal al individului**”. El consideră trei factori fundamentali: emotivitatea, activitatea şi „răsunetul” (ecoul).

● **Emotivitatea** exprimă reacțiile afective ale persoanelor în fața diferitelor evenimente. Emotivii au tendința de a se tulbura puternic chiar şi pentru lucruri mărunte. Dimpotrivă, non-emotivii sunt aceia care se emoționează greu şi ale căror emoții nu sunt prea violente.

● **Activitatea** desemnează dispoziția spre acțiune a unei persoane. Persoanele active au o continuă dispoziție spre acțiune, nu pot sta locului. Cele non-active acționează parcă împotriva voinței lor, cu efort şi plângându-se continuu.

● **Răsunetul** se referă la „ecoul” pe care îl au asupra noastră diferite evenimente, impresii.

Persoanele care trăiesc puternic prezentul, extraversive sunt numite persoane primare. Persoanele care au tendința de a rămâne sub influența impresiilor trecute, introversive sunt numite persoane secundare.

Prin combinarea factorilor fundamentali menționați se obțin opt tipuri de temperamente şi anume: **pasionații** (emotivi, activi, secundari), **colericii** (emotivi, activi, primari), **sentimentalii** (emotivi, non-activi, secundari), **nervoşii** (emotivi, non-activi, primari), **flegmaticii** (non-emotivi, activi, secundari), **sangvinicii** (non-emotivi, activi, primari), **apaticii** (non-emotivi, non-activi, secundari), **amorfii** (non-emotivi, non-activi, primari). Principalele trăsături ale celor opt tipuri sunt:

● **Pasionații** - ambițioşi care realizează tensiune extremă a întregii personalități; activitate concentrată pentru un scop unic; dominatori, apți pentru a conduce. Ştiu să-şi stăpânească şi să utilizeze violența. Serviabili, onorabili, iubesc societatea. Având simț profund al grandorii, ştiu să-şi reducă nevoile organice, merg uneori pana la ascetism. **Valoare dominantă: opera de înfăptuit**.

● **Colericii** - generoşi, cordiali, plini de vitalitate, şi exuberanță, optimişti; în general excitabili, adesea fără gust şi măsură. Activitatea lor e intensă, febrilă, şi multiplă. Se interesează de politică, iubesc poporul, cred în progres, sunt revoluționari. Dotați cu aptitudini oratorice, plini de impetuozitate, antrenează oamenii. **Valoare dominantă: acțiunea**.

● **Sentimentalii.** - ambițioşi ce rămân mereu în stadiul de aspirație. Meditativi, introvertiți, schizotimi. Adesea melancolici şi nemulțumiți de ei înşişi; timizi, vulnerabili, scrupuloşi; îşi alimentează viața interioară prin luminația trecutului. Nu ştiu prea bine să intre în relații cu oamenii, şi cad uşor în mizantropie. Neabili, se resemnează dinainte cu ceea ce puteau totuşi să evite. Individualişti, au un sentiment viu al naturii. **Valoare dominantă: intimitatea**.

● **Nervoşii** - cu dispoziție variabilă vor să epateze şi să atragă atenția. Indiferenți la obiectivitate, simt nevoia de a înfrumusețа realitatea (ajungând de la minciună la ficțiune poetică). Au un gust pronunțat bizar, oribil, macabru. Muncesc neregulat şi numai ce le place. Au nevoie de excitații pentru a se smulge inactivității şi plictiselii. Inconstanți în afecțiunile lor: repede seduşi, repede consolați. **Valoare dominantă: divertismentul**.

● **Flegmaticii** - oamenii obişnuințelor, respectă principiile, punctuali, obiectivi, demni de credință, ponderați, cu dispoziție afectivă egală. În general impasibili, răbdători, tenaci, lipsiți de orice afectare. Civismul lor e profund, religia lor are caracter mai ales moral. Agreează sistemele abstracte. **Valoarea dominantă: legea**.

● **Sangvinicii** - extrovertiți, pot face observații exacte şi dovedesc un remarcabil simț practic. Le place lumea, unde se comportă politicos, sunt spirituali, ironici, sceptici. Ştiu să manevreze oamenii, sunt abili diplomați. Liberali si talentați în politică, au puțin respect pentru marile sisteme şi pun accent pe experiență. Probează inițiativă şi o mare suplețe de spirit. Oportunişti. **Valoare dominantă: succesul social**.

● **Apaticii** - închişi, secretoşi, repliați în ei înşişi, dar fără viață interioară fremătătoare. Sumbri şi taciturni, râd rareori. Sclavi ai obişnuințelor, conservatori. Tenaci în aversiunile lor, sunt dificil de reconciliat. Cei mai puțin vorbăreți dintre oameni, le place singurătatea. Deşi indiferenți la viața socială, ei sunt în general cinstiți, iubesc adevărul, onorabili. **Valoare dominanta: liniştea**.

● **Amorfii** - disponibili, concilianți, toleranți prin indiferență, dau adesea dovadă de o încăpățânare pasivă tenace. În ansamblu au "caracter bun". Neglijenți, leneşi, nepunctuali. Indiferenți față de trecut mai mult decât față de viitor. Au adesea aptitudini către muzică (executanți) şi teatru. **Valoare dominantă: plăcerea**.

Pe baza acestor tipologii de temperament Gaston Berger (1896–1960) a elaborat un chestionar uşor de utilizat pentru a încadra o persoană în cele opt tipuri temperamentale. Acest chestionar poate fi aplicat şi în cazul elevilor, deoarece pentru educator cunoaşterea temperamentului elevilor este importantă. Astfel se poate stabili dacă un copil este emotiv sau nu, este activ sau nu. Dacă un copil este activ el poate fi harnic, energic, indiferent de gradul de emotivitate, iar dacă este inactiv, ar putea fi lent, leneş, fără inițiativă. Dacă este emotiv poate avea reacții emotive foarte puternice, va fi implicat afectiv în tot ceea ce face, iar dacă este non-emotiv, astfel de manifestări vor fi minime.

Dar nu este de ajuns pentru un educator identificarea acestor caracteristici, ci ei pot şi trebuie să ia măsuri necesare stimulării sau controlării acestora după caz. Copii activi trebuie orientați spre activități utile şi temperarea tendinței de a lua hotărâri pripite, iar cei inactivi au nevoie de o stimulare constantă şi de un program de lucru strict supravegheat. Le Gall subliniază valoarea muncii în grup pentru cei neemotivi şi inactivi. Pentru alte tipuri, de exemplu pentru sentimentali rolul muncii în echipă este discutabil, deoarece sentimentalul poate avea probleme de integrare în grup, preferând singurătatea.

Convieţuirea socială contribuie la desăvârşirea psihismului, la apariția conştiinței ca factor de adaptare la o realitate complexă, la apariția limbajului articulat, la formarea persoanei morale, prin postularea unor valori spirituale.

Individul uman nu este numai o individualitate biologică opunându-se şi adaptându-se universului fizic, condițiilor mediului; nu este numai o unitate de viață dominată exclusiv de imperativele vieții vegetative şi biologice; este, în afară de aceasta, o persoană integrată vieții sociale şi respectând un mănunchi de valori. Din acest moment, vom distinge în individualitatea umană, alături de pătura somatică, vegetativă, o structură spirituală, o ființă vieţuind pe plan social şi în lumea valorilor: soma şi nus; corp şi suflet.

La această treaptă omul s-a ridicat prin mijlocirea mai multor condiții exterioare şi lăuntrice. Vom menționa, fără să putem stărui, importanța hotărâtoare pe care au avut-o în această dezvoltare limbajul articulat şi deprinderea muncii. Prima activitate conduce la elaborarea abstracțiilor şi desțărmurirea omului din actualitate şi mediul imediat, a doua îi creează imagini kinestezice şi-i organizează anumite statornicii lăuntrice şi discipline riguroase. Amândouă activitățile sunt condiționate de viața socială.

Între fondul temperamental şi funcţiunile superioare se articulează prin urmare o legătură, din care rezultă felul de a fi al individului. Fiecare om va avea în conduita lui socială un fel propriu de a răspunde condiţiilor înconjurătoare, de a se purta şi de a-şi stabili un ideal de viaţă. Modul de reacţie a individului la solicitările mediului social se numeşte caracter al individului respectiv.

b, Caracterul. Vom numi caracter, modul obişnuit de a reacţiona al unui individ la împrejurările vieţii sociale.

Distincţia dintre temperament şi caracter constă în faptul că temperamentul exprimă viaţa corporală şi poziţia individului faţă de mediul fizic, în timp ce caracterul, care conţine fondul temperamental, depăşindu-l, exprimă existenţa morală şi poziţia omului în ambianţa socială. De aceea caracterul se vădeşte şi se formează în viaţa socială, prin experienţe şi acţiuni repetate.

Definirea caracterului. **Caracterul este o sinteză a individualităţii în care se integrează deopotrivă înclinaţiile şi dispoziţiile somatice ca şi orientările sufleteşti. Ca atare, caracterul este o creaţie a fiecărui individ, un rezultat al unui efort individual, dirijat conştient. Rezultat al constituţiei organice, al educaţiei primite pasiv, la adaptări la viaţa socială, cât şi a formaţiei deliberate în vederea atingerii unui ideal moral, caracterul este o expresie a unei vieţi individuale, în ceea ce aceasta are ca unic. Fiecare caracter are o formulă particulară, alcătuieşte o lume proprie de valori, străduinţe şi valori. Principiul unicităţii se afirmă şi mai hotărât în formarea caracterului, care e o realitate nouă şi proprie pentru fiecare om. Caracterul nu este ereditar, el nu se imită, nu se împrumută; fiecare o îşi creează prin adâncire a vieţii proprii, prin reflexie şi mai cu seamă prin experienţele trăite, un caracter propriu**.

Caracterul înseamnă conjugarea armonioasă a tendinţelor şi valorilor pe care se bazează adaptarea, conservarea şi dezvoltarea fiinţei noastre în raport cu lumea şi societatea. Fiind un rezultat de totalitate a unor dispoziţii temperamentale ereditare şi a unor factori sociali şi spirituali, a unei educaţii inoculate de alţii, ca şi a unui efort personal de dominare şi formaţie interioară, caracterul este deopotrivă moştenit şi dobândit.

Temperamentul şi caracterul sunt două noţiuni diferite care nu trebuiesc confundate. **În timp ce temperamentul se referă la însuşiri ereditare ale individului, caracterul vizează suprastructura morală a personalităţii, calitatea de fiinţă socială a omului**. În opinia lui Allport de câte ori vorbim despre caracter emitem o judecată de valoare şi implicăm un standard moral.

Etimologic, termenul de caracter provine din greaca veche şi înseamnă tipar, pecete şi cu referire la om, sisteme de trăsături, stil de viaţă. Caracterul de fapt înseamnă o structură profundă a personalităţii, care se manifestă prin comportament, care pot fi uşor de prevăzut.

Pentru a cunoaşte caracterul cuiva trebuie să încercăm să răspundem la întrebarea fundamentală „De ce”, să ne întrebăm în legătură cu motivele, şi valorile ce fundamentează comportamentul cuiva.

Caracterul este deci un subsistem relaţional-valoric şi de autoreglaj al personalităţii care se exprimă printr-un ansamblu de atitudini-

valori. **În structura caracterului se disting trei grupe fundamentale de atitudini**:

- **atitudinea față de sine însuşi**: modestie, orgoliu, demnitate, sentiment de inferioritate, culpabilitate,
- **atitudinea față de ceilalți**, față de societate: umanism, patriotism, atitudini politice,
- **atitudinea față de muncă**.

Atitudinea exprimă o modalitate de raportare față de anumite aspecte ale realității şi implică reacții afective, cognitive şi comportamentale.

Conchidem că termenii problemei, individualizați, se definesc: **temperamentul alcătuieşte substratul biologic, ereditar şi genotipic, variabil în limite desigur restrânse la cursul vieții individuale, ceea ce nu exclude modificarea lui prin împrejurările sociale exterioare, în primul rând prin educație**. Dar acest fond ereditar şi constituțional, deşi susceptibil de variații şi modificări în cursul vieții individuale, se transmite ereditar la generațiile următoare fără aceste modificări dobândite; **caracterul, rezultat al formației, vieții, voinței şi experiențelor individuale, este în ultimă analiză fenotipic, este esențial individual**; ca atare, el nu se transmite ereditar, urmând ca fiecare individ să se străduiască singur pentru a ajunge la formația morală a caracterului.

Ca ins biologic, individul trăieşte în actualitatea imediată, sub imperiul necesităților organice şi dominat de viața vegetativă; ca membru al unei societăți organizate, el depăşeşte actualitatea şi mediul fizic imediat, punându-se în contact cu valori de gând şi acceptând norme generale de conduită; prin viața interioară şi răsfrângere asupra lui însuşi, îşi câştigă autonomie spirituală, o desprindere de contingențe şi îşi afirmă valoarea unicității sale în cosmos.

Progresul formației personale înregistrat în devenirea vieții individuale, prin trecerea de la stadiul animalic la viața cotidiană omul apare ca personalitate umană, liberată parțial de imperativele biologice şi integrându-se în valorile sociale, îşi află plenitudinea în climatul cotidian prin gândire proprie a valorilor de origine socială.

Realitățile originare nu pot fi totuşi niciodată cu desăvârşire negate. Structura temperamentală, corespunzătoare fazei animalice, cât şi omul social, nu sunt anulate de viața personalității, ci integrate într-o nouă structură.

Personalitate. În viața de zi cu zi de multe ori sunt folosiți termenii de persoană şi personalitate, sensul comun al acestuia din urmă fiind o însuşire sau calitate pe care cineva o poate avea sau nu. Dar utilizarea lor ca termeni psihologici necesită o definire mai exactă a personalității.

Se pune întrebarea **Ce este personalitatea**?. Înainte de a defini personalitatea trebuie să definim persoana. „**Persoană se numeşte acel subiect al cărui acțiuni sunt responsabile. Personalitatea morală nu este altceva decât libertatea unei ființe raționale sub legi morale (cea psihologică, însă, este facultatea prin care eul devine propriei ființe), de unde rezultă că o persoană nu se supune altor legi decât acelora pe care le dă ea însăşi (fie singură, fie împreună cu alte persoane)**”[54]. Deci, **persoana înseamnă individul uman concret.**

[54] Immanuel Kant, Scrieri moral-politice, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1991, p.181.

● **Personalitatea este o construcție teoretică elaborată de psihologie**, în scopul înțelegerii şi explicării modalităților de ființare şi funcționare ce caracterizează organismul psihofiziologic pe care îl numim persoana umană.

Din numeroasele definiții ale personalității se desprind câteva caracteristici ale acesteia, care evidențiază faptul că personalitatea este o structură.

Personalitatea poate fi abordată din perspective şi din direcții variate. Există numeroase teorii ale personalității, dintre care amintim:

● **Orientarea biologistă**, Orientarea biologistă pune accent pe întreaga organizare psihocomportamentală a omului, accentuează rolul motivelor biologice şi al experienței timpurii – pre- şi postnatală – în formarea personalității. Dependența, agresivitatea, sexualitatea sunt considerate trăsături primare. Există şi contra-opinii. De exemplu americanii văd războiul, agresivitatea şi competiția ca fiind umane prin naştere.

● **Orientarea psihometrică** înseamnă studiul trăsăturilor exprimabile sub forma unor liste de atribute ce caracterizează persoana în cadrul unei situații. Au fost dezvoltate un număr mare de tehnici şi instrumente de măsură: scale, chestionare etc.

● **Orientarea socio-culturală şi antropologică** se bazează pe ideea că personalitatea poate fi înțeleasă numai luând în considerare şi contextul social în care trăieşte individul, şi numai comparând indivizii aparținând unor populații şi culturi diferite. Procesul de socializare e un proces social prin care individul uman, om, membru activ al societății, parcurge transformări succesive. Este un proces social continuu de iteracțiune care dă unei ființe potențial sociale posibilitatea să-şi dezvolte o identitate, un ansamblu de idei o gamă de deprinderi. Esența acestui proces este că societatea încearcă să transforme individul (viitor actor al societății) după chipul său, astfel încât să răspundă normelor, valorilor societății. Potrivit teoriei rolurilor fiecare dintre noi avem un status social şi jucăm diferite roluri în funcție de cerințele, aşteptările societății în general.

Stadiul personalității, prilejuit de interiorizarea şi adâncirea vieții umane, prin trăirea omului cu sine însuşi, în singurătate, reprezintă o etapă hotărâtoare în devenirea istorică. Omului biologic şi omului social i se adaugă omul trăind în climatul valorilor spirituale, a vieții conştiente de menirea şi obligațiile ei. **Omul biologic este o expresie a raportului individualității cu ambianța; caracterul este rezultatul convieţuirii sociale; personalitatea înfățişează momentul în care omul conştient de locul lui în lume şi societate înțelege să contribuie efectiv la modificarea mediului spiritual prin contribuția personală a valorilor spirituale cărora viața lui lăuntrică le dă expresie**.

3. Conştiința – caracteristică fundamentală a psihologiei umane

Ce este conştiința? Conform DEX: **Conştiinţa este un sentiment pe care omul îl are asupra moralităţii acţiunilor sale**. „**Există două forme de conştiință. Există mica noastră conştiință individuală, dominată de**

dorința de a supraviețui, de ideile şi concepțiile noaste, mai mult sau mai puțin corecte, care sunt alimentate de către cele cinci simțuri. Există însă şi o altă conştiință, atotcuprinzătoare, care este expresia globală şi sintetică a tuturor elementelor atât a celor pe care le cunoaştem, cât şi a celor pe care nu le cunoaştem […]. Conştiința individuală se îmbogățeşte prin descoperirile proprii, dar, cea mai mare parte a timpului, ea se dezvoltă bazându-se pe aceea ce au descoperit alții"[55].

„**Conştiința nu este niciodată trăită la plural, ci numai la singular. Chiar în cazurile patologice de dezagregare a personalității sau de personalitate dublă, cele două persoane alternează, nu se manifestă niciodată simultan […]. Conştiința este strâns legată şi dependentă de starea fizică a unei anumite porțiuni de materie, corpul. (Gândiți-vă la schimbările de spirit în timpul dezvoltării corpului, ca pubertatea, bătrânețea, senilitatea sau gândiți-vă la efectele febrei, intoxicației, drogurilor, leziunile creierului etc.). Există o pluralitate de corpuri similare. Deci pluralitatea conştiințelor sau a spiritelor pare a fi o ipoteză foarte sugestivă. Au acceptat-o probabil atât oamenii simpli, neştiutori, cât şi marea majoritate a filosofilor occidentali**"[56].

Cercetările moderne confirmă că conştiința este în creier şi trebuie căutată în neuroni, motiv pentru care toate cercetările efectuate în domeniu sunt explicate prin comportamentul neuronilor. „**Teoria conştiinței ca produs al creierului a putut fi afirmată după respingerea categorică a dualismului cartezian dintre minte şi corp**"[57].

O contribuție deosebită la înțelegerea relației dintre creier şi conştiință este adusă de Sir Roger Penrose[58] (n. 1931), un matematician şi fizician englez, profesor emerit de matematică la Universitatea Oxford, care exprimă un punct de vedere ce aduce în discuție nu numai mecanica cuantică, ci şi teorema lui Godel, care demonstrează modul în care, în sistemele matematice, există enunțuri care sunt adevărate, dar care nu pot fi demonstrate în interiorul sistemelor respective.

Pentru cercetarea creierului, ca sediu al conştiinței umane, a fost inventat **magnetoencefalograful (MEG)**, care este o îmbunătățire adusă vechiului **electroencefalograf** (**EEG**). Dacă **EEG** măsoară activitatea electrică a creierului, **MEG** înregistrează şi măsoară activitatea magnetică asociată acesteia. Astfel nu mai există nici o problemă legată de barierele fizice, întrucât creierul, cutia craniană şi scalpul nu interferează cu câmpurile magnetice. Analizele cu **MEG** au condus la obținerea unor deosebite informații referitoare la un număr mare de ritmuri oscilatorii complexe din creier, la întinderea şi funcțiile lor şi la relația în care se află cu lucruri

[55] Francis Prade, Revelații din lumile subtile. Învățăturile unui clarvăzător. Braşov, Editura Kamala, 2007, p.237.
[56] Erwin Schrodinger, Ce este viața? Şi Spirit şi materie, Bucureşti, Editura Politică,1980, p.111-112.
[57] Giuliano Di Bernardo, Cunoaşterea umană, Bucureşti, Editura Adevărul Holding, 2012, p.172.
[58] Roger Penrose, Mintea noastră cea de toate zilele despre gândire, fizică şi calculatoare, Bucureşti, Editura Tehnică, 2006.

precum mişcările corporale, imaginile vizuale, comenzile auditive şi concentrarea.

În creier există oscilații şi unde de toate tipurile şi frecvențele, după cum pun în evidență cercetările **EEG** ale creierului.

Cercetări recente a fenomenelor electrice din creier asupra oscilațiilor neuronale cerebrale au pus în evidență faptul că neuronii cu oscilațiile de 40 Hz reprezentă conştiința şi atestă că aceasta este o proprietate intrinsecă a creierului. Studiile cu **MEG** au arătat că oscilațiile de 40 Hz sunt întâlnite pe toată suprafața creierului, în diferite sisteme şi la diferite niveluri. Cele mai recente cercetări au arătat că oscilațiile de 40 Hz sunt prezente atât în stare de veghe deplină, cât şi în somnul cu vise sau REM (mişcări oculare rapide care urmăresc probabil acțiunea visului). Aceste oscilații neurale de 40 Hz încetează a se manifesta dacă intervine coma sau sub anestezie şi este foarte slabă în somnul profund, fără vise. Implicațiile sunt vaste, atât pentru natura conştiinței în general, cât şi pentru înțelegerea bazelor neurale ale inteligenței noastre spirituale. Toate oscilațiile neuronale sunt asociate unor câmpuri cerebrale electrice, care sunt generate de multe dendrite care oscilează în acord, dar nu declanşează impulsuri. Aceste oscilații sunt distincte față de potențialele de acțiune care sunt declanşate de-a lungul axonului neuronal; reprezintă o altă modalitate prin care creierul comunică cu el însuşi.

Analizele cu MEG au arătat că, conştiința există pur şi simplu, în şi pentru sine, deşi această conştiință de fond, intrinsecă, poate fi modulată (i se poate da o formă sau un aspect specific) de stimulările provenite din lumea exterioară sau chiar din interiorul corpului.

Oscilațiile neuronale de 40 Hz reprezintă baza neuronală a inteligenței spirituale umane (SQ), un al treilea tip de inteligență, care ne plasează acțiunile şi experiențele într-un context mai larg de sensuri şi valori, făcându-le astfel mai eficiente. Inteligența noastră spirituală ne leagă de întreg cosmosul, iar viața dispune de scop şi semnificație în cadrul mai larg al procesului cosmic evolutiv.

Nu este dificil de înțeles că supunerea creierului uman sub influența unui câmp electromagnetic de 40 Hz se produc perturbații în funcționarea conştiinței individului respectiv. Dacă câmpul electromagnetic considerat este folosit ca suport al unui mesaj anume, echivalent programelor de radio sau televiziune, se poate introduce în conştiința individului un anumit mod de comportament în funcție de anumite împrejurări. Aceasta fiind metoda de obținere a unor roboți umani şi a produce modificări în conştiința populației umane. Există multe exemple de acest fel prezentate pe internet. Vom prezenta şi noi unele dintre aceste exemple concludente în acest scop.

Undele cerebrale. Manifestările electrice ale activității creierului sunt undele cerebrale. Acestea sunt particularizate în funcție de amplitudinea undei, frecvența, pattern-ul (model, mostră, probă, eşantion). Aparatul care măsoară şi înregistrează aceste unde cerebrale este electroencefalograful. Acesta are 16 electrozi de contact (care iau contact direct cu pielea capului) şi sunt sensibili la curenții bioelectrici ai creierului. Aceşti electrozi sunt amplasați în toate părțile craniului, pentru a înregistra modificările din toți lobii creierului (frontal, central, parietal, occipital, temporal)

Exista cinci tipuri de unde cerebrale principale şi peste zece tipuri secundare. Cele principale sunt: Gamma: peste 30 Hz; Beta: 13-30 Hz; Alfa: 8-12,9 Hz; Theta: 3,5-7,9 Hz; Delta: 0,1-3,9 Hz

Fiecare frecvență dominantă produce o anumită stare psihică individului şi deci metoda şi sistemul de modificare a conştiinței se bazează pe supunerea minții sau minților umane la un bombardament cu un flux de unde de frecvență dorită. Pentru aceasta au fost inventate diferite instalații fixe sau mobile utilizate în acest scop. Astfel, un sistem pentru modificarea stărilor de conştiință umană implică folosirea simultană a mai multor stimuli, de preferință sonori, având diferite forme de undă şi frecvențe. Este deja cunoscut de foarte mult timp (din anii 1960 - 1970) că există o legătură între ritmurile electroencefalografice ale creierului uman şi starea de conştiință a subiectului.

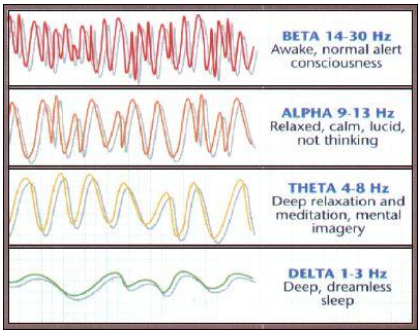

Pentru o stare normală, frecvența undelor cerebrale este de 8 – 12,9 Hz şi se numesc unde alfa. Atunci când o persoana este stresată şi agitată, frecvențele sunt de 13 - 30 Hz şi au fost numite unde beta. O persoana normală, în timpul somnului are unde cerebrale de 0,1 - 3,9 Hz numite delta. Cercetătorii au evidențiat şi alte frecvențe cerebrale asociate cu alte stări normale şi anormale de conştiință: theta (3,5 – 7,9 Hz), gamma (peste 30 Hz) şi altele.

4. NLP – Programarea Neuro Lingvistică

„**NLP-ul este utilizarea sistematică şi efectivă a posibilităților care există în fiecare individ de a-şi aminti, de a uita, de a valorifica informații şi reprezentări, de a percepe şi de a reacționa în toate domeniile existenței umane pentru a stimula confortul subiectiv şi obiectiv, flexibilitatea şi alte modalități de structurare satisfăcătoare a capacităților necesare trăirii vieții la cel mai înalt nivel**”[59].

Condițiile care au favorizat formarea personalității umane şi a viețuirii în spirit şi conştiință de sine au fost multiple. În primul rând, a fost nevoie de un anumit nivel de civilizație, de bună stare socială, care să pună pe om la adăpost de exigențele vieții organice. Numai o atare liberare de nevoi organice, poate îndrepta gândul înspre gratuitatea visului şi înspre preocupări intelectuale. Animalul şi omul robit nevoilor vieții îşi concentrează întreaga lor atenție şi forță în lupta pentru existență şi pentru obținerea hranei, sau în general pentru îndestularea nevoilor biologice. Toate disponibilitățile ființei sunt orientate în sens practic. Numai viața socială punând pe individ la adăpost de atari nevoi, îi va îngădui răgazul contemplației şi a adunării în sine însuşi. Într-o societate

[59] Liibeck Walter, Manualul NLP-ului spiritual, Braşov, Editura MIX, 2007, p.15.

organizată, eforturile pentru asigurarea vieții corporale vor fi mai reduse pentru individ, iar timpul pe care îl va consacra acestei activități va fi deci din ce în ce mai restrâns. Rezultă o descătuşare treptată de nevoile vieții elementare şi putința adâncirii interioare prin reflecție şi răgazuri.

Personalitatea nu mai reprezintă o integrare purtătoare de valori, ci rezervor creator de valori. Simplificând şi reducând procesele la dominantele lor generale, se poate spune că în timp ce caracterul e mai mult un rol al efortului adaptiv al omului la viața socială, personalitatea este esențial creatoare. Caracterul normal păstrează şi transmite valorile, este oarecum un element de constanță, în vreme ce personalitatea primeşte prin inovație şi creație devenirea culturii. Existența personalității se evidențiază prin formarea conştiinței de sine. Dar, formarea conştiinței de sine a dus şi la elaborarea unor metode şi tehnici noi care să asigure progresul continuu în creşterea calității personalității umane, în concordanță cu progresul ştiințific general. Aşa a apărut ceea ce este cunoscut sub denumirea de NLP.

Ce este NLP-ul ? Este o tehnică psihologică aplicată pentru manipulare. **NLP** vine de la **N**euro - **L**inguistics **P**rogramming adică Programare Neuro Lingvistică. Dacă vom căuta definiția manipulării în DEX vom găsi următoarele sensuri figurative pentru sinonimul său „a manevra“: a face uz de diverse mijloace (incorecte) pentru a atinge un anumit scop; mijloc de a acționa în vederea atingerii cu orice preț a unui scop; uneltire, intrigă, maşinație.

Denumirea de „Neuro-Linguistic Programming” („Programare Neuro-Lingvistică”) **provine de la disciplinele care au influențat începuturile acestui domeniu**. Totul a început ca un studiu al relației dintre neurologie, lingvistică şi patternuri (modele) de comportament (denumite „programe”).

„**Neuro**” - se referă la sistemul nervos uman şi îndeosebi la modul unic prin care fiecare om îşi formează experiența asupra lumii („harta” asupra „teritoriului”) prin cele cinci simțuri – vizual (V), auditiv(A), kinestezic (K), olfactiv (O), gustativ (G).

„**Linguistic**” - se referă la sisteme de comunicare verbală (limbaj) şi comunicare non-verbală (limbajul trupului) prin care „cartografiem” realitatea din jurul nostru. Astfel, folosim limbajul pentru a comunica atât cu ceilalți cât şi cu noi înşine. De asemenea, termenul acesta se referă atât la comunicarea conştientă cât şi la cea inconştientă.

„**Programming**” - se referă la modul unic prin care noi ne conducem sistemele neurologice. Termenul este împrumutat din IT şi a fost ales îndeosebi pentru a sublinia faptul că propriul nostru creier este „programabil”, adică putem modifica „programele” (strategiile, căile, tehnicile şi metodele prin care îndeplinim diverse sarcini, mai mult sau mai puțin complexe) pe care deja le avem cu altele, mai „performante”, care ne vor mişca în direcția aleasă. Aceasta este practic esența de la care s-a plecat în dezvoltarea NLP – modelarea excelenței – adică studierea oamenilor de mare succes în diferite domenii, „e licitarea” (definirea şi extragerea) strategiilor de succes ale acestora şi implementarea acestor strategii în propria viață pentru obținerea succesului.

NLP este un model care explică comportamentul uman, o colecție de abilități şi tehnici specifice.

NLP studiază patternurile (sau „programele") create de interacțiunea dintre creier („neuro"), limbaj („lingvistic") şi trup. Astfel, din perspectiva NLP, tocmai această interacțiune este cea care conduce atât la comportamente pozitive, cât şi la cele negative şi totodată această conexiune creier-limbaj-trup este responsabilă pentru procesele din spatele excelenței (+) şi patologiei (–). Mai ales în primii ani de dezvoltare, cele mai multe tehnici şi abilități specifice NLP au fost dezvoltate prin observarea atentă a patternurilor (strategiilor) de excelență ale unor experți din diverse domenii de activitate, precum psihoterapie, afaceri, hipnoză, drept şi învățământ.

NLP înglobează sistematic:

1. epistemologie – un sistem de cunoaştere şi valori.

2. metodologie – procese şi proceduri pentru aplicarea cunoştințelor, valorilor şi principiilor.

3. tehnologie – unelte care facilitează punerea în aplicare a cunoştințelor şi principiilor.

Iată cum descriu nlp-iştii, NLP-ul: Programarea neuro - lingvistică (NLP) este o metoda de eficientizare a comunicării şi de modificare a comportamentului, ale cărei principii se bazează pe cunoştințe din domeniile programării, teoriei informației şi teoriei comunicării, cât şi pe cunoştințele de psihologie normală şi clinică, având la bază ceea ce autorii numesc modalități sau submodalități senzoriale, care nu sunt altceva decât sisteme bazate pe reprezentări. Există trei modalități senzoriale principale: vizuală, auditivă si kinestezică, în cadrul acestora funcționând mai multe submodalități care nu sunt altceva decât forme prin intermediul cărora creierul uman precizează informațiile. Esența metodei este de a-i lăsa subiectului posibilitatea de a acționa voluntar asupra acestor sisteme de procesare psihică.

Sistemul NLP a fost elaborat de Richard Bandler (matematician şi student în terapia gestalt) şi John Grinder (lingvist) în 1976 dovedindu-se util pentru optimizarea comportamentului (la sportivi, artişti, astronauți) pentru perfecționarea învățării, medierea conflictelor, în domeniul comunicării interpersonale şi intrapersonale, ca şi în rezolvarea comportamentelor indezirabile. Practic, sunt foarte puține domenii în care NLP sa nu-şi fi adus o contribuție considerabilă. În cadrul programării neuro-lingvistice sunt prezentate tehnici simple de autoreglare şi autoconducere ale creierului şi ale stărilor psihice, având ca obiectiv modificarea voluntară a experiențelor de care nu suntem mulțumiți. Principiile fiind foarte simple, tehnicile NLP pot fi aplicate de orice persoană, sistemul fiind perfectibil, prin adăugarea unor inovații. Observând modul în care funcționează oamenii şi calculatoarele, Richard Bandler ajunge la concluzia că oamenii funcționează perfect, chiar dacă acest lucru nu le este lor sau altora pe plac. Ei execută perfect ceea ce s-a programat, cu mijloace lingvistice, pe creier. După opinia sa, tulburările în comportament sunt deficitare în programarea mentală.

Deşi aparent nevinovată şi cu obiective frumoase, NLP-ul reprezintă o colecție de tehnici de manipulare a celorlalți şi de modificare a propriului

comportament asemănătoare unei cutii de chibrituri date în mâna unui copil mic. Dat în mâna unei persoane cinice şi fără morală, va genera sigur probleme. Pentru a defini esența tehnicii NLP, vom defini termenii conceptuali ai denumirii şi anume**: Programare -** Cum ordonam acțiunile noastre pentru a ne atinge scopurile**; Neuro -** Mintea şi cum gândim**; Lingvistică -** Cum utilizăm limbajul şi cum ne afectează acesta**.**

NLP este o ştiință a comportamentului uman cu următoarele aspecte: **1**. ca epistemologie ea deține un sistem de cunoştințe şi valori; **2**. ca metodologie oferă procese şi proceduri pentru aplicarea cunoştințelor şi a valorilor; **3**. ca tehnologie oferă tehnici de aplicare a cunoştințelor şi a valorilor.

Axiomele NLP. Sunt presupoziții care stau la baza programării neuro-lingvistice. Aceste presupuneri reprezintă filozofia din spatele modelelor şi tehnicilor NLP, constituind substanța sau temelia acestui sistem complex. Axiomele NLP reprezintă o tehnologie de tip „cum anume să" în procesele de analiză şi dezvoltare personală.

Ele au fost dezvoltate pe baza unor ample cercetări din diverse domenii precum semantica generală, gramatica transformațională, teoria sistemelor, cibernetica, pragmatismul şi fenomenologia. Psihologul Grigore Cristian de la Spitalul Universitar de Psihiatrie „Socola" din Iaşi le comentează în felul următor.

1. Harta nu este totuna cu teritoriul. Aceasta afirmație a fost emisă de matematicianul Alfred Korzybski, fondatorul semanticii generale şi stă la baza întregii munci de cercetare a NLP. Prima presupoziție consideră că în fața aceleiaşi situații, fiecare reacționează în modalități diferite în funcție de propriile reprezentări sau hărți mentale. Ideea este că reprezentările noastre interioare nu sunt o redare exactă a unui eveniment, nu se află la acelaşi nivel neurologic. Cu toate că realitatea este una singură, noi o percepem şi o reprezentăm în moduri diferite. Conform teoriei cuantice, fiecare persoană este un observator şi deci fiecare „fixează" realitatea în felul său.

2. Mintea si corpul reprezintă părți ale aceluiaşi sistem cibernetic. Mintea şi corpul se află într-o strânsă relație de inter-dependență, de influențare reciprocă. Starea în care ne aflăm se datorează acestor două componente. Schimbările survenite într-o parte a acestui sistem se răsfrâng asupra celeilalte parți. Modul în care gândim influențează instantaneu tensiunea musculară, felul în care respirăm, postura, emoțiile, nivelul general al funcționării biochimice. Când suntem trişti şi deprimați, corpul devine încordat, adoptă o postură încovoiată, iar gândirea devine ineficientă. Această axiomă surprinde efectul placebo, cum anume corpul se poate vindeca cu ajutorul minții.

3. Nu exista eşec, ci numai feedback. Acest postulat consideră că din orice eşec se poate învăța ceva şi poate fi utilizat ca mecanism de autoreglaj şi autocorecție. Presupune centrarea pe soluții şi nu pe probleme. Cu toții ne-am împotmolit la unele examene, am suferit în dragoste, am clădit unele planuri care s-au distrus neaşteptat. Aceste rezultate nu pot fi considerate eşecuri cu toate că educația şi cultura şi-au pus amprenta pe acest nume, ci experiențe din care avem întotdeauna de învățat iar obiectivele nu se pot realiza prin ce s-a încercat pană atunci. Ceea ce numim eşec este pur şi simplu un rezultat care diferă de expectațiile noastre.

4. Dacă cineva poate face un lucru, oricine poate sa-l facă. Considerăm că această presupoziție se bazează pe principiul modelării conform căreia dacă însuşim harta mentală a unei persoane de succes putem atinge cu certitudine acelaşi obiectiv. Partea nevăzută a aisbergului este compusă din sistemele de convingeri şi valori, respectul de sine, factorii motivaționali intrinseci şi extrinseci, creativitatea, etc. Programarea neuro-lingvistică precizează că avem cu toții aceeaşi înzestrare neurologică, astfel încât dacă cineva poate ceva pe lumea asta, la fel putem şi noi.

5. Oamenii dețin toate resursele de care au nevoie. Este perfect adevărat. Noi deținem o uriaşă bază de resurse. Problema este că singuri o limităm, nu o valorificăm. Credințele noastre despre ceea ce putem şi ceea ce nu putem realiza sunt esențiale. Cu alte cuvinte, în realitate nu există limite decât în mintea noastră.

6. Legea varietății necesare. Flexibilitatea reprezintă cheia eficienței. Dacă facem mereu acelaşi lucru, vom obține de fiecare dată acelaşi rezultat. Încercând alte variante există posibilitatea obținerii altor rezultate.

7. Nu putem să nu comunicăm. Această supoziție consideră că noi comunicăm întotdeauna, nu numai prin intermediul cuvintelor care constituie partea mai puțin însemnată ci cu precădere prin limbajul corporal şi vocal. Un zâmbet, un oftat, o privire, un gest, o clipire reprezintă modalități de comunicare.

8. Valoarea comunicării este dată de răspunsul primit. Semnificația comunicării constă în răspunsul primit în urma comunicării şi nu în intenția (ideea) ce se vrea a fi transmisă. Receptarea diferită a mesajului conduce la un răspuns neaşteptat. Ceea ce trebuie să facem e să găsim noi modalități de comunicare pentru a primi răspunsul dorit. Fiind un proces dinamic şi complex desfăşurat pe multiple canale, există posibilitatea ca mesajul comunicat să fie recepționat diferit de ceea ce intenționăm noi să transmitem, datorită filtrelor activate în acele clipe.

9. La un nivel mai profund toate comportamentele au o intenție pozitivă. Altfel spus, la originea oricărui comportament există o intenție inconştientă pozitivă. Orice comportament, chiar agresiv şi violent a avut o intenție inițială pozitivă, a găsit cea mai bună opțiune disponibilă în acele momente. NLP separă intenția din spatele oricărei acțiuni cu acțiunea în sine. Şi simptomele psihice reprezintă cea mai bună soluție găsită de inconştient pentru a evita un conflict interior major, cu intenția de a proteja integritatea Eu-lui.

NLP a început prin a studia pe cei mai buni comunicatori şi a ajuns la studiul sistematic al comunicării umane. A evoluat adăugând instrumente practice si metode generate prin modelarea atributelor unor persoane de excepție. Aceste instrumente sunt folosite pe scară internațională în sport, afaceri, formare, vânzări, justiție şi educație. Cu toate acestea, **NLP** este mai mult decât o simplă colecție de tehnici. Este şi o metodă de gândire, o viziune bazată pe curiozitate, explorare şi chiar amuzament.

NLP studiază calitatea şi, în general, tot ce este excepțional – cum fac indivizii remarcabili şi organizațiile să aibă rezultate excepționale.

Metodele pot fi predate şi altora, astfel încât şi aceştia din urmă să obțină rezultate similare. Acest proces este numit „modelare".

Pentru a modela, **NLP** studiază felul în care ne structurăm experiența subiectivă – ce gândim despre valorile şi credințele noastre şi cum ne creăm stările emoționale – ca şi felul în care ne construim lumea interioară pornind de la experiențe cărora le dam un sens. Niciun eveniment nu are un înțeles în sine, noi îi oferim o semnificație, iar diverse persoane pot da aceluiaşi eveniment interpretări diferite. Aşadar, NLP studiază experiența din interior.

Anual, această metodologie NLP şi tehnicile sale ce conduc spre "modelarea excelenței umane" se regăseşte în noua atitudine a mii de oameni care reuşesc să îşi îmbunătățească performanțele şi să atingă succesul dorit. NLP-ul se dovedeşte astfel a fi **un instrument extrem de util şi uşor de folosit pentru cei care se preocupă de dezvoltare şi schimbare personală la un nivel înalt şi avansat**. Eficacitatea acestui nou model de viață şi de gândire provine din faptul că poate să fie adoptat şi utilizat de orice persoană, fără ca aceasta să aibă cunoştințe de psihologie, cum se presupune, în majoritatea metodelor utilizează concepte şi tehnici ale "simțului comun".

Cu ajutorul NLP-ului: îmbunătățeşti relațiile tale personale şi profesionale; îți descoperi abilitățile şi zonele de excelență; întăreşti stima de sine şi încrederea personală; înveți să comunici; înveți să îți gestionezi stările şi comportamentele; elimini stresul, frustrările şi gândurile negative; împlineşti în cel mai scurt timp obiectivele importante pentru tine; creezi viața pe care ai visat-o dintotdeauna.

5. Programarea Neuro Lingvistică şi dezvoltarea spirituală umană

Metoda NLP (Programarea Neuro Lingvistică) este o acțiune aplicată în activitatea psihosociologică cu scop benefic pentru creşterea calității dezvoltării spiritualității umane, rezolvarea stărilor conflictuale, favorizarea valorilor spirituale pozitive etc.

În rezolvarea acestor obiective dificile se apelează la o soluție simplă care constă în urmărirea a celor trei principii spirituale de bază ale dezvoltării personalității: „**capacitate de iubire**", „**dezvoltarea capacității de conştientizare**" şi „**responsabilitate**", principii ce trebuie să ne guverneze viața. Valoarea celor trei principii spirituale este ceea ce prețuieşte individul şi prin urmare constituie un vector care-l susține energetic şi-i orientează conduita şi sentimentele: familia, cultura, convingerile, religioase, politice şi morale. Când le sunt atacate valorile oamenii reacționează dur pentru că se simt contestați personal, le este indirect lezată stima de sine. De asemenea, oamenii fac foarte greu compromisuri atunci când în joc sunt valorile lor, întrucât simt că se compromit pe ei în propria lor integritate. Uneori, valorile pot împiedica totuşi escaladarea conflictului şi îndeosebi atunci când disputanții îşi descoperă unele valori comune.

Prin „**capacitatea de a iubi**" se înțelege capacitatea de a te putea regăsi în altul, de a te găsi în rezonanță cu celelalte viețuitoare ale lumii, de a simți împreună cu ele (empatie), de a lua în considerare, în gândire şi acțiune,

unitatea profundă şi legătura ce există între toate entitățile creației. Capacitatea de a iubi are rădăcini adânci în istoria umanității, în mitologiile popoarelor în ceea ce se înțelege prin ființa androgină. (Androgin –ă, din greceşte androgynos, aner, andros-bărbat şi gyne-femeie). În Dialogul Banchetul de Platon se scrie că ființa umană a fost creată la început de către Zeu ca o ființă cu valențe egale masculine şi feminine, fiind deci o ființă perfectă care nu mai avea nevoie să apeleze la Zeu. Zeul s-a mâniat şi cu o sabie ia despicat în două, de o parte bărbatul şi de cealaltă femeia, dar nu a nemerit perfect la mijloc, rămânând urme feminine la bărbat şi respectiv urme bărbăteşti la femeie. Ia amestecat şi apoi ia îndemnat: căutați-vă. De atunci, se tot caută formând familia ca unitate socială de bază. Bio-psiho-sociologii, chiar şi teologii consideră familia ca o refacere a ființei androgine astfel că ființa biosocială de bază nu este individul, ci **B(bărbat)+F(femeie) = 1**[60]. Deci, în construcția ființei biosociale se porneşte de la două tipuri de ființe umane fundamentale, de la două idei platonice, formând o polaritate: B şi F. „**Bărbatul absolut şi femeia absolută sunt inexistenți, întocmai cum în lumea fizică este inexistent corpul perfect elastic, ceea ce nu împiedică pe fizicieni să vorbească despre corpul perfect elastic ca despre un caz limită**[61]**”**. Pentru ca **B+F=1** se impune ca „rezidurile” **F** din **B**, respectiv **B** din **F**, să fie compensate corespunzător de „reziduri” **B** în **F**, respectiv de **F** în **B**, astfel ca suma să rămână constantă, egală cu unitatea. În căutarea lor reciprocă, **B+F**, se întâlnesc şi, în concordanță cu compatibilitatea frecvențelor vibrațiilor sufleteşti, pot spune fiecare dintre ei că „mi-am găsit sufletul pereche”. Sufletele pereche sunt acele ființe care de-a lungul mai multor vieți şi-au creat o karmă pozitivă şi li se mai dă o şansă de a se întâlni în această viață, pentru a se ajuta reciproc, pentru a lucra la un proiect comun. Se regăsesc pentru că au ceva să-şi transmită sau să-şi predea unul altuia pentru o evoluție pozitivă în aceasta viață. Rareori se întâlnesc pentru a evolua alături într-o viață comună. Relația care există între Sufletele pereche va accelera karma fiecăruia într-un grad atât de mare, încât evoluția lor va fi grăbită peste nivelul mediu de evoluție. Aceasta regăsire este importantă, în special când unul dintre ei sau ambii se apropie de finalul ciclului de încarnări proprii. Iubirea lor imensă îi ajută să obțină Eliberarea finală mai repede decât ar fi nivelul de timp mediu de obținere al acesteia.

Prezentăm drept exemplu, concludent din acest punct de vedere, romanul Adam şi Eva de Liviu Rebreanu întrucât în el viața omului e prezentă deasupra începutului şi sfârşitului pământesc, pentru că Adam şi Eva e cartea iluziilor eterne. **Toma Novac şi Ileana** sunt prototipurile unei perechi eterne care se vor realiza de şapte ori în seria materială a universului fenomenal, până ce uniți întru veşnicie vor trece în lumea spiritelor pure. Tudor Vianu consideră că fundamentul filozofic al romanului Adam şi Eva îl constituie, de fapt, tentativa de a acorda obsesiei erotice — puternică în toate cărțile scriitorului — o dimensiune metafizică, de a descoperi în atracția corporală dintre bărbat şi femeie o finalitate superioară, regăsirea unității originare, a perechii ideale, mitice. Înclinarea ocultă a scriitorului — încercarea are nevoie spre a se realiza de şapte existențe succesive, în materializări diferite, a

[60] Lucian Blaga, Zări şi etape, Bucureşti, Editura Minerva, 1989, p.138-143.
[61] Lucian Blaga, ibidem, p.139.

aceloraşi personaje — dictează structura acestui roman, compus din şapte narațiuni condensate, şapte acțiuni centrate în jurul aceleiaşi chemări neîmplinite, desfăşurată în epoci istorice reprezentative, din antichitate pană în zilele noastre. Nu se exagerează dacă se consideră că în Adam şi Eva Liviu Rebreanu aproape epuizează domeniile psihanalizei. Fiecare capitol se deschide cu parfum de pastorală pentru a sfârşi în căscăturile subconştientului. Romancierul lucrează mai puțin cu principiile metapsihicei, cât cu temele psihologiei infernale, rafinate prin credința socrateană că în Hades cutreiera sufletele care au părăsit trupurile fără să fie pe deplin curățate. Sufletul muribundului Toma Novac, înainte de a se desprinde definitiv, rătăceşte, datorită resturilor care îl însoțesc, pe meleaguri sumbre spre a se izbăvi.

După cum mărturiseşte autorul romanului, în mai multe rânduri, ca punct de plecare pentru geneza romanului a fost o întâmplare autobiografică ca sursă a tiparului eroinei şi fenomenului de vrajă pe care în roman avea să-l trateze, ca romanticii, prin metempsihoză: „**Pretextul romanului Adam şi Eva e o scenă trăită prin septembrie 1918 la Iaşi. Pe strada Lăpuşneanu, pe o răpăială de ploaie, am întâlnit o femeie cu umbrelă. Din depărtare m-au uimit ochii ei verzi, mari, parcă speriați, care mă priveau cu o mirare ce simțeam că trebuie să fie şi în ochii mei. Femeia mi se părea cunoscută, deşi îmi dădeam perfect seama că n-am mai văzut-o niciodată. Din toată înfățişarea ei înțelegeam că şi ea avea această impresie. Am trecut privindu-ne cu bucurie şi curiozitate, ca şi când ne-am fi revăzut după vreme îndelungată. Nu ne-am oprit însă, deşi am dorit amândoi. Umbrela îi alunecase într-o parte. Din figura ei totuşi n-am reținut decât ochii şi mai mult privirea. După ce am trecut câțiva paşi, mi-a părut rău ca nu m-am oprit şi am întors capul. Făcuse şi ea aceeaşi mişcare, îndemnată desigur de acelaşi imbold. Pe urmă a dispărut pentru totdeauna**...“

Iată şi unele „suflete pereche” menționate în diferite opere literare care fac deliciu multor cititori. Ele sunt însă şi izvor de învățătură pentru comportament şi analiză a situațiilor în care suntem implicați: Anna Karenina şi Contele Vronski; Carmen şi Don Jose; Cezar şi Cleopatra; Daphne şi Chloe; Don Quichotte şi Dulcineea; Desdemona şi Othello; Euridice şi Orfeu; Felix şi Otilia; Iustinian şi Teodora; Laura şi Petrarca; Musset şi George Sand; Paris şi Elena; Rica Venturiano şi Zita; Romeo şi Julieta; Veronica Micle şi Mihai Eminescu; Veta şi Chiriac; Zoe şi Ştefan Tipatescu; Virginie şi Paul; Zeus şi Hera; Adam şi Eva; Orfeu şi Euridice; Ulise şi Penelope; Josephine şi Napoleon Bonaparte; Mircea Eliade şi Maitreyi Devi; Manon Lescaut şi Des Grieux; Radames şi Aida; Rosina şi Contele de Almaviva,etc.

Prin "**dezvoltarea capacității de conştientizare**" se înțelege, în acest context, capacitatea de a percepe senzorial, de a recunoaşte şi de a pune în relație cu existenta generală, cât mai multe elemente particulare ale creației.

"**Responsabilitatea**" desemnează capacitatea unui om de a se percepe ca având control asupra ceea ce se referă la el, în loc să se perceapă ca fiind controlat din afară.

Dacă activitatea de dezvoltare a personalității se orientează după aceste trei puncte de referință, în ultima instanță, se obțin rezultate pozitive pentru întregul proces. Dar, pentru a avea succes aplicațiile NLP, este necesar

să cunoaştem bine subiectul şi obiectul acțiunii – Omul. „**Caracterul omului este destinul său**." Spune Herodot.

Cunoaşterea omului a devenit actualmente o problemă de cercetare foarte importantă întrucât omul îşi va putea îmbunătăți ființa şi spori virtuțile doar prin o mai bună cunoaştere a sa. Prin cunoaşterea de sine se deschide calea pentru dezvoltarea umană, atât în plan individual, cât şi în cel al speciei. Încă în secolul al XIX-lea Dostoevski scria: „**Omul este o taină şi eu cercetez această taină pentru că vreau să sporesc omenescul din mine**". Nimeni nu se poate lăuda cu o profundă cunoaştere a omului.

Principiile cunoaşterii omului sunt de aşa natură încât sa nu permită generarea unei prea mari infatuări si trufii. Dimpotrivă, adevărata cunoaştere a omului nu poate să inspire decât o anumită modestie, prin aceea că ne demonstrează că avem de-a face cu o sarcină de o excepțională însemnătate, la a cărei îndeplinire umanitatea lucrează chiar de la începuturile civilizației, fără a o fi abordat în mod sistematic, cu o clară conştiință a scopului, în aşa fel încât vedem mereu ieşind în față numai câțiva oameni mari, ici-colo, care au dispus de o mai buna cunoaştere a omului în comparație cu media. Atingem aici un punct sensibil: dacă verificăm pe neaşteptate gradul de cunoaştere a omului într-un eşantion oarecare, constatăm că majoritatea subiecților îşi declină competența în aceasta materie. Consecința cea mai gravă a acestui neajuns este renunțarea care survine aproape întotdeauna atunci când se impune să ne comportăm într-un anumit fel cu semenii noştri şi să ducem cu ei o viață în comun.

Organismul omenesc este un complex anatomio-fiziologic caracterizat prin aceea că: organele şi țesuturile corpului alcătuiesc un tot unitar, activitatea fiecărei părți fiind dependentă de activitatea tuturor celorlalte, deci de activitatea întregului organism; organismul uman alcătuieşte un tot unitar cu mediul înconjurător (aer, alimente, condiții meteorologice), sub influența căruia el suferă în permanență transformări; această unitate interdependentă se realizează prin intermediul sistemului nervos, care stabileşte continuu legături între factorii de mediu - externi şi interni - pe calea reflexelor complexe între excitație şi reactivitate, în scopul atingerii unui echilibru care constituie adaptarea. În determinarea comportamentului individului, creierul este coordonatorul principal şi împreună cu măduva şirei spinării formează sistemul nervos central care răspunde de activitatea integrată a tuturor nervilor din organism. Celulele nervoase periferice formează sistemul nervos periferic incluzând sistemul nervos autonomic, ele controlează anumite funcții ale corpului care nu sunt activate conştient. Acestea sunt: bătăile regulate ale inimii; mişcările intestinale; transpirația; salivația. Creierul este organul de control şi analiză a corpului uman, care exercită control prin transmiterea de semnale electrice în canalele formate din celule nervoase, în diferite părți ale corpului. Aceste canale pot fi numite simplu nervi iar fiecare muşchi, organ sau senzor din corp dispune de unul sau mai mulți nervi, conectați la creier. La fel cum trimite semnale, de asemenea, creierul primeşte semnale din diferite părți ale corpului, pe care le procesează, trimițând probabil, după aceea, un semnal de răspuns. Creierul este implicat în mai multe activități ale corpului uman, care nu sunt sau nu conştiente pentru noi şi care intră în responsabilitatea sistemului nervos central (controlul senzorilor, temperatura corpului, frecvența şi volumul în respirație, rata pulsului, procesul digestiv şi presiunea sângelui).

Dar, aşa cum menționam anterior: **„Ființele umane şi toate ființele vii sunt o alcătuire energetică într-un câmp de energie conectat la fiecare lucru existent în această lume”**. Energia este baza întregii noastre existențe. Omul este viu atâta timp cât în corpul său există energie. Energia se referă la toate tipurile de bioenergie asociate cu sănătatea şi vitalitatea umană, incluzând energiile elementare ale organelor vitale, energia nutritivă care circulă prin meridiane, energia de protecție care scaldă suprafața corpului şi energia neuro-activă a sistemului nervos. Energia este asociată plămânilor prin intermediul respirației care extrage energia externă din aer şi o consumă în fluxul sanguin cu energia internă extrasă prin digestie, din apă şi alimente. Amestecul rezultat este baza energetică a metabolismului uman.

În biologie şi deci medicină s-au studiat sub toate aspectele şi toate detaliile la mecanismele ascunse ale transformării substanțelor aduse de alimente, în interiorul organismului uman, în energie internă necesară în procesele de mişcare, dezvoltare şi menținere în viață a corpului omenesc, în cele mai diverse componente care la nivelul molecular contribuie la construirea celulelor corpului fizic.

Ca urmare, în complexitatea sa, fizică şi energetică, omul este o sursă deosebită de mesaje create în interior, în creier şi apoi transmise, în exterior, prin vibrații corespunzătoare de natură acustică (prin grai) sau electromagnetică (prin gând). În Evanghelia după Matei, 15;11,17-19 scrie: „**Nu ce intră în gură întinează pe om, ci ce iese din gură, acelea întinează pe om. Nu înțelegeți că orice intră în gură merge în pântece şi apoi este aruncat afară? Dar ce iese din gură vin din inimă şi acelea întinează pe om. Căci din inimă ies gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furturi, mărturii mincinoase, hule**”. Zicala populară spune: Cum gândeşti, aşa şi eşti. Tot ceea ce suntem este rezultatul a ceea ce am gândit şi, eventual, am şi exprimat verbal. „**Gândurile sunt combinații ale senzațiilor cu amintirile sau, din alt punct de vedere, gândurile sunt mişcări ce nu s-au produs încă (şi poate nu se vor produce niciodată). Ele sunt de cele mai multe ori efemere**”[62].

Gândurile sunt vii, trăiesc. Fiecare schimbare de gând este însoțită de o vibrație nouă în materia mentală. Gândul-forță energetică are nevoie de o anumită materie subtilă (un mediu) pentru a putea acționa. De aceea, cu cât mai puternice sunt gândurile, cu atât mai devreme vor apare rezultatele lor. Când gândul este focalizat, dându-i-se o anumită direcție particulară, el va produce anumite efecte, direct proporțional cu puterea de concentrare a emițătorului (adică cu forța cu care acesta emite gândul).

În Evanghelia după Matei: 17,14-20 se scrie: „**Şi mergând ei spre mulțime, s-a apropiat de El un om căzându-l în genunchi şi zicând: «Doamne, miluieşte pe fiul meu, că este lunatic şi pătimeşte rău, că deseori cade în foc şi deseori în apă; şi l-am adus la ucenicii Tăi şi ei n-au fost în stare să-l vindece». Iar Iisus l-a certat şi demonul a ieşit din el şi copilul s-a vindecat din ceasul acela. Atunci, apropiindu-se ucenicii de Iisus, L-au întrebat deoparte: «De ce noi n-am fost în stare să-l**

[62] William H. Calvin, Cum gândeşte creierul, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006, p.152.

scoatem?» Iar Iisus le-a răspuns: «Din pricina puținei voastre credințe; că adevăr vă grăiesc: Dacă ați avea credință cât un grăunte de muştar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici acolo!, şi se va mutaşi nimic nu va fi vouă cu neputință»". Deci, pentru a manifesta forța energiei gândului este necesară credința profundă în realizarea scopului propus.

Gândirea omului nu este uniformă, nu funcționează la fel la toți oamenii sau la unul şi acelaşi om în momente şi în situații diferite şi, evident, efecte diferite în calea lor.

Transmisia electromagnetică a mesajelor gândurilor se face la fel ca în practica mijloacelor tehnice a unui post de radio sau televiziune, cu frecvență specifică, cu o viteză superioară vitezei luminii, instantaneu. Transmisia mesajelor pe cale electromagnetică se poate face şi spre propria persoană, prin gândirea dorințelor proprii. La fel ca la posturile fizice de emisie, radio sau televiziune, şi emisia gândurilor se face cu o intensitate (putere) mai mare sau mai mică, în raport cu capacitățile normale sau paranormale ale persoanei respective, dependente de capacitățile energetice diferite şi modului de concentrare ale emițătorului gândurilor.

Capacitățile de emisie ale emițătorului pot fi îmbunătățite prin educație şi instruire specifică corespunzătoare scopului urmărit, prin dezvoltarea psihologică a ființei umane. Şcolile speciale create în acest scop îi pot pregăti pe emitenți astfel încât să asigure cât mai complet şi corect intenția acestuia[63]. „**Mecanica cuantică este, probabil, esențială pentru conştiință cam în acelaşi fel în care cristalele erau odată esențiale radiourilor sau cum sunt încă esențiale bujiile pentru blocajele de circulație. Necesară, dar nu suficientă. Interesantă în sine, dar un subiect legat doar de departe cu viața noastră mentală**"[64]. Psihologia concepe dezvoltarea ființei umane ca pe o devenire complexă şi integratoare, care se realizează în trei planuri fundamentale: biologic, psihic şi social.

Dezvoltarea biologică constă în procese de creştere şi maturizare fizică, în transformări ale biochimismului intern al organismului, în schimbări cantitative şi calitative ale activității nervoase superioare.

Dezvoltarea psihică se referă la apariția şi manifestarea proceselor, însuşirilor, stărilor şi structurilor psihice. Dezvoltarea psihica are în ansamblu o direcție calitativ ascendentă, dar ea nu prezintă o desfăşurare simplă, liniară. Ea are mai degrabă un curs spiralat, care presupune ascensiune, dar şi momente de revenire, de repetare, de reluare, dar pe o nouă bază, a proceselor şi structurilor psihice.

Dezvoltarea socială implică o continuă amplificare a posibilităților de relaționare cu ceilalți şi o acordare cât mai bună a propriei conduite cu diversitatea cerințelor sociale.

Între aceste trei planuri ale dezvoltării ființei umane se petrec interacțiuni şi inter-influențe multiple şi variate, astfel încât este corect să o caracterizăm pe aceasta ca fiind o entitate bio-psiho-socială.

Din această structură energetică complexă a organismului uman se formează gândul care sub un aspect nesesizat de cele cinci simțuri obişnuite

---

[63] Gerard Desmaretz, Totul despre spionaj, Iaşi, Editura Polirom, 2002.
[64] William H. Calvin, Ibidem, p.59.

ale omului determină legătura sub formă energetică cu o altă structură energetică similară a unei alte individualități sau chiar a unei colectivități umane. La o frecvență similară ale undelor a două persoane se intră în rezonanță formând un cuplu unitar. Acest fenomen este cunoscut în viață prin ceea ce se numeşte iubire instantanee la primă vedere sau o stimă şi considerație reciprocă instantanee, de asemenea, la primă vedere. La o manifestare a vibrațiilor în opoziție de fază, se manifestă sentimentul contrar, de respingere. De aceea deseori auzi exclamația: nu mi-a spus nimic însă de la început am avut un sentiment de respingere categorică. Viața este un tip de energie determinată şi care determină. De la naştere până la moarte există în organismul uman diferite tipuri de energie.

Gândurile atrag gânduri similare. În lumea gândurilor, ca şi pretutindeni în univers, funcționează "legea atracției prin rezonanță". Oamenii care au gânduri similare se simt atraşi în mod natural unul către celălalt. Sau cum spune înțelepciunea populară: "**Cine se aseamănă, se-adună**", ori "**Spune-mi cu cine te aduni ca să-ți spun cine eşti**".

Omul îşi atrage continuu spre sine din universul vizibil şi din cel invizibil (ce conține forțele vieții) gândurile, influențele şi condițiile cel mai apropiate de cele ale propriilor idei. Ducând cu voi anumite gânduri şi reținându-le o durată mai lungă de timp, veți atrage fără încetare, conştient sau inconştient, tot ceea ce corespunde calității voastre dominante de gândire. Gândurile sunt proprietatea voastră privată şi le puteți folosi într-un mod creator, împlinindu-vă dorințele, prin cunoaşterea puterii lor şi utilizarea lor conştientă, prin focalizare şi concentrare. Voi țineți în mâinile voastre întreaga putere de a vă alege gândurile şi de a atrage astfel spre voi influențele pe care le doriți; folosiți această putere, şi nu vă limitați la a fi sărmane creaturi bătute de valurile circumstanțelor întâmplătoare. Reamintiți-vă că "omul este ceea ce el gândeşte".

Gândurile au o putere foarte mare. Gândurile pot vindeca bolile. Ele pot transforma mentalități. Gândurile pot face practic orice. Marile minuni au fost create practic prin puterea gândului. Gândul este o forță dinamică. Gândul este o forță la fel ca şi gravitația, atracția sau respingerea.

Undele-gând şi transferul gândurilor. În fond, ce este această lume? Nimic altceva decât materializarea gândurilor. Practic, toți experimentăm inconştient, într-o măsură mai mare sau mai mică, puterea gândului. Telepatia a fost primul telegraf fără fir şi primul serviciu telefonic pe care le-a cunoscut vreodată lumea.

La fel cum practicați exercițiile fizice şi sportul, jucând tenis şi cricket pentru a vă menține sănătatea fizică, ar trebui să vă mențineți sănătatea mentală prin emiterea unor forme gând corecte, recreare mentală într-o manieră inocentă şi pură, schimbarea dispoziției lăuntrice prin emanarea de gânduri bune, nobile, sublime, precum şi prin cultivarea bunei dispoziții.

Minunile vibrațiilor-gând. Orice gând care porneşte de la voi este o vibrație ce nu va muri niciodată. El va continua să treacă prin vibrația sa toate particulele universului, şi dacă este un gând nobil, sfânt şi plin de forță, el va activa în mod similar toate mințile ce rezonează cu el. Acest mecanism va permite tuturor celor care vă seamănă să preia gândurile voastre în mod

inconştient şi să înceapă să emită gânduri asemănătoare, în funcție de propria lor capacitate lăuntrică. Rezultatul va fi că, chiar fără să cunoaşteți consecințele propriilor voastre acțiuni, voi veți fi pus în mişcare forțe uriaşe, amplificate prin puterea rezonanței, care vor înfrânge gândurile malefice emanate de cei egoişti sau răi.

Diversitatea vibrațiilor-gând. Fiecare om îşi are propria sa lume mentală, modul său de a gândi, propriile căi de înțelegere a lucrurilor şi căile sale de acțiune. Aşa cum fața şi vocea unui om diferă de ale celorlalți, la fel diferă şi modurile de a gândi şi de a înțelege. Aceasta este motivul pentru care apar atât de des neînțelegerile între oameni, chiar şi între cei apropiați sau prieteni. De regulă, noi nu putem înțelege corect viziunea celuilalt. De aici, fricțiuni, rupturi şi certuri ce se produc într-un minut, chiar între prietenii vechi. Aceasta explică de ce pe pământ prieteniile nu durează niciodată prea mult. Ca să ne putem înțelege empatic unii pe alții, ar trebui mai întâi să ne acordăm pe frecvența vibrațiilor mentale ale celuilalt, renunțând pe moment la propria noastră frecvență. Dacă ne blocăm accesul la modul "lui" de gândire (la frecvența sa de emitere mentală), nu îl vom putea înțelege niciodată, percepându-l doar într-un mod critic, în funcție de propriul nostru filtru mental (care distorsionează realitatea gândirii celuilalt). Unde nu există empatie, cu greu putem vorbi de o prietenie autentică. Gândurile de ură, gelozie, egoism sau desfrâu, produc imagini distorsionate în minte, determinând întunecarea înțelegerii, pervertirea intelectului, pierderea memoriei şi confuzia mentală.

Conservarea energiei-gând. În fizică există termenul de "putere de orientare". Deşi masa de energie există, curentul nu va trece prin ea. Mai întâi trebuie să conectăm masa la un magnet, pentru ca apoi curentul electric să înceapă să curgă prin intermediul puterii sale de orientare. În mod similar, energia mentală care este disipată şi direcționată greşit prin diferite gânduri lumeşti lipsite de valoare, ar trebui focalizată pentru a putea fi direcționată corect prin canalele spirituale. De aceea, nu stocați în creier informații nefolositoare. Învățați să decondiționați mintea. Uitați tot ceea ce ați învățat şi care nu vă mai este de nici un folos. Atunci veți avea rezerve enorme ce vor putea fi umplute cu gânduri divine. Veți câştiga astfel o nouă putere mentală, căci razele disipate ale minții vor fi acum adunate într-un mănunchi strâns focalizat.

Puterile creatoare ale gândului. Gândul creează lumea. El determină devenirea lucrurilor întru existență. Gândurile dezvoltă dorințele şi excită pasiunile. În mod analog, gândurile contrare ce urmăresc anihilarea dorințelor şi pasiunilor vor contrabalansa efectele primelor gânduri. Acesta este un lucru foarte important: când sunteți asaltat de o anumită dorință sau pasiune, gândul contrar vă va ajuta să o distrugeți. Dacă gândiți despre cineva că el este prietenul vostru, acest lucru se va transforma în realitate. Dacă în schimb îl vizualizați ca duşman, mintea va actualiza deopotrivă şi acest gând. De aceea, cel care ştie cum să lucreze cu mintea, controlând-o printr-o practică constantă, poate atinge fericirea.

GÂNDIȚI POZITIV !

IV.TOMOGRAFIA SCHIMBULUI BIOENERGETIC

1.Anatomia corpului energetic

„Orice disciplină care are pretenția de a fi ştiință trebuie să prezinte caracteristici identice cu cele ale fizicii: existența legilor şi traductibilitatea acestora în aserțiuni matematice”[1].

Începând cu Galilei şi Newton, fizica devine modelul ştiinței în general. Fiecare disciplină care aspiră la statutul de ştiință trebuie să se bazeze pe observație şi experiment, să aibă legi generale de credibilitate şi să fie matematizabilă.

Însăşi Galileo Galilei menționa: „**Cartea naturii nu poate fi înțeleasă dacă mai înainte nu îi înveți limba şi nu înveți să recunoşti semnele în care e scrisă. Ea e scrisă în limba matematică, iar semnele sunt triunghiuri, cercuri şi alte figuri geometrice, mijloace fără de care e cu neputință să-i înțelegem cuvântul omeneşte, fără de ele, te învârți zadarnic într-un labirint întunecos**”. Chiar Pitagora considera că realitatea ascunde proprietăți matematice care fac parte din însăşi esența ei. „**Viața umană implică rezolvarea unor probleme matematice**”[2].

Orice ştiință este constituită din teorii, iar teoriile, la rândul lor, sunt constituite din legi sau concepte. În timp ce teoriile fizice sunt realizate din legi, teoriile biologice sunt constituite din concepte.

Posibilitățile de a defini biologia ca pe o ştiință de acelaşi rang cu fizica, doar într-o accepție diferită şi mai amplă, reprezintă premisa pentru studierea bazelor epistemologice ale psihosociologiei, cu scopul de a-i oferi acesteia o demnitate ştiințifică similară cu aceea pe care o au biologia şi fizica.

Se afirmă deseori că în afară de ştiință nu putem afla vreun adevăr demn de respect. Desigur, este o afirmație scientistă şi nu ştiințifică. „**Scientismul reprezintă o generalizare fără dovezi, o filozofie neinspirată care se deghizează în ştiință sau într-una dintre consecințele sale. Asta o califică drept un virus al minții […]. Majorității discipolilor scientismului nu le pasă şi poate că nici nu conştientizează faptul că dețin această filozofie, dar atunci când scientismul este adoptat la modul serios, el devine un fel de pseudoreligie, oferind un scop vieții şi un ideal pentru care adepții săi să lupte. Trecerea la această puternică formă de scientism pseudoreligios derivă adesea din doi factori înrudiți: o deziluzie resimțită față de vreun tip de religie tradițională şi descoperirea faptului că ştiința este minunată şi pare să ofere sens şi valori, pe lângă cunoaştere**”[3].

Progresul înregistrat de ştiința biologiei în Secolul XX în a răspunde la întrebări fundamentale privind originea, sensul şi scopul vieții umane s-a

---

[1] Giuliano Di Bernardo, Cunoaşterea umană, Bucureşti, Editura Adevărul Holding, 2012, p.55.
[2] Richard Heath, Matricea creației, Bucureşti, Editura For You, 2010, p.16.
[3] Karl Giberson, Mariano Artigas, Oracolele ştiinței, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2011, p.69.

produs datorită adoptării metodelor fizice în cercetările biologice. Celebrele prelegeri sau conferințe rostite de Erwin Scrodinger, unul din cei mai mari fizicieni ai Secolului XX, unul din fondatorii fizicii cuantice şi mare om de cultură, la Trinity College din Dublin în februarie 1943[4] au contribuit hotărâtor la acest progres. Prelegerile respective au stat la baza transferului metodologic din fizică şi chimie în biologie şi coabitarea acestor domenii ştiințifice în cercetările biologice şi au ajuns, fie şi parțial, la un răspuns ştiințific privind întrebările fundamentale formulate mai sus.

Una din consecințele acestor cercetări a constat şi în dualismul organismului uman prin structura materială şi structura energetică a acestuia. Se aplică şi aici principiul complementarității din fizică privind cercetarea organismului uman şi tratamentul medical al acestuia în caz de necesitate.

Principiul complementarității – materie şi energie – pentru organismul uman permite şi evaluarea psihologică adecvată a personalității, pacient sau medic şi a relațiilor reciproce ale acestora. Evaluarea dualistă se face şi pentru cele două entități complementare a organismului – materie şi energie. Pentru materie dualismul se manifestă între tendința de omogenizare şi eterogenizare, iar pentru energie între energie pozitivă şi energie negativă. Dualismul entității materiale a organismului se manifestă sub forma antagonismului celor două tendințe de omogenizare şi eterogenizare. Astfel: „**Antagonismul între eterogen şi omogen este mecanismul general al oricărei sistematizări biologice, de-a lungul acestei construcții de sisteme**”[5].

În evaluarea antagonismului între eterogen şi omogen trebuie să luăm în considerare faptul că din punct de vedere biotermodinamic eterogen înseamnă viață, înseamnă entropie la limita inferioară admisibilă, înseamnă viață sănătoasă, iar omogenitate maximă înseamnă entropie maximă şi ca urmare moarte.

După logica dinamică a contradictorului a lui Ştefan Lupaşcu[6] când eterogenitatea este ridicată la maxim admisibil, omogenitatea este potențializată, iar când omogenitatea este maximă, evident, eterogenitatea nu există, organismul este mort. Între cele două extreme, este starea T care evident oscilează între cele două stări de eterogenitate şi omogenitate. Dacă starea T se deplasează de la starea de eterogenitate spre starea de omogenitate înseamnă că începe procesul de activare a stării de omogenizare şi organismul trece spre o situație de îmbolnăvire. Evident că acțiunea asupra stării T prin tratament medical poate fi redeplasat spre starea de eterogenitate, poate să o pună într-o stare stabilă sau să-i încetinească viteza de deplasare spre omogenitatea maximă. În final, desigur, se ajunge la omogenitate maximă, la entropie maximă.

Corpul fizic uman reprezintă aspectul exterior al organismului considerat ca un întreg anatomic şi funcțional. Corpul fizic trebuie prețuit întrucât este suportul spiritului. Nu se poate evolua spiritual fără a avea o

[4] Erwin Schrodinger, Ce este viața? Şi Spirit şi Materie, Bucureşti, Editura Politică, 1980.
[5] Ştefan Lupaşcu, Omul şi cele trei etici ale sale, Iaşi, Editura „Ştefan Lupaşcu”, 1999, p.39.
[6] Ştefan Lupaşcu, Logica dinamică a contradictoriului, Bucureşti, Editura Politică, 1982;

bază materială sigură. Cele două merg mână în mână. Uneori, din cauza educației religioase se înțelege greşit că Spiritul este bun, iar corpul fizic nu, fiind o „închisoare" a spiritului. În realitate, atât partea spirituală, cât şi cea materială, în starea lor cea mai înaltă, sunt menite să reprezinte o reflecție a divinului. Termenul materie provine de la cuvântul latin *mater*, care înseamnă „mamă". Lumea fizică este mama, pentru că materia este potirul în care coboară spiritul. Ea îi permite Spiritului să se exprime pe el însuşi. Adevărata spiritualitate nu înseamnă a renunța la lumea fizică întrucât şi lumea fizică emană tot de la divinitate. Lumea fizică şi cea spirituală formează un tot unitar, completându-se una pe cealaltă.

În ce priveşte structura energetică a organismului, aceasta va fi analizată în continuare fizic şi psihologic.

Corpul energetic reprezintă câmpul energetic al ființei umane întrepătruns cu corpul fizic şi se caracterizează prin fluiditate şi mobilitate întrucât este animat de curenți permanenți care sunt organizați după o topografie specială.

Ştim de la fizică şi chimie faptul că un electron în mişcare creează în jurul lui un câmp electromagnetic. Fiecare atom conține un număr mai mare sau mai mic de electroni în mişcare, deci fiecare atom are un câmp electromagnetic propriu. Cum corpurile sunt formate dintr-o multitudine de atomi legați între ei, în diferite moduri, este evident că toate au câmpuri proprii, cu intensități diferite.

După cum anatomia corpului fizic are la bază descrierea părților sale componente cu anumite funcții, tot aşa şi corpul energetic – care întrepătrunde corpul fizic – are propria sa „anatomie". Anatomia corpului energetic include mai multe sisteme energetice interconectate (cum ar fi aura, chakrele şi meridianele), iar aceste energii au anumite funcții. De exemplu, meridianele au funcții diferite față de chakre, iar meridianul inimii are funcții diferite față de meridianul plămânilor.

Din perspectiva medicinii energetice, corpul fizic se „sprijină" pe un „schelet" de energie activă, întrucât nu există viață fără energie. Structura fizică este construită şi animată de fundația corpului energetic prin traseele meridianelor, centrele chakrelor, aură şi alte sisteme energetice discrete. Având în vedere complexitatea corpului fizic, nu este surprinzător faptul că suprastructura energetică include la rândul ei mai multe tipuri de energii. Nu există doar un câmp electromagnetic inclus şi nediferențiat. De fapt, oamenii care „văd energia" pot descrie, cu o anumită precizie, anatomia corpului energetic, iar descrierile lor tind să se sprijine unele pe altele. Energia este o forță magică, invizibilă. Denumirea ei depinde de felul în care se manifestă. Ea poate fi „energie telurică", „energie a dragostei" şi „energie de lucru". Totul în spațiu este alcătuit din materie, materia fiind o formă de existență a energiei care se găseşte sub diverse aspecte, diverse forme, în vibrații cu frecvență variabilă. Cosmosul este saturat cu această forță originară, de dinainte de creație, care se concentrează şi se manifestă pe deplin în ființa umană.

Energia trece în om prin diferiți conductori. În acest caz reprezintă energia acțiunii, forța existenței, vitalitatea – toate sunt manifestări eterice. Puterea sentimentelor este manifestarea astrală, energia gândului reprezintă

manifestarea mentală, iar forța superioară a iubirii şi a credinței – manifestarea spirituală.

Aşa cum s-a specificat anterior, corpul energetic se întrepătrunde cu corpul fizic în cele mai mici amănunte ale compoziției acestora. Desigur, înțelegem mult mai mult corpul fizic decât energiile care îl animează. Bineînțeles, cunoaşterea celulelor şi a organelor este una din marile realizări ale ştiinței. Înainte de explicarea anatomiei şi fiziologiei umane prin disecția cadavrelor şi mai târziu prin chirurgie, radiografiere, rezonanță magnetică şi alte tehnici imagistice, funcționarea internă a corpului uman era un mister învăluit de superstiție. În zilele noastre se petrece cam la fel cu „energia corpului".

Un argument simplu, la îndemâna fiecăruia dintre noi constă în faptul că nu există viață fără existența energiei, orice semn de existență a vieții într-un organism pleacă de la existența energiei întrucât orice mişcare, oricât de mică, este însoțită de o transformare de energie liberă în energie legată sau, cum se spune curent, „consum de energie" (în inginerie se înțelege că această formulare are la bază o economie de cuvinte, este un consum de energie liberă, altfel am eluda legea conservării energiei). De asemenea, un alt argument este că în urma unei operații de amputare a unui organ din organismul uman, un picior, o mână, un deget etc., pacientul spune că simte încă dureri în zona respectivă. Aceasta se întâmplă întrucât dublul membrului fizic lipsă, cel energetic, încă se mai menține, este încă conectat la sistemul nervos. Singurul remediu pentru îndepărtarea durerii constă în îndepărtarea aerului cu mâna din zona în care a fost membrul respectiv. De asemenea, durerea în urma unei loviri, într-o zonă oarecare a organismului, poate fi redusă sau eliminată prin tratament bioenergetic întrucât acesta are rolul de refacere a formei câmpului energetic deformat la lovire.

În abordarea problemelor de fond între corp fizic şi corp energetic trebuie plecat de la principiul complementarității al lui Niels Bohr. Conform acestui principiu: „**în mecanica cuantică conceptele de corpuscular şi de ondulatoriu îşi pierd caracterul absolut care le este propriu în teoria clasică; aceste noțiuni devin relative, ele sunt acum aspecte, laturi ale conceptului mult mai larg (decât cel clasic) de particulă, având anumite caracteristici invariante, concept care se aplică obiectelor atomice**"[7]. Acest principiu se extinde în toate fenomenele fizicii contemporane. Corpul fizic şi corpul energetic sunt două manifestări complementare a organismului uman. Organismul uman viu nu poate exista decât prin întrepătrunderea celor două aspecte de corp fizic şi corp energetic care pentru ilustrarea unor comportamente anumite îl studiem ca fiind fie corp fizic, fie corp energetic. Sunt manifestări analitice care dau primat corpului energetic, prin spiritualitate, în raport cu corpul fizic. Examinând critic acest mod de analiză ştiințifică a organismului uman, Max Born a afirmat: „**Cel care crede că singura realitate importantă este imperiul ideii, al spiritului, n-ar trebui să se ocupe de ştiințele naturii**"[8]. Desigur, această observație vizează atât

[7] M.E. Omeleanovski, Dialectica în fizica modernă, Bucureşti, Editura Politică, 1982, p.47.
[8] Max Born, Fizica în concepția generației mele, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1969, p.144.

medicina, cât şi psihologia; ea nu numai justifică, dar chiar impune a se apela la metode alternative de tratament medical. Teza fizicianului german Carl Friedrich Freiherr von Weizsäcker (1912–2007): „**Natura a existat înaintea omului, dar omul a preexistat ştiinţelor naturii**" a fost însuşită de alt fizician german Werner Karl Heisenberg (1901–1976), laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1932, astfel: "**Prima jumătate a acestei afirmaţii justifică fizica clasică, cu idealurile sale de obiectivitate totală. Cea de-a doua jumătate explică motivul pentru care noi nu ne putem dispensa (elibera) de paradoxurile cuantice şi de folosirea inevitabilă a conceptelor clasice**". Dintr-un astfel punct de vedere, ajungem la concluzia că saltul făcut de ştiinţă prin trecerea de la fizica clasică la fizica cuantică în loc să lege şi mai mult pe om de ştiinţele naturii, mai mult l-a îndepărtat. Putem spune că aceste afirmaţii confirmă faptul că greu se trece la noul mod de gândire din paradigma cuantică, de la gândirea formată anterior în paradigma newtoniană.

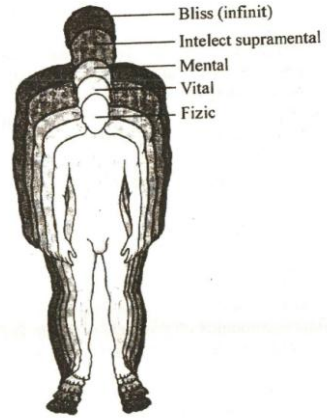

Dr. Amit Goswami (doctor în fizica cuantică) consideră că **paradigma cuantică „integrează fizica, psihologia şi spiritualitatea. Ştiinţa convenţională este o ştiinţă a obiectelor; dezvoltă teorii ale obiectelor în funcţie de alte obiecte, mai importante. Aşadar, exclude conştiinţa, deoarece conştiinţa constă atât din obiecte, cât şi din subiecte. Noua paradigmă pune în raport de egalitate subiectele şi obiectele, spiritul şi materia**"[9].

În figura alăturată se prezintă structura organismului uman luată în considerare de Dr. Amit Goswami. Se observă că există corpul fizic şi corpul energetic structurat, la rândul său, în corpul vital, corpul mintal, corpul intelect supramental şi bliss (bliss, termen din limba engleză denotă o stare psihică particulară, caracterizată printr-o trăire afectivă atât de intensă, încât persoana în cauză pare a fi în afara lumii reale cu care nu mai comunică, sentimentele sale extatice nemaiputând fi exprimate – în limba română, termeni echivalenţi ar putea fi fericire, beatitudine, extaz. În contextul folosit, bliss exprimă ideea de bucurie spirituală, de stare a conştiinţei pure, în care individul îşi transcede propriile simţuri, minte şi intelect, pentru a exprima realitatea sufletului. Corpul extatic este cunoscut în filosofia Vedanta sub numele Anandamayakossha, al cincilea nivel al conştienţei. Când se realizează conectarea deplină cu acest corp persoana îşi realizează adevărata natură).

[9] Amit Goswami, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate şi vindecare, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2007, p.25.

Meridianele. Meridianele sunt canale energetice, pe care vi le puteți imagina ca pe un păienjeniş luminos, a căror structură este paralelă cu cea a vaselor de sânge. Prin această rețea circulă energia captată de chakre. Există douăsprezece meridiane principale şi două extraordinare: cel conceptor şi cel guvernor care formează micul circuit ceresc. Meridianele formează sistemul circulator energetic al organismului similar sistemului circulator al sângelui. Sistemul de meridiane aduce vitalitate şi echilibru, îndepărtează blocajele, îndreaptă metabolismul, determină chiar viteza şi forma schimbărilor celulare. Fluxul energiei meridianelor este la fel de important ca şi circuitul sângelui; **fără energie nu există viață**.

Viața, ca parte a universului, este alcătuită din energie şi materie. Viețuitoarele dețin numeroase forme de energie, cele comune oricăror particule de materie (energia cuprinsă în masa materiei conform formulei, $\mathbf{E=m.c^2}$, energiile de legătură între electroni şi nucleul atomului etc.) şi cele responsabile cu susținerea vieții, denumite **Qi** în filozofia orientală. La om energiile **Qi** au evoluat şi dezvoltat forme superioare, responsabile cu susținerea conştiinței şi funcțiilor psihice. Puține dintre energiile **Qi** sunt cât de cât evidente iar nivelul actual al tehnologiilor nu permite detectarea sau măsurarea acestora.

Energiile responsabile cu susținerea vieții guvernează materia vie. În absența energiilor responsabile cu susținerea vieții, funcțiile vitale cedează, se instalează moartea iar materia se descompune.

Energiile responsabile cu susținerea vieții sunt diverse; există energii ale întregului organism (energia constructivă, energia de apărare etc.), energii specifice fiecărui organ şi energii specifice fiecărei funcții fiziologice. Cele mai cunoscute energii responsabile cu susținerea vieții sunt: energia de alimentație, energia constructivă, energia de apărare şi energia curgătoare prin meridiane.

Energia de alimentație este cea mai evidentă şi importantă dintre energiile responsabile cu susținerea vieții, hrana constituind resursa vitală pentru toate viețuitoarele.

Energia constructivă participă la creşterea, refacerea şi reconstrucția tuturor țesuturilor; se ştie, de exemplu, că oasele omului se schimbă complet la nivel molecular la fiecare opt ani, schimbarea fiind coordonată de această energie; energia constructiva devine perceptibilă în procesul de vindecare a rănilor când țesuturile se refac "văzând cu ochii" în scurt timp.

Energia de apărare sau defensivă se află în strânsă legătura cu pielea, plămânii şi energia din plămâni pentru că plămânii sunt principala cale de pătrundere a agenților patogeni.

Energiile responsabile cu susținerea conştiinței şi funcțiilor psihice se află la un nivel superior energiilor responsabile cu susținerea vieții, dependente de acestea dar subtile şi mult mai greu de identificat. Gândirea activă, recunoscută ca energie psihologică conştientă, este probabil singura formă evidentă situată la acest nivel. Energiile psihologice conştiente, subconştiente, moştenite, dobândite precum şi energiile ce susțin conştiința sunt greu de descifrat fără cunoştințe suficiente despre energiile din care provin, cele responsabile cu susținerea vieții. Medicina tradițională

chineză surprinde prin profunzimea analizei psihicului, prin noțiuni cu corespondențe evidente în noțiunile moderne şi, mai mult decât atât, cu anumite concepte psihologice reprezentate prin ideograme ce sunt insuficient înțelese şi au parte de traduceri aproximative. Cert este că o parte din energiile superioare responsabile cu susținerea conştiinței şi funcțiilor psihice sunt cunoscute şi valorificate de mii de ani de medicina tradițională chineză, inclusiv în *procesele Placebo* cuprinse în procedurile pe meridiane.

Tot energii sunt agresiunile factorilor nocivi (agenții patogeni, frigul, umezeala etc.), doar că acestea sunt *energii dăunătoare*.

Energia curgătoare prin meridiane realizează conexiuni esențiale între organele interne, sistemul locomotor, activitatea hormonală, activitatea neurală şi activitatea psiho-emoțională. Energia curgătoare prin meridiane este energia cu cea mai mare viteză de "curgere" prin corpul uman, motiv pentru care deține cele mai bune proprietăți curative. Curgerea normală a energiei prin meridiane asigură funcționarea organelor, susținerea funcțiilor fiziologice şi integrarea organismului in mediu.

Proprietățile curative şi interacțiunea cu celelalte energii **Qi** stau la baza principiului de baza al procedurilor pe meridiane: procedurile normalizează curgerea energiei în meridiane iar energia din meridiane normalizează toate energiile **Qi** din corpul uman.

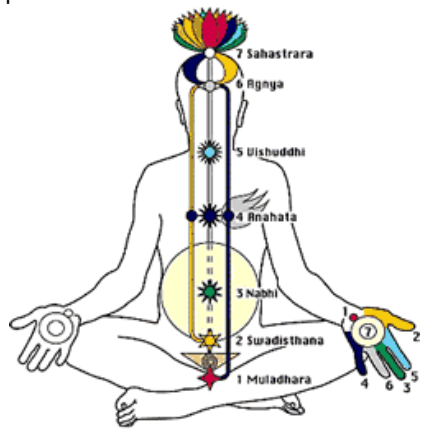

Corpul subtil

Chakrele. Cuvântul *chakra* vine din sanscrită şi înseamnă *disc, vortex* sau *roată*. Chakrele sunt centre de energie subtilă. Aceste centre sunt în număr de şapte, distribuite de-a lungul coloanei vertebrale şi se prezintă sub forma unor roti sau flori care vibrează continuu, creând un soi de petale şi vârtejuri colorate în cele mai diverse nuanțe.

Cele **7** chakre sunt: **1 - Chakra de bază (Muladhara)** Situată la baza coloanei vertebrale, culoarea roşu închis, stacojiu. **2 - Chakra sacrală (Swadisthana),** situată în regiunea organelor genitale (la nivelul celor cinci vertebre sacrale), culoare portocalie. **3 - Chakra plexului solar (Manipura),** situată în regiunea buricului (cam un deget mai jos), culoare galbenă. **4- Chakra inimii (Anahata),** situată în dreptul inimii, culoare verde luminos. **5 - Chakra gâtului (Vishuddhi)**, situată în zona gâtului, culoare albastru deschis ca cerul. **6 - Chakra frunții - al treilea ochi (Ajna),** situată la rădăcina nasului, în mijlocul frunții, între sprâncene, culoare indigo. **7 - Chakra creştetului capului-coroana (Sahasrara)**, situată în creştetul capului, culoare violet si auriu. De observat variația culorilor de la culoarea roşu închis la culoare violet si auriu, în sensul creşterii frecvenței spectrului acestora. Chakrele sunt centri energetici adormiți la marea majoritate a oamenilor. Chakrele activate conduc spre

iluminare. Chakrele se deschid şi se activează de la sine atunci când ființa umană este destul de pură şi detaşată, fiind pregătită în mod natural şi firesc spre evoluție.

Sistemul de chakre poate fi văzut ca o matrice energetica splendid colorată, care înconjoară fiecare centru de energie. Chakrele, sau centrii majori de energie, permit corpului nostru în transformare, să se integreze în corpul spiritual şi să funcționeze corect. Pentru a îndeplini aceste proceduri complexe, **Ierarhiile Spirituale** ne vor dota în curând cu 4 chakre în plus. Aceste 4 chakre ne vor permite să ne descurcăm în imensitatea de informații multidimensionale care ne vor înconjura în noua realitate fizică de după intrarea în Centura Fotonică.

În plus, celelalte 7 chakre vor fi transformate în vederea preluării mai multor responsabilități.

Primul nou centru este in dreptul diafragmei, unde este localizat sistemul memoriei emoționale a corpului. Al doilea nou centru este situat în dreptul timusului, de unde este reglat sistemul imunitar al organismului. Următorii doi centrii de află în cap. Unul se află în partea din spate a capului, chiar deasupra formațiunii "medulla oblongata". El reglează conexiunea pe care o are conştientul cu informațiile din dimensiunile mai înalte. Cealaltă chakră este localizată aproape de glanda piuitară, şi este denumită ca şi ea. În locul vechiului sistem de 7 chakre, noul corp va avea 11. Această rețea de 11 chakre mai cuprinde încă 2 centri în plus, localizați deasupra capului, centri eterici, interdimensionali. Ei sunt numiți "Femeia Galactică" şi " Bărbatul Galactic". Deci, în total, vor exista 13 chakre principale - 2 eterice si 11 care fac parte din corp. Vom prezenta explicarea acestui nou sistem de chakre.

1. Prima chakră, centrul rădăcinii, (Muladhara), este localizată la baza cavității abdominale. Atributele ei sunt în schimbare. Acest centru permite Mamei Terra să ne acordeze vibrațiile cu ale ei.

2. A doua chakră, centrul sexului (Swadishtana), este localizată aproape de organele sexuale, şi este legată de prima chakra. Scopul ei primordial este să vitalizeze corpul prin practici sexuale speciale sau discipline cum ar fi Tantra înalt spiritualizată. Acest proces permite ca energia vibrantă să penetreze întregul corp, dar şi prima chakra.

3. A treia chakră, centrul plexului solar, (Manipura), este localizată în dreptul plexului solar şi este sediul celui de-al doilea punct de conectare la Sinele Total. Energia vieții intră prin chakra a 7-a din creştetul capului (Sahashrara, Coarda de Aur) şi prin plexul solar (Manipura, Coarda de Argint). Centrul inimii (Anahata), reglează aceste energii.

4. Chakra a 4-a, cea nou formată, se găseşte la baza cavității toracice, şi acum are rolul de a stoca energia emoțiilor negative. În viitorul apropiat va avea capacitatea să anihileze stressul şi să întărească energiile voinței, stocate în Plexul solar. Această chakră este centrul unde se stochează energia obținută prin respirație – PRANA - cu scopul de a revitaliza, reîntineri, şi purifica corpul.

5. A 5-a chakră, centrul inimii (Anahata), se găseşte în dreptul inimii. Reprezintă o legătură vitală cu Energiile Angelice ale Gândurilor Pure, şi Energia Sacră a Iubirii Totale, eliberată de orice simț de posesiune,

sentimentalism, etc. Această Iubire Pură este cea care face corpul să funcționeze eficient.

6. A 6-a chakră, centrul Timus, este de asemenea nou formată, aşezată în dreptul glandei timus. În viitoarea realitate pe care o vom trăi, corpul va fi doar o pură formă-gând. Sistemul său imunitar va fi puternic şi viabil. În componența corpului Omului Nou, timusul îşi va recăpăta mărimea originară, care este cam o treime din mărimea inimii unui adult. Acest lucru va însemna că Timusul va lucra încontinuu, de-a lungul întregii vieți, nu numai în copilărie ca acum. Corpul uman va atinge uşor capacitatea de a anihila orice boală sau dezordine potențială. Datorită înaltelor nivele ale radiației de bază ale Terrei şi a multor şi de mult uitatelor războaie care au sfâşiat atmosfera în bucăți, timusul îşi începe deteriorarea gradată imediat după naştere. Până la maturitate se strânge de la mărimea unei inimi de copil, până la cea a unui mic bob de mazăre.

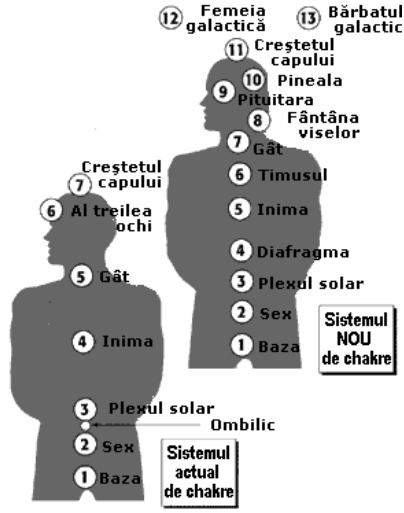

7. A 7-a chakră, centrul gâtului (Vishuddha), este localizată în gâtlej şi ajută la colectarea energiei pranice care ne înviorează şi ne purifică corpurile. Acționează de asemenea ca un culoar de comunicație pentru Conştiință, şi coordonează energiile corpului cu energiile capului.

8. A 8-a chakră, Izvorul Visurilor, este actualmente doar o rămăşiță atavică şi se găseşte în zona lobului occipital, la baza craniului, direct deasupra gâtului. Unele persoane, mai ales acelea care au abilități psihice, au dureri de cap de la informațiile "sugrumate" care creează un disconfort în acestă regiune. Inactivitatea acestei chakre, oglindeşte prezentul nostru statut de Ființe Adormite, în amnezie, cu o conştiință limitată. În realitatea actuală, oamenii cu abilități psihice dezvoltate, pot utiliza legături cu Sistemul Cerebral Limbic, reprezentat de Ajna Chakra, în scopul de a-i controla mental pe alții. Este important faptul de a înconjura această chakră cu o perdea spirituală de protecție. În noul sistem de conştiință deplină, acest centru energetic va deveni extrem de important, prin reglarea energiilor psihice, şi prevenirea controlului psihic aplicat asupra noastră.

9. A 9-a chakră, este localizată în zona glandei pituitare. Fiind apropiată de centrul capului, permite corpului să reacționeze la Lumină şi radiație, şi prin utilizarea acestei reacții să întinerească structura moleculară a corpului. În noul corp, a şasea, a opta şi a noua chakră interacționează intensiv cu celelalte, permițându-ne să folosim în mod benefic şi imediat orice informație vitală şi interdimensională.

10. A 10-a chakră, centrul pineal (Ajna), este localizată în centrul frunții, deasupra nasului, şi lângă glanda pineală. Ea prelucrează frecvențe ale Luminii, şi este cunoscută ca Centrul Clarviziunii, sau Al Treilea Ochi. Ambele chakre, a opta şi a zecea, ne permit să recepționăm şi să interpretăm viziuni şi alte mesaje cheie, din Planurile de Vibrație superioare.

11. Chakra a 11-a, Centrul Coroanei (Sahashrara), este localizată în partea din spate a creştetului capului. În acest loc are loc conectarea dintre energiile Sinelui Superior din Sursa Universală, şi cele 2 noi chakre eterice.

12. A 12-a chakră, Femeia Universală, este situată chiar deasupra capului. Ea controlează partea stângă a corpului şi reglează toate talentele şi abilitățile noastre creative. Tot aici îşi au originea dorința internă de Iubire de Sine, precum şi dorința externă de Iubire şi Compasiune pentru tot ce ne înconjoară.

13. A 13-a chakră, Bărbatul Universal, se găseşte deasupra capului şi coordonează partea dreaptă a corpului. De asemenea domină percepția realității şi capacitatea de a materializa un plan conceput mental. Această chakră este izvorul dorinței noastre de Armonie internă şi înconjurătoare.

Sa ne reamintim că suntem Ființe de Energie şi Lumină. Structurile noastre celulare şi tot ceea ce ne înconjoară este Lumină. Lumina există ca manifestare a multor şi diferitelor frecvențe vibraționale. Există Lumină Vizibilă şi Lumină Invizibilă sau hiperdimensională (hiperspațială). Există multe nivele, planuri, în Lumină. Ea cuprinde totul. Toată Creația este făcută din Lumină. Din acest unic motiv, fiecare zonă din corpul nostru este extrem de sensibilă la Lumină. Este foarte important să înțelegem acest lucru. Cu toții suntem Ființe de Lumină. Putem spune că chiar acum nu suntem decât nişte Ființe de Lumină care experimentează a fi OM. Din acest punct de vedere suntem capabili să vedem cum funcționează fiecare chakră.

Pentru început să examinăm modul în care chakrele capului se conectează cu cele două noi chakre formate, a 12-a si a 13-a. Dacă vizualizăm zona din jurul capului. vom observa că se formează un triunghi de Lumină, şi nu ovalul Aurei binecunoscute. Aici este foarte important să facem legătura cu binecunoscutele picturi de pe icoanele bisericilor, care îl prezintă toate, pe Dumnezeu Tatăl, cu o aură triunghiulară, şi nu rotundă, circulară, ovală, ca la sfinți. Din acest triunghi emană un curcubeu de culori care vibrează şi clipesc, formând pachete de energie informațională. Triunghiul energetic face legătura între chakrele a 12-a, a 13-a şi a 11-a. O altă linie leagă a 11-a cu a 9-a, cu a 8-a, cu a 10-a chakră, şi în final se reîntoarce la chakra a 11-a (Sahashrara).

Acum să încercăm să vizualizăm două forme circulare care se ating în chakră Coroanei, pentru a crea un transformator de unde scalare care se roteşte. Undele scalare sunt forme de unde interdimensionale. Capul triunghiular al antenei care se roteşte, permite unei persoane să radieze energia informațională a Vieții ei, şi altora. Amândouă chakrele, atât cea de jos, cât şi cea de sus, sunt astfel capabile să comunice între ele în moduri care actualmente nu ne sunt accesibile.

De fapt, Omul Terestru, are o primă (exterioară) vedere şi o completă (interioară) vedere.

Capacitățile psihice ca telepatia, telekinezia, clar-vederea, claraudiția şi psihometria, vor deveni naturale şi fireşti tuturora.

Chakra a 11-a, a Coroanei, aduce Lumina (Viața şi Energia Informațională), şi o canalizează spre chakra a 8-a si a 6-a. Aşa cum am văzut mai sus, cele 2 chakre, a 8-a si a 6-a interactionează, fiind amândouă sensibile la Lumină. Concentrate în acest mod, multe dintre frecvențele Luminii Divine, produc o Iubire Armonioasă. Această concentrare produce energie care face ca chakrele a 8-a si a 6-a sa intre în rezonanta cu a 5-a. Ca şi chakra a 8-a, a 6-a şi a 5-a, rezonează una cu alta, radiază energie ce permite chakrei a 7-a, să primească energie pranică. Apoi acestă prana coboară spre chakra a 4-a, pentru a fi distribuită şi a înviora şi curăța toate celulele corpului.

Energia luminoasă care emană din fiecare centru apare ca nişte flashuri ca de foc, dintr-o lumină foarte strălucitoare. Ele încontinuu fac schimb de energie şi informație. Acest proces creează un feed-back natural, care se reglează singur şi care face ca sistemul energetic al organismului să pară că se roteşte şi pulsează. Tot aşa cum chakrele licăresc, lumina lor creează o armonie muzicală. Se creează un efect similar cu al unui sintetizator legat la un computer care poate converti secvențele de culori în compoziții muzicale. Uneori ecourile corpului formează un minunat cor angelic. Deşi aceste frecvențe sunt prea înalte pentru a fi percepute de urechile umane, acesta este un mijloc prin care corpul îşi semnalează intențiile şi invocațiile spre Îngerii Păzitori şi Ființele de Lumină.

Dacă cercetăm zona Plexului solar, vedem conexiunile spre Coarda de Argint. Această coardă aduce Energie Creatoare Universală de la Sursa Divină, şi leagă corpul fizic de dublul său eteric. Cheia acestui proces implică relații între chakra a 3-a si a 6-a. Chakra a 6-a este un receptor special de energie, care o absoarbe pentru a o transforma pentru imunitate.

Energiile Creației Universale curg prin chakra a 3-a şi Coarda de Argint, făcând să strălucească şi să pulseze Coarda, ca o ploaie de culori care spală diafragma. Chakra a 4-a transmute energiile într-o formă a lor mai uşor utilizabilă şi o distribuie spre fiecare celulă. De asemenea foloseşte aceste energii pentru a transforma multe forme-gând negative şi limitatoare.

Energia Informațională coboară din chakra a 11-a spre chakra a 3-a, în timp ce Energia Vieții urcă din prima chakră spre a 3-a. În interiorul chakrei a 3-a, aceste energii se întâlnesc şi interacționează, urcând apoi din nou spre chakra a 11-a. Astfel se completează un mare circuit, prin legarea chakrelor de jos de cele de sus.

Daca examinăm Lumina care pleacă spre cap, observăm că această energie uimitoare se mişcă prima dată prin chakrele 12 si 13. În acest fel corpul îşi menține feminitatea (partea stângă) şi masculinitatea (partea dreapta). Sistemul nervos, circulator şi al conştiinței corpului, toate arată energiile duale, masculine-feminine.

Din toate aceste observații ne dăm seama ca Noua ființă Umană cu conştiința deplină, este capabilă să reîntinerească, să trăiască într-o lume interdimensională, şi poate vedea energii spirituale. Poate transcede moartea şi poate produce forme-gând extrem de puternice. Acesta Ființă doreşte să îşi descopere viețile trecute şi viitoare, şi să folosească toate

informațiile în această căutare. Pe scurt, aceasta dorință creează în toate ființele existente fizic, baza unui Nou Contract Colectiv, stăpânind construirea unei întregi noi realități.

Fiecare dintre noi este un Punct Uman de Lumină, care interacționează cu altele, şi produce astfel o uriaşă pânză de energie focalizată. Suntem Îngeri fizici. De aceea este imperativ necesar să fim pregătiți pentru Marile Transformări ce vin.

Aura energetică a corpului uman. Aura este un înveliş energetic cu mai multe straturi care emană din corp şi care interacționează cu energiile din mediu. Pentru a înțelege cât mai bine conceptul de „Aură" vom face o scurtă introducere în biomagnetismul uman.

La nivelul corpului uman, creierul are rolul unei baterii electrice care este încărcată de traiectul digestiv, conductorii de energie electrică fiind nervii, meridianele şi canalele energetice. Prin absorbția hranei, la nivelul tubului digestiv, se introduc în organism minerale, care datorită proceselor de electroliză chimică produc curent electric în creier. Acesta din urmă, o disipează prin sistemul nervos pentru a realiza coordonarea tuturor funcțiilor organismului. Pentru că energia circulă prin traiecte nervoase, în jurul corpului apare şi se dezvoltă un câmp electromagnetic. Dacă organele implicate în acest circuit complex nu funcționează la capacitatea lor optimă, atunci potențialul electric al creierului scade, având consecințe asupra biocâmpului uman.

Datorită faptului că la nivelul corpului fizic canalele energetice primare sunt traiectele nervoase, sanguine, coloana vertebrală şi meridianele, iar canalele bioenergetice subtile merg paralel, corelat şi cu faptul că magnetismul se dezvoltă perpendicular pe distanța transmiterii impulsurilor energetice, impulsurile se induc şi se potențează reciproc. Rezultatul acestei acțiuni este mărirea şi întărirea câmpului bioelectromagnetic propriu. Este absolut necesar ca aceşti curenți de energie să se afle în fază şi în armonie pentru ca procesul de inducție şi potențare să poată fi menținut.

Aura reprezintă învelişul corpului uman în plan subtil şi este compusă din mai multe straturi de energie subtilă. Aura este de fapt produsă de mişcarea continuă a chakrelor, luminozitatea şi acuratețea ei descriind starea de sănătate a corpurilor care o compun.

Straturile care compun aura sunt: corpul fizic care reprezintă miezul aurei; corpul eteric care este un strat de 5 aure în jurul corpului (corpul afectiv este stratul perceput în culori; corpul mental care este vizibil în jurul capului şi al umerilor; corpul spiritual este stratul care face o persoană carismatică sau strălucitoare).

Intensitatea gândurilor şi a sentimentelor, starea psihică şi de sănătate, determină mărimea aurei, claritatea culorilor şi uniformitatea acesteia. Aura umană se poate contracta sau dilata în funcție şi de influențele mediului ambiant. În cazurile de boală, de frică şi şoc emoțional, aura se strânge în jurul corpului. Aura se poate extinde în situații favorabile.

Aura energetică poate fi interpretată după multitudinea de culori vizualizată (şi nu numai după culori). Ca orice fenomen care se manifestă, aura umana este supusă procesului evolutiv. Ea se formează în jurul fătului

în viața intrauterină şi culorile sale sunt strălucitoare în momentul naşterii. Aceasta se modifică în funcție de evoluția spirituală a ființei umane. În general, aura poate fi strălucitoare sau ternă, mai îngustă sau mai largă, multicoloră sau unicoloră, perturbată sau calmă, maculată sau pură.

Culorile întâlnite în aură sunt culorile de bază primare: roşu, galben şi albastru. Din combinațiile lor se obțin alte nuanțe spectrale numite culori secundare: roşu + galben = portocaliu; galben + albastru = verde; albastru + roşu = violet.

Culorile complementare sunt: roşu-verde; galben-violet; albastru-portocaliu.

Culorile calde sunt: roşu, portocaliu şi galben.

Culorile reci sunt: albastru, indigo şi violet.

Culoarea neutră: verde.

Interpretări ale culorii de bază a aurei: **Roşu aprins** = agresivitate, supărare, tendințe spre suicid, probleme sentimentale, blocaje energetice; **Roşu pal** = epuizare excesivă, depresie; **Galben închis** = tiranie, tendințe de posesivitate şi gelozie, dezechilibru; **Galben deschis** = persoana evoluată spiritual cu sănătate foarte bună, corp echilibrat energetic; **Albastru deschis** = creativitate, logică, comunicare bună, intuiție; **Albastru închis** = înțelept, karmă deosebită, intelect deosebit; **Verde deschis** = caracter deschis, evlavios, bunăvoință, milă; **Verde închis** = persoană cu capacități mari de a vindeca pe ceilalți; **Mov deschis** = nervos, fantezie, iritabil uşor, schimbător, evoluție spectaculoasă, boli de stomac; **Indigo** = spiritualitate şi putere; **Alb** = caracter drept, puternic, nu acceptă compromisul, curățenie spirituală deosebită; **Gri** = tristețe, depresie psihică, tendințe de suicid, nefericire, boală. „**În anul 1939, Semyon Davidovich Kirilian era un inginer care descoperise că, prin fotografierea ființelor vii care au fost expuse unui câmp magnetic pulsatoriu, se surprindea ceea ce mulți numiseră «aura» ființei omeneşti. Atunci când se pune orice obiect conductor (cum ar fi un țesut viu) pe o plăcuță făcută din material izolant, cum ar fi sticla, şi este expus unui curent electric de intensitate şi frecvență ridicată, rezultă un curent scăzut, care creează o descărcare în formă de coroană, un halo de lumină colorată în jurul obiectului, care poate fi captat pe peliculă. Kirilian susținea că starea aurei reflecta starea de sănătate a persoanei; schimbările la nivelul aurei erau dovezi de boală sau de tulburare mentală**”[10].

Câmp auric pozitiv sau negativ? Culorile închise în aură denotă energie slăbită. Culori cum ar fi gri sau maro în aură nu sunt pozitive. Dar fiecare culoare are atât efecte pozitive cât şi negative. Nici o culoare nu este mai bună decât alta, este doar diferită!

Cât de des se schimbă aura? Aura se schimbă la fel de des ca persoana însăşi. De exemplu: o persoană care studiază şi acumulează foarte multe date, are mult galben în aură. Lucrează cu intelectul şi cu puterea logicii şi nu are timp pentru alte lucruri, astfel că va avea aura stabilă o anumită perioadă de timp, săptămâni sau poate chiar luni. Dacă o persoană are violet la baza aurei, aceasta însemnă că este foarte sensibilă

[10] Linne McTaggart, Experimentul intenție, Braşov, Ed. Ade4văr Divin, 2010, p.96.

şi legată de sentimentele ei interioare. Dacă nu îşi găseşte sinele interior, aura acesteia se poate schimba dramatic în doar câteva ore.

De asemenea, pot fi mari diferențe între aura de dinainte şi cea de după meditație sau tratament.

Cum se poate schimba sau echilibra aura? Schimbarea aurei nu este aşa simplă cum s-ar crede, dar nu este imposibilă. Aura oamenilor este într-o schimbare continuă, putând sa fie asemănată mai mult cu apa sau gazul. Echilibrarea aurei înseamnă a-ți face din câmpul auric un singur câmp armonios şi curat şi a-l păstra astfel o lungă perioadă de timp. Nu contează ce culoare are câmpul ci puritatea lui, care înseamnă cunoaşterea posibilităților şi a planurilor de viitor ale cuiva, şi dă armonie şi echilibru între minte, trup şi spirit.

Îți poți echilibra câmpul auric purtând haine de culoarea aurei tale sau/şi a unui cristal de culoarea câmpului tău energetic. Meditația are un puternic efect asupra tuturor celor şapte chakre, mai ales dacă e combinată cu exerciții de respirație. Îți poți încheia exercițiul imaginându-ți un cristal alb în jurul tău, dar poți de asemenea să vizualizezi propria ta culoare sau cea de care simți că ai nevoie. Puteți pune de asemenea un cristal pe cel de-al treilea ochi (ajna chakra, în mijlocul frunții) şi să stați o perioadă culcați pe spate. Aceste tehnici vă pot aduce un somn adânc şi liniştitor. Şi nu în ultimul rând, nu uitați că fiecare culoare are atât efecte pozitive cât şi negative!

Chimia corpului fizic este importantă la fel cum este componenta hardware a unui calculator. Dar, importante sunt şi mişcările corelate ale corpului vital, colapsate de conştiință, împreună cu reprezentările corpului fizic şi funcțiile acestora.

Conştiința nu este minte; conştiința este fundamentul întregii existențe, fundamentul materiei, dar şi al minții. Materia şi mintea sunt, deopotrivă, posibilități ale conştiinței. Atunci când conştiința transformă, prin colaps, aceste posibilități într-un eveniment al actualității, unele posibilități sunt reprezentate în planul fizic, iar altele în cel mintal. Conştiința este astfel, evident, mediatorul interacțiunii dintre minte şi trup. Putem acum vorbi despre vindecarea minte-corp, în care conştiința (agentul cauzal în cauzalitatea descendentă) şi mintea (de unde vin înțelesurile) dețin un rol important în relația cu corpul fizic şi vindecarea acestuia. În înțelegerea acestor fenomene, gândirea cuantică ne este de mare ajutor în depăşirea dificultăților paradigmei newtoniene. Cine mediază interacțiunea dintre minte şi trup ? Conştiința. Cine menține funcționarea paralelă a minții şi a creierului ? Conştiința. Aşadar, din perspectivă cuantică, putem înțelege cu uşurință importanța minții şi a înțelesului în medicină.

Fizica cuantică ne oferă o fereastră vizionară. Dacă privim prin această fereastră, trebuie să ne schimbăm total concepția materialistă. Vedem prin masca materialității-realității senzații fizice, sentimente vitale, gânduri mentale, intuiție supramentală şi integritate spirituală – ca pe diferite niveluri prin care conştiința se percepe pe sine. Aceste niveluri sunt incluse unul în celălalt, sunt întrepătrunse, ca în figura de mai înainte.

Corpul fizic este nivelul cel mai grosier, cel vital este un tip superior, cel mintal un tip superior celui vital, iar apoi urmează supramentalul. Ideea existenței celor cinci „corpuri" ale conştiinței este foarte veche.

Pentru corpul fizic, unic pentru fiecare organism, descrierea unei boli poate fi uşor înțeleasă fiind vorba, pur şi simplu, de funcționarea fizică necorespunzătoare a organismului. La nivel fizic avem reprezentările corpului fizic, supuse legilor fizice şi chimice obişnuite. Se prezintă simptomele de manifestare a bolii. Cauzele pot fi externe, cât şi interne. Exemplu de cauze externe: microbii, viruşii şi vătămările fizice. Cauzele interne ale unei boli fizice sunt mai subtile, însă una este evidentă: un defect genetic.

La nivel vital avem planuri ale organismului – câmpurile morfogenetice. Corpul vital al unei persoane este, de asemenea, unic, dar din alte considerente – datorită condiționării. Anumite planuri vitale sunt utilizate mai mult decât altele, formând un set de înclinații care devin ulterior un model de personalitate funcțională. Mediul fizic influențează organele corpului fizic, dar acesta din urmă se află în relație cu „planurile" din corpul vital, aşa încât efectul se propagă. Desigur, conştiința realizează conexiunile ultime. În mod similar, planul mintal influențează creierul, cu care se află în legătură. Creierul comunică cu diferitele organe ale corpului fizic prin intermediul sistemului nervos şi al conexiunilor psihoneuroimunologice, recent evidențiate. Din nou, conştiința este cea care mediază aceste legături.

2. Biosistemele ca structuri disipative

În analiza biotermodinamică, organismul uman este considerat ca sistem biotermodinamic deschis, adică face schimb cu mediul înconjurător atât cu materie prin corpul fizic, cât şi prin energie prin toate corpurile menționate. Din punct de vedere energetic, diferențierea dintre componente se face prin vibrațiile caracteristice, frecvența acestora crescând de la corpul fizic spre bliss.

Formularea de către Jean-Baptiste Joseph Fourier (1768-1830) a legii ce guvernează propagarea căldurii a constituit prima descriere cantitativă a unui lucru neconceput în dinamică, un proces ireversibil. Această lege a pus bazele ştiinței căldurii, a cărei dezvoltare ulterioară a dat naştere la prima ştiință "ne-clasică" – ***termodinamica***.

Termodinamica s-a dezvoltat în forma sa clasică în secolul al XIX-lea, considerat a fi secolul evoluției: studiul biologiei, geologiei, sociologiei au subliniat procesele de devenire, de creştere a complexității.

Actualmente se cunoaşte că termodinamica se bazează în mod precis pe două tipuri de procese: procese reversibile, care sunt independente de direcția timpului şi procese ireversibile, care depind de direcția timpului. Tocmai pentru a face distincția dintre aceste două tipuri de procese s-a introdus conceptul entropiei, o mărime care creşte numai datorită proceselor ireversibile.

Însă, dat fiind nivelul general de dezvoltare a ştiinței în secolul al XIX-lea, pentru crearea eşafodajului teoretico-cantitativ al termodinamicii, s-au luat în considerare numai starea finală de evoluție a termodinamici. Aceasta constă în termodinamica de echilibru. În acest eşafodaj teoretic,

procesele ireversibile erau considerate ca fiind o anomalie, un subiect ce nu merită a fi studiat.

În timpurile noastre situația s-a schimbat complet. Ştim că toate procesele din natură sunt ireversibile. Chiar şi cele studiate de mecanica clasică sunt procese ireversibile. Mişcarea pendulului dă impresia unui proces reversibil, cu deplasarea continuă a acestuia între două limite, însă, pe seama deplasării gravitaționale continue a unei greutăți şi pe seama uzurii continue a elementelor mecanismului respectiv.

Transformările reversibile țin de știința clasică, în sensul că definesc posibilitatea de a acționa asupra unui sistem, de a-l controla. Obiectul dinamic era controlabil prin intermediul condițiilor sale inițiale. O pregătire adecvată a sistemului antrenează o evoluție dorită spre cutare sau cutare stare predominantă. Obiectul termodinamic definit în termenii transformărilor sale reversibile este controlabil prin condițiile sale la limită: *un sistem la echilibru termodinamic căruia i se schimbă progresiv fie temperatura, fie volumul, fie presiunea, trece printr-o serie de stări de echilibru şi inversiunea manipulării antrenează, în mod ideal, reîntoarcerea la starea inițială*. Caracterul reversibil al evoluției şi controlul prin condițiile de limită sunt în întregime interdependente. În acest cadru al termodinamicii secolului al XIX-lea, ireversibilitatea este definită negativ, ea nu apare decât ca o evoluție "necontrolată" care se produce de fiecare dată când sistemul scapă de sub control. Acest punct de vedere poate fi însă inversat, în procesele ireversibile, care determină scăderea randamentului, se poate vedea ultimul semn care mai persistă din activitatea spontană şi intrinsecă a materiei într-o situație în care manipulările experimentale reuşesc s-o cumuleze. Diferența dintre randamentul ideal şi randamentul real indică în acest caz, în mod negativ, o proprietate care diferențiază esențialmente sistemele dinamicii clasice de sistemele termodinamicii, obiectul termodinamic, contrar obiectului dinamic, nu este controlat decât parțial, i se poate întâmpla "să scape" într-o evoluție spontană, deoarece pentru acest sistem evoluțiile nu sunt echivalente.

Dar, aşa cum s-a specificat, procesele reale sunt ireversibile întrucât entropia sistemului nu este o mărime conservativă, ea măsoară însăşi transformarea energiei libere în energie legată, cu un anumit randament, totdeauna subunitar. Numai în cazul unui ciclu ideal variația de entropie **dS**, într-un timp infinitezimal **dt** poate fi definită printr-o relație de echivalență între această variație şi schimbările cu mediul care o provoacă în timpul **dt**. Şi în acest caz o inversiune a sensului schimbărilor dintre sistem şi mediu se traduce printr-o inversiune de semn a variației entropiei.

În cazul unor procese reale, neideale, numai o parte din **dS**, care se va nota cu $\mathbf{d_eS}$ posedă aceste proprietăți; $\mathbf{d_eS}$ descrie "fluxul" de entropie între mediu şi sistem, ansamblul transformărilor sistemului determinate de fluxuri de schimb cu mediul, putând fi anulate printr-o inversare a acestor fluxuri.

Însă, schimburile cu mediul provoacă în interiorul sistemului alte transformări care, de data aceasta sunt ireversibile; este vorba de acelea care antrenează o scădere de randament în sistem, adică fluxuri ce nu pot fi readuse la sursa caldă printr-o inversiune a sensului de funcționare a ciclului. Termenul $\mathbf{d_iS}$ este întotdeauna pozitiv sau cel puțin egal cu zero; o inversiune a schimburilor cu mediul nu-i schimbă semnul. ***Variația entropiei***

dS este, aşadar, suma celor doi termeni: $d_eS + d_iS$, cu proprietăți diferite; primul este independent de direcția timpului, deoarece semnul său depinde numai de sensul schimbărilor cu mediul; cel de al doilea nu poate decât să sporească entropia în cursul timpului sau să o lase constantă.

Într-un sistem izolat, fără schimburi cu mediul, fluxul de entropie este prin definiție nul. Nu rămâne decât termenul de "producere" de entropie, şi, din acel moment, entropia sistemului nu poate decât să crească sau să rămână constantă. Aici nu mai este vorba de transformări ireversibile, ca aproximații a unor transformări reversibile; creşterea entropiei indică o evoluție spontană a sistemului. Entropia devine astfel un "indicator de evoluție" şi exprimă existența unei "săgeți a timpului"; pentru orice sistem izolat, viitorul este direcția în care creşte entropia. Pentru un sistem izolat echilibrul apare ca o adevărată "stare de atracție" a stărilor de non-echilibru. În cazul sistemelor neizolate, procesele ireversibile caracterizate de relația:

$$\mathbf{dS = d_eS + d_iS}$$

care semnifică că evoluția spontană spre echilibru este de altă natură decât evoluția determinată şi controlată printr-o alterare a condițiilor la limită (precum temperatura ambiantă).

Următoarea problemă ce trebuie rezolvată era de a crea o legătură între dimensiunile macroscopice ale sistemelor termodinamice şi structura microscopică a acestora. Problema trecerii între nivelele macroscopice a fost făcută de Ludwig Boltzmann (1844-1906), prin definirea probabilistă a entropiei. Prin relația:

$$\mathbf{S = k \cdot \ln w}$$

Boltzmann a atras atenția că se putea interpreta creşterea ireversibilă a entropiei ca expresie a creşterii dezordinii moleculare, a "uitării" progresive a oricărei disimetrii inițiale. Prin această relație, Boltzmann face din evoluția termodinamică ireversibilă o evoluție spre stări de probabilitate crescândă şi din "starea de atracție", starea macroscopică realizată de aproape totalitatea stărilor microscopice în care se află sistemul.

Însă, $\mathbf{dS = d_eS + d_iS}$ şi întrucât $\mathbf{d_eS <,=,> 0}$, trebuie precizată care este tendința de deplasare entropică a sistemului. Prin $\mathbf{d_iS}$ sistemul arată că are o "producție" de entropie. În acelaşi timp, dacă $\mathbf{d_eS < 0}$, se poate spune că tinde spre $\mathbf{dS < 0}$? Nu, întrucât s-a demonstrat că totdeauna $\mathbf{dS > 0}$. "Producția" de entropie satisface teorema fundamentală a minimului "producției" de entropie. Această teoremă afirmă că **stările apropiate de starea de echilibru tind spre starea stabilă de neechilibru staționar, în care producția de entropie ia valoarea minimă** (Ilya Prigogine).

Creşterea entropiei $\mathbf{d_iS}$, datorită ireversibilității proceselor, capătă o interpretare intuitivă în cadrul concepției atomiste asupra structurii materiei. Ideea de bază a acestei interpretări este destul de simplă. Sistemele evoluează de la stări mai puțin probabile spre stări mai probabile; în acelaşi timp însă, conform principiului al doilea, sistemele evoluează de la stările cu entropie mai mică spre stările cu entropie mai mare. Este clar, aşadar, că între entropia unei stări şi probabilitatea de realizare a acestei stări există o legătură strânsă. Iar interpretarea microscopică dă posibilitatea caracterizării probabilității de realizare a stării printr-o mărime fizică. Se observă astfel că o

stare macroscopică dată – numită pe scurt macrostare – definită de parametrii termodinamici, este compatibilă cu un număr foarte mare de stări microscopice – denumite pe scurt microstări – definite de valorile individuale ale parametrilor particulelor microscopice, întrucât unei valori medii îi poate corespunde un mare număr de combinări de valori individuale. Boltzmann postulează că numărul de microstări compatibile cu o macrostare dată, număr denumit pondere statistică sau probabilitate termodinamică de stare **w**, este măsura probabilității de realizare a macrostării. Probabilitatea termodinamică de stare este cu atât mai mare, cu cât acea stare este mai dezordonată.

Pentru a se putea aprecia semnificația fizică a celui de al doilea principiu, este necesară o descriere amănunțită a diferitelor fenomene ireversibile implicate în "producerea" de entropie $\mathbf{d_iS}$ sau în "producerea" de entropie în unitatea de timp: $\mathbf{P = d_iS/dt}$. În acest scop, reacțiile chimice prezintă o semnificație specială, ele formează chiar prototipul proceselor ireversibile. Procesele chimice joacă un rol fundamental în biologie. Celula vie are o activitate metabolică continuă. Acolo au loc simultan mii de reacții chimice pentru a transforma materialul cu care se hrăneşte celula, a sintetiza biomoleculele fundamentale şi a elimina produsele inutile.

Dar, în funcție de viteza fluxului de producere a entropiei, $\mathbf{P = d_iS/dt}$, ***procesele ireversibile se divid în două: procese aproape-de-echilibru, unde forțele termodinamice sunt slabe, iar vitezele de producere a entropiei sunt funcții liniare de forțe şi procese departe-de-echilibru, caracterizate de forțe termodinamice mari şi cu vitezele de producere a entropiei ca fiind funcții neliniare de forțe***.

Ca urmare celor de mai sus, se poate spune că termodinamica clasică, creată în secolul al XIX-lea, considerată şi termodinamica de echilibru, stabileşte starea de echilibru prin entropia **S** pentru sistemele izolate şi energia liberă **F = U – T.S** pentru sistemele neizolate, la o temperatură dată.

Fluxul de căldură sau de materie ce provine din mediul înconjurător duce spre un flux negativ de entropie $\mathbf{d_eS}$ care este, totuşi, legat de producerea de entropie $\mathbf{d_iS}$ înseamnă că sistemul transferă entropie mediului. De aceea, în starea staționară particulară, către care tinde sistemul, este aceea în care acest transfer de entropie către mediu este atât de mic încât este incompatibil cu condițiile de limită impuse. În acest context, starea de echilibru corespunde cazului special când condițiile la limită permit producerea de entropie egală cu zero. Cu alte cuvinte, teorema producerii minime de entropie exprimă un gen de "inerție". Când condițiile la limită împiedică sistemul să ajungă în starea de echilibru acesta face următorul şi cel mai bun lucru posibil: se îndreaptă spre o stare de producere de minimă entropie, adică, spre o stare "cât mai" aproape de echilibru.

Se observă aşadar că în termodinamica liniară a lui "aproape-de-echilibru", ca şi în termodinamica echilibrului, clasică, se poate descrie, în funcție de un potențial, o stare staționară, de producere minimă de entropie. Se observă că în domeniul liniar, rolul jucat de procesele ireversibile este în esență acelaşi cu cel din starea de echilibru. Deşi producerea de entropie nu este nulă, ea nu

împiedică, totuşi, schimbarea ireversibilă de a fi o evoluție către o stare care se poate deduce în întregime din legile generale.

S-a căutat să se stabilească o lege asemănătoare şi pentru procesele termodinamice în care fluxurile nu sunt funcții liniare de forțe, adică pentru termodinamica neliniară sau fenomene departe-de-echilibru. S-a constatat că la departe-de-echilibru, sistemul poate încă evolua către o stare staționară, dar această stare nu mai poate fi caracterizată în funcție de un potențial potrivit ales (cum ar fi producerea entropiei pentru stările aproape-de-echilibru). S-a constatat că atunci când forțele termodinamice ce acționează asupra unui sistem ating valori care depăşesc regimul liniar, stabilitatea stării staționare sau independența ei față de fluctuațiile din sistem nu mai poate fi garantată.

Ideea genială a lui Ilya Prigogine când a analizat astfel de sisteme a fost să abandoneze *"gândirea clasică"* şi să mărească forțele de instabilitate. A observat astfel că sistemul evolua către un nou regim care poate fi calitativ nou, destul de diferit de stările staționare corespunzătoare producerii minime de entropie. Pentru analiză, aceste sisteme trebuie să se găsească departe-de-echilibru. În fiecare caz în care instabilitatea este posibilă trebuie stabilit punctul de plecare, distanța față de echilibru, de unde fluctuațiile pot conduce către un nou comportament fundamental diferit de comportamentul stabil "normal", caracteristic sistemelor de echilibru sau sistemelor aproape-de-echilibru.

"În secolul al XIX-lea se lua în considerare doar starea finală a evoluției termodinamice. Aceasta constă în termodinamica de echilibru. Procesele ireversibile erau considerate ca fiind o anomalie, un subiect ce nu merită studiat. Această situație s-a schimbat în întregime în ziua de astăzi. Ştim cum că la departe-de-echilibru pot apărea spontan noi tipuri de structuri. La departe-de-echilibru putem avea transformări de la starea de dezordine, de la haos, la starea de ordine. Pot apărea stări dinamice noi ale materiei, ceea ce reflectă interacțiunea unui sistem dat cu mediul său. Am numit aceste structuri noi **structuri disipative** pentru a accentua rolul proceselor disipative în formarea lor, în mod paradoxal în contrast cu imaginea peiorativă tradițională a acestor procese"***. În structurile disipative:*** "A apărut un nou tip de ordine. Putem vorbi de o nouă coerență, de un mecanism de «comunicare» între molecule. Dar acest tip de comunicare poate lua naştere doar la condiții departe-de-echilibru… acest tip de comunicare pare a fi o regulă în lumea biologiei. Ea poate sta la însăşi baza definiției unui sistem biologic" ***(Ilya Prigogine).***

Putem face acum următoarele precizări: Ce sunt structurile disipative ? Sunt structurile formate la departe-de-echilibru. Dar ce înseamnă departe-de-echilibru ? Înseamnă fenomene termodinamice analizate nu prin termodinamica liniară, ci prin termodinamica neliniară, la trecerea la o autoorganizare şi deci trecerea ca inoperantă a relației lui Boltzmann***. "***Al doilea principiu al termodinamicii, care constituie punctul nodal al acestei noi teorii, se află la intersecția unei întregi serii de conotații. El trimite, bineînțeles, la uitarea condițiilor inițiale, la săgeata timpului cu ruperea de simetrie pe care aceasta o implică şi, mai presus de toate, la noțiunea de spontaneitate. Fenomenele de creştere a entropiei marchează limitarea puterii noastre". ***(Ilya Prigogine).***

În anul 1970 Jaques Lucien Monod (1910-1976), Premiul Nobel pentru fiziologie şi medicină în 1965, scria: ***"…structura unei ființe vii rezultă dintr-un***

proces totalmente diferit prin aceea că el nu datorează nimic acțiunii unor forțe exterioare, însă datorează totul, de la forma generală şi până la cel mai mic amănunt, unor interacțiuni «morfogenetice», interioare obiectului însuşi. Este de o structură care demonstrează, deci, un determinism autonom, precis, riguros, implicând o «libertate» cvasitotală față de agenți sau factori exteriori, capabile, desigur, să tulbure această dezvoltare, dar nu să o dirijeze, să-i impună obiectului viu organizarea lui. Prin caracterul autonom şi spontan al proceselor morfogenetice care construiesc structura macroscopică a ființelor vii, acestea se disting în mod absolut de artefacte (în sensul propriu: produse ale meşteşugului, ale industriei), ca şi, de altfel, de majoritatea obiectelor naturale, a căror morfologie macroscopică rezultă în mare măsură din acțiunea unor agenți exteriori. Cu o excepție: din nou cristalele, a căror geometrie caracteristică reflectă interacțiunile microscopice interne ale obiectului însuşi"[11]. Se observă că deşi, în aparență Jaques Monod face o distincție clară între ***"ființele vii"*** şi mediul fizic, introducând expresia ***"majoritatea obiectelor naturale"*** şi apoi excepția ***"din nou cristalele"*** nu este consecvent sau nu este complet convins de această distincție dintre om şi natură.

În anul 1976, un alt Laureat al Premiului Nobel din 1966, dar pentru fizică, Alfred Kastler (1902-1984) scria: ***"…sunt convins că taina vieții poate fi înțeleasă plecând de la legile fizicii, dar cu condiția să gândeşti aceste legi în totalitatea lor şi să introduci şi în biologie conceptul de complementaritate"***. Dar, rolul ştiințelor fizice şi al fizicienilor în progresul ştiințelor biologice datează de mai multă vreme, prin transfer de cunoştințe din domeniul fizicii în domeniul biologiei.

Primele contribuții de marcă în acest domeniu se datorează celebrului fizician austriac Erwin Scrödinger (1887-1961), laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1933 care, în februarie 1943, a ținut un ciclu de conferințe sub titlul generic ***Ce este viața ? Aspectul fizic al celulei vii***[12] la Trinity College din Dublin. Iată ce spunea el atunci:

"Un organism pare enigmatic tocmai prin evitarea decăderii rapide în starea inertă de «echilibru»; atât de enigmatic încât din cele mai vechi timpuri ale gândirii omeneşti s-a pretins, iar în unele cercuri se mai pretinde şi acum, că în organism acționează o forță non-fizică specială sau supranaturală (vis viva, entelehia).

Cum evită dezintegrarea organismul viu ? Răspunsul evident este: prin mâncare, băutură, respirație şi (în cazul plantelor) asimilare. Termenul tehnic este metabolism. Acest cuvânt grecesc înseamnă schimbare sau schimb. Schimb de ce ? Fără îndoială că inițial, ideea fundamentală este de schimb de materie… Este absurd ca schimbul de materie să fie esențial. Orice atom concret de azot, oxigen, sulf etc., este la fel de bun ca toți ceilalți atomi de azot, oxigen, sulf etc.; ce s-ar putea obține prin schimbarea lor ? În trecut, curiozitatea noastră a fost un timp redusă la tăcere, spunându-ni-se că ne hrănim cu energie… Este inutil să spun că, luat ad litteram, lucrul este absurd.

---

[11] Jaques Monod, *Hazard şi necesitate*, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1991
[12] Erwin Schrödinger, *Ce este viața ? şi Spirit şi materie*, Ed. Politică, Bucureşti, 1980

Într-un organism adult conținutul de energie este la fel de staționar ca şi conținutul de materie…

Prin urmare, ce este acel pretins ceva din mâncarea noastră care ne păzeşte de moarte ? La aceasta se poate răspunde uşor. Orice proces, eveniment, întâmplare, numiți-o cum doriți; într-un cuvânt, tot ce se petrece în Natură înseamnă o creştere a entropiei acelei părți a lumii. Deci, un organism îşi măreşte permanent entropia sau, ați putea spune, produce entropie pozitivă şi astfel se apropie de periculoasa stare de entropie maximă, moartea. Poate să o țină la distanță, adică să fie viu, doar dacă extrage din mediul său înconjurător entropie negativă, care este ceva foarte pozitiv… Organismul se hrăneşte cu entropie negativă. Sau, ca să folosim un mod de exprimare mai puțin paradoxal, lucrul esențial este că organismul reuşeşte să se elibereze de entropia pe care nu poate să nu o producă atât timp cât trăieşte" ***şi mai departe:*** "Cum am putea numi în termenii teoriei statistice minunata facultate a organismului prin care acesta îşi amână prăbuşirea în echilibrul termodinamic (moartea) ? Am spus mai înainte «se hrăneşte cu entropie negativă»; deci organismul atrage, ca să spunem aşa, un torent de entropie negativă asupra sa pentru a compensa creşterea entropiei pe care o produce prin viețuire şi pentru a se menține astfel la un nivel de entropie staționar şi suficient de redus.

Dacă D este o măsură a dezordinii, inversul lui, 1/D, poate fi socotit o măsură directă a ordinii. Deoarece logaritmul lui 1/D, este minusul logaritmului lui D, ecuația lui Boltzmann o putem scrie astfel:

$$- (\text{entropie}) = K.\ln(1/D)$$

Deci expresia stângace de «entropie negativă» poate fi înlocuită cu alta mai bună: entropia luată cu semn negativ care este o măsură a ordinii. Astfel, mecanismul prin care un organism se menține staționar la un nivel destul de ridicat de ordonare (= nivel destul de redus de entropie) constă de fapt, în «absorbția» continuă a ordinii din mediul său înconjurător".

Cercetări aprofundate în acest domeniu a făcut un alt laureat al Premiului Nobel, pentru chimie, în 1977, profesorul Ilya Prigogine, de la Universitatea liberă din Bruxelles, care prin teoria sa asupra structurilor disipative, a reuşit să argumenteze, într-un limbaj deopotrivă al chimiei şi al matematicii, că biologicul şi socialul se asociază în mod organic şi că omul este o parte a naturii tot aşa cum natura este o parte a omului, opunându-se astfel determinismului biological al lui Jaques Monod.

Folosind o metodologie matematică adecvată, Ilya Prigogine demonstrează că principiul al doilea al termodinamici, valid pentru Univers în ansamblu, nu este respectat în unele locuri şi, la o depărtare suficientă de starea de echilibru, efectul fluctuațiilor întâmplătoare pot fi considerabil amplificate, generând forme ale unei noi complexități. Configurațiile care rezultă prin comportament au fost denumite structuri disipative întrucât ele interacționează cu mediul local, consumând energie liberă (entropie joasă) a acestuia şi eliminând înapoi în mediul înconjurător produsele reziduale ale utilizării, ca energie legată (entropie înaltă). În acest fel Ilya Prigogine avertizează că materia nu este inertă, ci vie şi activă, iar viața se schimbă mereu prin adaptarea la condițiile de non-echilibru.

Fluxul de energie (entropie) din cadrul unei structuri disipative poate determina perturbații sau fluctuații care, dacă iau amploare, pot conduce la schimbări importante. Cu cât este o structură mai complexă, cu atât mai mare este fluxul de energie (entropie joasă) necesar pentru supraviețuirea sa, iar perturbația internă care rezultă este şi ea corespunzătoare. Iată deci că complexitatea crescândă generează nevoia unui consum crescând de energie din mediul ambiant, ceea ce conduce la o fragilitate crescândă, dar tocmai această trăsătură a structurii disipative este la baza evoluției ei ulterioare spre o complexitate mai mare. Explicația se află în faptul că, dacă perturbația este suficient de mare, sistemul poate trece printr-o bruscă reorganizare, reuşind să se mențină numai cu prețul unei complexități mai mari. Cu alte cuvinte, unde nu e perturbare nu e schimbare.

După această incursiune în caracteristicile structurilor disipative devine logică întrebarea: cum se manifestă biosistemele ca structuri disipative ?

Desigur, răspunsul va fi cât mai concis, avându-se în vedere obiectul disciplinei noastre, în care rolul termodinamicii este de instrument ştiințific şi nu obiect de studiu. În formularea răspunsului vom avea în vedere un fapt bine cunoscut, palpabil pentru oricine că orice sistem biotic (biosistem) prezintă o dublă determinare; aceea a condiției sale terestre (în ecosistem) şi aceea a condiției sale cosmice (factori mai mult sau mai puțin îndepărtați, care îl ajută să devină o prezență cosmică, universală, capabilă să comunice cu diverse forme de energie şi să primească de la acesta informații încorporabile în metabolism şi în codul genetic).

Biosistemele posedă aptitudinea de a se concentra asupra unor stimuli, neglijând pe ceilalți, comportându-se ca sisteme termodinamice semideschise, triând, deci, în mod automat, reflex, haosul înconjurător şi alegând acele elemente regulate, ascunse în dezordinea predominantă. Selecționând informațiile, biosistemele le supun unui program special să-i asigure cele mai bune şanse de supraviețuire şi le ordonează astfel încât să devină, la rândul lor, o sursă de materie primă şi de informație pentru o altă creatură vie din ecosistem. Biosistemele acționează la fel ca un ordinator. Iată de ce nu trebuie să pară surprinzător că dezvoltarea recentă a sistemelor de ordinatoare a fost însoțită de un evident progres în înțelegerea vieții. Ordinatoarele operează pe baza unei informații programate, furnizată conform unei teorii care defineşte informația ca o funcție a improbabilității. De asemenea, este justificat şi transferul metodologic din domeniul ştiințelor exacte, tehnice mai ales, în toate domeniile ştiinței umane care se face odată cu punerea la dispoziție a instrumentarului de investigație experimentală.

Formele şi mecanismele vieții pe Terra sunt legate, deci, direct sau indirect, de Cosmos. Acțiunea factorilor acestuia sub forma fluctuațiilor corpusculare sau a radiației ondulatorii exercită o influență nemijlocită asupra desfăşurării tuturor proceselor care au loc în sistemele vii pe Pământ. Dar, în toate aceste procese, biosistemele, pe de o parte absorb entropie joasă din mediu şi "disipează" entropie înaltă în acelaşi mediu, iar pe de altă parte selectează calitativ formele de entropie joasă pe care le utilizează pentru conservarea vieții, manifestându-se ca sisteme termodinamice semideschise (de exemplu, folosesc ciupercile comestibile nu pe cele otrăvitoare).

Pentru a face o comparație între un biosistem şi un sistem fizic, nu cu ordinea statică a cristalelor trebuie făcută comparația, ci cu ordinea dinamică a unui sistem fizic disipativ, ale cărui atribute le are pe toate. Biosistemul primeşte entropie joasă din mediul exterior, respirând şi alimentându-se, realizând şi menținând în interiorul său o "stare de ordine" şi dă mediului exterior căldură şi deşeuri, care măresc entripia mediului. Reciproc, funcționarea unui laser se poate caracteriza reluând textual termenii prin care Jaques Monod caracteriza o ființă vie şi care au fost menționați mai sus: fotonii stimulatori impun fotonilor a căror emisie o provoacă, direcția lor, polarizarea lor, coerența lor de fază, astfel încât fascicolul emis datorează totul unor interacțiuni "morfogenetice" interioare obiectului însuşi. Aportul exterior se mulțumeşte, ca şi la ființa vie, să pună la dispoziția sistemului energia liberă necesară pentru a asigura această geneză de ordine.

Pe baza teoriilor lui Ilya Prigogine, privind structurile disipative, se produce o unificare a viului şi neviului, a umanului cu non-umanul. Se conturează o nouă viziune a omului în Univers. Însăşi Ilya Prigogine[13] sublinia într-un interviu al său: "***Existența unei săgeți a timpului, comună şi omului şi sistemelor fizice, este, poate, faptul care exprimă în maniera cea mai frapantă unitatea universului; este fără îndoială elementul prin excelență unificator al viziunii moderne asupra naturii"***.

Nicholas Georgescu-Roegen (1906-1994) scria: ***"…baza materială a vieții este un proces entropic… Ştim că oamenii pot trăi chiar dacă sunt lipsiți de vedere, ori de auz, ori de simțul mirosului sau al gustului. Dar nu ştim pe cineva care să poată trăi fără simțul curgerii entropiei, adică simțul care sub diverse forme reglează activitățile legate direct de menținerea organismului fizic. În cazul mamiferelor acest simț include nu numai senzațiile de frig şi de cald, ci şi chinul foamei şi satisfacția dată de mâncare, senzația de oboseală ori de odihnă şi multe altele în acelaşi fel. În prezent nimeni nu mai neagă că economia proceselor biologice este guvernată de Legea Entropiei, nu de legile mecanicii"***. Iată de ce visul alchimiştilor chinezi nu era să se realizeze transmutarea metalelor în aur, ci să acționeze asupra timpului, să atingă nemurirea printr-o încetinire radicală a proceselor de descompunere naturală, de creştere a entropiei sistemelor biotice sau abiotice.

Dar de ce la aprecierea termodinamică a biosistemelor se foloseşte funcția entropie şi nu altă funcție termodinamică ? Iată ce scrie Erwin Scrödinger: ***"Considerațiile mele asupra entropiei negative au fost întâmpinate de colegii mei fizicieni cu îndoială şi opoziție. Permiteți-mi să vă spun că, dacă aş fi căutat ca ele să le placă doar lor, aş fi concentrat discuția mai degrabă asupra energiei libere. Ea este noțiunea cea mai familiară în acest context. Dar, fiind un termen foarte tehnic, mi s-a părut a fi din punct de vedere lingvistic prea apropiat de energie pentru a-l sensibiliza pe cititorul obişnuit la deosebirea dintre cele două noțiuni. Este posibil să considerăm termenul liberă ca fiind mai mult sau mai***

[13] Ilya Prigogine, *Le monde*, 9 mai 1982

puțin un epitet ornat, fără multă importanță, cu toate că, de fapt, este un concept foarte complex, a cărui relație cu principiul ordine-dezordine al lui Boltzmann este mai greu de înfățișat decât pentru entropie şi «entropia cu semn negativ», care, printre altele, nu este invenția mea. Este exact lucrul la care trimite argumentarea personală a lui Boltzmann.

În concluzie se poate reaminti că viața consumă în mod necesar energie liberă, chir şi în timpul celei mai profunde hibernări. Această energie dă posibilitatea construirii de structuri care sunt foarte îndepărtate de echilibru. După Ilya Prigogine, asemenea structuri se numesc disipative, adică structuri care consumă energie liberă (a disipa, din lat. *dissipare*: a distribui, a împrăştia). Principiul fizical al structurilor disipative poate fi demonstrat în cadrul sistemelor simple. Un exemplu chimic pentru o structură disipativă este aşa numit „reacție Belusoff-Zabotinski", oxidarea unui acid organic (acidul malic) cu bromură de potasiu în prezența unui catalizator.

3. Materie, Energie, Informație

Existența materiei în paradigma newtoniană nu se pune la îndoială întrucât întregul edificiu ştiințific newtonian este materialist.

Paradigma cuantică începe la 1900 cu descoperirea de către Max Planck a faptului că radiația termică nu e emisă în mod continuu, ci sub formă de pachete de undă, de energie, pe care le-a numit cuante. În 1905, Albert Einstein preia acest raționament pentru interpretarea teoriei luminii, postulând faptul că lumina, ca de altfel orice formă de energie electromagnetică se prezintă nu numai ca undă, dar şi sub forma acestor cuante. Cuantele de lumină au fost acceptate ca drept particule şi acum sunt numite fotoni. Ele sunt particule de tip special „nu au masă şi se deplasează cu viteza luminii".

Aparenta contradicție dintre cele două aspecte, corpuscular şi ondulatoriu, a fost eliminată într-un mod neaşteptat care a pus în discuție chiar ideea ce stă la baza concepției clasice despre lumină – aceea de realitate a lumii materiale. La nivel subatomic materia nu este o certitudine într-un anumit loc, ci mai degrabă prezintă „tendința de a exista", iar evenimentele nu se desfăşoară în mod cert la momente de timp bine definite şi în moduri clar precizate, ci prezintă „tendința de a se produce". În formalismul teoriei cuantice aceste tendințe sunt denumite probabilități şi sunt asociate unor mărimi matematice care descriu comportări ondulatorii. De aceea, particulele sunt în acelaşi timp şi unde. Nu unde „reale", tridimensionale ca undele sonore sau ca cele formate pe suprafața apei. Ele sunt „unde de probabilitate", mărimi matematice abstracte care prezintă toate caracteristicile undelor şi sunt corelate cu probabilitățile de a găsi particulele în anumite puncte din spațiu şi la anumite momente de timp. Toate legile fizicii atomice sunt exprimate în termeni probabilistici. Un eveniment care se desfăşoară la nivel atomic nu poate fi niciodată prevăzut cu certitudine; nu i se poate stabili decât probabilitatea de apariție.

Analiza atentă a proceselor de observare în fizica atomică a condus la concluzia că particulele subatomice nu au sens ca entități izolate, ci numai ca intercorelări între procesele de pregătire a experimentului şi măsurătorile propriu-zise. Iată că **teoria cuantică a relevat unitatea Universului**

arătând că lumea nu poate fi compusă din entități independente între ele. **Pe măsură ce coborâm la nivele submicroscopice, natura nu ne mai înfățișează „cărămizi solide, dure", ci ne apare mai curând ca un sistem de relații care leagă între ele diversele părți ale întregului**. Observatorul este întotdeauna inclus în acest sistem.

Fizica modernă priveşte aşadar Universul ca pe un întreg dinamic, indivizibil şi de care observatorul nu se poate separa. Noțiunile tradiționale de spațiu, timp, obiect izolat, cauză şi efect îşi pierd sensul.

Prin expresia de echivalență **E = m.c^2**, constatăm că în noua paradigmă cuantică proprietățile fizice ale entităților şi cele energetice se întrepătrund, se suprapun, în conformitate cu principiul complementarității. Corpul uman este, aşa cum s-a specificat anterior, corp fizic dar şi corp energetic (cu câmp vibrațional, pulsatoriu) având o aparență fizică datorită frecvențelor joase la care el există.

Corpurile noastre funcționează atât la energii joase cât şi la energii înalte, suntem ființe multidimensionale – de noi depinde în cursul vieții la ce nivel procentual al energiilor ne situăm, de eforturile noastre de spiritualizare şi purificare morală, pentru că toate bolile apar mai întâi la nivel spiritual, cauzal, mental, emoțional şi apoi în plan fizic.

La ora actuală câmpul de energie universală încă nu poate fi observat şi detectat direct aşa cum o cer ştiințele exacte, dar el poate fi pus în evidență prin efectele folosirii lui în diverse tehnici şi terapii care folosesc energia universală cunoscute generic sub numele de bioenergoterapia care au puterea de a produce schimbări fizice şi psihice ducând la ameliorări şi vindecări.

Întrucât suntem parte din energia universală (suntem sisteme de energie individualizate interconectate la tot ce ne înconjoară) atunci când din varii motive ne îmbolnăvim, tot energia universală, dar nu numai, are posibilitatea de a ne ajuta, important e să aflăm, să ştim a o folosi în fiecare caz de suferință deoarece fiecare ființă este în felul ei unică în univers. Corpul uman este el însuşi un univers în miniatură. În esența sa el este un corp energetic care pare material pentru că îl percepem cu cele cinci simțuri ale noastre (auz, văz, miros, gust, pipăit) şi deşi suntem un corp energetic în totalitatea lui, corpul nostru datorită naturii sale funcționează la energii relativ joase - de aici aparența de corp fizic, iar **energia universală care ne înconjoară este sursa noastră care ne susține în toate structurile ființei noastre – fizic, emoțional, mental, cauzal şi spiritual**.

Deoarece **suntem un câmp energetic vibratoriu individualizat**, alcătuit din mai multe tipuri şi feluri de vibrații, noi percepem energia universală ca fiind în afara noastră, însă de fapt noi facem parte din ea. **Corpul fizic este format din vibrații relativ joase ale energiei universale iar celelalte corpuri – emoțional, mental, cauzal, spiritual formate din câmpuri cu vibrații din ce în ce mai înalte**. Toate se hrănesc şi supraviețuiesc datorită energiei vitale (denumită chi în chineză, ki în japoneză, prana în sanscrită, lumină la creştini) produsă de vibrațiile înalte ale energiei universale care poate produce schimbări cauzale, mentale, emoționale şi în final fizice. Forța gândului nostru poate canaliza direct energia universală spre noi, fiind aspațială şi atemporală şi aceasta pentru că toate lucrurile sunt conectate între ele în afara spațiului şi timpului şi se

pot influența unele pe altele la orice distanță şi chiar în timp pentru că efectiv noi facem parte din energia universală. Această conectare dincolo de spațiu şi timp este în afara percepției noastre tridimensionale. Conştiința noastră poate crea prin focalizarea atenției, intenții şi efecte aparente. De aceea atunci când rezonăm cu anumite energii, noi putem prin intenție să facem ca energia universală care conține o anumită informație să curgă preferențial spre o anumită direcție. Spunem că: energia respectivă merge acolo unde o duce gândul nostru, intenția noastră, cu o densitate mărită funcție de puterea noastră de focalizare cât şi de experiența noastră în domeniu. Chiar şi numai intenția de a ne echilibra energetic face ca transferul de lumină, de energia vitală să se ducă acolo unde este nevoie mai multă de ea.

Toate formele de energie vibratorie din univers poartă în ele însele anumite informații. Energia universală cu tot ce implică ea este baza întregii noastre existențe la orice nivel vibratoriu ne-am referi, situațional sau existent.

Ceea ce dă putere corpului fizic să trăiască înțelegând prin aceasta de tot ce are nevoie pentru sănătate, supraviețuire la orice nivel de civilizație am fi ajuns este energia vitală ce dă posibilitatea corpului fizic să se susțină singur. Sunt cazuri când din diverse motive consumăm prea multă energie vitală (eforturi fizice şi intelectuale, stres) sau receptăm fără să ştim, fără să vrem energii care ne sunt dăunătoare (din subconştientul colectiv al planetei), şi care ne pot îmbolnăvi corpul energetic iar în final cel fizic. Dintre energiile dăunătoare putem aminti de exemplu pe acelea cu care intrăm în rezonanță dacă nu avem o viață morală sănătoasă susținută de iubire şi tărie de caracter, dacă nu avem un corp emoțional echilibrat sau pur şi simplu dacă avem duşmani care ne urăsc foarte tare şi care se pricep sau apelează la anumite persoane să ni le trimită sub forma atacurilor psihice, magiei negre şi împotriva cărora nu suntem totdeauna suficient de pregătiți pentru a le percepe la timp şi a le respinge de la bun început prin propria noastră voință.

Societatea umană ne supune permanent sub aspect fizic şi energetic la o presiune informatică deosebită prin cantitate şi intensitate a acesteia.

Dinamica actuală a fenomenului privind vehicularea informației precizează că, capacitatea genetică umană de încorporare a informației este de circa $\mathbf{10^9}$ biți, gravați în diferite gene, iar spiritul uman global produce pe an circa $\mathbf{10^{18}}$ biți de informație, care sunt înmagazinați în discursuri, biblioteci, reviste sau memorii magnetice. Rezultă că într-un an se produce informație de aproximativ un miliard de ori mai multă decât putem înmagazina prin propriul nostru dispozitiv ereditar şi o transmitem generațiilor următoare[14]. Şi chiar dacă din această producție anuală de informație spirituală ar fi „importantă" doar un procent de 1%, ea ar rămâne încă de zece milioane de ori mai mare decât cea genetică individuală. Aceasta înseamnă că evoluția spirituală i-a luat-o înainte celei biologice; cea din urmă fiind deja desăvârşită pentru noi. Ca atare nu are sens să fie manipulată partea biologică a existenței noastre, genele, când la dispoziție avem diversitatea posibilităților tehnice de „inteligență artificială".

[14] Frank J. Tipler, Fizica nemuririi. Dumnezeu, cosmologie modernă şi învierea morților, Bucureşti, Editura Tehnică, 2008, p.26-30,274

Fiind expresia neuniformității distribuției substanței şi energiei în spațiu şi timp, informația nu poate fi despărțită de substanța şi de energia care o generează şi o transportă. Dar, cu toate acestea, informația nu poate fi totuşi confundată cu ele, întrucât, fiind partea cea mai comunicabilă a realității, poate trece foarte uşor de pe o substanță pe alta, ceea ce face posibil ca substanțe diferite să poată aduce informații diferite. Deşi este indisolubil legată de substanța şi de energia care o generează şi o transportă, informația reprezintă un alt aspect al materiei, care are alte legi de transformare şi de conservare.

Astfel, informația generată de modificările din mediu sau de erorile produse se deosebeşte de aspectul lor substanțial-energetic. De exemplu, în timp ce aspectul substanțial-energetic al variațiilor glicemiei se referă la o anumită cantitate de substanța şi de energie, aspectul lor informațional se referă la incertitudinea pe care cunoaşterea modificării respective o înlătură. Centrul de comandă a mecanismelor de reglare este programat pentru a face față acestor variații. Pentru a corecta sau a preveni aceste variații, trebuie să fie informat când s-au produs şi care este mărimea lor. În felul acesta, informația înlătură incertitudinea centrelor de comandă. Deci, informația pe care o aduce un eveniment este egală cu noutatea pe care o conține sau cu incertitudinea pe care o înlătură; cu cât va fi mai probabil, cu atât el va aduce o informație mai mică şi cu cât va fi mai puțin probabil, cu atât va aduce o informație mai mare. Dacă evenimentele sunt echiprobabile, atunci noutatea pe care o aduce un eveniment va depinde de mărimea câmpului de probabilitate din care poate apare evenimentul respectiv. În 1948, **Claude Elwood Shannon** (1916 – 2001) a arătat că informația H pe care o poate aduce un mesaj, adică o succesiune de semnale sau de evenimente, se va determina cu expresia:

$$H(X) = -\sum_{i=1}^{n} p(x_i) \log_2 p(x_i),$$

Această formulă este asemănătoare cu formula de calcul a entropiei a lui Ludwig Eduard Boltzmann (1844 –1906) întrucât informația este, ca şi entropia, expresia ordinii sau mai bine zis a noutății pe care o dezordine o poate aduce.

De exemplu, presupunem evenimentul aruncării unui zar cu 6 fețe. Valorile variabilei **X** sunt **{1,2,3,4,5,6}** iar probabilitățile obținerii oricărei valori sunt egale. Informația este:

$$H(X) = -\sum_{i=1}^{6} (1/6) \log_2(1/6) = -6 * (1/6) \log_2(1/6) = -log_2(1/6) = 2.58$$

.

Pentru o populație discretă cu valorile **{1,2,3,4,5,6}** cu probabilitățile respectiv **{3%,16%,31%,31%,16%,3%}** (aproximativ o distribuție binomială cu p = 50%) informația calculată este: $H(X) = -2.2$. Incertitudinea s-a diminuat față de exemplul precedent.

Fiind forma cea mai comunicabilă a realității, informația poate trece foarte uşor de pe un substrat pe altul, putând ajunge la un subsistem la altul sau de la o sursă de emisie la receptor. Sursa de emisie este formată dintr-o mulțime de elemente $x_1, x_2, \ldots, x_n$, care se pot afla în mai multe stări posibile. Modificarea

stării elementelor va duce la emiterea unei anumite cantități de substanță sau de energie; aceste cantități, de obicei foarte mici, reprezintă semnalele care transportă informația corespunzătoare reorganizării sursei respective.

Informația ca forma cea mai comunicabilă a realității, îşi are originea în cele din urmă, în unda pe fiecare corpuscul o poate emite, după cum arăta în 1924 Louis de Broglie, (1892–1987). Prin intermediul acestei unde asociate fiecărui corpuscul, sistemele din jur pot fi înştiințate de prezența lui. Şi astfel, informația poate trece de la sursă în mediul înconjurător; dacă o porțiune din aceasta va putea fi influențată în mod specific de substanța sau energia emisă de sursă, atunci acea porțiune de mediu va deveni canal de comunicație. Şi astfel informația trece de pe elementele sursei pe elementele canalului, care o vor lăsa să treacă sau o vor transporta din aproape în aproape, până când va întâlni un sistem capabil să-şi reorganizeze în mod activ elementele sale $y_1,y_2,\ldots,y_m$, la recunoaşterea informației respective. Apare un sistem de comunicație format dintr-o sursă de emisie, dintr-un canal de comunicație şi dintr-un destinatar capabil să se reorganizeze în mod specific la primirea semnalelor respective.

Spre deosebire de elementele canalului, care suferă modificări pasive, sub influența substanței şi energiei emise de sursă, elementele destinatarului se modifică activ, folosind propria lor energie. Toate sistemele care recepționează şi prelucrează informații, atât cele biologice, cât şi cele tehnice, trebuie să aibă o altă sursă de energie decât infama cantitate pe care o aduc semnalele primite. Pe de altă parte, pentru a putea reorganiza activ, sub influența semnalelor primite, elementele destinatarului trebuie să poată exista în mai multe feluri. Ele trebuie să fie chiar instabile sau, mai bine zis, excitabile sau uşor modificabile, pentru a putea trece foarte uşor dintr-o stare în alta, sub influența cantităților extrem de mici de substanță şi energie aduse de semnalele emise de sursă.

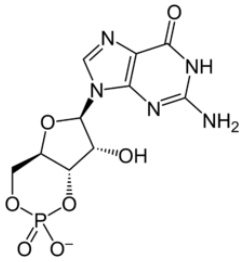

Elementele sistemelor biologice sunt instabile, trecând foarte uşor dintr-o stare în alta. Astfel, energia adusă de un foton reuşeşte să transforme molecula de rodospină în rodospină excitată, care va activa translucina, care va activa fosfodiesteraza, care va transforma, la rândul ei, guanozina în guanozin monofosfat ciclic. În felul acesta, plecând de la infima cantitate de energie adusă de un foton, folosind propria lui substanță de energie, ochiul reuşeşte să sintetizeze un milion de molecule de GMPc (guanosín monofosfato cíclico), care vor modifica permiabilitatea neuronilor, făcând posibilă transmiterea semnalelor nervoase prin intrarea sodiului în celulă, adică prin depolarizarea celulei.

Tocmai pentru a menține elementele sistemului într-o stare de excitabilitate, care să facă posibilă recepționarea semnalelor emise de sursă, sistemele de comunicație trebuie să consume o mare cantitate de energie. Şi trebuie remarcat că nu recepționarea semnalelor (depolarizarea celulei), ci repolarizarea ei, adică reducerea ei în stare de excitabilitate necesită un anumit consum de energie, depolarizarea producându-se pe seama celui de-al doilea principiu al termodinamicii, care tinde spre echilibrul termodinamic,

adică spre egalizarea concentrațiilor sodiului şi potasiului de o parte şi de alta a membranei celulare. Repolarizarea celulei necesită, însă, intrarea în funcțiune a unor pompe ionice, care să scoată sodiul, să introducă potasiul şi să reducă celula în stare de excitabilitate.

Pentru a putea ajunge de la sursă la destinatar, informația trebuie să treacă de multe ori de pe un substrat pe altul. Substratul care transportă informația de la sursă la destinatar se numeşte semnal. Semnalul, format de obicei din cantități foarte mici de substanță şi de energie, nu se reprezintă pe sine, ci starea sursei care l-a emis, Pentru acest motiv semnalul nu trebuie confundat cu stimulul sau cu excitația, în care predomină aspectul energetic.

Deşi cele trei aspecte ale fenomenelor sunt indisolubil legate între ele, aspectul informațional este relativ independent de aspectul substanțial-energetic. Acest lucru poate fi demonstrat prin faptul că, pentru a stabili legătura informațională dintre sursă şi receptor, nu este necesară o anumită substanță şi energie, ci este suficientă modularea într-un fel sau altul a diferitelor substanțe sau energii, care se aleg în funcție de particularitățile sistemului prin care trebuie transmisă informația respectivă, întrucât printr-un sistem nu se poate transmite orice fel de substanță sau energie. Prin căile nervoase nu se pot transmite semnale mecanice, optice sau acustice. Sistemul nervos trece sau traduce toate semnalele ajunse la nivelul receptorilor periferici în stimuli nervoşi, receptorii periferici mai numindu-se şi traductori.

O **succesiune de semnale se numeşte mesaj**. Mesajul nu este, de obicei, format dintr-o succesiune întâmplătoare de semnale, ci dimpotrivă, este format, de cele mai multe ori, de succesiuni bine stabilite de semnale. Informația pe care o aduce un semnal în cadrul mesajului este mai mică decât informația pe care ar aduce-o acelaşi semnal în afara mesajului respectiv. Semnalele care, datorită determinării din mesaj, pot dinainte prevăzute nu mai aduc nici o informație, devenind redundante. Redundanța depinde de diferența dintre entropia maximă $\mathbf{H_0}$, în care semnalele ar fi absolut întâmplătoare şi entropia concretă $\mathbf{H_1}$, în care ele au o anumită determinare. Cu cât semnalele sunt mai bine determinate, cu atât această diferență este mai mare şi semnalele sunt mai redundante. Deşi nu aduc nici o informație, sunt şi ele necesare, întrucât fără ele nu pot fi interpretate semnalele mai puțin cunoscute, care aduc o cantitate mare de informație. Mesajele care sunt lipsite de redundanță, aşa cum se întâmplă în cazul artei abstracte, sunt foarte greu de interpretat.

În timpul transmiterii de-a lungul canalului de comunicație şi prin trecerea de pe un substrat pe altul, informația poate suferi anumite perturbații, datorită cărora informația primită de destinatar nu mai este identică cu informația emisă de sursă.

Chiar dacă semnalele nu ar fi perturbate pe parcurs, receptorul tot nu ar putea primi o informație identică cu cea emisă de sursă, pentru că sursa este formată din **x** elemente, care se pot afla în **n** stări, ceea ce înseamnă că ea poate emite o informație $H_s = -\sum_{x=1}^{n} px \log x$,iar receptorul care este format din **y** elemente, care se pot afla în **u** stări, poate recepționa

o informație egală cu $H_r = -\sum_{y=1}^{u} py \log y$. Informația primită de receptor va depinde deci nu numai de proprietățile sursei, ci şi de proprietățile şi posibilitățile destinatarului. Cu cât destinatarul va avea mai multe elemente, care se vor putea afla în mai multe stări posibile, cu atât el va putea primi o cantitate mai mare de informație. În cazul unui destinatar cu memorie, informația pe care o primeşte depinde şi de probabilitățile pe care el le acordă semnelor emise de sursă, ceea ce face ca informația pe care o primeşte să fie egală cu $H = -\sum_{x=1}^{n} px \log wx$, unde **w** reprezintă probabilitățile pe care le acordă destinatarul.

Ca şi substanța şi energia, informația poate avea şi ea mai multe aspecte. Ea are mai întâi un aspect privind noutatea obiectivă care depinde de organizare şi de reorganizare a sursei. Apoi are un aspect care priveşte structura şi modularea semnelor, prin intermediul cărora se transmite până la destinatar, un aspect care priveşte incertitudinea pe care o înlătură în destinatar şi, în sfârşit, un aspect care priveşte valoarea şi semnificația pe care o are pentru destinatarul respectiv.

Pentru receptarea, prelucrarea şi înmagazinarea informației în organismul uman, apa are un rol decisiv.

Organismul uman este construit din apă în proporție de peste 70 la sută per total, dar multe dintre organele noastre, precum este creierul, au o componență numita “apă” în proporție de 90 la sută.

Apa este una din cele mai misterioase substanțe, întrucât este un compus format din două gaze şi este totuşi în stare lichidă la temperaturi şi presiuni normale.

Puterea cuvântului şi a apei. “Existența este vibrație”, spune cercetătorul japonez Dr. Masaru Emoto autorul unei descoperiri senzaționale. Fiecare lucru, ființă, tot ce există în Univers are propria sa frecvență care este unică, astfel că putem spune că întreg Universul este în stare vibratorie. Datorită fizicii cuantice acest lucru a putut fi dovedit ştiințific. Muzica, cuvintele, în general toate undele sonore sunt vibrații.

În Evanghelia după Ioan este scris: “La început a fost cuvântul”. Această afirmație are sensul că Cuvântul a creat viața, ființa omenească care trăind în mijlocul naturii şi experimentând de la primele încercări de exprimare verbală a ideilor a început să-şi dezvolte puțin câte puțin un limbaj care să exprime cât mai mult posibil ideile, gândurile. Puterea gândului se poate transmite şi cuvintelor. Gândurile însoțite de emoții şi sentimente pozitive sau negative pot da naştere la cuvinte, respectiv un limbaj pozitiv sau negativ care să aibă repercursiuni asupra vieții oamenilor, a celorlalte ființe sau lucruri care ne înconjoară. Toate obiectele, lucrurile din jurul nostru pot fi impregnate cu ajutorul cuvintelor dându-le astfel nişte calități în plus. Apa de exemplu este cea mai sensibilă la frecvența diverselor vibrații, preluând în modul cel mai fidel informațiile transmise în mod vibratoriu. Şi întrucât ea se găseşte în procent foarte mare atât pe Terra cât

şi în corpul oamenilor, animalelor şi plantelor ea joacă un rol foarte important: de oglindă a lumii care ne înconjoară.

Savantul japonez Dr. Masaru Emoto a descoperit că apa e vie, are memorie, inteligență. El a constatat că şi cuvintele scrise emit vibrații pe care apa le poate percepe. Astfel introducând în apa naturală o hârtie (sau chiar aşezând un pahar de apă pe o hârtie) pe care s-au scris anumite mesaje apa a preluat aceste informații sub formă de vibrații şi în procesul de înghețare a cristalizat în forme specifice după natura mesajului (vezi figurile de mai jos). De altfel şi medicul neurolog Dumitru Constantin Dulcan atinge şi dezbate această idee de "inteligență a materiei" în cartea cu acelaşi nume (Inteligența materiei) dar având alte baze de pornire, fiind un subtil observator al naturii. Chiar şi cuvintele scrise cu intenție pe hârtie prin intermediul mediului înconjurător (aerul de exemplu) comunică cu universul.

În afară de calitățile fizice şi chimice ale apei pe care le ştim cu toții aflăm deci, că apa este o excelentă purtătoare şi transmițătoare în acelaşi timp de informații. Astfel cunoscând calitățile apei s-a observat că aceasta cristalizează diferit: apele din lacurile montane nepoluate, apele de izvor şi în general apele naturale, curate, pure cristalizează asemănător fulgilor de zăpadă, cu forme hexagonale, cristalele având figuri de o geometrie perfectă spre deosebire de apele poluate sau cele tratate care produc cristale deformate, asimetrice, amorfe. S-a mai observat, de exemplu, că în momentul în care apa naturală îngheață ea va cristaliza în forme hexagonale perfecte, însă dacă se intervine în timpul procesului cu informații care sunt contra naturii se vor forma cristale asimetrice. Astfel informațiile prin cuvinte rostite (sau incantații) sau scrise şi introduse în apă:

În concordanță cu natura (iubire, dragoste, recunoştință, mulțumire, binecuvântare) vor da apei (forme hexagonale, armonioase, geometrice a cristalelor) calitățile dorite generând energii pozitive;

În disonanță cu natura (ură, mânie – folosind termeni insultători, jignitori, supărători) vor da apei (forme amorfe, ciudate, dizarmonioase ale cristalelor) calități nedorite generând energii negative.

Puterea cuvintelor noastre este dată de energia pe care o punem în ele, de încărcătura lor emoțională cu ajutorul sunetelor care sunt chei ale energiilor universului, ale ființei noastre, cu care putem să impresionăm tot ce este în jurul nostru. Apa ca şi aerul care ne înconjoară este un foarte bun vehicul de informații, astfel după binecuvântarea apei de exemplu, ea devine apă informatizată deoarece a înregistrat emoțiile, sentimentele, trăirea efectivă transmisă de noi cuvintelor. În creştinism apa este simbolul material

al Luminii, deoarece prin vibrațiile sale poate influența natura omului. În religia creştină sfințirea apei şi botezul oglindesc acest lucru. Scăldatul în apă simbolizează la propriu şi la figurat spălarea sau înlăturarea tuturor necurățeniilor şi obținerea unei stări de bine. Puterea gândului, a cuvântului, rugăciunilor şi calitățile apei descrise mai sus sunt folosite la binecuvântarea şi sfințirea apei pentru obținerea Aghiazmei mari (care îşi păstrează proprietățile timp foarte îndelungat) din 6 Ianuarie - Bobotează, sărbătoare creştină foarte mare.

Dacă un simplu "mulțumesc" schimbă molecula de apă din noi, imaginați-vă cum este când spunem o rugăciune, cuvinte de dragoste, prietenie, înțelegere… Dacă se întâmplă în afara corpului, se întâmplă la fel şi în interior!

Totuşi, să nu uităm că se întâmplă şi invers - când spunem vorbe grele sau nutrim sentimente de ură, invidie, răzbunare… Acesta este modul în care omul se îmbolnăveşte cu apa încărcată de energie negativă şi destructivă. Multe necazuri pornesc din noi înşine!

Dacă apa murdară ne afectează sănătatea, gândurile şi cuvintele murdare o fac în egală măsură!

4. Energia şi sănătatea organismului uman

Ce este energia şi care sunt diferitele ei forme ?. Energia este definită ca fiind puterea interioară deținută de un sistem, ce dă posibilitatea sistemului să se susțină singur şi/sau să se deplaseze în timp şi spațiu. Ea poate fi eliberată sau transferată de la un sistem la altul, în care caz poate determina

schimbări fizice (sau forțe) în sistemul primitor (sau absorbitor) de energie. Energia se conservă, ceea ce înseamnă că nu poate fi creată sau distrusă, ci numai transformată dintr-o formă în alta sau transferată altui sistem.

„**Spațiul din jurul nostru este saturat de energie. Prezentă sub mai multe forme, ea este diferită, în funcție de însușirile ei, de natura şi de mijloacele de transformare dintr-o formă în alta**"[15]. Universul îşi descoperă încetul cu încetul secretele dezvăluind oamenilor aspecte şi fapte de neimaginat până acum. Materia din care Universul nostru este alcătuit, este constituită din trei forme de energie: cinetică, potențială şi energie internă. Energia cinetică este asociată cu energia sistemelor care sunt în mişcare. De exemplu, câmpul electromagnetic transportat de razele solare, care hrăneşte plantele, este o formă de energie cinetică. Energia potențială este energia stocată într-un sistem. Energia chimică stocată în hrană este o formă de energie potențială, iar energia internă este cea care ține atomii intacți şi ea se mai numeşte şi „energie materială". Celebra ecuație **$E=m.c^2$**, descrie energia internă a unui sistem cu masa **m**. La cel mai profund nivel, energia fundamentală este subtila Energie Universală, care este Sursa tuturor celorlalte forme de energie, este energia asociată cu Câmpul de Energie Universală („Superstring"-urile), ce pătrunde în întreg spațiul. Energia cinetică, potențială şi internă sunt forme diferite (sau părți) ale Energiei Universale[16]. Uzând de logica obişnuită, liniară, care se subordonează doar aritmeticii, nu se pot descrie procesele apariției şi transmutării formelor de energie din unele în altele. Dar practica observației vieții omeneşti atât în sfera gândirii cât şi emoțional – sentimentală ne spune că aceste transformări există şi ne influențează permanent. Cine şi ce este substratul şi purtătorul primordial şi totodată mecanismul inițiator al acelor unde energetice care intră în om, iscând în el un şuvoi de sentimente şi care se manifestă prin emoțiile şi trăirile lui? Este gândul care s-a lansat prin labirintul conştiinței umane de îndată ce semnele literelor s-au unit pentru el în sensul cuvintelor exprimate cu sens pozitiv sau negativ. Exprimarea cuvintelor „Te iubesc" adresate unei ființe apropiate provoacă la aceasta o dezlănțuire de procese fiziologice trădându-i atât de vizibil o stare interioară specifică. Gândul a „contaminat" sentimentele, gândul le-a eliberat în afară sub forma emoțiilor. Gândul conține în sine imense fluxuri de energie pe care le poate elibera instantaneu. Atunci se produce explozia emoțională care este capabilă chiar să ucidă, când această energie se află în mişcare în interiorul corpului omenesc, rupând toate zăvoarele puse în mod normal sub control. Ea poate provoca într-o clipă o stare de şoc, de adâncă depresie. Sau poate declanşa în om furia provocând ofensiva împotriva duşmanului. Gândul poate declanşa în om orice emoție şi o poate stinge. Emoția însăşi devine împreună cu gândul o energie deosebită creând o forță spirituală şi fizică majoră în acțiunea pe care o provoacă. Pentru gând nu există bariere şi nici distanțe de manifestare. Dar, gândul transpus în cuvinte se poate deforma. Aceasta este firea şi natura umană care ascunde în mod naiv în

[15] Grigori Kapița, Şcoala bioenergeticii, Bucureşti, Rovimed Publishers, 2002, p.21.
[16] Leonard Susskind, Peisajul cosmic. Teoria corzilor şi iluzia unui plan inteligent, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012.

spatele cuvintelor adevăratele gânduri în momentul în care ele sunt cunoscute peste tot şi oricui.

Energia gândului este o forță uriaşă şi corpul nostru o primeşte transformând-o în energia sentimentelor, energia emoțiilor, energia faptelor.

După cum ştim, corpurile noastre sunt alcătuite din sisteme ierarhice, ce sunt făcute din diferite părți (organe), care la rândul lor sunt compuse din celule variate. Fiecare celulă este constituită din molecule şi atomi, menținuți împreună de forțe electromagnetice. În acest sens, corpurile noastre conțin toate cele trei forme de energie: cinetică, potențială şi internă. În timp ce energia internă şi cinetică asigură soliditatea corpului (şi structura genetică), energia potențială furnizează hrana. Pe de altă parte, la nivelul cel mai de jos al ierarhiei, la care toată materia, inclusiv corpurile noastre, celulele sale şi atomii sunt alcătuiți din Câmpul de Energie Universală, noi vedem că acestea sunt în acelaşi timp şi un sistem vibrațional ce conține Energie Universală, ce apare ca energie cinetică, potențială şi internă. Energia Universală este cea care dă soliditate şi hrană corpurilor noastre.

Din afară, corpul omenesc pare a fi un sistem foarte complex. În el funcționează organe interne, celule şi forțe chimice într-un mod ierarhic ce transformă energia într-o forță vitală, necesară autoconservării. Înaintea acestei complexități, la cel mai profund nivel, corpul uman este un câmp vibratoriu, ce pulsează cu variate frecvențe (în special în domeniul jos). Complexitatea iese la iveală din simplitate, ca un fenomen excepțional.

Ceea ce dă acestui câmp vibrațional (corpul uman) proprietatea de a fi în viață, este energia vitală ce serveşte ca forță vitală, iar sursa ei este faimoasa Energie Universală, conținută în Câmpul de Energie Universală.

Reducerea energiei vitale conduce la boli şi în cazuri extreme, pierderea totală a energiei vitale implică transformarea corpului în materie moartă, pentru că acesta îşi reduce vibrațiile şi îşi pierde energia, care scade sub nivelul acceptabil, cerut de susținerea vieții. Materia moartă, cum ar fi: rocile, apa etc., este constituită din vibrații foarte joase. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu un corp ce este lipsit de energie vitală, el rămâne numai solid. Dacă corpul nu este alimentat continuu cu energie vitală, cu vibrații înalte, el nu îşi poate menține un nivel acceptabil al vibrațiilor (şi al energiei) cerut de funcționarea sa, ca un mecanism viu. Aşadar, energia vitală este cea care sporeşte vibrațiile corpului pentru a-i susține viața.

Energia vitală activează fiecare funcție şi proces din organism, atât voluntar cât şi involuntar. Asemenea curentului electric ce alimentează un computer, în lipsa ei nimic nu poate funcționa.

Oamenii de ştiință au studiat sub toate aspectele şi în toate detaliile mecanismele ascunse ale transformării substanțelor aduse de alimente în interiorul organismului uman în energie internă necesară în procesele de mişcare, dezvoltare şi menținere în viață a cormului omenesc, în cele mai diverse componente care la nivelul moleculelor contribuie la construirea celulelor corpului fizic. Cantitățile de hrană utilizată, după mărimea şi relația cu consumul energetic, pentru subzistența fizică a populațiilor civilizate şi a celor la care „civilizația" a venit mai târziu, se deosebesc şi azi la fel de mult, dar durata vieții, a perioadei active la reprezentanții uneia sau alteia dintre populații, nu diferă prea mult.

În ceea ce priveşte aspectul prenatal, energia este puterea primordială existentă în întreg universul, putere manifestată sub formă de căldura, lumină, mişcare şi alte energii universale.

Energia postnatală se concretizează în corpul uman atât sub forma diverselor energii asociate organelor, cât şi prin intermediul respirației, temperaturii corporale, pulsului şi al altor forme de bioenergie. Energia postnatală este polarizată, de natura electromagnetică, şi se caracterizează printr-o constantă activitate şi transformare.

Energia cosmica pătrunde în corp prin creştetul capului, în timp ce lumina este asimilată prin piele şi ochi.

Sursa de energie postnatală include: hrana, apa, plantele, aerul şi alte suplimente materiale. Alimentele sunt digerate pentru a se extrage din ele elemente nutritive vitale pe care corpul le transformă apoi în energie. Energia din aer este absorbită prin plămâni şi poate fi amplificată prin respirație. Prin combinarea energiei aerului din plămâni cu energia pământului din sistemul digestiv, se formează aşa-numita “Adevărata Energie Umană”, forța fundamentală a vieții materiale.

Energia umană se concentrează la nivelul pieptului şi este strâns asociată cu circulația sangvină, cu inima şi cu plămânii.

Energia se referă la toate tipurile de bioenergie asociate cu sănătatea şi vitalitatea umană, incluzând energiile elementare ale organelor vitale, energia nutritivă care circulă prin meridiane, energia de protecție care scaldă suprafața corpului şi energia neuro-activă a sistemului nervos.

Energia este asociata plămânilor prin intermediul respirației, care extrage energia externă din aer şi o combină în fluxul sangvin cu energia internă extrasă prin digestie din apă şi alimente. Amestecul rezultat este baza energetică a metabolismului uman.

Energia este baza întregii noastre existențe. Căldura soarelui ce ne încălzeşte corpurile, benzina pe care o utilizăm în maşina noastră, electricitatea folosită în instalațiile casnice, sunt de fapt forme ale aceleiaşi energii. Energia Universală este energia ce susține viața, furnizând energie vitală tuturor sistemelor vii, este energia folosită pentru a trata pe alții şi pe noi înşine, prin terapia chakrelor şi este acelaşi concept, pe care sunt bazate învățăturile şcolii Spiritual Human Yoga (SHY).

Majoritatea bolilor sunt cauzate de dezechilibrul energiei vitale, energie pe care corpul nostru o primeşte din Câmpul de Energie Universală. Utilizarea conceptului de Energie Universală ca o tehnică de vindecare, ne dă posibilitatea să ajungem la esența bolilor, eliminând astfel principalele cauze ale bolii şi nu numai simptomele.

Eul Energetic. Avem în jurul nostru un înveliş energetic „aura” menit să ne protejeze împotriva atacurilor energetice din afară. Un om calm, cu sufletul liniştit şi împăcat, are un înveliş energetic intact, sănătos, fără porțiuni şubrezite sau spărturi. Când sufletul este însa neliniştit, când omul trăieşte în fiecare zi emoții negative „ură, furie, iritare, invidie (pizmă despre care se vorbeşte şi în scrierile creştine) etc. aura îi slăbeşte, se subțiază, apar fisuri care se lărgesc, deschizând acces vampirilor energetici, ca si bolilor si nenorocirilor de tot felul.

La fel cum scoarța copacului trebuie să rămână intactă pentru a feri copacul de fel şi chip de paraziți, tot aşa şi aura noastră este menită să ne protejeze, să ne apere. De aceea, este indicat să eliberam emoțiile negative, să ne păstrăm calmul şi ne vom menține aura intactă, ferind-o de fisuri, ceea ce ne va face intangibili la atacurile din afară.

Vampirismul energetic. „**Prin vampirism se înțelege îndeobşte orice formă de preluare a energiei sau a forțelor vitale de la ceilalți, şi în aceeaşi măsură intensificare forțelor proprii pe seama altora, obiceiul de a trăi pe seama altora**”[17]. Vampirismul este un fenomen legat de schimbul energetic (în principiu între oameni) ce apare când interacțiunea dintre două sau mai multe câmpuri energetice provoacă deplasarea energiei de la insul cu un biocâmp mai slab apărat, la cel ce suferă permanent de o carență de energie. Se consideră că pomparea de energie de la donator la vampir se face canalizat prin ceakhre.

Cum putem să recunoaştem un vampir energetic? Pentru a recunoaşte un vampir, trebuie înainte de toate să vă clarificați percepțiile. Un vampir energetic puternic ne poate aduce prin simpla lui prezență într-o stare vecină cu leşinul. Nu este vorba doar de un disconfort sufletesc, deşi face parte şi el din tablou. Pomparea energiei într-o relație cu astfel de vampiri se face atât de repede, încât îl aduce pe donator în stare de semileşin.

Vampirii pot fi activi şi pasivi. Îl poți recunoaşte uşor pe un şef de la serviciu activ prin faptul că adoră şedințele cu mulți oameni, şedințele-fulger dese şi în plus organizează perseverent agape cu diferite ocazii, pretinde ca toți colaboratorii să-şi serbeze numaidecât zilele de naştere la serviciu. Şi totul trebuie să se petreacă după regulile stabilite de el, orice inițiativă sau abatere de la normele de comportament general adoptate pentru astfel de acțiuni îl scot din echilibru. Vampirii activi au întotdeauna „preferații” lor din care extrag energie în „regim complet”.

Omul este viu atât timp cât în corpul lui există energie. Energia „percepe” corpul fizic al omului în unitatea armonică a tuturor organelor şi sistemelor. Energia universală primordială, care ea însăşi reprezintă totul, transmite şi fixează orice informație într-un obiect indiferent de complexitatea lui, fără să piardă nici măcar o fărâmă din ea. Omului care începe să se folosească de energia altuia i se închid canalele de comunicare cu Universul energetic iar el este nevoit sa ia din ce in ce mai multă energie de la semenii săi. Astfel pot apărea boli grave şi chiar moartea. Începutul acestui proces stă în egoismul exacerbat manifestat în gânduri, emoții sau fapte, în neînțelegerea unității lumii. Aceasta blochează canalele de legătură cu cosmosul şi provoacă o cădere energetică. Acest proces e greu de oprit. El condamnă copiii "vampirului" la nişte boli grave întrucât aceştia se nasc cu canalele de legătură cu Universul energetic închise şi atunci fie că sunt supuşi vampirismului fie ei înşişi vor deveni vampiri energetici şi vor continua ruinarea propriului suflet. Cum procedează oamenii care au nevoie de energie? Ei înfurie, chinuie victima, caută diferite mijloace de a subjuga omul pentru că a lua de la unul egal ție e complicat. E mai uşor sa iei de la acela pe care l-ai subjugat.

[17] Grigori Kapița, ibidem, p.136.

De ce devine omul sadic? Părinții săi au renegat comuniunea cu lumea, au renegat înaltele sentimente ceea ce a dus la închiderea completă a canalelor care-I unea cu Universul. A început degradarea şi destrămarea structurilor câmpului energetic. Energia nu putea fi procurată din altă parte decât de la oameni. Dacă este vorba de un copil, acesta începe să-şi irite mama, s-o necăjească. Ea începe să țipe în permanență, se înfurie şi îi cedează energie. Copilul îşi bate joc de colegii de joacă, îi jigneşte, chinuie animalele, râde şi îşi bate joc de cei vârstnici în scopul obținerii energiei. Prin urmare provocarea de chinuri fizice şi spirituale unui alt om este una din formele de vampirism.

Puțini cunosc cât de gravă e pedeapsa subtilă pentru vampirism şi cât de puține sunt şansele de a ieşi din această situație. Unul din mijloacele spirituale de apărare împotriva unui om certat cu regulile eticii, care încearcă să fure energie îl constituie rugăciunea pentru că aceasta constituie în acelaşi timp şi un ajutor pentru corectarea deformațiilor structurilor sale spirituale. "Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă şi binecuvântați-i pe cei ce vă urăsc."

Soluția este să evitați certăreții care nu-şi pot exprima sentimentele negative decât în formă conflictuală; există indivizi care au o mică dispută cu ridicat de voce cel puțin îi auzi. Nu este normal! Cum îi recunoaştem: după gradul de epuizare pe care ni-l produc; nu ne aduc nimic, ne dau o stare proasta, si ne periclitează echilibrul emoțional.

O persoană care a fost victimă a unui vampir energetic, prezintă următoarele simptome: **oboseală acută** - in cazul unor atacuri repetate, starea de oboseală devine cronică, iar persoana atacată simte nevoia unei odihne prelungite; **vlăguire** - se simte o lipsă acută de energie. Persoana în cauză devine vampir energetic involuntar; **nervozitate** - stări de enervare fără motiv aparent; dureri de cap ("deochi"); **amețeli**; **grețuri**; **lipsa poftei de viață**; **pierdere temporară de memorie** - acest simptom, apare într-o fază mai avansată; în unele situații - **aritmie cardiacă**.

Soluții: să învățăm să punem limite, să tragem granițe, pentru a nu ne lăsa vampirizați de către celălalt. Astfel riscăm să ne supunem patologiei celuilalt şi să devenim victima sa şi apoi să ne afundam în agresivitate şi ranchiună.

Adeseori îi putem ajuta pe cei din jurul nostru, dar prea rar îi putem salva! A lua rolul de salvator este mai degrabă un semn al slăbiciunii Ego-ului. Atunci când ne creşte nervozitatea, se impun două întrebări: sunt eu oare persoana care trebuie să se ocupe de aceste probleme? trebuie eu sa fiu persoana care ajută sau eu trebuie să-mi văd de lecțiile mele?

În oricare dintre cazuri, cel mai bun semnal de alarmă sunt emoțiile noastre: sentimentul de nefericire-frustrare este semnul ca trebuie sa punem stop!

Terapeuții, de obicei, recomandă ruperea totală şi imediată (măcar pentru un timp) a legăturii dintre cei doi. Şi abia aici începe problema. Cel care este vampir energetic va simți revolta donatorului de a-l alimenta. Ruperea legăturilor patologice, dintre cei doi, provoacă automat dezechilibru la vampirul energetic, trezind protest activ energetic la el (sigur, depinde şi de stadiul "bolii vampirice"). Secretul eliminării acestui comportament este să învățăm să iubim şi să dăruim mai mult decât să aşteptăm de la alții; astfel vom primi o uriaşă cantitate de energie din Univers. Un vechi proverb spune: "Dăruind vei dobândi". Darul suprafiresc se reflectă asupra-ți, se întoarce la tine ca un bumerang, ca o

rază de lumină proiectată de oglindă şi te va împlini. Vei fi fericit şi împlinit cu tine însuţi şi astfel pregătit să dăruieşti din nou.

Relaţiile personale sunt pentru noi un set inepuizabil de teste şi totodată profunde lecţii de înţelegere. Poate că nimic nu ne solicită mai mult generozitatea şi înţelepciunea ca o relaţie " amoroasă, profesională, amicală, filială" orice implică a fi faţă-n-faţă cu cineva.. Orice relaţie personală ne atinge fiinţa la toate nivelurile: fizic, emoţional, mental, energetic, spiritual. Interacţiunea la nivel energetic este rareori conştientizată.

Deşi, în permanenţă are loc un schimb de energie intre noi şi cei din jurul nostru, ce poate lua forme cu atât mai dramatice cu cât suntem implicaţi mai profund într-o relaţie. Dar un schimb masiv de energie se poate face şi în întâlniri absolut accidentale şi de o durată extrem de scurtă. Din păcate, cel mai adesea, nu în avantajul ambelor parţi. Arta de a relaţiona constructiv nu ne-a fost niciodată predata.. Nimeni nu ne-a explicat ce se întâmplă când doua fiinţe umane intră în legătură, ce schimburi subtile se produc înainte de prima strângere de mână, înainte de primul zâmbet sau de prima privire încruntată. Înainte de orice, doi oameni stabilesc mai întâi un contact energetic. Chiar dacă se află la mare distanţă, simplul gând îndreptat către o anumită persoană ne poate pune în legătură energetica cu ea. Iar această legătură, deşi pare inefabilă, lipsită de consistenţă, creează sau întăreşte matricea unei posibile relaţii. Prin canalele energetice avem posibilitatea de a predetermina story-ul unei legături.

Pentru că în permanenţă există un circuit energetic intre noi şi cei din jurul nostru, orice emoţie, gest, cuvânt, acţiune sau atitudine se traduce în energie care vine spre noi şi este emisă de noi. Când trăim un disconfort pierdem energie, când suntem mulţumiţi câştigăm energie. Cum pierdem energie in cazul unui conflict? Într-un conflict, nelinişstea pe care o trăim tulbură câmpul nostru energetic. În funcţie de natura conflictului (sentimental, competiţie de valori, concurenţă profesională, confruntare temperamentală etc.) "ancorele" acestor tulburări se fixează în diverse zone ale acestui câmp energetic. În cazul în care conflictul este menţinut multă vreme, apare riscul materializării unor boli, corpul nostru suferind un dezechilibru energetic cronic.

Sunt arhicunoscute **câteva moduri de furt energetic**, cel mai adesea hoţii fiind persoanele apropiate: părinţi, şefi, soţi, etc. Furt de energie prin: **critică** - o resimţim ca invalidantă, negare a valorii noastre, respingere a identităţii sau a condiţiei în care ne punem prin gesturile, cuvintele şi atitudinile noastre ce sunt criticate - generează sentimente de ruşine şi regret ce sabotează stima de sine; **interdicţia**: atinge libertatea de expresie, ne limitează manifestarea, ne induce senzaţia unui pericol asupra căruia n-am căzut de acord ca ar exista, neagă afirmarea liberă a temperamentului, opreşte libera iniţiativă; **interogarea**: hărţuieşte printr-o investigaţie indiscretă ce reclamă subordonare prin răspuns - orice întrebare induce presiunea răspunsului, creează senzaţia obligaţiei de a satisface curiozitatea celuilalt pentru a beneficia de acceptarea persoanei; **indiferenţa**: ignorarea reprezintă un mod subtil de a lua energie prin crearea unei prezenţe "goale" pe care celalalt simte nevoia s-o umple arătând interes pentru starea persoanei ce joacă rolul dezinteresatului, al neparticipantului; **plângerea**: creează presiunea salvării, ascultarea fiind o bună formă de a oferi energie -

poate sugera responsabilitatea sau obligația ascultătorului de a susține sau ajuta persoana ce se plânge (văicăreală).

Cum ne putem apăra de hoții de energie?

In primul rând să nu devenim obiectul atitudinilor de mai sus. Să devenim conştienți că toate certurile, necazurile şi frustrările oamenilor au ca scop aprovizionarea cu energie. Aceasta se petrece la nivel subtil, rareori fiind conştienți cei implicați. Înțelegând natura profundă a acestor manifestări putem zâmbi când se încearcă antrenarea noastră în conflicte, bârfe, văicăreli, judecați, etc. Persoanele din jurul nostru arareori conştientizează că prin comportamentul lor hărțuie energetic pe cei de lângă ei. Adeseori părinții dispun de energia copiilor lor fără să vrea. Asta nu înseamnă să înceteze a-şi mai corecta copilul când acesta greşeşte. Ci doar să învețe s-o facă fără a induce copilului sentimente negative, să o facă cu detaşare, fără a manifesta supărare. In relația de dragoste adeseori cedăm energie fără să ne-o ceară nimeni. Nu este responsabil celalalt pentru faptul că am pus la dispoziția sa o cantitate apreciabilă din forța şi vitalitatea noastră. Nici nu-şi dă seama, apoi, că dispune de ea simțindu-se bine. Este responsabilitatea noastră să învățăm sa ne menținem integritatea energetică.

De unde ne luăm energia fără să îi "vampirizăm" pe cei din jur? Fiecare om se naşte cu rezerve suficiente de energie pentru a trăi. Dacă uneori însă ne permitem luxul de a o risipi în conflicte, emoții sau gânduri negative, ce ne pun pe minus, atunci trebuie să învățăm să generăm la loc energia de care avem nevoie. Sunt câteva soluții în acest sens: rugăciunea, meditația - rugăciunile de mulțumire au rezultate. Oamenii sunt învățați să ceară ceva prin rugăciune. Când cerem ceva prin rugăciune punem de fapt în evidență ceea ce nu avem. Şi creiem condiții să primim tot mai puțin. Când cerem ceva considerăm că meritățm mai mult şi îl judecăm pe Dumnezeu de ce nu ne-a dat. Universul este astfel conceput că nu primim niciodată mai puțin decât meritățm: **bucuria** - este o sursă uriaşă de energie; **râsul, seninătatea, mulțumirea calmă a propriei vieți** ne oferă în permanență vitalitate; **exuberanță, minunarea, încântarea şi incitarea** pe care le aduc întâlnirile frumoase, proiectele care ne inspiră, evenimentele ce ne animă; **iubirea** cea mai pură, mai înaltă şi complexă formă de energie, cu puterea cea mai mare de a crea. Vorbim aici de iubirea necondiționată, care este şi singura formă de iubire autentică; **generozitatea** - actul dăruirii, al comuniunii create de oferire, ne aduce instantaneu înapoi (prin bucuria celui ce primeşte) energia pe care am dat-o şi ceva în plus datorită fericirii pe care am generat-o!

Aici se arata cât de important este să mulțumim când am fost ajutați şi de asemenea să ajutăm atunci când persoana şi-a formulat dorința de a primi ajutor (verbal sau în altă formă) altfel nu se generează o reacție autentică de recunoştință; recunoştința nefiind utila orgoliului donatorului ci smereniei demne a celui ce primeşte.

In rolul de donatori energetici apar de obicei oameni sănătoşi, armonios dezvoltați. Mai sunt numiți şi generatori energetici. Ei nu-şi fac probleme de unde să-şi ia energia, pur şi simplu o realizează înăuntrul lor prin muncă atât intelectuală cât şi fizică susținută, de fiecare zi, fără să uite în acest timp de necesitatea de a se purifica constant. În această împrejurare, de obicei, nu se apără în mod special de influența câmpului negativ străin întrucât s-au învățat să dea energie celor apropiați. În acelaşi

timp donatorii suportă cu uşurinţă singurătatea, îşi ajung sieşi, nu ocolesc deliberat contactul cu oamenii, dar nici nu-l caută. Apărându-se subconştient de influenţa negativă a mulţimii şi acţiunea izolată a vampirilor, donatorii preferă să caute căile proprii pentru completarea rezervei de energie, şi nu orice energie, ci doar cea „curată" a naturii, de la apă, copaci, aer, soare.

Vampirii cei mai puternici, ce acţionează conştient îşi „hipnotizează" victima cu privirea. Priviţi-l pe om în ochi, iată unul din cele mai sigure mijloace de a „vedea" un vampir. Privirea lui este mai atintită, mai încordată, dându-vă uneori senzaţia că vă vede pană şi gândul. Începeţi firesc să vă simţiţi prost, apare câteodată şi o senzaţie de fierbinţeală fără motiv sau, dimpotrivă, vi se face cumplit de frig. Atenţia se dispersează, firul conversaţiei se pierde şi începeţi să vă gândiţi dacă este totul în regulă cu faţa sau cu hainele dumneavoastră.

Oricât de straniu ar părea, nu ochii de culoare închisă sunt cei mai predispuşi spre privirile hipnotice. Mult mai impresionanţi sunt vampirii cu ochii de culoare deschisă. Ei se ascund sub măşti „găunoase", privirea lor, cel mai adesea, nu exprimă nimic, de aceea, în combinaţie cu vorbele tăioase, devine de două ori mai periculoasă. În general, observaţi măcar o dată cum se uită la dumneavoastră un donator, mai ales dacă este o persoană pe care o cunoaşteţi bine, poate un om apropiat. Da, e chiar privirea aceea „luminoasă", „licăritoare", inconfundabilă. Vă privesc doi "sori" şi un val de caldă energie vă învăluie şi vă linişteşte. Donatorul, în timpul acesta, poate face orice: să ţipe, să fluture din mâini, se poate chiar să vă ironizeze – toate astea n-au nici o importanţă. Vă este bine, înfloriţi. Nu vă feriţi ochii când vă întâlniţi cu necunoscuţi, privirea celuilalt vă va spune multe, bazaţi-vă pe intuiţia dumneavoastră. Dacă cineva a reuşit să vă provoace un disconfort sufletesc, înseamnă că aţi nimerit sub influenţa unui vampir. Dacă de „vampirii" străini mai poţi să te aperi cumva, în relaţia cu oamenii apropiaţi este practic imposibil. În măsură mai mare asta-i vizează pe părinţii care-şi economisesc energia împotriva propriilor copii cât sunt încă mici, iar la bătrâneţe încep să pretindă atenţie şi respect. Vampirismul părinţilor adesea se constituie într-un adevărat atac energetic. Se utilizează procedee interzise: „iată că am să mor", „nu mai am multă vreme", „n-am gândit că voi ajunge ziua în care copiii vor dori să scape de mine". Unii vampiri simt sângele şi apar instantaneu lângă înotătorul rănit. Scurgerea de energie poate să apară la om din cauza unei proaste dispoziţii sau în cazul în care este foarte tare supărat pe ceva. Starea dumneavoastră poate fi ghicită dintr-o privire de orice ţigancă sau orice escroc. Ei ştiu sigur când va fi cazul să atace psihologic pentru ca furtul banilor să fie o reuşită. Nu ieşiţi niciodată pe stradă şi nu vă plimbaţi în locuri aglomerate dacă sunteţi bolnav! Iar intr-o proastă dispoziţie cel mai bine este să vă duceţi în parc sau în pădure, acolo puteţi să vă refaceţi repede echilibrul sufletesc şi să vă completaţi forţele vitale. Există multe mijloace de apărare autonomă împotriva influenţei negative a vampirilor şi „lipitorilor" energetice. Trebuie să ne ocupăm de propria noastră desăvârşire spirituală, să respingem tot ce este negativ, tot ce încearcă să ne trimită forţe întunecate şi înainte de toate să ştim să iertăm. Omul care n-a ştiut să se dezbare la timp de sentimentul

de supărare îşi pierde forţele de protecţie, învelişul biocâmpului se rarefiază, aura capătă o culoare neuniformă cu vizibile pete roşii.

Prin structura lor sufletească, oamenii sunt predispuşi la schimburi energetice: Energiile se schimbă între oameni atunci când ei pornesc o discuţie dar chiar şi fără comunicare, fiind la o distanţă de ordinul metrilor. De obicei, transferul se face inconştient dar poate fi controlat sau oprit prin autosugestie sau închizând circuitele degetelor de la mâini şi picioare (încrucişându-le).

Dar există şi schimburi violente. Unii oameni "vampirizează" involuntar pe cei deschişi la suflet, darnici, într-un timp foarte scurt, chiar şi dacă îi desparte un perete: senzaţiile percepute de acceptor pot fi o stare generală de bine, de uşurare a durerilor, încălzire, căscat, furnicături, limpezirea minţii. Donatorul simte încălzire asociată cu stări neplăcute în diferite zone ale corpului, durere, furnicături în picioare sau mâini, senzaţie de rece în picioare, greaţă şi golire a plexului solar, somnolenţă, senzaţie de nisip în ochi, irascibilitate, tuse repetată. Acest schimb de energie începe de la corpurile subtile spre circuitul intern - corp fizic. Schimbul trebuie întrerupt când se ajunge la durere în zona rinichilor, unde este sediul energiei ancestrale, dozată la naştere pentru întreaga viaţă. Uneori, organismul dezechilibrat nu reuşeşte să mobilizeze propria energie şi să acopere minusul de energie dintr-un organ cu excesul de energie din altul, omul în cauză luând energie de la un semen de-al său. Necorectarea dezechilibrului va conduce la un comportament energetic reflex, mai dificil de rezolvat.

Ascultarea necazurilor cuiva predispune, în schimb, la curăţirea aurei persoanei care se destăinuie pe seama nivelului vibratoriu al celui care asculta: Acest lucru se simte la spovedanie. După mărturisire la preot, oamenii simt că li s-a luat ceva de pe suflet şi au o stare de bine. În acest caz, stratul şapte (aflat la exterior) din aura celui care ascultă (preotul) din auriu devine auriu cu pete bleumarin sau bleumarin cu pete aurii. De asemenea, prin rugăciunile unui preot cu har se uşurează şi unele blesteme căzute pe unii oameni, parte din necurăţenie fiind purificată trecând prin inima celui care se roagă, unde filtrul este sentimentul de iubire necondiţionată.

Schimburile de energie intre oameni sau între om şi mediu sunt inevitabile şi necesare. Spre deosebire de cele involuntare, in transferurile conştientizate, autoprotecţia nu este cea mai bună soluţie, pentru că ea ar putea conduce, treptat, la izolare de ceilalţi oameni şi chiar de mediu.

In unele situaţii dăm, iar în altele primim energie, fie că aceasta este "bună" sau "rea". Important este sa cultivam aceasta energie prin dragostea faţă de natură şi faţă de semenii noştri.

Calea de a pune capăt tuturor conflictelor este o cale interioară. Când se aşterne pacea în interior nimic din exterior nu o poate perturba. Nici cea mai puternică furtună nu poate afecta viaţa din profunzimile oceanului. Agitaţia este la periferie. Daca trăieşti la periferie starea ta de spirit este la cheremul vânturilor care vin din toate părţile. Ce înseamnă să trăieşti la periferie? Să crezi că fericirea şi bucuria îţi vine din afară: din bani, maşini, case, funcţii, partener de viaţă, etc. Ar însemna că Dumnezeu să dea acces la comori numai unora. Coboară în profunzime şi acolo vei găsi esenţa vieţii: bucuria, pacea, iubirea adevărată, iertarea, împlinirea, etc.

O viata neîncercată nu merită trăită, spunea Seneca. Înțelepții nici nu o numesc viață, o numesc somn. Când Tu nu trăieşti viața, nu ai control asupra a ceea ce trăieşti, viata te trăieşte pe tine. Eşti la cheremul ei. Noua paradigmă a fizicii cuantice, prin noua concepție asupra realității, aduce o perspectiva diferită asupra relațiilor inter-umane şi are darul de a ne trezi pentru a înțelege modul subtil în care acestea funcționează de fapt. Soluția nu este să fugim din calea "agresorilor" ci să conştientizăm ca suntem ființe de Lumină, să ne bucurăm că ne putem primi energia necesară, să mulțumim Tatălui Ceresc şi să trimitem gânduri de bine spre toți ceilalți pe ideea facă-se voia ta Doamne.

Când suntem în mijlocul unei situații din cele prezentate mai sus, să conştientizăm cum vine o ploaie de Lumina şi Iubire care trece prin tot corpul, ca nişte lasere, ne protejează, ne curăță, ne vindecă, ne înalță şi se duce ca bine şi spre cei din jur. Energia IUBIRII şi LUMINII, natura Creatorului, nu intră în conflict cu nimeni şi cu nimic. Ea purifică tot, curăță tot, vindecă tot, înalță tot.

Schimbul bioenergetic dintre oameni şi natură. Energia vitală ne susține organismul şi este înconjurat de aceasta.

Una dintre cele mai surprinzătoare descoperiri ale fizicii moderne este realitatea faptului că obiectele materiale nu sunt separate de celelalte lucruri din manifestare, aşa cum pare la prima vedere. Când se pătrunde tot mai mult în miezul celei mai solide – în aparență – materii, orice separație dispare. Rămâne doar legătura, interdependența care există între tot şi toate, care se regăseşte pretutindeni şi în mod misterios în spațiu şi timp. Aceste conexiuni fac obiect de evaluare teoriei cuantice, numite de unul din fondatorii acesteia Erwin Schrödinger (1887 - 1961) „corelare", afirmând: „Nu spun că această realitate este una din trăsăturile specifice ale mecanicii cuantice, ci însăşi caracteristica ei fundamentală".

Ideea unui univers ca un tot interconectat nu este nouă; de milenii a fost una dintre presupunerile de bază ale filosofiilor orientale. Noutatea constă în faptul că fizica modernă începe treptat să realizeze că unele elemente ale acelui vechi folclor ar putea fi corecte[18].

Noua realitate nu este încă pe deplin înțeleasă. Ea se referă la înțelegerea modernă a mediului interconectat în care trăim, materia realității, aşa cum este relevată de fizica modernă. Realitatea fizică este fundamentată pe conexiuni (între elementele ei componente) care se realizează în diverse moduri. „Corelarea" a fost prezisă pe baza formulelor matematice ale teoriei cuantice; în prezent se ştie, s-a confirmat, că noțiunea de corelare nu este doar un concept teoretic abstract şi nici doar un accident cuantic care apare numai pentru câteva clipe infinitezimale în lumea atomică. Acest lucru a fost demonstrat în mod repetat, practic, în laboratoarele de fizică din toată lumea, începând cu anul 1972. Fizicienii cred acum că această „corelare" între particule are loc pretutindeni, tot timpul, şi s-au descoperit recent dovezi şocante care arată că acestea afectează, fără îndoială, lumea exterioară macroscopică în care trăim. Ea este confirmată şi de corelarea câmpului

[18] Fritjof Capra, Taofizica, Bucureşti, Editura Tehnică, 1999.

energetic al fiinţelor umane între ele şi între fiinţele umane şi flora înconjurătoare. Natura ne satisface necesarul de energie subtilă de care avem nevoie ca să existăm, să ne menţinem în viaţă. Desigur, ne referim îndeosebi la copaci. Numai de la ei putem primi acel ajutor specific şi dublu. În primul rând sunt capabili să-i elibereze pe oameni de energia negativă care fie se adună constant în decursul unui interval de timp, fie ne invadează în urma acţiunii puternice a unui biocâmp negativ străin. Cel mai bine, pentru curăţirea de supărarea acumulată sau în situaţiile de stress, este să te adresezi arborilor receptori de energie. Copacii donatori de energie ne pot furniza o încărcătură de energie pozitivă, de forţă vitală.

Nu este greu deloc de stabilit cărui tip energetic aparţine un copac sau altul. Nu trebuie pentru aceasta să ai calităţi bioenergetice speciale. Este de ajuns să te bazezi pe propria ta intuiţie, să fii atent la reacţiile organismului influenţat energetic prin atingerea de copac.

Oamenii cu o sensibilitate crescută la câmpurile energetice şi capabili să detecteze „sensul" curentului trimis pot foarte uşor să deosebească un copac-donator de un copac-vampir. Aura copacilor-donatori are un „joc" auriu cu nuanţe de cafeniu deschis şi posedă neapărat un colorit, sau dacă putem spune aşa, „o tonalitate caldă". Aura copacilor-vampiri are nuanţe reci, argintii sau albăstrii şi uneori capătă o culoare roşiatică alarmantă.

Energetismul celor mai mulţi copaci se arată cu deosebire primăvara, când se umflă mugurii şi puţin mai încolo, în timpul înfloririi.

Pentru a nu-i intimida pe oamenii care vor să recurgă la energia copacilor, dar n-au încercat vreodată să aprecieze care din ei este într-adevăr donator, voi enumera pur şi simplu câţiva dintre ei, dându-le şi caracteristicile.

Cel mai puternic energetism îl are stejarul. El este cel mai tare şi mai neobosit donator. Pot de asemenea furniza energie mesteacănul, teiul, castanul, cedrul, frasinul, pinul, molidul, bradul, zada, scoruşul, călinul.

Însuşiri de copac – vampir au plopul tremurător, plopul, arinul, ulmul, salcia (răchita), salcâmul.

În orice caz, fiecare trebuie să stabilească pentru sine spre ce copaci este mai bine să se îndrepte, iar aceasta se realizează doar în timpul plimbărilor lungi prin pădure când vă adresaţi mental către tot ceea ce vă iese în cale şi vă analizaţi starea fizică.

Dacă omul are o inimă sănătoasă şi nu are oscilaţii în tensiunea arterială contactul nemijlocit cu copacul îi este permis. Se poate lipi cu obrazul sau cu fruntea de trunchi, îl poate înlănţui sau poate pune palma pe el. În cazul unei slăbiciuni fizice constante, chiar şi nepronunţate, pentru contactul cu copacii este bine să nu vă apropiaţi la mai mult de o jumătate de metru. Această limitare nu vizează utilizarea obiectelor de lemn din casă. De exemplu alungarea durerii de cap cu ajutorul unor scândurele este inofensivă. Desigur, copacul viu din pădure, cu rădăcinile adânc înfipte în pământ are considerabil mai multă forţă decât o bucăţică din acelaşi copac adusă în casă. Scândurica, desigur, că nu va face rău nimănui la fel ca şi podeaua sau pereţii de lemn, mobila.

Înainte de a merge la pădure în încercarea de a primi energie de la arbori este totuşi necesar să clarificaţi dacă nu vă nelinişteşte ceva în momentul respectiv. Dacă aveţi o stare de neîncredere, de nelinişte sau

iritare, chiar mânie, este mai bine întâi să vă debarasați de energia negativă prin intermediul arborilor-vampiri. Ei asimilează orice informație negativă de care vrem noi să scăpăm, ne reglează funcționarea canalelor energetice interne, curățâ de intenții rele gândurile şi sufletul.

O particularitate a bioenergetismului pădurii este că el se manifestă în mai mare măsură la arborii mari. De aceea pentru încărcarea cu energie pozitivă cel mai bine este să găseşti un arbore singuratic ce creşte pe un loc mai ridicat. Se prea poate ca el să devină prietenul dumneavoastră constant.

Din vremuri imemoriale cel mai puternic a fost socotit stejarul. Se are aici în vedere nu soiul concret, ci arborele în general, „copacul vieții". După reprezentările vechilor slavi, în copaci se află închisă o forță universală pe care o numim astăzi forța vitală. Arborii-stejari erau veneraţi, la umbra lor străbunii noştri hotărau asupra tuturor problemelor obştii, înfăptuiau judecata şi îndeplineau ritualurile, crezând cu sfințenie că tot ce se petrece sub stejar este prezis şi insuflat de sus, de la Divinitate. Totuşi, astăzi, nu se ştie de ce, puțini sunt aceia care cer ajutor stejarului. Probabil că mulți dintre noi simt în subconştient că acest copac deosebit este destinat celor mai puternici, cu atât mai mult cu cât apelul la stejar intensifică potențialul energetic într-atât încât poate apărea „suprasaturația". Stejarul este un copac „masculin", el îi susține pe oamenii profesiilor dure legate de riscul supraviețuirii. Înainte de a te apropia de acest copac, cu scopul de a primi energie, este obligatoriu „să arunci" în prealabil toată energia negativă spre un copac-vampir, altfel îți poți face mai rău. Prin aportul de energie pozitivă şi negativă în câmpul energetic al omului, acesta începe să resimtă intern confruntările. Mulți s-au obişnuit să perceapă aura oamenilor şi plantelor din jur. Astfel energia stejarului determină culoarea aurei, o nuanță de galben închis, dens.

Un alt copac recomandat este mesteacănul. Este căutat de cel care se trezeşte dimineața devreme şi vrea să primească o încărcătură de energie pentru toată ziua. În prealabil se poate trage o alergătură desculț prin rouă. Dacă noaptea a fost cu vise urâte, ele vor fi imediat uitate. Fiecare trebuie să aibă mesteacănul său preferat. Dacă i se va adresa cu un gând tandru va primi înapoi de la el căldură şi dragoste.

Mesteacănul îşi manifestă bunăvoința preponderent față de femei, le alină suferințele în clipe de restrişte. Mesteacănul ne învață că micile slăbiciuni ale femeilor pot fi uşor convertite în calități. Energia mesteacănului este de culoare galben-deschisă.

Teiului ne adresăm mai des decât altor copaci, fiindcă la tei totul e tămăduitor – şi florile, şi frunzele, şi coaja. Teiul îi iubeşte cel mai mult pe bătrâni şi pe copii. Lor le oferă o energie uniformă care se distribuie uşor pe toată suprafața învelişului biocâmpului. „Peticeşte" cusururile, compensează pierderea energiilor, mai cu seamă a celor legate de boli. Este foarte bine să aveți în casă jucării făcute din lemn de tei – ele aduc bucurie şi-l ajută pe micuțul om să se adapteze mai repede la această lume complicată. Aura teiului este luminoasă pe seama energiei galben-aurii.

Pinul este unul din puținii arbori-surse „permanente" de energie, a căror putere practic nu se modifică nici iarna, nici vara. El transmite energia celor ce se ocupă mai mult cu munca fizică. Ca şi stejarul este un arbore „masculin". Reprezentanții sexului tare primesc de la el nu doar energie, ci şi

încredere în sine. În apropierea pinului bărbatul capătă însuşirile unui apărător pentru toți cei care îi caută sprijinul şi, de asemeni, înțelegerea a ceea ce trebuie făcut pentru a câştiga simpatia femeilor. Aura pinului are nuanța aurului vechi sau a bronzului.

Un izvor universal de energie se dovedeşte a fi arțarul. Este un copac „domestic", trage spre oameni, spre căldură. Arțarul a înțeles cel mai bine psihologia oamenilor, de aceea, adresându-i-te, poți rezolva multe probleme legate de inter-relațiile femei-bărbați sau copii-adulți. Arțarul îi ajută şi pe oamenii pustiiți, care şi-au pierdut încrederea în sine, mai ales pe aceia care s-au aflat multă vreme sub influența unui vampir. În afară de acestea, el dă o bună protecție pentru viitor împotriva influenței unui biocâmp negativ, străin. Energia arțarului este foarte luminoasă, gălbuie şi uneori pare că este mai uşor s-o auzi decât s-o vezi.

Scoruşul (sorbul) este un arbore „feminin". Are o foarte bună influență asupra organismului femeiesc, poate vindeca multe boli, îndepărtează oboseala, dă încredere în propriile puteri. Energetismul scoruşului se manifestă cu putere în aşa numitele „nopți ale sorbului", de trei ori pe an, în primăvara târzie când scoruşul înfloreşte şi răspândeşte în jur un miros proaspăt, aspru, în mijlocul verii, la vremea apariției fructelor verzi şi la începutul toamnei, când boabele devin roşii ca focul. În funcție de timpul anului scoruşul îşi poate schimba culoarea energetismului de la galben, primăvara, la maro deschis toamna.

Cel mai puternic consumator de energie din cei cunoscuți de noi este plopul tremurător. Despre energetismul acestui copac cei din vechime ştiau cu mult mai multe decât ne putem închipui. Ei nu puteau concepe o luptă cu forțele malefice fără plopul tremurător. Un strigoi ieşit din mormânt nu putea fi distrus decât înfigându-i în inimă un țăruş de plop tremurător pentru a fi apoi ars pe un rug de lemn din plop tremurător. Acest arbore te proteja de toate, de secetă adusă pe pământ de vrăjitorii cei răi, de boli, ale căror cauze strămoşii noştri le puneau cu totul justificat pe seama uneltirilor forțelor necurate(acum denumim fenomenul influența „energetismului negativ"). Mulțumită „ştiinței" sale de a prelua activ energia negativă, plopul tremurător poate în decursul câtorva secunde să-l ajute pe omul aflat în stare de stres. El adună energia negativă nefolositoare, îndepărtează starea de iritare şi de răutate fără motiv şi este capabil să ia durerea de cap şi să vindece de friguri. Energia plopului este atât de puternică, încât pentru un ajutor nemijlocit doar adulții se pot adresa unui copac „viu".

Apropo, această limitare se impune şi-n cazul plopului negru. Copiilor li se potriveşte mai bine un copac consumator cu o influență mai „slabă", salcia. Aura plopului tremurător are o nuanță gri deschis, argintiu.

Plopul negru este un foarte puternic consumator de energie. O relație îndelungată cu el îl poate istovi în asemenea măsură pe om, încât va trebui multă vreme pentru restabilirea forței fizice cu ajutorul arborilor – donatori. Mai este o legătură şi cu faptul că plopii negri cresc foarte repede. Unii copaci separați au un trunchi gros şi o coroană bogată, motiv pentru care câmpul plopului negru se răspândeşte pe o suprafață mare şi se recomandă să nu stai prea multă vreme în el. Dacă plopul tremurător manifestă adesea o acțiune „instantanee", plopul negru poate „suge" treptat

forțele din om. El nu se prea potriveşte pentru o eliberare selectivă, numai de energia negativă, deoarece alături de acest arbore este foarte greu să te concentrezi şi energia pleacă toată, pozitivă şi negativă, independent de dorința noastră. Energia plopului negru seamănă cu cea a plopului tremurător, doar că la nuanța gri-argintie se adaugă aici un verzui-alb.

Oricât ar fi de straniu arar se adresează cineva după ajutor ulmului. Totuşi, acest copac-vampir ar putea să le fie multora util, mai ales bărbaților viciați de alcool. Energetismul ulmului are o influență puternic purificatoare asupra organismului omenesc, aducând curenții energetici la starea normală. Cu ajutorul ulmului se poate intensifica într-o măsură considerabilă schimbul energetic cu mediul înconjurător. În afară de aceasta el „ne curăță bine creierul", dacă putem să ne exprimăm aşa, eliberându-ne de şovăielile confuze, de gândurile rele şi chiar de dorințele nefireşti. Energia ulmului are o nuanță de brun-cenuşiu.

Dintre toți arborii-vampir influența cea mai slabă o manifestă răchita sau salcia, ceea ce în fond este acelaşi lucru. Relația cu salcia este benefică pentru toți, în special pentru femei şi pentru copii. Energetismul acestui copac este foarte asemănător cu cel al apei, nu degeaba se caută izvoarele subterane cu o nuia de răchită. Energetismul salciei acționează asemănător unui şuvoi de apă-spală sufletul nostru de toate mâhnirile, de reflecțiile despre agitația fără rost şi ne impune să înlăturăm gândurile păcătoase, invidia, neîncrederea în viitor, dorința de răzbunare. Energia salciei este de un verde deschis cu nuanțe argintii.

Arinul este un vampir destul de slab, nu este capabil să influențeze considerabil energetismul omului. Totuşi, relația cu el poate fi foarte utilă. Arinul normalizează anumite procese din organism, intensifică circulația sângelui, „curăță" canalele energetice şi îndeamnă la exerciții fizice pentru menținerea tonusului. Aura arinului are o nuanță roşiatic-brună

V. CRIZA SPIRITUALĂ CONTEMPORANĂ

1. Evoluția fenomenului infracțional

Realizarea şi publicarea statisticilor sociale, cuprinzătoare a fenomenului infracțional, datează de la începutul secolului al XIX-lea. Ce a fost în perioada anterioară ? Se ştie din istorie, dar numai aproximativ, întrucât indicațiile istorice sunt, în general, lipsite de precizia cantitativă a cifrelor. Unele date anterioare pot fi însă folosite, chiar dacă sunt lipsite de precizie, ca sugestive asupra fenomenului analizat. Astfel, Thomas Morus (1478-1535), fost om de stat şi umanist englez, autor al unor scrieri filozofice, politice şi literare, între care *Utopia* (1516), deci, cunoscător al fenomenului infracțional, susține că la începutul secolului al XVI-lea, la Londra, se întâmpla să fie spânzurați câte 20 de persoane, în medie pe zi, la aceeaşi spânzurătoare, pentru furturile pe care le comiteau (de fapt, în 1535 şi el a murit prin decapitare, fiind executat de Henric al VIII-lea, după ce îi fusese cancelar mai mulți ani, datorită opoziției față de reforma religioasă anglicană, fiind ulterior sanctificat de biserica catolică). O asemenea indicație este, desigur, instructivă; furturile trebuie să fi fost pe atunci, în Anglia, foarte numeroase dacă justiția le pedepsea cu atâta asprime.

Dar, statisticile publicate, în cursul secolului al XIX-lea, arată că nivelul general al moralității, apreciat pe baza statisticilor judiciare a fenomenului infracțional, au crescut, în mod constant, la toate popoarele europene. Întrucât birourile statistice înregistrează această creştere pe categorii de abateri sau, cum se spune în termeni juridici, pe „delicte" şi „crime", trebuie precizate exemplele pe aceste categorii. Astfel, considerând mai întâi delictele, atât pe cele comise în contra bunurilor materiale cât şi pe cele comise în contra persoanelor, de exemplu în Franța, ambele categorii de delicte, în perioada menționată, au devenit mult mai numeroase. Furturile, falsurile, abuzurile de încredere, escrocheriile au devenit, de la începutul până la sfârşitul secolului al XIX-lea, de la şase până la zece ori mai numeroase. Adulterele au crescut între nouă şi treisprezece ori, violurile şi atentatele la pudoare au crescut cu patru până la şapte ori ş.a.m.d.

Deosebit de îngrijorătoare devenise o anumită categorie de delicte – pe care unele legislații penale le considera drept crime – şi anume incendiile voluntare, în scopul de a înşela societățile de asigurare; după prima jumătate a secolului al XIX-lea, când societățile de asigurare au început să lucreze mai intens, incendiile voluntare au crescut cu patru până la şapte ori.

Ceea ce ar părea să facă mai puțin gravă situația pe care o dezvăluie această concluzie este faptul că, cu toată creşterea enormă a numărului delictelor, numărul crimelor propriu-zise, adică a atentatelor la viață, n-a crescut în mod simțitor, în cursul secolului al XIX-lea. Însă, aceasta poate fi o aparență înşelătoare, faptul că numărul crimelor n-a crescut nu dovedeşte, el însuşi, că intensitatea pornirilor criminale a scăzut. Ci dimpotrivă, aceasta afirmație paradoxală aparține unor sociologi care o justifică prin curiosul raport de „compensare" dintre delicte şi crime. Delictele

şi crimele, se consideră că izvorăsc din aceeaşi rădăcină comună a pornirilor antisociale. Dacă presupunem că într-o societate dată intensitatea cu care lucrează instinctele antisociale rămâne staționară într-o perioadă oarecare de timp, atunci creşterea numărului delictelor, în aceeaşi perioadă de timp şi în aceeaşi țară, trebuie să fie compensată de o scădere a numărului crimelor şi invers. Scăderea numărului delictelor trebuie să fie compensată de o creştere a numărului crimelor. De ce ? Întrucât suma efectelor pe care le produc pornirile antisociale trebuie să rămână, în acea perioadă de timp şi în acea țară, constantă – deoarece, prin ipoteză, intensitatea cu care lucrează acele porniri rămâne staționară. De unde credința sociologilor că delictele formează un fel de supapă de siguranță care apără societățile omeneşti împotriva crimelor propriu zise.

În secolul al XX-lea s-a constatat permanent o tendință de creştere a delictelor şi crimelor. Însă, ceea ce a creat o situație îngrijorătoare şi neliniştitoare este brutalitatea cu care se comit aceste crime, mai ales împotriva copiilor şi femeilor, începând în perioada interbelică în Statele Unite şi continuând după război şi în Europa. Creşterea fenomenului infracțional, însă, ridică, inevitabil, îndoieli cu privire la realitatea progresului, care ar fi trebuit să constea, în esență, într-o îmbunătățire relativă a naturii omeneşti.

Îndoielile de acest fel care izvorăsc dintr-o sumă de fapte – în primul rând din creşterea numărului delictelor şi al crimelor, creştere care dovedeşte o incontestabilă scădere a moralității – sunt deosebit de grave. Căci nu încape îndoială că temelia adevărată şi măsura exactă a progresului societății omeneşti o constituie, în primul rând, dacă nu exclusiv, progresul lor moral. Cum zicea Herbert Spencer, evoluția socială nu constă, în fond, în altceva decât în adaptarea treptată a omului cu condițiile vieții în comun. Din acest punct de vedere, evoluția socială urmează, după filozoful englez, să-şi atingă ținta atunci când oamenii vor fi perfect adaptați cu acele condiții. Ei îşi vor respecta atunci, reciproc, drepturile lor fireşti, fără nici o constrângere din afară, urmând numai un impuls interior, oarecum organic. Moralitatea lor va deveni atunci, oarecum, instinctivă. Prin dispariția instinctelor antisociale vor rămâne active numai cele sociale. Oamenii nu vor mai putea să facă rău; vor simți, dimpotrivă, nevoia să facă bine. Nu se vor mai comite atunci delicte şi crime şi nu vor mai fi războaie. Neînțelegerile dintre indivizi şi colectivități se vor regla după adevăr şi dreptate, prin bună învoială sau pe cale judecătorească. Dacă însă, după cum par a dovedi faptele, omenirea în loc să progreseze decade, dacă natura omenească în loc să devină mai bună, dimpotrivă, devine mai rea – atunci înaintarea treptată, regulată, continuă, către ținta ideală fixată de Herbert Spencer (1820-1903) evoluției sociale, poate fi pusă, cu drept cuvânt, la îndoială.

2. Entropia viații spirituale

Aşa cum s-a admis anterior, printr-o definiție dată omului, o*mul este corp şi suflet* sau o*mul este materie şi spirit*, şi ca atare este permisă evaluarea degradării continue a corpului uman pe baza principiului doi al termodinamicii, adică principiul entropiei. Se poate însă extinde aplicarea acestui principiu doi al termodinamicii şi la analiza evoluției spiritualității umane, cel puțin din punct de vedere logic.

Dar ce este spiritualitatea ? *„…***spiritualitatea este complexul de idei şi sentimente, în special complexul de interpretări simbolice, prin care societatea unei epoci îşi justifică credința într-o ordine perfectă şi eternă pe care este sortită a o realiza în decursul timpului viața pe pământ***”* sau *„***Spiritualitatea este climatul special sufletesc în care prosperă tendința spre un absolut transcendent***”*[1]. Definind-o, o putem analiza, în continuare, din punct de vedere entropic.

Despre entropia spiritualității individuale. La naştere, viitorul om intră în viața biologică fără a poseda vreun bagaj spiritual. Şi dacă admitem o comparație a computerului cu creierul uman, putem admite şi reciproca, comparația creierului uman cu un computer. Ori, din acest ultim punct de vedere, se poate admite că creierul unui nou născut seamănă cu memoria unui computer după ce am instalat programele dorite în acesta, dar nu am procesat în el nici o informație. Odată cu introducerea informațiilor, memoria computerului se ordonează, îi scade entropia. Am încărcat-o cu date utile şi la un moment dat capătă un virus. Dacă nu-l distrugem sau dacă nu-l putem distruge, ne răvăşeşte el toate datele din memoria computerului, crescându-i din nou entropia la maxim.

Analog putem considera creierul unui copil care la naştere are două instincte esențiale: de conservare şi de reproducere. Din punct de vedere spiritual are numai capacitate biologică de încorporare a acesteia (în creier), dependentă de anumiți factori biologici, mai mult sau mai puțin evaluați de ştiință până în prezent.

Din punct de vedere entropic, se poate spune că, pentru viața spirituală, omul se naşte cu capacitate de absorbție a spiritualității exterioare, ca entropie joasă din mediul înconjurător. Şi în acest caz, se poate admite comparația cu computerul, omul ca şi acesta, are o capacitate finită de absorbție, în creier, de entropie joasă din mediul înconjurător[2]. De asemenea, în procesul educativ, el absoarbe, ca şi computerul, informația care i se dă. Dar, spre deosebire de computer, după o anumită încărcare a creierului cu informații externe, creierul poate deveni el sursă de creație de informații interne, pe baza conexiunilor ce le poate procesa între informațiile primite, pentru a fi ele distribuite în exterior, ca noi informații. Sursele externe de absorbție a informației au fost menționate anterior, în capitolul doi.

Se consideră însă că, la om, calitatea capacității de încorporare a informației externe şi de prelucrare internă a acesteia (a creierului) este dependentă, în mod hotărâtor, de factori biologici, ereditari. Aceste diferențe calitative se pare că au fost observate de multă vreme.

În prima fază de dezvoltare a copilului, mediul înconjurător îl constituie familia, îndeosebi mama. Psihologia modernă consideră că primii trei ani sunt hotărâtori pentru direcționarea caracterului copilului[3]. Urmează apoi şcoala, autoinstruirea şi prezența pe lângă marile personalități în ştiință şi cultură.

---

[1] Constantin Rădulescu-Motru, *Românismul. Catehismul unei noi spiritualități*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1992, p.17.

[2] Mihai Ralea, *Asupra saturației fenomenelor sufleteşti*, În „Scrieri din trecut”, Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957, p.130-150.

[3] Nicolae Mărgineanu, *Condiția umană,* Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1973.

Dar, după atingerea unui minim entropic, aceasta începe să crească. Minimul entropic poate fi atins pe două căi: fie există o suprasaturare despre care se pronunță Mihai Ralea[4], când pentru acumularea de noi valori este necesar să fie eliminate altele prin uitare, fie pe calea începerii degradării „depozitelor" valorilor spirituale. A doua cale începe inevitabil la o anumită vârstă, se spune că între 40 şi 50 de ani şi continuă până la sfârşitul vieții. Dacă această degradare a neuronilor, ca depozite ale spiritualității, se încheie înainte de moartea fizică, apare acel fenomen cunoscut sub numele de senilitate.

Despre entropia spiritualității colective. Aceasta se compune prin suprapunerea spiritualității individuale, formând un domeniu limitat de o axă valorică şi o curbă de distribuție normală, asimetrică pozitiv sau asimetrică negativ şi exces pozitiv sau exces negativ (caracteristici ale curbei de distribuție).

Se vor considera, intuitiv, distribuțiile instantanee ale spiritualității pe generații şi tendințele de deplasare pentru media mediilor şi variația câmpurilor dispersiilor instantanee, precum şi distribuțiile valorilor spirituale cumulate, până la anumite momente, jalonate, în istoria culturii şi civilizației.

În orice moment există o distribuție instantanee a valorilor spirituale produse, caracterizate de o anumită formă a curbei de distribuție (se consideră normală), de un câmp de dispersie şi de o valoare medie. Analizând sub aceste aspecte evoluția spiritualității colective conduce la o serie de constatări, poate surprinzătoare, menționate în diverse studii de istorie a culturii şi civilizației umane.

În primul rând, evoluția spiritualității umane se caracterizează printr-o creştere continuă a câmpului de dispersie a elementelor de conținut.

În al doilea rând, se remarcă o creştere continuă a difuzivității valorilor spirituale, prin creşterea vertiginoasă şi diversificarea mijloacelor de comunicare în masă.

Discuții controversate sunt însă asupra modului de deplasare a valorilor medii instantanee sau direcția de înclinare a mediei mediilor. Sunt trei teorii, argumentate, evident, fiecare: o variație spre valori pozitive; menținerea unei poziții la valori constante a mediei mediilor în raport cu abscisa; o variație spre valori negative[5]. Cea de a treia are foarte mulți adepți şi ne vom referi la ea pentru a prezenta unele argumentări în acest sens.

Deplasarea spiritualității umane spre trăsături etice negative este menționată din cele mai vechi timpuri. Astfel, este menționată în vedele indiene (cele mai vechi creații intelectuale cunoscute pe Terra), cunoscută sub numele de ciclurile vedice. Vedele indiene consideră că se efectuează regenerarea spirituală periodică a speciei umane, printr-o intervenție divină. Astfel, apariția religiei vedice se consideră că s-a datorat celei de a şaptea reîncarnări a Zeului Vishnu sub numele semizeului Rama, iar brahmanismul s-a datorat celei de a opta reîncarnări a Zeului Vishnu sub numele Krishna[6].

---

[4] Mihai Ralea, *Asupra saturației fenomenelor sufleteşti*, în „Scrieri din trecut. În filozofie" (2), Bucureşti, ESPLA, 1957, p.130-150.

[5] Ion Petrovici, *Credința în progres*, în „Valoarea omului", Iaşi, Editura Timpul, 1997, p.25-47.

[6] Edouard Schuré, *Mari inițiați*, Bucureşti, Editura Lotus, 1994.

Această teorie a degradării entropice a spiritualității umane a trecut din India, prin Egipt, ajungând în Grecia şi Roma antică, de unde s-au transmis unele scrieri în acest sens.

Una din cele mai semnificative scrieri din Grecia antică în care se reafirmă degradarea entropică a spiritualității umane o constituie celebrul poem ***Munci şi zile*** de Hesiod[7], alcătuit dintr-o succesiune de pasaje independente, cu conținut didactic şi narativ, conținând, nu departe de început, povestirea celor cinci vârste ale omenirii:

Întâia semințe de-oameni cuvântători a fost de aur
Creată de nemuritorii având palatele-n Olymp.
Ei vieţuiau la fel ca zeii, cu inimi mai presus de griji,
Feriți de chinuri şi necazuri: neputincioasa bătrânețe
N-o cunoşteau, ci cu picioare şi brațe pururi sănătoase,
Hălăduiau doare în ospețe, de orice rele ocoliți.
Convieţuiau în armonie, înconjurați de-averi destule
Şi pomi împovărați de fructe, dragi zeilor preafericiți.
……
Mai necăjită semințe veni pe urmă, cea de-argint,
Creată de nemuritorii având palatele-n Olymp.
Nici la statură, nici la minte nu semănau cu neamul de aur.
……
A treia semințe de-oameni cuvântători, creată-apoi
De tatăl Zeus a fost de-aramă, mai altfel decât cea de-argint.
……
A făurit-o şi pe-a patra, cu mult mai dreaptă şi mai bună,
Divină semințe de-oameni-eroi, numiți şi semizei.
……
Ah, de n-aş fi trăit o dată cu oamenii din vârsta-a cincia !
Să fi murit mult mai devreme, născându-mă mult mai târziu.
Căci asta iată-i semința de fier. Ei nu vor conteni
Să-ndure trude şi necazuri nu numai ziua ci şi noaptea;
Sleiți de griji apăsătoare pe care zeii le trimit,
De-ar fi amestecate barem şi lucruri bune printre rele !
Zeus va distruge chiar şi-această cuvântătoare semințe
De oameni care din născare vor fi cu tâmplele-ncărunțite.
Nici tații nu vor fi ca fiii, nici fiii-asemenea cu tații;
Vor prețui doar pe bărbatul ce săvârşeşte fapte rele
Şi infamii; dreptatea fi-va în mâna lor şi va dispare
Ruşinea; laşul va să-nfunde şi pe bărbatul cel mai vrednic,
Rostind întortocheate vorbe cu jurământ strâmb întărite.
Pe toți nefericiții oameni o să-i urmeze, nevăzută,
Invidia cea bârfitoare şi bucuroasă doar de rele.

Unele discuții controversate au stârnit introducerea celui de-al patrulea neam, eroic, mai bun decât al doilea şi al treilea, după care urmează al cincilea, mult mai rău decât ele. Se spune că pe de o parte datorită influenței ciclurilor

[7] Hesiod-Orfeu, *Poeme, Bucureşti*, Editura Minerva, 1987, p.45-48.

vedice ale regenerării, iar pe de altă parte, credința că, indiferent de măsurile luate, degenerarea poate fi întârziată, dar nu eliminată.

Horațiu[8] (65-8 î.H.), scria: ***„Părinții noştri erau mai prejos decât bunicii, noi prețuim mai puțin decât dânşii şi vom lăsa nişte urmaşi şi mai ticăloşi decât noi”***.

Dar iată şi un punct de vedere de mai târziu, rostit de William Shakespeare[9] (1564-1616), cel care spunea că ***„Muntele şi omul se aseamănă, dar cu deosebirea că de unde prin munte pământul tinde spre cer, prin om cerul a coborât pe pământ”***, prin intermediul Sonetului 66.

Mă uit scârbit la tot, şi-aş vrea să mor,
Decât să-l văd slăvit pe ticălos,
Iar pe sărman de râsul tuturor,
Să-l văd tăgăduit pe credincios,
Pe vrednicul de cinste oropsit,
Şi pe femei batjocorite crunt,
Pe cel făr' de prihană pedepsit.
Şi pe viteaz străpuns de cel mărunt,
Şi artele sub pintenul despot.
Să văd prostia doctor la deştepți,
Şi adevărul "vorbă de netot",
Şi strâmbul poruncindu-le la drepți.
Mă uit scârbit la tot, şi bun rămas !
Dar dacă mor, iubirea-mi cui o las ?

De ce această degradare entropică a vieții spirituale, cu influență nefastă asupra distrugerii speciei umane ? Problema este mult prea complicată pentru a i se putea da un răspuns, fie şi parțial. Vom schița totuşi câteva idei care şi-au căpătat multă credibilitate.

Astfel, Mihai Ralea scria: *„***Din punct de vedere biologic strict, omul este primul animal absurd… singurul, căruia, i se întâmplă să meargă contra instinctului de conservare***”*.

O altă formă a absurdității biologice din om, surprinzătoare, este prezentată de Anatole France ca aforism, emisă sub forma că: ***„Dacă intelectualii s-ar înmulți, lumea ar merge cu siguranță către pieirea sa”***, întrucât, aşa cum menționează Mihai Ralea, referindu-se la acest aforism ***„a privi prin prisma intelectuală lumea… înseamnă pur şi simplu a desființa trebuințele vitale şi a le înlocui prin reprezentarea lor”***. Fără îndoială că atât Anatole France cât şi Mihai Ralea au avut în vedere activitatea intelectuală în sine, nu cea necesară pentru finalizarea în producție, în scopul realizării unui produs util societății umane şi tendinței tot mai pronunțată a oamenilor de a deveni „intelectuali" în sine şi pentru sine, nu în vederea concepției şi creației produselor cu valoare de întrebuințare, nu numai simplă valoare. Conținutul acestui aforism al lui Anatole France se găseşte, sub altă formă, spus în partea doua a celebrului poem Faust de Goethe: ***„Ca opera măreață să se-nalțe/ Un spirit e de-ajuns la mii de brațe”***.

---

[8] Horațiu, *Ode şi Epode*, Bucureşti, Editura Ancora, f.a., Cartea III, VI, p.99.
[9] William Shakespeare, *Opere*, vol.9, Bucureşti, Editura Univers, 1995, p.257.

De fapt, cu mult mai înainte, în Legile, Platon (427-347 î.H.) scria: ***„Înțeleptul trebuie să conducă şi să cârmuiască, iar cel lipsit de înțelepciune trebuie să-l urmeze”***. Ideea de dreptate a lui Platon cere în mod fundamental ca stăpânii de la natură să guverneze, iar sclavii de la natură să se supună. Această idee a dreptății lui Platon indică foarte clar convingerea acestuia că problema fundamentală a politicii stă în întrebarea: *Cine trebuie să guverneze statul ?* sau *A cui voință trebuie să fie supremă ?*

De asemenea, diferențierea socială care accentuează unele trăsături morale negative influențează degradarea entropică a vieții spirituale: „***Grija şi lăcomia cresc odată cu averea”*** scria Horațiu[10], iar mai departe: ***„Multe lipsesc celor ce doresc multe, ferice de omul căruia, cu mână cumpătată, zeii i-au dat atât cât îi e de ajuns”***.

Dar cum s-ar putea totuşi influența reducerea entropiei spirituale umane ? Cel mai simplu, prin mijloace instructiv-educative adecvate care fac obiect de studiu disciplinei noastre, deşi chiar studiind întregul manual se ajunge la concluzia că răspunsul este parțial, urmând ca el să fie completat permanent, printr-un proces de autoinstruire continuă.

3. Unele argumente care confirmă progresul etic

Cu toate mențiunile privind creşterea fenomenului infracțional şi a creşterii entropiei spirituale a comunității umane, care atestă o degradare morală a societății umane, există şi numeroase dovezi care confirmă progresul moral al aceleiaşi societăți umane.

O primă dovadă o constituie preocuparea continuă a societății de eliminare a războaielor din rezolvarea conflictelor dintre colectivitățile umane. De la *Pax Romana* până la *Organizația Națiunilor Unite* există numeroase tratate care căutau scoaterea războiului în afara metodelor de rezolvare a conflictelor interumane.

Desființarea instituției sclaviei constituie o nouă dovadă de progres moral în societatea umană. Desigur, dezvoltarea economică, la care a contribuit din plin sclavia, a determinat desființarea acesteia. Instituirea feudalismului, care, aducând cu sine necesitatea unei anumite diviziuni a muncii, a impus o altă structură socială care se baza, tocmai, pe desființarea sclaviei. Nu degeaba proverbul românesc spune: *„Fiecare pasăre pe limba ei piere”*.

Din categoria sclavilor pământului a ieşit, încetul cu încetul, iobăgia, care a constituit în Europa, în evul mediu, situația socială a maselor populare. În afara Europei nu numai că s-a menținut instituția sclaviei, dar ea a fost impusă chiar de europeni pe celelalte continente. Să nu uităm că chiar în SUA instituția sclaviei a fost desființată, oficial, în urma războiului civil din 1861-1865.

Cu revoluția franceză din 1789 se consideră că s-a desființat, în Europa, şi instituția iobăgiei, chiar dacă ea a mai continuat, oficial, în unele țări europene: în Prusia până în 1809; în Bavaria până în 1818; în Saxonia până în 1832; în Rusia până în 1863; în România până în 1864 etc.

Ce a însemnat pentru omenire această schimbare în structura socială a părților ei înaintate în civilizație, ne-o poate arăta numărul celor ce ajungeau să

[10] Horațiu, *Ode şi Epode*, Bucureşti, Editura Ancora, f.a., Cartea III, XVI, p.105.

se bucure de libertatea deplină, de a-şi realiza viaţa aşa cum socoteau că este mai bine pentru ei. Proporţia iobagilor varia, după ţări, de la o treime până la două treimi din populaţia lor totală. Îmbunătăţirea stării sociale a unei atât de mare număr de oameni constituia, evident, un progres însemnat – ce n-ar fi fost posibil fără o prealabilă evoluţie a concepţiilor etice, în direcţia unei pronunţate ridicări a nivelului de conştiinţă a lor. Prin acea evoluţie, omenirea civilizată a căutat să se apropie, atât cât i-a fost, deocamdată cu putinţă, de acel ideal moral, a cărui formulă abstractă a încercat să ne-o dea Kant în *„Critica raţiunii practice”*, când a cerut fiecăruia să considere pe aproapele *„ca scop în sine”*. Nimeni, după această regulă etică elementară, nu trebuie să considere pe ceilalţi oameni ca simple mijloace ale voinţei sale egoiste, servindu-se de ei ca de nişte simple mijloace ce n-ar avea, altfel, nici un drept şi n-ar merita nici o cruţare. Sclavia însă şi iobăgia coborau o mare parte a omenirii la acest rol, inadmisibil din punct de vedere moral, de unealtă fără voinţă, pusă la discreţia celor ce o puteau stăpâni şi exploata.

Alte dovezi de progres moral sunt, între altele, îmbunătăţirea stării femeilor şi copiilor, îmblânzirea metodelor de investigaţie şi penalitate judiciară, grija pentru ocrotirea animalelor etc.

Marele om de cultură Simion Mehedinţi[11] (1869-1962) consideră că apariţia creştinismului s-a soldat cu cel puţin trei mari realizări în domeniul progresului moral:

„**a) Emanciparea copilului. – La popoarele antice, durau încă unele obiceiuri la fel ca ale sălbaticilor. Copilul, de pildă, era considerat ca o marfă de vânzare şi putea fi adus jertfă zeilor, în locul iezilor sau altor animale domestice. Iahve ceruse jertfirea lui Isac. (Până în timpul lui Abraham, sacrificarea celui dintâi născut era la Evrei o regulă). La alţi păgâni, zeii se mâncau între ei, ca şi canibalii (Saturn mâncase proprii săi copii). Moloch, Baal erau adevăraţi monştri. Şi e caracteristic pentru Cerul păgânilor că era lipsit de copii – Creştinismul e cea dintâi religie care pune prunc pe genunchii divinităţii supreme. Pentru întâia oară «Fiul Omului» este idealizat, adică devine simbolul nevinovăţiei şi al speranţei într-un viitor mai bun**.

b) Emanciparea femeii. – O altă mare noutate a reformatorului din Nazaret a fost ridicarea femeii alături de bărbat. – Nu numai că fetele erau socotite ceva inferior faţă de băieţi, dar şi femeia matură (chiar mama) era lăsată în umbră. În faţa magistraţilor, femeia sta mai jos şi decât sclavii. Robul putea fi martor, - femeile, nu. Atât pe pământ, cât şi în Cer, sexul feminin era subaltern. – Zeiţele stau şi ele mai jos decât zeii; - doar Minerva se bucura de mai multă consideraţie fiindcă nu se născuse dintr-o femeie, ci chiar din capul lui Jupiter.

c) Emanciparea gloatelor. – Tot de la Iisus a pornit şi a treia mare idee de pedagogie socială: emanciparea poporului de jos, începând cu desfiinţarea sclaviei şi ştergerea hotarului dintre clasele sociale”.

Dar, aprecierea corectă a progresului presupune posibilitatea unei cunoaşteri şi, deci, a unei stăpâniri a naturii, care este la rândul ei supusă unor

---

[11] Simion Mehedinţi, *Trilogii. Ştiinţa – Şcoala – Viaţa cu aplicări la poporul român*, Bucureşti, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, 1940, p.260-264.

legi coerente şi universale. Cunoaşterea acestor legi nu numai că este accesibilă omului ca om, pur şi simplu, dare este şi cumulativă, încât generațiile succesive pot fi scutite de eforturile şi greşelile celor dinainte. Astfel, *noțiunea modernă de progres își are originea în succesul științelor naturale moderne* fapt ce i-a permis lui Francis Bacon (1561-1626) să afirme superioritatea modernității față de antichitate pe baza unor invenții cum ar fi: busola, tiparul şi praful de puşcă. Această idee a progresului ca o dobândire cumulativă, fără sfârşit a cunoaşterii, a fost formulată cel mai clar de Bernard Le Bovier de Fontenelle (1657-1757), în 1688: ***„O minte bine cultivată conține, ca să spunem aşa, toate mințile secolelor precedente; este de fapt una şi aceeaşi minte care s-a dezvoltat şi îmbunătățit de-a lungul timpului… dar sunt obligat să mărturisesc că omul în cauză nu va fi niciodată bătrân; el va fi întotdeauna la fel sau chiar mai capabil de acele fapte care se pot face în floarea vârstei; asta înseamnă, ca să abandonăm alegoria, că oamenii nu vor degenera niciodată şi că nu va exista vreun sfârşit al creşterii şi dezvoltării înțelepciunii umane”***.

Progresul imaginat de ***Fontenelle*** ținea în primul rând de domeniul cunoaşterii ştiințifice; el ***nu a elaborat o teorie corespunzătoare a progresului social şi politic***. ***Părinții noțiunii moderne de progres social şi politic au fost Nicolo Machiavelli*** (1469-1527) ***şi Thomas Hobes*** (1588-1679), ***ei fiind cei care au propus primii ca politica să fie eliberată de constrângerile morale ale filozofiei clasice pentru ca omul să învingă fortuna***.

În tinerețe, Machiaveli a asistat la dezmembrarea oraşelor-state din Italia şi la subjugarea lor de către francezi şi spanioli. Timp de aproximativ 14 ani, începând din 1498, pe când Florența era republică, el a jucat un rol important în viața statului deținând o funcție superioară în serviciul guvernamental florentin. Dar, după căderea republicii şi intrarea sub autoritatea aristocratică a familiei Medici el a fost destituit, încarcerat şi torturat. După eliberare s-a dedicat scrisului.

Machiaveli a fost un cărturar de mare abilitate şi cu păreri solide. El a fost totuşi un pesimist categoric în privința scopului moralității umane. În partea de început a lucrării sale *Convorbiri*, scrie: ***„Toți aceea care au scris despre instituțiile civile demonstrează (şi istoria este plină de exemple care îi susțin) că orice dorință de a întemeia un stat şi de a-i da legi trebuie să înceapă de la presupunerea că oamenii sunt răi şi întotdeauna gata să-şi afişeze natura vicioasă, oricând ar găsi o ocazie pentru aceasta. Dacă înclinația lor către rău rămâne ascunsă un timp… trebuie să presupunem că a lipsit ocazia ca aceasta să se arate”***.

În *Principele*, el descrie metoda necesară unui autocrat pentru a guverna un stat în mod eficient şi întreabă ce anume trebuie să aleagă un cârmuitor, între a fi iubit sau a fi de temut. Răspunsul pe care îl dă este acela că, dacă nu poate întruni ambele calități, el va trebui să opteze pentru aceea de a fi de temut. Autoritatea legilor şi menținerea tradițiilor depind de recompense şi pedepse. Şi, într-un pasaj referitor la modul în care principii trebuie să-şi onoreze cuvântul, el scrie că există două modalități de a lupta: prin lege sau prin forță. ***„Prima modalitate este specifică omului, cea de a doua, animalelor. Dar cum prima cale se dovedeşte adesea neadecvată ar putea fi necesar să se recurgă la cea de a doua. Astfel, un principe***

trebuie să înțeleagă cum să se folosească mai subtil de animal şi de om. Un principe… trebuie să învețe de la vulpe şi de la leu; aceasta, deoarece leul este lipsit de adaptare împotriva capcanelor, iar vulpea este lipsită de apărare împotriva lupilor. Prin urmare, trebuie să fie vulpe pentru a recunoaşte capcanele şi leu pentru a speria lupii".

Totuşi, Machiavelli afirmă că este important ca un cârmuitor să se bucure de bunăvoința supuşilor săi. Nu există o glorificare a războiului. Scopul este întotdeauna bunăstarea cetățenilor unui oraş-stat.

4. Cauzele creşterii fenomenului infracțional pe fondul dezvoltării conştiinței morale

„Tot rostu-acestei lumi. E o grădină/ Ce creşte neplivită. Ierburi rele/ în voie-o cotropesc. Unde-am ajuns !" (William Shakespeare – Hamlet).

Aşa cum rezultă din cele de mai sus, în ciuda unui progres moral general evident, statisticile judiciare evidențiază o creştere a fenomenului infracțional, fapt ce presupune o degradare morală a societății umane. Ce înseamnă, în fond, regresul moral, evidențiat de statisticile judiciare – ca şi, de altfel, scăderile vieții politice şi economice, care trezesc îndoieli grave şi temeri serioase, la atâția din cei ce observă starea, atât de puțin satisfăcătoare, a lumii contemporane ? Se pune oare problema că omenirea a progresat într-adevăr până acum, dar a ajuns la limita extremă a dezvoltării de care era capabilă – aşa încât nu-i rămâne de acum înainte decât să alunece, din ce în ce mai repede pe panta unei incredibile decadențe ? Sau trece numai printr-o criză, asemenea cu acelea prin care a mai trecut de atâtea ori în viața ei de până acum, şi care, ca şi acelea, nu va avea decât un caracter episodic şi o durată limitată ?

Pentru a răspunde la aceste întrebări neliniştitoare trebuie procedat cu multă atenție, astfel ca răspunsul să fie cât mai apropiat de adevăr, de realitate. În primul rând, plecând de la regresul moral semnalat de statisticile judiciare, trebuie să stabilim dacă acest regres este real. Căci într-adevăr, sunt sociologi care-l contestă, susținând că datele statistice, pe care se întemeiază cei ce afirmă realitatea, pot fi interpretate altfel – în chipuri ce nu conduc nicidecum la concluzii atât de pesimiste. Să vedem cum sunt formulate aceste păreri contestatare la presupunerea unei dereglări morale a societății umane contemporane.

Astfel, se susține că, creşterea fenomenului infracțional, într-o societate dată, nu dovedeşte numaidecât o scădere a moralității oamenilor ce o compun. Ea poate dovedi, cu totul dimpotrivă, o creştere a moralității lor. În adevăr, într-o societate ce se găseşte, din toate punctele de vedere, în plin progres, nu e nimic mai natural decât ca conştiința morală a celor mai înaintați din oamenii ce o compun să devină din ce în ce mai sensibilă. Iar această rafinare etică treptată, ce se produce de regulă în cercurile superioare ale acelei societăți, face să fie din ce în ce mai puțin tolerate unele fapte, cu un caracter mai puțin grav sau numai dubios, ce erau mai înainte trecute cu vederea şi care, dovedind prin această intoleranță crescândă, fapte imorale prevăzute şi pedepsite de noi legi penale, încalcă coloanele de cifre din statisticile judiciare. (Să ne amintim, în acest sens, dreptul de viață şi moarte a stăpânului față de sclav, a capului familiei față de copii sau soție etc.). Aşa la naştere, pentru observatorul

superficial al evoluției sociale, aparența unui regres moral, care este în realitate un progres. Aceasta este motivația erorii care se face la aprecierea moralității popoarelor europene. Ele se găsesc, de la revoluția franceză încoace, în plin progres, din toate punctele de vedere. Progresul lor a luat chiar un ritm accelerat – mai accelerat ca oricând în trecutul istoriei omenirii. Perioadele de regres temporar, datorat războaielor mondiale sau a unor regimuri politice de scurtă durată la scara istoriei la care ne raportăm, a fost de durată redusă. Progresul general a determinat şi creşterea conştiinței etice şi nu este de mirare că societatea umană nu mai tolerează unele fapte cărora nu le dădea, mai înainte, nici o atenție. Aşa a apărut o sumă de categorii noi de delicte, ce s-au adăugat celor vechi, lărgind considerabil sfera de aplicare a legilor penale. Se pedepseşte, bunăoară, astăzi, chiar şi maltratarea animalelor, de care nu se ocupa altădată nimeni. Se pedepsesc, de asemenea, calomniile sau chiar şi simplele ofense verbale, care înainte constituiau „afaceri de onoare" rezolvate direct de cei implicați, prin duel.

Pe de altă parte, organele de anchetă penală, poliția şi parchetul, sunt din ce în ce mai bine organizate şi dotate ştiințific, cu posibilitatea de a descoperi multe din faptele care altădată rămâneau necunoscute.

Sunt şi sociologi care consideră că există o creştere reală a fenomenului infracțional datorită înmulțirii tentațiilor şi a ocaziilor de a face rău. Progresul tehnic şi economic a determinat o creştere a nivelului relațiilor interumane, frecvența acestora fiind mult mai mare ca altădată. Aşa se explică creşterea numărului adulterelor, a tentativelor şi faptelor de viol, a atentatelor la pudoare etc. Au apărut şi s-au înmulțit accidentele de circulație, care înainte vreme aproape că nu existau.

Însă, se consideră că există şi fapte obiective care determină o scădere relativă a moralității popoarelor civilizate.

Moralitatea oamenilor nu este determinată numai de soliditatea convingerilor sufleteşti personale, ci şi, într-o măsură destul de însemnată, de modul cum lucrează asupra lor împrejurările. Ca atare, trebuie sesizate şi schimbările sociale profunde din societatea umană pentru o analiză obiectivă a fenomenului de scădere a moralității. Desigur, răspunsul nu este simplu. Vom prezenta însă unele puncte de vedere expuse de diversele personalități ale vieții ştiințifice.

Omul – fie pentru că este o ființă sociabilă, fie pentru că experiența i-a arătat că n-ar putea să facă față, altfel, numeroaselor sale nevoi – s-a deprins să trăiască laolaltă cu semenii săi, alcătuind, împreună cu ei, colectivități mai mult sau mai puțin întinse, cu o viață mai mult sau mai puțin complicată. Aşa au luat naştere diferitele forme de organizare socială, ce se cunosc, desigur, din istorie pe de o parte şi din sociologie pe de alta, ca bunăoară, alături de familie – clanul, tribul, cetatea, poporul, națiunea – cu o diferențiere lăuntrică din ce în ce mai înaintată şi cu o unitate totală din ce în ce mai accentuată.

Caracterele ce deosebesc aceste diferite formații sociale, de indivizii ce le alcătuiesc, sunt mai ales două. Este mai întâi durata lor, care e mult mai lungă, incomparabil mai lungă, decât aceea a indivizilor respectivi. Este apoi puterea lor, care e, de asemenea, mult mai mare, incomparabil mai mare, decât aceea a fiecăruia dintre indivizii ce le compun. Aşa s-a născut credința că formele de viață comună, de acest fel, sunt de o natură superioară şi au

drepturi superioare – trebuind astfel să fie puse, ca existențe sociale, mai presus de existențele individuale ale membrilor lor. Iar din această credință a ieşit concepția – care este denumită, de obicei, antică – a raportului dintre societate şi individ. Conform acestei concepții antice, societatea era totul – individul *aproape nimic*. Se spunea *aproape nimic* deoarece individul, fireşte, era ceva. Întâi, fiindcă exista şi al doilea, fiindcă fără el nu exista societatea. Dar, altfel, ***societatea singură*** era considerată ca *un scop – individul* nu era *considerat* decât ca *un mijloc*. Într-adevăr, rațiunea de a fi a omului, ca individ, părea a fi numai să facă posibilă existența şi dezvoltarea colectivității, în care se găsea înglobat. Ne fiind astfel decât un instrument în mâinile societății, individul era la discreția ei, care putea face cu el ce vroia – tot ce voia.

Forma practică a acestei concepții a fost absolutismul – pe care, ce e drept, îl reprezentau, în primul rând, monarhii ereditari – dar pe care îl puteau reprezenta tot aşa de bine, adică fără prea multe deosebiri, oligarhiile şi magistraturile colective.

Absolutismului antic i s-a adăugat feudalismul medieval, cu nuanța lui pronunțat patrimonială. Suveranii, mari sau mici, erau considerați, în evul mediu, ca proprietari ai teritoriilor pe care le stăpâneau şi, fireşte, şi ai locuitorilor lor. Că dreptul acesta de proprietate nu era mai platonic decât în sclavagism se ştie, desigur, din istorie. Au fost cazuri când suveranii unora din statele europene au dispus, pe cale patrimonială, de unele din provinciile lor – dându-le bună oară de zestre fetelor pe care le măritau. Ca urmare a acestui obicei, au fost state care, ulterior, s-au mărit în mod considerabil, prin căsătorii ale suveranilor lor. Aşa a fost, între altele, Austria care se şi lăuda cu abilitățile matrimoniale ale conducătorilor ei în celebra frază: *„Războaie pentru teritorii să facă alții; tu, fericită Austrie, le dobândeşti prin căsătorii”*.

Împotriva acestei concepții, vechi şi medievale, s-a ridicat concepția modernă a raportului dintre individ şi societate. După această concepție nouă, indivizii singuri au o realitate biologică propriu-zisă. Societatea nu e decât forma vieții lor în comun ce se suprapune, ca atare, existenței lor biologice. Iar aceasta nu a luat naştere decât într-un scop determinat, hotărât de voința indivizilor. Ei nu au creat societatea decât numai să-şi facă viața mai uşoară. Ca atare, societatea nu e nici de cum un scop în sine, cum credeau cei vechi. Ea nu este decât un mijloc. Scop în sine nu este decât individul. Şi prin urmare, drepturile nemărginite pe care le pretindea altă dată societatea asupra individului trebuie îngrădite. Numai îngrădite şi nu suprimate. Căci altfel, dacă ar fi lipsită complet de drepturi, societatea nu şi-ar mai putea îndeplini rolul ei firesc de a face mai uşoară viața indivizilor. Societatea trebuie să aibă dreptul să aplice sancțiuni recalcitranților. Ca să poată îndeplini însă această misiune firească a ei, societatea trebuie să înceapă, ea mai întâi, să respecte drepturile fireşti depline ale indivizilor. Față de societate s-a îndreptat întreaga mişcare democratică a timpurilor moderne. Ca reacție în contra vechiului absolutism, această mişcare a culminat, precum se ştie, cu celebra *„Declarație a drepturilor omului”* de la 1789. După adoptarea ei de către francezi, toate popoarele europene au înscris, ulterior, în constituțiile lor, prevederi de respectare a acestor drepturi ale indivizilor în raport cu societatea.

Însă, deşi a constituit, ca concepție, un însemnat progres etic, democrația contemporană, bazată pe drepturile individului în raport cu

societatea, a contribuit totuşi în practică, într-o măsură destul de largă, la scăderea moralității, evidențiată de statisticile fenomenului infracțional. Într-adevăr, prin drepturile care le acordă şi prin libertățile pe care le garantează, tuturor, democrația a înlesnit, considerabil, jocul pornirilor egoiste ale firii omeneşti. Ba chiar, deschizându-le perspective noi, le-a încurajat, într-o măsură ce nu se poate tăgădui, şi prin urmare le-a favorizat dezvoltarea.

Mai întâi, democrația permite şi asigură fiecăruia libera desfăşurare a puterilor sale fireşti, în orice direcție. Fiecare e liber să progreseze orişicât, dacă poate, în ierarhia valorilor sociale. Acesta este înțelesul suprimării vechilor deosebiri de clase şi a privilegiilor, ce împiedicau altădată, nu numai libera dezvoltare, dar şi libera circulație a puterilor producătoare, în diferitele ramuri ale vieții omeneşti. Altădată, în adevăr, clasele sociale erau închise; nu în mod absolut, se înțelege, dar aproape; trecerea dintr-una în alta, de jos în sus, era, în orice caz, foarte anevoioasă şi rămânea, mai mult sau mai puțin, ca o excepție. Astăzi, barierele au căzut; piedici legale, cel puțin, nu mai există. Fiecare poate să treacă, astăzi, dintr-o clasă socială în alta şi, dacă înzestrarea naturală îi permite, se poate ridica oricât de sus – ceea ce, fireşte, din punctul de vedere al selecției valorilor sociale, de care atârnă, în primul rând, progresul, este în mare câştig.

Din nefericire însă, posibilitatea aceasta, pe care o asigură democrația orişicui – de a ajunge, dacă e capabil, orişiunde – a fost şi este considerată de mulți, nu numai ca un drept, dar şi ca o datorie, de a aspira la orişice. Libertatea adică, pe care o lasă democrația fiecăruia, de a-şi croi drumul, fără nici o piedică legală, în orice direcție, a fost şi este interpretată de mulți ca o obligație de a încerca să-şi schimbe, cu orice preț, situația socială – spre a o îmbunătăți fireşte – fără nici o garanție prealabilă de succes.

În acest mod, democrația contemporană a dat un puternic impuls pornirilor egoiste ale firi omeneşti, întrucât este eminamente tentantă. Dând fiecăruia dreptul să aspire la toate onorurile şi la toate satisfacțiile pe care le poate procura omului viața publică şi privată, ea a trezit pofte şi a dezlănțuit patimi, care nu erau desigur necunoscute altădată, dar care aveau în trecut proporțiile pe care le-au luat astăzi.

În tendința de trecere dintr-o stare socială în alta avem în vedere şi fenomenul cunoscut sub numele de *„exodul rural”*, chiar dacă astăzi este şi o tendință inversă, deşi nu pare prea serioasă. Se pare că tendința se opreşte la aspirația de a deveni deținător al unui titlu de proprietate rurală şi nu de a se dedica muncii specifice la țară.

Cauzele care determină exodul rural sunt mai complexe decât se prezintă simplificat că „munca brațelor este mai bine plătită la oraşe decât la țară”. De multe ori, se explică şi nu nejustificat, după cum vom vedea, că exodul rural este determinat de aspirațiile locuitorilor de la sate de a se ridica în ierarhia socială, precum şi din dorința lor de a se bucura de feluritele înlesniri şi de numeroasele plăceri, pe care le oferă centrele urbane.

Economiştii susțin că principala cauză a exodului rural e dezvoltarea enormă pe care a luat-o industria din a doua jumătate a secolului al XIX-lea în Europa. Fabrici şi uzine din ce în ce mai numeroase şi cu instalații din ce în ce mai mari – unele chiar uriaşe – au atras în centrele urbane un număr din ce în ce mai considerabil de lucrători de la țară, care

găseau într-însele posibilități mai mari de câştig. De asemenea, munca în fabrici şi uzine nu mai este dependentă de capriciile vremii, care pot face să distrugă, la țară, într-o clipită, rodul muncii de un sezon agricol.

Însă, e limpede că, motivul economic, singur, nu poate să explice exodul rural. Alte cauze au trebuit să mai intervină să ia proporțiile menționate de statisticile sociale. Iar acele cauze n-au fost de natură economică, ci de natură psihologică şi socială. Aşa au fost, cum am menționat, mai sus, dorința multora din locuitorii de la sate de a se bucura de înlesnirile şi satisfacțiile pe care le oferă centrele urbane, de a beneficia, bunăoară, de luxul ieftin al localurilor de petrecere – al cafenelelor, discotecilor, cinematografelor, teatrelor etc. – precum şi ambiția unora de a se ridica în ierarhia socială sau, cu cuvântul obişnuit, de a „parveni". Ceea ce înlesneşte îndeosebi acțiunea acestor cauze asupra locuitorilor de la țară e faptul că serviciul militar obligatoriu îi sileşte să petreacă un timp mai îndelungat în mediile urbane.

Dar aşa cum spune proverbul românesc: *„La pomul lăudat să nu te duci cu sacul"* s-a întâmplat şi cu aceşti dezmoşteniți ai soartei. Mulți dintre ei, din cauza insuccesului în realizarea visurilor sau din cauza unei crize psihice datorate schimbării condițiilor de viață, au format ceea ce se numeşte *„reziduu"* social, numiți de sociologi *„declasați"* ai soartei, din rândul cărora se recrutează, mai ales, delicvenții şi criminalii.

Faptul că din rândul acestor declasați, de origine rurală, se recrutează majoritatea delicvenților şi criminalilor, o confirmă statisticile judiciare. Cele mai multe delicte şi crime se comit, e drept, în oraşe, dar cei mai mulți din cei ce comit, în oraşe, delicte şi crime, sunt de origine oameni născuți la țară. Sunt adică declasați care au pornit de la sate ca să se ridice în ierarhia socială, la oraşe, şi care, neavând puterea să ajungă unde vroiau, au rămas, în cele din urmă, fără nici un rost şi au fost nevoiți, ca să poată trăi, să recurgă la mijloace nepermise, comițând delicte şi crime.

Trebuie subliniat că statisticile relevează faptul că cele mai multe delicte şi crime se produc la oraşe, dar autorii lor sunt de „altă origine", adică provin de la țară, însă, nu rezultă nici o constatare cu privire la cauzele care au determinat delictele şi crimele lor, nici cu privire la locul unde s-a exercitat, de preferință, acțiunea celor în cauză. Nu există nici un motiv să se presupună că viața la țară creează predispoziție spre delicte şi crime.

5. Natura factorilor de influență asupra moralității colectivității umane

Omul este o ființă naturală, socială şi spirituală. „**Omul e o funcție nobilă a spiritului care creează, ordonă şi cârmuieşte această lume către destinul ei. Cu cât se va ridica mai sus, mai aproape de puterea spiritului, cu atât omul, la rândul lui, va şti să domine evenimentele, să le creeze, să le cârmuiască. Cu alte cuvinte, în măsura unei credințe, a unei convingeri, în măsura unei pasiuni şi a unei responsabilități morale, în măsura unei fidelități față de semenii săi şi a unei solidarități cu neamul său, fapta omului va putea fi o explozie de lumină nouă în haosul de azi"**[12]. El este de

[12] Nichifor Crainic, Puncte cardinale în haos, Iaşi, Editura Timpul, 1996, p.25.

asemenea o ființă liberă şi aservită, înclinată spre sacrificiu de sine, spre iubire dar şi spre o atitudine egoistă; o ființă josnică şi sublimă, purtând în sine chipul lui Dumnezeu şi imaginea lumii naturale şi sociale. De aceea, omul se defineşte deopotrivă prin raportul său cu divinitatea, cu natura şi societatea. Uneori, el resimte într-o mult mai mare măsură relația sa cu societatea decât puterea naturii. Ceea ce conferă o deosebită acuitate problemei limitelor puterii societății asupra omului. Societatea are pretenții totalitare şi este tentată să-i spună omului că este produsul ei şi deci îi aparține în întregime. Hristos afirma dualismul împărăției lui Dumnezeu şi împărăției cezarului. în prezent se revine la conştiința antică păgână care recunoştea puterea absolută a societății şi a statului. Relațiile între om şi societate par a fi paradoxale. Privită din exterior, din perspectiva obiectului, personalitatea umană este doar o mică parte a societății; privită din interior, din perspectiva subiectului, societatea reprezintă o parte a personalității umane, latura ei socială, aşa cum cosmosul reprezintă o parte a personalității umane în calitatea ei de microcosmos care cuprinde în sine totul. Lucrul cel mai important este să înțelegem că omul aparține nu numai planului social, ci şi planului spiritual, izvor al libertății lui. Este necesar să fie neobosit demascată minciuna oricărui monism, care generează întotdeauna tirania. Societatea concepută monist tinde spre tiranie. Mai acceptabil ar fi pluralismul, dar în cadrul societăților capitaliste el este legat de individualism şi reprezintă o formă mascată de tiranie prin dominația capitalistă. De aceea poate fi vorba numai de crearea unei societăți cu totul noi, a fraternității - societate personalistă şi comunitară. Pentru om, societatea este un obiect determinat din exterior. Ea trebuie să fie transformată într-un subiect care exprimă, în plan interior, caracterul comunitar şi social al omului.

Moralitatea oamenilor, în general, este influențată de două categorii de condiții: unele interne şi de natură ideală, altele externe şi de natură socială. Pentru ca un om să fie şi să rămână moral, în viața lui, trebuie pe de o parte ca fundamentul sufletesc al moralității lui să fie destul de solid şi trebuie, pe de altă parte, ca împrejurările externe să nu-l împingă cu prea multă putere la rău. O analiză sumară a acestor două categorii de condiții este indispensabilă, pentru a se putea înțelege corect scăderea contemporană a nivelului etic, la popoarele europene.

Fundamentul sufletesc al moralității constă, la toți oamenii, fără deosebire, dintr-un anumit sistem de credințe sau de idei, considerate, în toată curățenia cugetului, ca reprezentând adevărul asupra lumii şi asupra vieții. Aşa bunăoară sunt, din punct de vedere practic, morali toți oamenii care nu fac nimic spre vătămarea aproapelui lor. Este forma cea mai simplă a moralității, este, oarecum, forma ei elementară. Motivele însă, ce rețin pe oameni, în limitele acestei moralități elementare, nu sunt aceleaşi la toți. La unii este ideea justiției divine şi a pedepselor pe care Dumnezeu le rezervă celor ce nesocotesc poruncile lui. La alții este ideea justiției sociale şi a pedepselor pe care le aplică, pentru orice abatere de la cele ce prescriu legile omeneşti. La câțiva gânditori, cu o dezvoltare intelectuală mai înaltă, este ideea datoriei de a nu tulbura armonia ce trebuie să domnească în lume, ca o condiție a posibilității însăşi a existenței ei.

Dacă se examinează, mai îndeaproape, aceste motivații diferite de menținere a comportamentului moral individual, se poate constata că ele se reduc toate la anumite sisteme de reprezentări mintale. Astfel, luând ca exemplu cazul cel mai general şi mai simplu, teama de pedepsele divine, care face pe mulți oameni să rămână în limitele stricte ale moralității elementare, este, e drept, un sentiment. Dar la originea acestui sentiment se descoperă, când se analizează mai profund, un întreg complex de elemente de natură intelectuală. Teama de pedepsele divine presupune, mai întâi, că cei ce sunt stăpâniți de ea au ideea de Dumnezeu, presupune, în sfârşit, convingerea că Dumnezeu a impus omenirii anumite norme de conduită, de la care nimeni nu se poate abate fără primejdie. Este evident că pentru un om, care nu ar avea ideea de Dumnezeu, sau n-ar crede în existența unei realități cosmice corespunzătoare ei, sau nu ar fi convins că Dumnezeu a prescris oamenilor anumite reguli de conduită – teama de pedepsele divine nu ar putea lucra ca un motiv, capabil să-l țină în limitele stricte ale moralității elementare. În acelaşi context, Mircea Eliade[13] spunea: *„**Conştiința unei lumi reale şi semnificative este intim legată de descoperirea sacrului… sacrul nu este un stadiu în istoria conştiinței, el este un element în structura acestei conştiințe. În stadiile de cultură cele mai arhaice, a trăi ca ființă umană este în sine un act religios… Sacrul este, şi o repet, experiența unei realități şi izvorul conştiinței de-a exista în lume. Ce este această conştiință care ne face oameni ? Este rezultatul experienței sacrului, rezultatul împărțirii ce se operează între real şi ireal**”*. Cu alte cuvinte, omul nu devine om decât dacă este religios.

Aşadar, fundamentul sufletesc al moralității îl formează, la toți oamenii fără deosebire, anumite sisteme de reprezentări mintale, adică, în definitiv, de credințe şi de idei. Sistemele de acest fel, însă, nu sunt niciodată absolut stabile. Ca toate lucrurile omeneşti, ele sunt supuse schimbării. Ele sunt chiar, din cauza marii mobilități a vieții psihice, mai expuse să se schimbe – mai mult, mai repede, şi mai des – decât lucrurile ce alcătuiesc cadrul exterior în care trăiesc oamenii. Şi tot ce le schimbă, slăbeşte, momentan, moralitatea omenească, fiindcă îi zdruncină temeliile.

Dar, asupra factorilor interni care sporesc convingerile unei comportări morale superioare, influențează o serie de factori externi ai mediului social, care slăbesc aceste convingeri. Anarhia intelectuală, fondată pe un progres general al ştiințelor, dar cu o interpretare care favorizează o slăbire a credințelor religioase şi deci inclusiv al comportamentului moral corect, a contribuit, obiectiv şi subiectiv, la criza morală contemporană.

Libertatea economică sau ceea ce se numeşte economia de piață poate contribui, de asemenea, la scăderea calitativă a moralității colectivității umane. Când vorbim de lipsa de libertate a vieții economice avem în vedere nu perioada conducerii centralizate a economiei, din perioada comunistă, ci viața economică în afara societății capitaliste care singură este acreditată cu calificativul de economie de piață şi libertate economică.

Libertatea economică, în cadrul democrației burgheze, a încurajat pornirile egoiste ale firii omeneşti, contribuind la scăderea moralității. Că

[13] Mircea Eliade, *Sacrul şi profanul*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1992.

altădată viața economică nu era liberă, cum nu era liberă întreaga viață socială, se ştie destul de bine din istorie. În evul mediu bunăoară şi la începuturile timpurilor moderne, nu oricine putea deveni, când şi cum vroia, producător sau distribuitor de mărfuri. În acele vremuri, producătorii şi distribuitorii de mărfuri erau organizați în corporații închise, în aşa numitele „bresle" de meseriaşi şi negustori. Această organizare avea, desigur, multe părți rele, dar avea şi unele părți bune. Ea înfrâna mai ales concurența, împiedicând-o să ia proporții primejdioase pentru cinstea producătorilor şi distribuitorilor de mărfuri. Ea limita mai întâi producția, după nevoile consumației, şi permitea astfel ca balanța economică a cererii şi ofertei să funcționeze în mod normal – ceea ce era de cea mai mare importanță pentru stabilirea prețurilor şi prin urmare pentru rentabilitatea întreprinderilor, care se putea calcula cu destulă siguranță. În acest ev mediu, viața economică era subordonată principiului îndestulării nevoilor elementare de hrană, îmbrăcăminte şi locuință, adică de subzistență. Circulația averilor şi schimbul de mărfuri erau reduse la minimum. Baza materială era producția agricolă şi fiecare moşie tindea să producă toate bunurile de care aveau nevoie locuitorii de pe ea. Seniorul însuşi nu cumpăra din afară decât câteva articole de lux ca: stofe fine, coloniale şi aromate aduse din Orient.

Marea revoluție economică de la sfârşitul secolului al XV-lea a însemnat înlocuirea vieții sociale subordonată producției agricole, printr-o organizare socială întemeiată pe bani şi pe credit producând, în structura şi spiritul societății medievale, transformări care au determinat întreaga evoluție a istoriei moderne. Prevalența capitalului mobiliar ruinează baza juridică şi economică pe care s-a întemeiat preponderența nobilimii feudale. Principala beneficiară a acestei revoluții – burghezia – nu se putea acomoda cu o situație juridică şi o concepție de viață care nu mai corespundeau noilor raporturi de forțe sociale. Conflictul ei cu sistemul feudal al societății şi cu ascetismul monahal al Bisericii era deci inevitabil. Renaşterea şi Reforma constituie justificarea doctrinală a triumfului reportat de burghezie asupra feudalității laice şi ecleziastice.

Biserica Catolică îndeosebi, cu spiritul ei de autoritate, cu organizarea ei tiranică şi imensele ei bogății, apărea ca principalul obstacol în calea revendicărilor noilor clase sociale care se năşteau. De aceea, toate forțele viguroase şi prospere ale secolului al XVI-lea se găsesc în conflict cu Biserica, care, deşi incapabilă de a mai satisface noile exigențe de viață, nu renunță la pretențiile ei de dominație absolută asupra sufletului şi trupului credincioşilor săi. De aceea, înfrângerea acestei rezistențe constituia preocuparea principală a adepților noului. Şi cum s-a făcut ? Printr-o lovitură de geniu a bancherilor italieni care au făcut din marii demnitari ai Bisericii, în frunte cu papii, auxiliarii şi complicii afacerilor lor.

La sfârşitul secolului al XIII-lea, Biserica romano-catolică devenise o mare putere seculară. Papii interveneau în alegerea episcopilor şi egumenilor din toată lumea catolică. Percepeau o dijmă din venitul tuturor bisericilor, exercitau o jurisdicție care făcea necontenite progrese şi trimetea „legații" în toate țările pentru a-şi apăra interesele.

Biserica crease un vast aparat administrativ, judiciar şi fiscal, care îmbrățişa toată lumea catolică. Întreținerea acestui aparat colosal, cheltuielile

Curiei pontificale, construcțiile monumentale, războaiele cu împărații germani, cereau sume enorme de bani.

Papii dispuneau de nenumărate izvoare de venit. Cele mai importante erau: *dijma*, care se plătea pentru biserică în toate țările catolice (trebuie avut în vedere că toate bunurile Bisericii Catolice sunt proprietatea Curiei papale); *obolul Sfântului Petru*, care se încasa în unele țări, de exemplu Anglia; *contribuțiile excepționale pentru cruciate*, care, în Spania, de pildă, s-au transformat în impozite permanente; *annatele*, care se plăteau la orice schimbare de beneficiu (ori de câte ori un nou titular era numit în fruntea unei mânăstiri sau în scaunul unei episcopii) şi reprezentau venitul pe un an al beneficiarului; *expectativele*, care se achitau de candidații numiți într-o funcție ecleziastică înainte ca funcția să fi devenit vacantă; *confirmările, investirile, dezlegările, dispensele, anulările de căsătorie, vânzarea indulgențelor* etc.

Colectorii acestor venituri erau la început oamenii bisericii care depuneau sumele încasate, spre păstrare, în mânăstiri. Dar banii astfel depuşi nu numai că nu produceau venit, dar riscau să fie confiscați de principii laici, totdeauna lipsiți de bani. De aceea, în secolul al XIII-lea papii încep să recurgă la serviciul bancherilor italieni, care aveau sucursale în toate țările catolice şi se ofereau să plătească, prin băncile lor din Roma, toate sumele pe care Camera apostolică avea să le încaseze în Germania, Anglia, Franța etc. Bancherii executau pe riscul lor operațiile de transport şi plăteau şi o dobândă pentru depozitele care le erau încredințate. În afară de aceasta, când papii aveau nevoie urgentă de bani, bancherii le ofereau sumele dorite şi primeau ca garanții concesionarea unora din veniturile Bisericii. La rândul lor, bancherii câştigau din fructificarea depozitelor care le erau încredințate, din schimbul monedei în care era plătită dijma şi din transferul la Roma. O strânsă solidaritate se stabileşte astfel între Bancă şi Curie, spre cel mai mare folos al bancherilor. Papa pune la dispoziția aliaților săi *fulgerele ecleziastice* pentru a-şi încasa creanțele din străinătate. Primii bancheri ai papei sunt din Genova, Pavia şi Piacenza. La mijlocul secolului al XIII-lea sunt înlocuiți de bancherii florentini care ajung cei mai bogați şi mai puternici bancheri din Italia. Grație legăturilor lor cu papa, florentinii îşi întind operațiile lor financiare asupra Europei întregi.

Această „dezlegare" dată de Biserică, activităților bancare, a însemnat începutul dinamizării activității economice, cerând un spirit nou care, prin opoziție cu cel feudal, s-a numit capitalist. Întreprinderile mari şi comerțul internațional au rupt vechile îngrădiri morale şi religioase şi au scos activitatea economică din făgaşul tradiției şi empirismului, pentru a o aşeza pe baze raționale şi pentru a o îndrepta spre scopuri mai îndepărtate decât satisfacerea imediată a unor necesități locale. S-a creat o nouă mentalitate economică.

Pentru ca noua mentalitate economică să poată triumfa a fost nevoie ca vechile condiții de producție să fie suprimate. Însă, o mare întreprindere nu se poate crea, şi odată creată nu poate trăi, dacă nu e organizată după un plan rațional, bine conceput, care să țină seama de scopul urmărit şi de mijloacele disponibile şi să stabilească un raport avantajos între cheltuieli şi venituri. Acest raport se exprimă prin câştig. Câştigul sau beneficiul e condiția esențială a succesului unei întreprinderi. Fără câştig nu poate exista activitate economică de producție şi comercială.

În vechiul regim corporatist câştigul era limitat la satisfacerea nevoilor familiale şi individuale ale producătorului. Economia capitalistă e întemeiată pe câştigul nelimitat, întrucât nu există câştig, oricât de mare, să nu fie altul şi mai mare.

Rezultă că principiul fundamental al activității economice în societatea capitalistă este excedentul veniturilor asupra cheltuielilor. Această tendință de câştig nelimitat a creat o nouă morală, care deseori intră în conflict cu legile comunității umane, fiind deci o sursă de creştere a fenomenului infracțional.

Liberalizarea economică a creat o liberalizare a concurenței, loială sau neloială, care a menținut prețurile de vânzare sub o anumită limită. În aceste condiții, sursa de creştere a producției a depăşit capacitatea pieței de absorbție a acesteia. A apărut astfel fenomenul de supraproducție. Care a fost efectul moral al supraproducției ? Ea a creat necesitatea de a căuta, cu orice preț şi pe orice căi, desfacerea produselor ce se acumulau în cantități mari. De aici necesitatea, atât pentru producători, cât şi mai ales pentru comercianți, de a recurge la mijloace care nu erau totdeauna corecte, care cădeau adesea sub prevederile codului penal. Acele mijloace au alcătuit ceea ce s-a obişnuit a se numi „moravuri comerciale". Cele mai puțin vinovate dintr-însele erau aşa numitele „reclame". Ele nu constituiau înşelăciuni directe, ca cele ce se practicau în tranzacțiile propriu-zise, dintre vânzătorii şi cumpărătorii de mărfuri. Ele erau numai atentate la buna credință a publicului, căci, din nefericire, multe din reclame se întemeiau pe neadevăruri sau, în cel mai bun caz, pe exagerări, menite să inducă în eroare asupra valorii adevărate a lucrurilor de care era vorba. Alte reclame atentau pur şi simplu la sănătatea oamenilor, cum erau reclamele pentru țigări. Dar, inducerea în eroare a publicului prin reclame incorecte datează de multă vreme. Iată ce scria în aprilie 1859 celebrul filozof englez Herbert Spencer[14] (1820-1903) într-un articol intitulat „***Moravuri comerciale***" şi publicat în „*Westminster rewiew*": *„**Înşelăciuni nenumărate, minciuni în cuvinte şi în acte, fraude practicate cu premeditare şi cu meşteşug – iată ce am găsit pretutindeni. Din aceste ticăloşii, unele sunt ridicate chiar la rangul de instituțiuni, sub numele de «obiceiuri comerciale», şi găsesc chiar, sub acest titlu apărători. Fără îndoială, fiecare fraudă nouă este născocită de un negustor ce nu mai are nici o umbră de conştiință. Însă, puțin câte puțin, se mai găsesc şi alții care îi urmează exemplul. Aceştia sunt cei, nu direct imorali, dar înzestrați cu o putere de rezistență morală destul de slabă. Cei ce sunt ceva mai cinstiți, sunt necontenit ispitiți să adopte şi ei meşteşugurile neoneste ale celor dimprejur. Cu cât numărul celor care cedează creşte, cu atât frauda devine mai generală şi mai familiară – şi cu atât mai anevoie, pentru cei ce n-au adoptat-o încă, să reziste. Concurenții îi strânge cu din ce în ce mai multă cruzime**".* Trebuie remarcat faptul că Herbert Spencer era un bun cunoscător al fenomenului inducerii în eroare a beneficierilor întrucât era inginer şi practicase această profesie mai mulți ani la construirea unor căi ferate din Marea Britanie. A abandonat această profesie şi s-a apucat de filozofie când autoritățile au vrut să-l trimită în India, pentru

[14] Giovanni Papini, *Amurgul filozofilor*, Bucureşti, Editura Uranus, 1991, p.145-173.

acelaşi lucru. Este cunoscut şi ca unul din marii fondatorii al ştiinţei sociologiei, alături de Auguste Comte[15] (1798-1857), de formaţie tot inginer, cel care a şi dat denumirea de *sociologie* acestui nou domeniu ştiinţific.

Moralitatea oamenilor este dependentă de factorii externi prin influenţa condiţiilor cum lucrează, în viaţa lor privată şi publică, cu concepţiile generale, mistice sau pozitive – religioase, ideologice, filozofice sau ştiinţifice – care predomină în sânul colectivităţii umane.

Această constatare permite a explica corect modul diferit de comportament al diferitelor colectivităţi în cadrul comunităţii sociale mai mari. Astfel, printre oamenii civilizaţi, se găsesc unii care au, cu privire la forma şi structura societăţilor în care trăiesc, păreri cu totul diferite de acelea ale majorităţii membrilor ce le alcătuiesc. Ei socotesc, anume, că forma şi structura societăţilor respective sunt, hotărât, rele şi că, prin urmare, trebuie înlăturate prin suprimarea celor ce le reprezintă. Ca simple credinţe subiective, întrucât nu se manifestă în mod obiectiv, prin fapte concrete, care să poată aduce cuiva vreo vătămare, sunt tolerate, în ţările democratice cel puţin, în virtutea principiului libertăţii de conştiinţă. Unii anarhişti au trecut însă, în unele cazuri, de la reflexiunea teoretică, pură şi simplă, la acţiunea practică. Aşa se explică producerea unor atentate contra şefilor de stat, ce s-au succedat cu repeziciune, către sfârşitul secolului al XIX-lea. Seria a început cu asasinarea ţarului Alexandru al II-lea al Rusiei şi a continuat cu cea a lui Carnot – preşedintele Republicii Franceze, a lui Mac-Kinley – preşedintele Statelor Unite, a regelui Umberto al Italiei, cu tentativa de asasinat a regelui Alfonso al XIII-lea al Spaniei, cu asasinarea împărătesei Elisabeta a Austriei etc.

Faptele acestea au fost considerate, fireşte, de justiţia popoarelor respective, drept crime şi pedepsite în consecinţă. Cu toate acestea, autorii lor nu le comiseseră din răutate şi în scopuri personale. Ei n-au căutat să-şi însuşească bunurile materiale ale victimelor lor, nici nu avuseseră nimic personal cu ele. În unele cazuri, chiar, nici nu le cunoscuseră decât din fotografiile pe care şi le putuseră procura şi nu le văzuseră în realitate decât în momentul când încercaseră să le suprime. Cu alte cuvinte, anarhiştii în cauză nu au fost îndemnaţi să comită crimele pe care le-au comis, decât numai de o *anumită concepţie socială*, ce putea fi considerată ca dezinteresată, ce era chiar, din punctul lor de vedere, ideală. Comportarea lor era astfel în conformitate cu modul cum înţelegeau ei lumea şi lucrurile omeneşti. Dar, prin extinderea acestei idei caracteristice unui microgrup, în masa colectivităţii umane, depăşind un prag de putere, ele pot produce o răsturnare violentă a orânduirii statale. Şi aceste idei pot fi materializate pe cale legală cum a fost în Germania în 1933 sau pe cale violentă cum a fost în Rusia în 1917.

Cu circa două milenii în urmă Ovidiu scria (Tristia, 1, 266): *„**Nu există ceva de folos care să nu poată fi şi vătămător. Ce-i mai util ca focul ? Şi totuşi când cineva vrea să incendieze o casă, el se înarmează cu foc. Medicina dă uneori sănătate, alteori o ia; ea ne arată ce buruieni tămăduiesc şi care din ele sunt vătămătoare. Şi tâlharul poartă sabie şi călătorul prudent. Dar pe când unul caută să atace, celălalt îşi poartă***

[15] Giovanni Papini, *Amurgul filozofilor*, Bucureşti, Editura Uranus, 1991, p.107-143.

ajutor. Elocvența se învață pentru a pleda cauze drepte; dar tot ea ocrotește pe vinovat şi asupreşte pe inocent*”.*

Se pune, deseori, întrebarea: care este valoarea relativă a unei categorii sau alta de norme morale ? Răspunsul, se pare că, este determinat de distanța ce separă categoria normelor morale respective de condițiile ideale ale vieții în comun a oamenilor, sau, cu alte cuvinte, ale vieții sociale. Cu cât se apropie mai mult de acele condiții, cu atât valoarea normelor morale considerate este mai mare şi invers.

Dar, care sunt aceste condiții ale vieții sociale ? Acestea sunt, mai ales, trei. Este, în primul rând, recunoaşterea dreptului la existență a fiecărui om şi, prin urmare, respectul vieții lui şi a tot ce-i necesar pentru a putea trăi. Este, în al doilea rând, simpatia pentru suferințele fiecărui om şi, prin urmare, dorința de a le cruța sau, când sunt inevitabile, de a i le uşura. Este, în al treilea rând, simpatia pentru năzuința firească a fiecărui om de a se dezvolta, de a-şi îmbunătăți şi înfrumuseța viața şi, prin urmare, dorința de a-l ajuta, atât cât este cu putință, în sforțările pe care le face în acest scop, sau, cel puțin, de a nu-l împiedica.

În măsura în care normele de conduită ale oamenilor, în sânul diferitelor societăți pe care le formează, se apropie de aceste condiții ideale ale vieții în comun, adică contribuie mai mult la realizarea lor, valoarea lor etică este mai mare. Şi invers, cu cât normele de conduită ale oamenilor, în societățile care le alcătuiesc, se depărtează mai mult de condițiile ideale ale vieții în comun, contribuind mai puțin la realizarea lor – sau chiar împiedicând-o – cu atât valoarea lor etică este mai mare.

Tragismul situației omului constă în aceea că el este nevoit să trăiască în cadrul unei rânduieli naturale şi obiectivate, adică necesitatea acționează în mai mare măsură asupra lui decât acționează în el libertatea. Societatea nu este o ființă aparte, şi nici un organism. Sub acest raport este absolut falsă metafizica colectivismului care consideră colectivitatea socială drept realitate situată deasupra omului. Societatea este, într-adevăr, o realitate. Realitate nu numai a lui „eu" şi „tu", ci şi a lui „noi". Dar realitatea lui „noi" nu conferă nicidecum dreptul de a recunoaşte primatul societății asupra personalității umane. în afara omului şi a relațiilor interumane nu există societate, ori ea există numai ca ceva exterior în raport cu natura omului însuşi. Universalismul lui Hegel, Marx, Durkheim, ş.a., care acceptă primatul societății în raport cu personalitatea umană este considerat un fals universalism, el se bazează pe logica realismului conceptelor, pentru care generalul este mai real decât individualul.

Libertatea personalității umane nu poate fi primită de la societate şi, în virtutea originii şi naturii sale, nu depinde de ea, libertatea aparține omului ca ființă spirituală. Dacă nu are ambiții totalitare, societatea trebuie doar să accepte libertatea. Acest adevăr de bază despre libertate şi-a găsit expresia în doctrina-dreptului natural, a drepturilor omului, independent de stat, a libertății, nu numai în cadrul societății, ci şi în raport cu societatea ale cărei pretenții sunt nelimitate. Doctrina dreptului natural, care recunoştea drepturile omului independent de drepturile politice, stabilite de stat, comitea o greşeală teoretică absolut inerentă metafizicii imature. în realitate, drepturile inalienabile ale omului, care delimitează puterea societății asupra

omului, sunt determinate nu de natură, ci de spirit. Sunt drepturi spirituale şi nu drepturi naturale - natura nu conferă nici un fel de drepturi. Aceeaşi greşeală era comisă şi de cei care înfăptuiau revoluția în numele naturii; revoluția poate fi înfăptuită numai în numele spiritului, iar natura, respectiv instinctul inerent omului, nu crea decât noi forme de înrobire.

Finalitatea vieții umane nu este de ordin social, ci de natură spirituală. Pe de altă parte însă, ar fi cu totul eronat să se facă o discriminare între actul individual-moral şi cel social-moral. Nu poți să fii un om moral şi un bun creştin în viața personală şi să fii, în acelaşi timp, un nemilos exploatator şi un om amoral în viața socială ca reprezentant al puterii, ca patron sau cap de familie. Este fals şi inuman să deosebeşti omul ca atare de rangul său ierarhic, cu care să-l înlocuieşti. Cauza principală a crizei societății umane rezidă în neînțelegerea principiului că ce ție nu-ți place, altuia nu face sau a poruncii creştine: iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuți. În baza absenței unei asemenea conştiințe soluționarea problemei relațiilor între om şi societate este imposibilă. Numai noua concepție a creştinismului, numai înțelegerea lui ca religie a transfigurării nu doar personale, ci şi cosmice şi sociale, respectiv sporirea în conştiința creştină a elementului mesianic şi profetic pot duce la rezolvarea problemei dureroase a relațiilor omului cu societatea.

Omul este un subiect şi o personalitate, ceea ce îndreptățeşte regimul social care recunoaşte acest lucru.

6. Din psihologia poporului român

„**Ceea ce se poate afirma cu siguranță, în actualul stadiu de dezvoltare al cercetărilor, este că, începând din prima jumătate a mileniului al II-lea î.e.n., în întreaga zonă carpato-balcanică este vorba, în principal, de un singur popor, care, începând cu secolul al VI-lea î.e.n., va fi cunoscut în izvoarele literare sub numele de geto-daci**”[16].

Rezultat al unei evoluții de peste trei milenii, în împrejurări istorice deosebite, tragice – cum n-au fost hărăzite în Europa decât la popoarele din peninsula Balcanică – civilizația geto-dacică şi apoi cea românească a fost nevoită, în decursul vremii, să pornească viața socială, de la început, clădind pe un deşert. Războaiele cu Imperiul Roman care s-au soldat cu ocuparea, colonizarea şi, ca rezultat, formarea Poporului Român, supus apoi năvălirilor barbare, asupririi asiatice şi regimului de devastare care a durat peste cinci secole, apoi epoca fanariotă, şi în sfârşit partidele politice în epoca modernă, au zădărnicit nu numai dezvoltarea exterioară a civilizației, ci au avut şi o dezastruoasă înrâurire asupra sufletului rasei: i-au modificat mentalitatea, spiritul, caracterul, morala; au prefăcut, cu alte cuvinte, însăşi cauza faptelor: determinarea lăuntrică. Ca martor al vremurilor din perioada interbelică, omul de cultură Nicu Porsenna (1892-1971) scrie: „**Astăzi nu se mai jefuieşte țăranul, ci bugetul public. Partidele politice, organizate ca cete de pradă, numesc pe toți membrii lor în slujbe de Stat. Această armată de funcționari inutili neputând fi plătită, sunt ținuți toți cu lefuri de sărăcie, siliți să trăiască din**

[16] Ion Horațiu Crişan, Civilizația geto-dacilor, Vol.1, Bucureşti, Editura Meridiane, 1993, p.25.

mită şi bacşiş. Marii slujbaşi găsesc însă mijlocul de a deveni «milionişti cu palaturi», negreşit în paguba pungii contribuabilului. Tot de acolo se strâng averile fabuloase ale oamenilor politici, ca pe timpul vizirilor… Incapacitatea şi spiritul de pradă al conducătorilor nu e cauza, ci efectul stării generale de lucruri; aceşti nepregătiţi, aceşti exploatatori sunt doar produsul mediului obştesc, de un nivel intelectual şi moral atât de scăzut. Cu ştiinţă, sau poate inconştient, ei lasă ţara să se descompună, să piară. Iar Omul istoric al României încă nu s-a ivit"[17].

Constantin Rădulescu-Motru (1868 – 1957) scrie **„Psihologia socială are drept scop să determine şi să explice însuşirile sufleteşti ale unei populaţii**. **Însuşirile sufleteşti ale unei populaţii sunt condiţionate de trei factori principali: de fondul biologic ereditar al populaţiei, de mediul geografic şi de caracterele instituţionale dobândite de populaţie în timpul evoluţiei sale istorice**.

1.În fondul biologic ereditar sunt cuprinse dispoziţiile organice, cu care indivizii, care compun populaţia, vin pe lume; dispoziţii care reglementează în mod direct funcţiunile vieţii vegetative ale populaţiei şi prin acestea, apoi, indirect, pe acelea ale vieţii sufleteşti. **În acest fond biologic ereditar ceea ce interesează sunt dispoziţiile deficiente şi patogene, care scapă de sub influenţa oricărei educaţii**. **Normalul, interesează mai puţin, fiindcă el este dirijabil**. **Anormalul, adică dispoziţiile bolnăvicioase, creează piedici şi fatalităţi pe care nici o putere nu le poate înlătura**.

2.În mediul geografic intră toate formele de energie care înconjoară şi provoacă reacţii în sufletul populaţiei: clima, natura solului; posibilităţile de producţie pe terenul muncii; flora şi fauna; natura graniţelor etc.

3.În sfârşit, în caracterele instituţionale sunt cuprinse manifestările tipice de natură spirituală. Ele sunt diferite de acelea provocate de fondul biologic ereditar şi de mediul geografic; sunt manifestări aparţinând experienţei istorice a populaţiei, care prin tradiţie se repetă în mod constant în decursul unei lungi durate de timp. În numărul acestora sunt: vorbirea, obiceiurile morale şi juridice, concepţiile preferate în preţuirea lumii şi a vieţii; trăsăturile naţionale"[18].

Dumitru Drăghicescu (1875 - 1945) scrie: „**În teză generală, sufletul şi caracterul unui popor sunt, la un moment dat al dezvoltării lui, rezultatul a *trei serii de cauze bine definite*. Acestea sunt, *mai întâi, elementele etnice primordiale*, aluatul de rase din care el s-a constituit; *în al doilea rând, împrejurările istorice şi sociale*, în care aceste elemente etnice au trebuit să se contopească şi în care poporul, ce a rezultat din contopirea lor, a trebuit să crească şi să se dezvolte; şi, *în al treilea rând, în sfârşit, condiţiile şi împrejurările istorice şi sociale actuale*, care împrumută sufletului etnic culoarea actualităţii**"[19].

---

[17] N. Porsenna, Regenerarea neamului Românesc, Bucureşti, Editura Vremea, 2001, p.21.

[18] Constantin Radulescu-Motru, Psihologia poporului român, Bucureşti, Editura Paideia, 1999, p.12.

[19] Dumitru Drăghicescu, Din psihologia poporului român, Bucureşti, Librăria Leon Alcalay, 1907, p.7.

Poporul român s-a format din masa romanică, ce se întindea din nordul Carpaților până aproximativ în centrul peninsulei balcanice, fiind singurul popor european având „act de naştere” prin Columna lui Traian, care confirmă că s-a născut european şi, de asemenea, s-a născut creştin.

„Cuibul nostru etnic şi centrul de radiere, de roire istorică, a fost ținutul Ardealului şi Olteniei; mai ales al Ardealului, acolo unde s-a întâlnit şi a vibrat mai mult sinergia daco-romană. De aceea trebuie să ne raportăm în primul rând la Ardeal, această inimă etnică şi principală coordonată, pentru a ne înțelege obârşia etnică”[20].

Constantin Noica scrie: „**Ardealul, o ştim bine, este singura dintre cele trei țări care n-a avut, până în 1918, o independență românească, aşadar cea care a fost tot timpul dezmințită. Dar ea s-a afirmat tocmai în această dezmințire; ba nu numai că s-a afirmat pe sine, dar a trimis tot timpul în celelalte două țări, prin descălecări de voievozi, de ciobani şi de cuvinte (da, de cuvinte ce au trecut necontenit munții), principii de afirmare, sfârşind cu învățătorii cei mari, de la Gheorghe Lazăr la filologi şi la Titu Maiorescu, prin care şcoala şi cultura, în cele două țări româneşti libere, au căpătat puteri noi, adesea puterile lor adevărate. [**În ce priveşte Biserica Unită**] Ea a fost concepută, de către stăpânitorii de-atunci, desigur (în ce priveşte aspectul politic, nu cel religios, fireşte) în scopul de a capta, dezminți sau dezbina lumea românească… Dar din «răul» acesta aparent, Ardealul a ştiut să facă un bine. Tocmai cei «înstrăinați», potrivit cu gândul celor rămaşi la vechea credință, au venit să aducă ființei româneşti regăsirea de sine. Ei latinizații, au adus neamului lor întreg conştiința vie a latinității, astfel încât, de la numele latineşti pe care le-au dat pruncilor, tocmai pentru ca ele să nu mai fie înstrăinate, până la marile opere istorice dar mai ales lingvistice, ei sunt cei care au pregătit descălecarea culturii, în Muntenia şi Moldova, cu învățătorii de care pomenirăm, cu filologii de la Societatea Academică; ei sunt cei care au contribuit să ducă la «trezirea din somnul cel adânc», de care vorbea Andrei Mureşanu, el însuşi ardelean, acest Faust al nostru, precum îl vedea, cu generozitatea sa față de istoria noastră şi eroii ei, moldoveanul, ardeleanul şi munteanul Eminescu. Ființa românească din Ardeal a avut astfel vocația «ființei» adevărate, devreme ce a putut converti în bine, adică în spor de realitate istorică, chiar şi ceea ce părea s-o primejduiască. Adevărul şi ființa sunt acolo unde înfrângerea poate fi prefăcută în biruință**”[21].

Dar, influența a fost inversă, în anul 1982 a apărut, sub egida Academiei Ungare, cartea de 560 p. a profesorului Ferenc Bakos, de la Universitatea din Budapesta, intitulată *Istoria elementelor româneşti în limba maghiară*. Autorul menționează existența în limba maghiară de referință, standard, cât şi în graiuri, a peste 2300 de cuvinte de origine română, o cifră impresionantă, echivalentă cu aproape trei lexicuri țărăneşti. De asemenea, în *Dicționarul etimologic al limbii maghiare*, 3 vol., însumând peste 3400 p.,

[20] Vasile Băncilă, Un aspect al Ardealului, În: Gândirea, Anul XVIII, nr.2, februarie 1939, p.94
[21] Constantin Noica, Istoricitate şi Eternitate, Tribuna, an XX (1976), februarie, 19, nr.8, p.6.

figurează numeroase cuvinte de origine română; de această dată numai în limba literară maghiară. Aceasta în contextul în care se subliniază că „*în limba română nu există nici un singur cuvânt de origine maghiară*”. Interesant este faptul că acum cuvintele originale româneşti, luate în considerare de Ferenc Bakos ca fiind la baza formării lexicului maghiar, sunt considerate, de unii lingvişti din România, ca derivând din limba maghiară.

Muntenia şi Moldova au fost, cel puțin în parte, semănătura Ardealului. Acesta a fost de la început mai plin de oameni, deci de istorie, şi a trebuit să dea germenii istorici şi celorlalte părți româneşti. Legendele lui Negru şi Dragoş Vodă, pe care tradiția poporală - care rareori e gratuită – s-a încăpățânat atât de mult timp să le păstreze prin veacuri, împreună cu tradiția romanității noastre trainice, au măcar acest înțeles de omagiu pentru locul, de unde mai ales a pornit istoria românească.

Popoarele au întotdeauna un destin în fond unic, chiar când se găsesc sub stăpâniri diferite. Perspectiva aceasta de a considera, până la un punct, Muntenia şi Moldova, că au creat istorie sub delegația Ardealului, ajungând la urmă să capete atâta prestigiu, încât să se poată întoarce asupra originilor şi să cuprindă şi Ardealul pentru a ridica toate provinciile româneşti pe acelaşi platou liber de trăire istorică, dă putința de a vedea unicitatea de destin a poporului român în cele două mii de ani, dă putința de a vedea împărțirea rolurilor etnice şi crearea debuşeurilor istorice, astfel încât esența românească indivizibilă să fie valorificată sub soare.

Descălecările Ardealului în Principate au fost numeroase şi aproape continui şi ele trebuie luate într-un înțeles larg, uneori simbolic, pentru a fi înțelese şi valorificate de conştiința noastră istorică actuală. După ceea ce s-a obişnuit să se numească întâiul şi al doilea descălecat, după originile noastre daco-romane legate mai ales de Ardeal şi după întemeierea Principatelor să nu uităm că Ardealul ne-a trimis, de-a lungul vremurilor, mocanii săi, negustorii săi, coloniştii săi. Mocanii, care, în peregrinările lor cu turmele de oi şi fiind vehicule vii de folclor, au ajutat la unitatea duhului românesc şi a graiului. Pe drumul de negoț al Braşovului, Ploieştilor, Buzăului, Brăilei, au venit numeroase energii ardelene, ce au pus baza economiei noastre orăşeneşti. Aceste figuri de negustori vajnici, de cea mai bună tradiție, pe care ni i-a dat Ardealul şi la şcoala cărora au crescut mulți negustori din Vechiul Regat, vor fi pomeniți de istorie ca tot atâția ctitori ai vieții noastre economice. Satele mocăneşti din Dobrogea sunt aşezări temeinice făcute de oameni, care au ştiut să fie stăpânii locului unde s-au aşezat, să cucerească spațiul pentru ei şi pentru neamul căruia aparțin, amintind energia străbătătoare şi metodică a legionarilor şi coloniştilor romani. Şi nu numai în Dobrogea.

Însuşirile inițiale, aduse de aceste elemente etnice, s-au putut dezvolta într-o direcție sau alta, după cum au fost determinate de împrejurările istorice mai însemnate. Din acest punct de vedere, negreşit că materia etnică, din care s-a dospit neamul românesc, fiind felurită şi multiplă, ea a adus cu sine însuşiri primordiale, ireductibile. Astfel, la origine: „**Etnicul românesc a fost constituit prin contribuțiile diferitelor seminții de popoare, dinlăuntrul hotarelor Daciei vechi, seminții apropiate între ele şi unificate, în decursul unui lung şir de secole într-o singură națiune română, sub**

influența conştiinței dobândite despre comunitatea lor de origine, despre comunitatea lor de limbă şi despre comunitatea lor de destin"[22].

Referindu-se la acest aspect, Mihai Ralea (1896 - 1964) scrie: "**Toate popoarele moderne sunt produsul unui amestec de rase. La noi însă multiplicitatea raselor şi influențelor care au plămădit poporul de astăzi a fost mai mare ca oriunde… Dacă în altă parte combinația de rase n-a avut loc decât la formarea poporului, aici, chiar şi după aceea, teritoriul nostru a fost rând pe rând invadat pacific sau războinic de slavi, turci, greci, tătari, ruşi, germanii poloni, evrei, armeni etc. etc. Dintr-o aşa enormă variație de influențe şi contribuții reiese desigur o anumită neutralizare de caractere. Nu s-a format încă un nucleu central, o tonalitate preponderentă. Cel ce va voi să facă psihologia poporului nostru va trebui să se lovească numaidecât de acest haos de elemente străine, incomplet digerate încă. Un caracter esențial nu se afirmă şi nu se impune decât după secole de libertate care urmează consolidării definitive de stat. Psihologia noastră nu e complet întocmită, e în devenire, nu e precizată, ci în curs de precizare. Avem azi abia indicații asupra direcției către care mergem, veleități, simptome vagi de ce va fi mâine**"[23].

Cercetările etnologice precizează însă că amestecul interetnic şi inter-rasial sunt benefice. „**Civilizațiile cele mai cunoscute au apărut totdeauna după un amestec mai intensiv de rase diferite. Civilizația egipteană a început când primilor ocupanți de pe valea Nilului li s-au suprapus cuceritorii veniți dinspre răsărit. Cea chaldeeană a ieşit din contactul – şi din conflictele - elamiților şi sumerilor cu semiții. Cea egeeană s-a născut când au debarcat în Cyclade şi în Creta branchicefalii, carieni, amestecându-se cu dolichocefalii indigeni. Şi unde s-a format civilizația greacă, punctul de plecare al civilizației europene, dacă nu pe coasta asiatică a Mediteranei, în urma contopirii cu elenii invadatori? Iar dacă, în lumea greacă, Atena s-a dezvoltat atât de târziu, a fost numai fiindcă situația ei geografică a ferit-o la început de invazii…**

La popoarele europene de astăzi, oamenii de geniu apar, mai ales, la frontierele lor etnografice"[24].

Dar ce înseamnă etnic? În DEX: **ÉTNIC,-Ă,** *etnici*,*-ce,* adj. **Referitor la apartenența la un popor; privitor la formele de cultură şi de civilizație specifice unui popor**. Ca urmare, se poate spune că **etnicul unei națiuni este sufletul unei națiuni**, întrucât acest suflet se manifestă sub influența conştiinței de comunitate între membrii unei națiuni. **Etnicul are şi sensul de caracter național**. Există un tip etnic român, iar dacă vrem să cunoaştem acest tip să studiem locul ocupat de etnicul românului în tipurile de personalitate, tipuri de cultură, tipuri istorice şi tipuri vocaționale.

Însă, „**spiritul şi sufletul nu sunt entități deosebite. Dar sunt moduri deosebite, iar deosebirea dintre aceste moduri e singură în stare, chiar şi pe treapta cea mai de jos – la cel mai umil creştin, de pildă -, să poarte către împlinirea unui destin spiritual… Viața sufletească cere,**

[22] Constantin Rădulescu-Motru, Etnicul românesc. Naționalismul, Bucureşti, Editura Albatros, 1996, p.68.
[23] Mihai Ralea, Scrieri vol. 7, Bucureşti, Editura Minerva, 1989, p.131.
[24] P.P. Negulescu, Geneza formelor culturii (2), Bucureşti, Editura Minerva, 1993, p.261.

pentru bunul ei mers, cucerirea anumitor automatisme. O experienţă reuşită, o reacţiune reuşită de pildă, tinde să devină, în ordinea vieţii sufleteşti, un reflex şi, prin evoluare, un adevărat instinct… Viaţa sufletească cere neîncetat moduri de adaptare – trebuie să simplifici, adică să clasezi, să reduci obiectele la tipuri, iar modurile de comportare faţă de ele, la mecanisme… Viaţa sufletească din noi duce la un primat al mijloacelor, al tehnicităţii; la o formalizare prin repetarea unei comportări reuşite. Ea se încheagă deci în jurul anumitor automatisme, al unor soluţii tipice, într-un cuvânt al unor gata-făcuturi.

Dar viaţa spiritului cere, tocmai dimpotrivă, înfrângerea anumitor automatisme şi a oricăror gata-făcuturi. Ceea ce condamnă obişnuit spiritul este mai ales tehnicitatea, adică primatul mijloacelor. O desfăşurare spirituală înseamnă una care se pune în termeni neîncetat noi. Interesant pentru spirit este conţinutul său de viaţă şi noutatea acestui conţinut… Viaţa sufletească regăseşte permanent modurile individului, în timp ce viaţa spirituală le caută pe cele ale persoanei"[25]. În istoria spiritului omenesc, Auguste Comte (1798 – 1857) susţine că ar exista trei faze: **starea teologică**, în care inteligenţa îşi explică fenomenele naturii prin cauze supranaturale, prin miracol şi intervenţii arbitrare; **starea metafizică**, în care explicaţiile sunt date de cauze abstracte, a priori; **starea pozitivă**, când spiritul omenesc nu se mai întreabă pe sine, prin observaţie şi experienţă. Actualmente, din punctul de vedere al ştiinţei de azi, se consideră că a patra stare a spiritului omenesc e posibilă a fi **starea matematică**.

Dezvoltarea spirituală, a vieţii sufleteşti, în fond a psihologiei etnice, se produce având la bază progresul culturii comunităţii umane respective. Ca urmare, rezultă că atât psihologia individuală, cât şi psihologia colectivă se formează pe fondul unei creaţii şi însuşiri culturale, în timp şi spaţiul respectiv. Ori, dacă ne referim la psihologia poporului român creaţia culturală în timp există de la formarea sa însă cantitativ foarte redusă până în partea doua a secolului al XIX-lea. Golul acesta a fost „umplut" de culturi provenite din spaţii sau zone geografice diferite, de la est sau vest, din orient sau occident. Poziţia geografică a ţării noastre a favorizat pătrunderea elementelor culturii atât a celei orientale, cât şi a celei occidentale la sufletul românilor. „**Din ambivalenţa complexă oriental-occidentală românească, în care intră nu numai o structură orientală şi occidentală generală, ci multe din simplităţile variate ale Orientului şi Occidentului, se explică deschiderea poporului nostru pentru modurile de trai, pentru culturile, pentru limbile străine şi proverbiala lui înţelegere pentru toţi străinii… De aceea, românii câştigă sufleteşte cu uşurinţă pe străini, dar se deznaţionalizează cu uşurinţă când se află între străini**"[26].

Când ne referim la Orient şi Occident nu avem în vedere două entităţi geografice, ci două mentalităţi bazate pe filosofii diferite. Actualmente, cele două orientări nu se mai găsesc în opoziţie directă, întrucât mentalitatea ştiinţifică şi globalizarea sistemului informatic au „învecinat" toate zonele

[25] Constantin Noica, Echilibrul spiritual. Studii şi eseuri, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 240.
[26] Dumitru Stăniloae, Reflexii despre spiritualitatea poporului român, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1992, p.8.

globului fapt ce conduce la concluzia că planeta noastră este unificată intelectual prin modul de a gândi, prin ştiinţă. Dacă în antichitate se putea vorbi despre conceptul de „Omul în Univers" pentru China, de „Înțeleptul în solitudine" pentru India, de „Înțeleptul în cetate" pentru Grecia sau idealul medieval al cavalerului rătăcitor în Căutarea Gralului pentru Evul Mediu mediatizat de Don Quijote, în cultura modernă s-a generalizat conceptul de „Omul de afaceri" mediatizat simbolic de actorul Larry Hagman (1931-2012) as J.R. Ewing, în serialul Dallas.

Orient şi Occident sunt doi termeni care devin concepte culturale şi identitare odată cu confruntările între civilizații pe care le deschid marile descoperiri geografice. Conținutul celor doi termeni nu este univoc, ci încărcat de sensuri în care se țes şi conlucrează numeroase variabile: istorice, politice, religioase – culturale în general. Identificarea trăsăturilor esențiale ale occidentului şi ale orientului au condus la următoarele constatări: în apusul şi centrul Europei, domneşte o mentalitate, iar către răsărit, către posturile cele mai avansate ale Asiei, o alta. Popoarele din centrul şi apusul Europei, cu toate deosebirile culturale dintre ele, prezintă o aceeaşi civilizație. Tehnicile lor, felul de a vedea viața, felul adaptării la mediu sunt comune. Dincolo, la frontierele Asiei, ca o peninsulă intrată în viața Europei, turcii, ruşii, o parte din popoarele balcanice constituie o altă lume, cu alte legi, cu alt suflet, cu altă filozofie.

Toată civilizația occidentală poate fi caracterizată prin cuvintele: aptitudine creatoare. Ridicat deasupra mediului, dominându-l prin stăpânire de sine, prin curaj, prin răbdare şi inițiativă, occidentalul e spirit activ înainte de toate. El preface ambianța, sfințeşte locul, căruia îi impune legea şi ideea sa care îl ascultă docil şi învins. Apuseanul este stăpânul voinței sale elastice şi ferme în acelaşi timp şi pentru aceasta e şi stăpânul lucrurilor înconjurătoare. Curajul său e când temerar, când rezonabil. Ştie să rişte şi a subjuga forțele naturii, sezoanele, fauna şi flora. Dar mai ales a inventat tehnica, care i-a devenit aliat ascultătoare[27].

Psihologia orientalului e exact contrară. Ea se reduce, de obicei, la o resemnare pasivă. Dacă occidentalul se impune mediului, orientalul se supune. Forța naturii îl zăpăceşte, îl zdrobeşte, îl apasă. Recunoaşte într-însa cine ştie ce forță religioasă misterioasă, contra căreia i se pare inutil să mai lupte. Ordinea evenimentelor i se pare stabilită de un zeu infailibil. Fanatismul adică constatarea acestei aşezări prestabilite şi pe care voința omului e prea slabă ca să o îndrepte, i se pare singura soluție. Totul e acceptat aşa cum se prezintă. Nici un orgoliu, nici o ambiție, nici o rezistență. Imaginația şi voința nu prefac deloc realitatea înconjurătoare. Filosofia vieții e supunerea, resemnarea la forțele care ne depăşesc şi pe care nu le putem schimba, ci doar îmblânzi prin ascultare. Idealul său e în masa anonimă, în colectivitatea absorbantă.

Între tipuri extreme de civilizație, între aceste două interpretări ale existenței, datorită a două structuri deosebite, între creațiunea occidentului şi resemnarea orientului, se poate găsi o valoare. Se numeşte această structură sufletească – adaptabilitate.

---

[27] Jean Gimpel, Revoluția industrială în evul mediu, Bucureşti, Editura Meridiane, 1983.

Se remarcă, aşadar, drept caracteristici esențiale ale spiritului occidental, activismul (activitatea), aptitudinea creatoare, voluntarismul, credința că totul e posibil, încrederea în forțele proprii, afirmarea individualității.

În privința spiritului oriental, se remarcă, dimpotrivă, resemnarea pasivă, fatalismul, supunerea, masa anonimă.

În aceste tendințe contradictorii, se situează mentalitatea românească, dominată de structura sufletească pe care criticul o numeşte adaptabilitate.

Theophile Gautier (1811 – 1872) menționa în Secolul al XIX-lea: Cultura umană a apărut în Extremul Orient (în Asia), a trecut prin Africa şi a ajuns în Europa. Dar ce este cultura şi ce este civilizația? Există numeroase definiții posibile pentru o cultură, fiecare fiind utilă în raport cu cercetările de un anumit gen. „**Cultura înseamnă viața spirituală a omului sau a oamenilor, indiferent de societate. Valorile culturii caută să se întemeieze într-un mod independent, în afară de contingențele concrete. Realizările care aparțin civilizației nu presupun, în mod necesar, valori absolute; ele sunt relative şi depind de condiții externe. Civilizația ar însemna astfel viața civilis, viața în cetate, cum era în trecut, sau viața în cetăți, cum este în prezent, când e vorba de o națiune sau de națiuni federale**”[28].

Se mai spune, în general, că civilizația este totalitatea operelor materiale ale colectivității, iar cultura, totalitatea operelor spirituale. Cultura, în general, este sistemul de principii[29] după care are loc întreaga activitate, pe toate laturile, a unei colectivități. În civilizație nu există principii, ci reguli[30]; nu există nici în ştiință, în medicină sau în religia lor, unde faptele cele mai diverse se învălmăşesc laolaltă. Astfel, termenul *a cultiva* se utilizează pentru a asigura îngrijirea, în sensul creşterii unui lucru – se cultivă o plantă, se cultivă un câmp etc. Termenul civilizație se foloseşte acolo unde termenul de cultură nu are sens; se civilizează o societate sau un om, dar nu un animal sau o plantă. Se poate civiliza un sălbatec, se pot introduce într-o societate primitivă foarte multe din binefacerile civilizației moderne – prin aceasta ea nu a devenit o societate cultă. Elementele civilizației se pot importa, cele ale culturii se creează.

Cultura nu este o condiție de existență pentru a emana civilizație, este o condiție pentru organizarea ei astfel încât să determine formarea unei societăți umane echilibrate, organice; între ele, deci, nu este un raport de implicație de la antecedent la consecvent. Dacă civilizația este expresia unor principii organice, dacă se articulează armonic, dacă este dublată de o structură principială, ea exprimă existența unei culturi. O mare civilizație se poate dezvolta şi în afara unor criterii majore de cultură; intervenția culturii se manifestă numai în modalitatea şi organicitatea unei civilizații şi nu, pur şi simplu, în postura de a fabrica produse ale civilizației. O societate cu o civilizație dezvoltată organic sub mantia de supraveghere a culturii a fost societatea chineză.

---

[28] Anton Dumitriu, ibidem, p.117.

[29] **PRINCÍPIU,** *principii,* s. n. **1.** Element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie ştiințifică, un sistem politic, juridic, o normă de conduită etc. **2.** Element primordial, cauză primară sau punct de plecare a ceva; **3.** Convingere intimă, punct de vedere propriu.

[30] **REGULÁ,** A pune în ordine, a aranja, a rândui; a sistematiza; A pune la punct un mecanism, a face să funcționeze regulat; a repara, A regla, a potrivi.

„**Ideile directoare ale chinezilor au organizat, o dată pentru totdeauna, omul şi natura într-un întreg, într-o totalitate bine ordonată. Există o solidaritate completă între om şi natură, între societate şi univers, care formează împreună un sistem de civilizație. A cunoaşte natura înseamnă a cunoaşte omul şi societatea… Ideea care predomină mentalitatea chineză este de a funcționa, a gândirii nu este de a cunoaşte, ci de a secreta o ordine totală şi, prin aceasta, are o acțiune civilizatoare**”[31]. „**Remarcabil este că în China nu au existat niciodată «caste» şi nici sclavi. De prin secolul al III-lea înaintea erei noastre, regimul feudal este abolit, funcțiunile devenind accesibile cărturarilor. Oricine putea să ajungă pe treapta cea mai de sus a administrației, după gradul şcolii pe care o absolvea. Astfel s-a înființat o aristocrație a culturii, pe care Occidentul se străduieşte, de puțin timp, să o realizeze, o noblețe, un mandarinat intelectual**”[32].

La cunoaşterea, în Europa, a realităților chineze şi-a adus contribuția şi Spătarul Nicolae Milescu (1636 - 1708) care a fost trimis într-o misiune diplomatică de țarul Rusiei, în fruntea unei delegații de 150 de oameni. Plecând din Moscova în 3 martie 1675, staționează pentru pregătiri de drum şi aprovizionare în oraşul Tobolsk, iar de acolo cu bărcile, pe afluentul râului Obi, Irtâş, coboară, străbătând aproape toată Siberia, spre râul Argun, din extremitatea cea mai estică a Chinei, de unde, călătorind pe uscat, ajunge cincisprezece luni mai târziu, adică pe 20 mai 1676, la Beijing.

În urma călătoriei a realizat trei scrieri de o excepțională însemnătate în cadrul cel mai larg al contactelor dintre Europa şi Asia: **“Cartea în care e descrisă călătoria prin Siberia, din oraşul Tobolsc până la hotarul Chinei”, “Raportul soliei în China”** şi **“Descrierea Chinei”**, care au atras atenția nu numai autorităților, savanților şi literaților ruşi, ci şi a lumii ştiințifice europene.

În prag de secol XXI, odată cu globalizarea fluxurilor financiare, a sistemului informatic şi a puterilor militare prin Consiliu de Securitate al ONU, China se adaptează la noile condiții modificându-şi mentalitatea printr-o contribuție masivă la distrugerea mediului înconjurător[33].

O putere culturală asiatică a lumii antice a fost India. „**În India nu întâlnim o grijă asemănătoare (celei Chineze) pentru cunoaşterea precisă a trecutului şi delimitarea lui cronologică… Țara aceasta, care a fost contemporană gloriei Egiptului, a Babilonului, a Persiei, a Romei – şi care le-a văzut pe toate apunând şi date uitării -, fără îndoială că ascunde o taină în viața şi în spiritualitatea ei. Acest secret al vieții fără de moarte, pe care îl stăpâneşte India, rezidă în primatul pe care l-au avut întotdeauna acolo spiritul şi spiritualitatea. Nicăieri ca în India nu este mai mult respectat omul care a renunțat la datoriile şi fericirile lumeşti ca să-şi închine viața adevărului, spiritului. În timp ce alte civilizații se întemeiau pe ideea de justiție, de bine, de frumos – cum au**

[31] Anton Dumitriu, ibidem, p.26.
[32] Anton Dumitriu, Culturi eleate şi culturi heracleitice, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1987, p.27.
[33] Peter Navaro, Greg Autry, China ucide. Un apel global la acțiune, Bucureşti, Editura Niculescu, 2012.

fost civilizațiile Romei şi Greciei – sau numai pe instinctul cuceririlor – India se întemeiază pe primatul spiritualității, pe ideea că Adevărul şi Spiritul primează asupra oricărui interes, oricât ar fi el de general şi de urgent… Exagerarea aceasta a vieții contemplative în dauna vieții active a condus uneori la excentricități spirituale şi molime pseudo-religioase de care India n-a scăpat nici până astăzi… Acest primat al spiritului, această sinceră căutare a Adevărului şi a Eternității – constituie însăşi axa în jurul căreia s-a mişcat istoria Indiei în ultimele patru – cinci mii de ani"[34].

Au existat purtători ai valorilor spirituale orientale care s-au deplasat în zona geto-dacică lăsând urme şi pentru urmaşii spirituali ai acestora. În primul rând a existat deplasarea, la începutul mileniului al II-lea î.e.n. a populației greceşti din zona caspică, spre zona grecească actuală. Conform datelor istorice această deplasare s-a realizat pe uscat, trecând şi prin spațiul carpato-danubian[35]. Aşa se şi explică de ce multe din comportamentele umane menționate ca specifice populației antice greceşti se găsesc şi acum în datinile folclorice din țara noastră[36].

Componenta culturală occidentală s-a alăturat normal, dat fiind spațiul geografic european comun. Influența occidentală s-a produs pe fondul modificării condițiilor de formare a psihologiei comunității umane, menționate anterior. Referindu-se la reflecția culturii europene în comportamentul europenilor, Constantin Noica scrie: „**Într-o Europă mărturisit faustică, apare un popor care nu este faustic: poporul român… Prin faustic înțelegem, în linii mari, setea de cunoaştere cu orice preț şi setea de putere iarăşi cu orice preț (respectiv asupra naturii), se poate spune că – lăsând de-o parte pierderile şi câştigurile aferente – noi nu am fost şi nu părem a ne pregăti să fim faustici**"[37].

Referindu-se la cultura română Constantin Noica scrie: „**Noi ştim că suntem ceea ce se numeşte «o cultură minoră». Mai ştim că aceasta nu înseamnă cu necesitate inferioritate calitativă. Cultura noastră populară, deşi minoră, are realizări în felul lor comparabile cu cele ale culturilor mari. Şi ştim că avem în această cultură populară o continuitate pe care nu o au cele mari. Despre strămoşii noştri geți, plugari şi ciobani s-a putut spune (Pârvan[38], Getica) că secolul al VI-lea î.Hr. nu avea o cultură calitativ inferioară, ci doar formal deosebită de a grecilor; tot ce-i deosebea era că ei, geții, erau săteni, nu orăşeni ca grecii… Ori a cultiva mai departe, cu precădere, valorile spiritualității noastre populare, este o imposibilitate. Orice cultură majoră este personală, este o formă de individualizare, în timp ce creația populară e anonimă**"[39].

În lumea reală, indivizii se deosebesc între ei prin însuşiri fizice şi psihice, mod de împlinire şi scop; de aici diferențele în ceea ce priveşte

---

[34] Mircea Eliade, 50 de conferințe radiofonice, 1932-1938, Bucureşti, Editura Humanitas, 2001, p.68.
[35] Pierre Leveque, Aventura greacă, vol.1-2, Bucureşti, Editura Meridiane, 1987.
[36] Fustel de Coulanges, Cetatea antică. Vol.1-2, Bucureşti, Editura Meridiane, 1984.
[37] Constantin Noica, Istoricitate şi Eternitate, Bucureşti, Capricorn, 1989, p.55.
[38] Vasile Pârvan, Getica. O protoistorie a Daciei, Bucureşti, Cultura Națională, 1926.
[39] Constantin Noica, ibidem, p.20.

percepția realității, afirmarea şi succesul în plan spiritual şi material al fiecăruia – lucru de la sine înțeles.

Ştiințele specifice afirmă clar şi convingător, fără echivoc, că nu există doi indivizi absolut la fel din punct de vedere biologic, chiar şi în cazul gemenilor monozigoți, precum şi social. Mergând în sus, pe scara socială, se poate afirmă că nu sunt două familii la fel sau, mai sus, două comunități social-umane identice. Tendința de imitație, perfect umană, care, în fond, stă la baza instrucției şcolare, duce la o apropiere de manifestare socială a indivizilor, dar nu la unificarea acestor manifestări. De aceea, există diferențe în procesul creativ şi de percepție a fenomenului cultural, de unde şi multitudinea de definiții pentru ceea ce înseamnă cultură. În realitate, este corect să nu vorbim de cultură la absolut, ci de culturi şi de dinamica procesului cultural.

Pe baza acestor considerații, se poate spune că **o cultură este configurația comportamentelor învățate şi a rezultatelor lor, ale căror elemente componente sunt împărtăşite şi transmise de către membrii unei societăți date**. Termenul *configurație* implică faptul că diferitele comportamente şi rezultatele acestora, care alcătuiesc o cultură, sunt organizate într-un întreg structurat. *Comportamentul învățat* limitează activitățile care trebuie să fie clasificate ca parte a oricărei configurații culturale date la activitățile a căror formă a fost modificată prin procesul de învățare. De exemplu, a mânca este un proces fizico-biologic pentru introducerea de negentropie în organism însă modul de a mânca depinde de felul în care a învățat să mănânce. Termenul de *comportament* trebuie să fie luat în sensul cel mai larg, astfel încât să includă toate activitățile individului, explicite sau implicite, fizice sau psihice. Termenul *rezultate ale comportamentului* se referă la fenomene de două genuri complet diferite, psihologic şi material.

Trebuie distinse două acțiuni ale culturii asupra personalității: una exercitată asupra individului în perioada copilăriei, când acestuia i se transmit diferite modele de comportament de către cei ce se ocupă cu educarea lui; a doua acțiune este caracteristică perioadei de viață a omului de când acesta începe să observe el diferite modele de comportament în societate, pe care le ia drept exemplu pentru a-şi construi propriile sale răspunsuri. Primii câțiva ani de viață ai individului sunt cruciali pentru statornicirea sistemelor valoare-atitudine cu un înalt grad de generalizare care alcătuiesc nivelele mai profunde ale conținutului personalității.

În ceea ce priveşte configurația personalității, membrii normali ai oricărei societăți datorează mult mai puțin *genelor*, deci *eredității*, decât *doicilor*, deci *instrucției* primite în copilărie. Dar cultura, care influențează starturile profunde ale personalității în ontogeneză şi deci metodele de instruire, continuă să fie determinantă şi în restul vieții, când individul uman uită, părăseşte unele modele vechi şi construieşte altele actuale, noi, mai bine adaptate la rolurile pe care el le are sau tinde să le aibă, în conformitate cu sistemele sale de valoare-atitudine. Personalitatea şi cultura se află astfel într-un echilibru dinamic, în căutarea continuă a unei adaptări reciproce, cultura transformând personalitatea şi invers.

Când se apreciază comportamentul faustic al societății umane occidentale se are în vedere „o cultură de tip ştiințific”, având în vedere că „**Spiritul european şi-a dat măsura maximă în ştiință, disciplină în continuă şi progresivă schimbare şi completare, prin natura ei**”[40].

Ştiință s-a făcut în toate epocile şi în toate culturile. Prin ştiință omul şi-a descoperit puterea şi neputința lui, măreția şi limita posibilităților lui. Prin ştiință i s-a revelat, prima dată, scopul creator al energiilor spirituale şi materiale, atunci când colaborează. Prin ştiință utilizăm tot ce s-a făcut până la noi, şi ce se face odată cu noi. Omul de ştiință angajează, în propria-i cercetare, responsabilitatea întregii umanități.

Globalizarea ca fenomen manifestat în ştiință, tehnică, informatică etcetera, a schimbat mult comportamentul uman în zone care erau considerate în stare de somnolență. Avem în vedere mai ales zona orientală care a dus la aprecierea de către Oded Shenkar titularul catedrei de managementul afacerilor globale finanțate de Compania Ford Motor şi profesor de management şi resurse umane la Colegiul de Afaceri Fisher, Ohio State University, încă din 2005, a secolului XXI, ca fiind Secolul Chinezesc[41]. În 2011, în SUA, Peter Navarro şi Greg Autry, publică o nouă carte despre China: China ucide[42], îngrijorătoare pentru lumea mondială întrucât întăreşte considerațiile futurologice privind schimbarea leaderului mondial al economiei şi, evident, al finanțelor mondiale. Se întăreşte astfel aprecierea futurologică a celui care a fost un mare om de stat, Napolion Bonaparte, care a spus într-o împrejurare: **lăsați colosul chinez să doarmă că atunci când se va trezi se va cutremura întreaga lume**.

Între orientul afro-asiatic sau indiano-american şi occidentul european, spiritualitatea românească s-a adaptat într-un mod propriu, corespunzător poziției sale geografice particulare între Orient şi Occident, manifestându-şi zâmbetul, deşteptăciunea, frumusețea sărbătorească a unei armonii superioare pentru rezolvarea problemelor grele ale vieții, mai ales când ele sunt ridicate de cei răi, vicleni şi egoişti. Spiritul de sinteză a neamului nostru nu se explică numai prin persistența lui în vremuri imemoriale în spațiul de mijloc între Occident şi Orient, ci şi din îmbinarea în el a caracterului latin şi al creştinului ortodox. Latinitatea noastră, rămasă în mijlocul Orientului şi Occidentului şi primind şi creştinismul originar oriental, a întărit caracterul de sinteză al spiritualității poporului român. Noi nu suntem nici unilateral raționalişti ca latinii din Occident sau ca grecii, care au influențat latinitatea occidentală, nici unilateral mistici ca slavii sau ca popoarele asiatice şi africane de un panteism şi mai total prin religiile lor impersonaliste, ci unim luciditatea rațională a latinității personaliste, cu sentimentul de taină, prezentă în toate, dar cu o taină luminoasă, în care se poate înainta la nesfârşit şi care nu ne anulează ca persoane originare în sentimentul unității de comuniune pe care îl trăim.

Echilibrul comportamental al românului, ca un mod de a fi al spiritului românesc, dobândit prin obişnuința unei balansări neîntrerupte între

[40] Anton Dumitriu, ibidem, p.158.
[41] Oded Shenkar, Secolul Chinezesc, Bucureşti, Editura Teora, 2008.
[42] Peter Navarro, Greg Autry, China ucide, Bucureşti, Editura Niculescu, 2012.

Est şi Vest, impusă prin geografia sa, a fost şi este şi un act continuu de conştiință şi de voință. Românul consideră că echilibrul constituie normalitatea existenței.

Echilibrul spiritului românesc, manifestat în exteriorizările lui mai pertinente, apare ca o armonie de o gamă deosebit de bogată, care din punct de vedere estetic se remarcă printr-o grație incomparabilă, unită paradoxal cu seriozitatea. Portul, melosul[43], dansul, casa de locuit sau locaşul religios, sculptura şi pictura ca podoabele lor, înfățişează această armonie şi grație unică.

„**Inteligența românului este vie, adaptabilă, de o comprehensiune facilă, iubind fără nici-un compromis claritatea: este prototipul inteligenței raselor latine, având ca atribut esențial seninătatea.**

Sensibilitatea noastră a fost înrâurită de slavi; cuvintele populare care exprimă amorul (dragoste, iubire) sunt de origine slavă.

Superioritatea inteligenței şi sensibilității româneşti o dețin moldovenii: un singur oraş din Moldova – Botoşanii – a creat trei genii universale: Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, George Enescu. Tot Moldova a dat pe Haşdeu, Vasile Alecsandri, Costache Negi.

Transilvania creează revoluționari (Horia, Avram Iancu) sau revoltați (Bogdan întemeietorul Moldovei, Vaida-Voievod, Octavian Goga, Iuliu Maniu).

Macedonenii şi moții reprezintă elementul eroic, brațul cel drept şi neîndurat al conştiinței naționale, braț veşnic încleştat pe mânerul unei spade invizibile.

Oltenia produce oameni de un dinamism, un optimism, o îndrăzneală absolut excepționale (Tudor Vladimirescu, Nicolae Titulescu) ca sub efectul unei beții de şampanie.

Muntenia sau Țara Românească (Valachia, Vlachia Mare, cum o numeau străinii) înfățişează spiritul pozitiv şi constructor, mintea politică, talentul de echilibru şi organizare. Ea e sinteza, leagănul istoric, arhitectul națiunii"[44].

[43] Aspectul cantabil, melodic al muzicii populare româneşti
[44] N. Porsenna, ibidem, p.35.

VI. UNIVERSUL PSIHIC INDIVIDUAL & REALITATEA CUANTICĂ

1. Psihologia între Paradigma newtoniană şi Paradigma cuantică

Înțelegerea fenomenelor psihologice (Procese psihice, Activități psihice, Însuşiri psihice) în condițiile noi, ale ştiinței moderne, impune prezentarea unor precizări privind deosebirile fundamentale dintre paradigma fizică newtoniană şi paradigma fizicii cuantice.

Teoria cuantică explică de ce atomii sunt stabili şi nu se dezagregă instantaneu, multe dintre proprietățile materiei şi radiație conducând la concluzii diferite decât cele stabilite anterior în paradigma newtoniană. Teoria cuantică impune un alt mod de gândire şi interpretare a fenomenelor fizice şi psihice sesizate în mediul material şi social care ne înconjoară.

De la început trebuie precizată existența a două moduri fundamentale în care pot diferi teoriile respective. Primul este răspunsul la întrebarea: **ce sunt spațiul şi timpul**? Teoria fizicii clasice s-a bazat pe un răspuns la această întrebare, iar relativitatea generală pe un altul. Al doilea mod în care pot diferi teoriile este relația dintre observator şi sistemul observat. Trebuie să existe o relație, altfel observatorul nu ar fi conştient nici măcar de existența sistemului. **Teoria cuantică face presupuneri radical diferite de cele ale lui Newton în această privință**.

Teoria cuantică schimbă radical relația dintre observator şi sistem, acceptă fără modificări vechiul răspuns al lui Newton la întrebarea despre spațiu şi timp. Exact invers se întâmplă cu teoria relativității a lui Einstein, în care conceptele de spațiu şi timp au fost radical schimbate, în timp ce vederile lui Newton asupra relației dintre observator şi sistemul observat au fost menținute.

Relativitatea şi teoria cuantică sunt, prin urmare, într-o revoluție care acum, după un secol, nu s-a încheiat.

În privința spațiului, disputa dintre relativitate şi teoria cuantică este generată de faptul că fiecare pleacă de la alte premise inițiale. **Teoria cuantică standard este o teorie a atomilor şi moleculelor**. **Teoria cuantică s-a clădit pe interpretarea naturii ca având la bază particule, iar teoria relativității generale este o teorie a câmpurilor**. Începând cu partea doua a secolului al XIX-lea s-a constatat că lumea nu se compune doar din particule, lumea este formată de asemenea din câmpuri. **Câmpurile sunt entități ce variază continuu în spațiu, precum câmpurile electric şi magnetic**.

Câmpul electric este adesea reprezentat ca o rețea de linii de forță ce înconjoară obiectul care generează câmpul. Ceea ce îl face să fie un câmp este faptul că există o linie de forță ce trece prin fiecare punct. Dacă aşeza o particulă încărcată în orice punct al câmpului, ea ar resimți o forță ce o împinge de-a lungul liniilor câmpului care trec prin acel punct.

Teoria relativității generale este o teorie a câmpurilor iar câmpul implicat se numeşte câmp gravitațional. Este mult mai complicat decât

câmpul electric şi este reprezentat printr-un set mult mai complicat de linii de câmp.

În ce priveşte timpul, aceeaşi lecţie rămâne valabilă. În teoria lui Newton se presupune că timpul are o semnificaţie absolută. El curge de la trecutul infinit către viitorul infinit, acelaşi în tot universul, fără vreo legătură cu ceea ce se petrece de fapt. Schimbările se măsoară în unităţi de timp, dar timpul se presupune a avea o semnificaţie şi o existenţă care transcend orice proces particular de schimbare de univers.

În paradigma cuantică această perspectivă asupra timpului este la fel de incorectă precum imaginea lui Newton asupra spaţiului absolut. **În noua paradigmă, timpul nu are o semnificaţie absolută. Nu există timp în afara schimbării**. Nu există un astfel de obiect precum un ceas aflat în afara reţelei de relaţii în schimbare. **Timpul este descris numai în termenii modificărilor în reţeaua de relaţii care descrie spaţiul**. Aceasta înseamnă că în relativitatea generală e absurd să vorbim despre un univers în care nu se întâmplă nimic. **Timpul nu este altceva decât o măsură a schimbării – nu are alt înţeles**. Nici spaţiul, nici timpul nu are vreo existenţă în afara sistemului de relaţii în evoluţia care cuprinde universul. Fizicienii numesc această trăsătură a relativităţii generale **independenţă de fundal**. Altfel spus, nu există fundal fixat, o scenă care să rămână fixată pentru tot timpul.

Problema elaborării unei descrieri cuantice a lumii, în care spaţiul şi timpul să nu fie altceva decât reţele de relaţii, a fost rezolvată spre sfârşitul secolului trecut. Teoria care a rezultat este cunoscută sub numele teoria cuantică cu bucle.

Dacă omul şi-a pus întrebări şi şi-a dat un răspuns, a căutat în continuare să aprecieze calitatea răspunsului. În primul rând, pentru aprecierea calităţii răspunsului, a căutat răspuns privind calitatea raţionamentului şi a inventat ceea ce se numeşte logică.

Încă din perioada lui Aristotel, matematicienii şi filosofii au întreprins cercetări în domeniul logicii. Scopul lor era de a stabili legile după care raţionăm. Şi, încă de la începuturi, logica a presupus că orice propoziţie este fie adevărată, fie falsă. Odată acceptată presupunerea aceasta, au stabilit că este posibil să deduci propoziţii adevărate din alte propoziţii adevărate. Din păcate, acest gen de logică este complet inaplicabil atunci când avem de făcut deducţii asupra întregului Univers.

Logica clasică pretinde că orice propoziţie să fie ori adevărată, ori falsă. Logica clasică nu este deci o descriere a felului în care judecăm. Logica clasică ar putea fi aplicată doar de cineva din afara sistemului (universului), de cineva care ar fi în stare să vadă întreg sistemul. Dar, dacă rămânem fideli principiului că observatorul este în sistem, avem nevoie de o formă diferită de logică – una care să nu presupună că orice propoziţie este fie adevărată, fie falsă. În acest tip de logică, afirmaţiile pe care le poate face un observator se împart cel puţin în trei grupe: cele care pot fi judecate drept adevărate, cele care pot fi considerate false şi cele despre al căror adevăr nu putem decide în momentul actual. Capacitatea noastră de a decide dacă o afirmaţie este adevărată sau falsă depinde într-o anumită măsură de relaţia dintre observator şi subiectul afirmaţiei.

În lumea reală, mai ales în sfera medicală, raționăm aproape întotdeauna pornind de la informații incomplete. Foarte des întâlnim afirmații al căror adevăr sau falsitate nu poate fi decisă pe baza a ceea ce ştim. Iar în ceea ce priveşte starea de sănătate recunoaştem, adesea explicit, că „observatori" diferiți au acces la informații diferite.

Pentru a judeca raționalitatea deciziilor noastre este suficient să cerem ca observatori diferiți să raporteze corect ceea ce văd. Aplicând această regulă descoperim că, atunci când noi şi altă persoană avem destule informații pentru a decide dacă ceva este adevărat sau fals, vom lua întotdeauna aceiaşi decizie. E suficient să avem un principiu etic conform căruia observatorii trebuie să comunice corect ceea ce văd. Dacă acceptăm principiul, atunci faptul că vor exista întotdeauna întrebări la care nu putem răspunde nu trebuie să ne împiedice să ajungem la un acord asupra felului în care putem înțelege acele aspecte ale lumii pe care o împărtăşim.

2. Paradigma cuantică şi Universul psihic individual uman

Apariția mecanicii cuantice în câmpul ştiințific a debutat printr-o întâmplare oarecum curioasă.

La începutul anilor 1920, fizicianul francez Louis de Broglie (1892-1987), reflectând asupra fenomenului de dualitate a luminii, a avut o idee genială; el şi-a spus că dacă lumina apare sub două aspecte, corpuscular şi ondulatoriu, de ce nu la fel întreaga materie ? Să încercăm: un corpuscul material cu masa de repaus $\mathbf{m_0}$ are, după teoria relativității, o energie intrinsecă $\mathbf{E_0 = m_0.c^2}$ ($\omega = 2.\pi.f$ este pulsația, iar **f** este frecvența, **c** fiind viteza luminii). El a conceput această undă asociată unui corpuscul de materie ca o ***„undă staționară"***, adică un fenomen periodic întins în spațiu, înconjurând corpusculul şi având în fiecare punct al spațiului aceeaşi fază. Lungimea de undă ataşată corpusculului va fi:($\lambda = h / m.v$) în care, λ este lungimea de undă ataşată corpusculului; **h** – constanta lui Planck; **m** – masa corpusculului; **v** – viteza corpusculului. Întrucât **m** este la numitor, cu cât creşte masa corpusculului, cu atât scade lungimea de undă. Ca atare, în microfizică corpusculii au lungime de undă mare, iar în macrofizică au lungime de undă mică.

Primele publicații ale lui Louis de Broglie asupra naturii ondulatorii a materiei datează din 1923. El a dat o prezentare de ansamblu asupra lor în teza sa de doctorat susținută în 1924.

După primul război mondial era obiceiul că, pentru a te afirma în domeniul fizicii, trebuie să faci proba unui stagiu de specializare şi schimb de experiență la unul din marile centre mondiale ale cercetărilor în domeniul fizic: Götingen sau Oxford. În grupul de la Oxford se găseau, în 1926, Debye Peter Joseph (1884-1966), chimist şi fizician olandez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie în 1936, cu rol coordonator al colectivului de cercetători şi Erwin Schrödinger, fizician austriac, laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1933. Conform obiceiului, Debye îl roagă pe Erwin Schrödinger să prezinte o informare despre teoria lui de Broglie spre a lua cunoştință şi a o discuta în colectiv. La început, acesta din urmă, refuză pe motiv că nu-l interesează

problema respectivă. La insistențele lui Debye, Erwin Schrödinger acceptă cu condiția de a o prezenta în sinteză pe baza unui instrument matematic adecvat. I se acceptă condiția şi astfel a apărut celebra ecuație a lui Erwin Schrödinger, care a însemnat şi apariția unui nou domeniu ştiințific: *mecanica ondulatorie*.

De ce aceste considerațiuni ? Întrucât organismul uman este constituit din aceeaşi corpusculi din natură la care se referă mecanica ondulatorie fondată de Louis de Broglie (1892-1987), Erwin Schrödinger (1887-1961), Werner Heisenberg (1901-1976) etc. Existența acestei mişcări ondulatorii, a fiecărui corpuscul (atom, moleculă, agregat de molecule etc.) conduc la obținerea unui anumit tip vibrator individual, evident, propriu fiecărui organism (în cazul organismelor), între anumite limite specifice organismelor umane. Interacțiunea câmpului vibrator propriu cu un alt câmp vibrator, indiferent de natura acestuia, poate provoca anumite perturbații, plăcute sau neplăcute, în organismul uman. Pe baza relației lui de Broglie se poate scrie:

$$f = \frac{v}{\lambda} = \frac{m.v^2}{h}$$

în care **f** este frecvența vibrațiilor.

S-a stabilit că vibrațiile propagate în mediul elastic cu frecvență între circa 16 şi 20.000 Hz influențează simțul audibilității umane, unul din simțurile care contribuie la percepția de către om a mediului înconjurător.

Spectrul vibrațiilor sonore este generat de variate surse din natură: sunetele vorbirii şi muzicii, foşnetul frunzelor şi şuieratul vântului, bubuitul tunetului, glasul păsărilor şi strigătele animalelor, bătăile ploii şi ale valurilor mării, zgomotele motoarelor, vehiculelor, căderii pietrelor şi ruperii lemnelor, huruitul stâncilor prăbuşite, sunetele cornului de vânătoare sau al tam-tamului ca mijloc de comunicație şi multe altele.

Raportat la scara speciei, individul este o microparticulă îndeplinind, astfel, condițiile unei realități cuantice. De asemenea, observațiile fizicienilor potrivit cărora în lumea sub-cuantică particulele se comportă după legi mai apropiate de legile gândului decât de legile mecanicii clasice, ne îndreptățesc să abordăm sistemul psihic uman ca pe un sistem cu proprietăți cuantice.

Deocamdată, singurele metode şi tehnici capabile să surprindă şi să măsoare această stare sunt cele izvorâte din teoriile morfologice (teoria haosului şi formele sale particulare: teoria catastrofelor, teoria fractalilor, efectul fluturelui etc.), teorii construite pentru a surprinde o dinamică a calitativ-cantitativului şi, în profunzime, a timpului - spațiului cuantic.

Ştiințele morfogenetice au făcut paşi deosebit de importanți în înțelegerea şi explicarea vieții, producând teorii superioare ideilor, principiilor şi legilor de cunoaştere a realității, propuse de ştiințele pozitiviste şi deterministe.

Incertitudinea reclamată tot mai acut de universul psihic uman impune să fie admisă existența unui suport spațio-temporal cu proprietăți cuantice, pe fundalul căruia se manifestă incertitudinea. Premisa de referință pentru acest tip de suport este universul interior al individului înțeles ca un sistem intro-deschis, un sistem care se supune, cel puțin printr-una din

dimensiunile sale, legilor fundamentale presupuse de o teorie cuantică generalizată. De ce cuantic?

1. Discutând punctiform, în primul rând pentru că el reprezintă o realitate de stări suprapuse. O realitate de tip ŞI-ŞI, supusă logicii terțiului inclus a lui Ştefan Lupaşcu. Acesta este modul de coexistență al stărilor. Normalitatea şi nebunia, sănătatea şi boala, viața şi moartea! Toate aceste perechi au şanse egale de manifestare, iar în această şansă egală constă incertitudinea ființei umane. Din suprapunerea vieții cu moartea rezultă inegalitățile şansei la viață. De aceea este posibil ca un individ să trăiască în acord cu speranța de viață absolută a speciei (120 de ani), dar şi să moară încă de la naştere, ori la orice vârstă. De aceea este posibil ca individul să înnebunească în orice clipă din motive de multe ori de neînțeles. Aceasta înseamnă că orice formă de viață şi de manifestare a individului, orice acțiune umană, trebuie înțeleasă prin ambele sale aspecte, prin identitatea complementară de a fi şi a nu fi în acelaşi timp.

În realitatea exterioară, o realitate suficient de bine explicată de legile mecanice ori de filozofia carteziană, un individ este perceput, de exemplu, ca fiind viu, sănătos şi cu înclinație spre a fi onest. Dar în această realitate exterioară individul se expune prin universul său interior, un univers cuantic, de stări suprapuse, ceea ce înseamnă că, dincolo de modul în care noi îl percepem, se ascunde incertitudinea de a fi viu, sănătos, onest. Privindu-l ca pe un univers cuantic, noi îl vom înțelege ca fiind în acelaşi timp viu şi mort (poate să moară în orice clipă dintr-un motiv imprevizibil), îl vom percepe în mod simultan prin starea sa de sănătate şi de boală, ca şi prin calitatea sa de a fi in acelaşi timp onest şi neonest.

Individul se manifestă în lumea exterioară, o lume supusă legii terțiului exclus, doar prin una din cele două stări fundamentale. Dar orice sistem cuantic nu este privit exclusiv prin prisma a ceea ce este, ci şi prin atributele potențialului său. Ori potențialul individului, un potențial cuantic tocmai datorită caracterului sistemului psihic de a fi o realitate de stări suprapuse, creează incertitudinea. O astfel de înțelegere, de abordare, ne conduce dincolo de aparențe, în lumea esenței umane. Individul care se manifestă, individul actual, nu trebuie privit niciodată ca o certitudine. El trebuie evaluat, de exemplu, ca probabil onest, posibil neonest. Acest lucru modifică radical perspectiva prezentă a măsurării sale, ca şi a interpretării rezultatelor obținute la test, conferind alte valențe teoriei probabilității.

2. În al doilea rând pentru că în interiorul universului său psihic individul trăieşte în lumi paralele. El trăieşte, în acelaşi timp, în realitatea reală şi în realitatea imaginară. Între cele două realități există o relație de interşanjabilitate. De multe ori omul, din nevoia de a găsi un punct de sprijin pentru universul său interior, trece din lumea reală în lumea virtuală şi invers. Este, până la urmă, lumea materiei şi anti-materiei sale. Două lumi care, în cazul omului, ajung uneori să se intersecteze, să se ciocnească, distrugându-i starea de linişte, echilibrul interior. Din interiorul lumilor sale paralele omul aduce la suprafață o mască, dincolo de care se găsesc tocmai aceste lumi paralele întruchipate de două, zece sau poate sute de măşti.

3. În al treilea rând realitatea interioară reprezintă un univers infinit, in care nu se poate descoperi o realitate ultimă. Un univers infinit care,

deîndată ce a murit într-un individ, renaşte în altul, momentul de discontinuitate fiind doar aparent, dar necesar pentru a înțelege viața ca eternă şi efemeră în acelaşi timp.

Una dintre descoperirile mecanicii cuantice, care a avut ca rezultat formularea de către Werner Heisenberg a principiului indeterminării**,** se referă la efectele procesului de măsurare asupra realității. În urma măsurătorii, observatorul, adică individul care efectuează măsurătoarea, modifică (transformă) realitatea respectivă.

Cu metodele morfologice măsurarea se face prin interpretarea formei în funcție de forma propriu-zisă, de poziția formei într-un referențial dat şi de gradul de structurare al acesteia. Gradul de structurare reflectă proprietățile de certitudine sau, dimpotrivă, calitățile de nedeterminare ale răspunsului. Compararea structurilor, a formelor şi a pozițiilor formelor permite observarea unor linii de evoluție, cu proprietăți liniare sau neliniare, cu puncte catastrofice ori fractale etc.

La acestea vom adăuga metoda rețelelor, fără scalare, o metodă care îşi revendică originea din sistemul conceptual al psihologiei cibernetice. ***Nu celulele îmbătrânesc, ci relațiile dintre ele***. ***Nu oamenii se schimba, ci relațiile dintre oameni*** (**Prigogine**). Tocmai de aceea omul trebuie cunoscut ca o intra-relație şi în inter-relație. Este necesară, aşadar, abordarea sa ca rețea. Înțelegerea omului prin metoda hub-urilor, precum o rețea de inteligențe artificiale, dar în condițiile specifice psihicului uman, ne permite sa măsurăm structura de rezistență interioara a individului, gradul de organizare al acestei structuri. Este spiritul în care sunt construite şi metodele Psihologiei Ordinii – Psihologiei Cuantice.

Psihologia Ordinii – Psihologia Cuantică este o ramură a psihologiei care studiază, în scopul explicării, înțelegerii, măsurării si optimizării sale, psihicul uman (spirit şi suflet), conceput ca un sistem de stări suprapuse de tipul ŞI - ŞI, generator de incertitudine, aflat într-o perpetuă mişcare în conformitate cu paradigma holonului care nu admite existența unei realități ultime şi dezvoltând o arhitectură de universuri paralele (conştient – inconştient, real – imaginar) în care individul se manifestă ca EGO – ALTER-EGO, asemănător, dar în condiții specifice realității psihice, cu modelul fizic materie – antimaterie.

Universul psihic interior al omului pare o enigmă continuă, un mister etern nedezlegat. Cuvintele cu înțeles atât de limpede pe care le auzim ca produs al universului nostru interior, ascund, dincolo de forma lor clară şi convențională, un univers straniu, presupunând un destin incert, un destin cuantic.

3. Echilibrul biostructural sau armonia biostructurală

În paradigma newtoniană, omul privit în ansamblu este privit din punct de vedere fizic.

În paradigma cuantică, omul este privit din punct de vedere holistic şi cuprinde trei mari laturi, componente: **1. Omul fizic 2. Omul psihologic, emoțional 3. Omul spiritual.**

Omul fizic reprezintă partea fizică a organismului, tot ce ține de corpul fizic, de materia din care suntem creați.

Omul psihologic, emoțional reprezintă partea organismului care ține de modul nostru de a gândi, de sentimentele pe care le nutrim, de emoțiile pe care le trăim.

Omul spiritual reprezintă partea aceea a ființei umane care priveşte relația noastră cu divinitatea, oricare ar fi aceasta.

Pentru a exemplifica, iată, mai jos, şi o schema simplificată a biostrucuturii omului, reprezentată prin trei cercuri concentrice care se întrepătrund.

Atenție mare, aceste componente ale ființei umane NU se compensează una pe cealaltă. Adică nu putem spune "*lasă că pot să mănânc ce vreau şi cât vreau, nu e obligatoriu să am grijă la partea fizică, pentru că voi avea mai multă grijă la modul de a gândi, şi astfel voi compensa cu partea fizică de care nu am grijă*". **Armonia biostructurală** se instalează atunci când toate cele trei componente sunt egale. În oricare altă situație ne găsim în dezechilibru.

În ceea ce priveşte partea fizică, trebuie să avem grijă la alimentație, să asiguram corpului o dietă echilibrată care să conțină toate elementele de care are el nevoie. Mesele trebuie să fie regulate pe cât posibil, şi să nu mâncăm după ora 18 sau 19.

Extrem de important, zilnic trebuie făcută mişcare, exerciții fizice. Totodată, zilnic trebuie exersată respirația conştientă, măcar de câteva ori pe zi. A se evita pe cât posibil curenții de aer şi aerul condiționat, care pot produce blocaje energetice severe.

In ceea ce priveşte partea psihologica, emoțională, aici trebuie să ne cultivăm un anume mod de gândire şi de relaționare cu cei din jur. O

alimentație adecvată şi mişcarea zilnică ajută extrem de mult în cultivarea unui mod de a gândi pozitiv. Frica, gândurile negative, ura, invidia, orgoliul, şi alte emoții de acest fel sunt ucigătoare pentru organism. Gândirea pozitivă se obține automat printr-o relație bună cu divinitatea, printr-o relație bună cu semenii, prin muncă în satisfacție, printr-o alimentație echilibrată, prin mişcare. Dacă persistă sentimentele negative, înseamnă că ceva este greşit, ceva s-a neglijat dintre cele enumerate anterior.

In ceea ce priveşte relația cu divinitatea, trebuie spus de la început că nu este importantă religia de care aparținem. Nu contează dacă numeşti divinitatea Dumnezeu, Allah, Budhha, Forța Naturii, etc. **Importante sunt sentimentele noastre față de divinitate**. Fiecare se va raporta la divinitate în funcție de religia sau credința pe care a ales-o, pe care a simțit-o mai aproape de sufletul său. Din păcate aici mulți oameni se raportează greşit, şi cred că dacă aprind o lumânare la biserică sau spun o rugăciune, sunt cei mai buni credincioşi. Sau merg la biserică, se roagă, fac semnul crucii din obligație sau din obişnuință. A avea o relație bună cu divinitatea, înseamnă a trai în inimă, în sufletul tău această relație. Contează ceea ce este în sufletul tău, nu ceea ce faci doar ca să te vadă alții sau ceea ce faci din instinct (de exemplu mulți fac semnul crucii când trec pe lângă o biserică, însă e un gest mecanic, gândul lor este la cu totul altceva). Relația cu divinitatea se trăieşte în inima şi sufletul tău.

Imaginați-vă starea dvs. de sănătate ca un drum asfaltat prin viață. Imaginați-vă boala ca o groapă în asfalt. Ce facem când vedem că suntem bolnavi? Fugim repede la medic să ne dea medicamente sau produse naturiste. Cu alte cuvinte, luăm o lopată de asfalt şi astupăm groapa. Toate bune şi frumoase, am refăcut drumul nostru asfaltat prin viață. Însă cât va ține acesta fără gropi? Imaginați-vă că prin modul nostru dezastruos de alimentare, prin lipsa de exerciții fizice, şi mai ales prin sentimente negative (gen ură, mânie, furie, egoism, mândrie, orgoliu prea ridicat, răutate, judecata altor oameni, bârfa, frica, gelozia, tristețea, etc.) şi prin lipsa unei bune relații cu divinitatea, noi aruncăm mereu pe propriul nostru drum asfaltat al vieții grenade sau bombe care produc găuri în asfalt, adică boli. Ce facem atunci? Iar fugim la medic şi iar plombăm asfaltul? Din păcate, cei mai mulți oameni asta fac, toată viața merg la medic şi toată viața iau o tonă de medicamente, şi tot nu scapă de boală. De ce? Pentru că ei nu văd cauza bolii. **Asta înseamnă armonia biostructurală**, starea când ne autoanalizam viața, modul de alimentație, modul de gândire, sentimentele şi relația cu divinitatea, şi începem să nu mai aruncăm bombe şi grenade. Când veți reuşi să nu vă mai bombardați singuri drumul vieții, atunci veți fi în armonie biostructurală şi într-o stare de sănătate aşa cum ați dorit.

A fi în armonie biostructurală înseamnă a avea un echilibru între fizic, emoțional, şi spiritual. Atunci când în una din aceste părți se instalează un dezechilibru, acest dezechilibru se va manifesta mai întâi în planul energetic, iar dacă nu este rezolvat, inevitabil se va manifesta în planul fizic, instalându-se boala.

Lumea noastră nu poate fi înțeleasă ca o colecție de entități independente trăind într-un fundal fixat, static al spațiului şi timpului. Dimpotrivă, este o rețea de relații, proprietățile fiecărei părți fiind determinate

de relațiile cu celelalte părți. Relațiile ce formează lumea noastră sunt relații cauzale. Aceasta înseamnă că lumea nu este alcătuită din obiecte, ci din procese prin care lucrurile se întâmplă. Particulele elementare nu sunt obiecte statice care doar se află acolo, ci procese ce transportă câțiva biți de informație între evenimentele prin care ele interacționează, dând naştere unor noi procese.

4. Radiațiile electromagnetice şi organismul uman

Este un adevăr incontestabil că suntem înconjurați de radiații provenite de la tot felul de surse emitente. Studii efectuate în ultimii ani au pus în evidență numeroase efecte nedorite ale radiațiilor asupra organismului uman. În practică se vorbeşte de: radiații electronice hertziene, termice: infraroşii, vizibile şi ultraviolete; radiațiile anodice, catodice şi canal; radiațiile nucleare de frânare sau X; radiațiile nucleare radioactive α, β şi γ.

Ce sunt radiațiile electromagnetice ? Radiațiile electromagnetice reprezintă emisia şi propagarea în spațiu a unor particule, radiație corpusculară şi unde, radiație ondulatorie, acestea fiind însoțite de un transport de energie.

Energia unei particule în mişcare este egala cu **E = h.v**.

Orice particula în mişcare este însoțită de o undă.

Lungimea de undă a unei particule în mişcare este **λ = c/v**, unde **c** este viteza de propagare a particulei egală cu viteza luminii $2{,}9987 \cdot 10^8$ m/s si **v** frecvența de propagare a particulei.

Radiațiile electromagnetice se împart în patru categorii:

1 - *radiații care apar datorită absorbției şi emisiei de energie care are loc la nivelul învelişului electronic al atomului:*

- **radiații hertziene**
- **radiații termice**, care se împart în:
  - **radiații infraroşii**
  - **radiații vizibile**
  - **radiații ultraviolete.**

Acesta radiații sunt alcătuite din fotoni electronici.

2 - *radiații care apar, în urma unor procese de descompunere a atomului în părțile sale componente prin descărcări electrice în gaze:*

- **radiații anodice**
- **radiații catodice**
- **radiații canal.**

Radiațiile anodice sunt alcătuite din sarcini electrice pozitive, ioni pozitivi şi protoni.

Radiațiile catodice sunt alcătuite din sarcini electrice negative, electroni şi ioni negativi.

Radiațiile canal sunt alcătuite din sarcini electrice pozitive, protoni si ioni pozitivi.

3 - *radiații care apar datorită absorbției de electroni de către atomii unui solid şi frânați în interiorul acestuia şi emisia de energie care are loc la nivelul nucleului atomic:*

- **radiații X** (sau Rontgen)

Radiațiile X sau Rontgen sunt alcătuite din fotoni nucleari care formează radiația moale şi dură nucleară.

4 - *radiații care apar prin dezintegrare nucleară radioactivă*:

- radiații nucleare radioactive beta (β), alfa (α) si gama (γ).

Radiațiile **β** sunt alcătuite din electroni care au sarcina electrică negativă.

Radiațiile **α** sunt formate din pozitroni care au sarcina electrică pozitivă.

Radiațiile **γ** sunt compuse din neutrini, forța moale şi fotoni nucleari, forța dură,

De unde a pornit totul? În 1819, fizicianul danez Hans Christian Oersted (1777-1851) a descoperit că un ac magnetic (similar cu cel al busolei) poate fi deviat cu ajutorul unui conductor conectat la o sursă de tensiune electrică. Acesta a observat astfel că orice corp parcurs de un curent electric generează câmp magnetic şi de aici a rezultat că orice câmp electric generează un câmp magnetic.

Mai târziu, în 1831, fizicianul englez Michael Faraday (1791–1867) a obținut un nou rezultat: un câmp magnetic variabil (şi nu constant, de aceea lui Faraday i-a luat 11 ani pentru a obține acest rezultat, cu ajutorul căruia astăzi este creat curentul electric) generează un câmp electric, fenomen cunoscut azi sub numele de inducție electromagnetică. Acesta a observat că un curent electric poate fi indus într-o sârmă, fără ca aceasta să fie conectată la o sursă de tensiune electrică.

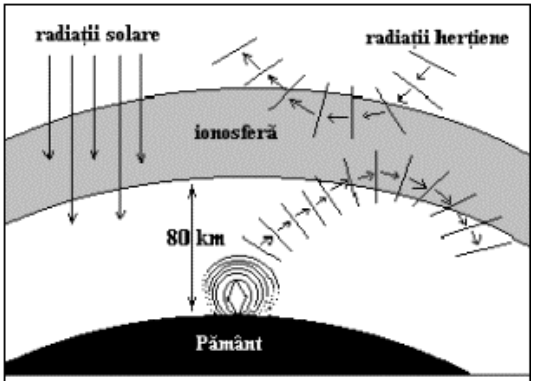

Reflexia radiațiilor herțiene pe ionosferă

Fizicianul scoțian James Maxwell (1831–1879) este cel care, cu ajutorul unui set de ecuații, a demonstrat existența undelor electromagnetice în 1861, fiind influențat de rezultatele lui Michael Faraday. Un rezultat obținut prin studiul acestor ecuații a fost unda electromagnetică – procesul de propagare (cu viteza luminii) a câmpului electromagnetic.

Fizicianul german Heinrich Hertz (1857–1894) a reuşit să producă unde electromagnetice în 1888, construind un oscilator cu putere de transmitere a undelor radio. Hertz a demonstrat că undele au capacitatea nu numai de a fi transmise în spațiu, ci şi de a fi recepționate, el detectând undele cu un arc metalic (antena hertz). Hertz nu a continuat însă transmisiunile, deoarece dorea să demonstreze teoria electromagnetismului, nu să dezvolte o cale de comunicare.

Radiațiile hertziene cunoscute şi sub denumirea de unde radio, se propagă în linie dreaptă şi cu viteză finită, având proprietatea de a se reflecta atunci când întâlnesc obiecte sau obstacole în calea lor.

Datorită acestei proprietății, undele radio sunt utilizate în detectarea şi determinarea poziției unui obiect sau avion aflat în zbor, prin emisia unor unde radio, reflectarea lor de către obiect şi recepționarea lor de la obiectul detectat.

Undele hertziene sunt unde artificiale (unde fabricate de om). Mărimea caracteristică a undelor este frecvența. Când ascultăm un post de radio ştim că acesta emite pe o anumită frecvență, în funcție de oraş. Există însă o limită pe scara frecvențelor pentru aceste unde hertziene.

Radiațiile hertziene se produc prin saltul electronilor pe orbite mai apropiate între ele, cele care au un nivel energetic foarte scăzut.

Radiațiile hertziene sunt absorbite de către pământ, cele care au lungimi de undă cuprinse intre 1 centimetru si 30 metri, trec prin atmosfera Pământului numită fereastră radio.

Radiațiile hertziene care au lungimea de undă mai mare de 30 metri, suferă reflexia pe ionosferă.

Datorita reflexiei acestor radiații emise din spațiul cosmic, acestea nu pot fi în întregime studiate de la suprafața Pământului.

În ultima perioadă de timp se folosesc sateliți specializați care ne ajută să obținem informații cu ajutorul undelor radio din spațiul cosmic.

Activitatea vitală a tuturor sistemelor biologice se desfăşoară sub acțiunea acestei variate game de radiații, dintre care cele accesibile simțurilor noastre ocupă o plajă spectrală foarte îngustă.

În funcție de natura şi intensitatea lor, radiațiile sunt benefice pentru existența vieții pe pământ. Fără radiații solare nu poate exista viață. Cercetările efectuate au evidențiat faptul că procesele activităților solare determină producerea unei radiații cu dublă natură, electromagnetică şi corpusculară. Radiația solară de natură electromagnetică cuprinde componente nepenetrante (93%) formate din radiații radiometrice (**$\lambda=3\div10^{3}$m**), IR (**$\lambda=3\div10^{3}$m**) şi luminoase (**$\lambda=4.10^{-7}\div10^{-7}$m**) şi componente penetrante (7%) formate din radiații UV (**$\lambda=1000\div4000$Å**), roentgen (**$\lambda=0,01\div1000$Å**) şi gamma (**$\lambda=0,001\div1$Å**).

Concomitent cu radiația solară, organismele biologice sunt supuse şi acțiunii radiației cosmice intergalactice, având o componentă electromagnetică şi una corpusculară (protoni 90%, nuclee de He 9%, nuclee de elemente uşoare 0,78%, nuclee de elemente grele 0,22%) cu un spectru energetic cuprins între 10^{8} şi 10^{22} eV. Accelerată în spațiile intergalactice de către câmpurile electromagnetice turbionare cosmice printr-un efect de sincrotron, componenta de joasă energie a acestor particule ($10^{8}\div10^{10}$eV) este deviată de vântul solar. Ca urmare, în timpul activității solare maxime fluxul lor scade, iar în perioada de activitate solară minimă, creşte. Particulele de energii înalte (>10^{10}eV) nu sunt influențate în drumul lor de către vântul solar. În schimb, densitatea lor este extrem de mică, fiind aproximativ de câteva particule/minut sub 10^{15}eV pe mp de suprafață terestră.

În condițiile dezvoltării tehnice a civilizației, o parte din radiațiile electromagnetice cu care organismele vin în contact, are o origine terestră ca rezultat al unor creații tehnice umane. Totodată, organismele biologice dispun de sisteme de emisiune în care radiațiile electromagnetice joacă un rol de purtător al informației biologice, aşa cum este cazul radiațiilor UV luminoase sau celei în regim de radiofrecvență.

Organismele vii sunt sediul unor procese biologice însoțite de producerea de fenomene electrice. Circulația biocurenților în interiorul unor organisme sau sisteme este însoțită de apariția unor fenomene de câmp care pot fi înregistrate.

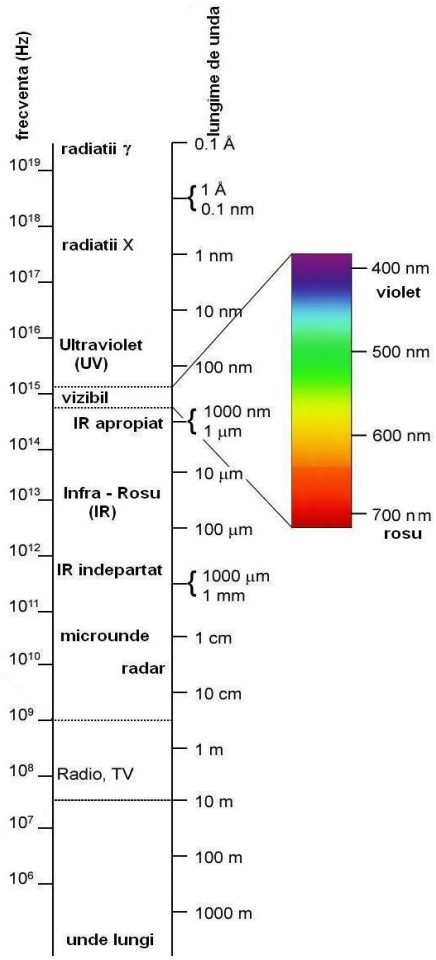

Punerea în evidență a câmpurilor electromagnetice în organismele umane a înregistrat, spre exemplu, activitatea cardiacă care produce câmpuri magnetice cu o valoare de **~10^{-6}**Oe; valoarea câmpului magnetic cerebral este egală cu **10^{-15}** Gauss, cu dezvoltarea unei energii electromagnetice de **$6{,}5.10^{-14}$**ergi. Captarea acestor radiații stă la baza funcționării unui întreg şir de aparate medicale.

Pentru măsurarea cantității de radiație emisă sau absorbită au fost stabilite unități de măsură adecvate. Astfel, sistemul roentgenologic are ca unitate de măsură rontgenul (**r**) fiind folosit pentru măsurarea radiațiilor **X** şi gamma, până la nivelul energiei de 3 MeV. Un **r** are valoarea unei cantități de ioni produşi de o unitate electrostatică, ca urmare a acțiunii radiației **X** sau gamma într-un cm^3 de aer uscat la **$t^0=0^0C$** şi presiunea de 760 mm Hg, adică **$2{,}01.10^{10}$**perechi de ioni.

Cantitatea de energie absorbită de țesuturi se măsoară în rep (roentgen equivalent pshysical) **1 rep=90 ergi/g**. În sistemul radiobiologic, unitatea de măsură a dozei absorbite este rad-ul: **1 rad = 100 ergi/g**.

Efectele biologice ale radiațiilor sunt evaluate în cadrul acestui sistem prin determinarea activității biologice relative a radiației (**η**) a cărei unitate de măsură este **rem-ul (roentgen equivalent man)**. Un rem reprezintă doza biologică rezultată din absorbția de către 1 g de țesut iradiat, prin intermediul particulelor ionizate, a energiei de 100/η ergi. Ca urmare,

$$1rem = \frac{1}{\eta} rad = \frac{100}{\eta} erg / g$$

Valoarea iradierii maxime admisibile pentru un om, fără ca acesta să sufere vreun efect biologic, este de 0,3 remi pe săptămână. Radiațiile electromagnetice acționează asupra organismelor vii pe multiple planuri, de la nivelul de organizare atomo-molecular până la funcționalitatea organelor în sistemele organismelor superioare. Mai mult, acționează pe toate planurile integrării biologice: organisme solitare – colectivități sociale – ecosisteme.

Activitatea globală a organismelor biologice, ca o rezultantă a proceselor fiziologice sau fiziopatologice proprii, se manifestă în cel puțin cinci domenii spectrale şi anume: radiații gamma, radiații UV, radiații în spectrul vizibil, radiații IR, radiații în spectrul de radiofrecvență.

Ştiința secolului XX ne obligă la o reconsiderare a naturii. Metodologia ştiințifică actuală nu este neutră față de obiectul de cercetat, acesta fiind implicat în metoda de cercetare. Cuantica presupune angajarea şi a subiectului în analiza obiectului de cercetat.

Erwin Schrödinger spune: „*Dacă se poate vorbi de o imagine a naturii conformă cu ştiințele exacte ale naturii din vremea noastră, atunci trebuie să înțelegem prin ea nu atât imaginea naturii, cât imaginea raporturilor noastre cu natura* (înțelegând aceste raporturi, prin perspectiva paradigmei complexității, ca raporturi intra si inter-sistemice om-natură). *Vechea împărțire a lumii într-o existență care se desfăşoară obiectiv în spațiu şi timp, pe de o parte, şi un spirit în care se reflectă această dezvoltare, pe de altă parte, este pusă, din ce în ce mai mult, sub semnul întrebării. Aşadar, împărțirea lui Descartes în res cogitans si res extensa nu mai corespunde, ca punct de plecare, în înțelegerea ştiințelor moderne ale naturii. În concepția acestei ştiințe se află mai presus de toate rețeaua relațiilor omului cu natura... Încetând de a mai fi un spectator al naturii, ştiința se recunoaşte şi ea drept parte a acțiunilor reciproce dintre om si natură".*

Noua paradigmă impusă de teoria cuantică străpunge barierele unui raționalism unilateral, forțând schimbarea atitudinii şi în metafizică. Faptul că ştiința îşi recunoaşte limitele epistemologice, impunând în acelaşi timp un demers menit să apropie, prudent şi foarte bine argumentat, cunoaşterea rațională de trăirea mistică, face ca lumea să fie abordata într-o nouă perspectivă culturală care depăşeşte separarea dintre spiritual şi material.

Dacă mentalitatea modernă a acreditat ideea că obiectivizarea ştiinței presupune o excludere a spiritului, a conştiinței umane, lucrurile se schimbă în fizica cuantică. În această teorie se afirmă legătura implicită între subiectul cunoscător şi fenomenul cercetat. Erwin Schrödinger preciza că şi în fața descoperirilor fizicii cuantice inerția vechii concepții moderne era greu de înlăturat. Mărturisea: *"Atitudinea ştiințifică va trebui restructurată, ştiința va trebui făcută într-un chip nou. Este nevoie de multă băgare de seamă.*

Suntem acum în fața unei situații ieşite din comun. Deşi materialul din care este construită imaginea noastră despre lume provine exclusiv din organele de simț ca organe ale spiritului, astfel încât imaginea fiecărui individ despre lume este şi rămâne un construct al spiritului său, neputându-se dovedi că posedă un alt fel de existență, spiritul conştient rămâne un străin în acest construct... De obicei nu ne dăm seama de acest fapt pentru ca ne-am obişnuit să gândim personalitatea omului ca fiind situată în interiorul corpului său. Suntem atât de uimiți când aflăm că de fapt ea nu poate fi găsită acolo, încât întâmpinăm asemenea afirmații cu ezitare şi îndoială şi nu ne face plăcere sa le admitem".

Ştiința de astăzi nu mai poate face abstracție de conştiința umană. Legătura intrinsecă dintre subiectul cercetător şi obiectul de cercetat face ca în cercetările ştiințifice conştiința umană să fie implicată efectiv. Erwin Schrödinger spune: *"Ştiința trebuie să explice tot ceea ce există în univers şi ea a ajuns în stadiul în care nu mai poate face abstracție de existența conştiinței. Teoriile fizice cele mai profunde, care nu lasă nici o posibilitate pentru explicarea fenomenelor mentale şi ale conştiinței, oricât de frumoase şi impresionante, nu pot fi privite decât cu mare suspiciune... A sosit poate momentul ca ştiința, în întregime, să pună în centrul ei omul. Totul trebuie să devină convergent spre explicarea şi înțelegerea lui. Omul parcă nici nu aparține numai universului nostru fizic şi poate că, în unitatea lui, el este înrădăcinat şi în cosmosul profund, cel din care se nasc universuri, spații şi timpi. Totul poate fi regândit despre om şi lume".*

Teoria cuantică este una din marile provocări ale epistemologiei secolului XX. Perspectiva deschisă de rezultatele ştiinței cuantice va depăşi separarea subiect-obiect în actul cercetării, existența în paradigma mecanicistă dominată de filosofia carteziană. Totodată se va afirma ordinea interioară a universului existentă la nivelul microfizicii.

Ordinea nu mai este înțeleasă ca un aranjament exterior sau o dispunere regulată a evenimentelor, ci există o ordine totală implicată în fiecare realitate spațio-temporală. Se trece de la o ordine explicită la o ordine implicită. Un exemplu de ordine explicită îl constituie sistemul de coordonate carteziene, dar în noua paradigmă ordinea explicită devine secundară. Legile fizicii nu vor mai fi descrise într-un sistem cartezian, ci vor fi evidențiate prin intermediul holomişcării care este o totalitate nedivizată, indefinibilă şi incomensurabilă.

Holograma (înregistrarea fotografică a figurii de interferență a undelor de lumină care provin de la un obiect) redă corespunzător caracteristicile holomişcarii şi a ordinii implicite. Caracteristica fundamentală a hologramei este că o parte conține informație despre întregul obiect, adică forma şi structura întregului obiect sunt înfăşurate în interiorul fiecărei regiuni din înregistrarea fotografică. Când fiecare regiune este iluminată cu ajutorul laserului forma şi structura sunt desfăşurate pentru a da o reprezentare recognoscibilă şi integrală a obiectului.

Ordinea implicită dă o reprezentare mai coerentă a proprietăților cuantice ale materiei decât ordinea explicită ce rămâne specifică concepției mecaniciste. În paradigma holistă ordinea implicită este fundamentală şi prioritară. Legile fizice se sustrag pornind de la ordinea implicită care se desfăşoară în ordine explicită, pe când reprezentarea mecanicistă porneşte

la elaborarea unor legi bazându-se pe ordinea explicită, şi rămânând oarecum exterioară fenomenului studiat.

Ontologia cuantică este reprezentată sugestiv de Werner Heisenberg. Ea are un element care explică aspectul ondulatoriu al naturii şi altul ce evidențiază caracterul corpuscular al naturii. Aspectul ondulatoriu e interpretat în ontologia lui Werner Heisenberg nu ca o probabilitate definită subiectiv ci ca o tendință obiectivă pentru ca un eveniment actual să apară. Evenimentul actual exprimă realitatea obiectivă şi corespunde aspectului corpuscular al naturii.

Ontologia lui Werner Heisenberg permite înserarea conştiinței în descrierea naturii făcute de un fizician. Reprezentarea ontologică depăşeşte viziunea epistemologică dualistă ce separă obiectul de subiect, făcând posibilă o reprezentare coerentă a lumii, corelativă conexiunii minte-creier. Astfel, procesul creierului la un nivel superior este actualizarea unei secvențe de simboluri şi el este strâns relaționat cu evenimentul psihologic ca atare.

Electromagnetismul este un subiect încă puțin cunoscut ştiinței. Se cunosc efectele şi modul de manipulare, dar o înțelegere fundamentală a motivului pentru care există este încă departe. Ştiința cunoaşte că un curent electric în mişcare radiază un câmp de forță, aceasta purtând numele de radiație electromagnetică (REM), deoarece are un sens centrifug. Acest câmp de radiație neionizantă este în acelaşi timp atât unul, cât şi două câmpuri: unul este electric, celălalt este magnetic, şi în acelaşi timp cele două reprezintă un fenomen electromagnetic interconectat.

Orice echipament electric, de la firele din pereții caselor, până la echipamentul industrial de înaltă tehnologie, emite radiații neionizante. Aerul din jurul nostru este plin de energiile nevăzute ale radioului, televiziunii şi microundelor. Efectul imediat al acestei băi zilnice de poluare electromagnetică este de obicei imperceptibil, dar consecințele pe termen lung pot fi distructive. De exemplu, acest pericol poate fi observat prin creşterea incidenței cancerului şi leucemiei la oamenii care trăiesc lângă linii de înaltă tensiune.

Câmpurile electromagnetice oscilează. Oscilațiile se măsoară în numărul lor pe secundă (la care se face referire ca „cicluri pe secundă"). Unitatea de măsură a frecvenței (cicluri pe secundă) este Hertz-ul, numită după numele fizicianului german Heinrich Rudolf Hertz (1857 – 1894). Un Hertz este egal cu un ciclu pe secundă. O mie de cicluri pe secundă reprezintă un kiloHertz (1 KHz), un milion de cicluri pe secundă reprezintă un megaHertz (1 MHz), iar un miliard de cicluri pe secundă reprezintă un gigaHertz (1 GHz).

Spectrul radiațiilor neionizante merge de la zero Hertzi, unde nu există nici o oscilație, până la lumina vizibilă, unde apar trilioane de oscilații pe secundă. Spectrul electromagnetic include şi radiația ionizantă aflată deasupra frecvenței luminii vizibile: lumina ultravioletă raze gamma şi x etc.

Câteva mențiuni despre frecvențele aflate sub cele ale spectrului vizibil; ele sunt numite în mod colectiv frecvențe radio (RF) şi variază de la jumătate de milion de cicluri pe secundă (500 KHz sau 0,5 MHz), până la 500 de milioane de cicluri pe secundă (500 MHz sau 0,5 GHz), incluzând toată gama de transmisii radio şi gama transmisiilor televizate (frecvențe

foarte înalte – VHF şi frecvențe ultraînalte – UHF), chiar şi gama în care funcționează cuptorul cu microunde, care are în jur de 500 milioane de cicluri pe secundă (0,5 GHz). Instalația americană din Alaska, HAARP, este un transmițător de înaltă frecvență (HF) care emite în limite de 2,8 până la 10 MHz (2,8 până la zece milioane de cicluri pe secundă). Aceste valori se află la limita inferioară a spectrului frecvenței radio (RF), în ceea ce operatorii radio numesc banda de „unde scurte". „**Corpul este afectat de frecvențe. Toate frecvențele poartă informații, conform nivelului minții care transmite gândul. Orice boală din corp este un rezultat al unor gânduri şi al emoțiilor asociate cu acele gânduri**"[1].

Radiațiile electromagnetice sunt considerate cel mai nociv poluant din societatea umană. Există nenumărate dovezi că undele electromagnetice determină diverse boli, inclusiv cancer. Se ştie că undele electromagnetice sunt utilizate pe scară largă la transmiterea informației. Cu cât frecvența undei purtătoare este mai mare, creşte şi capacitatea ei de a transmite informație. De aceea, de-a lungul timpului, s-au căutat soluții tehnologice pentru a utiliza în telecomunicații, frecvențe din ce în ce mai mari. Totuşi, în ultima perioadă de timp, un număr restrâns de specialişti s-au ocupat intens de studiul undelor electromegnetice din extrema cealaltă a spectrului, undele electromagnetice de ultra joasă frecvență.

Conform Administrației Naționale de Telecomunicații şi Informare a Statelor Unite ale Americii, undele electro-magnetice ale căror frecvențe sunt mai mici decât 30 kHz sunt denumite unde electromagnetice de foarte joasă frecvență (very low frequency), iar cele ale căror frecvență este mai mică decât 3kHz nici nu sunt atribuite vreunei activități civile.

Terminologia utilizată în lucrările ştiințifice ce se referă la undele electromagnetice de joasă frecvență le clasifică în modul următor:

- unde electromagnetice de foarte joasă frecvență (very low frequency sau pe scurt, **VLF**) cu frecvențe cuprinse între 30kHz şi 3kHz
- unde electromagnetice de ultra joasă frecvență (ultra low frequency sau **ULF**) cu frecvențe cuprinse între 3kHz şi 300Hz
- unde electromagnetice de super joasă frecvență (super low frequency sau **SLF**) cu frecvențe cuprinse între 300Hz şi 30Hz
- unde electromagnetice de extrem de joasă frecvența (extreme low frequency sau **ELF**) ale căror frecvențe au valori sub 30Hz.

Importanța studierii undelor electromagnetice de joasă frecvență. După cum se ştie, materialele conductoare sunt opace pentru undele electromagnetice şi din acest motiv, comunicarea între două puncte aflate în medii conductoare (de exemplu apa sărată din mări şi oceane sau subsolul Pământului) nu se poate realiza cu echipamentele uzuale şi folosind metodele clasice de comunicare radio.

Acest fenomen de "ecranare" împiedică asigurarea unei comunicări radio clasice între o bază terestră şi submarinele aflate în submersie. În această situație, doar undele electromagnetice din gama SLF pot asigura legătura radio.

---

[1] Greg Simmons, Toate acestea le vei face şi tu…şi chiar mai multe. Fizica schimbării, Bucureşti, Editura Prestige, 2010, p.238.

În cazul unor accidente miniere, când echipamentele de telecomunicații prin cablu sunt distruse, apare necesitatea asigurării unei căi de comunicație "fără fir" între minerii blocați în subteran şi echipele de salvare aflate la suprafață sau tot în subteran. Undele electromagnetice din gama ULF pot penetra prin sol la adâncimi de ordinul zecilor sau chiar sutelor de metri.

Un alt domeniu în care studiul acestei categorii de unde are aplicabilitate directă este seismologia. Apariția unor unde electromagnetice de joasă frecvență (**ULF** sau **ELF**) poate anunța un cutremur iminent, cu câteva zeci de minute înaintea unor mişcări telurice de suprafață.

Orice explozie nucleară care are loc în spațiul atmosferic sau extraatmosferic apropiat, este însoțită de o puternică emisie de unde **VLF, ULF, SLF** şi **ELF**. Supravegherea şi analiza atentă a acestui domeniu spectral duce la punerea în evidență şi localizarea oricărui eveniment de acest fel.

Furtunile tropicale (care sunt caracterizate prin descărcări electrice intense şi frecvente) generează unde electromagnetice cu spectru foarte larg, iar cele de foarte joasă frecvență se propagă prin ghidul de undă format între suprafața Pământului şi ionosferă pe distanțe foarte mari, ajungând uneori chiar să înconjoare Pământul. Analizarea acestor unde este importantă în climatologie deoarece se poate obține o imagine la nivel global a fenomenelor meteorologice locale. Frecventele descărcări electrice ce apar în timpul unor furtuni puternice, creează unde electromagnetice din domeniul **ULF** şi **ELF** care, în cavitatea rezonantă formată (la nivel global) între Pământ şi ionosferă, pot produce o rezonanță electromagnetică ce poate fi pusă în evidență în mod experimental. Acest fenomen este cunoscut în literatură sub denumirea de "Rezonanță Schumann".

De asemenea aşa-zisele "fenomene meteorologice din spațiul extraatmosferic" cum sunt exploziile solare, ploile de meteoriți, fluxurile importante de particule elementare sau radiațiile generate de surse extraterestre sau chiar extragalactice, generează unde electromagnetice din domeniile **ULF, SLF** sau **ELF**. Acestea pot produce furtuni electromagnetice, perturbări ale comunicațiilor radio sau chiar scoaterea din funcțiune a unor sateliți artificiali ai Pământului sau a unor echipamente de radiocomunicații aflate pe sol.

În cadrul unor studii interdisciplinare, a fost pusă în evidență o legătură indubitabilă între apariția unor unde **ELF** cu câteva zeci de minute înaintea unor cutremure de pământ majore. Astfel, atât cutremurul de la Loma Prieta din zona faliei San Andreas cât şi cutremurul din 6 aprilie 2009 din localitatea Aquila din Italia au fost asociate cu emisii evidente de unde electromagnetice **ELF**, precursoare producerii acelor cutremure.

Undele radio de joasă frecvență (**ELF**) modulate acționează la nivel celular. Cancerul şi malformațiile congenitale au crescut ca număr după 1950 (odată cu extinderea televiziunii).

In 1992, Bruce Taino de le universitatea de Stat din Cheny, Washington a construit primul aparat din lume ce măsoară şi monitorizează frecvența vibrațională a corpului uman. Prin acest aparat s-a stabilit că frecvența medie a unui organism sănătos este undeva între 62 – 68 Hz. Când aceasta frecvență vibrațională scade, sistemul imunitar este afectat în

aşa fel încât sub 58 Hz apar primele simptome de răceală şi gripă, sub 55 Hz boli precum Candida, sub 42 Hz – cancerul, etc.

Aparatul Taino, denumit astfel după numele celui care l-a construit este certificat cu 100% acuratețe dar este folosit doar în domeniul agriculturii. Un studiu al spectrului de frecvență al alimentelor folosite ca hrană de către populația Terrei făcut cu ajutorul acestui aparat, a demonstrat că toate alimentele prelucrate au o frecvență ce tinde spre zero şi implicit duc şi la reducerea frecventei organismului uman. Totodată s-a stabilit că toate alimentele proaspete au o frecvență ce depăşeşte 15 Hz (cele uscate între 12 – 22 Hz iar cele proaspete între 20 – 27 Hz).

Creşterea frecvenței de vibrație a ființei umane este una din metodele cele mai bune de profilaxie, de prevenire şi de terapie a tuturor bolilor, pentru a depăşi limita la care rezistă viruşii, bacteriile, fungii, paraziții sau entitățile negative. De asemeni în cazul în care stăpânim bine terapia mentală mai putem anihila sau transforma câmpurile vitale a acestora.

Pentru ridicarea frecvenței vibraționale s-a demonstrat şi faptul că banalele uleiuri esențiale folosite în aromoterapie au o frecvență ce începe de la 52 Hz şi ajunge chiar şi la 320 Hz (ex. uleiul de trandafir). Frecvențele mari create de aceste uleiuri pot crea un mediu în care orice urmă de bacterii, viruşi, ciuperci, etc., nu pot exista.

În istoria muzicii sunt menționate 6 note muzicale originale "Solfeggio". Actualmente există 7 note în octava centrală, note care cu timpul au fost modificate. În trecut aceste 6 note de baza (cu frecvența specifică pentru fiecare sunet) se foloseau în cântecele Gregoriene, un gen muzical liturgic utilizat în cultul creştin catolic, în special într-un imn închinat Sfântului Ioan Botezătorul.

Studii muzical-psihologice adecvate, menționează detaliat despre descoperirea şi puterea acestor frecvențe sacre. Astfel, notele originale Solfeggio sunt: 1. Ut - queant laxis; 2. Re - sonare fibris; 3. Mi - ra gestorum; 4. Fa - muli tuorum; 5. Sol - ve polluti; 6. La - 0 biireatum.

Notele de azi, modificate: 1. Do - queant laxis; 2. Re - sonare fibris; 3. Mi - ra gestorum; 4. Fa - muli tuorum; 5. Sol - ve polluti; 6. La – biireatum; 7. SI - Sancto Iohannes.

Frecventele pentru fiecare nota sunt: 1. Ut = 396 = 9 (Eliberează frica şi vina); 2. Re = 417 = 3 (Dezleagă situații şi aduce schimbări în bine); 3. Mi = 528 = 6 (Transformă şi aduce miracole, repară ADN-ul); 4. Fa = 639 = 9 (Ajută în relațiile dintre oameni); 5. Sol = 741 = 3 (Trezeşte, amplifică intuiția); 6. La = 852 = 6 (Restaurează ordinea spirituală).

De observat înşiruirea numerelor “magice” 3, 6, 9 numere pe care întreaga muncă a lui Nicola Tesla se bazează. Verificați. Aceste numere se bazează pe matematica "pierduta” al lui Pitagora, care spunea că există doar 9 cifre in univers. 1 începutul - 9 finalul. 10 este doar 1 şi 0 care ține locul decimal. Deci ar veni 10=1+0=1, 11=1+1=2 etc.

Ideea de baza este, ca notele muzicale de azi sunt un pic diferite, nu sunt în armonie. Azi muzica pe care o auzim e bazată pe frecvența A440 Hz, schimbată în jurul anilor 1917 de la 417 Hz. Frecvențele originale au fiecare un corespondent în culori/centre energetice din organism. Prin intonarea unor cântece bazate pe aceste frecvențe (în trecut psalmurile,

imnurile, rugăciunile) spiritul omului se apropie mai mult de Dumnezeu. Frecvența A440 Hz stimulează mintea, intelectul (degradează, creează anxietate) şi rupe legătura cu inima/intuiția/spiritul care rezonează la o frecvența de 528 Hz. Încercați muzica clasică a lui Beethoven, Haydn, Mozart si veți fi surprinşi cât de relaxantă şi revigorantă este.

In prezent toată cunoaşterea acestor frecvențe este folosită împotriva noastră, pentru a ne face mai docili, robotici, rupți de spiritual. Atât muzica (frecvențe), cât şi alfabetul nostru este exact inversul alfabetelor sacre (ebraica, sanscrita) după cum rezultă din unele calcule simple bazate pe coduri alfanumerice. Sunetele - limba vorbită - dacă este în forma ei sacră, dată de Dumnezeu, gen ebraica, are putere creatoare. Inversata, distruge.

Analog activității bioenergetice din corpul nostru trebuie să ştim că şi pământul, fiind un organism de dimensiuni cosmice, prezintă şi el aceeaşi activitate bioelectrică. Să ne gândim numai la fulgerele care se manifestă în atmosfera terestră. Pe plan global, la orice moment de timp dat se manifestă circa 1000 de fulgere care reprezintă descărcări uriaşe de energie privite din punctul nostru de vedere dar la scara pământului ele pot fi asimilate impulsurilor care circulă prin nervii corpului nostru. Aceste fulgere constituie viața bioenergetică a pământului care este alimentată din profunzimile ascunse ale acestuia. In mod natural câmpul bioenergetic al pământului trebuie sa aibă şi o frecvență de vibrație corespunzătoare.

Winfried Otto Schumann (1888–1974) a fost primul om de ştiință care a prezis existența acestui câmp bioenergetic al pământului şi a calculat frecvența sa de vibrație între anii 1952 - 1957 înainte de a putea fi măsurată efectiv.

Studiul practic a arătat că câmpul electromagnetic al pământului vibrează pe mai multe frecvențe de vibrație care sunt aproximativ armonici ale acestei frecvențe fundamentale. Valorile acestor armonici se află situate intre 6 şi 50 de Hz. Toate aceste unde au fost denumite rezonanțe Schumann după savantul care le-a prezis şi calculat pentru prima dată.

Indiferent cum variază acest spectru de frecvențe, 7,83 Hz este frecvența fundamentală, deci are ponderea cea mai mare. Cea de-a doua armonică are valoarea maximă undeva în jurul a 15 Hz (+/- 0,5 Hz), armonicele a treia, a patra şi a cincia se situează undeva în jurul valorilor 20, 26 şi 33 Hz iar intensitățile acestora sunt variabile în funcție de factorii susmențiați. Armonicele a şasea şi a şaptea a căror intensitate este suficientă pentru a fi luate în considerare sunt 39 şi 45 Hz, acest spectru de vibrații ilustrează viața energetică a pământului. Cum poate fi acest lucru util pentru ființele umane?

Prin acordarea undelor cerebrale cu fundamentala frecventelor Schuman (7,83 Hz), fapt care se realizează prin intermediul aparatelor de stimulare cerebrală de tip brain machine putem beneficia prin intermediul fenomenului de rezonanță de un aport energetic uriaş din propriul câmp energetic al pământului. Practic, în cazul stabilirii acestei rezonanțe, proporțional cu gradul nostru de trezire a percepțiilor, conştiința noastră se expansionează la nivelul întregului pământ şi toți centrii noştri energetici sunt revitalizați şi alimentați din focarele energetice imense ale pământului. Frecvența 7,83 se încadrează în gama undelor alfa, specifice meditației şi astfel starea care se instalează va permite o comuniune mai uşoară cu ființa pământului.

Aceste cunoştinţe suplimentare au permis cercetătorilor să afle motivul eficienţei unor anumite dansuri exorcizante din tradiţiile unor triburi africane. Prin introducerea cu bună ştiinţă în aceste dansuri a unor ritmuri corelate cu frecvenţele Schumann, dansatorii puteau trezi energiile pure ale pământului pe care apoi le canalizau după dorinţă.

Beneficiile rezultate de pe urma acordării creierului nostru pe această frecvenţă de vibraţie a pământului sunt în primul rând această reîncărcare a bateriilor organismului nostru. Se observă dispariţia grijilor şi anxietăţilor inutile, amplificarea vitalităţii, o stare pregnantă de bună dispoziţie, blândeţe şi putem percepe cum conştiinţa noastră este branşată la o sursă imensă de energie.

De asemenea, acordarea pe această frecvenţă de vibraţie elimină efectele perturbatoare ale câmpurilor electromagnetice cu care interferăm în viaţa de zi cu zi. Mai ales cei care lucrează în medii puternic poluate electromagnetic au mare necesitate de "reîmpământare" prin acordarea pe aceasta frecvenţă de vibraţie. Din punct de vedere energetic, cam am pierdut contactul cu această inimă pulsatorie a pământului datorită nenumăratelor câmpuri electromagnetice poluante dintre care cel mai important este cel generat de reţeaua de alimentare a consumatorilor casnici.

Arhimede a spus: "Daţi-mi un punct de sprijin şi voi putea apoi răsturna pământul". In cazul organismului nostru, punctul de sprijin pentru întreaga structură fizică, emoţională şi mentală este pământul şi aici nu trebuie să privim pământul ca un imens bulgare solid care rătăceşte prin spaţiu ci ca o fiinţă vie din care provine tot ceea ce este materie în noi înşine, nu numai materia fizică, palpabilă ci întreaga materie subtilă care este substratul trăirilor noastre emoţionale şi mentale. Atunci când acest punct de sprijin va fi ferm în noi, vom dispune de energia necesară pentru a ne vindeca şi a ţine la distanţă toate bolile, de a ne păzi de influenţe mentale şi emoţionale negative (cum sunt de exemplu cele care se manifestă în cazul magiei negre), de a fi un nesecat izvor de vioiciune şi confort pentru ceilalţi. În mitologia greacă există mitul gigantului Anteu, fiu al zeiţei Geea (Pământul). Era invincibil în lupte întrucât ori de câte ori era în dificultate atingea pământul, trupul matern, căpătând forţe noi. Ştiind aceasta, Herakles l-a ucis în luptă ţinându-l în timpul confruntării suspendat în aer.

Mai mult decât atât, această revenire în sânul pământului va atrage după sine o stare mult lărgită de conştiinţa în care vom putea percepe intuitiv unitatea vieţii a tot ceea ce există pe planeta noastră.

5. Energii şi radiaţii malefice. Atacuri energetice

Atacul energetic este o temă dezbătută din cele mai vechi timpuri şi îmbracă foarte multe forme depinzând de perioada istorică, zona geografică şi religia predominantă. La început se vorbea de magii, ulterior s-a trecut la vrăjitoare ca să ajungem în zilele noastre la parapsihologie.

Dacă vom privi atacul energetic strict ştiinţific am putea conchide că de fapt totul este foarte simplu: dacă eşti atacat energetic înseamnă că spre tine pleacă o energie de tip negativ şi răspunzând tot cu o energie de tip

negativ ele se vor respinge şi tu vei recepționa o energie negativă, iar dacă eşti atacat cu o energie negativă şi tu ripostezi cu o energie pozitivă (întorci celalalt obraz) energia negativă se va anihila în contact cu energia pozitivă. Concluzia ? **Fa bine şi vei primi bine** - **Iartă greşelile greşiților tăi** etc.

Acest subiect poate fi discutat din punct de vedere parapsihologic la infinit şi putem vorbi de “flacăra violet” care anihilează atacurile energetice, despre atacuri venite din “astralul inferior” spre “astralul superior” de “vibrația undelor subtil pozitive” şi alte moduri de manifestare. .

Fapt este că tot Universul este țesut din particule energetice şi orice corp şi obiect are propriul câmp energetic. Câmpul acesta conține mii de parametri.

Fizicienii din toată lumea cercetează câmpul energetic uman cu metodele cele mai moderne. Câmpul energetic sau aura noastră se poate fotografia, măsura şi poate fi văzută în infraroşu. Pentru a avea o anumită imagine a valorilor pe care câmpul energetic le are, vom face apel la etaloanele de măsuri cunoscute, neexistând încă un sistem specializat de măsurători

Corpul uman este înconjurat de particule energetice, numite leptoni. La omul obişnuit, volumul leptonilor este între 3,5-4 mc de aer, la cei cu capacități aşa-zise *paranormale* sunt 4,5-5,5 mc. Câmpul energetic conține, de asemenea, spectrul de lumină cu o anumita frecvență. La omul obişnuit frecvența constă în 70% unde milimetrice, 15% centimetrice şi 15% decimetrice, cel cu capacități paranormale are cca. 85-95% unde milimetrice, 8-3% centimetrice şi 7-2% decimetrice.

Puterea energiei corpului depinde şi de polaritate. Corpul energetic reține particule pozitive, negative şi neutre şi multe altele, cărora noi încă nu le cunoaştem denumirea. Cu cât volumul leptonic, procentul undelor milimetrice şi polaritatea pozitivă este mai mare, cu atât puterea de vindecare a bioterapeutului este mai mare.

Toate particulele se găsesc în permanentă mişcare. După legile fizicii ştim că ele vibrează, se atrag, se resping, se transformă în diferite tipuri de energie. Psihoparticulele sunt responsabile pentru planul psihoemoțional. Toate particulele penetrează corpul energetic şi fizic. Cel mai repede pătrund particulele informaționale aducându-ne informația despre tot ce ne înconjoară aici şi în depărtare. Totodată ele duc informația despre om în Univers, pătrund în corpul nostru alte particule. Corpul nostru fizic captează toate particulele prin suprafața pielii, prin puncte bioactive, care sunt cunoscute în acupunctură, prin creştet, prin mâini, prin picioare, prin respirație şi alimentație.

Creierul, ca o antena mare, concentrează toată informația şi cu ajutorul unor mecanisme şi a sistemului endocrin transformă structura parametrilor corpului energetic spre echilibrare normală a lor si corpul fizic devine sănătos. În cazul dezechilibrului scade funcția unor sisteme, organe, celule. Apar diferite afecțiuni.

Toate particulele energetice vibrează, transmit informația de la una la alta. Aşa cum toate câmpurile umane se întrepătrund şi se intersectează, informația se transmite de la un corp energetic la altul, dar creierul

prelucrând informația formează imagini despre tot ce ne înconjoară în natură şi ce reprezentăm noi ca ființe umane.

Întotdeauna câmpul energetic lasă o urmă pe tot ce am atins cândva, cui i-am strâns mâna, pe cine am alintat sau l-am lovit, pe toate obiectele care ne-au fost dragi, ne menține legătura între noi şi cei ce ne sunt apropiați. Fiecare fotografie este o urmă energetică. Fiecare casă sau apartament au impregnat toată informația despre cei ce au locuit sau locuiesc în casă, dar şi despre bucuria sau necazurile, certurile acelora care au trăit aici. De aceea, la mutarea în casă nouă, se impune refacerea zugrăveli şi o sfeştanie casei.

Deseori se simte că unele obiecte sau lucruri fac bine, bucură, altele aduc ghinion. Unii oameni atrag, alții resping, etc. Toate lucrurile acestea se petrec la nivel energetic, adică al subconştientului.

Se ştie ca unii oameni au un instinct foarte dezvoltat şi presimt unele lucruri dinainte. Asta înseamnă că subconştientul lor este puternic şi dacă îl ascultă se vor descurca mai bine în viață. Informația se transmite de la om la om, de la om la obiecte şi invers. Aşa stau lucrurile pe planeta noastră şi în tot Universul.

Energiile cosmice influențează tot ce se găseşte în Univers şi pe Terra. Toate câmpurile ființelor vii şi ale naturii se influențează reciproc. Pentru păstrarea armoniei câmpului bioenergetic ajutorul vine de la psihoparticulele care se transformă prin epifiză şi echilibrează planul psihoemoțional. Când funcția epifizei este scăzută şi câmpul energetic este dezechilibrat, apar diferite afecțiuni ale sistemului nervos central şi vegetativ.

Epilepsia şi alte boli ale sistemului nervos sunt provocate de un dezechilibru energetic foarte profund. Există rezolvate foarte multe cazuri de epilepsie şi comportament neadecvat, prin echilibrarea câmpului energetic.

Puterea psihoenergiei depinde de gândirea omului. În ultimii 50 de ani s-a uitat de puterea gândirii care poate fi pozitivă, adică constructivă, sau negativă, adică distructivă. Fiecare gând, pune în mişcare particule din biocâmpul uman. Le concentrează, le ține în câmp sau le trimite în afara lui. De aceea este foarte important ce gândim. Fiecare gând încă neformat, nepronunțat, deja a şi ajuns la destinație. Fiecare gând formează în câmpul eteric o formă energetică (formă-gând) de sine stătătoare.

Gândurile de aceeaşi polaritate şi frecvență (fie pozitivă, fie negativă) se adună, se măresc în volum.

Gândurile pozitive de pace, dragoste, bucurie, calmează, echilibrează fizic şi psihic, ajută să se comunice mai bine, să se reuşească în rezolvarea problemelor, să fie văzut viitorul cu optimism, chiar şi având unele greutăți în viață. Ajută la a menține structura câmpului energetic, primită prin naştere, într-un echilibru armonios, la păstrarea sănătății corpului fizic şi la trecerea mai uşoară prin toate încercările vieții. Gândurile pozitive vibrează la un nivel înalt şi ridică în plan spiritual. Ajută la realizarea ca om şi în toate celelalte planuri: fizic, psihic, material şi psiho-emoțional.

Gândurile negative de invidie, gelozie, ură, mânie, bârfele, blestemele, farmecele, toate nemulțumirile au vibrații de frecvență joasă. Acest câmp concentrează mai multă energie negativă din mediul înconjurător şi iradiază toate particulele negative, încărcând negativ pe toți şi

tot ce îl înconjoară. Ori de cate ori ne dorim un lucru foarte mult, noi îl construim pe plan mental. Orice gând distrugător, adică negativ, începe să existe la acel nivel de vibrații joase.

Toți suntem legați prin câmpuri energetice şi gândurile noastre. Lumea în care trăim nu poate fi înțeleasă ca o colecție de entități independente trăind într-un fundal fixat static al spațiului şi timpului. Dimpotrivă, este o rețea de relații, proprietățile fiecărei entități fiind determinate de relațiile cu celelalte entități. Relațiile ce se formează în lumea noastră sunt relații cauzale. Aceasta înseamnă că lumea nu este alcătuită din obiecte, ci din procese prin care lucrurile se întâmplă. Particulele elementare nu sunt obiecte statice care doar se află acolo, ci procese ce transportă câțiva biți de informație între evenimentele prin care ele interacționează, dând naştere unor procese. Aceasta explică faptul că agresiunile psihice deseori sunt făcute inconştient. Oamenii încă nu şi-au dat seama de puterea gândirii. Ei nu ştiu, dar creează ceva ce are o viață proprie în natură. Ceva ce nu se distruge, rămâne aici lângă noi şi influențează toate planurile vieții noastre. Nu e bine să emitem gânduri negative, căci ele se vor întoarce într-un fel sau altul de unde au plecat şi mult amplificate în puterea lor negativă, fiindcă în călătoria sa gândul negativ a mai captat şi alte gânduri negative de vibrație joasă.

Ştim proverbul „Tot ce se aseamănă se adună”. Cu cât se strânge mai multă energie negativă în câmpul energetic, cu atât mai mult se va crea dezechilibru energetic, fizic, psihic si spiritual. Formele-gând, plutind prin spațiu, influențează alte ființe vii, le poate afecta sau îngreuna starea celor ce ne înconjoară acasă, la serviciu, în mijloacele de transport şi oriunde ne aflăm noi.

Din punct de vedere spiritual, răul este o energie întunecată, care, provenind din anumite surse, are posibilitatea de a se răspândi rapid în atmosfera psihică, infestând-o. După cum aerul este indispensabil plămânilor, atmosfera psiho-mentală hrăneşte mintea cu idei, emoții, intenții. Poluarea gândurilor, a sentimentelor, este un fenomen la fel de real şi grav ca şi poluarea aerului. Agresorul psihic preia din spațiu o mare cantitate de energie malefică, pe care o dirijează asupra victimei. Acest flux energetic otrăvitor invadează organismul ființei agresate, tulburându-i funcțiile vitale, psihice, mentale.

La baza atacurilor psihice pot sta motive diverse, unele de-a dreptul naive, altele îngrijorător de grave. Printre acestea se află: lipsa de loialitate între concurenți; setea de parvenire prin distrugerea celor competenți; dorința de a ieşi în evidență cu orice preț, complexul culpabilității persistând ca o obsesie periculoasă în mintea celui ce atacă; răutatea specific femeiască, manifestată atunci când apar rivale atrăgătoare; lupta bărbaților pentru a li se recunoaşte inteligența şi farmecul viril; tendința de eliminare a adversarilor politici; răzbunarea unor conducători pe supuşii recalcitranți; practica anihilării celor considerați duşmani, pe fronturile vizibile şi invizibile ale veşnicelor războaie; lupta dintre diversele doctrine politice, filozofice, religioase, etnice; neobosita concurență între agenții secreți; setea de câştiguri băneşti a specialiştilor în magie neagră; boala psihică, cu dorințe ucigaşe, unde aş pune pe primul plan paranoia.

Atacul energetic se manifestă asupra corpului nostru energetic şi are în vedere crearea unor blocaje energetice, pierderea de energie vitală sau chiar decesul celui în cauză. Acesta poate fi făcut conştient şi din răutate, sau inconştient (vampirismul energetic), poate fi direct sau indirect, se poate petrece ziua sau noaptea (când omul este mai deschis energetic şi nu se poate proteja conştient) şi poate fi provocat de una sau mai multe persoane şi îndreptat, de asemenea, asupra unei persoane, a unei colectivități sau a unei comunități.

Corpul nostru fizic este înconjurat sau aflat în imersiune în fluidul unui câmp de forță energetic, ce urmăreşte conturul corpului şi care, deşi ar putea fi asemănat cu o umbră, este, mai degrabă, ca un „frate geamăn". Acest corp geamăn, deşi invizibil, poate fi perceput de cineva care este sensibil şi a cărui capacitate de percepție vizuală depăşeşte plaja de vibrații a vederii normale, cu ajutorul ochilor, ca fiind o luminiscență albăstruie, pe care unele persoane cu capacități de extrasenzoriale o numesc „eterică". Este „Corpul energetic", el dă energie şi „modelează" corpul fizic, are aproximativ aceeaşi formă cu acesta, fiind nu numai o extensia lui, ci şi o „formă", deoarece el dă posibilitatea corpului fizic să îşi mențină caracteristicile şi forma. El dă energie corpului fizic distribuindu-i putere vitalizatoare care îl încarcă cu dinamism.

Corpul energetic poate fi privit ca un corp de natură electromagnetică. Aflat între realitatea fizică şi cea non-fizică el transformă cele mai delicate şi eterice energii non-fizice, decodifică şi transmite informații corpului fizic. Dar, din păcate, vibrațiile energiilor decodificate nu sunt tot timpul pozitive, ci şi negative, iar acestea vor duce la intruziuni, lipsă de armonie, blocaje (în chakre) sau defecțiuni care se vor manifesta mai devreme sau mai târziu asupra părții corespunzătoare din corpul fizic, sau chiar a întregului.

Printre informațiile decodificate în câmpul energetic sunt şi cele furnizate de gândurile celor din jur, mai ales atunci când sunt programate şi direcționate către noi. Gândurile pozitive au, în general, un efect benefic, deoarece mențin starea de armonie în interiorul corpului energetic, pe câtă vreme gândurile negative provoacă acorduri dizarmonice în undele de energie şi, odată decriptate, oferă individului direcția de acțiune dorită de emitent sau contribuie la apariția unei afecțiuni sau boli.

Gândul este o forță, o energie, dar este de asemenea o materie foarte subtilă care lucrează într-o regiune foarte îndepărtată de planul fizic. În stare abia creată, gândurile pe care le formăm nu ating, încă, materia densă, vizibilă; ele nu ating şi nu fac să vibreze decât ceea ce se apropie cel mai mult de natura lor, adică elementele cele mai subtile care există în noi sau în alții. „**Gândirea este un limbaj interior, deci tăcut, care consumă procesul de încercare-eroare-reuşită pe plan mintal**"[2]. Gândirea, ca proces de gândire, este, în esență, răspunsul activ al memoriei în orice fază a vieții. Includem în gândire răspunsurile intelectuale, emoționale, senzoriale, musculare şi fizice ale memoriei. Toate acestea sunt

[2] Nicolae Mărgineanu, Psihologie şi literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p.167.

aspecte ale unui proces indisolubil. A le trata separat ar înlesni fragmentarea şi confuzia. Toate acestea sunt un proces de răspuns al memoriei la fiecare situație efectivă, răspuns care, la rândul său, conduce la o contribuție suplimentară la memorie, condiționând astfel gândirea viitoare.

Una dintre cele mai timpurii şi mai primitive forme de gândire este, de exemplu, chiar amintirea plăcerii sau durerii, în asociere cu o imagine vizuală, auditivă sau olfactivă, ce poate fi evocată de un obiect sau o situație. În cultura noastră se obişnuieşte să se privească amintirile ce implică un conținut imagistic ca separate de cele ce se referă la simțăminte. Este clar totuşi că întregul înțeles al unei astfel de memorii este doar asocierea imaginii cu simțământul produs de ea, care, împreună cu conținutul intelectual şi reacția fizică, constituie totalitatea unei judecăți de tipul dacă ceea ce este reamintit este bun ori rău, dezirabil sau nu etc.

Este clar că gândirea, considerată ca un răspuns al memoriei, este în mod fundamental mecanică în ordinea sa de operare. Fie este o repetiție a unei structuri anterior existente, extrasă din memorie, fie este un anume aranjament şi o anumită organizare a combinațiilor acestor amintiri în structuri mai avansate de idei şi concepte, categorii etc. Aceste combinații pot dobândi un anume tip de noutate, rezultând din interacțiunea întâmplătoare a elementelor de memorie, dar, evident, o asemenea noutate este încă în mod esențial mecanică (ca noile combinații ce apar într-un caleidoscop). Nu există, în procesul mecanic, nici un motiv inerent pentru care gândurile care apar ar trebui să fie relevante ori să se potrivească cu situația reală care le evocă. Percepția dacă unele gânduri particulare sunt relevante sau potrivite pretinde întrebuințarea unei energii care nu e mecanică, o energie numită inteligență. Aceasta din urmă poate percepe o nouă ordine sau o nouă structură, care nu reprezintă doar o modificare a ceea ce este deja cunoscut sau prezent în memorie. De exemplu, se poate lucra asupra unei probleme încurcate o bună bucată de timp. Deodată, printr-o iluminare, se poate vedea irelevanța unui întreg mod de gândire al problemei, o dată cu o abordare diferită, în care toate elementele se potrivesc într-o ordine nouă şi într-o structură nouă. În mod clar, o astfel de străfulgerare este esențialmente un act de percepție mai degrabă decât un proces de gândire, deşi mai târziu el poate fi exprimat în gândire. În acest act este implicată tocmai percepția prin intermediul minții a ordinilor abstracte şi a relațiilor, cum ar fi identitatea şi diferența, separația şi legătura, necesitatea şi contingența, cauza şi efectul etc.

Gândirea, ca energie, ca vibrație şi forță este percepută de anumiți centri care sunt dotați cu antene: aceste antene, situate în creier sau chiar mai sus, în planul eteric, se pun în vibrație şi trimit mesaje altor aparate; în acest moment, în tot corpul se produc înregistrări, cuplări, circulații de forțe, de energii. Imediat ce se stabileşte comunicarea, energiile circulă şi pot produce efecte în materie. În acel moment gândul este puternic, se manifestă în plenitudine: trece prin ziduri şi obiecte, se poate realiza, acționează asupra materiei. **Fiecare gând se materializează: fiecare gând, dorință, intenție, fiecare idee are formă, culoare, dimensiune, iar pentru a le vedea este suficient să privim în jur**. Dar aceste efecte nu sunt imediate. Gândirea este capabilă să atingă materia, dar ca să poată acționa

asupra obiectelor sau fiinţelor, gândul trebuie condensat: lucrând mult timp asupra unor creaţii mentale, adăugându-le chiar particule din propria lor materie, oamenii ajung să îmbrace aceste forme gânduri de materie psihică. Anumiţi indivizi o pot face rapid, pentru că ei cunosc tehnicile ce permit materializarea unei forme gând, pentru ca ea să devină vizibilă şi tangibilă.

Atâta timp cât oamenii au gânduri şi dorinţe divine, totul este armonie, dar când oamenii sunt răi, răzbunători, cruzi, gândurile şi dorinţele lor pot chiar să ucidă.

Dar să nu uităm că suntem şi emitenţi de gânduri şi implicit, putem fi şi cei care atacă energetic pe cei din jur.

Câmpul fiecărui om conţine câte un set de programe care determină interrelaţiile sale cu lumea şi cu oamenii. Sentimentele de dragoste, ură, supărare pe care le nutresc cei din jur faţă de om corespund cu strictețe de ceea ce este sădit în karma acestuia. De aceea există oameni care sunt în permanenţă jigniţi, care suferă traumatisme, care sunt invidiaţi etc. În câmpul omului sunt conţinute programe informaţionale ale atitudinilor faţă de el însuşi şi programe ale atitudinii acestuia faţă de alţi oameni. Când împotriva noastră se întreprinde ceva neplăcut, nu e bine să răspundem în acelaşi fel. Ne putem opune doar la nivel fizic, însă la nivelul câmpului şi la nivelul spiritual trebuie să ne păstrăm întotdeauna o atitudine de smerenie, de blândeţe, să manifestăm iubire faţă de oameni şi să ţinem minte că orice neplăcere este cauzată de imperfecţiunea noastră. Acest lucru ne curăţă karma, ne fereşte de boli, ne ameliorează destinul şi sănătatea copiilor. Irascibilitatea în raporturile cu oamenii, răutatea constituie o tentativă de atac bioenergetic nu numai asupra unui individ ci şi asupra Universului, provocând deformări ale structurii câmpului.

Cum se petrece atacul psihic? Conştient din partea unor oameni, inconştient şi răutate din partea altora. Poate fi direct sau indirect. Poate fi ziua sau noaptea, când omul este mai deschis energetic şi nu se poate proteja conştient. Poate fi provocat de una sau mai multe persoane. Trimis de rude, vecini, duşmani sau de oameni străini (vrăjitori). Poate fi îndreptat asupra unei persoane, a unei colectivităţi sau a unei comunităţi.

Agresiunea info-energetică se realizează şi prin intermediul emisiilor de fascicule de unde, de anumite frecvenţe, care afectează organele şi organismul uman, care fac obiect de studiu al noii discipline de biofizică cunoscută sub denumirea de psihotronică. **Psihotronica este definită ca fiind disciplina biofizică ce studiază interacţiunile psihice la distanţă. Obiectul de studiu al psihotronicii în constituie fenomenele parasenzoriale (paranormale) care sunt denumite şi fenomenele PSI**.

Cercetările biofizice asupra organelor şi organismelor sistemelor biologice au stabilit că energetica acestora se manifestă sub forma unor câmpuri electromagnetice cu o anumită frecvenţă a vibraţiilor, dependentă de starea de repaus sau mai mult, ori mai puţin, excitată a lor. Putem face o simplă analogie. Ascultăm un post de radio sau vizionăm un post de televiziune. Dacă se intervine cu un alt emiţător pe frecvenţele de emisie ale acestora se perturbă acurateţea mesajelor respective. Putem altera hotărâtor emisia lor. Aşa se întâmplă şi cu efectul acelor emisii suprapuse peste frecvenţele organelor sau organismele sistemelor biologice. Aceste emiţătoare

sunt foarte variate fiind cunoscute sub denumirea de arme psihotronice. Dar, aşa cum este cunoscut, suntem înconjurați continuu de instalații, maşini şi dispozitive de tot felul, de la uzine, rețele electrice de înaltă sau joasă tensiune, la diverse aparate casnice de bucătărie, aparate radio, televizoare, telefoane mobile etcetera, toate emițătoare primare sau secundare de unde care ne afectează sănătatea. Dacă unele dintre acestea sunt dăunătoare ca efect secundar, sunt emițătoare realizate special pentru efect direct distructiv asupra organismelor vii.

Cum se simte atacul psihic? Atacul psihic provoacă dezechilibru pe toate planurile, acutizează afecțiunile cronice, pot sa apară afecțiuni noi, schimbă comportamentul, duce la disconfort total. Dacă omul nu iese repede de sub atacul energetic, starea lui se agravează mai profund, chiar poate duce la dezvoltarea tumorilor şi la moarte.

Cum ne apărăm? Metodele de apărare sunt vechi de când lumea şi sunt aceleaşi, diferă doar modul în care sunt spuse şi povestea în care sunt integrate. Exemplele la îndemână le avem din totdeauna: Biblia care ne învață să întoarcem celalalt obraz, budismul care ne învață că la rău să răspundem cu bine şi nu în ultimul rând fizica care ne învață că o energie de sarcină negativă se atrage doar cu una de sarcina pozitivă. Credința este un mijloc eficient de combatere a atacului energetic prin energia pozitivă produsă prin însăşi actul de credință, de rugăciunea însoțitoare a acestuia adresată marelui anonim cum spune Lucian Blaga.

Un atac energetic va fi anihilat printr-o emanație de energie pozitivă. Şi atunci ? Cum ne apărăm de un atac energetic ? Simplu, trebuie să fim buni, să gândim bine la adresa semenilor şi să nu facem rău. În linii mari, parapsihologia ne învață , la fel ca toate religiile să fim oameni şi să nu facem rău, numai că parapsihologia complică atât de mult povestea încât omul obişnuit nu mai înțelege pilda care trebuie trasă.

Un atac energetic poate fi suprimat printr-un act emanat de la un proces de educație corespunzător unor gânduri pozitive însuşite în familie, şcoală sau societate.

„**Familia e o comunitate de dragoste, iar societatea – oraşul, întreprinderea, precum şi satul – una de dreptate. Dragostea e dăruire, deci pornire centrifugală, în care fiecare vrea să facă totul pentru celălalt. În schimb, justiția socială e dreapta balanță, care frânează egoismele, stabilind limita unui, în granița celorlalte. Cumpănă justă intervine în dragoste, deoarece fiecare vrea să dăruiască. Dar drumul ei, fireşte, este mult mai generos şi prin aceasta mai frumos.**

Şcoala face trecerea de la comunitatea de dragoste a familiei la cea de dreptate a societății. Precum tot ea aduce şi programarea sistematică şi regulată a muncii. Ea pregăteşte, astfel, atât cetățenii, cât şi profesioniştii. În şcoala generală, care e baza întregului învățământ, pregătirea e teoretică şi cetățenească. În cea profesională, inferioară, medie şi superioară, accentul a trecut pe meserie şi disciplinele teoretice, pe care profesiunea se bazează”[3].

[3]Nicolae Mărgineanu, Psihologie şi literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p.200

„**Rugați-vă pentru cei ce vă blestemă şi binecuvântați-i pe cei care vă urăsc**!". Aceasta este cea mai puternică apărare împotriva nenorocirilor, bolilor şi a aceea ce numim "deochi".

Câteva cuvinte de înțelepciune:

„**Ferice de omul care nu se duce la sfatul celor răi, nu se opreşte pe calea celor păcătoşi şi nu se aşează pe scaunul celor batjocoritori**". (Ps.1,1).

„**Fereşte-ți limba de rău şi buzele de cuvinte înşelătoare**" (Ps.34,13)

„**Nu te mânia pe cei răi şi nu te uita cu invidie la cei care fac răul, căci sunt cosiți ca iarba şi se veştejesc ca verdeața**" (Ps.37,1-2)

„**Nimeni nu este mai sclav decât acela care crede că este liber**". (Goethe).

„**Iubire şi credință eterne să aveți mereu în suflet**" (Vers final la Bărbierul din Sevilla)

„**Creştinul bun trebuie să se ferească de matematicieni şi de toți cei ce perorează preziceri deşarte. Există deja pericolul ca matematicienii să fi făcut un pact cu diavolul pentru a întuneca spiritul şi a pune omul în cătuşele iadului**" (Fericitul Augustin)

„**Matematica este mijlocul prin care putem înțelege Universul**", Pytagora

"Legile naturii sunt scrise în limbajul matematicii". (Galileo Galilei)

„Nu poți să înveți ceva pe cineva. Poți doar să-l ajuți să găsească răspunsul în el însuşi". (Galileo Galilei)

„Nu am întâlnit niciodată un om atât de ignorant încât să nu am ce să învăț de la el". (Galileo Galilei)

"Scopul final al medicinei nu este numai să vindece sau să prevină bolile, ci chiar să perfecționeze pe oameni şi să-i facă mai fericiți, făcându-i mai buni". (HIPPOCRATES)

„Răutatea întunecă spiritul întocmai ca norii lumina". (Vasile Conta)

Evanghelia după Luca, 10.30-37: Iisus a zis „**Un om se cobora din Ierusalim la Ierihon. A căzut între nişte tâlhari, care l-au dezbrăcat, l-au rănit, au plecat şi l-au lăsat aproape mort. Din întâmplare, se cobora pe acelaşi drum un preot şi, când a văzut pe omul acesta, a trecut înainte de cealaltă parte. Un levit trecea şi el prin locul acela şi, când l-a văzut, a trecut înainte pe alături. Dar, un samaritean, care era în călătorie, a venit la el şi, când l-a văzut, i s-a făcut milă de el. S-a apropiat şi i-a legat rănile, turnând peste ele untdelemn şi vin; apoi l-a pus pe animalul lui, l-a dus la o casă de poposire şi a îngrijit de el. A doua zi, când a pornit la drum, a scos doi dinari, i-a dat gazdei şi i-a zis: Ai grijă de el şi orice vei mai cheltui, îți voi da înapoi la întoarcere. Care din aceşti trei ți se pare că a fost aproapele celui ce căzuse între tâlhari?" Cel care şi-a făcut milă cu el – zise învățătorul. „Du-te şi fă şi tu la fel", i-a zis Iisus**.

VII. CONTROLUL ŞI MANIPULAREA MINȚILOR UMANE

1. Controlul minții umane: tehnologii folosite pentru subjugarea maselor

Ideea manipulării minții umane a fost de secole o temă care a preocupat instituțiile puterii. Dar acum, cu metodele ştiințifice existente care se dezvoltă rapid, precum şi, odată cu convergența mai multor tehnologii, controlul minții şi al emoțiilor a devenit deja posibil. În prezent, cel mai semnificativ aspect este importanța acestei probleme din punct de vedere socio-uman. Au voie oamenii să interfereze cu gândurile şi emoțiile semenilor lor? Are cineva voie să controleze liberul arbitru al altcuiva? Fiecare dintre noi trebuie să răspundă la aceste întrebări, mai ales generația actuală care este cea mai în măsură a decide dacă aceste tehnologii ne vor înrobi sau ne vor elibera, propulsându-ne către cele mai înalte culmi ale potențialului uman.

Informațiile vehiculate în mass-media au făcut cunoscută publicului o nouă generație de arme, care interacționează cu sistemul nostru energetic viu, ce este responsabil de susținerea vieții şi a proceselor mentale. Aceste arme noi nu au mai fost niciodată întâlnite în istoria omenirii[1].

De zeci de ani, Statele Unite, fosta U.R.S.S., precum şi alte state importante au fost implicate în dezvoltarea unor sisteme noi, sofisticate, care să influențeze sănătatea mentală şi fizică a oamenilor. Se dorea – şi cercetările s-au focalizat pe aceasta – descoperirea unor modalități de manipulare a comportamentului uman, care să vină în întâmpinarea intereselor politice, în contextul apărării naționale şi al războiului. Interesantă în toate acestea este complexitatea dispozitivelor exterioare create, care pot altera chiar esența stării de umanitate.

Ideea care stă la baza acestor arme "care nu ucid" este de a determina ca inamicul sa-şi piardă capacitatea de a raționa fără a-l ucide, pentru a-i lua ostateci, pentru a zadarnici orice formă de rezistență fără a-i răni (fizic), de preferat chiar fără să-şi dea seama. Toate tehnologiile de modificare a stărilor mentale pe cale electromagnetică sunt toate în această categorie, dar din moment ce nu sunt recunoscute oficial ele pot fi folosite oriunde şi oricând, după bunul plac al celor care hotărăsc acest lucru.

Legea universală are o forță extraordinară şi anume că fiecare lucru din univers, cunoscut sau necunoscut îşi are originea într-o idee. Ideile creează realitatea. Ceea ce gândim, simțim se materializează sub formă subtilă numită formă-gând. Universul este plin de forme-gând care în totalitatea lor formează ceea ce se cheamă Univers informațional, un fel de depozit al gândirii universale. Se spune că aceste forme gând nu mai pot fi distruse ci doar ecranate, modificate sau redirecționate. Acest univers informațional este atemporal şi aspațial şi informațiile pot fi accesate

[1] Jerry E. Smith, HAARP Arma supremă a conspirației, Bucureşti, Editura DAKSHA, 2010.

instantaneu aşa cum şi transmiterea gândurilor este instantanee. Omul îşi creează mediul ambiant cu ajutorul gândurilor, de aceea trebuie acordată o mare atenție curățeniei gândurilor pentru a avea parte de acțiuni curate şi demne. Fiecare gând are o anumită formă şi vibrație de o anumită frecvență şi odată emis se propagă în univers pentru a ne aduce înapoi ceea ce am emis mai devreme sau mai târziu. De aceea este foarte important ce gândim, trăim, simțim deoarece numai astfel putem ridica frecvența vibrației gândurilor noastre, aceasta însemnând conform legii rezonanței să avem acces la mai multă informație din conştiința universală şi astfel să începem procesul desăvârşirii noastre. Printr-un stil de viață adecvat şi autocontrol al gândurilor, energiile care circulă prin noi vor fi tot mai pure, astfel că vom emite în jurul nostru energii pure care vor atrage spre noi evenimente, experiențe de viață pure şi perfecte. Astfel ne putem controla destinul.

Cercetările din ştiința neuronală contemporană sugerează existența unor algoritmi fundamentali prin care toate semnalele senzoriale sunt traduse într-un fel de cod specific creierului. Stimularea (sinteza) directă a acestor coduri în lobii temporali sau corticali, prin aplicarea modelelor electromagnetice, necesită nivele energetice care sunt deja prezente în mediul înconjurător: activitatea geomagnetică naturală a planetei şi rețelele de comunicație contemporană (radio, televiziune, telefonie mobilă, etc.). Astfel s-a evidențiat posibilitatea accesului direct la creierul fiecărui om prin inducția electromagnetică a algoritmilor biologici fundamentali.

Controlul mintii este un concept ce a evoluat în ultimii 100 de ani, prin studii secrete întreprinse în psihologie, parapsihologie, sociologie, antropologie, religie, economie, electronică, cibernetică - a devenit un concept complex iar metodele actuale de control sunt extrem de evoluate şi eficiente.

Împotriva atâtor studii şi cercetări ştiințifice, totuşi controlul minții are şi elemente deficitare, uneori multe din planurile oculte de control au eşuat în mod lamentabil. Se pare că până acum mintea umană nu a fost înțeleasă în totalitatea ei. Controlul mental poate fi focalizat pe o singură țintă şi este un atac complex, extrem de bine organizat şi planificat sau focalizat pe un grup de oameni sau o națiune întreagă (unde sunt utilizate metode cu efect în timp, utilizând foarte mult mass-media). **Metodele de control**:

Utilizarea religiilor, curentelor spiritualiste, misticismului. Iar printre tendințe şi ideile promovate: mesianismul, ideile apocaliptice despre sfârşitul lumii, martirismul, etc. este un domeniu extrem de sensibil, întrucât atacă partea cea mai ancestrală a subconştientului, utilizând credința ca suport de manipulare. Aceste metode de control sunt extrem de puternice. Putem aminti aici cazul sectelor religioase, unde anumiți lideri religioşi au putut „îndruma" adepții la sinucideri colective. Recent s-a aflat că multe din sectele religioase americane au fost subiecte de experiment, în cadrul programului MKULTRA, închis oficial în 1972, însă a continuat neoficial de atunci sub numele de MK Search. Aici CIA experimenta efectele controlului asupra minții umane utilizând o metodă complexă, având la bază: hipnoza, LSD-ul şi cadrul religios. Mulți din liderii religioşi au fost „creați" în laborator şi plantați în secte religioase. Aceşti lideri jucau rolul de sleeper (agent adormit sau potențial). Ei erau activați prin parolele de activare (cuvintele-cheie) "trigger" (trăgaci). Suicidul colectiv între 23 şi 25 martie 1997, 39 de membri

ai unui grup de cult apocaliptic/OZN, numit Poarta Raiului, sau sinucis cu fenobarbital şi votcă, în Rancho Santa Fe, o suburbie a oraşului San Diego[2].

În 1966, sub umbrela CIA-eului, Anton Szandor LaVey (1930 - 1997), de origine maghiară, fost angajat în Departamentul de Poliție din San Francisco, a fondat Biserica Satanică în Comunitatea maghiară din San Francisco. El a scris şi aşa zisa biblie satanică, întorcând pe dos cele 10 porunci din Biblia Creştină[3].

Utilizarea hipnozei. Este o metodă de control mental individual. Utilizează tehnicile hipnotice de programare a unui subiect. Se poate face în contact cu victima sau de la distanță, fiind intitulată telehipnoză.

Utilizarea substanțelor halucinogene (a drogurilor). O metodă experimentată extrem de mult de CIA, în cadrul proiectului MKULTRA (MK Search). LSD-ul a fost cel mai experimentat drog folosit în experimentele de programare şi control mental. Drogurile ajuta la slăbirea conştientului victimei, rupându-l pe acesta de realitate. Drogurile creează un univers iluzoriu, pe care controlatorul îl poate construi în aşa măsură ca să îi servească scopurilor sale.

Iradierea mentală cu ajutorul unor mecanisme psihotronice, este poate cea mai secretă metodă de control mental. Se poate utiliza direcțional pe o singură țintă sau colectiv, pe un grup întreg. Utilizează tehnologii psihotronice acustice (care emit sunete pe ultra-frecvențe, sunete ce afectează activitatea normală a creierului, ducând la modificări comportamentale), altele bazate pe unde electromagnetice pe frecvențe compatibile cu frecvențele biocurenților creierului uman. Tehnologiile acestea au cunoscut o dezvoltare fantastică în timpul Războiului Rece. Actual sunt utilizați anumiți sateliți pentru realizarea unei iradieri mentale de mare acoperire, care susțin anumite idei „spiritualiste”.

Implanturi neuronale electronice. Supercomputerele de la National Security Agency (NSA) pot „vedea si auzi” ceea ce soldații trăiesc pe câmpul de luptă cu ajutorul unui sistem special de recepție (remote monitoring system - RMS). În timpul războiului din Vietnam, au fost injectate soldaților implante care determinau modificarea cantității de adrenalină în sânge. Astronauții americani au fost implantați cu microcipuri înainte de a fi trimişi în spațiu, astfel încât gândurile şi emoțiile lor să poată fi urmărite şi înregistrate.

Un microcip de 5 micromilimetri (diametru unui fir de par este de 50 micromilimetri) plasat în nervul optic al unei persoane, „suge” impulsurile nervoase din acea zona a creierului responsabilă pentru miros, văz şi auz şi le trimite spre înregistrare unui computer. Odată recepționate şi înregistrate, aceste impulsuri nervoase pot fi trimise înapoi spre creierul persoanei în cauză, via microcipul implantat. Cu ajutorul unui RMS pot transmite mesaje electromagnetice (codate ca semnale) asupra sistemului nervos, cu consecința influențării acestuia. Cu astfel de dispozitive RMS, persoanelor li se pot induce halucinații vizuale/auditive. Fiecare gând, reacție, percepție auditivă ori vizuală creează un potențial neurologic în creier, iar câmpurile electromagnetice pot fi decodificate în gânduri, imagini, sunete. Stimularea

[2] Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conştiinței umane, Piteşti, Editura infinit, 2011, p.116.
[3] Jim Keith, Ibidem,p.118.

electromagnetică externă poate, aşadar, modifică lungimile de undă ale biocurenților emişi de creier, ori poate cauza crampe musculare extrem de dureroase în scop de tortură. Sistemul electronic al NSA este capabil să urmărească şi să prelucreze simultan milioane de date provenite de la astfel de oameni. Creierul fiecăruia dintre noi are o frecvență de rezonanță bioelectrică unică, exact cum fiecare dintre noi are amprente digitale unice. Odată detectată această frecvență, creierul poate fi în întregime „programat" cu ajutorul undelor de frecvență electromagnetică (EMF) transmise din afară, prin trimiterea unor semnale electromagnetice care sunt „traduse" ca imagini sau/şi sunete. Acesta este unul din principiile războiului psihotronic.

Spălarea creierului şi implantarea unui nou sistem de gândire. Este poate cea mai vasta acțiune de control mental, utilizând mijloace vaste, de la televiziune, radio, ziare, până la internet, literatură şi răspândirea de zvonuri. Spălarea creierului implică „ştergerea" modului de gândire vechi şi impunerea unui nou sistem de valori. Este o acțiune de durată, planificată pe perioade mari de timp, în care modificările sunt extrem de mici, însă se fac în timp. Aceste tehnici utilizează învățăturile psihologului rus Pavlov, învățături devenite celebre legate de metodele de condiționare ale minții umane.

Utilizarea miturilor - mitizarea o metoda de manipulare colectiva, utilizând mai degrabă metode de dezinformare, intoxicare şi propagandă. Este o formă „curată" de manipulare. Un exemplu: mitul „Mesia". Este un mit cu tentă religioasă. Controlul mental utilizând un mit se bazează pe profunditatea cu care acest mit este înrădăcinat în mintea victimei. Plecat de la mitul „Mesia" putem „îndruma supranatural" victima să săvârşească lucruri pe care în mod normal nu le-ar face. În cadrul acestui exemplu, această măsură de control foloseşte ca acțiuni complementare: utilizarea vocilor sau viziuni „supranaturale".

Atacul prin jocul hazardului (se utilizează întâmplări şi evenimente „create", aparent întâmplător, fără nici o legătură, pentru a se sugera conexiuni ilogice, cu scop de înnebunire). Este o măsură de joc psihologic, caracteristică serviciilor secrete de spionaj. Este o acțiune complexă, deoarece necesită regizarea mai multor acțiuni/evenimente aparent întâmplătoare, în cursul cărora se doreşte sugerarea unei conexiuni ilogice, de ordin supranatural. Un simplu exemplu, de manipulare semantică utilizat în lume este legat de evenimentele teroriste: 11 septembrie (New York), 11 martie (Madrid), 11 iulie (Bombay). Iată aşadar cum cineva se joacă cu acest număr 11. Iată aşadar cum se încearcă a introduce în subconştientul colectiv uman a unor astfel de sensuri semantice oculte. Astfel de jocuri ale hazardului introduc conexiunile ilogice în subconştient, nu în conştient, asigurând un bagaj informațional uşor de manipulat apoi prin hipnoză, iradiere mentală sau psihotronică.

Controlul minții este strâns legat de partea afectiv-emoțională a individului. Sensibilitatea acestuia asigură succesul majorității metodelor de control.

Înainte de a prezenta câteva din măsurile de contraatac la metodele de control, consider că este important să specific ceva: „Mintea e strâns legată de trup. Sănătatea psihică e influențată de sănătatea fizică şi invers: sănătatea trupului alimentația, sportul şi lipsa oricărei boli, asigură un trup

puternic şi sănătos. Un trup sănătos, înseamnă şi o minte sănătoasă; întărirea personalității prin eliminarea defectelor şi complexelor; multe din manipulări utilizează ca suport defectele umane şi complexele". Sfatul este eliminarea acestora: lipsa consumului de alcool, droguri; lipsa exacerbării tendințelor sexuale; un sistem de concepții realist. Ancorarea în realitate este foarte importanta. 90% din metodele de control şi manipulare mentală utilizează deconectarea subiectului de la realitate, prin crearea unui univers iluzoriu favorabil manipulatorului.

Gândirea este unul dintre cele mai puternice şi mai complexe arme spirituale. Îngrijirea ei este esențială unei personalități puternice. Eliminarea unor sisteme închise de gândire sau dogmatice (de regulă sisteme filosofico-religioase). O atitudine activă este mult mai eficientă decât o atitudine meditativă. Atitudinea sănătoasă, rezervată, curioasă în întâlnirea unor evenimente paranormale. Acestea au tendința de a „şoca" subiectul şi astfel să îl influențeze extrem de uşor. Construirea unei atitudini constructive, ştiințifice în a privi aceste fenomene ajută mult în contracararea metodelor de control. Eliminarea fricii. Este o măsură extrem de importantă, deoarece prin aceasta se introduc multe mesaje subliminale în subconştientul uman. Mintea umană are sisteme de apărare. O structură mentală extrem de eficientă. Si totuşi metodele perverse utilizate sunt extrem de penetrante. Afectarea stabilității mentale, căci de asta este vorba, întrucât controlul minții necesită implicit o instabilitate mentală, se face prin ruperea legăturii dintre creier şi realitate. În mod spectacular, mintea umană are un simț al realității. Introducerea unor scheme de gândire iluzorii, virtuale, false privind realitate poate provoca daune puternice în stabilitatea mintală.

Undele cerebrale. Manifestările electrice ale activității creierului sunt undele cerebrale. Acestea sunt particularizate în funcție de amplitudinea undei, frecvența, pattern-ul specific. Aparatul care măsoară şi înregistrează aceste unde cerebrale este electroencefalograful. Acesta are 16 electrozi de contact (care iau contact direct cu pielea capului) şi sunt sensibili la curenții bioelectricici ai creierului. Aceşti electrozi sunt amplasați în toate părțile craniului, pentru a înregistra modificările din toți lobii creierului (frontal, central, parietal, occipital, temporal).

Undele DELTA - (0,1 - 3,9 Hz): au cea mai mică frecvență dintre toate tiparele (beta, alfa, theta), dar cea mai mare amplitudine; unii au postulat că în starea în care predomină undele delta se poate "accesa" acel ,,inconştient colectiv" al lui Jung care e acelaşi la toți oamenii (de exemplu frica e adânc înrădăcinată în inconştient şi e prezentă la toți oamenii); undele delta caracterizează o stare de profundă uniune, pe de altă parte se poate păstra o anumita vigilență atâta timp cât mai persistă şi celelalte tipare; caracterizează somnul profund fără vise în care organismul se reface, au loc eliberări de neuro-transmițători care accelerează sau inhibă anumite procese din organism; caracterizează o stare de meditație foarte adâncă în care după mult antrenament se poate păstra vigilența şi nu neapărat să fie prezent somnul adânc fără vise.

Undele THETA – (4 - 7,9 Hz): acesta este tiparul caracteristic somnului REM, stării hipnagogice; predominantă; undele lor theta sunt asociate cu o creativitate crescută, memorie, vindecare, experiențe

integrative în care punem împreună piesele puzzle-lui informațional care duce la experiențe tip “A-h” sau înțelegere “instant”; studii făcute pe meditatori Zen au arătat predominanța undelor theta în timpul meditației lor obişnuite; mulți psihologi cred că starea caracterizată de ritmul theta este poarta către mintea inconştientă.

Undele ALFA – (8 - 12,9 Hz): caracterizează o stare de uşoară relaxare care se poate obține închizând ochii şi relaxându-ne; undele alfa sunt asociate cu introspecția; când undele cerebrale alfa sunt predominante, creierul produce o serie de substanțe chimice benefice, cu efect de calmare; capătul de sus al domeniului (12,9 Hz) descrie o stare “super-învățare”, atunci când suntem foarte absorbiți de citirea unei cărți, de exemplu, e foarte probabil să predomine undele cerebrale alfa; capătul de jos al domeniului (8 Hz) este caracteristic unor stări precum cea de dinainte de somn – pre-somn – sau cea pe care o avem la trezire – pre-waking- drowsiness; undele alfa de jos mai sunt asociate cu o stare de pace şi mulțumire şi este tiparul predominant al stării de meditație obişnuite; dacă undele beta caracterizează răspunsul “luptă sau fugi”, undele alfa creează; răspunsul la relaxare, în care, în loc să reacționăm exterior la un pericol, suntem “întorşi” către noi înşine, spre introspecție, învățare, relaxare, reînnoire.

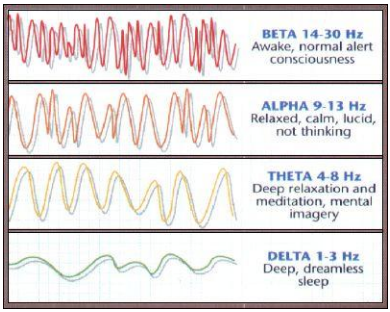

Undele BETA – **(13 - 100 Hz)**: caracterizează starea de veghe; au amplitudinea cea mai mică şi frecvența cea mai mare dintre toate celelalte tipare de unde cerebrale; deşi coexistă toate cele patru ritmuri cerebrale, în starea de veghe undele beta sunt predominante; undele beta sunt asociate cu aşa-numitul răspuns “luptă sau fugi” care apare în cazul unui pericol; undele beta “de sus” caracterizează stări de anxietate, nevroză, puternic simțământ de separație etc.

2. Undele de foarte joasă frecvență folosite în tehnologia de control mental

Telefonia mobilă. În categoria armelor cu microunde folosite pe scara largă asupra maselor de oameni, se încadrează şi rețeaua de telefonie mobilă de tip GSM 900 şi GSM 1800 (ca cele folosite de operatorii Orange, Connex, Zapp, etc.) cu efect de pericol major pentru sănătate. Agențiile şi Serviciile de Inteligență şi Apărare din toate țările dispun de documente despre efectele biologice cauzate de radiațiile electromagnetice de radiofrecvență şi microunde în care se arată că frecvențele de tipul microundelor folosite în telefonia mobilă GSM produc o mulțime de probleme de sănătate în următoarele domenii: sistemul cardiovascular, sistemul nervos central, sistemul digestiv, compoziția sângelui, funcționarea celulelor, metabolismul, reproducerea, sistemul vizual şi auditiv.

Echipamentele folosite la testarea telefoanelor mobile arată că frecvența şi intensitatea microundelor produse de acestea sunt similare cu cele din cuptoarele cu microunde. De exemplu, două telefoane mobile testate (un model mai vechi şi un altul de ultimă generație) arată un nivel de 100 mW/cm^2 şi respectiv 50 mW/cm^2. Nivelul maxim admis pentru cuptoarele cu microunde este de numai 5 mW/cm^2 iar cercetătorii ruşi care se ocupă cu arme de distrugere folosesc un nivel de numai 10 mW/cm^2. Un simplu calcul aritmetic ne arată că telefonia mobilă este de cel puțin 10 ori mai periculoasă decât orice cuptor cu microunde sau orice armă super-sofisticată de ultima generație!

Cercetătorii australieni au descoperit că rețeaua de telefonie mobilă (de tip GSM) este responsabilă pentru producerea cancerului la şoareci (în laborator). Documentele respective arată că microundele trec prin piele şi ajung în corp unde afectează negativ glandele interne şi creierul.

Cercetările realizate de serviciile secrete din anii 1975-1976 arată că pericolele generate de folosirea microundelor erau cunoscute încă de acum 30 de ani. Spionii sovietici foloseau arme cu microunde de 1800 MHz si 900 MHz. Una din regulile serviciilor secrete este de a ascunde anumite adevăruri.

Serviciile secrete şi controlul mental cu microunde. Armele cu microunde, similare cu cele din cuptoarele cu microunde, sunt folosite încă din 1980 asupra cetățenilor. Aceste arme transmit semnale de foarte joasa frecvență care sunt identice cu cele din creier (aşa-numitele unde cerebrale). Se cunoaşte deja ca frecvența şi forma acestor unde cerebrale determină comportamentul uman. Astfel, la simpla apăsare a unui buton, cei care se găsesc în raza de mişcare a acestor transmițătoare devin adevărate ființe umane docile şi ascultătoare, stresate, obosite, apatice şi care vor să lenevească întreaga zi fără să facă nimic. La ora actuală, aceste transmițătoare montate pe cele mai înalte clădiri din oraşe pot fi văzute de oricine; mai mult, cu ajutorul detectoarelor special construite, ele pot fi găsite imediat. Astfel, controlul mental al maselor de oameni este demonstrat, pentru că semnalele de foarte joasă frecvență sunt în mod oficial folosite numai pentru comunicarea pe submarinele nucleare. Aceste semnale sunt transmise cu ajutorul stațiilor de radio şi televiziune, al rețelelor de telefonie mobilă şi al radarelor aeriene prezente pe tot cuprinsul țării.

Creşterea masivă a numărului de abonați la rețelele de telefonie mobilă a permis serviciilor secrete să folosească aceste transmițătoare pentru a direcționa semnale de control mental către zone întinse, aceasta se poate observa pe orice hartă ce arată aria de acoperire a rețelelor de telefonie mobilă (Connex, Orange, Zapp, etc).

Telefoanele mobile folosesc microunde modulate pulsatoriu astfel încât aceste semnale trec dincolo de craniu şi ajung la creier unde schimbă comportamentul uman datorită semnalelor de foarte joasă frecvență pe care le conțin. Astfel, transmițătoarele de microunde folosite în telefonia mobilă sunt folosite din plin pentru a controla mental întreaga populație. Cercetătorii sunt de opinie că evenimentele din decembrie 1989 care au dus la căderea regimurilor comuniste (şi care au fost spontane - necontrolate de oligarhie) au determinat punerea în practică a planului de control total al

populației, plan realizat cu ajutorul marilor companii de telefonie mobilă şi al celor de radio-televiziune. De altfel, asta este motivul pentru care astfel de companii sunt încurajate să se dezvolte, deşi toate oferă aceleaşi servicii.

Cercetările privind armele cu microunde şi folosirea lor pentru controlul mental au început în anii 1950 la Institutul Tavistock din Marea Britanie. Institutul caută modalități tehnologice de a controla populația fără ca aceasta să-şi dea seama. S-au găsit astfel forme de unde cerebrale care corespundeau comportamentului docil, ascultător. Aceste forme de unde au fost folosite ulterior ca model pentru toate semnalele emise de toate transmițătoarele cu microunde. Marea Britanie a fost prima descoperitoare a tehnologiilor cu microunde, folosite atunci (1940) pentru radar, şi a avut un rol de conducere în acest domeniu.

În 1997, cercetătorii australieni au demonstrat că semnale mult mai mici decât cele folosite de telefoanele mobile au produs cancer la şoarecii de laborator. Primul eveniment public cunoscut în care forțele de ordine britanice au folosit microunde asupra populației a fost protestul Greenham Common. Cu aceasta ocazie, forțele de securitate britanice au folosit doze mortale de microunde asupra protestatarilor; unii dintre ei au şi murit de cancer.

Cercetările făcute la Institutul Tavistock au permis guvernului britanic să folosească pe scară largă tehnologia de control mental cu semnale de foarte joasă frecvență emise de rețelele de radio şi televiziune, de telefonie mobilă şi de radar pentru ca întreaga populație urbană să poată fi controlată. Reamintim că aceste semnale de foarte joasa frecvență nu se folosesc oficial decât în comunicațiile pe submarine nucleare. Prezența acestor unde în mediul acoperit de rețelele de telefonie mobilă demonstrează că armele de control mental sunt folosite din plin asupra publicului.

Cercetările ruseşti şi americane demonstrează că o astfel de armă, care foloseşte microunde ce modulează un semnal similar undelor cerebrale din creier, poate schimba comportamentul victimei instantaneu. Concret, sunt folosite frecvențe de 91, 147, 153, 197, 447, 456, 853, 912, 1830 MHz, etc. Se recunoaşte aici atât spectrul folosit în radio şi televiziune cât şi pe cel din telefonia mobilă. Simptomele pot fi: depresie, gândire înceată, confuzie mentală, pierderi de memorie, stres, probleme de adaptare, comportament maniac, schizofrenie, crize nervoase, colaps fizic, distrugeri la nivelul creierului şi al sistemului nervos, dureri de inimă, infarct, cancer, moarte.

Serviciile de securitate folosesc spectrul de 750 - 1000 MHz pentru a induce colaps nervos şi fizic - frecvența semnalului dintr-un cuptor cu microunde este de 1000 MHz. Un cercetător a descoperit emisii pe aceasta temă la televiziune, într-o emisiune înregistrată. În zilele precedente înregistrării, prezentatorul şi cercetătorii implicați în emisiune s-au plâns de puternice dureri de cap. Ulterior acest cercetător a fost arestat iar detectorul i-a fost confiscat, deşi nu încălcase legea. Apartamentul acestuia este "bombardat" continuu cu microunde de 900 MHz pentru a determina colaps neurologic şi tumori canceroase.

Chiar şi telefoanele obişnuite de ultimă generație au în componența lor sisteme pentru re-transmisia undelor de foarte joasa frecvență prin receptor. Toate telefoanele digitale de ultimă generație (mobile sau fixe) sunt astfel folosite pentru control mental. De exemplu, un telefon mobil promovat

pe scară largă de majoritatea firmelor de telefonie mobilă emite un semnal de 847 MHz cu o putere de 100 mW/cm^2 ceea ce este echivalent cu aprinderea a patru becuri de 100 W în corpul uman. Aceasta înseamnă că telefonul mobil poate fi folosit pentru a reduce la tăcere sau a ucide o persoană care pune probleme oligarhiei conducătoare. Cercetări în domeniul militar arată că la un nivel de microunde de numai 1 mW/cm^2 celulele nervoase sunt arse total. Este deci evident că se folosesc radiații de tip radio, televiziune şi telefonie mobilă (microunde) pentru a ține sub control populația, pentru a o face mai docilă, ascultătoare, într-o stare mentală pasivă şi a o transformă într-o turmă de vite umane. Iar cei care îndrăznesc să-şi pună întrebări sau să facă cercetări sunt iradiați cu microunde pentru a deveni schizofrenici sau pentru a-i ucide. Pe 4 iulie 1976, şapte transmițători uriaşi din Ucraina, alimentați de centrala nucleara de la Cernobâl, au emis un semnal de 100 megawatt pe frecvență radio înspre Europa de vest, care conținea un semnal de foarte joasă frecvență de 10 Hz folosit în tehnologia de control mental. Specialişti în domeniul microundelor au arătat că transmisiile sovietice erau o armă. **O frecvență de 6,54 Hz determină depresie iar 11 Hz conduce la comportament maniac**. Radiațiile penetrau în creierul uman şi induceau modificări de comportament, astfel că oamenii pot fi controlați în masă folosind semnale de foarte joasa frecvență; în plus, s-a descoperit că aceste semnale pot induce cancer prin modificarea funcționarii acidului ribonucleic (ARN) din celule, astfel încât secvențele genetice sunt dezorganizate şi făcute să producă proteine toxice cancerigene.

3. Manipulare prin control mintal. Controlul minții cu sunete tăcute şi supercalculatoare

Mecanismul de modificare a minții umane se bazează pe tehnologia purtătorului subliminal: Spectrul de Difuzare a Sunetelor Tăcute (SDST) - în engleză SSSS, uneori numit S-quad sau Squad. El a fost dezvoltat de Dr. Oliver Lowery din Norcross, Georgia (SUA) şi este descris în **Patentul SUA nr. 5159703**, numit "**Sistem de Prezentare Subliminală Tăcută**", **din 27 octombrie 1992**.

În introducerea scrisă pentru acest patent, găsim: "Un sistem de comunicare silențios în care purtători non-aurali (care nu se pot auzi), din spectrul foarte jos sau foarte înalt al frecvențelor audio sau din spectrul ultrasonor adiacent (ultrasunete) sunt modulați în amplitudine sau în frecvență cu informațiile dorite şi propagați acustic sau vibratoriu, pentru a ajunge la creier, în mod tradițional prin folosirea difuzoarelor, căştilor audio sau traductorilor piezoelectrici. Purtătorii modulați pot fi transmişi direct, în timp real, sau pot fi înregistrați şi depozitați pe suporturi mecanice, magnetice sau optice pentru transmisii programate şi repetate către ascultător."

Conform celor susținute de Silent Sounds Inc., acum este posibil, folosind supercalculatoare, să se analizeze modelul emoțional regăsit în electroencefalograma umană (EEG) şi să se replice (să se "cloneze") aceste modele, adevărate "semnături emoționale", pe alt calculator, şi, la voință, "să se

induce sau să se modifice starea emoțională a ființei umane, în mod silențios". Compania Silent Sounds Inc. declară că este interesată numai în emoții pozitive, dar cartelul militar american nu este atât de limitat în scopuri. Este deci evident că acesta este un proiect al Departamentului Apărării al SUA.

Edward Tilton, preşedintele companiei Silent Sounds, declară chiar el aceste lucruri despre S-quad într-o scrisoare din 13 decembrie 1996: "Toate semnăturile şi schemele (referitoare la stările emoționale) au fost declarate secrete de stat de către Guvernul SUA şi nu avem permisiunea de a revela detaliile exacte... Facem casete înregistrate şi CD-uri pentru Guvernul German şi chiar pentru țările fostei Uniuni Sovietice. Totul se face, evident, cu permisiunea Departamentului de Stat al SUA... Sistemul a fost folosit pe tot parcursul operațiunii Furtună în Deşert (Iraq) cu un deplin succes."

Ilustrația grafică ce apare în patent, numită "Evoluția semnăturii emoționale prin inducerea undelor alfa - theta" este identificată cu AB 116-394-95 UNCLASSIFIED şi este obținută de la "cel mai sensibil şi versatil electroencefalograf din lume". Are un raport de amplificare de 200000, față de celelalte EEG-uri obişnuite care au numai 50000. Este controlat prin program de "cele mai rapide calculatoare" folosind o tehnologie de anulare a zgomotului similară celei folosite de submarinele nucleare la detecția obiectelor foarte mici din apă, la distanțe foarte mari. Scopul acestei întregi "creme" de tehnologii avansate este obținerea unei "hărți" a semnăturilor emoționale umane şi modificarea lor prin semnale către creier. Ilustrația arată ecranul EEG-ului de la un subiect uman, atât emisfera stângă cât şi cea dreaptă, simultan.

Clonarea emoțiilor. Folosind aceste EEG-uri asistate de calculator, oamenii de ştiință pot identifica şi izola "semnăturile emoționale" electrice de foarte mică amplitudine ale creierului, le pot sintetiza şi stoca pe alt calculator. Cu alte cuvinte, studiind modelele subtile ale undelor cerebrale care apar atunci când un subiect uman experimentează o anumita emoție, oamenii de ştiință au identificat aceste modele ale undelor cerebrale şi acum le pot duplica, oricând, la voință. "Aceste semnături sunt apoi transmise folosind frecvențe purtătoare de tip Silent Sound şi ele vor determina exact acelaşi tip de emoție în orice alt subiect uman care le primeşte!"

Sistemul şi aplicațiile. Aici este vorba de mai mult decât un simplu sistem de control prin semnale subliminale. Există extrem de multe tehnologii patentate care se pot adăuga în acest sistem de frecvențe purtătoare, în scopul de a obține toate tipurile de efecte. Există două metode de transmisie cu acest sistem. Una este inducția directă de microunde în creierul subiectului, fiind limitată la operațiuni în imediata apropiere. Cealaltă, aşa cum a fost descrisă mai sus, foloseşte frecvențele purtătoare ale radioului şi televiziunii, care sunt prezente peste tot. Nu credem că sistemul este folosit pentru a controla o singură persoană, însa el poate avea numeroase aplicații pozitive. Totuşi, faptul că informațiile sunt transmise subliminal, le face virtual imposibil de detectat şi, deci, periculoase pentru public. Într-o utilizare convențională, S-quad poate folosi comenzi vocale, ca ajutor în sistemele de siguranță. Dar, în spatele plăcutei melodii pe care o auziți în magazine şi în supermarket-uri poate fi un mesaj secret, absolut nedetectabil în mod obişnuit, care vă interzice să furați de pe rafturi, sau vă îndeamnă să

cumpărați cât mai multă marfă. Şi chiar dacă simpla comandă vocală este destul de eficientă, atunci când sistemul de prezentare subliminal transmite semnături emoționale, rezultatul este cu mult mai puternic.

Pe piața liberă se foloseşte această tehnologie pentru casetele audio de auto-educare prin afirmații pozitive, relaxare şi meditație, precum şi metode de creştere a disponibilităților de învățare (mai ales pentru studenți şi elevi). În context medical, aceste sisteme pot fi folosite pentru a rezolva multe probleme grave de natură psihiatrică şi psihosomatică. Se spune că este cel mai eficient mod de a trata surzenia. Dar acestea sunt numai promisiuni, pentru că surzii rămân tot surzi deşi metoda se foloseşte de 30 ani. În schimb, cartelul militar şi elita mondială au acum o armă pe care o folosesc împotriva omului obişnuit care aude normal.

Oficialii nu recunosc nimic. De fapt, Guvernul SUA nu recunoaşte nimic şi a refuzat să comenteze pe marginea existenței armelor de control mental, de ani de zile. Nu de mult, revista US News & World Report a publicat un articol intitulat "Arme miraculoase", care este doar o simplă trecere în revistă a aşa-numitelor arme "care nu ucid". Nici-un cuvânt însă despre S-quad, deşi tehnologia era folosită de şase ani. Extrase din articol: "Charles Bernard, fost director de proiecte pentru cercetarea armelor din Marina americană: Nu am văzut încă o astfel de armă care să şi funcționeze." "DARPA (Agenția pentru Proiecte de Cercetare Avansată pentru Apărare) a venit la noi anual pentru a vedea dacă sunt căi de a suspenda funcționarea sistemului nervos central de la distanță, spune Dr F. Terry Hambrecht, şeful Programului de Proteze Neurale, dar nu a apărut nimic până acum. Totul pare prea Science-Fiction."

Poate părea că este de domeniu SF, dar nu este deloc aşa. Oricum, asta nu este decât ceea ce ei vor să credem, ca să-i lăsăm în pace să-şi urmeze planul... Ideea care stă la baza acestor arme "care nu ucid" este de a determina ca inamicul să-şi piardă capacitatea de a raționa fără a-l ucide, pentru a-i lua ostateci, pentru a zădărnici orice formă de rezistență fără a-i răni (fizic), de preferat chiar fără să-şi dea seama. Toate tehnologiile de modificare a stărilor mentale pe cale electromagnetică sunt toate în această categorie, dar din moment ce nu sunt recunoscute oficial ele pot fi folosite oriunde şi oricând, după bunul plac al celor care hotărăsc acest lucru. Şi de ce anumite companii din industria divertismentului au recunoscut că au acces la aceste tehnologii când chiar existența acestora este negată față de marele public? În februarie 1998, abordarea de tip "monolit" în negarea existenței acestor tehnologii şi totala tăcere în ce priveşte acest subiect s-a menținut chiar şi în fața comitetelor Congresului american, Comitetul Economic Unit, condus de Jim Saxton, s-a reunit pe 25 februarie pe tema "Audierea despre Armele de Radio Frecvență şi proliferarea lor: impactul asupra economiei". Ca martori au fost invitați numeroase personalități militare: Dr Alan Kehs, de la Laboratoarele Militare SUA, a vorbit despre amenințarea Radio-Frecvențelor, în general. James O'Bryon, director de Testări Operaționale şi director de Testări Incendii de la Biroul Secretarului Apărării la Pentagon, a discutat rolul testelor la incendiu şi implicațiile acestor teste în cazul armelor de radio-frecvență. David Schriner, inginer principal la Studii de Energie Direcțională al

companiei Electronic Warfare Associates ca inginer pentru testarea armelor navale, a vorbit despre dificultatea construirii armelor de radio-frecvență şi despre amenințarea teroristă. Dr Ira Meritt, şeful Diviziei de Identificarea Conceptelor şi Analiză a Aplicațiilor, al Directoratului de Tehnologie Avansată, de la Centrul de Rachete Defensive şi Tehnologie Spațială din Huntsville, Alabama (SUA), a vorbit despre proliferarea armelor de radio-frecvență venind mai ales dinspre fosta Uniune Sovietică. Deşi aceste informații de interes tehnic sunt importante, mult mai importantă este lipsa oricăror informații despre existența armelor de radio-frecvență care afectează în mod direct creierul şi sistemul nervos uman.

Psihotronica. Aceste tehnologii nu au apărut peste noapte. Există o lungă istorie de dezvoltare şi ascundere a acestora de către Guvernul SUA şi probabil că încă jumătate din celelalte guverne ale lumii.

Se ştie că fosta Uniune Sovietică era activ angajată în acest tip de cercetări. În timpul anilor 1970 KGB-ul sovietic a dezvoltat un Sistem de Influență Psihotronic care era folosit pentru a transforma soldații în adevărați "roboți umani" programabili. Sistemul se baza pe o combinație de hipnoză şi radio-frecvență. Proiectul a fost început ca răspuns la o schemă de antrenament similară lansata în SUA de preşedintele Jimmy Carter, a afirmat Iuri Malin, fost consilier de securitate al fostului preşedinte al URSS, MIhail Gorbaciov. Într-o carte, "Istoria Armelor Electromagnetice" s-a arătat că timp de peste 60 ani s-au realizat numeroase cercetări în acest domeniu, iar într-un articolul despre telepatia sintetică s-a arătat că primele cercetări în cadrul programului "vocea din creier" s-au realizat în 1961, folosind referințe din literatura ştiințifică publică.

4. Controlul mintal şi cultura POP

Comemorarea globalistă a decesului lui Michael Jackson nu este decât ultima formă de manifestare a “culturii pop”. De la “beatlesmania” la “jacksonmania”, cultura pop (denumita inițial “hippie”) a marcat câteva generații. Cu toate acestea, cultura pop nu este “o revoltă spontană a tinerilor” contra establishmentului, a vechiului sistem de valori tradiționale, ci o operațiune de “inginerie sociala” şi “control mental”, dirijate de psihologi şi sociologi de la două instituții globaliste: “Tavistock Institute for Human Relations” şi “Stanford Research Centre”. De la “Bluebird”si “Artichoke” la “Proiectul Aquarius”.

Raportul 21050, din 4 aprilie 1974, “The Changing Images of the Man” (“Imaginea schimbătoare a omului”) – întocmit la “Stanford Research Center”, sub coordonarea directorului instituției, Willis Harmon – oferă detalii interesante asupra acestui experiment social de „mind control” („control mental”), care a condus, în numai câțiva ani, la o adevărată cultură paralelă, la scară mondială, în rândul tinerilor.

Grupul-țintă ales de psihologii si sociologii americani, la începutul anilor ’60, a fost tineretul. „Vehiculul” ales pentru a produce schimbarea socială artificială – aşadar manipularea grupului uman – a fost drogul, ale cărui efecte în materie de manipulare umană fuseseră testate de CIA la începutul anilor ’50, succesiv, în trei proiecte ultrasecrete: „Bluebird”

(„Pasarea albastra"), „Artichoke" („Anghinarea") şi MKULTRA. Ultimul permitea experților CIA să pună la punct un program special prin care se puteau forma aşa-numiții „candidați manciurieni" (politicieni, oameni de afaceri, spioni ori asasini profesionişti controlați mental) şi disemina, ulterior, în societate ca nişte adevărate "cârtițe în adormire". Până în momentul "reactivării" fiecăruia pentru o misiune anume***. De data aceasta, prin "Aquarius", din anii '60, se urmăreau obiective mult mai ambițioase: impunerea, prin manipulare socială, a unei noi culturi unui grup social distinct; constituirea unor modele de comportament şi gândire noi, complet diferite de cele tradiționale; utilizarea unui nou limbaj, axat pe cuvinte-cheie, cu sens deturnat.***

Vehiculul drogurilor. Deoarece drogul făcea parte dintre elementele interzise prin lege de sistem, psihologii şi sociologii de la "Tavistock Institute" şi "Stanford Research Center" şi-au îndreptat atenția asupra unui "vehicul" prin care acesta – ca element manipulant – să fie diseminat, rapid şi discret, în cadrul grupului țintă a experimentului "Aquarius": muzica pop, care aduna la concerte grupuri mari de tineri, încă "neomogenizați" din punct de vedere mental si comportamental.

O obscură formație pop din Liverpool, care începea să aibă ceva succes în rândul tinerilor britanici – "The Beatles" -, a fost prima dintre cele alese pentru a fi propulsate pe plan mondial, prin intermediul mass-media, spre a promova noile valori şi comportamente sociale.

Beatlesmania. "Beatles" şi "beatlesmania" – apoi alte formații pop-rock – au fost impuse pe plan mondial, promovând un limbaj ale cărui cuvinte şi fraze ascundeau tâlcuri noi, cunoscute doar comunităților de tineri "hippie", consumatoare de droguri. Ruperea de restul societății şi constituirea unor comunități specifice – "hippie" – cu valori, limbaj şi mentalitate radical opuse celor tradiționale a debutat în SUA, mai exact in California, pentru a se răspândi apoi, ca un virus de tip social, pe întregul mapamond. Inclusiv, în ciuda barierelor de cenzură, în statele comuniste, unde muzica pop ("Beatles", "Rolling Stone", "Animals" etc.) a reuşit performanța, uluitoare, de a trece Zidul Berlinului ridicat de Războiul Rece şi de a se impune, clandestin, în rândul tineretului. Până astăzi, se poate spune, experimentul "Aquarius" continuă să rămână unul dintre cele mai bine păstrate secrete ale SUA: "Beatles", "beatlesmania", "hippie" au constituit, conspirativ, un amplu experiment de "inginerie socială" şi încă unul reuşit prin care un grup social distinct (tineretul) a putut fi manipulat în cel mai subtil şi "natural" mod, dându-i-se impresia "libertății totale", când, în realitate, el făcea obiectul unei manipulări totale.

Mulți dintre tinerii care în anii '60 şi la începutul anilor '70 au trecut prin experiența "hippie" nu îşi mai pot înțelege, astăzi, propriul comportament de atunci. Cât despre muzica "pop", ea s-a transformat, treptat, într-o veritabilă industrie, un comerț extrem de profitabil, cu zeci si sute de milioane de dolari in joc.

"Comitetul 300" şi proiectul "Aquarius". Promovarea unei "noi culturi" sau a unei "culturi paralele", care să aibă dimensiuni globaliste şi drept grupă-țintă tineretul, a fost un proiect al "Comitetului celor 300", grup care se revendică din descendența "Lojei Iluminaților", creată inițial, în Bavaria, de Adam Weishaupt, în 1776. Considerată dispărută încă din

secolul trecut, loja se pare că, în realitate, s-a restructurat în mai multe rânduri, reuşind să pătrundă până în structurile organizațiilor globaliste binecunoscute ale secolului XX.

In ceea ce priveşte "Comitetul celor 300", cea mai bună introducere în domeniu o constituie cartea dr. John Coleman, apărută la începutul anilor '80 şi ale cărei "profeții" s-au adeverit în anii '90. Legăturile "Comitetului celor 300" cu "Tavistock Institute" au avut drept punct comun, pe de o parte, preocupările Comitetului de a crea o "cultură globală" în cadrul "noii ordini mondiale", pe de altă parte interesul față de "ingineria socială" manifestat de "Tavistock Institute" în direcția manipulării grupurilor sociale, în sensul unei schimbări sociale.

În acest context, "Beatles" şi "beatlesmania" au constituit acei curenți subversivi prin care "Tavistock Institute", ulterior şi "Stanford Research Institute", au introdus noi standarde de gândire şi comportament tineretului.

Fenomenul "Beatles" nu a fost spontan, ci unul minuțios regizat de psihologi şi sociologi străluciți, grupați la "Tavistock Institute", inspirați de textele şi filosofia lui Theodor Adorno, fenomen amplificat apoi prin mass-media de Ed Sullivan. Formația "Beatles", un grup modest din Liverpool, a căpătat astfel anvergura şi strălucirea cunoscute abia după ce formația a fost adusă în Statele Unite, iar experții "ingineriei sociale" de la Tavistock şi Stanford au transformat-o în "Cobaiul" proiectului "Aquarius". Sistemul muzical al formației "The Beatles" nici măcar nu le aparținea. Sistemul atonal de 12 note, cu sunete grele şi repetitive, fusese descoperit de Adorno în cadrul ceremoniilor cultului zeului Dyonisos la greci şi în încantațiile călugărilor din insula Baal, Indonezia.

Deturnarea cuvintelor. Sistemul a fost, ulterior, prelucrat de "Beatles" care, sub influența lui Adorno şi a "Tavistock Institute", şi-au îndreptat atenția şi spre valorile şi practicile, ca şi spre muzica şi instrumentele budiste, fiind instruiți câteva săptămâni în India. Textele compozițiilor "Beatles" au inclus cuvinte şi fraze noi, cu sens deturnat şi codificat, cunoscut doar tinerilor "hippie". De pildă, cuvintele "teenagers", în sensul de adolescenți iubitori de muzica pop-rock şi consumatori de drog ("junkies"), nu însemnau mare lucru în Statele Unite înainte de declanşarea "beatlesmaniei", care le-a impus fulgerator, cu sensul deturnat expus mai sus. Alți termeni, frecvent utilizați de "Beatles", apoi şi de alte grupuri pop – ca, de pildă, "cool" (pentru a semnifica stările provocate de droguri) ori "discovered" (semnifică visele colorate, compensatorii, ale tinerilor "junkies"), au fost "fabricați" de "Tavistock Institute" şi "Stanford Center". Ca şi altele: "beatnik", "hippies", "flower children", care au intrat aproape instantaneu în vocabularul Americii, marcând un nou tip de limbaj şi un nou tip de subcultură, opusă violent celei tradiționale, a "establishmentului".

Revoluția tinerilor – numită şi "revoluția hippie" – a fost concepută şi pusă în scenă de cele două instituții de tendință globalistă prin intermediul muzicii atonale a grupului "Beatles", cu texte pline de cuvinte şi fraze codificate ori deturnate de la sensul lor. Comportamentul şi, mai ales, "vestimentația hippie" au desăvârşit constituirea unor grupuri distincte.

La fel de prompt ca şi muzica atonala "Beatles", moda blugilor ("jeans") rupți şi murdari ("dirty jeans"), moda "pletelor lungi şi soioase", moda

rochiilor tip “gitan”, ample şi înflorate, moda “coronițelor” prinse în păr, moda marilor concerte şi reuniuni pop (tip “Woodstock”) au cucerit tineretul american. Apoi şi pe cel vest-european, inclusiv tineretul din spațiul comunist, de dincolo de Zidul Berlinului şi Cortina de Fier, dovedind astfel experților de la Tavistock şi “Stanford Center” că forța de penetrare – şi de manipulare – a unor mari grupuri de tineri, prin muzica “Beatles” şi consumul de droguri se poate extinde la scară planetară. Acoperirea mediatică a fenomenului (în fapt, experimentului) a avut un caracter decisiv.

“**Neadaptarea fragmentală**” Asemenea unor roboți, cei patru “Beatles”, veritabili “cobai” ai “Institutului Tavistock” au lansat hit după hit – transformate toate în “evenimente universale” de media electronică – utilizând texte cu acele cuvinte codificate pentru stimularea utilizării drogurilor şi a stărilor “cool”. Întregul proces a fost definit de Willis Harman – directorul proiectului “Aquarius” – drept o forma de “neadaptare fragmentală”.

Experimentarea “insecurității” şi crearea “turbulenței” – în scop de manipulare psihologică de masă – s-a materializat atât în muzica “beat”, cât şi în fenomenul generat de aceasta: “bandele de Hippie” care îşi răspândeau imaginea şi valorile în cercurile lungilor “caravane” de motociclete care strabateau America de la o coasta la alta. Ori în “taberele hippie”, mari surse de atracție şi curiozitate pentru ceilalți tineri.

Pliculețele cu droguri, care se strecurau cu iuțeală şi discreție la marile reuniuni pop, puteau fi apoi cu promptitudine diseminate de caravanele moto şi “consumate” în taberele hippie, atrăgându-i şi pe alții. Dr. John Coleman remarca, în acest context, semnificația schimbată a cuvântului “lover” (iubit, amant), de la sensul clasic din dicționar la cel codificat, în sensul homosexualității.

La mijlocul anilor ’60, mişcarea “hippie” – nonviolentă – lansată de “Tavistock Institute” şi “Stanford Research Center” prin intermediul muzicii “beat” şi cu ajutorul drogurilor, intră în faza a doua, comisionată tot de “Comitetul celor 300″. Este faza “schimbărilor sociale” în America, o faza marcată de violență şi anarhism al grupurilor de tineri “revoltați” şi în care cuvântul cheie, “revoluție”, este insinuat sau sugerat cu abilitate.

5. Manipulare prin mass-media

Unele precizări şi definiții: Manipularea - acțiunea prin care un actor social (persoană, grup, colectivitate) este determinat să gândească şi/sau să acționeze într-un mod compatibil cu interesele inițiatorului, şi nu cu interesele sale; **Persuasiunea -** acțiunea, darul sau puterea de a convinge pe cineva să creadă, să gândească sau să facă un anumit lucru, prin utilizarea unor tehnici de persuasiune şi distorsionând intenționat adevărul, lăsând însă impresia libertății de gândire şi de decizie. **Diferența dintre manipulare şi persuasiune constă în faptul că actorul social persuadat cunoaşte intenția celui care foloseşte această tehnică pentru convingere, pe când în manipulare cel manipulat nu este conştient de intenția celui care se foloseşte de acest proces de convingere**. Manipularea constă în a intra prin efracție în mintea cuiva pentru a-i forma o opinie sau a-i provoca un comportament, fără ca el să ştie că efracția s-a produs. Spre deosebire de

violența fizică, instituind o interacțiune explicită, violența psihologică sau cognitivă pe care manipularea o implică îşi datorează întreaga eficacitate disimulării sale. Şi mecanismele tehnice de construcție a mesajului manipulator relevă o dublă preocupare: cea de a identifica rezistența care le-ar putea fi opusă şi de a masca demersul în sine. O acțiune este manipulatoare când: conține intenția de a schimba opinii; nu are la bază utilizarea forței; lasă impresia libertății acțiunii celui care este manipulat; influențează opiniile sau comportamentele celui manipulat. **Propagandă –** *acțiune* de răspândire a unor idei care prezintă şi susțin o teorie, o concepție, un partid politic etc., cu scopul de a convinge şi de a câştiga adepți. Ca tactici ale propagandei, menționăm: tactica „oameni simpli; recomandarea; vagonul muzicanților; mormanul de argumente; transferul; generalitățile epatante; supranumirea.

Manipularea opiniei publice se face prin controlul conținutului, modului de formulare şi prezentare a informațiilor. În general, manipularea are la bază principiul transmiterii opiniei publice informații despre fenomenele pe care le doreşte cunoscute, în interpretarea manipulatorului, ceea ce înseamnă pur şi simplu managementul informației. Această tehnică constă în ascunderea informației, răspândirea de informații false (dezinformarea) sau direcționarea greşită astfel încât realitatea cu care avem de-a face şi forțele care ne modelează viața să nu poată fi înțelese pe deplin. Aceste perspective înşelătoare sunt proiectate asupra populației prin diverse mijloace de comunicare, dar în primul rând prin televiziune, radio, filme artistice, ziare, reviste şi internet.

Lingvistul nord-american Noam Chomsky a stabilit existența a ’’Zece strategii de Manipulare” prin mediile de informare în masa.

Strategia diversiunii consistă în deturnarea atenției publicului de la problemele importante şi de la schimbările hotărâte de elitele politice şi economice, printr-un potop continuu de distracții şi de informații neînsemnate. Chomsky analizează diferitele tehnici de spălare a creierului.

1. A distrage în permanență atenția publicului, departe de adevăratele probleme sociale, captivată de subiecte fără importanță adevărată. A ține mereu publicul ocupat, ocupat, ocupat, fără nici-un timp pentru gândire” scrie Chomsky.

2. A cauza probleme şi apoi, a oferi soluții. Aceasta metodă se mai numeşte şi „problemă – reacție – soluție”. La început, se creează problema, sau „situația”, prevăzută pentru a suscita o anume reacție a publicului, pentru ca tocmai acesta să ceară masurile mai dinainte stabilite pentru a fi acceptate. De exemplu: dezvoltarea intenționată a violenței urbane sau organizarea de atentate sângeroase, pentru ca publicul să ceară legi represive, în detrimentul libertății.

3. Strategia „în degradeu”. Pentru ca publicul să accepte o măsură inacceptabilă, este de ajuns să fie aplicată în mod progresiv, în „degradeu”, pe o durată de zece ani. În acest fel, au fost impuse condiții sociale şi economice absolut noi au fost impuse din 1980 până în 1990. Şomaj masiv, imigrație – invazie, precaritate, flexibilitate, delocalizări, salarii care nu mai asigură un venit decent, iată schimbările care ar fi provocat o revoluție dacă ar fi fost aplicate în mod brutal.

4. Strategia acțiunii cu date diferite. O altă manieră de a obliga publicul să accepte o hotărâre nepopulară este de a o prezenta ca „dureroasă, dar necesara'', obținând acordul publicului în prezent, pentru aplicarea în viitor. Este mult mai uşoară acceptarea unui sacrificiu viitor decât al unuia apropiat. În primul rând, pentru că efortul nu trebuie făcut imediat, apoi, pentru că publicul are mereu tendința de a nădăjdui „totul va merge mai bine mâine" şi că sacrificiul cerut va putea fi evitat. În fine, această manieră lasă publicului timp pentru a se obişnui cu ideea schimbării, pe care o va accepta cu resemnare la momentul venit.

5. A se adresa publicului ca unor copii mici. Cea mai mare parte a publicității destinată marelui public foloseşte discursuri, argumente, personaje şi un ton absolut copilăresc, aproape debil, ca şi cum spectatorul ar fi un copil mic sau un handicapat mental. De ce oare ? „Dacă ne adresam unei persoane ca şi cum ar avea 12 ani, atunci aceasta, prin sugestibilitate şi cu o oarecare probabilitate, va avea un răspuns sau o reacție tot atât de lipsită de simț critic ca al unui copil de 12 ani" analizează Chomsky.

6. A face apel mai mult la partea emoțională decât la gândire. Este o tehnică clasică pentru a opri analiza rațională şi, deci, simțul critic al oamenilor. În plus, folosirea emoționalului deschide accesul la subconştient, pentru implantarea unor anumite idei, dorințe, spaime, pulsiuni sau comportamente.

7. Menținerea poporului în neştiință şi prostie. A face în aşa fel ca poporul să nu înțeleagă tehnologiile şi metodele folosite pentru controlarea şi robirea lui. Calitatea educației data claselor inferioare trebuie sa fie cât mai slabă, încât prăpastia de neştiință, care separa clasele de jos de cele de sus sa fie şi să rămână de neînțeles de cele dintâi.

8. A încuraja publicul să se complacă în mediocritate. A încuraja publicul sa creadă ca e „bine" să fii prost, vulgar şi incult. A-l îndopa cu seriale americane şi emisiuni de tele-realitate, nişte dobitocenii monstruoase.

9. A înlocui revolta cu învinovățirea. A face omul sa creadă că numai el singur este vinovat de propria-i nenorocire, din cauza unei inteligențe insuficiente, sau a capacităților şi eforturilor necorespunzătoare. Astfel, în loc să se ridice împotriva sistemului, individul se sub-estimează şi se învinovăteşte, ceea ce creează o stare depresivă, având ca efect abținerea de la acțiune.

10. A cunoaşte oamenii mai bine decât se cunosc ei înşişi. În ultimii 50 de ani, progresele fulgerătoare ale ştiinței au săpat o prăpastie crescânda între cunoştințele publicului şi acelea deținute şi folosite de elitele conducătoare. Mulțumită biologiei, neurobiologiei şi psihologiei aplicate, „sistemul" a ajuns la cunoaşterea avansată a făpturii omeneşti, fizic şi psihic. Sistemul cunoaşte individul mediu mai bine decât el însuşi. Această înseamnă că, în majoritatea cazurilor, sistemul deține un control mai mare şi o putere mai importantă asupra oamenilor decât ei înşişi.

Factorul hotărâtor care permite controlul eficient al mass-media şi folosirea ei drept instrument de propagandă este dreptul de proprietate de tip monopol al mijloacelor tehnice şi umane, precum şi al autorizațiilor de care dispun un număr redus de instituții specializate în acest domeniu. „**Un număr de 1700 de ziare cotidiene din SUA sunt deținute de mai puțin de 15 corporații,**

iar Time Inc. are aproximativ 40% din încasări. Cele trei mari rețele de televiziune ABC, CBS şi NBC încă dețin majoritatea audienței"[4].

Acțiunea monopolului este consolidată prin mijloace de control adiționale şi sisteme de siguranță. „Conform dosarelor CIA, agenția de ştiri a rețelei de televiziune ABC a fost folosită ca acoperire de către agenții CIA încă din anii 1960"[5]. Prin anii 1990 a funcționat şi la Bucureşti un post de televiziune din rețeaua ABC. „Încă din anii ´50, mass-media americană era legată direct de CIA, agenția furnizând informații ziariştilor, în schimbul propriilor lor informații procurate la nivel intern sau în afara țării. Reporterii erau angajați de către CIA pentru a livra instrucțiuni şi bani contactelor şi pentru a urma linia trasată de agenție în comunicatele lor. CIA a creat un program pentru agenți ce urmărea dezvoltarea abilităților de reporter"[6].

„Natura" manipulării.

a. Manipularea psihologică este considerată acel tip de manipulare care afectează cunoaşterea alternativelor şi consecințelor lor, a motivelor şi abilității de a raționa, de a alege şi implementa alegerile.

b. Manipularea informațională are loc atunci când **Y** acționează astfel încât să-i afecteze lui **X** cunoaşterea alternativelor, alterându-i înțelegerea situației.

Ziarele au fost primul mijloc de informare de mare audiență şi, evident, de manipulare a informațiilor destinate publicului. Acestea au apărut în secolul al XVII-lea, iar în secolul al XIX-lea cele mai respectate exercitau o influență puternică asupra clasei mijlocii educate care forma "opinia publică". Puterea enormă a mass-mediei, de influențare a opiniei publice, provine din rolul pe care îl îndeplineşte - acela de a formula şi difuza pentru societate informațiile, de a uşura, dar şi de a orienta percepția socială a diverselor fenomene.

Războiul informațional a intrat într-o etapă nouă odată cu apariția mijloacelor tehnice moderne de difuzare informațiilor, radio şi televiziune. Au fost lansate programe speciale de „război psihologic" axate pe mistificarea informațională a transmisiilor şi subordonarea mesajelor acestora unor ținte ideologice şi sociale precise.

Extinderea pe orizontală şi pe verticală a surselor de informare mass-media a făcut ca ştirile să se transmită ca un fel de publicitate. De asemenea, s-au rafinat metodele şi tehnicile de manipulare a consumatorilor de informații existând o serie de tehnici utilizate de către jurnaliştii-comentatori ai ştirilor în scopul formării opiniei necesare în rândurile publicului:

Pătrunderea în subconştient – jurnalistul redă părerea unor persoane, treptat transformând-o în părerea întregii societăți. Cu ajutorul unui astfel de „reportaj" el exteriorizează anumite preferințe politice.

Omiterea informației – permite selectarea informației în aşa fel, încât datele care nu sunt pe placul „unor persoane" să nu fie redate populației. În astfel de cazuri jurnalistul prezintă materialul asupra unor

[4] Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conştiinței umane, Piteşti, Editura infinit, 2011, p.31-32.
[5] Jim Keith, Ibidem, p.35.
[6] Jim Keith, Ibidem, p.34.

dezbateri lăsând în umbră poziția uneia dintre părți. Atunci el transmite doar mesajul unui oponent, în special prin atitudini, emoții şi limbaj.

Ultima replică – această tehnică are la bază comentariul final al jurnalistului. După ce jurnalistul anunță problema propusă oponenţilor în cadrul dezbaterilor, el finisează mesajul cu citatul uneia dintre părți, fie în formularea lui inițială, fie modificat neesențial. În asemenea cazuri, punctul de vedere al părții oponente este totalmente ignorat.

Atac indirect – reporterul atacă nu o persoană concretă, ci doar adepții lui sau mediul în care activează etc.

Complimentul fals – jurnalistul face un compliment voalat despre abilităţile psihice sau intelectuale ale unei persoane politice, apoi începe să complimenteze activ pe adversarul său. Aceasta tehnică serveşte drept fundament, pe care se bazează „lauda" ulterioară a oponentului.

Critica falsă – presupune modelul inversat al tehnicii „complimentului fals". Jurnalistul creează o serie aparent logică de diverse critici, alese după anumite criterii, spre exemplu critica a trei candidați electorali sau partide politice. Mai întâi el enumeră greşelile primului candidat, apoi numeşte defectele celuilalt candidat. Iar în final, când trebuie criticat cel de-al treilea candidat, jurnalistul intenţionat trece la alt subiect de discuţie.

Prototipul fals – jurnalistul prezintă viziunea unei persoane concrete, afirmând că această persoană vorbeşte în numele unui grup politic numeros. Astfel reporterul permite „prototipului fals" de a afirma în numele unei categorii considerabile a societății.

Sandwich-ul otrăvit – jurnalistul ascunde informația oportună pentru candidat între introducerea şi încheierea negativă. Acest mod de prezentare a informației neutralizează părerea pozitivă, pentru a o face cât mai puțin sesizabilă.

Sandwich-ul dulce – modelul invers de prezentare a informației negative, care este plasată între introducere şi încheiere cu scopul de a crea imaginea favorabilă candidatului şi/sau grupului politic.

Exagerarea unui detaliu – jurnalistul intenționat exagerează un detaliu negativ.

Lupta psihologică în mass-media nu este o simplă propagandă între oponenți, ci un adevărat război informațional. Odată cu marginalizarea societății creşte posibilitatea ca aceasta să fie manipulată. Modelele de manipulare pot deveni tot mai primitive, deoarece interesul electoratului față de politică descreşte. Efectul este obținut doar prin „semnale" de propagandă. Motivația ? Oamenii mereu rămân interesați de trei lucruri: bani străini, pat străin şi moarte străină !

Vânătoarea surselor mass-media. Doar în unele cazuri presei îi este interzis publicarea unor materiale, care pot dezavantaja anumite persoane sau grupuri. În situaţia în care apariția acestor materiale a fost stimulată de către concurenți, există posibilitatea de a afla despre existența lor de la reporterii prieteni. Apoi, de a elabora materiale de compromis sau de a încerca tărăgănarea publicării sau emiterea în direct a informaţiilor prin intermediul redactorilor simpatizanţi.

Dar nu în toate cazurile apariția unor astfel de materiale este stimulată de către concurenți. Având anumite posibilități operative este

posibil în orice moment de a controla apariția compromisurilor direcționate nu doar contra oponenților, dar şi împotriva partidului pe care îl reprezinţi. Care este scopul? În afară de faptul că publicul adoră conflictele, jurnaliştii care au publicat informații neverificate şi sunt identificaţi ca fiind vinovaţi, devin mai dispuşi spre o colaborare remunerată.

Toate sursele mass-media sunt supravegheate. Banii sunt un mijloc ce permit realizarea unei colaborări cu jurnaliştii sau redactorii. De aceea, în campaniile electorale se apelează la serviciile unor persoane – specialişti în relații publice, care au drept scop stabilirea unor relaţii de prietenie cu jurnaliştii. În ajunul alegerilor toți candidații electorali au câte un jurnalist prietenos. Este nevoie doar de un singur reprezentant al unui ziar, post de televiziune sau radio pentru ca unele partide să primească informația necesară despre oponent înainte ca aceasta să fie publicată sau difuzată publicului pentru ca persoanele sus-numite să dispună de timp pentru a crea o strategie în caz de contraatac.

Nu există putere care să nu încerce să influențeze toate mijloacele de informare: radioul, televiziunea, presa. Aceste încercări se fac nu doar prin forță politică, dar şi prin mijloace de manipulare economică. Există cazuri, când un astfel de joc inconştient se soldează cu eşec. Unele surse mass-media sau chiar un media holding iese din jocul început şi intră în conflict direct cu autoritățile. Momentul schimbării poate fi fatal pentru autorități. Deoarece conflictul începe să evolueze fără implicarea surselor financiare, acestor surse mass-media le rămâne doar două posibilități de acțiune: emigrarea sau atacul mediatic.

Jim Keith[7] arată că în SUA există o conlucrare obişnuită între mijloacele mass-media şi CIA. Se menționează că multe agenții de ştiri furnizează acoperire agenților CIA: New York Herald-Tribune, Saturday Evening Post, ziarele Scripps-Howard şi Hearst, Associated Press, United Press International, Sistemul de Difuzare Mutuală, Reuters şi Miami Herald. O altă modalitate de control a CIA se realizează prin deținerea directă a unor mijloace mass-media menționându-se că CIA deținea în 1997 peste 50 de stații de radio, agenții de ştiri, reviste şi ziare, majoritatea aflându-se peste hotare. Multe agenții de ştiri erau infiltrate de agenți CIA, şi peste o mie de cărți sponsorizate sau produse nemijlocit de CIA, au fost publicate de editorii americani.

O metodă directă de dirijare a informației mass-media se referă direct la ziariști. Aceştia sunt constrânşi să formuleze ştirile după cum sunt interesele companiei de presă la care lucrează. Nu există o libertate a convingerilor ziariştilor. Iată o declarație a unui ziarist făcută la o întâlnire a acestora, menționată de Jim Keith: „În momentul de față al istoriei americane nu există o presă independentă în SUA. Şi voi şi eu, cu toții ştim asta. Nici unul dintre voi nu ar îndrăzni să-şi scrie propriile opinii sincere, căci dacă vreunul dintre noi ar avea curajul să facă aceasta se ştie de dinainte că asemenea cuvinte nu ar vedea lumina tiparului. Eu sunt plătit săptămânal pentru a nu-mi exprima opinia sinceră în ziarul la care lucrez. Şi majoritatea dintre voi sunteți plătiți similar pentru acelaşi lucru, iar dacă vreunul dintre voi ar fi suficient de nebun să-şi scrie părerea sinceră, acesta ar ajunge pe străzi căutându-şi un alt loc de muncă. Dacă mi-aş permite să public vreo opinie sinceră şi adevărată la ziarul la care lucrez, în mai puțin de 24 de ore aş rămâne fără slujbă. Treaba jurnaliştilor este să distrugă adevărul, să mintă deschis, să

[7] Jim Keith, Ibidem, p.37.

pervertească, să defăimeze, să-l mulțumească pe mamona, şi să-şi vândă țara şi poporul pentru a-şi câştiga pâinea de zi cu zi. Şi ei şi voi, ştim cu toții aceste lucruri, deci ce este cu această nebunie: să toastăm pentru o presă independentă?!.

Noi suntem instrumentele oamenilor bogați din spatele scenei. Noi suntem hopa Mitică, ei sunt cei care trag sforile iar noi dansăm. Talentele, potențialul şi viețile noastre sunt toate proprietatea altora. Suntem cu toții nişte prostituate intelectuale"[8].

6. Creierul şi conştiința

Aristotel, în tratatul său de metafizică, a scris despre o anumită "**stare divină**", stare definită de el ca fiind "**gândirea care gândeşte gândirea**", şi pe care, spunea filosoful grec, "**şi omul o poate atinge din când în când**". Mult mai des decât credea Aristotel, oamenii de ştiință cugetă şi analizează mecanismele şi substraturile gândirii umane. Neurofiziologii au descoperit că encefalul conține centri senzitivi (centrul vederii, al auzului, al mirosului ş.a.), centrii motorii pentru comanda musculaturii şi intervine în homeostazia organismului (adică reglează respirația, tensiunea arterială, temperatura, compoziția chimică a sângelui etc.).

Multă vreme a prevalat concepția evoluționistă după care conştiința este o funcție de achiziție filogenetică recentă, altfel spus conştiința a apărut în urma unui proces evolutiv, fiind, de fapt, o culme a evoluției. Raționamentul gânditorilor evoluționişti ducea la concluzia că activitatea conştientă trebuie să fie dependentă, în virtutea respectării modelului evoluționist, numai de formațiunile relativ de curând apărute în evoluția creierului. Observațiile neurochirurgului canadian Wilder Graves Penfield (1891 – 1976), obținute în timpul intervențiilor chirurgicale, contrazic această teză. Conştiința nu este nici pe departe o funcție dependentă doar de anumite formațiuni cerebrale, formațiuni considerate ca fiind apărute târziu pe scara evoluției!

Înțelegerea mecanismelor cerebrale şi a conştiinței se pare că va fi marea provocare a secolului XXI! În prezent nimeni nu poate da o definiție satisfăcătoare a ceea ce este conştiința sau gândirea! Deşi par a fi noțiuni cotidiene, banale chiar, înțelegerea lor şi a mecanismelor care stau în spatele acestor procese este încă o mare enigmă! În scopul descifrării tainelor gândirii umane, fizicianul Roger Penrose a propus construirea unei noi fizici! Celebrul fizician britanic pretinde că este necesară această nouă fizică pentru a înțelege cu adevărat ce este spiritul. Noua fizică ar urma să integreze într-un sistem coerent, noțiuni de fizică cuantică, biologie celulară şi logică matematică. După părerea lui Roger Penrose[9] inteligența artificială este doar o figură de stil. "**În principiu**, declară el, **computerul nu poate da naştere unei conştiințe. Acesta este un adevăr matematic! Conştiința este consecința unui fenomen care nu poate fi «înțeles» de ordinator**". Mai pe scurt, fenomenul pe care noi îl denumim «conştiință» este un fenomen «non-calculabil».

O altă problemă, subliniată foarte clar de Penrose, este aceea că, spre deosebire de un computer, creierul uman este mult mai mult decât un simplu sistem binar. Este adevărat că în ceea ce priveşte efectuarea calculelor

[8] Jim Keith, p.38.
[9] Roger Penrose, Mintea noastră cea de toate zilele. Despre gândire, fizică şi calculatoare, Bucureşti, Editura Tehnică, 2006.

numerice, omul este neperformant comparativ cu realizările unui calculator. Dar, creierul uman este capabil, la rândul lui, de activități în care calculatoarele se comportă, cel puțin actualmente, lamentabil. De pildă, omul poate lua decizii în condiții de incertitudine, este capabil de ceea ce noi obişnuim să numim «intuiție». Deşi capacitatea noastră de memorizare este mult mai mică decât cea a calculatoarelor, totuşi mecanismele de asociere şi corespondență, legăturile între diverse noțiuni abstracte, toate acestea fac din memoria umană o culme greu de atins din punct de vedere calitativ de către computerele moderne! Se pare că, deşi mult mai limitați fizic decât maşinile aşa-zis «inteligente», suntem posesorii unui organ cerebral extraordinar de bine organizat, ale cărui structuri profunde ne sunt încă necunoscute.

Penrose consideră că "**există în mintea noastră (sau mai curând în conştiința noastră) ceva nematerial**…" şi "**ceea ce se petrece în creierul uman este calitativ diferit de modul de funcționare a calculatoarelor existente sau imaginabile**". Calculatoarele actuale, chiar şi aşa numitele «rețele neuronale», sunt departe de performanțele gândirii, învățarea fiind slabă iar conştiința de sine total absentă! Nimeni nu poate descrie exact care sunt procesele biofizice şi ce fel de reacții chimice însoțesc gândirea umană! Foarte mulți cercetători neurofiziologi, neurologi, psihologi au un punct de vedere extrem de pesimist în ceea ce priveşte viitorul propriilor lor cercetări. Ei nu cred că progresele, oricât de mari, pe care am reuşit să le realizăm în aceste discipline ne vor permite vreodată să pătrundem în esența fenomenului.

Fără îndoială că unul dintre cei mai de seamă neurofiziologi contemporani este savantul australian John Carew Eccles (1903 –1997), laureat al Premiului Nobel pentru medicină în anul 1963. Într-o carte celebră, "Eul şi creierul său[10]" (apărută în 1977, în colaborare cu Karl Popper) **John Carew Eccles,** (1903 –1997) declară: "**N-au putut fi aduse nici un fel de dovezi că experiențele autoconştiente sunt identice cu evenimentele neurale ale cortexului, a cărui activitate este pusă în legătură cu trăirile conştiente**". El îşi precizează concepția extrem de interesantă pentru atmosfera ştiințifică a secolului XX, la care a ajuns în urma unor cercetări îndelungate: **"mintea conştientă de sine" este o entitate distinctă de creier; "mintea conştientă de sine" «baleiază» suprafața creierului, în care citeşte diverse date. Creierul,** după părerea lui Eccles**, este un organ de legătură între "mintea conştientă de sine" şi corpul fizic**. Cercetările l-au condus la concluzia că la moartea creierului, când toată activitatea cerebrală încetează complet, "**mintea conştientă de sine**" nu mai recepționează nici un fel de mesaje de la creierul pe care l-a cercetat şi l-a controlat aşa de eficace o viață întreagă. Dar, deşi creierul a murit, "**mintea conştientă de sine**" continuă să existe! "**Astfel**, scrie Eccles, **poate exista un nucleu, un eu ascuns, care supraviețuieşte morții creierului pentru a dobândi o altă existență care trece în întregime dincolo de orice ne putem imagina**!". Să recunoaştem, afirmațiile lui John Eccles sunt uimitoare! În mod sigur că dacă aceste afirmații nu ar fi venit de la o autoritate în materie de neurofiziologie lumea ştiințifică le-ar fi tratat cu zâmbete şi ironii…

[10]Karl Popper, John C. Eccles *The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism*, Quickwork Consultants 1977, ISBN 0-415-05898-8

În final, Eccles arată că el a avut în vedere tot timpul un «spirit» de aceeaşi natură cu cel despre care vorbeşte religia, iar la pagina 560 a cărții citată mai sus, întâlnim poate una dintre cele mai tulburătoare propoziții scrisă vreodată de un savant, laureat al Premiului Nobel: "**Mintea conştientă de sine are o origine supranaturală**!"

Dar şi alte cercetări de prestigiu în domeniu converg spre aceleaşi concluzii exprimate de John Eccles. Se afirmă că: „**Biologia este un proces cuantic. Toate procesele din corp, inclusiv comunicarea celulară, sunt declanşate de fluctuații cuantice, şi toate funcțiile cerebrale superioare, cum ar fi conştiința, par să funcționeze tot la nivel cuantic… Ceea ce noi considerăm memorie este doar o emisie coerentă de semnale din Câmpul Punctului Zero şi că amintirile de lungă durată sunt doar grupări structurate ale acestor informații sub formă de unde… Dacă autorii teoriei au dreptate, creierul nostru nu este un mediu de stocare, ci un mecanism de receptare în toate sensurile, iar memoria este pur şi simplu un văr mai depărtat al percepției obişnuite. Creierul regăseşte informațiile «vechi» la fel cum prelucrează informațiile «noi» - prin transformarea holografică a tiparelor interferenței undelor… Unii oameni de ştiință au mers atât de departe încât au sugerat că toate procesele noastre cognitive superioare ar rezulta din interacțiunea cu Câmpul Punctului Zero"**[11].

Desigur, cercetarea fenomenelor ce emană de la creier constituie preocuparea multor oameni de ştiință de diverse specialități, el constituind „centrul de comandă" al activității umane şi „**Pentru a avea o viață împlinită, nimic nu este mai important decât funcționarea optimă a creierului… Pe măsură ce, în societatea informației din secolul XXI-lea, puterea cerebrală înlocuieşte forța musculară, interesul pentru găsirea modalităților ştiințifice de optimizare a funcționării creierului creşte**"[12].

Folosindu-ne conştiința, procesul gândirii şi trecând la acțiune vom putea antrena în viețile noastre situații, evenimente şi oameni construindu-ne activ propria noastră realitate. Având deci liber arbitru şi folosind circumstanțele pe care noi şi societatea în care trăim ni le creăm, evoluăm, ne maturizăm şi ca oameni şi ca suflete. Noi împreună cu ceilalți oameni ne construim lumea care la rândul ei reflectă conştiința, credința, concepțiile, dorințele şi temerile oamenilor.

7. Manipularea psihologică

Manipularea reprezintă acțiunea de a determina un actor social (persoană, grup, colectivitate etc.) să gândească şi să acționeze într-un mod compatibil cu interesele manipulatorului. Prin manipulare nu se urmăreşte înțelegerea mai profundă a situației, ci inocularea unei înțelegeri convenabile manipulatorului, recurgându-se la inducerea în eroare cu argumente falsificate, cât şi cu apelul la palierele emoționale sau non-raționale ale

[11] Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009, p.170-171.
[12] Jean Carper, Cum să-ți păstrezi sănătatea creierului, Bucureşti, Editura Cartea Veche, 2007,p.9-10.

actorului social manipulat. În cazul manipulării, intențiile reale ale manipulatorului rămân insesizabile celui manipulat.

Din punct de vedere politic, manipularea reprezintă o formă de impunere a intereselor unei clase, grup, colectivități nu prin mijloace coercitive, ci prin inducere în eroare.

Manipularea psihologică se caracterizează prin faptul că acțiunea sursei este orientată prioritar asupra influențării unor procese şi fenomene psihologice care sunt implicate în structurarea, orientarea şi susținerea sistemului atitudinal şi comportamental al țintei. Acestea pot fi procese din sfera percepției, reprezentării sociale, gândirii, afectivității, motivației ş.a. O serie de fenomene psihice din sfera cognitivă, emoțională şi relațională pot fi instrumentalizate de manipulator, cu rezultate uneori spectaculoase în determinarea şi controlul conduitei umane, mai ales atunci când această metodă este combinată cu cea a manipulării informaționale.

Manipularea psihologică constă în folosirea unor tehnici speciale de declanşare, orientare şi control a unor procese şi fenomene psihice, în sensul determinării unor conduite ale țintei care să corespundă intereselor sursei. Există două moduri diferite, eficiente, de a obține de la cineva comportamentul dorit: exercitarea puterii (sau a raporturilor de forță) şi manipularea. Primul mod este considerat îndeobşte firesc, când este cerut de şef sau patron, în limita legii, iar pentru al doilea mod, al manipulării, pot fi utilizate o multitudine de procese şi fenomene, dintre care amintim: tendința spre echilibru cognitiv şi emoțional, disonanța cognitivă, comparația socială, efectul de amorsare, acroşare şi cel legat de angajamentul psihologic, efectele fricii şi recompensei pozitive asupra opțiunilor individuale, ascendența grupului față de membrii săi, efectul carismatic, fenomenul de sugestie controlată etc.

Pentru reuşita manipulării:

● Manipulatorul îşi ascunde intențiile şi comportamentele agresive;

● Manipulatorul cunoaşte vulnerabilitățile psihologice ale victimei şi determină ce fel de tactici ar putea fi efective.

● Manipulatorul este de o cruzime suficientă pentru a nu da înapoi de la vătămarea victimei dacă este necesar.

Cum îşi controlează manipulatorii victimele:

- **Recompensa pozitivă** – include lauda, şarmul superficial, simpatia superficială, cereri de scuze excesive; bani, aprobare, daruri; atenție, expresii faciale cum ar fi râsul sau zâmbetul forțat; recunoaştere publică.
- **Recompensa negativă** – include sâcâirea, urlatul, tratamentul silențios, intimidare, amenințări, înjurături, şantaj emoțional, învinovățire, îmbufnare, plânsete şi făcutul pe victima.
- **Recompensa intermitentă sau parțială** – Recompensă negativă parțială sau intermitentă poate crea un climat în care persistă frica şi nesiguranța, un exemplu fiind atacurile teroriste. Recompensa pozitivă parțială sau intermitentă poate încuraja victima să persiste – de exemplu la majoritatea jocurilor de noroc, jucătorul câştigă bani din când în când, dar poate pierde în total.
- **Pedeapsa**.
- **Învățarea în urma unei traume** – folosirea abuzului verbal, a furiei explozive sau a altui comportament intimidant pentru a stabili

dominanța sau superioritatea; chiar şi un singur incident care implică un asemenea comportament poate condiționa sau învăța victimele să nu-l supere/confrunte/contrazică pe manipulator.

Formele şi modurile generale de manipulare: persuasiunea, dezinformarea, intoxicarea (prin minciună, zvon etc.)

●**Persuasiunea.** Este acțiunea prin care autorul unui mesaj susține o idee, încercând să convingă auditoriul. Persoana care ia decizia o face de multe ori pe baza altor tipuri de argumente decât cele logice sau cele logico-corecte, fiind convinsa de „necesitatea" sau „importanța" aparentă a acțiunii sau lucrului respectiv. Persuasiunea nu conține intenționalitate negativă **(**nu ascunde fapte ci le evidențiază doar pe cele favorabile); ea ține de forța argumentării, de puterea de convingere a vorbitorului, de modul în care acesta este capabil să-şi pună într-o lumină cât mai bună ideea susținută. Datorită structurii sale complexe şi a limbajului specific, care îmbină forța cuvântului cu atuurile artei actoriceşti (tonul, mimica, expresivitatea mişcării), televiziunea are cel mai persuasiv tip de mesaj dintre toate mijloacele de comunicare în masă. Forme de manifestare:

● **Principiul reciprocității**. Constă în nevoia de a răsplăti un favor, fie el cerut sau nu, imediat după acceptarea acestuia. Această caracteristică umană transcende orice diferențe culturale sau rasiale, indiferent şi de natura respectivului favor (care poate fi orice, de la un simplu zâmbet până la munca fizică sau mici atenții). Acest principiu este uşor de folosit: oferă ceva, şi aşteaptă-te (sau dă o idee despre cum) să fii răsplătit. O altă modalitate eficientă de folosire a acestui principiu este metoda "uşii-n nas"[13].

● **Principiul angajamentului şi concordanței**. Oamenii vor face aproape orice încercând să păstreze ideile care sunt în concordanță cu cele pe care le-au avut anterior. Când vor lua public o atitudine, toate acțiunile ulterioare vor fi în concordanță cu atitudinea manifestată anterior. Comportamentele neconcordante produc tensiuni psihice, pe care individul încearcă să le evite cu orice cost; deci va face orice ca să se arate solidar cu acțiunile sale anterioare. Acest principiu este folosit de metoda "piciorului in prag".

● **Principiul atribuirii**. Oamenii fac frecvent unele lucruri pentru că ei cred într-un anumit adevăr despre ei înşişi. Un atribut intern al felului lor de a fi cauzează anumite tipuri de comportament. Dacă cineva îşi atribuie intern o caracteristică, va face tot ceea ce este specific unui om care are acea caracteristică. Dacă şeful îi va spune angajatului că îl consideră o persoană competentă şi care lucrează mult, angajatul îşi va atribui inconştient caracteristica de om care lucrează mult, şi se va comporta ca atare.

● **Metoda şarmantului**. Spre deosebire de celelalte metode, nu are mai multe etape şi nu se bazează pe acrobații verbale. Ea funcționează întrucât în mod deschis oferi concesii, manifeşti dorința de a asculta şi validezi ideile subiectului-țintă. Acesta are libertatea de a decide; iar tu nu îi îngreunezi gândirea cu un nor de cețuri verbale. Este cea mai etică dintre toate tehnicile de persuasiune discutate anterior, dar în acelaşi timp şi cea care necesită cel mai mult timp pentru a fi realizată.

---

[13] R.V.Joule, J. L. Beauvois, Tratat de manipulare, Bucureşti, Editura Antet, 1997, p.108.

Dezinformarea. Reprezintă orice intervenție asupra elementelor de bază ale unui proces de comunicare, intervenție ce modifică deliberat mesajele vehiculate cu scopul de a determina în receptori anumite atitudini, reacții, acțiuni dorite de un anumit agent social; ansamblul informațiilor false, incomplete, eronate, care sunt îndreptate, alimentate, confirmate către o țintă ce reprezintă un individ, un grup sau o țară. De regulă, acțiunea de dezinformare presupune existența unei structuri sistemice alcătuită din: unul sau mai mulți *comanditari*, ***specialişti*** (planificatori şi controlori), *intermediari* (agenții de influență) şi *relee*.

- ***Comanditarii*** – formează nivelul de decizie. Sunt cei care concep şi proiectează conținutul mesajului, stabilesc țintele, atitudinile şi comportamentele dezirabile care se caută a se obține. Aceştia sunt factori de decizie (guverne, state majore militare, partide politice, firme influente, organizații economice etc.) care pot solicita acest gen de operațiuni defensive (replică la atacurile adversarilor, mascarea propriilor eşecuri etc.) sau ofensive (angajarea într-o dezinformare). În cea mai mare parte cele două tipuri de operațiuni se întrepătrund şi se autoalimentează reciproc într-o banală logică circulară.
- ***Specialiştii (experții)*** – nivelul de elaborare strategică. Reprezintă planificarea profesionistă a secvențelor tactice ale dezinformării. În această categorie găsim specialişti în comunicare, în tehnicile de influențare socială, sociologi, psihologi sociali, analişti politici etc.
- ***Controlorii*** – nivelul de legătură. Sunt aleşi dintre persoanele ce stabilesc o relaționare eficientă între comanditari şi agenții de influență. Ei sunt "binevoitorii" care sugerează *cine* şi *în ce condiții* ar fi dispus să participe la dezinformare. Au ca misiune racolarea subiecților *interesanți* din perspectiva derulării operațiunilor de dezinformare şi de a comunica cu regularitate "efectele dezinformării"
- ***Agenții de influență*** – nivelul de propagare penetrantă, releele. Indivizi care se bucură de prestigiu în grupul lor şi care, datorită statusului de prestigiu, vor ajunge să propage mesajul cu eficiență sporită. Aceştia sunt recrutați din rândul liderilor de opinie, persoane cu prestigiu academic, ştiințific, cultural. Tehnicile uzuale în vederea racolării lor sunt : şantajul ("fiecare are ceva de ascuns") sau cumpărarea ("fiecare are prețul lui"). Dezinformarea are un caracter deliberat şi presupune, în general, circulația unor informații false, create deliberat, construite, manipulate strict de un grup de specialişti etc. Poate fi o componentă a propagandei. Structura sistemului social în societățile moderne este puternic influențată de raportul dintre informare şi dezinformare aferent mesajelor care se vehiculează în spațiul social respectiv.
- **Intoxicarea.** Formă de dezinformare care constă în suprasaturarea surselor cu informație falsă**,** în blocarea canalelor de comunicare cu mesaje mincinoase, diversioniste fie pentru a pregăti opinia publică pentru o lovitură de proporții, fie pentru a discredita un mesaj corect aşteptat. Instrumentele sale de bază sunt zvonurile, bârfele şi comunicatele tendențioase.
- **Minciuna**. O specie mai puțin tratată, de mesaj deliberat fals, este minciuna. Întrucât este un concept cu puternice amprente morale şi culturale, subiectul nu a interesat, până acum câțiva ani, decât pe filosofi, teologi,

antropologi şi pe psihologi. Este ciudat întrucât putem spune că întâlnim minciuni pretutindeni, atât în public, cât şi în viața privată, la orice nivel social şi în toate societățile trecute sau prezente.

● **Minciuna prin omisiune**. Este o formăm subtilă de minciună, comisă prin omiterea unei părți semnificative din adevăr. Această tehnică se utilizează deseori şi în discursul propagandistic.

● **Zvonul**. reprezintă o afirmație prezentată drept adevărată fără a exista posibilitatea să i se verifice corectitudinea.

● **Diversiunea**. Manipulatorul nu acordă un răspuns direct unei întrebări directe, ci face o diversiune, direcționând conversația către un alt subiect convenabil pentru el.

● **Evaziunea**. Este o tehnică similară diversiunii, însă aici se oferă răspunsuri vagi, incomplete, irelevante, divagații sau expresii ambigue.

● **Intimidarea mascată**. Manipulatorul îşi pune victima în defensivă folosind amenințări voalate (subtile, indirecte sau subînțelese).

Ca urmare celor de mai sus, **manipularea** este acțiunea de influențare prin mijloace neviolente a opțiunii unor persoane individuale şi grupuri de persoane, astfel încât acestea sa creadă că acționează pe baza realității şi pornind de la premise corecte, conform ideilor şi intereselor proprii. Diferența dintre persuasiune si argumentarea de tip manipulativ este că ultima imită logica şi, teoretic, se adresează rațiunii, dar abuzând de relația logică şi forțând silogismul, denaturează raționamentul. Sub aparența unei demonstrații corecte se ajunge la o concluzie falsă. Aceasta se obține în special prin recurgerea la manevre - de natură logică sau psihologică - care îl fac pe manipulat să confunde premisele, substituindu-le pe cele adevărate cu unele false, ori să apeleze la legături cauzale aberante. Manipularea reprezintă o forma patologică a comunicării.

Observăm că tendința oamenilor de a-şi domina semenii, de a-şi impune voința, sub orice formă sau cale, este mai actuală ca oricând. Unii autori socotesc ca manipularea este o artă care nu dispare, dimpotrivă, ea se practică de toți cu un entuziasm constant, reînnoit în cadrul relațiilor familiale, amicale, profesionale, de dragoste etc.

Manipularea este un termen ce provine din latinescul "*manipulus*". Termenul „manipulare” este un cuvânt emoțional implicând o purtare tendențioasă sau ascunsă folosită de anumite persoane pentru atingerea unui scop machiavelic. După modul în care este folosit, în literatura de specialitate, acest cuvânt se poate aprecia că are conotații diverse, rar pozitive. Verbul "a manipula" înseamnă a transforma opinii, atitudini, comportamente, sentimente, relații etc. prin operații mai mult sau mai puțin oneste, desfăşurate fie de persoane, fie de grupuri umane. În acelaşi timp, manipularea se impune a fi văzută ca o tactică insidioasă, care face apel la instinctele noastre cele mai elementare: nevoia de a reuşi, de a seduce, de a avea dreptate, de a-şi impune voința, de a domina pe ceilalți. În acest context se poate afirma ca ea, (manipularea) face parte integrantă din legea raporturilor umane. Din clipa In care doi indivizi intra în relație este prezentă şi o anumită doză de manipulare. De fapt, orice formă de seducție, de revendicare necesită anumite tactici de manipulare. În limite acceptate de ambii interlocutori ca normale, manipularea este ceva firesc. Ea devine de

respins şi de neîngăduit atunci când este folosită abuziv în relațiile dintre doi oameni, cu scopul vădit al unuia de a-l determina pe celalalt să accepte tot ceea ce i se impune şi care este împotriva intereselor şi convingerilor sale.

Se pare ca de la cea mai fragedă vârstă omul învață să manipuleze pe ceilalți. De exemplu, copilul mic, în mod rapid, face legătura dintre plâns şi satisfacerea dorințelor sale de către părinți sau alte persoane care îl îngrijesc. Acțiunea lui se poate interpreta ca fiind o manipulare a celor din jur. Treptat, acest mod de comportare poate deveni dominant la copil, apoi la tânăr şi, ulterior, la adult dacă prin educație nu este învățat să adopte, de regulă, un comportament acceptat social. Se cuvine menționat şi că manipulatorul veritabil este un virtuos al emoțiilor. El ştie şi poate recunoaşte rapid la "victima" sa punctul vulnerabil în care poate fi atacată prin tehnici de manipulare.

Manipularea reprezintă acea activitate ce vizează să reducă libertatea unui individ, grup restrâns sau a unei mulțimi umane, de a discuta sau de a rezista la ceea ce i se propune, cu scopul de a-i obliga să împărtăşească o opinie şi chiar să adopte un comportament anume. Țelul acestei operații este să facă credibil ceea ce nu este în realitate. În acest sens, manipularea este comparabilă cu disimularea.

Ca activitate specific umană, manipularea se poate prezenta sub diferite forme. De aceea, analiza acesteia trebuie să țină seama de ele. O primă formă ar putea-o constitui manipularea ca relație între două entități distincte, şi anume: manipulatorul şi manipulatul. Manipulatorul poate fi o persoană, un grup uman sau o organizație specializată în asemenea activități. Acesta reprezintă sursa care concepe, organizează şi desfăşoară acțiunile de influențare a celorlalți, folosind metode şi tehnici specifice. Scopul este modificarea opiniilor, atitudinilor şi, în final, a comportamentului celor care fac obiectul manipulării, în direcția şi sensul dorite de manipulator. Ca origine, sursa poate fi autohtona sau străină. Manipulatul poate fi o persoană, un grup uman mic sau mare, o mulțime umană. Ea reprezintă, de fapt, ținta manipulării şi poate aparține populației propriei țări sau altor state, în funcție de situația concretă în care se produce manipularea. Se pot imagina cel puțin trei situații în care să se manifeste manipularea. Mai întâi, într-o stare de normalitate a societății, când acțiunile de manipulare se pot derula de către diferite grupuri (de interese) autohtone. Apoi, când societatea se află într-o stare critică, manipularea poate proveni şi din surse externe, care vor să-şi promoveze, şi pe această cale, interesele proprii. În fine, în cazul în care societatea este într-o stare de criză, manipularea are predominant surse externe, care îşi promovează doar interesele lor. Din această perspectivă există o legătură semnificativă între securitatea persoanei şi manipularea oamenilor. Într-o anumită măsură, manipularea influențează negativ, prin efectele pe care le generează, securitatea individului, a grupului şi pe cea națională.

Manipularea poate fi văzută şi ca fiind ansamblul acțiunilor specifice concepute, organizate şi desfăşurate de sursă în vederea modificării/ schimbării opiniilor, atitudinilor şi comportamentelor țintei, fără ca ea să-şi dea seama de acest fapt. Prin urmare, manipularea oamenilor, în acest caz, apare ca fiind:

a) o activitate deliberată a sursei, care doreşte să-şi atingă interesele utilizând şi o astfel de cale;

b) o activitate conştientă a țintei, care acceptă informațiile sursei, fără să perceapă faptul că în acest mod acționează împotriva propriilor interese;

c) o activitate realizată prin metode şi tehnici menite să dea impresia manipulatului că acționează potrivit voinței sale, aşa cum singur şi liber a decis, şi nu pentru că aşa a fost determinat de către manipulator;

d) un raport de influență, de putere din partea manipulatorului şi de obediență din partea țintei;

e) o acțiune voluntară a sursei, cu scopul mascat de a falsifica realitatea, de a ascunde ceva țintei, pentru a o determina să se comporte aşa cum vrea manipulatorul;

f) o activitate de reducere a libertății individului, grupului sau mulțimii umane de a discuta sau rezista la ceea ce i se propune în vederea adoptării unei opinii, atitudini sau comportament pe care acesta, în realitate, nu o/le doreşte;

g) o manevră ce vizează să domine o altă persoană, un alt grup uman sau o mulțime umană, cu scopul de a trage din aceasta anumite avantaje.

De asemenea, manipularea oamenilor reprezintă şi o formă mai deosebită de comunicare interumană, şi anume o comunicare eficace, dar lipsită de etică. Altfel spus, manipularea este o comunicare ne-etică pentru că împiedică o persoană sau mai multe să-şi formeze o bază relevantă de informații pentru a putea alege liber şi în cunoştință de cauză. Prin urmare, ținta este obligată să facă o opțiune pe care, în mod normal, nu ar face-o. De asemenea, prin manipularea oamenilor unii autori înțeleg influențarea subiecților umani (indivizi, grupuri şi mulțimi umane) în vederea realizării unor acțiuni în discordanță cu propriile scopuri, fără ca aceştia - subiecții umani - să conştientizeze discrepanța dintre propriile scopuri si scopurile îndepărtate ale celor care influențează. In timp ce alții afirmă că în termenii psihologiei sociale, putem vorbi de manipulare atunci când o anume situație socială este creată premeditat pentru a influența reacțiile şi comportamentul manipulaților în sensul dorit de manipulator.

Manipularea reprezintă acțiunea de a determina un actor social (persoana, grup, mulțime umană) să gândească şi să acționeze într-un mod compatibil cu interesele inițiatorului, iar nu cu interesele sale, prin utilizarea unor tehnici de persuasiune care distorsionează intenționat adevărul, lăsând impresia libertății de gândire şi decizie. Spre deosebire de influența de tipul convingerii raționale, manipularea urmăreşte încălcarea unei înțelegeri convenabile, recurgându-se la inducerea în eroare cu argumente falsificate, dar şi la apelul palierelor emoționale non-raționale. Intențiile reale ale manipulatorului rămân ascunse manipulatului. Practic, manipularea este folosită pentru impunerea intereselor unor persoane, grupuri sau colectivități, nu prin mijloace coercitive sau prin utilizarea puterii, ci prin intermediul informației pe care oamenii o aşteaptă pentru a-şi organiza viața, activitatea etc.

A manipula înseamnă a folosi pe cineva în scopuri nemărturisite şi a-l înşela. Altfel spus, a manipula este egal cu a minți, pentru că prin aceasta se restrânge libertatea interlocutorului şi este condus, în mod mascat, acolo unde manipulatorul a decis.

Practic, manipularea este acea activitate umana în care există un decalaj enorm între scopul şi obiectivele declarate şi cele urmărite în realitate de către cel ce o concepe, o organizează şi o desfăşoară. Ascunderea, mascarea adevăratelor feluri, reprezintă caracteristica definitorie a oricărei manipulări a oamenilor. Dacă ar exista o concordanță între ceea ce se declară şi ceea ce se vrea de la o activitate de formare (schimbare, transformare) de opinii, atitudini şi comportamente, atunci aceasta ar fi altceva decât manipulare. De pildă, educația ca proces de creştere a unui copil, de formare a unui tânăr este procesul prin care, într-un cadru organizat şi prin metode acceptate social, se transmit cunoştințe elevilor şi/sau studenților de către cadre didactice, de obicei specializate într-un domeniu anume, în conformitate cu norme şi reguli specifice. De fapt, prin înfăptuirea obiectivelor didactice şi educaționale, într-un fel şi într-o anumită măsură, se contribuie la formarea de opinii, atitudini şi comportamente dezirabile social. Spre deosebire de manipulare însă, în cazul educației există o concordanță deplină între scopurile şi obiectivele didactice declarate şi cele, în mod real, urmărite. În acest sens, există chiar o strategie educațională la care au acces liber toți cei interesați, spre deosebire de manipulare, unde strategia folosită pentru atingerea țelurilor propuse este ascunsă marelui public, dar şi celor care fac obiectul acțiunii de influențare propriu-zisă.

În grupurile umane se produc, în mod intenționat, atât intervenții, cât şi manipulări ce vizează, de fapt, problema dirijării şi controlării comportamentului membrilor săi în vederea realizării unor obiective dinainte stabilite. Într-o societate democratică, se consideră că individul şi grupul uman au nu numai dreptul, ci şi datoria de a participa la construirea propriului comportament. Dar schimbarea comportamentului nu poate fi făcută de oricine şi oricum, ci numai de către persoane avizate şi sub un control social acceptat. Dacă se folosesc metode de control ascunse, mascate se părăseşte domeniul intervenției directe şi acceptate de cel sau cei în cauză şi se ajunge la manipulare.

Însă a manipula înseamnă a ascunde ceva partenerilor, a nu atrage atenția, a nu informa asupra unor aspecte, a reduce în mod deliberat câmpul de explorare şi investigație. De fapt, manipularea este o înşelare, o inducere în eroare a oamenilor, o sacrificare a tendințelor şi năzuințelor nobile ale persoanelor în vederea realizării unor scopuri meschine, a intențiilor şi planurilor celor care au inițiat acest tip de intervenție asupra individului şi/sau grupului uman.

Tehnici de manipulare[14]. Istoria este deosebit de bogată în acțiuni de manipulare care au schimbat cursul unor evenimente politice şi militare şi au modificat numeroşi parametri economici[15]. Operațiile de manipulare au ca obiectiv înşelarea adversarului - politic, economic sau militar - cu privire la intențiile reale şi slăbirea voinței lui prin acțiuni de dezinformare. În această mare bătălie a spiritelor, numeroase exemple dovedesc că obiectivele urmărite sunt de cele mai multe ori de natură strategică, politică sau financiară. Însă pentru a realiza toate aceste acțiuni, e nevoie să cunoaştem măcar câteva din cele mai des întâlnite tehnici de manipulare. Spre exemplu:

[14] Bogdan Ficeac, Tehnici de manipulare, Bucureşti, Editura Nemira, 1997.
[15] Bogdan Teodorescu, Cinci milenii de manipulare, Bucureşti, Editura TRITONIC. 2008.

Amorsarea. Această metodă de manipulare se bazează pe conceptul de "înghețare". Ființa umană la naştere este egoistă, individualistă şi încăpățânată. De obicei, aceste trăsături nu sunt evidente, datorită experienței pe care orice om o adună începând de la prima secundă de viață, însă ele se găsesc cu siguranță în structura personalității fiecăruia dintre noi. Pe această încăpățânare "instinctuală" se bazează tehnica amorsării. De fapt, acest concept de "înghețare" este reprezentat de adeziunea la decizii a oricărei persoane sănătoase mintal. Principalele etape în tehnica amorsării sunt următoarele:

1. se "aruncă" viitorului amorsat partea favorabilă a adevărului/ cererii (partea ce nu supune nici un efort evident din partea lui), pentru a obține mult doritul răspuns afirmativ. Odată ce acesta a fost obținut se trece la partea a doua.

2. se "aruncă" semi-amorsatului partea mai puțin favorabilă (sau chiar păgubitore) a adevărului/cererii. De cele mai multe ori răspunsul rămâne favorabil. Oricum, şansa de a obține ceea ce doriți este cu peste 67% decât în cazul în care nu ați folosi această tehnică.

Înainte de a aplica amorsarea va trebui să vă reformulați cererile şi doleanțele în aşa fel încât să se potrivească etapelor de mai sus.

Amorsarea este o tehnică specifică celor ce lucrează în comerț. Ea constă în a determina subiectul să ia o decizie fie pomenindu-i de anumite avantaje fictive, fie ascunzându-i anumite inconveniente. Dacă subiectul a luat deja decizia, acesta are tendința de-a nu mai reveni asupra ei atunci când cunoaşte avantajele şi inconvenientele reale ale produsului (se presupune că aceasta perseverare în decizie tine de subconştient: în acest fel, individul nu este silit sa recunoască față de sine că a luat o hotărâre greşită).

Amăgirea (Momeala). O altă tehnică foarte folosită de comercianți este aceea a amăgirii De aceasta dată, subiectul este determinat să ia decizia adoptării unui comportament, comportament având ca scop obținerea unor avantaje. După ce decizia este luată, subiectul ia cunoştință de schimbarea condițiilor (deci nu mai are posibilitatea aceluiaşi comportament) dar i se oferă posibilitatea adoptării unui comportament similar (care însă nu prezintă aceleaşi avantaje).

Piciorul în uşă. Această metodă se bazează pe "supunerea liber consimțită". În momentul In care unei ființe umane i se oferă libertatea de către factorii de constrângere (factori de care individul în cauză încearcă să se sustragă), acesta în loc să accepte libertatea proaspăt oferită, o va respinge, ceea ce conduce la o supunere paradoxală, într-un procent de peste 90% din cazuri. Cu toate că individul detestă constrângerea precum şi factorii care o produc, în momentul în care primeşte ceea ce dorea, el va respinge libertatea, rezultând astfel o supunere liber consimțită. Cunoscând acest lucru şi aplicând efectul de înghețare în decizie obținem metoda de manipulare numită “piciorul în uşă”.

Uşa în nas. Această metodă este cea mai uşor de folosit dintre metodele cunoscute. Unicul ei dezavantaj este că are mari şanse de succes doar în cadrul familiei sau în cercul de prieteni sau cunoscuți (peste 97%). Prima etapă este cererea unui serviciu imposibil de acceptat. Următoarea

etapă este cererea unui serviciu care de această dată trebuie să fie acceptabil şi cu cheltuieli minore de timp, bani sau efort față de prima cerere.

Tehnica distorsiunii temporale. Una dintre cele mai simple tehnici este cea a distorsiunii temporale. Câteodată cel mai bun mod de a influența persoana-țintă este să te comporți ca şi cum ceea ce vrei tu să obții de la aceasta, s-a şi întâmplat. Este foarte util să te referi la o decizie pe care respectivul încercă să o ia, ca şi cum ar fi deja făcută; vorbeşte-i ca şi cum ți-ar fi acceptat deja propunerea, şi că i-ar fi făcut chiar şi plăcere. De asemeni, asocierea de imagini plăcute cu folosirea timpului trecut face ca propunerea sa fie irezistibilă.

8. Minuni şi miracole

În Evanghelia după Luca (**Lc.8.43-48**) se spune: **Şi o femeie, care de doisprezece ani avea hemoragie şi care cheltuise cu doctorii tot ce avea, neputând fi vindecată de nici unul, venind pe dinapoi, a atins marginea hainei Lui; şi îndată s-a oprit hemoragia ei. Şi Isus a spus: „Cine M-a atins"?. Şi, toți tăgăduind, Petru şi cei *care erau* cu El au spus: „Stăpâne, mulțimile Te împresoară şi Te îmbulzesc, şi zici: «Cine M-a atins?»". Şi Isus a spus: „M-a atins cineva, pentru că Eu am cunoscut că a ieşit putere din Mine". Şi femeia, văzând că nu a rămas ascunsă, a venit tremurând şi, căzând înaintea Lui, a spusa înaintea întregului popor din ce cauză Îl atinsese şi cum fusese vindecată îndată. Şi El i-a spus: „Îndrăzneşte, fiică, credința ta te-a vindecat; du-te în pace**".

Din punctul de vedere al disciplinei noastre şi al „înțelegerii" minunii lui Iisus ne referim la remarca Lui: **„M-a atins cineva, pentru că Eu am cunoscut că a ieşit putere din Mine"**; aceasta înseamnă o trecere de energie din corpul Lui Iisus Hristos în cel al femeii, soldându-se cu vindecarea acesteia. Remarca respectivă este în concordanță cu comentariile privind natura originii Câmpului Punctului Zero. Ori. cei care s-au ocupat de studierea lui, la întrebarea: Ce reprezintă Câmpul Punctului Zero ? au răspuns: Câmpul Punctului Zero putem spune că reprezintă Energia Primară din care a fost creat Universul, este însăşi Divinitatea.

Dar iată câteva „minuni" sau „miracole" povestite de martori oculari. „Unul dintre fenomenele de tip spiritualist care pledează pentru susținerea ideii de supraviețuire după pragul morții a structurii conştiente a eului nostru îl reprezintă fenomenul «drop in» (cădere în). Acesta se întâmplă în timpul şedințelor spiritiste şi constă în prezentarea unei entități total necunoscute pentru participanți, care furnizează informații complet neştiute de către cei de față, dar care se dovedesc a fi foarte exacte atunci când sunt supuse unor riguroase verificări"[16].

„Se ştie despre englezoaica Rosemary Brown, cunoscut medium, personaj lipsit de cultură, că, fiind în transă mediumistică, avea capacitatea de a scrie bucăți muzicale. Caracteristica acestor piese este dată de faptul că ele sunt scrise în stilul particular al unor mari compozitori ca Liszt, Chopin, Schubert, Beethoven, Bach, Mozart, Berlioz, Debussy. Întreaga sa «operă» consemnează peste 600 de astfel de piese, ale căror caracteristici de

[16] Eugen Celan, Viața după pragul morții, Bucureşti, Editura Teora, 1992, p.50.

autenticitate au fost recunoscute de muzicologi şi experţi. Casa de discuri «Philips» a scos un disc cuprinzând reunirea unor bucăţi în stilul şapte dintre aceşti mari compozitori"[17].

„Un alt medium celebru a fost Arthur Ford, care a fost supus investigaţiei ştiinţifice timp de peste 40 de ani. În ultima perioadă, în anii ´60, el a fost investigat utilizându-se aparatura folosită în antrenamentul cosmonauţilor. Participant la cel de al doilea război mondial, Ford a devenit celebru prin listele cu numele soldaţilor căzuţi pe front pe care le dicta în stare de transă. „Ghidul" său, numit „Fletcher", îi furniza informaţii extrem de exacte. Fletcher a dat detalii deosebite despre sine, inclusiv despre unitatea militară, în care a luptat în timpul primului război mondial, menţionând şi fapte concrete legate de moartea sa pe front, fapte verificate şi confirmate"[18].

Precogniţia. Americanul William Cox, în anul 1950, a prezis cu o precizie înspăimântătoare zece accidente de tren, a dat indicii exacte despre nume de gări, chiar şi numele supravieţuitorilor. În 1898, mediumul Morgan Robertson publica nuvela Futility, în care descrie un monstru metalic al apelor denumit Titan, cel mai mare construit de oameni. A fost descris ca având nouăsprezece compartimente şi că va fi distrus de un iceberg la prima sa traversare a Atlanticului. Ceea ce s-a întâmplat 14 ani mai tarziu.

Mandy. Englezoaica Gillian divorţase în urma unei puternice traume morale. Cea de-a doua fiică a sa, Mandy, murise imediat după naştere din pricina unei grave deficienţe cardiace. Sfătuită de toţi, Gillian a făcut efortul de a-şi uita complet trecutul: s-a mutat în altă localitate şi s-a recăsătorit în curând cu un anume George Seabrook. Au avut patru copii: Wendy, Sean, John şi o fetiţă, născută în 1972, pe care au botezat-o Mandy (fiindcă semăna mult cu prima Mandy). Câţiva ani mai târziu, familia Seabrook face o excursie la ţară, trecând întâmplător prin localitatea Hunslet, acolo unde se afla mormântul lui Mandy I. Din acest moment începe straniul: "Priveşte, mami!", strigă Mandy arătând cimitirul cu degetul. *"Acolo m-ai îngropat şi era să cazi leşinată pe sicriul meu!"* Părinţii n-au reuşit să scoată nici-un cuvânt. Muţi, se priveau amândoi cu groază. "*Fraza lui Mandy m-a cutremurat până în măduva oaselor*", îşi aminteşte Gillian, în timp ce George mărturisea că se simţea ca pe scaunul electric. Bineînţeles, nimeni nu-i povestise micuţei Mandy nimic despre prima întâmplare, despre cimitir sau despre ceva în legătură cu aceasta. Dar ea a dat şi alte amănunte, unele mai curioase decât altele: a pomenit o mică brăţară de argint cu brelocuri şi o inscripţie, care îi fusese pusă în sicriu.

Într-adevăr, Mandy I fusese îngropată cu brăţara sa, cadoul de la unul din unchi, un anume Patrick, pe care Mandy II nu-l văzuse niciodată. De altminteri, ea şi-a amintit inscripţia: "Pentru scumpa mea Mandy, unchiul Patrick." Această fetiţă va relata şi alte detalii de la înmormântare, câteva necunoscute mamei, dar adeverite după investigaţii. Ea semăna ca două picături de apă cu prima Mandy şi era convinsă că s-a reîncarnat. La 12 ani făcea următoarea declaraţie: "Îmi amintesc că am mai fost o dată Mandy. Fiindcă toată lumea era atunci destul de tristă din pricina bolii mele, am revenit, ca prietenii mei să nu mai plângă." Totuşi, Mandy II dovedea şi certe capacităţi de clarviziune. Astfel, ea l-a

[17] Eugen Celan, Ibidem, p.52.
[18] Eugen Celan, Ibidem, p.50.

interpelat într-o zi pe tatăl său în legătură cu un anume Stevie, care era fericit acum pentru că putea să meargă. Or, George Seabrook avusese un băiat, dintr-o căsnicie anterioară, numit Stephen şi alintat Stevie. Acesta fusese handicapat, cu ambele picioare paralizate şi murise de mult. El era un subiect tabu: George n-a pomenit nimănui din noua sa familie despre acest copil. Darul clarviziunii, foarte manifestat la Mandy II, este esențial şi în el se poate găsi explicația uluitoarei ei aptitudini.

Nina Kulagina (1926 – 1990)**, î**nzestrată cu deosebite valori telekinetice, a fost supusă la numeroase teste specifice printre care şi deplasarea unor obiecte cu puterea gândului. Înainte de a încerca astfel de exerciții, Kulagina solicita un răstimp în care să-şi limpezească mintea. Ştia că a ajuns la gradul necesar de concentrare atunci când i se tulbura privirea şi simțea o durere acută în coloana vertebrală. Ritmul cardiac devenea neregulat, nivelul zahărului din sânge creştea, iar sistemul endocrin dădea semne de perturbare – reacții asociate cu un nivel ridicat de stres. Îşi pierdea simțul gustului, suferea de dureri la nivelul membrelor, se simțea amețită şi îşi pierdea capacitatea de coordonare. De regulă, după şedințele de telekinezie, se simțea extenuată. Odată testele au arătat că pulsul era aproape inexistent şi că pierduse aproape 1,8 kg într-o jumătate de oră. Aceasta, s-a întâmplat, se crede, pentru că exercițiile ei mentale necesitau transformarea materiei organice în energie.

Explicația unor asemenea fenomene se poate găsi în ceea ce numim terapia mentală. În baza acestea se consideră că dizarmonia corpului şi a minții este răspunzătoare de durerea fizică şi psihică (boala). Majoritatea bolilor au ca punct de pornire dezechilibre emoționale, psihice, sau fizice şi anume: dezechilibrul care produce boală poate lua naştere în conştiință sub forma unei stări negative care apoi se manifestă psihic (unde este rădăcina bolii) şi în profunzimile subconştientului sub forma mâniei, fricii, lăcomiei, urii, posesivității, anxietății etc. Aceste emoții şi stări negative se vor manifesta prin intermediul psihicului în corpul fizic şi vor afecta rezistența naturală a organismului, a sistemului imunitar.

E bine ca toate emoțiile şi stările negative să fie observate cu detaşare adică conştientizate şi apoi lăsate să dispară de la sine. Emoțiile trebuie lăsate să curgă liber, acceptate, nu negate iar abordarea lor să fie într-o manieră pozitivă. Reprimările emoțiilor nu sunt bune deoarece ele produc tulburări în plan psihic şi fizic. Ne vom elibera de emoțiile negative stocate în memoria celulară a organelor corpului şi prin tehnică de vizualizare creativă sub formă de meditație pozitivă şi printr-o rugăciune personală (după intuiția fiecăruia) înainte de culcare în care cerem ca în timpului somnului corpul nostru fizic şi emoțional să fie curățat şi eliberat de toate tiparele negative care au produs blocaje. Trebuie să gândim şi să fim siguri că rugăciunea noastră va fi ascultată, nu trebuie să ne îndoim nici o clipă de acest lucru.

VIII. EUGENIA GLOBALĂ – FOLOSIREA MEDICINEI PENTRU A UCIDE

1.Eugenia şi politica demografică a comunităţii umane

Cu circa 7000 de ani în urmă specia umană a devenit din culegători şi vânători în cultivatori şi crescători de animale domestice. Desigur, a avut şi preocuparea de a cultiva şi a creşte animale domestice dintre cele care le considerau cele mai bune, cele mai productive pentru munca întreprinsă. De aici şi până la aplica, cât de cât, aceste principii şi la specia umană nu a fost decât un pas. Aceste principii s-au bazat, desigur, pe constatarea că caracteristicile de calitate se reproduc pe cale ereditară. Aceste considerente calitative se pare că au fost observate de multă vreme. Astfel, Pindar (c.518-c.438 î.H.) în una din odele sale „triumfale" scria:

„…firea din naştere nu poate
Să şi-o schimbe nici roşcata vulpe
Nici leul cu răget puternic"
(Olimpica, XI)

Ca urmare acestor corelaţii făcute de marii oameni de ştiinţă din trecut între ereditatea biologică şi calitatea de încorporare şi prelucrare a informaţiilor externe de către individul uman, au fost făcute diferite recomandări privind direcţiile de dirijare artificială a înmulţirii speciei umane. Astfel, în ***Legea lui Manu***[1], a cărei vechime este apreciată între secolele al XIII-lea şi al VI-lea înaintea erei creştine, se opreşte căsătoria care ar primejdui însuşirile biologice ale urmaşilor: ***„Bărbatul va lua în căsătorie o femeie din aceeaşi castă şi care prezintă caracterele perfecţiunii, va evita familiile care n-au descendenţi de sex masculin cum şi pe acelea a căror membri au corpul acoperit cu păr des sau care prezintă tendinţe de vre-o boală: de piele, stomac, umflarea picioarelor etc. Fecioara pe care şi-a ales-o să aibă ţinută demnă. Bărbaţii din clasele superioare care se însoară cu femei din clasele inferioare vor avea descendenţi degeneraţi"***.

[1] Cartea Legii lui Manu, Editura Aldo Press, 2001. Legea lui Manu, într-o prezentare de 349 pagini, cuprinde principii de teologie, de metafizică şi cosmogonie, precepte de morală, de pedagogie, de economie domestică şi rurală, de comerţ etc; reguli pentru îndeplinirea actelor cultului, a datoriilor conjugale şi către rude, prieteni şi streini: datoriile castelor principale şi ale celor secundare, atât unele faţă de altele, cât şi ale membrilor castei între ei; noţiuni de politică internă şi externă, de strategie şi tactică; sfaturi pentru încheieri de alianţe politice şi militare, apoi amănunţite legi agrare, civile, penale, comerciale, sistemul măsurilor şi greutăţilor etc., etc. Legea lui Manu, în sanscrită Manava-Dharma-Sastra, constituie cel mai important cod de legi al Indiei antice, atribuit de tradiţia hinduistă lui Manu, adică primul om. Sastra înseamnă carte şi ştiinţă. Dharma înseamnă lege şi Manava (Manu) este numele autorului. Manu nu este un nume individualizat şi nici în sens adamic, ci în sensul de primul om, cel mai înţelept din colectivitate. În cronologia Brahmanică, Manu, autorul codului de legi, cunoscut sub numele de Legea lui Manu, este al şaptelea Manu.

Platon, în *Republica* şi *Legile*, întrezărind legile fundamentale ale eredității, formulează propuneri precise: ***„Scopul suprem al statului este formarea de cetățeni perfecți. Statul trebuie să îngrijească ca bărbații cei mai virili să se unească cu femeile cele mai perfecte. Femeile din clasele superioare trebuie să fie îndemnate a avea o procreație cât mai intensă. Cei buni, frumoşi, excelenți la trup şi la suflet să aibă cât mai mulți copii pe care îi va creşte Statul; cei inferiori, cât mai puțini. Descendenții informi, defectuoşi, tarați, trebuie să fie exilați, într-un loc misterios şi necunoscut. Celibatarii vor plăti o taxă anuală. Numărul copiilor va fi în aşa fel stabilit, ca populația să se mențină la un nivel favorabil”***.

De la Platon, problema înnobilării rasei omeneşti nu a mai fost pusă atât de limpede şi pe baze precis ştiințifice decât de Francis Galton (1822-1919); Karl Pearson (1857-1936) şi Ronald Aylmer Fischer (1890-1962).

Francis Galton era văr cu Charles Darwin (1809-1882) şi avea 37 de ani la apariția *Originii speciilor*, pe care a primit-o ca fiind *„aproape o revelație”*; el a tras concluzia că *„o continuare a evoluției umane în direcțiile dezirabile”* reprezenta o necesitate precumpănitoare şi că un asemenea program este posibil, deoarece atât calitățile fizice, cât şi cele mintale sunt transmisibile. Galton era deja un matematician cunoscut şi consilier în problemele utilizării statisticii în biologie. Propunerile lui Galton erau bazate pe o caracteristică numită *valoare civică* (*înclinație naturală*). Deşi această caracteristică nu a fost niciodată măsurată, ea era considerată, din punct de vedere a posibilităților de notare, ca având o situație similară staturii sau greutății corporale. În sistemul lui Galton, cel mai amplu grup era cel al respectabilei clase muncitoare, a cărei valoare civică era situată în apropierea mediei caracteristice întregii populații. Deasupra acestei categorii se situau muncitorii calificați, mai puțini la număr, micii comercianți şi persoanele similare, iar mai de sus erau funcționarii superiori şi specialiştii aparținând diferitelor profesiuni, mult mai puțin numeroşi. Pe o poziție inferioară grupei de mijloc se situau săracii şi cei cu salarii mici, iar mai jos decât aceştia criminalii şi pauperii (foarte puțini). Ceea ce s-a prezentat până acum constituie o grupare numerică a diferitelor tipuri de indivizi clasificați conform ocupației, dar Galton presupunea că ***variația valorii civice este determinată genetic***. În vremea lui existau încă indivizi înzestrați, capabili de a susține în mod serios că, atât criminalitatea, cât şi sărăcia sunt caractere moştenite şi că venitul constituie o măsură precisă a valorii individului pentru comunitate.

Ca urmare, *Galton a cerut impunerea unor măsuri stricte, care să împiedice reproducerea nebunilor, a debililor mintali, a criminalilor cu antecedente şi a celor pauperi*. Măsurile destinate a fi în folosul săracilor, ca de exemplu învățământul de stat gratuit, pensiile de bătrânețe şi cantinele fără plată din şcoli erau considerate ca instrumente de încurajare a claselor inferioare, lipsite de simțul prevederii în ceea ce priveşte viitorul, astfel încât acestea să se reproducă mai intens, dând naştere unui exces de indivizi de valoare genetică inferioară.

În anul 1880 ia ființă la Londra Societatea pentru Educație Eugenică (devenită mai târziu, Societatea pentru Eugenie), Galton devenind primul ei preşedinte (cuvântul ***eugenie*** vine de la ***eu = bun*** şi ***genie = neam, rasă, etnie, popor***, de aici ***eugenie = ştiința îmbunătățirii rasei, poporului, prin controlul reproducerii***).

La începutul secolului al XX-lea, în anul 1904, au fost înființate, la Colegiul Universității din Londra, catedrele de Eugenie şi Eugenie în Societate. În anul 1907 a fost fondat Laboratorul Galton pentru studiul național al eugeniei. În anul 1905, în SUA, Familiile Rockfeller şi Carnegie au înființat Oficiul Înregistrărilor Eugenetice la Cold Springs Harbor, New York. În Germania, promotorul ştiinței eugeniei a fost Ernst Haeckel (1834-1919). În 1905 ia ființă Societatea pentru Igiena Rasială, iar un an mai târziu ia ființă Liga monistă. Într-un rezumat redactat de Haeckel asupra programului membrilor din Liga monistă se spune: ***„Teoria selecției ne învață că în viața omului, ca şi în viața animalelor şi a plantelor… numai o minoritate redusă şi aleasă poate exista şi înflori. Lupta crudă şi nemiloasă pentru existență care se dezlănțuie în natura vie – iar în întrecerea din natură trebuie să te dezlănțui… - este un fapt incontestabil… Acest principiu al selecției este foarte departe de a fi democratic; dimpotrivă, el este aristocrat, în cel mai strict sens al cuvântului”***.

În anul 1912 s-a desfăşurat primul Congres Internațional de Eugenie la Universitatea din Londra, prezidat de rectorul universității care „întâmplător” era fiul lui Charles Darwin. Vicepreşedinți ai congresului erau: Primul lord al amiralității, Winston Churchill (care a fost şi director organizator al congresului), M. von Gruber – profesor de igienă la Universitatea din Munchen, Dr. Alfred Poetz – preşedinte al Societății internaționale pentru igiena rasială, Charles W. Eliot – preşedinte onorific al Universității Harvard şi Alexander Graham Bell – inventatorul telefonului.

Al doilea Congres Internațional de Eugenie s-a desfăşurat în 1921, sponsorizat de secretarul american pentru comerț, Herbert Hoover şi de rectorul Universității Clark, al Colegiului Smith şi al Institutului Carnigie.

În 1932, când congresul s-a reunit la New York, linia navală Hamburg – America, controlată de asociații lui Hariman, George Walker şi Prescott Bush, a adus la congres personalități germane influente. Una dintre acestea a fost doctorul Ernst Rudin, reprezentantul Institutului berlinez de Genealogie şi Demografie „Kaiser Wilhelm”. El a fost ales în unanimitate preşedinte al Federației Internaționale a Societăților de Eugenie, ca răsplată pentru contribuția la fondarea Societății Germane pentru Igiena Rasială. Unul dintre angajații lui Rudin a fost Josef Mengele fost comandant medical la Auschwitz.

În 1936, a apărut programul care a precedat faimoasa operațiune CIA de control a minții MKULTRA, lansat de către Institutul de Psihiatrie din statul New York, fondat de Consiliul Suprem al Masoneriei de Rit Scoțian.

În 1943, Winfred Overhulser, un important francmason a devenit preşedintele comitetului OSS pentru „Serul adevărului”, unul dintre primele programe pentru controlul minții instituit de către agențiile americane de informații.

Programele de eugenie nu au fost niciodată anulate, programele de sterilizare fără consimțământ fiind aplicate şi în prezent în multe țări. Programele de sterilizare a celor considerați necorespunzători din punct de vedere genetic sau comportamental au continuat să existe în Scandinavia şi în Franța până în anii 1970. În acelaşi timp, în țările lumii a treia au continuat

să fie implementate programe masive de sterilizare fără consimțământ. Din 1907 până în 1960, mai mult de 100.000 persoane au fost sterilizate eugenetic în peste 30 de state din SUA.

În 1974, un judecător al Curții Federale din SUA, a estimat că „în decursul ultimilor ani", între 100.000 şi 150.000 de persoane cu venituri scăzute au fost sterilizate în cadrul unor programe cu finanțare federală în SUA.

„**Studiile eugenetice germane au fost organizate şi finanțate bancar de către Fundația Rockfeller şi partenerii lor din medicină, industrie şi politică**… **Finanțarea cercetărilor din domeniul eugeniei a fost continuată de către Rockfeller în Germania, de-a lungul celui de-al doilea război mondial, fiind invocat argumentul că războiul nu ar trebui să fie un impediment pentru cercetarea ştiințifică**"[2].

După cum se poate observa simplu – termenul de eugenie presupune folosirea medicinei pentru a ucide. Eugenia presupune exterminarea exemplarelor umane de rasă inferioară pe criterii genetice ori căile de reducere adoptate sunt ceva mai cuprinzătoare întrucât cifrele vehiculate pentru reducerea numerică a populației lumii sunt estimate astfel încât populația lumii să fie redusă cel puțin la jumătate din numărul actual. Se vehiculează şi numărul de 500 de milioane de locuitori întrucât reducerea şi menținerea omenirii la valoarea de 500 de milioane de locuitori, ar conduce la existența trofică "**în echilibru perpetuu cu natura**", sugerând că la stadiul actual nu suntem altceva decât un cancer planetar.

2. Criza alimentară – problemă fundamentală şi globală a omenirii

În 1974, la Conferința Mondială a Alimentației care a avut loc la Roma, secretarul de stat al SUA de atunci Henry Kissinger declara: ***„În anul 1984, nici un bărbat, femeie sau copil nu se va mai duce flămând la culcare"***. Participanții la conferință, între care numeroşi lideri politici şi miniştri ai agriculturii, au plecat de la consfătuire însuflețiți de acest gând măreț: de a pune capăt foametei. Obiectivul atât de îndrăzneț declarat de către Henry Kissinger a creat impresia că există un plan de eradicare a foametei. De fapt, n-a existat nici un plan. Nici Henry Kissinger însuşi n-a înțeles prea bine dificultatea măsurilor necesare pentru atingerea acestui țel. Din păcate, acelaşi lucru se poate spune despre cei mai mulți conducători politici de astăzi.

În 1996, reprezentanții guvernelor s-au întâlnit din nou la Roma, într-o conferință de vârf privind alimentația mondială, pentru a trece în revistă perspectivele acesteia. De data aceasta, delegațiile celor 186 de țări participante au stabilit drept obiectiv reducerea la jumătate până în 2015, a numărului celor afectați de foamete. Dar la fel cum nici în 1974 n-a existat un plan pentru atingerea acestui obiectiv, nici de data asta delegații nu au dovedit că au înțeles amploarea eforturilor necesare în acest scop. Într-un comunicat al FAO din 1999, după doar trei ani de la stabilirea acestui modest țel, se preciza că obiectivele pentru 2015 nu pot fi atinse pentru că

[2] Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria Conştiinței Umane, Piteşti, Editura Infinit, 2011, p.12.

„***dezvoltarea e prea înceată, progresul prea inegal***". Asigurarea permanentă a hranei populației umane este însă condiția esențială pentru conservarea vieții pe Terra. Dar, omenirea se confruntă actualmente cu o criză alimentară fără precedent în istorie.

Dar care este originea foametei ? Se pare că există un consens al specialiştilor FAO că, printre altele, „***foametea este rezultatul deciziilor omului – mai ales decizii referitoare la modul de organizare a societății***". Amartia Sen, laureat al Premiului Nobel, motivează convingător că ***„sărăcia – şi nu lipsa hranei – este adesea cauza care dă naştere la foamete. Într-adevăr, aproape 80% dintre toți copiii malnutriți din țările în curs de dezvoltare de la începutul anilor '90 trăiau în țări cu mari surplusuri alimentare"***.

În Statele Unite, companiile alimentare cheltuiesc pe publicitate mai mult decât oricare alte industrii – circa 30 de miliarde de dolari anual. Reclamele pentru alimente sunt, de asemenea, categoria publicitară de vârf şi în Austria, Belgia şi Franța. Cheltuielile cu publicitatea pentru alimente în țările în curs de dezvoltare sunt mai mici, dar cresc rapid pe măsură ce veniturile se măresc şi ele. În Asia de Sud-Est, de exemplu, cheltuielile cu reclama alimentară s-au triplat între 1984 şi 2010, de la 2 miliarde la peste 6 miliarde de dolari.

Însă, trebuie avut în vedere că deciziile umane eronate pot agrava flagelul foametei. La aceste decizii, se adaugă şi fenomene reale ale crizei alimentare determinată de „explozia demografică", degradarea solurilor agricole, reducerea productivității relative a solurilor agricole şi reducerea suprafeței agricole pe cap de locuitor al Terrei. Cu circa patru milenii şi jumătate în urmă, oraşele state ale Sumerului antic, Irakul de astăzi, au fost confruntate cu o problemă tulburătoare – criza alimentară. Terenurile lor agricole acumulau, constant în timp, sare, produs derivat din evaporarea apei pentru irigații. Sarea distrugea fertilitatea solului şi, după un timp, recoltele se reduceau până când multe parcele au devenit în întregime neroditoare. Deşertul care se acumula, pe zi ce trecea, atunci, se observă astăzi în întinderea dintre Tigru şi Eufrat, leagănul culturii şi civilizației umane.

O perioadă, sumerienii au ripostat la degradarea solului şi micşorarea recoltelor cultivând alte terenuri noi. Dar, la un moment dat, s-a ajuns la limita expansiunii în zona respectivă. În următoarele trei secole, acumulările de sare au dus la scăderea recoltelor cu mai mult de 40%. Producția agricolă diminuată continuu, însoțită de creşterea tot mai accentuată a populației, au dus la scăderea rezervelor alimentare şi, mai departe, la reducerea capacității de întreținere a vieții în zona Mesopotamiei, înfloritoare în perioada precedentă. Până la 1800 î.H., agricultura sumeriană a intrat efectiv în colaps, iar această civilizație, odinioară glorioasă, a căzut în obscuritate. Astăzi numai arheologii scormonesc zona pentru a evidenția o cultură şi civilizație apuse[3].

Declinul Sumerului antic este o lecție îngrijorătoare pentru viitorul culturilor şi civilizațiilor actuale, cu atât mai mult, cu cât în vremurile antice populațiile puteau migra în zone neepuizate de capacitate de întreținere a vieții, pe când astăzi este afectată global, întreaga noastră planetă de dezastrul epuizării capacității de hrană a populației lumii.

---

[3] Constantin Daniel, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1987

Tendințe actuale: de la risipă la lipsuri. Polarizarea tot mai accentuată a siguranței alimentare pentru populația lumii se concretizează în existența la unul din polii sociali, a supraconsumului, iar la celălalt pol existența foametei distrugătoare de vieți omenești.

Aşa cum arată Alan Durning, ***bogații reprezintă circa 20% din populația lumii*** care-şi organizează viețile în jurul automobilelor, regimurilor alimentare bazate pe carne şi produse preambalate şi de unică folosință, ***producând circa 80% din daunele ecologice ale planetei***. În acelaşi timp, alți ***circa 30% din locuitorii planetei trăiesc într-o sărăcie absolută***. Merită însă subliniată o idee importantă desprinsă din prezentarea lui Alan Durning şi anume că circa 50% din populația lumii îşi satisfac, actualmente, majoritatea nevoilor lor fundamentale pe căi relativ viabile. Ei se deplasează cu bicicleta şi cu mijloacele de transport în comun de suprafață, se alimentează cu regimuri sănătoase de cereale, legume şi ceva carne, cumpără puține mărfuri preambalate şi reciclează majoritatea reziduurilor lor. Dar, tendința este de creştere continuă a procentului celei dea a treia stări sociale, a celor săraci.

Situația actuală a producției alimentare. Desigur, izvorul principal al produselor alimentare îl constituie agricultura. După 1950, producția agricolă, baza producției alimentare, a crescut până în 1990. Doi factori esențiali au determinat creşterea producției agricole după 1950 şi anume: irigațiile şi utilizarea pe scară largă şi intensivă a fertilizatorilor.

Descoperirea, din 1847, făcută de chimistul german Baron von Liebig Justus (1803-1873), fost profesor de chimie organică la Universitatea din Giessen între 1852 şi 1856, că toate substanțele nutritive pe care le extrag plantele din sol pot fi refăcute artificial prin sinteză chimică, în formă minerală, a pus bazele industriei moderne a fertilizatorilor pentru creşterea producției agricole. Dar, folosirea intensivă a acestor fertilizatori s-a făcut după 100 de ani de la descoperirea lor, după 1950.

Posibilitatea de utilizare a fertilizatorilor este dependentă de umiditatea solului. Nu contează dacă umiditatea provine din ploi abundente sau irigații. Ca urmare, creşterea intensității de utilizare a fertilizatorilor între 1950 şi 1990, a fost influențată direct şi de către creşterea suprafețelor irigate. Tendința de limită asimptotică a rezervelor de produse alimentare, prin limita asimptotică a producției agricole globale şi reducerea celei specifice (pe locuitor) pune sub semnul întrebării securitatea alimentară a populației umane.

După 1989, utilizarea fertilizatorilor a început să scadă, ca urmare sesizării faptului că în tendința de adaptare la aceste substanțe, plantele au început să absoarbă din ce în ce mai multe substanțe nutritive şi să fie influențată calitatea alimentară a cerealelor de către fertilizatorii utilizați.

Căutarea unor alternative este determinată de actualele tendințe de creştere continuă a cererii de produse alimentare, ca urmare a creşterii populației, a puterii de cumpărare a unei părți a acesteia şi limitele cu care se confruntă comunitatea umană în ce priveşte capacitatea creşterii producției alimentare prin măsurile tradiționale.

Securitatea alimentară depinde, îndeosebi, de tendințele manifestate, din acest punct de vedere, în cele două mari puteri mondiale, producătoare şi consumatoare de produse agricole: SUA şi China. Pentru SUA, creşteri mari ale

productivității pământului s-au obținut în anii ’50 şi ’60, când productivitatea a crescut, în medie, cu 3,7% anual. Apoi, în perioada anilor ’70, ea a scăzut până la 1,9% anual, adică la circa jumătate. În anii ’80, scăderea productivității pământului a ajuns la circa 1% anual.

În China, din 1950 până în 1977, productivitatea pământului a crescut cu 2,7% anual, în special datorită extinderii irigațiilor. După 1977, datorită reformelor economice din 1978, productivitatea pământului a explodat pur şi simplu, astfel că recolta de cereale la hectar a crescut de la 2,11 tone în 1977, la 3,41 tone în 1984, o creştere de 7% anual. Aceasta a făcut ca producția de cereale a Chinei să o depăşească pe cea a SUA, permițând Chinei să-şi dezvolte şi şeptelul, în special al porcinelor. Creşterea productivității s-a datorat creşterii, pe baza irigațiilor, a consumului de fertilizatori, în aceşti şapte ani, de peste trei ori.

Dar, pentru a se vorbi de siguranța hranei este necesar să se prezinte şi date privind evoluția consumului de produse agricole. Ori, dacă se manifestă o tendință de creştere a producției în Asia, consumul evoluează în aceeaşi direcție. Asia are însă, între Pakistanul de Est şi Japonia o populație de circa 3,1 miliarde de locuitori, aproape jumătate din populația lumii. Excluzând Japonia, în această regiune, economia a crescut cu circa 8% anual din 1991 până în 2000. Nu există precedent în istorie în care atât de mulți oameni să contribuie la un ritm atât de ridicat al producției şi care să ridice şi pretenții similare în ceea ce priveşte consumul, mai ales din punct de vedere alimentar.

Astfel, China este țara care înregistrează cea mai mare creştere economică din zonă, economia ei crescând cu două treimi între anii 1990 şi 1995. Dat fiind o creştere a populației cu puțin peste 1% anual, aceasta înseamnă că venitul mediu anual a 1,2 miliarde de oameni a crescut cu 60% în numai cinci ani. O mare parte din acest venit suplimentar se transpune în pretenții pentru mai multe produse alimentare. În această perioadă de cinci ani, consumul de produse alimentare a crescut în China cu 40 milioane de tone. Din acest total, 33 milioane de tone au fost consumate sub formă de nutreț pentru animale, iar 7 milioane tone direct sub formă de hrană umană. Tendințe asemănătoare se manifestă şi în alte țări din zonă. Astfel, în India industria cărnii se dezvoltă cu 15% anual, dublându-se la fiecare cinci ani. Industria cărnii în Indonezia, țară cu 200 milioane de locuitori, creşte cu o rată comparabilă cu cea a Chinei. Consumul de nutreț creşte acum în toată Asia: în China, India, Indonezia, Malayezia, Pakistan, Filipine, Coreea de Sud, Thailanda şi Vietnam.

Această creştere record a bunăstării pentru un segment atât de mare a populației globului explică de ce surplusurile mondiale s-au transformat în lipsuri. Importul de cereale în Asia a crescut de la 6 milioane tone în 1950 la peste 90 milioane tone în 1995. Câteva țări asiatice, inclusiv Japonia, Coreea de Sud şi Taiwan, importă acum mai mult de 70% din cerealele pe care le consumă. Asia devine din ce în ce mai mult o regiune puternică industrial, dar vulnerabilă agricol.

Creşterea consumului şi a capacității de achiziție a produselor agricole în această zonă asiatică a globului, suprapopulată, a determinat o accentuare a foametei în alte zone ale globului, mai ales cea africană. Accentuarea foametei este determinată şi de faptul că anual populația

globului creşte cu circa 90 milioane de locuitori a cărei hrănire depinde acum aproape în întregime de creşterea productivității pământului.

Dar câți oameni poate hrăni Pământul ? La această întrebare a căutat să dea răspuns, în septembrie 1994, cele 179 delegații întrunite la Cairo în cadrul Conferinței Internaționale pentru Populație şi Dezvoltare. Nici aici nu i s-a găsit un răspuns acceptat de participanți, făcându-se numai anumite aprecieri privind creşterea populației globului şi măsurile ce trebuiesc luate pentru stabilizarea ei. În ce priveşte răspunsul concret la întrebarea câți oameni poate hrăni Pământul ?, se avansează cifre foarte variate şi uneori de mărimi inimaginabile. Într-o carte publicată în 1978, Silviu Neguț[4] avansează nişte cifre incredibile, că într-un timp scurt circa 30 de miliarde, iar pe timp lung circa 120 miliarde de oameni.

Răspunsul, totuşi, nu este aşa de complicat, dacă se face referiri la date exacte înregistrate de diverse statistici economico-sociale. Astfel, în 1993 s-au obținut 1892 milioane tone de produse agricole pe glob. Se estimează de specialişti că cifra maximă poate fi de 2000 de milioane de tone de cereale. Americanul consumă, în medie, 800 kilograme de cereale anual, în marea lor majoritate indirect, sub formă de carne, lapte, ouă, brânză, iaurt şi înghețată. În India, consumul mediu pe persoană este de 200 kilograme cereale anual, majoritatea consumate direct. Însă, ştiințific, alimentația nu este rațională nici cea americană şi nici cea indiană. Se consideră drept rațională aşa-numita alimentație de “tip mediteranean”, specifică în Italia. Consumul mediu al unui italian este de aproximativ 400 kilograme cereale anual.

Dacă producția anuală s-ar “stabiliza” la cele două miliarde de tone anual, atunci, această producție ar putea asigura normal hrană, în varianta americană la 2,5 miliarde locuitori ai pământului, iar în varianta italiană (rațională) la 5 miliarde de locuitori ai pământului. Actualmente populație globului a trecut de 7 miliarde de locuitori. Dar, există o degradare permanentă a fertilității terenurilor agricole cu consecința reducerii continue a productivității acestora.

În general, factorul principal al degradării îl constituie eroziunea, ponderea ei fiind de 84% din cauze. Al doilea factor îl constituie defrişarea pădurilor tropicale. Un al treilea factor îl constituie salinizarea terenurilor agricole irigate, circa 20% din suprafața mondială irigată fiind afectată de acest fenomen. Un al patrulea factor îl constituie scoaterea din circuitul agricol a unor întinse suprafețe din cauza urbanizării şi industrializării.

Ca urmare acestor situații, după unele date furnizate mass-media mondială, declanşarea crizei mondiale în toamna lui 2008 a avut drept cauză şi criza alimentară mondială. După unele date, 22 septembrie 2008 este o zi istorică întrucât în ziua respectivă, pentru prima dată în istorie, cererea de produse alimentare pe piața mondială a depăşit oferta acestora.

Rezultă deci că reducerea numerică a populației mondiale este o problemă globală şi urgentă. Se pare că factorii de decizie la nivel mondial s-au hotărât, după unele mențiuni pe internet, să reducă populația mondială la

[4] Silviu Neguț, Un singur Pământ. Omul şi mediul înconjurător, Editura Albatros, Bucureşti, 1978.

jumătate. În această activitate este luată în considerare folosirea şi a medicinii în acest scop.

Am prezentat câteva considerații asupra acestui subiect având în vedere presiunea psihică deosebită pe lumea medicală menită, de la Hipocrat încoace, să se îngrijească de sănătatea publică, acum să contribuie la reducerea populației prin „stimularea" deceselor.

3. Genocidul selectiv. Armele chimice şi biologice. Războiul genetic etno-biologic

Reducerea pe cale brutală a populației de pe Terra, cu contribuția sistemului medical, constituie un obiectiv important al conducerii umane de către cei din spatele cortinei.

În primul rând se evidențiază preocuparea evidentă de producere pe cale de sinteză a diverse maladii pe care să le disipeze în mediul uman şi, de asemenea, disiparea acestora în mediul uman.

Dacă privim cu multă atenție şi luciditate la tot ceea ce se petrece actualmente pe această planetă, descoperim că lumea în care trăim devine pe zi ce trece din ce în ce mai periculoasă pentru fiecare dintre noi. Se dezvăluie astfel adevărul zguduitor despre fenomenul aşa-numitelor **„dâre ale morții" (chemtrails-uri)**, pe care mass-media îl trece cu obstinație sub tăcere, iar în SUA efectiv li se închide gura tuturor acelora care cer în mod insistent explicații, ei fiind acuzați nici mai mult, nici mai puțin decât de... propagandă teroristă antiguvernamentală.

Dârele morții (chemtrails-uri), ce constau atât din felurite substanțe chimice extrem de nocive pentru sănătate, cât şi din mai mulți viruşi mortali ce au fost creați în anumite laboratoare secrete prin manipulări genetice, sunt pulverizate în atmosferă cu ajutorul avioanelor şi constituie unul dintre mijloacele prin care aşa-zişii „iluminați" din spatele cortinei profită de apatia, de inconştiență şi de ignoranță a marilor mase de oameni, pe care se străduiesc să le manipuleze şi să le împuțineze prin anumite căi. Ei încearcă la ora actuală să-şi ducă la îndeplinire planul criminal de reducere drastică a populației globului până la 1 miliard de ființe umane.

În urma analizelor independente la care au fost deja supuse substanțele chimice din care sunt formate aceste dâre chimice ale morții (chemtrails-uri), există la ora actuală anumite dovezi incontestabile că multe dintre noile maladii şi epidemii ce au apărut în ultima vreme şi pentru care lumea medicală nu a oferit deocamdată explicații oficiale, au drept cauză aceste dâre suspecte pe care le lasă în zbor în urma lor avioanele. Efectele dăunătoare ce sunt generate de aceste „dâre ale morții" sunt multiple, iar unele dintre ele sunt extrem de alarmante. În urma analizei realizate în laborator a unor astfel de substanțe ce provin din chemtrails-uri, au fost descoperite în ele germeni patogeni extrem de toxici. Ceea ce este însă foarte semnificativ şi totodată uluitor este faptul că aceşti germeni patogeni au fost descoperiți la aproximativ 45% dintre foştii soldați care acum suferă de misterioasa şi vlăguitoarea maladie ce este denumită Sindromul Războiului din Golf. În plus, la ora actuală se ştie că printre simptomele ce sunt întâlnite în zonele în care au fost răspândite o anumită perioadă de timp

aceste chemtrails-uri, apar deficienţe respiratorii şi unele simptome stranii, asemănătoare cu cele de răceală, iar uneori fiinţele umane mărturisesc despre o stare ciudată de confuzie mentală şi împrăştiere cu care se confruntă după aceea.

O ştire şocantă ce dovedeşte şi totodată confirmă că informaţiile şi probele din ce în ce mai numeroase despre realitatea înfricoşătoare a chemtrails-urilor se adevereşte!!! Un avion din SUA ce realiza o misiune secretă care fusese plănuită de CIA, în timp ce se afla pe teritoriul Chinei, a fost împiedicat să decoleze. S-a efectuat analiza de laborator a substanţei ce se afla în recipientele metalice ale acestuia. Analiza de laborator a evidenţiat faptul că era vorba despre o soluţie contaminată cu virusul modificat al gripei porcine. Aceste rezultate, care au fost constatate în urma unor cercetări riguroase ce s-au realizat în mai multe laboratoare de pe glob, confirmă într-un mod indubitabil că deja chemtrails-urile conţin nu numai substanţe chimice care sunt extrem de toxice pentru fiinţele umane, ci şi unele bacterii exotice, precum şi unii viruşi foarte periculoşi, cum ar fi virusul gripei aviare (H1N1), precum şi virusul gripei porcine. De curând, unii cercetători au semnalat că aceste chemtrails-uri conţin şi anumite microcipuri sub formă de „praf“, iar unele cercetări extrem de recente au evidenţiat că chemtrails-urile răspândesc, totodată, particule extrem de nocive pentru sănătatea fiinţelor umane şi care sunt rezultatul a ceea ce se numeşte la ora actuală nanotehnologie. Toate aceste aspecte sunt extraordinar de grave şi ele confirmă că asistăm la declanşarea unui genocid planetar ce este programat să apară pe întreaga suprafaţă a globului.

La data de 26 iunie 2009, două avioane Antonov 124 ucrainiene, ce erau însă pilotate de către militari americani, au pulverizat substanţe chimice toxice deasupra teritoriilor Nigerului şi Indiei. Avioanele respective au fost interceptate în timp ce îşi schimbau semnalul de pe modul civil pe cel militar. Forţele armate aeriene nigeriene şi respectiv forţele armate aeriene indiene au forţat fiecare, la rândul lor, avioanele respective să aterizeze, iar autorităţile nigeriene i-au luat chiar prizonieri pe piloţii avionului respectiv şi au reţinut, în baza lor aeriană, avionul ce era într-un mod atât de neobişnuit echipat cu recipiente metalice în care se aflau atât substanţe nocive pentru sănătatea fiinţelor umane, cât şi viruşi ai gripei aviare H1N1 şi viruşi ai gripei porcine. Câteva ore mai târziu, un comando aflat sub conducerea Pentagonului a bombardat o conductă Shell care traversa teritoriul Nigerului.

După ce li s-au adus la cunoştinţă aceste evenimente, fiind îngrijorate de operaţiunile americane de răspândire în atmosferă a unor agenţi biologici, ce sunt de natură să declanşeze epidemii de gripă aviară şi gripă porcină, autorităţile chineze au solicitat Serviciilor secrete indiene şi nigeriene informaţii cât mai precise despre acţiunea care a avut loc. În conformitate cu rapoartele secrete ce le-au fost puse la dispoziţie atât de către serviciile secrete ale Indiei, cât şi de către serviciile secrete ale Nigerului, s-a aflat că cele două avioane transportau: „**sisteme speciale de evacuare ce erau capabile să pulverizeze până la 45 de tone de substanţe toxice, ce ar fi declanşat o «ceaţă» aeriană prin intermediul unei reţele de ţevi foarte subţiri ce erau amplasate de-a lungul aripilor celor două avioane. Cele 45 de tone de agent biologic activ, ce s-au**

văzdit ulterior ca fiind o extrem de periculoasă armă biologică, se aflau în containere metalice, care erau montate în interiorul ambelor avioane“. De curând, serviciile secrete chineze au declarat că au ajuns la culmea saturației şi că deja sunt exasperate de atacurile biologice repetate pe care Statele Unite ale Americii le realizează deasupra teritoriului Chinei şi au dezvăluit că unele avioane americane realizează atacuri biologice şi cu acea ocazie pulverizează bacterii şi viruşi extrem de periculoşi, care sunt de natură să declanşeze epidemii de gripă aviară (H1N1) şi gripă porcină.

La ora actuală, se ştie deja că mai multe guverne, printre care guvernul Rusiei, guvernul Chinei, guvernul Indiei, guvernul Nigerului şi guvernul Israelului sunt în mod serios preocupate şi deja sunt conştiente de faptul că substanțele care sunt în felul acesta răspândite în atmosferă cu ajutorul anumitor avioane americane constituie de fapt un adevărat război biologic.

Abuzul asupra ştiinței continuă iar în laboratoare dotate cu tehnologii de ultimă oră, geneticieni de renume au reuşit deja descoperirea a noi modalități de creştere a factorului mortalității antraxului sau variolei prin modificarea structurii lor genetice. Prin combinarea cu succes a unor gene, savanții pot crea un virus care poate declanşa concomitent două sau mai multe boli în momentul infestării. La începutul anilor ’90, armata rusă dezvoltase deja Proiectul Chimera, reuşind combinarea variolei cu ebola într-un singur super-virus. O altă direcție macabră a dezvoltării virusurilor himere este cea dată de crearea unui virus care în combinație cu antidotul său să creeze o altă formă de virus, ducând în final la moartea oricărui om infestat căruia i se administrează antidotul. Un astfel de produs a fost deja realizat în cazul toxinei botulinice. În situația noii super-toxine, administrarea antidotului constând în toxina anti-botulinică duce la apariția unei noi toxine cu un potențial mortal mai mare decât al toxinei inițiale.

Toxinele sunt produse ale plantelor sau microorganismelor, incluzând, printre altele, ricinul şi *botulinum*-ul, care pot fi produse şi prin sinteză chimică. Biotehnologia poate fi folosită pentru realizarea pe scară largă a acestor agenți biologici, iar ingineria genetică poate să le sporească rezistența la vaccinurile şi tratamentele medicale actuale.

Agenții biologici, ca şi cei chimici, au un anumit potențial de pericol, sunt relativ ieftini, uşor de procurat şi, deşi au o dublă întrebuințare (civilă şi militara), sunt uşor de mascat. Amenințarea chimică este percepută ca fiind mai puțin periculoasă decât cea biologică. Şi asta pentru că arma chimică este receptată ca un mijloc tehnic, care poate fi contracarat tot cu ajutorul unor mijloace tehnice, pe când arma biologică are o „rezonanță" uşor dezagreabila (viruşi, microbi, boli).

Armele chimice şi biologice sunt chintesența armelor de răspândire a terorii. În prezent, asocierea care se face între armele chimice, cele biologice şi terorism a devenit o obişnuință, ceea ce le întăreşte efectele de natură psihologică, inducând sentimente de teamă, panică şi nesiguranță.

Efectele psihologice ale armelor chimice şi biologice pot fi analizate pe doua direcții: amenințarea cu recurgerea la folosirea lor şi utilizarea lor propriu-zisă.

Amenințarea creează o paletă variată de reacții: neliniște, panică, suspiciune generalizată în rândul populației. Un rol important în acest sens îl au

mass-media care, prin mediatizarea exagerată, stimulează această reacție de răspuns care duce, în perioadele critice, la o avalanşă de „alarme false".

Progresul ştiințific este totdeauna folosit şi în scop distructiv, de exterminare a semenilor umani. Un exemplu diabolic, în acest sens, îl constituie descoperirile din biologie îndeosebi descoperirea ADN-ului şi a Genomului uman. Pe baza lor, în prezent se pregăteşte aşa-numita "bombă etno" - o bombă biologică, care va avea ea însăşi "inteligența" de a face diferența între diferite grupuri etnice.

Conform unor deconspirări, statul israelian lucrează asiduu la o nouă armă biologică, pe care israeliții speră că o vor putea folosi pentru a câştiga războiul pe care îl duc cu arabii. Această armă biologică este concepută pentru a omorî doar persoanele de o anumită etnie şi care au un anumit tip specific de gene, chiar dacă între cele două etnii (arabi şi evrei) sunt puține diferențe din punct de vedere genetic, ambele având origini semite.

Conceptul de "bombă etno" a fost inițiat prin cercetările de pe vremea apartheid-ului fiind făcute de către savanții din Republica Africa de Sud şi au fost dezvăluite recent în timpul audierilor dinaintea Comisiei pentru Adevăr şi Reconciliere care a studiat amănunțit crimele comise de funcționarii oficiali împotriva umanității.

În 1980, o echipă specială pentru cercetarea armelor biologice şi chimice din Africa de Sud, condusă de dr. Dan Goosen, a recunoscut faptul că a primit ordin să inventeze o "armă a pigmentului" care să îi omoare doar pe negri - o armă inteligentă care să îşi decidă victimele în funcție de culoarea pielii. Din acest punct de vedere cercetările făcute de israeliți sunt la fel de rasiste şi se bazează pe capacitatea de a omorî victima în conformitate cu ADN-ul inclus în programul armei biologice. Dr. Goosen a mai spus: "**Răspândirea acestei boli create artificial se preconizează a fi realizată prin bere, porumb sau chiar vaccinuri**". El mai pretindea că nu a reuşit să oprească acest proiect. Recent, un document "top secret" al Pentagonului avertiza că "**agenții biologici pot fi modificați (programați) genetic să devină arme genetice mortale**".

G L O S A R

Activitate - reprezintă o tendință înnăscută. Ea stă la baza tuturor comportamentelor şi a fost studiată îndeosebi la copii, pornindu-se de la jocurile lor, precum şi la animale. Dacă plasăm un şobolan, de exemplu, într-un mediu nou, el începe prin a-l explora, dincolo chiar de orice trebuință imediată (hrană etc.). Distingem diferite categorii de activitate. Cea mai simplă este reflexul, care nu este decât o eliberare de energie ca reacție la un excitant. Calificăm acest „răspuns" drept *activitate nervoasă inferioară,* spre deosebire de *activitatea nervoasă superioară*, aceea a creierului, care pune în joc mecanisme de acțiune de o extremă complexitate, din care rezultă sentimentele şi fenomenele gândirii.

Acțiune psihologică, ansamblu de mijloace, altele decât armele, puse în practică pentru a influența opinia publică şi comportamentul populațiilor

mice sau neutre a căror combativitate vrem să o sporim, obținând ajutor sau cel puțin asigurându-ne simpatia. Acțiunea psihologică se exercită în profunzime, mergând mai departe decât propaganda", care de asemenea se adresează sensibilității şi rațiunii, dar în mod superficial şi grosolan. Ea se deosebeşte şi de războiul psihologic, care îl vizează îndeosebi pe inamic, urmărind să-i dezagrege trupele şi spatele frontului. Acțiunea psihologică are drept țel educarea şi reeducarea maselor. Pentru a ajunge aici, regimurile totalitare au recurs la metode de dezinformare şi de îndoctrinare. într-un sistem liberal, se preferă să se dea informații exacte, să se deschidă şcoli şi dispensare; se acționează pe bază de exemplu, de contact şi prestigiu personal.

Adaptare, ajustare a unui organism la mediul său. Ființa vie dispune de o anumită plasticitate, datorită căreia îi este cu putință să rămână în acord cu mediul său şi să mențină echilibrul mediului său interior. Dacă, de exemplu, se transportă din Europa în America un stup ale cărui albine au fost în prealabil condiționate să-şi caute nectarul la o oră determinată, după 2-3 zile de „şovăială" se observă că ritmul lor s-a adaptat la ora locală. Albinele şi-au modificat deci ritmul lor endogen pentru a-l sincroniza cu factorii periodici ai noului lor mediu. Procesul vital necesită o perpetuă reajustare a organismului pentru restabilirea unui echilibru mereu rupt. Această ajustare se operează printr-o suită de schimburi neîncetate între corp şi mediul său, în cadrul dublei acțiuni a subiectului asupra obiectului (asimilare) şi a obiectului asupra subiectului (acomodare). Aceste două moduri de acțiune, interdependente, se combină fără încetare pentru a menține starea de echilibru stabil care defineşte adaptarea. Există adaptare, spune J. Piaget, atunci când organismul se transformă în funcție de mediu, iar această variație are ca efect un echilibru al schimburilor între mediu şi el, favorabil conservării sale. Potrivit concepției lui Piaget, viața psihică ascultă de aceleaşi legi structurante ca viața organică. Inteligența se construieşte printr-o permanentă ajustare între schemele anterioare şi elementele unei experiențe noi.

Aptitudinile - reprezintă însuşirile psihice şi fizice relativ stabile care-i permit omului să efectueze cu succes anumite activități.

Atenția - se defineşte ca funcție sau mecanism de orientare, focalizare şi fixare a conştiinței asupra unui obiect, sarcini, întrebări, probleme, etc.

Atenția - se referă la concentrarea şi focalizarea efortului mintal, focalizare care este însă selectivă, dirijabilă şi distributivă**.**

Atitudinea - este o modalitate de raportare față de anumite aspecte ale realității ce implică reacții afective, cognitive şi comportamentale.

Atitudinea - o organizare relativ durabilă de credințe, sentimente şi tendințe comportamentale față de persoane, grupuri, obiecte şi evenimente semnificative din punct de vedere social.

Auto-dezvăluirea - este procesul prin care individul comunică altora informații mai mult sau mai puțin intime despre el.

Auto-prezentare - se referă la strategiile pe care le foloseşte individul pentru a modela impresiile celorlalți despre el.

Caracterul - desemnează ansamblul însuşirilor psihice care privesc relațiile unei persoane cu semenii săi şi valorile după care se conduce.

Clarviziunea - desemnează o formă de percepție extrasenzorială care se referă la abilitatea de a obține cunoştințe despre evenimente care nu sunt detectabile prin intermediul simțurilor uzuale.

Coeziunea - este rezultanta tuturor forțelor care îi determină pe indivizi sa rămână în grup.

Comportament - ansamblul reacțiilor adaptive, obiectiv - observabile, pe care un organism, prevăzut cu sistem nervos, le execută ca răspuns la stimulii din mediu (ambianță), care sunt, de asemenea, obiectiv - observabili. Echivalent (engl.) al termenului *behaviour*. În sens larg, *reacție globală a unui organism, prin care el răspunde la o situație trăită, în funcție de stimulările mediului şi de tensiunile sale interne* si ale cărui mişcări succesive sunt orientate într-o direcție semnificativă; este modul de a fi al animalelor şi omului; manifestări obiective ale activităților lor globale.

Conceptele - sunt condensări informaționale, generalizări despre obiecte, ființe şi fenomene ce au caracteristici similare. Noi realizăm generalizări pornind de la similaritățile existente între instanțele (sau exemplarele) diferitelor obiecte şi ignorând diferențele.

Conceptul de sine - reprezintă totalitatea percepțiilor şi cunoştințelor pe care oamenii le au despre calitățile şi caracteristicile lor. Componenta evaluativa a eu-lui, care se referă la auto-evaluările pozitive sau negative ale persoanei, se numeşte **stima de sine.**

Conduită - semnifică activitatea sau acțiunea sub toate formele lor intern-subiective si extern-motorii, aspect prin care se evidențiază *unitatea dintre psihic şi faptele de comportament***.**

Conformismul - este o schimbare în comportament sau în atitudini către poziția grupului (a majorității membrilor grupului), ca rezultat al presiunii implicite a grupului.

Confuzia - reprezintă incapacitatea de a gândi limpede; subiectul în general este dezorientat în spațiu şi timp.

Conştienţa - desemnează o stare corticală particulară, caracterizată printr-o sensibilitate specială, individuală, la stimuli interni sau externi, marcând o conştientizare a persoanei proprii şi a mediului ambiant.

Conştiența - are semnificația de *experimentare conştientă a vieții*, capacitatea de a reflecta asupra lumii şi asupra sinelui şi de a acționa în conformitate cu propria voință, ceea ce ne deosebeşte de maşini.

Conştiinţa - este un sentiment pe care omul îl are asupra moralităţii acţiunilor sale.

Conştiința - expresie a activității ansamblului de funcții, stări şi procese psihice senzoriale, intelective şi reglatorii în unitatea lor funcțională.

Conştiința - o sinteza integratoare de fenomene psihice ce permit subiectului (individul uman) să fie capabil să aibă percepția imediată şi continuă a existenței sale, a actelor sale comportamentale şi a consecințelor lor în lumea exterioară. Prin **c**. datele şi informațiile din simțuri şi memorie sunt organizate astfel încât ne autopercepem ca situare în spațiu şi timp, să avem cunoştință de starea prezentă şi să ne raportăm la lumea percepută, direct şi imediat. **C**. este fără interioritate şi exterioritate, pentru că ea se raportează la lumea percepută şi nu există decât „acum şi aici"; este condiționată decisiv de *starea specifică de*

conştienţă (vigilenţă şi atenţie), opusă celei de somn şi inconştientului.

Creativitatea - este un proces mental şi social care implică generarea unor idei sau concepte noi, sau noi asocieri ale minţii creative între idei sau concepte existente. Această dispoziţie de a crea există în stare potenţială la orice individ şi la toate vârstele. Strict dependentă de mediul sociocultural, această tendinţă naturală necesită condiţii favorabile pentru a se exprima. Teama de deviere şi conformismul sunt piedici în calea creativităţii. Pentru a elibera imaginaţia de lesturile sale, psihologii au pus la punct tehnici de discuţie în grup în care consemnul este exprimarea tuturor ideilor, chiar şi a celor mai bizare. Fiecare participant rivalizând în planul ingeniozităţii, fără teama de a fi criticat, problemele cele mai dificile îşi găsesc pe neaşteptate soluţiile. Aşa se face că fizicienii de la Naţional Accelerator Laboratory din Batavia (Illinois, Statele Unite) au ajuns să folosească un dihor alb, echipat cu un ham şi cu un pământuf, pentru a curăţa interiorul acceleratorului de particule (un tub de 500 m şi cu diametrul de 15 cm).

Cunoaşterea - este unul din procesele definitorii, fundamentale ale spiritului uman. Poate fi considerat procesul prim prin care conştiinţa de realitate şi de sine apare în subiect raportându-l la sine şi la lumea sa. Esenţa cunoaşterii constă în reproducerea în interiorul subiectivităţii a unei alte subiectivităţi, prin conştientizare de sine şi cuplarea subiectivităţii conştientizate cu o realitate în care poate acţiona, experimenta, evalua şi conclude asupra consecinţelor.

Educaţia - se defineşte ca fiind activitatea specializată, specific umană, care mijloceşte şi susţine, în mod conştient, dezvoltarea.

Emoţia - este definită ca o reacţie afectivă de intensitate mijlocie şi de durată relativ scurtă, însoţită adesea de modificări în activităţile organismului, oglindind atitudinea individului faţă de realitate.

Emoţiile - sunt trăiri afective de scurtă durată, de intensitate variabilă, care exprimă reacţiile noastre la situaţiile, evenimentele cu care ne confruntăm.

Empatia - capacitatea de a sesiza trăirile altuia, de a ne identifica emoţional şi cognitiv cu o altă persoană. Rezonanţă, comunicare afectivă cu semenul. O mamă cunoaşte intuitiv trebuinţele şi sentimentele sugarului ei. cu care ea este în comunicare. Această misterioasă capacitate este legată, după toate aparenţele, de faptul că iniţial copilul era una cu mama sa. Ea explică de asemenea de ce copiii, oricât de mici, sunt la curent cu necazurile, cu neliniştile şi bucuriile părinţilor lor. Empatia stă la baza identificării' şi a înţelegerii psihologice a celorlalţi.

Ereditatea - este însuşirea fundamentală a materiei vii de a transmite, de la o generaţie la alta, mesajele de specificitate, sub forma codului genetic**.**

Euristica - se referă la regulile mentale care pot conduce la o soluţie.

Euristica disponibilităţii - este tendinţa de a presupune că un eveniment sau un lucru este cu atât mai frecvent cu cât îl putem evoca mai uşor din memorie.

Euristica reprezentativităţii - este tendinţa de a presupune că, dacă ceva seamănă cu un membru al unei anumite categorii, acel ceva face parte din categoria respectivă, indiferent de datele statistice aflate la îndemână.

Experimentul - provocarea unui experiment psihic, în condiţii bine determinate, cu scopul verificării unei ipoteze, a unei relaţii cauzale.

Fenomenul - exprimă trăsăturile individuale, exterioare, întâmplătoare şi vremelnice ale obiectelor, trăsături prin care domeniile realității se manifestă nemijlocit şi multiplu.

Gândirea - manipularea reprezentărilor mentale ale informațiilor**.**

Gândirea – procesele mintale de rezolvare, într-o manieră tipic omenească, ca şi de elaborare a unor decizii responsabile ori de creare a unor produse intelectuale inedite.

Mediul - este constituit din totalitatea elementelor cu care individul interacționează, direct sau indirect, în procesul deveniri sale.

Memoria - este procesul psihic care asigură întipărirea, stocarea şi reactualizarea experienței anterioare.

Memoria - este un proces psihic care constă în întipărirea, recunoaşterea şi reproducerea senzaţiilor, sentimentelor, mişcărilor, cunoştinţelor etc. din trecut. Memoria defineşte dimensiunea temporală a organizării noastre psihice, integrarea ei pe cele trei segmente ale orizontului temporal – trecut, prezent, viitor.

Metoda - (din grecescul methodos – drum, cale de urmat) desemnează o serie de demersuri sau reguli pe care le adoptam în vederea atingeri unui scop.

Modelul - reprezintă transcrierea matematică a unor ipoteze simplificate despre starea sau evoluția unui fenomen sub influența anumitor variabile.

Modelul determinist - este modelul care nu conține variabile aleatoare şi care determină cert starea sau evoluția fenomenului.

Motivația - reprezintă ansamblul factorilor care declanşează activitatea individului, o orientează către anumite scopuri şi o susține energetic.

Motivul - este un impuls, un imbold care declanşează, susține energetic şi orientează acțiunea.

Nivel mental sau **Nivel intelectual**, grad de eficiență intelectuală măsurat prin metoda testelor. Nivelul mental urmează o dezvoltare aproape paralelă cu creşterea fizică şi, ca şi aceasta, depinde atât de factorii constituționali cât şi de factorii socioeconomici şi culturali. Un copil crescut la țară, obişnuit să raționeze pornind de la situații practice, nu are aceeaşi formă de inteligență ca un licean de aceeaşi vârstă care trăieşte într-un marc oraş, care a fost învățat să se servească de un limbaj bogat şi să raționeze în plan abstract. Amândoi pot fi la fel de inteligenți, dar pentru a aprecia nivelul lor mental este indispensabil să-i supunem unor probe diferite. Din aceleaşi motive, nu este nimerit să luăm în considerare rezultatele şcolare pentru a aprecia inteligența unui şcolar: „nivel şcolar" nu este sinonim pentru „nivel mental"

Nivelul de aspirație - este definit drept standardul pe care o persoana se aşteaptă şi speră să-l atingă într-o sarcină dată.

Normal, conform unei reguli. **Normalitatea** este o noțiune relativă, variabilă de la un mediu sociocultural la altul şi în timp: este ceea ce se observă cel mai adesea într-o societate dată. la data cutare. într-un ansamblu statistic a cărui dispersie este normală (curbă sub formă de clopot), notele care se apropie de media aritmetică" sunt caracteristice pentru normalitate; dimpotrivă, acelea care se situează la extremitățile curbei sunt anormale, în medicină, există tendința de a se asimila omul

normal individului perfect sănătos, individ care, la drept vorbind, nu există.
Normele - sunt convenții care reglează viața socială şi care previn conflictele. Ele au un caracter imperativ, iar nerespectarea lor atrage sancțiuni.
Observarea – culegerea informației despre procesul sau obiectul luat în studiu.
Observație - studierea sistematică şi intenționată a comportamentului în condiții naturale, în absența intervenției observatorului (psihologului) şi în scopul unei descrieri detaliate. Introspecția (numită şi autoobservație) este o formă a observației care are ca obiect propriul comportament, propriile gânduri şi trăiri afective.
Operația - este un mod de acțiune, un instrument de lucru; ca expresie internă, psihologică, aceasta este un mod specific de prelucrare a informațiilor (asociere-disociere, selecție, reunire-separare, seriere, identificare de asemănări şi deosebiri etc.)
Percepția - se refera la interpretarea informației, la modul în care noi îi acordăm un înțeles.
Percepția extrasenzorială - este definită ca fiind abilitatea de a primi informații despre lume prin alte canale decât simțurile normale.
Personalitatea - desemnează omul în totalitatea determinărilor sale bio-psiho-sociale şi spiritual-cosmice; din p.d.v. psihologic **p**. reprezintă ceea ce este stabil, sintetizat, cristalizat în sistemul psihic uman (însuşiri psihice - temperament, caracter, aptitudini, Eu integrator).
Personalitatea - este definită ca elementul stabil al conduitei unei persoane, ceea ce o caracterizează şi o diferențiază de altă persoană**.**
Populație (statistică) - reprezintă o mulțime de elemente care au cel puțin o caracteristică (calitate) comună si care face obiectul cercetării statistice.
Pragul absolut - este cea mai mică intensitate a unui stimul care îl face să fie perceput. Strâns legată de noțiunea de prag absolut este şi acea de sensibilitate, care numeşte capacitatea unei persoane de a sesiza un stimul la o valoare a pragului cât mai mică. Ea este într-o relație invers proporțională cu valoarea pragului absolut.
Pragul diferențial - este cantitatea minima cu care trebuie să se modifice intensitatea unui stimul pentru ca noi să percepem o schimbare. Creşterea sau scăderea sensibilității ca urmare a acțiunii repetate a stimulilor sau a modificării condițiilor de mediu poartă denumirea de **adaptare senzorială.**
Precogniția - constă în abilitatea de a prevedea sau prezice evenimentele viitoare. Ulterior, psihologii au lărgit acest concept, definind **percepția subliminală** drept percepția stimulilor pe care nu-i detectăm în mod conştient într-o anumită ocazie, deşi în alte situații am fi avut posibilitatea conştientizării lor.
Predicția – deducțiile ce se fac pe baza ipotezelor formulate.
Proces psihic (p.p.) - concept care denumeşte o succesiune de faze în funcționarea psihicului; orice p.p. constituie un subsistem de activitate informațională care este dotat cu autoreglaj.
Procese psihice şi mentale - Procesele necesare punerii în joc a percepţiei, gândirii, planificării, dorinţelor şi luării de decizii sunt evenimente conştiente. Acest proces de autoobservaţie este denumit *introspecţie*.

Evenimentele trăite se fixează în memorie, de unde pot fi din nou aduse în conştiinţă. Această activitate este denumită retrospecţie. În felul acesta omul are posibilitatea cunoaşterii propriilor sale acte şi poate, nu numai să-şi controleze comportamentul personal, dar să înţeleagă şi comportamentul altora în interacţiunea socială.
Procesele afective - sunt stări sau trăiri subiective care reflecta relațiile omului cu lumea înconjurătoare, măsura în care necesitățile lui interne sunt sau nu satisfăcute.
Programul psihicului - un *ansamblu de structuri invariante* (constante) şi *stocul de informații* aferent de care acesta dispune; ca *sistem cibernetic*, psihicul funcționează în multe din aspectele sale algoritmic, după un program înscris în memoria speciei (instinct, reflex necondiționat etc.), sau „învățat", dobândit (reflex condiționat, deprindere etc.)
Psihic uman (p.u.) - realitate subiectivă de natură informațional-energetică; un sistem de maximă complexitate, dotat cu posibilități perfecționate de autoorganizare, autoreglaj şi autoprogramare prin însăşi funcționarea sa, a cărei finalitate este informarea, comanda şi control interacțiunii dintre om şi mediul său de existență. Altfel spus, psihicul este instrument al adaptării specific umane; este determinat filogenetic (prin informația ereditară ce determină aspecte majore ale anatomiei şi fiziologiei sistemului neuro-umoral) şi ontogenetic (prin procesarea informației în cursul experienței vieții şi permanenta înregistrare, prin învățare, a noi programe de funcționare).
Psihologia - (din limba greacă: *psyché* = suflet, *logos* = ştiinţă) este ştiinţa care studiază comportamentul uman, inclusiv funcţiile şi procesele mentale ca inteligenţa, memoria, percepţia, precum şi experienţele interioare şi subiective cum sunt sentimentele, speranţele şi motivarea, procese fie conştiente, fie inconştiente.
Psihologia ştiințifică - demers repetabil şi autocorector de înțelegere a fenomenelor psihice pe baza unor observații empirice.
Psihometria - este o disciplină de graniță cu aplicații în: economie, fizică, biologie, medicină, matematică, sociologie, etc.

Psihometria - reprezintă aplicarea ştiințelor pozitive (statistica, matematica, mecanica, termodinamica, ştiința calculatoarelor) în psihologie.
Redarea mintală - se referă la un nivel intelectual situat semnificativ sub medie şi-i însoțit de deficiențe în comportamentele de adaptare la mediu.
Scopul - este anticiparea mintală a r*ezultatului* acțiunii sau a efectelor acesteia; unui scop i-se asociază, de regulă, *mijloace* şi *procedee* de acțiune şi un "*scenariu*" de derulare a acțiunii; apariția mintală a scopului asociază şi un „acceptor psihologic" al acțiunii după care se evaluează secvențial şi final rezultatele şi efectele acțiunii.
Senzațiile - definesc captarea şi transformarea energiei din mediu în energie nervoasă, recunoscută ca atare de sistemul nostru nervos.
Sinergie – este conlucrarea elementelor unor structuri foarte complexe producând fenomene noi, care nu puteau fi prezise din însuşirile componentelor (din greceşte: syn – împreună, ergon – lucru, produs)

Situațiile de urgență - sunt situații neobişnuite, care împiedică un pericol pentru o persoană. Ele nu pot fi prevăzute, sunt foarte diferite şi impun acțiuni imediate, cântărirea pe îndelete a alternativelor nefiind posibilă.
Socializarea - este procesul prin care persoana învață modul de viață al societății în care trăieşte şi îşi dezvoltă capacitățile de a funcționa ca un individ şi ca membru al unor grupuri.
Stare psihică - caracteristicile de ansamblu ale vieții psihice într-un moment al existenței, cu sensul de *regim energetic* si *funcțional* în care se află sistemul psihic (concentrare-dispersie, încordare-relaxare, activism-oboseală, echilibru-dezechilibru etc.)
Stima de sine - este rezultatul estimării primei valori. Ea se manifestă ca satisfacție sau insatisfacție pe care omul o asociază imaginii de sine, conştient sau nu.
Structură - concept ce desemnează *modul relativ stabil de organizare a elementelor* unui sistem; în psihologie, termenul se referă la *configurațiile perceptive* (modelul schematic al imaginii), *schemele intelectuale, organizarea emoțională, dispoziția trăsăturilor de caracter* etc. Practic, orice obiect sau fenomen este un sistem ce include o structură, adică un mod de dispunere a elementelor care îl compun.
Supradotarea intelectuală - desemnează un nivel intelectual semnificativ mai mare decât cel mediu al populației.
Talentul - o combinare specifică a aptitudinilor care asigura posibilitatea realizării creatoare şi originale a unei activități.
Taxonomia – este un concept provenit din psihologia învățării şi este o generalizare a conceptului de sistem de clasificare, impune condiții noi, pretențioase, în sensul că este necesar ca ordinea termenilor folosiți la descrierea diverselor categorii de clasificare să corespundă unei ordini „reale" între fenomenele reprezentate de aceşti termeni.
Temperamentul - este dimensiunea dinamico-energetică a personalității care se exprimă cel mai pregnant în conduită.

Testele - situații standardizate în care răspunsurile oamenilor sunt măsurate folosind etaloane specifice populației din care fac parte.

Transcomunicația – prin termenul de transcomunicație, se înțeleg toate tehnicile vizând comunicarea cu persoane decedate sau cu persoane din alte planuri.
Trauma - reprezintă o leziune fizică sau psihică. Iniţial termenul a fost utilizat de către medici pentru a se desemna leziunea fizică provocată asupra unui pacient de către un factor agresiv extern (de exemplu o lovire cu un obiect contondent, o arsură, etc.). Ulterior termenul s-a extins şi către psihologie.
Trebuința - este expresia psihică a necesităților înnăscute sau dobândite ale omului.
Validarea – este etapa de generalizare şi verificare a predicțiilor formulate prin culegerea de noi rezultate sau efectuarea de experimente.
Variabilă endogenă (variabilă dependentă) - este variabila ale cărei valori sunt deduse din rezolvarea modelului.

Văzul - reprezentarea unui sistem vizual în creierul nostru nu are nevoie de nici o asemănare fizică cu ceea ce vedem.

Voinţa - Reprezintă capacitatea de a transforma intenţia în acţiune, chiar dacă se întrevăd dificultăţi în obţinerea lucrului dorit. Este puterea care dă impulsul de a porni la drum şi concentrarea de forţe fizice şi psihice pentru a pune lucrurile în mişcare. Un exemplu de „aplicare" a voinţei este încercarea de a lăsa fumatul sau a scăpa de alte vicii.

Zgomotul - se referă la intensitatea stimulilor din mediu care nu fac obiectul percepţiei noastre în acel moment.

BIBLIOGRAFIE

1. Amit Goswami, Doctorul cuantic. Ghidul unui fizician pentru sănătate şi vindecare, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2007.
2. Amit Goswami, Universul conştient de sine. Conştiința creează lumea materială, Bucureşti, Editura Orfeu 2000, 2008.
3. Andre Vauchez, Spiritualitatea evului mediu occidental. Secolele VIII-XII, Bucureşti, Editura Meridiane, 1994.
4. Auguste Comte, Discurs asupra spiritului pozitiv, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1999.
5. Basarab Nicolescu, Noi, particula şi lumea, Iaşi, Editura Polirom, 2002.
6. Brian Greene, Realitatea ascunsă, Piteşti, Editura Paralela 45, 2012.
7. Brian Greene, Universul elegant, Bucureşti, Editura Humanitas, 2011.
8. Brian M Foss (lucrare colectivă), Orizonturi noi în psihologie, Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 1973.
9. Bruce Lipton, Biologia credinței, Bucureşti, Editura For You, 2008.
10. Bruce Rosenblum, Fred Kuttner, Fizica întâlneşte conştiința. Enigma cuantică, Bucureşti, Editura PRESTIGE, 2011.
11. Carl Sagan, Diversitatea experienței ştiințifice, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2009.
12. Coman Gheorghe, Ecologie spirituală, Iaşi, Editura PIM, 2004 (www.cartiaz.ro).
13. Coman Gheorghe, Economia mediului, Iaşi, Editura PIM, 2004 (www.cartiaz.ro).
14. Coman Gheorghe, Psihologie şi teorie cuantică, Iaşi, Editura PIM, 2012, (www.cartiaz.ro).
15. Coman Gheorghe, Sociologie, Iaşi, Editura PIM, 2013, (www.cartiaz.ro).
16. Constantin Ețco, Margareta Cărăuş, Elena Davidescu-Creangă, Psihologie managerială, Chişinău, Casa editorial-poligrafică, Bons Offices, 2003.
17. Constantin Rădulescu Motru, Psihologia poporului român, Bucureşti, Editura Paideia, 1998.
18. David Bohm, Plenitudinea lumii şi ordinea ei, Bucureşti, Editura Humanitas, 1995.
19. David Deutsch, Textura realității, Bucureşti, Editura Tehnică, 2006.
20. David Feinstein, Donna Eden, Gary Craig, Psihologie energetică, Iaşi, Editura Polirom, 2011.
21. David Icke, Copiii matricei, Bucureşti, Editura DAKSHA, 2008.
22. David Keiresey, Personalitate şi temperamente, Iaşi, Editura Polirom, 2009.
23. Dean Radin, Minți interconectate. Experiențe extrasenzoriale în realitatea cuantică, Bucureşti, Editura DAKSHA, 2008.
24. Dominique Lecourt, Dicționar de istoria şi filosofia ştiințelor, Iaşi, Editura Polirom, 2009.
25. Emilia Maria Severin, Crenguța Albu, Ileana Ioachim. - Genetică umană: concepte şi aplicații practice, Bucureæti, Editua Scripta, 2002

26. Enrique De Vicente, Puterile oculte ale minții, Bucureşti, Editura RAO, 2008.
27. Eugen Celan, Biocâmp şi bioradiații, Bucureşti, Editura Teora, 1994.
28. Eugen Celan, Viața după pragul morții, Bucureşti, Editura Teora, 1992.
29. Frank J. Tipler, Fizica nemuririi. Dumnezeu, cosmologie modernă şi învierea morților, Bucureşti, Editura Tehnică, 2008.
30. Fritjof Capra, Conexiuni ascunse. O ştiință pentru susținerea vieții. Integrarea dimensiunilor biologice, cognitive şi sociale într-o ştiință a durabilității, Bucureşti, Editura Tehnică, 2004.
31. Fritjof Capra, Înțelepciune aparte, Bucureşti, Editura Tehnică, 2004.
32. Fritjof Capra, Momentul adevărului. Ştiință, societate şi noua cultură. O viziune fascinantă asupra unei noi realități înconjurătoare. O reconciliere a ştiinței cu spiritul uman, pentru un viitor durabil, Bucureşti, Editura Tehnică, 2004.
33. Fritjof Capra, Taofizica (O paralelă între fizica modernă şi mistica orientală), Bucureşti, Editura Tehnică, 2004.
34. George Berkeley, Scrieri metafizice, Bucureşti, Editura IRI, 2002.
35. Gordon W. Allport, Structura şi dezvoltarea personalității, Bucureşti, Structura şi Dezvoltarea Personalității, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1991.
36. Greg Simmons, Toate acestea le vei face şi tu… şi chiar mai multe. Fizica schimbării, Bucureşti, Editura Prestige, 2010.
37. Gregg Braden, Matricea Divină, Bucureşti, Editura For You, 2007.
38. Gregg Braden, Timpul fractal, Bucureşti, Editura For You, 2009.
39. Grigori Kapița, Şcoala bioenergeticii, Bucureşti, Editura Rovimed Publishers, 2002.
40. Hajime Nakamura, Orient şi Occident: o istorie comparată a ideilor, Bucureşti, Editura Humanitas, 1997.
41. Henry P. Stapp, Rațiune, materie şi mecanică cuantică, Bucureşti, Editura Tehnică, 1998.
42. Ilya Prigogine, Isabelle Stengers, Noua alianță. Metamorfoza ştiinței, Bucureşti, Editura Politică,1984.
43. Immanuel Kant, Scrieri moral-politice, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1991.
44. Ioan Petru Culianu, Religie şi Putere, Bucureşti, Editura Nemira, 1996.
45. Ion Gagim, Dimensiunea psihologică a muzicii, Iaşi, Editura Timpul, 2003.
46. Ion Mânzat, Psihologia sinergetică. În căutarea umanismului pierdut. Bucureşti, Editura Univers enciclopedic,2010.
47. Jacques Paul, Biserica şi cultura în occident. Secolele IX-XII, Bucureşti, Editura Meridiane, 1996.
48. James T. Cushing, Concepte filosofice în fizică. Relația istorică dintre filozofie şi teoriile ştiințifice, Bucureşti, Editura Tehnică, 2000.
49. Jean Carper, Cum să-ți păstrezi sănătatea creierului, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2007.
50. Jerry E. Smith, HAARP Arma supremă a conspirației, Bucureşti, Editura DAKSHA, 2010.
51. Jim Keith, Controlul maselor. Ingineria conştiinței umane, Piteşti, Editura Infinit, 2011.

52. John D. Barrow, Frank J. Tipler, Principiul antropic cosmologic, Bucureşti, Editura Tehnică, 2001.
53. Julius Evola, Metafizica sexului, Bucureşti, Editura Humanitas, 2002.
54. Karl Popper, John C. Eccles *The Self and Its Brain: An Argument for Interactionism*, Quickwork Consultants 1977, ISBN 0-415-05898-8.
55. Lynne McTaggart, Câmpul. Căutarea forței secrete a universului, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2009.
56. M. Scott Peck, Drumul către tine însuți, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2001.
57. M. Scott Peck, Psihologia minciunii, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2003.
58. Maria Dorina Paşca, Noi perspective în psihologia medicală, Târgu Mureş, Editura Ardealul, 2006.
59. Max Born, Fizica în concepția generației mele, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1969.
60. Michael Lockwood, Labirintul timpului. Introducere în ştiința universului, Bucureşti, Editura Tehnică, 2008.
61. Nichifor Crainic, Cursurile de mistică: I.Teologie mistică; II.Mistică germană, Sibiu, Deisis, 2010.
62. Nicolae Mărgineanu, Condiția umană, Bucureşti, Editura Ştiințifică,1973.
63. Nicolae Mărgineanu, Psihologie şi literatură, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
64. Norbert Elias, Procesul civilizării. Cercetări sociogenetice şi psihogenetice, Iaşi, Editura Polirom, 2002.
65. Oswald Spengler, Omul şi filozofia vieții, Oradea, Editura Aion, 1996.
66. Răzvan Theodorescu, Cultură şi civilizație europeană, Bucureşti, Editura Fundației *România de Mâine*, 2003
67. Richard Bartlett, Matricea energetică. Ştiința şi arta transformării, Braşov, Editura Adevăr Divin, 2010.
68. Richard Dawkins, Gena egoistă, Bucureşti, Editura Tehnică, 2001.
69. Richard Dawkins, Un râu pornit din Eden. Codul genetic, calculatorul şi voluția speciilor, Bucureşti, Editura Humanitas, 2010.
70. Roger Penrose, Mintea noastră …cea de toate zilele. Despre gândire, fizică şi calculatoare, Bucureşti, Editura Tehnică, 2006.
71. Roland Omnes, Interpretarea mecanicii cuantice, Bucureşti, Editura Tehnică, 1999.
72. Silion Ion. Muzica şi sănătatea, Iaşi, Editura Junimea, 2010.
73. Solomon Marcus, Paradigme universale, Piteşti, Editura Paralela 45, 2011.
74. Thomas Brody, Fizică şi filozofie, Bucureşti, Editura Tehnică, 1996.
75. Wernwr Heisenberg, Partea şi întregul. Discuții în jurul fizicii atomice, Bucureşti, Editura Humanitas, 2008.
76. Zapan Gheorghe, Cunoaşterea şi aprecierea obiectivă a personalității, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1984.
77. Zecharia Sitchin, La începutul timpului, Bucureşti, Ed. Aldo Press, 2011.
78. Zlate Mielu, Introducere în psihologie, Bucureşti, Editura Şansa, 1996.

Gheorghe COMAN

CURRICULUM VITAE

M-am născut la 20 martie 1933, în Comuna Scorțaru Nou, Județul Brăila, într-o familie de țărani.

În 1960 am absolvit Facultatea de Mecanică din Institutul Politehnic "Gheorghe Asachi" Iaşi şi datorită situației şcolare foarte bune am fost încadrat în învățământ la Catedra de Tehnologia Metalelor din Facultatea de Mecanică, Institutul Politehnic "Gheorghe Asachi" Iaşi.

În perioada 1 octombrie 1961 – 1 octombrie 1964 am fost încadrat asistent la Catedra de Tehnologia Metalelor cu sarcini didactice la disciplinele: ***Tehnologie mecanică; Tehnologia materialelor; Studiul metalelor; Tehnologia construcției de maşini; Tehnologia fabricației maşinilor termice; Bazele tehnologiei construcției de maşini; Tehnologia matrițării şi ştanțării la rece; Atelier mecanic***.

În perioada 1 octombrie 1964 – 1 octombrie 1969 am fost încadrat asistent cu delegație de predare la Catedra de Tehnologia construcției de maşini şi Mecanică agricolă, cu sarcini didactice la disciplinele: ***Tehnologia construcției maşinilor-unelte; tehnologia construcției de maşini; Tehnologia matrițării şi ştanțării la rece***.

În perioada 1 octombrie 1969 – 9 februarie 1977 am fost încadrat şef de lucrări, prin concurs, la Catedra de Tehnologia construcției de maşini şi Mecanică agricolă, cu sarcini didactice la disciplinele: ***Tehnologia construcției maşinilor-unelte; Tehnologia construcției de maşini; Tehnologia reparării utilajului agricol; Procese tehnologice speciale; Tehnologia fabricării maşinilor***.

La 9 februarie 1977 am fost încadrat conferențiar, prin concurs, la Catedra de Tehnologia construcției de maşini şi mecanică agricolă cu sarcini didactice la disciplinele: ***Tehnologia construcției maşinilor-unelte; Tehnologii neconvenționale; Bazele cercetării experimentale***.

La 15 septembrie 1978 am fost încadrat conferențiar şef de catedră la Catedra de Tehnologia metalelor cu sarcini didactice la disciplinele: ***Tehnologia construcției maşinilor-unelte; Tehnologia materialelor; Studiul metalelor; Metalurgia pulberilor; Tehnologia fabricării şi reparării utilajului tehnologic***.

În 1982 am fost ales şef de catedră, iar în 1986 şi ianuarie 1990 am fost reales şef de catedră la Catedra de Tehnologia Metalelor, fiind în această funcție până la 1 octombrie 1990.

La disciplinele menționate am ținut prelegeri, am condus proiecte de an şi diplomă, am efectuat lucrări practice şi am condus cercuri ştiințifice studențeşti. Între 1977 şi 1980 am fost, în fiecare sesiune, membru în Comisia de Examen de Stat, iar între 1980 şi 1990 am fost, în fiecare sesiune, preşedinte de Comisie de Examen de Stat.

La disciplinele la care am avut sarcini didactice m-am preocupat permanent de îmbunătățirea continuă a prelegerilor prin introducerea noutăților ştiințifice, fiind permanent la curent cu noile descoperiri ştiințifice în domeniile respective pe plan mondial, introducerea unor lucrări de laborator cu un conținut ştiințifico-didactic cât mai complex, îmbunătățirea continuă a conținutului proiectelor de an şi diplomă, pe baza rezolvării unor teme ce interesau practica productivă din

întreprinderile constructoare de maşini din ţara noastră, precum şi prin efectuarea unor lucrări cu caracter teoretico-experimental în cadrul cercurilor ştiinţifice studenţeşti, preocupări puse în evidenţă de conţinutul manualelor şi îndrumarelor elaborate pentru studenţi, inclusiv cel de faţă.

Între 1990 - 1992 am colaborat la Universitatea Ecologică "Dimitrie Cantemir" în calitate de profesor asociat la disciplinele: ***Economia cercetării şi modernizării produselor industriale; Analiza valorii*** şi ***Statistica***.

Între 1992-1995 am fost membru fondator la organizarea Universităţii "George Bacovia" Bacău fiind profesor asociat la disciplinele: ***Ecologie globală (Economia mediului), Analiza valorii*** şi ***Statistica***. Am îndeplinit şi funcţia de Rector la autorizarea ei.

Între 1995-2005 am fost profesor asociat la Universitatea Ecologică "Dimitrie Cantemir" Iaşi la disciplinele: ***Economia mediului; Analiza valorii; Ecologie spirituală*** şi ***Statistica***.

Între 2003-2008 am fost profesor asociat la Universitatea „Ştefan Lupaşcu" Iaşi la disciplinele: **Ecologie spirituală; Economia mediului; Statistica; Econometrie**.

La toate aceste discipline am manuale elaborate. Aceasta cred că este o obligaţie morală a oricărui cadru didactic, de a pune la dispoziţia studenţilor propriul manual, conform cerinţei elementare că nu este moral a fi exigent cu alţii dacă nu eşti exigent cu tine însuţi.

La 15 martie 1975 am susţinut teza de doctorat cu tema ***"Contribuţii privind transferul erorii de bazare pe suprafaţa prelucrată la rectificarea fără centre cu bazarea semifabricatelor pe reazeme fixe"***, conducător ştiinţific prof. univ. dr. ing. Constantin Picoş.

Până în prezent activitatea mea ştiinţifică este concretizată în următoarele realizări:

- peste 70 de cărţi publicate: manuale, îndrumare, tratate, monografii (34 în edituri de interes naţional şi peste 35 de interes local, destinate activităţii didactice cu studenţii);
- 60 de articole în reviste de specialitate din ţară şi străinătate;
- 84 de lucrări comunicate la diferite sesiuni ştiinţifice tematice şi publicate în volume editate cu aceste ocazii;
- 3 recenzii;
- 4 descrieri de invenţii.

Începând cu anul 1969, toată activitatea mea ştiinţifică s-a desfăşurat pe bază de contracte de cercetare încheiate cu diferite întreprinderi constructoare de maşini din ţară. Am fost titular la circa 30 de contracte de cercetare ştiinţifică, cu o valoare de peste 10 milioane de lei (preţuri înainte de 1989).

Menţionez următoarele cărţi publicate în edituri de nivel naţional:

1. ***Probleme actuale ale finisării şi suprafinisării suprafeţelor pieselor de maşini. Finisarea pieselor de maşini*****, Bucureşti, INID, 1973, vol.1, 124 p.**
2. ***Probleme actuale ale finisării şi suprafinisării suprafeţelor pieselor de maşini. Suprafinisarea suprafeţelor pieselor de maşini*****, Bucureşti, INID, 1973, vol.2, 104 p.**
3. ***Calculul adausurilor de prelucrare şi al regimurilor de aşchiere*****, Bucureşti, Editura Tehnică, 1974, 603 p.**
4. ***Tehnologia construcţiei de maşini. Probleme*****, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976, 400 p.**
5. ***Normarea tehnică pentru prelucrări prin aşchiere*****, Bucureşti, Editura Tehnică, vol.1, 1979, 336 p.**
6. ***Prelucrabilitatea prin aşchiere a aliajelor feroase*****, Bucureşti, Editura Tehnică, 1981, 242 p.**
7. ***Normarea tehnică pentru prelucrări prin aşchiere*****, Bucureşti, Editura Tehnică, vol.2, 1982, 208 p.**
8. ***Rulmenţi. Proiectare şi tehnologie*****, Bucureşti, Editura tehnică, 1985, 391 p.**

9. ***Proiectarea tehnologiilor de prelucrare mecanică prin aşchiere. Manual de proiectare*, Vol.1, Chişinău, Editura Universitas, 1992, 640 p., ISBN 5-362-00970-2.**
10. ***Proiectarea tehnologiilor de prelucrare mecanică prin aşchiere. Manual de proiectare*, Vol.2, Chişinău, Editura Universitas, 1992, 408 p., ISBN 5-362-00971-0.**
11. ***Economia mediului*, Iaşi, Editura Moldovița, 1996, 348 p., ISBN 973-95206-2-8.**
12. ***Tehnologia proceselor productive*, Iaşi, Editura Moldovița, 1996, 200 p., ISBN 973-95206-3-8.**
13. ***Tehnologia fabricației produselor industriale*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 1999, 214 p., ISBN 973-8042-03-8.**
14. ***Analiza valorii*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2000, 340 p., ISBN 973 – 8042 – 09 – 7.**
15. ***Economia mediului*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2000, 290 p., ISBN 973- 99596 – 6 – 0.**
16. ***Statistică teoretică şi aplicată (pentru ştiințe tehnice şi economice)*, Partea I-a şi Partea II-a, Editura „Dimitrie Cantemir", Târgu Mureş, 2000, 414 p., ISBN 973-98920-6-x.**
17. ***Managementul cercetării*, Editura „Dimitrie Cantemir", Târgu Mureş, 2000, 288 p. ISBN 973-8042-26-7.**
18. ***Tehnologia fabricației produselor industriale*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 233 p., ISBN 973-8042-27-5.**
19. ***Economia mediului*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 290 p., ISBN 973- 99596 – 6 – 0.**
20. ***Analiza valorii*, Târgu Mureş, Editura "Dimitrie Cantemir", 2001, 363 p., ISBN 973 – 8042 – 09 – 7.**
21. ***Analiza valorii*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2001, 295 p., ISBN 973 – 8174 – 38 – 4.** (www.cartiaz.ro)
22. ***Ecologie spirituală*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 297 p., ISBN 973 – 8174 – 46 – 5.**
23. ***Statistica (probleme)*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 144 p., ISBN 973 – 8174 – 49 – X.**
24. ***Statistica*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2002, 307 p., ISBN 973-8174-66-X.**
25. ***Statistica*, Iaşi, Casa de Editură Venus, 2003, 371 p., ISBN 973-8174-85-6.**
26. ***Ecologie spirituală*, Iaşi, Editura PIM, 2003, 307 p., ISBN 973-7967-36-4.**
27. ***Statistica*, Iaşi, Editura PIM, 2003, 384 p., ISBN 973 7967-39-9.**
28. ***Statistica (probleme),* Iaşi, Editura PIM, 2003, 210 p., ISBN 973-7967-50-2.**
29. ***Economia mediului,* Iaşi, Editura PIM, 2004, 316 p., ISBN 973-7967-74-7.** (www.cartiaz.ro)
30. ***Ecologie spirituală*, Iaşi, Editura PIM, 2004, 315 p., ISBN 973-716-036-3.** (www.cartiaz.ro)
31. ***Econometrie,* Iaşi, Editura PIM, 2007, 294 p., ISBN 978-973 – 716 – 603 – 6.** (www.cartiaz.ro)
32. ***Statistica* (teorie şi aplicații), Iaşi, Editura PIM, 2007, 378 p., ISBN 978-973 – 716 – 729 – 3.** (www.cartiaz.ro)
33. ***Statistică şi econometrie* (aplicații), Iaşi, Editura PIM, 2008, 388 p., ISBN 978-973 – 716 – 991 – 4.** (www.cartiaz.ro)
34. ***Managementul cercetării,* Iaşi, Editura PIM, 2009, 308 p., ISBN 978 – 606 – 520 – 317 – 4.** (www.cartiaz.ro)
35. **Psihologie şi teorie cuantică, Editura PIM, 2012, 157 p., ISBN 978-606-13-0775-3** (www.cartiaz.ro)

Pentru calitatea activității didactice desfăşurată, prin ordinul ministrului nr. 7626 din 15 iunie 1987, mi s-a conferit titlul de "CONFERENȚIAR UNIVERSITAR EVIDENȚIAT".

În 1987 am primit Premiul "Aurel Vlaicu", acordat de Academia Română pentru lucrarea "***Rulmenți. Proiectare şi tehnologie***", cu Diploma nr. 67 din 4 decembrie 1987.

De-a lungul timpului am avut diferite activități cu caracter obştesc de interes general pentru colectivitățile umane din care am făcut parte.

Între 1961-1964 am fost preşedintele Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților din Institutul Politehnic Iaşi.

Între 1969 şi 1976 am făcut parte din Consiliul tehnico-economic al Întreprinderii de Rulmenți Bârlad. Între 1977-1979 am făcut parte din Consiliul oamenilor muncii al Întreprinderii de Utilaje şi Piese de Schimb Botoşani, iar între 1979-1987 am făcut parte din Consiliul Oamenilor Muncii de la Întreprinderea Metalurgică Iaşi. În aceste calități am făcut parte din comisiile de prognoză şi cercetare ştiințifică a unităților economice respective, contribuind la stabilirea priorităților privind asimilarea progresului tehnic pentru produsele realizate sau/şi procesele tehnologice utilizate în unitățile economice menționate.

Am participat, temporar, în diferite comisii tehnico-economice având ca scop dezvoltarea tehnico-economică la diverse unități economice cum ar fi: Întreprinderea de Utilaj Greu (CUG) Iaşi, Întreprinderea Mecanică "Nicolina" Iaşi, Întreprinderea de Material Rulant Paşcani şi altele.

Aşa cum am mai menționat, între 15 septembrie 1978 - 1 octombrie 1990 am fost şeful Catedrei de Tehnologia Metalelor de la Institutul Politehnic Iaşi având în răspundere organizatorică şi îndrumare ştiințifico-didactică profilul metalurgic înființat atunci la Facultatea de Mecanică, cu patru specializări: ***Tehnologia turnării; Tehnologia deformării plastice la cald şi tratamente termice; Utilaj tehnologic pentru turnarea metalelor; Utilaj tehnologic pentru deformare plastică şi tratament termic*** (învățământ de zi şi seral), cu circa 1500 de studenți.

Între 1987 şi 2004 am fost membru în Comisia Ştiința Materialelor a Academiei Române şi Preşedinte al Subcomisiei Ştiința Materialelor de la Academia Română - Filiala Iaşi.

Am fost organizator al diferitelor sesiuni ştiințifice pentru cadre didactice şi cercetători din unități de cercetare şi producție. Am făcut parte din diferite jurii naționale ale Conferințelor sau Simpozioanelor Naționale ale Cercurilor Ştiințifice Studențeşti şi membru ale unor Comisii ale M.E.I. de analiză a învățământului universitar în profil mecanic şi metalurgic. Am făcut parte, mai mulți ani, din comisia de admitere a Institutului Politehnic "Gheorghe Asachi" Iaşi şi de la Facultatea de Mecanică. Am fost membru în comisii de elaborare de subiecte pentru examenul de admitere în facultate.

Am făcut parte din diferite comisii ale M.E.I. pentru elaborarea sau îmbunătățirea de planuri de învățământ, programe analitice cadru, programe de perspectivă pentru dezvoltarea învățământului în România.

Din 1987 sunt expert tehnic pe lângă Tribunalul Iaşi.

Sunt coautor la următoarele invenții:

Certificat de Inventator nr.86.463 din 15.01.1985 pentru: "***Dispozitiv de superfinisare***".

Certificat de Inventator nr.92.850 din 27.05.1987 pentru: ***"Aparat pentru determinarea gradului de texturare a tabelelor***".

Certificat de Inventator nr.95.467 din 18.03.1988 pentru: ***"Procedeu de obținere a fontelor cu proprietăți fizico-mecanice superioare"***.

Certificat de Inventator nr.96.3312.11.1986 pentru: ***"Cap de forjare orbitală"***.

Posed Atestat editorial nr. 543 din 18.VI.1992, eliberat de Ministerul Culturii.

Ca urmare afirmării pe linie ştiințifică sunt menționat în:

Dictionary of Interantonal Biography, volume XVIII, publication October 1983, Cambridge, England.

International Who's in Who in Engineering, 1982/1983, Cambridge, England.

5.000 Personalities of the World, Edition Two, 1987, Published by the American Biographical Institute.

The International Directory of Distinguished Leadership, American Biographical Institute, Inc., Millenium Edition, 2000.

Dicționarul specialiștilor. Un "WHO'S WHO" în știința şi tehnica românească. Vol.1, Bucureşti, Editura Tehnică, 1995.

Mai 2013

Tipar digital realizat la:

EDITURA ŞI TIPOGRAFIA PIM

Şoseaua Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 4, Iaşi – 700497

Tel.:0730.086.676; Fax: 0332.440.730

E-mail: editura@pimcopy.ro

www.pimcopy.ro